

Cnjierta de Inima liragonurcsm Maniu?»

Ion Pillat

OPERE

(Poezii 1918-1927)

2

Ediție îngrijit-j. tubei cronologic, tabele sinoptice,
note, variante și comentarii de
CORNELIA PILLAT

Fu Lografia da pe copertă:

Ion Pillat în 332S. acuarelă executuă de Marin riU'it-Bracs

1985

Editura Eminescu

BUCUREȘTI, PIAT. SCÎNTEI i

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

în. arhiva familiei *au rămas*, — în afară de *Testamentul literar*, scris de Ion Pillat la data de 2 sept. 1943 și reprodus în voi. I al ediției de față, — și câteva proiecte din care-l surprindem pe poet față în față cu opera sa. El năzuiește neîncetat să-și organizeze opera în concordanță cu cronologia poemelor, cu atracția dintre ele, ținând seama de complexitatea diferitelor teme, prezentate în desfășurarea lor completă, toate acestea dezvoltându-se, până la urmă, etapele de evoluție și de împlinire a sinelui.

Din ceea ce avem la dispoziție rezultă că Ion Pillat începuse repartizarea volumelor, în vederea alcătuirii operelor complete, la data de 9 aprilie 1910. Poezia originală lusesse grupată în modul următor:

Voi. I: PE ARGEȘ ÎN SUS; SATUL MEU; BISERICA DE ALTĂDATĂ; LIMPEZIMI.

Voi. II: CAIETUL VERDE; SCUTUL MINERVEI; POEME ÎNTR-UN VERS; ȚĂRM PIERDUT; BALCIC; UMBRA TIMPULUI.

Voi. III: *Opera de tinerețe*: CASA AMINTIRII; VISĂRI PĂGÎFĂE; ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ; AMĂGIRI; GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI; POEME ÎN PROZĂ (*Povestea celui din urmă sfânt; Iubita din zăpadă; Lanterna magică. Aneze, note și variante*). Poemul BĂTRÎNI TUI apare nicăieri. Ordinea editării — răsturnând cronologia operei — ne sugerează faptul că Ion Pillat ne propunea o lectură a operei sale de tinerețe din perspectiva ultimelor volume.

Voi. IV și V: TĂLMĂCIRI, traduceri din lirica străină.

Voi. VI: AUTOBIOGRAFIE POETICĂ (*Mărturisiri*); PORTRETE LIRICE la care se adăuga studiile despre: *La Fontaine; Rarine; R-Misard etc.*, scrise după dala apariției volumului.

Voi. VIII: TRADIȚIE ȘI LITERATURĂ ȘI PAGINI ALESE DIN CLASICII NOȘTRI [culegerea: RĂSFIND CLASICII NOȘTRI, formată din prefetele nr. 1 — 50 ale antologiilor publicate în *Pagini alese*, serie nouă,

volum nepublicat al cărui cuprins ne-a rămas descris de Ion Filial. Voi. VIII era doar indicat prin cifra respectivă, însemnată eu creionul. Voi. IX nu fusese nici el definitiv, fiind notat doar titlul: ÎMPLINIRE.

La 29 dec. 1940, Ion Pillat întocmește un alt proiect pentru *Operele complete în 5 volume*, care-l anulează pe cel anterior și < arma. ia 29 dec. 1940 — 26 mar. — 12 april 1941, îi anexează des netei» amăin'iliț :» ,\ reloi trei volume de poezii.

În primul volum de poezii (1906- *Vil 8*) era cuprinși» - dipa rum urmează — opera sa de tinerețe: începuturi (1006—1907); Casa amintirii (19UB-1910); VISĂRI PĂGÎNE (1910-1912); ETERNITĂȚI DE-O C.LIPĂ (1912-1914); AMĂGIRI (1914-1916); GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI (eu *Porumbieii morții*) j!91i-1910j. POEME ÎN PROZĂ: Povestea celui din urmă stînt (1911; poemele din volumul Iubita de zăpadă (1915); poemele publicate sub tilliii: Oglinda rușică (1018) si cele formînd Jucării pentru tini; (1918).

În POEZII, voi. I (1906-1913), ediția definitivă, tipărită i. 1944 la editura *Fundația regală pentru literatură și artă*. Ion Pillat schimbă titlul ciulului începuturi eu Prima Vorba și renunță la anexarea POEMELOR ÎN PROZĂ.

1» volumul 1 al ediției tip fa*ii, — date fiind condițiile tmblicării și uefiind posibil să se tipărească *Operele complete* în trei volume pe hîrtio de țigare. după cum recomandase poetul in *Testamentul său likrar*, — am considerat necesar să alcătuim primul volum, respectînd întocmai edilia definitivă, adăugînd însă POEMELE ÎN PROZĂ.

Vel. II (1918—19281, conform Planului din 29 de:; J«40—26 martie-12 april 1941, ar fi trebuit să fie format din I'K ARGEȘ ÎN SUS-, SATUL MET'; BISERICA DE ALTĂDATĂ iar Ia addenda tUtRÎMI si țwuwl *Călătorul*, in. prima vri-siime, publicată în VLwisfa *Lamura*, in 1920. De u și a aceasta ne-am lăsat conduși de *Teslair.eni':I literar*, adică ani rrpodas alcătuirca volumului II de POEZII, ediția definitivă din 1944 eu poemul BĂTRÎNII, in forma sa integrală, plasat, imediat după PE ARGEȘ ÎN SUS, ea poemul *Cîtorii* ea începui, iar varianta sa. *Calatorul*, dată integral la note, și air. adăugat la sfîrșit LIMPEZIMI,

In planul din 1911, LIMPEZIMI firesc ivparîizat ia w lumi; al IU-'ea '1926 .1940), împreună .a CAIETUL VERDE; ȚĂRM PIERDUT; I!_M-CIC. Volumul al IV-'ea de POEZII (1933-1941) era ferm.;; din SCUTUL MINERVEI; POEME ÎNTR-UN VERS; UMBRA TIMPULUI; ÎMPII-MRE, iar la addenda *Inscripții pentru cărțile mele*. cele iă i a trene publicate in *Universul literar*. L (1941), nr. 14, din 29 martio.

Volumele V și VI erau deslinate TĂLMĂCIRILOR, grupate în felul următor:

1. traduceri din *Poeziile lui Georg Trakl* (cu O.W. Cisek); *Poezii alese din Francis Jammes* (eu N.I. Herestai); *Stanțe de Jean Moreas* (13 Ia număr); *Poezii din Bav-dclaire*; *Din poezia germană* (o antologie); din *West-osilieher Divan aliniGoethe*; *Trei imnuri Urzii de HSlderlin*; *Sonete di Slwkespeare*, *Ransard. MallarrJ și Valery*; *Poezii de T.S. Eliot* (*Țărăpnntie*; *Animi.la*; *Marina*; *Dnuni.l magilor*); *Sonetul lui Ronsard*; *L;-i Jose Măria, Placido de Antonio Machado*; *Zimbrul de Alfred Sperber*.
2. *Cornetul de Rniner Măria Rilke* (cu O.W. Cisek); *Anabasis de Sainl-John Perse*; *Prietenia Prințului de Saint-John Perse*; *Centaurul. Baccanta de Mar.rice de Gr.eri/i*; *îngerul a vestit pe Măria de PaiU Glandei*.
in afară de cele însemnate do Ion Pillat, numărul traducerile iacue de el, este mai mare și te vom publica la locul cuvenit în cadrul acestei ujilii.

La 20 iunie 1942, Ion Pillat anulează acest plan in favoarea altuia, absent însă din arhiva familiei, și pe care nu l-am găsit înregistrat nici în literele Bibliotecilor de stat.

În ediția *Op'vrelor lui Ion Pillat* care va apare la editura Emines'iu, POEZIA este reoailizată în trei volume, fiecare din ele coispunzînd celor trei etape: 1. parnasiană simbolistă 11906—1915); 2. tradiționalistă (191K — 19271: 3. iift.'dfiifîă și poezie pură (1927 — 1941), respect ind alcătuirea celor trei volume de poezii, ediție definitivă (1944) dar cu următoarele adăugiri: în afară de POEMELE în proză pe care le-am anexat valumuhii 1, ele fiimi scrise in aceeași perioadă de timp ca și poemele respective, ura ampîii'ica volumul al treilea eu poemele aduuate de Ion Pillat pentru DRUM LĂUNTRIC, așa cum el o dorise în *Testament*, apărute doar in reviste și <Ite\ a din ele selectate in antologii, unde au fost ttrupate sub titlul CUMPĂNA 1 IREAPTĂ (vezi *Antologiile* lui Aurel Rău si Dinu Piilat).

Volumul IV, destinat traducerilor va purta titlul indicat de pect: SUFLETUL ALTORA — *Exerciții de echivalențe*, iar !a wldenda proiecte de antologii din poezia străină.

Volumul V: PROZA va cuprinde: MĂRTURISIRI, PORTRERE LIRICE, eseuri și conferințe nepubUcale despre literali;!a străină; TRADIȚIE ȘI LITERATURĂ; RĂSFOIND CLASICII NOȘTRI: *Ihrir,-,n jurnal de varii*; TEATRU, iar la addenda proiecte de atit-legii din irr./ju rrw.îvîx.

Volumul VI va sLringe *Corespondența lui Ion Pillat*.

Fiecare din volume va fi numerotat și va purta titlul dorit de poet. În primul volum al ediției de față au fost expuse tabele mareînd diferitele faze prin care au trecut ali.ătuirea și ordonarea definitivă a poemelor

din CASA AMINTIRII; VISĂRI PĂGINE; ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ; AMĂGIR| și GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI, preientndu-se în prealabil cronologia poemelor din fiecare volum, aceasta din cauză că pe parcursul timpului, diversele grupări sau mutări ale poemelor dintr-un volum într-altul arată mișcarea gândirii lui Ion Pillat privitoare la unele motive și teme, preocupare ce-a dăinuit până la slrșitul vieții. Unele din poemele volumelor citate mai sus apar de sine stătătoare dar cete mai multe sint grupate în cicluri. Dislocarea poemelor, independente unele față de altele, din înșiruirea lor inițială se datora faptului că poetul se lăsa condus de atracția lor asociativă, generată de o atmosferă și esență poetică asemănătoare. În privința ciclurilor, ele au fost reduse sau amplificate de la o editare la alta, căci, *In* primul caz, unele din poemele, carele formau, au fost scoase din locul cele fusesse destinat la început, fiind atrase în orbita altor teme iar în al doilea caz numărul lor a fost amplificat deoarece concentrarea unor preocupări obsesive nu fusesse încă istovită. Un studiu fundamentat pe schemele de alcătuire a volumelor ar oglindi procesul propriei deveniri, a desăvirșirii personalității lui Ion Pillat, pe parcursul operei sale și ar fi interesant pentru istoria și critica literară, dacă s-ar putea stabili cronologia poemelor și modul de alcătuire a volumelor tuturor marilor noștri poeți. Privitor la felul în care poetul Ion Pillat își considera opera, fiul său, criticul Dinu Pillat mărturisea: „Un volum publicat nu era și pe dată uitat, cum se întmplă. celor mai mulți autori. Cu timpul, în perspectiva de ansamblu a operei mereu sporite. Ion Pillat înrepoa să aibă impresia că volumul în cauză nu mai corespunde pe deplin ca organizare ciclică. Aceasta îl făcea să treacă la o grupare nouă, combinind adesea serii de poezii din volume separate, pe hain, unei similitudini de rogtiv sau atmosferă” (în *Mozaic istoriiv-literar, Secolul XX*. Ed. a II-a, revâr.ută și adăugiți, p. 25?..).

Constituirea volumului al II-lea de POEZII (1918-1927), ediție definitivă (1944), este într-un anuma sens mai puțin spectaculoasă. Conștientizarea propriei sale personalități și opțiuni îl îndepărtează pe Ion Pillat de proteiciei? căutări ale tinereții care-l puseseră față în față cu acțiunea erodată a timpului, obsesie ce va deveni una din teuiblo principale ale poeziei sale. Creația poetică va exprima, de la al doilea volum pină la sfârșitul celui de al treilea, o viziune proprie asupra perisabilei și mereu innoitei frumuseți a vieții, privită nu ca o perindare de spectacole și trăiri experimentale, ci simțită intens și nostalgic, iubită profund în decurgerea ei pieritoare și mereu renăscindă.

Analiznd cronologia poemelor din volumul al II-lea, format din PE ARGEȘ ÎN SUS; BĂTRINFI; SATUL MEU; BISERICA DE ALTĂDATĂ și LIMPEZIMI se obsrvă că piennle din BĂTRÎN11 și PB ARGEȘ IN SUS alternează între ele, căci regăsirea tradițiilor culturii naționale rit și deștep-

tarea dorului de atmosfera patriarhală a copilăriei, reactualizată prin amintire, aparțineau aceleiași Iermecătoare redescoperiri și trăiri, cu atât mai acute cu cât trezirea a fost în bună parte provocată de anii zbuciumați ai primului război mondial. În afară de SATUL MEU, ale cărui scurte poeme au fost scrise toate între 11 — 17 sept. și 30 sept. — 1 oct. 1923, se va observa, în continuare, cum zvonul fiecărui volum răsună în chiar răstimpul creșterii celui anterior. Astfel poemele din BISERICA DE ALTĂDATĂ sint scrise aproape concomitent cu cele din LIMPEZIMI ceea ce înseamnă că acest ultim volum nu marchează începutul unei noi etape a poeziei pillatiene. Neoclasicismul nu are deci o apariție bruscă, ci plutește permanent deasupra întregii sale opere ca o atitudine de viață și ținută în gtudire.

Poemele sint grupate omogen, ele corespunzând organic unei limpeziri sufletești și găsirii unor repere certe ale existenței.

Tudor Vianu observase că „Ion Pillat și-a întocmit totdeauna volumele în așa fel, incit prin unele din motivele- lor, ele se leagă cu cele trecute, pe cînd altele anunță pe cele viitoare” (în *Poesia lui Ion Pillat* din *Portrete și studii literare...* p. 81)

Cîteva din poeme, după cum se va arăta—sînt atrase din volume mai vechi pentru a li se da noi valori în cuprinsuri ce păreau că le așteaptă anume. De pildă poemul *Aci sosi pe vremuri*, scris în 1918 și publicat în GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI — deci cu ețiva ani înainte de a ti conceput volumul PB ARGEȘ ÎN SUS — a fost scos în anul 1923 din angrenajul inițial și plasat printre ullimile poeme ale volumului PE | ARGEȘ ÎN SUS, dlndu-i-se, în acest nou context nu numai o minunat de potrivită încadrare ci chiar menirea de a exprima, firesc, sensul filozofic al întregului volum.

În genera) însă nu s-a mai socotit necesar să se arate schimbările de la o editare la alta, mai puțin spectaculoase decit acelea din volumele de tinerețe. Structurarea delinitivă a volumului al II-lea de POEZII (ed. 1944) — interesantă cu toate acestea, în măsura în care poetul ne permite să surprindem fluctuațiile pe care le urmează devenirea gindirii sale, tinznd spre o organizare cit mai perfectă a operei — va reieși din compararea ultimei alcătuirii, definitivată în acest volum, cu aceea desfășurată în manuscrisele respective și apoi cu edițiile originale, descrise la locul cuvenit. Pentru o completă edificare au fost reproduce și recomandările ulterioare, făcute de poet în diferitele proiecte de ordonare a operelor complete.

O ediție științifică, obiectivă, destinată unui clasic, nu poate fi începută decit dacă are fundamentul unei bibliografii exhaustive. Opera lui Ion Pillat beneficiază de un asemenea instrument de lucru prin strădania Georgetei Oniscu, autoarea lucrării „*Ion Pillat, bibliografie*, Iași. Biblioteca Centraift-Universitară „M. Eminescu”*. Serviciul bibliografic, 1980, lucrare de uz intern.

Datorita acestei bibliografii am putut avea o vedere panoramică asupra operei lui Ion Pillat. Ne-am permis să reorganizăm lucrarea, în rubrici speciale, folositoare cititorului, în felul următor: 1) *Descrierea volumelor originale* constituie bineînțeles baza de la care se pornește; 2) *Descrierea antologiilor postume* arată nu numai interesul crescând al publicului dar și personalitatea autorilor acestor selecții, corespunzătoare într-o oarecare măsură gustului societății la un moment dat; 3) *Poemele alese în antologii și volume colective* evidențiază filtrul prin care operă lui Ion Pillat a trecut de-a lungul timpului, rubrica, avînd prin aceasta o importanță istorică; 4) *Periodicele în care au fost publicate poemele în ordine cronologică* indică contactul poetului cu publicul, răspîndirea operei sale pe cuprinsul întregii țări; Ion Pillat nerămînînd cantonat în limitele unei singure grupări literare, unui curent sau unei singure reviste. (A se vedea în acest sens lucrarea Prof. Dumitru Drăgoi, *Universul poeziei IM Ion Pillat*, capitolul *Repere*, teză de doctorat, în mss., București, 1981, care se află sub tipar). 5) *Frecvența publicării fiecărei poeme în periodice, volnînefi volume colective* este relevantă pentru cererea marelui public, reprezentată de critică, în sensul că avem de-a face cu o adevărată selecție, prin concurs, a pieselor. -Adeasta nu este un criteriu absolut întrucît multe poeme strălucite rămase încă în umbră își așteaptă intrarea în lumină. 6) *Bibliografia selectivă* a fost prezentată în ordinea cronologică pentru a se putea urmări evoluția receptării critice a fiecăruia din volume. Studiile referitoare la ansamblul operei lui Ion Pillat vor fi incluse la ultimul volum, ele fiind semnate de nume de prestigiu: Șerbăn Gioculescu, Ion Biberi, Bazil Munteanu, Al. Pini, Aurel Martin, N: Balotă ș.a.

În primul volum, apărut în anul 1983, la editura Eminescu, și care cuprinde opera de tinerețe a lui Ion Pillat, am optat pentru prezentarea științifică-obiectivă, luînd ca model — după cum recomandase poetul în *Testamentul literar* —, așa numita „*Ediție critică ineoșită*” sau „*Studiu introductiv, notesși variante?*” pe care a făcut-o Tudor Vianu, în anul 1939, pentru opera lui *Alexandru Macedonski* și apărută la *Fundația.pentru* literatură și artă „*Regele Carol al II-lea*”. Ori această ediție nu are și o selecție de comentarii critice. Deoarece Ion Pillat dorea ca opera sa să aibă și o bibliografie adusă la zi, am luat ca model și felul în care sînt îngrijite operele scriitorilor francezi în colecția *Pleiade*, îmbogățite cu bibliografii, grupate în diverse feluri cu scopul de a se arăta astfel nu numai receptarea operei respective dar și pentru a răspunde întrebărilor publicului și cercetătorilor.

În alcătuirea decupajului critic de la sfîrșitul acestui tom referitor la fiecare volum și la fiecare poezie în parte, am respectat pe cît a fost posibil — criteriul cronologic — în receptarea poeziei lui Ion Pillat. În considerarea opiniilor critice, am urmărit originalitatea ideilor, omînd textele care repetă aceeași viziune. În felul acesta se remarcă o aprofundare progresivă a opere-

piliatene, în răstimpul anilor 1923-1983. Am evitat să luăm din prospețimea textului critic, mterpretîndi-1 cu propriile noastre cuvinte și de aceea, fie l-am redat ca atare prin citate, fie am căutat să reproducem cu fidelitate originalitatea ideii, după cum a procedat Dinu Pillat în volumul *O constelație a poeziei române moderne*. București, Cartea românească, 1974. Contribuția noastră constă în orchestrația acestor voci critice, nuanțînd pe alocuri interpretarea.

Am insistat însă asupra poemului BĂTRÎNII, deosebit de important pen.ru dezvoltarea ulterioară a eseistului Ion Pillat și, de obicei, prea trecut cu vederea.

În general însă, receptarea primelor volume de poeme, aparținînd perioadei parnasiene și simboliste, aținut seama de vechea critica pe care George Muntean în articolul *Ion pillat și criticii vremii lui din Orizont*, XXII (1971), nr. 7, iul., p. 63-611, o caracteriza astfel: „Deși aparent contradictorii și uneori în fapt astfel dispuse, opiniile critice enunțate în timpul vieții lui Ion Pille.t atesta efortul de cuprindere a poeziei acestuia, de situare în contextul literaturii noastre moderne. Cum însă nici un enunț critic nu atinge substanța ultimă a unei scrieri, toate cele menționate mai sus continuă a coexista în liniște completndii-se reciproc și fulgerînd din cînd în cînd cerul poeziei pillatiene”...

Parcurgînd, la rîndul nostru, critica dintre cele două războaie mondiale am fost plăcut, surprîși de sensul pe care Alexandru Ciorănescu îl dă operei de tinerețe, într-un articol scris imediat după moartea lui Ion Pillat: „Scriitorul crezuse că viața e o simplă aventură care poate fi trăită pe planurile multiple ale tuturor meridianelor și epocilor pe care ne poate duce închipuirea, poezia fusese o continuă evadare, menită să-l scoată din monotonia fisațiunii și să-i pună la îndemnă cadrul larg al fugii, ar cavalcadelor nesfîrșite, al navigațiilor fără popas, al migrațiunilor cu orice preț”... (Alex. Ciorănescu: *Ion Pillat în Universul literar*, LIV (1945), nr. 14 — 15, 20 mai, p. 6 — 7).

Ne-au oprit de asemenea, în mod deosebit, considerațiile lui Ion Vinea:

„N-a făcut parte ion Pillat din generația poezilor noștri care s-au etichetat -simboliști» după citirea maestrilor postromantici francezi [...] A ocolit școala de importatori ai simbolismului și revistele de contrafacere a acestei mărfi și în literatura fardată de după 1908 a irumpt ca un curent de aer aspru prin ferestrele deschise ale unui bal îmbîcsit.

[...] Poezii sonor sprijinite pe rime viguroase și întrueitva căutate, în ritmul amplu al versului alecsandrin care desfășura fraza av!r!vată, cuceritoare, a unei simțiri și a unui cuget înnobilat de țeluri antice. Verbalismul său abundent și fondul străin al poemelor sale îl apropiau de poezii Pleiadei moderne: de de l'Isle, de Heredia; cărțile lui Alexandru Macedonski i-au înlesnit întrebuintarea și cunoașterea limbii române liberata de restrîngerile

Academiei și de piedicile poporanismului. Excesele discipolilor lui Minulescu, pe de altă parte — lipseau. Dintru început Ion Pillat a fost o excepție și o protestare în lumea literară uniformizată de la noi". (Ion Vinea: *Publicistic-literară — Grădina Intre ziduri*, versuri de Ion Pillat, în *Adevărul* [XXXIII] 1920, 30 aprilie)

Am socotit de aceea că receptarea critică a primelor volume de poeme (1906—1918) trebuie făcută din perspectiva ultimilor volume, deoarece ideile incipiente în prima fază a poeziei sale se desăvîrșesc în ultima etapă. Propunem astfel lectura circulară a operei, în continuă devenire, lectură sugerată chiar de autor în planul *Operelor complete din 9.IV.1940*, unde plasează poemele sale de început, după ultimul volum.

Din această cauză receptarea primului volum va fi integrată vederii de ansamblu asupra întregii opere poetice a lui Ion Pillat. Ea va fi înțelesă în aparatul critic ce va însoți cel de al II-lea volum de poezii.

Stabilirea textului.

Poemele au fost numerotate în continuarea volumului I, nu pentru a aduce la cunoștință numărul de poezii scrise de Ion Pillat, ci pentru a putea fi urmărite — la nota cu același număr datarea poemului respectiv, transformările prin care a trecut, observațiile și comentariile critice la care a dat naștere.

Cuvintele alese de Ion Pillat, în poemele sale, ar putea constitui subiectul unui captivant studiu căci nuanțele create prin chiar această opțiune, conferă, fiecărui volum, în parte, atmosfera dorită de poet. De pildă, în poemul BĂTRÎNII, atunci când, Ion Pillat evocă poezii evului mediu, pe un. Dostoie Mitropolitul sau Ghenadie- Cozianul, el introduce cuvinte vechi, unele din ele adaptate din vechea slavă, srbă, bulgară sau rusă. Atmosfera sfîrșitului epocii fanariote este colorată de cuvinte în care se recunoaște originea turcă și neogreacă, iar vocabularul devine din ce în ce mai modernizat și fluent în poemele unde este vorba de scriitorii epocii *Revoluției de la 1848* și *Unirea Principatelor*, cei care au format limba literară românească. Explicația vorbelor învechite și a celor cîteva regionalisme a fost dată la notele poemului respectiv.

Ion Pillat asociază cuvintele cu eiganță și măsura unui adevărat cunoscător al graiului românesc, atât popular cit și cult. Împietirea cuvintelor populare, uneori chiar cu neologisme, nu provoacă nici o disonanță căci este pusă în slujba expresivității și integrată cursivității versului.

Pe parcursul întregii sale opere poetice Ion Pillat reține forma veche a unora dintre cuvinte, de pildă: *chihlibar*, cuvînt sugerînd onomatopeic o transparență în ai luminoasă decît *chihlimbar*, formă pentru care optează;

în antologiile respective, Aurel Rău, Alexandru Piru, Dinu Pillat dar nu și Cornel Ungureanu și Ioan Adarn (vezi poemele: 184 (v. 10); 222 (v. 35); 318 (v. 10). Noi am preferat să păstrăm *chihlibar* cu excepția poemului 370 (v. 9), unde poetul impune *bob de chihlimbar*, referindu-se nu atât la transparența pietrei cît la conturul și forma mărgelui. Am redat de asemenea *mtnăstire* în loc de *mănăstire* ca o particularitate a vocabularului pillatian, respectată de Dinu Pillat, Cornel Ungureanu și Ioan Adam. Am păstrat de asemenea *mini* pentru *mtini*, *ctrd* pentru *eîni*, toate acestea nu numai ca preferințe

impuse de poet dar și pentru a respecta rima, de pildă: 201, v. 10 *mini* cu v. 11 *săptămîni*; 230, v. 18 *stîni* cu v. 19 *mint*; idem 253, v. 1 cu v. 3; 236, v. 6 *mini* cu v. 8 *etni*; idem 336, v. 9 și v. 11; 312, v. 26 *mănuii* cu v. 29 *mtinii*; 371, v. 1 *etnii* cu v. 2 *biîrlinii*; idem 374, v. 1 și 2. Am optat pentru forma veche dată lunii *septemvrie*, păstrată și de antologiștii de mai sus. S-au respectat de asemenea următoarele cuvinte vechi preferate de poet și cerute uneori de rimă: 189, v. 6 *desferici* cu v. 8 *biserici*; 206, v. 1 *zăvorită* cu v. 2 *viscolită* (idem în antologii); 222, v. 41 *razimi* cu v. 42 *azimi*; 231, v. 69 *fiare* cu v. 7 *gkiare*; 232, v. 30 *r&mlne* CU v. 40 *mine*; 236, v. 2 *rai* cu v. 4 *vrai*; 275, v. 1 *brață* cu v. 4 *rață*; 278, v. 2 *nicăeri* cu v. 4 *ceri*; 290, v. 3 *poenii* cu v. 1 *mătăni* (idem Dinu Pillat); 308, v. 13 *cămeșii* cu v. 15 *lieșii*; 313, v. 33 *poenele* cu v. 36 *genele*; 212, v. 45 *șchiopndu-l* în loc de *șchiopăndu-l*, transformare cerută de ritmul versului; 222, v. 65 *coloare* (idem Anto-

(piraele) (213, v. 33); *caietul* (vactul) (22?, v. 6); *Proiect* (Proeel) (329); *IU. '-tensihoză* (metemsii oză) (217, v. 7); *radele* (răsefețe) (188, v. 0); *îndrăzneală* (îndrăzneală) (216, v. 16); *ibate* (sbate) (186, v. 12); *zboară* (sboari) (190, v. 14; 196, v. 15; 203, v. 8; 214, v. 10, 213, v. 2; 215, v. 5; 225, v. 55 și v. 62; 231, v. 9 și V. 1B; 315, v. 4; 323, y. 23; 33S, v. 4; 375, v. 12); *zbîrnhtar* (sbirniilor) (233, v. 54); *zbucnește* (sbucneșir) (204, v. 10); *zburdalnic* (sburdalnic) (185, v. 1); *zdravăn* (sdravăn) (180, v. 26); *zgomotos*, (s^omotos) (215, v. 12; 224, v. 2); *zvelte* (svcltc) (222, v. 27)- *zvlrlă*. (svlrlft) (253, v. 7); *azolrleau* (asvlrleau) (226, v. 39; 229, v. 20; 312, v. 19; 322, v. 6); *zvicnit* (șvicmt) (213, v. 88; 219, v. 13); *zvon* (svon) (222, v. 11; 224, v. G6; 352, v. 52); *dezbrac* (desbrac) (190, v. 10; 220, v. 2); *dezgropate* (desgropate) (186, v. 11; 224, v. 31); *dezleg* (desleg) (183, V. 4); *dezmiard* (desmiard) (223, v. 16); *dezvăluiește* (desvăluioște) (375, v. 10); *dezvelesc* (desvelesc.) (186, v. '*; 197, v. 9; 220, V. 1; 276, Y. 6); *cezură* (cesură) (216, V. 37); *lisă* (lissă) (197, V. 8); *rasă* (rassă) (224, v. 7); *îneca* (Inneca) (193, v. 10).

Am rămas consecvenți optînd pentru, forma *slnt* a verbului *aji* la pers. I sing., timpul prezent și pers. III plural, timpul prezent, atitudine adoptată de AI. Piru și Dinu Pillat în antologiile lor și spre deosebire de Aurel Rău, Cornel Uugureanu și Ioan Adsm care păstrează forma *sunt*. (Vezi pocruiele: 223, v. 37; 234, v. !; 238, v. 1; 240, v. 1; 245, v. 3; 238,, v. 3; 250, v. 1; 255, v. 2; 259, v. 1, 263, v. 3, 26", v. 1). Mai alea pentru că *sin** (respectiv *sunt*) apare și în rîm, l'orrorad pereche cu *vini* (296, v. 2 cu 3.).

Nu au fost modificate: *ascunză*, în loc de *ascundu*, pentru a se păstra rima cu *frunio* (19G, v. 2 și 226, v. 8); *pătrunză*, în loc de *pătrundă*, pentru a forma perechea cu *fmză* (219, v. 25). *dedesapt* (186, v. 3); Dar s-a transformat *asîi n as* (187, v. 15 și v. 16); *dela* în *de la* (190,, v. 5; 213; v. 42, 216, v. 48); *în de odată* în *deodată* (213, v. 43); *de miât* în *demult* (217, v. 3); *pe semne* în *pesemne* (209, v. 9).

Apostrofai a fost păstrat în cazurile: *pîn' la* (226, v. 9); *lăr'na* (323, V. 77).

Au fost făcute următoarele corecturi tacite, în cazul unor greșeli de tipar strecurate în ediția definitivă: *urcîndu-și* (uroînduș-i) (182, v. 2); *codrii* (codri) (189, v. 7)

CORNELIA PILLAT

t
I.

PE ARGEȘ ÎN SUS

1918-1923

FLORICA

179. Ctitorii

1 Acolo unde-n Argeș se varsă Riul Doamnei
Și murmură pe ape copilăria mea,
Ca Negru Vodă, care descălectnd venea,
Mi-am ctitorit viața pe dealurile toamnei.

5 Prin viile de aur ca banii dintr-o salbă
Pe al colinei mele împodobit pieptar,
Închis-am fericirea în strimțul ei hotar
De nuci bogați în umbră, umbrind o casă albă.

Acolo-n pacea nopții, pe drumuri de podgorii,
10 Am mers tăcut alături de carele cu boi,
Cînd neaua lunii ninge pe sălcii în zăvoi,
Cînd șopotește valea de cîntecele morii.

Las altora tot globul terestru ca o minge,
Eu am rămas în paza pridvorului străbun,
15 Ca să culeg cu ochii livezile de prun
Cînd alb Negoiful, toamna, de ceruri se atinge.

Și tot visînd la vremea cînd înfloriră'teii,
Pe cînd Îmbracă țara al iernii alb suman,

Să deslușesc cum pierе trecutul, an cu an,
20 Pe drumuri depărtate sunindu-și clopoțeii.

Să stau, pe cînd afară se stinge orice șoaptă,
Privind cenușa caldă din vatra mea, de-acum
Și să aud deodată cu-nfiorare cum
Trosnește amintirea ca o castană coaptă.

180. *Închinare*

1 Priveliște menită să-mi fie o psaltire,
întlia mea credință și ultimul meu scut,
Moșie aurită de-amurg și de-amintire,
Deal albăstrit de lună, de dor și de trecut.

o Floncă, înflorită în Mai ca o mireasă,
Tu, care legi în toamnă un rod de orice ram,
întinde peste mine un văl de frunză deasă,
Primește iar la sinu-ți copilul ce eram.

Aleea mi-o deschide cu brațele de mamă
10 Ca să mă culc în casa din deal, la pieptul tău.
Fii pentru mine Sfînta Icoană ce din ramă
Alină Jin feciorul risipitor și rău.

Am rătăcit pe piatra cetăților haine
Și rn-am jucat cu anii cum alții zvirică mingi...
15 Tu numai, păstrătoare a zilelor mezine,
Mai poți cu-a lor lumină pierdută să m-atingi.

Fii pentru regăsitul o mînăstire vie
În care amintirea aprinde luminări

Și unde, pe o timplă de umbră, reînvie
20 Ochi cunoscuți, luceferi ieșind din înnoptări...

Nn vezi suind poteca pe dealul din Dorica,
Cu ochi de tinerețe și păr frumos de nea,
Cum trece spre mormîntul bunicului, bunica,
Ținînd ca ieri de mină copilăria mea?

•;
Â
ft

%:

20 N-auzi, atît de-aproape. dar parcă-n altă țară,
Și risul meu zburdalnic și glasul ei blajin?
ÎNu simți sporind dorința și dulce și amară
De-a reveni mai iute la cel dinții cămin?...

Cu ochi de altădată, cu degetul pe buze,
30 — Așa cum se cuvine în preajmă de mormînt
Vă voi urma, curate și albe călăuze,
Spre cel mai drag, mai tryinic și sufletesc pămî

181. *Florica*

Aici îți îngropară bunicii mei copila,
In loc ferit de-arsiță, de viscol și de vint,
Colinei închinată iubitul ei mormînt,
Legînd de dealul rodnic și numele și-argila

5 Și vremea prea fugară și fragedul destin
Al celei ce fusese — abia o zi — Florica...
Azi, de fetița moartă noi nu mai știm nimica;
Dar cînd acum Florica în soare aprilin

Etern reînflorște, ceva în piept mă doare,
10 Privind cum prinde raza cu fermecatu-i fir
O fașă de bobocul plăpînd de trandafir
Și-un zimbet de lumină de fiecare floare.

Lin zimbet ce odată trăia pe buza ei...
Și mă-nfior la gîndul păgîn și la credința
15 Că trebuie naturii săi altoiești ființa —
Pămîntul să palpitate ca inima, de vrei.

182. *Mormîntul*

1 De n-ar fi mușchiul crucii, vedeam un pat de flori,
Gătît sub bolta verde și vie a pădurii:
Ai adormit în raiul din slovele scripturii,
Tu, ce-odihnești la umbră de codri șoptitori.

5 Te-ai cununat cu moartea ca-n basmul Mioriței,
Păstorule de oameni, bunicule. Acum
Ești zumzet de albine și-mpflăștiat parfum
în via Îmbătată de Înflorirea viței.

Te-a biruit pămîntul, dar l-ai însuflețit
10 Și l-a pătruns iuhîrea-ți de țară, ca semința.
Stejarilor prieteni le-ai dăruit ființa
Și sîngele, ce curge cu seva înfrățit.

Orice copac din juru-mi, H simt că mi-e părinte,
Cu cea din urmă iarbă, de mult am legămînt.
15 De dincolo de oameni, de timp și de mormînt.
Un ram se-apeacă tainic să mă binecuvinte.

183. *Virful dealului*

1 Cu-o gingură sfortărer-ncordind vînjoeu-i umăr
— Un uriaș urcînd.u-și poverile ce-l strîng —
Pletosul deal, din vaie sui cu vii și crîng
Ca să-și revadă țara cu sate fără număr,

5 Cu casele: mioare și turlele: păstori,
Ce-au coborît pe verdea cîmpie argeșană,
Cu drumul ce-nsoțește înceată oaravană
De sălcii plîngătoare..si • plopi: prihegitori;

Ținutul unde seara din lunci și din zăvoaie,
10 Ca și argintul sprinten, viu apele sclipesc,
Și unde clarul cîntpc de clopot, creștinesc
Apropie colina de-a, cerului văpaie.

O, vîrf de deal! O, capăt liniștitor de drum
Opresc aicea pasul și îmi dezleg privirea,
15 Cînd prin amurg se-nalță, visînți nemărginirea,,
Din fiecare casă un crin Înalt de fura.

184. *în vie*

tl 1 Tot mai miroase via a tămiios și coarnă,
Mustos a piersici coapte și crud a foi de mic...
Vezi, din zăvoi sitarii spre alte veri se duc;
Ce vrea cu mine toamna, pe dealuri de mă-ntoarn

_5 Nu e amurgul încă, dar ziua e pe rod •
Și soarele de aur dă-n pîrg ca o gutuie.
. Acum — omidă neagră — spre poama lui se suie
,i Tiriș, un tren'de marfă pe-aL Argeșului pod.

Cu galben -și cu roșu Își coase codrul iia. <•
10 Prin foi lumina zboară ca viespi de cbihlibar.
O ghionoaie toacă într-un agud> și rar
Ca un ecou al toamnei răspunde'tocălia...

S-a dus. Și iarăși sună... și tace. Dar aud
— Ecou ce adormise iși-a tresărit deodată —
15 In inimă cum prinde o toacă-ncet să bată
Lovind în amintire ca pasărea-n agud.

185. *Castanul cel mare*

1 Se zbate Strimbă-Lemne cumplit in pomul zdravăn,
Cu brațe noduroase și cu athletic trunchi
Întelenit în vie, deși pîn-la genunchi
I a-a urcat cu-ncetul pămîntul gras și'reavăn.

5 Dar toamna, sub rodire încununat cu spini,
Și-n noapte plin de pace, de păsări și de stele,
Ca grindina sloboade castanele lui grele
Și-nseninat, primește pe'creștetu-i lumini.

Castanul între struguri și-a înțeleș menirea:

10 Ce-am căutat pe drumuri, găsește stînd pe loc,
Și, adîncînd pămîntul aceluiași noroc,
Cu zeci de ramuri ține- in brațe (fericirea.

Mă simt, Florică,-n preajmă-i atîta de sărac!
De ce nu poate pasta-mi să prindă rădăcină, ,,

15 Și să rămîn al viei ca pomul *pe-* colină,
Și să mă string de tineca vița de arac...

186. *Rădăcini*

1 Nod de năpîrci, șerpi vajnici cit brațul și cit cotul,
Trunchi negru de balaur încolăcit și rupt,
Ciorchine de șoplrle — pămîntul dedesupt
Surpindu-se, in taină se dezvelesc cu totul.

5 Dar vraci vicleni cu barbă de iască și de mușchi,
In nopți cu lună nouă plesnindu-i cu nuiete,
I-au înlemnit deodată umflați așa în piele
De le-au rămas sub coajă întârîtații mușchi.

Frunzarele deasupra, imbelșugînd colina,

10 își leagă seninul cu vîntul In văzduh —
Cum să cunoască iadul în care trup și duh
Se zbate dezgropată, sucită, rădăcina?

Stau și privesc la șerpîi ce scormone-n pămînt
Și la pămîntul care le fuge de sub pîntec...

15 Copaci, moșie, vreme — neîndurat descîntec...
Și eu cu tot frunzișul și rădăcina-n vînt.

187. *Cireșul*

1 Voi înhăma măgarul, ca-n vremi, la cărioară
El ce privește toate cu ochi de înțelept —
Și voi urma poteca de mult, suișul drept
Prin via verde-n tactul copitei ce-o măsoară.

5 Și luând prăjina lungă și coșul împletit,
O fată-n vilnic roșu va merge înainte,
Am să opresc măgarul din mersul lui cuminte
Sub un cireș, de roade și de ani mulți boltit.

Cireșul va fi roșu ca și-n copilărie,
10 Cireșele pe rșmurî vor atârna cercei,
Cu brațe goale, fata va' prinde-n șorțul ei,
La fiere prăjină, o sută și o mie.

Și când, tirziu, lungi umbre se vor cultra pe lunci,
Când gol va fi cireșul iar cerul plin de stele,
15 Bunicii i-aș aduce acasă coșuri grele...
De-as mai avea bunică și sufletul de-atunc!

188. *Spre Izvorani*

T Las povirnișul viei să cadă-n praf *de* soare,
Și-ntr-un tunel de frunze umbrite, brusc pătrund,
Atît de dreaptă fuge cărarea pînă-n fund
Că văd, ca prin oceanul întors de-o vrăjiLoare,

5 Căsuțele răzlețe din satul Izvorani
— Mici capre cățarate pe-o rlpă de lumină
Prin nuci proptiți ca-n biță în strîmba lor. tulpină,
Sub sarică frunzoasă de girboviți ciobani —

Și — arătări din țară în stampe japoneze —
10 Ca o furnică neagră ce-mpinge albu-i ou,
O fată cum zorește, greu de urnit, un bou,
Nemaiputînd pe coastă cireada s-o urmeze.

Pe când din zarea serii ca namile, cu rost
Răsar, rănind amurgul ceresc cu cornul frunții,
15 Pe rînd: albaștri, vineți,, de aur-verde — munții
Păzind de-acolo basmul copilului ce-am fost.

189. *Pădurea din Valea Mare*

1 O simți deodată toată, cu o cutremurare,
Cum stăpînește peste micimea ta de om,
Cu mii de trunchiuri albe și cu un singur dom
Fremătător — pădurea de fagi din Valea Mare.

5 Aicea omenirea te lasă pie cu pic:
începi de traiu-ți silnic și strimt să te desferici,
înveți, uimit, să intri în codrii ca-n biserici
Și că mai sfînt pe lume nu poate fi nimic.

Decît această pace în razele-nserării,
10 Cînd se Urăsc, alături de netede tulpini,
Din arborii aieva alți arbori mai senini,
Sub frunzele cu glasul dumnezeiesc al mării,

Și cînd, legîndu-ți pașii de cale, te-ai oprit
Sub fagii-nalți, în templul adevărat al firii,
15 Ca un bolnav de suflet redat tămăduirii,
La jgbiabul care curge cu șipot potolit.

190. *Cucul din Valea Popii*

1 În zori, ca poterașii, din văi șirag ies plopii.
Ascult de la răsruce cu suflet de haiduc
Cum cucu-n codru verde mă cheamă să mă duc
S-opresc la drumul mare norocu-n Valea Popii.

5 Pe flori, ca pe-o velință, stau de la cîntători,
Ptndind cu ochii lacomi din răsăritul rumen
Cum soarele sosește rotund ca un egumen
Și numără pe ceruri mătănii de cocori.

Pe cînd în calea-i lungă se roagă la toți sfinții,
10 Eu II dezbrac de raze sub frasin și anin.
În luminosul cîntec de cuc, mă insenin
Pe valea-ntineririi și a făgăduinții.

Dar cucul, pană sură, nu s-a-ndurat să stea.
— Cii-cu! aci în vale... Cii-cu! sub dealuri zboară...
15 — Oi-cu! și iar îmi scapă în zări o primăvară...
— Cu-cu! și mai departe, copilăria mea...

191. *La zăvoi*

1 Mă-ntorc la tine, Argeș, o, rîu de-odinioară,
Pe drumul de finețe ee fuge printre clăi,
Dar unde mai sint astăzi, să ție-aceleaai căi.
Tustrei copiii veseli, de-atunci, din cărioară?

5 Și unde-i scaldătoarea In care ca un vrac
— Zăvoi cu păr de sălcii și ochi de apă vie'
Schimbai nisipu-n aur, cu varga de magie
A razei pogorite pe cerul porumbac.

De două ori același nu m-oi scâlta in ape.

10 Căci zilele de-a valma cu valul tău se scurg,
Și vacile bălțate de soare in amurg
Nu beau același Argeș cînd vin să se adape.

în cipciit, in clipot și-n șopot ne-ncetat,
Alt rlu,' din clipă-n clipă te-a zămislit izvorul;

15 Nebănuit ca dinsul mă naște viitorul —
Dar tu te chemi tot: Argeș, eu tot: Ion Pillet.

, 192. *în luncă*

1 Tu, care treci cu carul sub dealul din podgorii
Ducînd la cîmp șindrilă sau sus la munte grlu,
'• Te-abate-n lunca 'veche și mină pîn' la rîu.
Amurgu-n văi se lasă cu eîrduri do prigorii.

5 Cu-apusul luna albă căzu In heleșteu:
Pe floarea-i ca pe-un nufăr se-așează brotăceii,
Și cîntecul lor straniu, prin umbrele aleii,
Cu zile descintate nVar urmări mereu,"

De n-ar incepe-acuma ca-n amintiri să sune

10 Lung clopotele-ncete ce vin de la zăvoi,
Dar vacile în noaptea albastrulm trifoi
Treptat se depărtează prin vis și prin pășune.

Oprește-mă la Argeș, pe plaja care-o știu,
Să-i țin în mîini nisipul, în cupe efemere,

15 Și să visez — cum fuge prin degete și piere —
Trecutul și talanga și'soarele tirziu.

193. *Parcai Goleștilor*

1 Am așteptat amurgul ca zărilor să fie
Altare largi suflate în aur preacurat,
Iar sălciile, care pe drum au tremurat,
înspre Golești să-nșire albastra lor stafie. ^

5 Am stat bătînd la poartă prelung — și s-a deschis;
Și iată casa-n iederi și parcul în paragini,
Și iată-mă ca unul ce-ar răsfoi imagini
Dintr-o călătorie pe jumătate vis.

Aleele — e toamnă — duc toate către moarte.

10 Răzoarele se-neacă în bozii și-n urzici...
Și, inimă*ncăreată de amintiri, Imi zici:
Va trebui odată Florica ta să poarte

In ea pustietatea de care mai bolești...

Dar m-am oprit cu mina sfios la pălărie,

15 Căci m-ajungeau, lungite de-amurg pe bălărie,
Mari, umbrele-nfrățite a fraților Golești.

I.C. Brătianu în anul 1858 (Cabinetul de Stampe B.A.R.S.R.).

194. *Lumina, iarna*

1 A nins. In soare codrul cu trunchiuri de cărbune
întinde umbre-albastre pe proaspătul omăt
Și mă visez la geamuri cu anii îndărăt:
Văd dealul alb, tirlia și vremurile hune.

5 Ies, scîrțîie zăpada ca ieri sub pasul meu,
Și atîrnînd marama subțiri de promoroacă
Xp ramurile joase, lumina goală joacă
Azi numai pentru misie și pentru Dumnezeu.

Apoi își dă pe spate tot părul de beteală
10 Și sare Invirtindu-și al razelor hanger
Și unde talpa-i roză atinge albul ger
Fulgerător ecinteie pe nea cîte-o petală.

Crra... trece pe sub soare vislînd, întiul corb.
A stat din joc lumina, pe brînci se face mică...
15 Crra... stolu-ntreg — și-n umbră rămin privind cu frică
Trei picături de singe pe-o ramură de sorb.

195. *Biserica lui Horia*

1 Mai stai vislnd la munții, ce șoimi și aur poartă?
Pe vale Arieșul șoptind îl mai auzi?
Pribeagă lingă Argeș, vădană printre duzi,
Biserică pustie și fără brazi la poartă.

5 Cioplită din puterea molidului și din
Credința strămoșească legată-n blrna dură,
Ce meșter vechi de țarfi, cu greaua lui secură
Ți-a hotărât altarul lui Horia, destin?

In jurul tău cresc duzii cu fragedă verdeață
10 Și iarba crudă-ntinde la soare plase verzi
Să prindă rldunele de umbră. Tu îți pierzi'
Deasupra lor, In frunze, clopotnița-ndrăzneăță.

Pe Moții tăi zadarnic ii mai aștepți, și nici
Un preot nu-ți mai clntă, bătrln, din psaltichie.
16 Dar azi, cu primăvara, cerească și pustie,
Slujești botez la granguri și nuntă la furnici.

196. *Căsuța din copac*

1 Se leagănă și astăzi, când vîntul suflă-n frunză.
Sus pe stejar-nălțata căsuța din copac.
Cu gazda mea bătrînă ce bine mă împac!
ti duc boinavu-mi suflet, de oameni să-l ascuuză.

5 Un suflet ce să uite trecutul nu putu
Și care jalnic bate mereu la altă poartă,
Un suflet ce iubirea nehotărît își poartă
Din loc m loc, zadarnic... 0, vindecă-mi-l tu!

Tu, sora cea mai bună cu aripa și ramul,
10 Primește-l la fereastra de cer cu ckwJrUi.
Tu, nelcgată încă prin grele temelii
De țarina prăfoasă,, dă-i să-și serbeze hramul:

Pădurea ș» văzduhul și vîntul, la un loc —
Și ruptă din pîrjolul apusului de soare,
15 Făcînd din creangă-n creangă, viu, flacăra-i să zboare:
0 veveriță roșie cu coada ei de foc.

197. *Casa din deal*

1 Prin ochelari de geamuri privea cu ochi de lampă
Ca o bunică bună la nepoțelul mic.
Pe-atunci știam că-i vie; azi nu mai știu nimic:
Apăs cu nepăsare de om pe-a ușii clampă.

5 Sub coperișul, care îi sta ca un bonet.
Glicina ei pe timple cădea ca o șuviță.
Și, mirosind a floare de tei, a lămâiță,
A cantalup, a lisă de chitră, a șerbet,

In fiece odaie dezvăluiam cu frică

10 Alt glnd din veehiul suflet eurat și românesc...
Ce nu-mi cuprinde mintea, deși îmbătrnesc,
Pe-atunci trăia în voie în inima mea mică.

Pendulele bătrâne mai bat același ceas,
Prelung, ca o dojana, în liniștea sonoră,

15 Dar timpul intră-n casă trintindu-i altă oră,
Și inima i-o sparge, tic-tac, sub al meu pas.

198. *Cămara de fructe*

1 Deschid cu teamă ușa cămării dealtădată
Cu cheia ruginie a raiului oprit,
Trezind în taina mare a poamelor, smerit,
Mireasma și răcoarea și umbra lor uitată.

5 Mă prinde amintirea în vînățul ei fum,
Prin care cresc pe poliți și rafturi ca pe ruguri,
Arzind în umbră, piersici de jar și-albaștri struguri
Și pere de-aur roșu cu flăcări de parfum.

Șovăitor ca robul ce calcă o comoară

10 Din basmul cu o mie și una nopți, mă-ncbin:
Văd pepeni verzi — smaragde cu miezul de rubin —
Și tămîioșii galbeni ca soarele de vară.

Se-aprind fantasmagorie caise și gutui:
Trandafirii lampioane și lămpi de aur verde...

15 Dar părăsind cămara ce mințile îmi pierde,
Tot rodul vrăjitoarei cu lacăt îl încui.

199. *Odaia bunicului*

1 Nu s-a clintit nimica și recunosc iatacul
Bunicului pe care, viu, nu l-am cunoscut.
Rămase patu-i simplu și azi nedesfăcut;
Și ceasul lui p. masă și-a mai păstrat tic-tacul.

5 Văd rochia bunicii cu șal și malacov,
Văd uniforma veche de «ofițir» la modă
Pe când era el Junker — de mult — sub Ghica Vodă
Când mai mergeau boierii în butcă la Brașov.

Și lingă bățu-i rustic, tăiat în lemn de vie,
10 Văd putina lui unde lua băi de foi de nuc.
A scîrțlit o ușă... un pas... și-aștept năuc
Să intre-aci bunicul dus numai plnă-n vie.

Un ronțăit de șoarec sau ceasul mă trezi?
Ecou își fac, în taină, ca rimele poemii...
15 Și ceasul vechi tot bate, tic-tic, la poarta vremii,
Și șoricelul roade trecutul zi cu zi.

200. *Ochelarii bunicii*

1 Pe scrin, păstrind privirea ei vie, au rămas
Pe galbena gazetă ce-neremenește anul.
Odaia de-altădată mi-arată talismanul:
Iau ochelarii moartei șiUi pun sfios pe nas.

5 Prin abureala vremii nu s-a schimbat nimica,
Doar pozele din rame vechi au întinerit...
Dar din adine de-oglinďă, in față, mi-a zimbic
In jilțul ei — ca-n vremea când eram mic — bunica.

La geam foșnește plopul sau pașii au foșnit?
10 Prin ușa zăvorită «ei» intră în odaie.
E o fetiță: Pia, cu bucle: Niculaie...
Dar cine e băiatul acela liniștit?

K Bunica-i dă pe frunte, blond, păru) la o parte...
m De ce se uită astfel la mine? Nu-I mai știu...
W 15 Nu vreau să-l știu... nu pot să-l știu... E prea tirziul
W† De omul chel și rău, rămîn legat pe moarte.

201. *Capela*

1 De ce te-au dus, bunico, într-p chilie rece
Și te-au lăsat cu toții sub lespezi de cavou?
Cînd lunca e un ctntec și dealul un ecou
Crescînd mereu pe vreme ce primăvara trece,

5 Cînd giza' cea mai mică din soare ia un strop
Și cînd lumina calcă prin aurite ganguri
în cîrîngul plin de cintezi, de mierle și de granguri...
Te-așteaptă iasomia și-albastrul heliotrop;

Albi, trandafirii-n floare Întreabă toți de tine.

10 De ce nu vii ca-n vremuri cu secatoru-n mini?
Grădina te dorește de-atîtea săptămîni!
Dar nu mai vii... chiar ziua s-a stîns... și noaptea vine.

O pulbere de lună albește pe livezi —
Și iar se face iarnă ca-n ziua îngropării;

15 Florica ta se pierde în umbrele uitării,
Capela ta rămîne pe dealuri de zăpezi.

202. *Odihna tatii*

1 Bunicul meu aicea se odihnea odată.
Pe banca de lemn rustic așează-te și tu,
Fetița mea, pe locul în care-n vremi stătu
Și mama — o fetiță ca tine — cu-al ei tată.

j **5** Privește dealul unde trăirăm în trecut,
Și capul drag pe brațu-mi proptit, așa, ți-l lasă.
Începe toată via și vechea noastră casă
în sufletul tău tinăr din alte vremi făcut.

Departa pe zăvoaie un tren își pierde fumul

10 Ca o năframă, care se schimbă-n porumbiei...
z Nu fumul, viața pierde — și pașii mei mai grei,
ș: Ecou de-acum, urmează pe-ai tăi ușori pe drumul

Pe care și bunicul cu mamă-mea venea.
N-auzi cum sună pașii lor de odinioară?...

15 Pe sub castanul mare, în seara ce coboară,
Să-i așteptăm să vie cu noi, fetița mea.

203. *Străinul*

1 Pe bancă, sub castanul din vie, te așează,
Străine, ce venit-ai priveștiștea s-o vezi —
Florica e acolo, cu casă, parc, livezi,
Și peste drumul mare: zăvoiul. Inserează.

5 Clmpia e albastră și-n zare norii ard.
Sclipește Rlul Doamnei Înspre apus, o clipă...
Un taur muge; puțul cu lanț și roată, țipă;
Și vrrr... un zbor de vrăbii zbucnește dintr-un gard.

Te-aplecî mirat, străine, pe-amurg ca pe o ramă
10 Ce-ar străluci din umbra muzeului pustiu,
Și crezi, pornind aiurea rănit de-un, dor tîrziu, •
Că ai cuprins Florica... Dar n-ai zărit, ia seamă,

Pe-albastra depărtare a luncii de demult,
Trecutul meu ce arde sclipind în Riul Doamnei —
15 N-ai auzit, deodată ruplnd tăcerea toamnei,
Vrrr... timpu-n zbor, pe care cutremurat l-ascult.

204. *Comoara*

1 Pe Argeș lingă luncă, un deal se-nalță-n chipul
Urciorului de-argilă al vechilor olari
Și pomenește zeei uitați de țară, cari
I-au plămădit făptura și lutul și nisipul.

5 Pe rotunjimea formei, din vale pînă-n cer,
Se suie impletindu-și lumina ce adie,
Frunți verzi de nuci și trupuri de arămita vie
Cu frunza zugrăvită ca pe un lăieer...

Și-n galbena lumină a toamnei argeșene
10 Cu mere care zboară și berze care cad,
Am luat în palmă dealul: un ou încondeiat,
Ca să-l dezmiard mai bine cu somnoroase gene.

Și m-am zărit atunci sub bolțile de vii,
Copil ducînd la gură un strugur de rugină —
15 Dar mă păli deodată durere-așa haină
Că îmi scăpă din mînă comoara și pieri.

De ce îți schimbi căminul, nimic când nu se schimbă
20 Din deal do la Florica la parcul din Golești.

205. *Adio la Florica*

— Rămîi la noi! un clopot din Izvorani mai plînf
Și tot aud în urmă: la noi — la noi — la noi...
Oprește-ți telegarii cu nările în sînge,
O, surugiu, năprasnic gonind ca un strigoi.

1 Acum trăsura trage la scara amintirii
Și de plecare sună în curte zurgălăi.
Acum, din mine, ceasul temut al despărțirii
Și-întinde umbra sură stăpinitor pe văi.

26 Ra nu. Dă bici mai bine și drumului îi lasă!
Nu-mi părăsesc căminul, în suflet când îl duc.
Îmi voi zidi-n orașe intimplatnare casă —
Dar de averi, de lume și de huliri uituc,

5 Pocnește biciul: casa se dă în laturi, piere;
întregul deal coboară — si iată-ne pe drum.
Amurgul ne petrece eu razele-i de miere,
Tămîia înserării înaltă-albast-u fum.

Ca Argeșul să-și mine murmurătoare ape,
30 în cringul de-altădată iar cucul să-l ascult,
Pe ochii mei lăsa-voi să cadă grele pleoape —
Și voi găsi în mine Florica dc demult.

O, surugiu, oprește! Stai locului, trăsură!
10 Prin plute seculare să văd cu ochiul plîns,
Sporind pe ceruri, dealul în flori ca o răsură,
Ce-n poala lui lumina trecutului a strîns.

înfrină-ți caii-n spumă, o clipă să văd încă
Mormintul și Capela și via cu castani:
15 Priveliște rămasă aceeași ca o stîncă
Domnind pe risipirea atitor zeci de ani.

Din Valea Popii, cucul mă strigă pe-a sa limbă...
Și Argeșul șoptește: De ce ne părăsești?

TRECUTUL VIU

206. Copil de-odinioară

1 Prin iarnă din cămara zăvorită
Se furiaază cald miros de mere,
Readucind în vremea viscolită
Iar toamna cu trecută mîngiere,
5 Cînd sufletul împovărat venise,
Cu Urna lui de poame și de vise.
In casa amintirilor închise.

Și-n inimi amorțite de-a lor strajă,
Străbat adine, Imbălsămlnd gîndirea,
10 Cu seva lor fierbind din nou sub coajă,
Copilărescul dor și amăgirea...
Și-n inimi, viu ca și întHa oara.
Te scoli din somn, tu, cel de-odinioar?,
Din somnul tău, copil de-odinioară...

207. Septembrie

1 în zare cine-nscrie al berzelor triumphi?
In inimi cine-nfige trecutul ca un junghi? ,

Vezi Toamna și-Amintirea — surorile divine
Cînd una ne sosește și cealaltă, revine-

5 Zadarnic cred ca vremea cu anii a crescut.
In fiecare toamnă reintru în trecut.

Copilăria-mi toată dă buzna la uluci,
Cînd stă la poartă coșul cu struguri și cu nuci.

208. *Septemvrie*

1 O foaie se desprinde din crîng și calendar:
De-un an o așteptase Septemvrie ca dar.

Tot ce legat fusese, de-acuma o să zboare.
Lumina e mai caldă, deși e mai răcoare.

5 Culorile învie pe moartea frunzaturii,
Dind farmecu-nfloririi declinului naturii.

Și tremurînd în vîntul ce-o smulge și-o ridică,
O pasăre de aur e frunza cea mai mică.

209. *Septemvrie*

1 Din bulgării vin care cu vinete' și verze.
Se-afundă-n zări, departe, un unghi obtuz^de berze.

Am întilnit o fată cu tufânele-n brațe.
Un vînător la iazuri a tras cu pușca-n rațe.

5 Aud prin porumbiște chelâlâind ogarul.
Lovește rar și ritmic • butoiul gol, dogarul.

Azi n-a lăsat poștașul ziarele din tirg;
Dar mere poleite ca-ir basme dau In pîrg.

Pesemne-n coșul nopții vrea soarele să cadă;
10 Au început de-o vreme și zilele să scadă.

La lampă, și cînd ziua cu totul s-o umbri,
Voi reciti „Pasteluri” de V. Alecsandri.

210. *Cina cea de taina*

1 Prin ulmii de sub, yie, pe deal, mai știi tu casa
Ce-alhește cașioiul *in* cuib sfios de foi?
Mai știi tu cerul serii cu fețe ca mătasa
Și clopotul cirezii venind de la zăvoi...

5 Iți mai aduci aminte pridvorul prins de viță
Și cina cea de taină, tacim, lingă tactm,
Și masa presărată cu Mori de lămîiță,
Și carele spre noapte gemînd pe caldarim...

Și cum stăteam alături, noi doi, cu fericirea,
10 — Doar greierii țînlnu-i isonu-n depărtări -
Și noaptea clmpeneaseă albastră ca iubirea
Și vorbele-ngîinate mai dulci ca sărutări.

Intîia stea prin frunze creștea tremurătoare
Cînd licuriciu-n umbră trecu rătăcitor...
15 Prin ulmii da sub vie^—mai știi tu casa oare
Și umbra ca un suflet, Și'steaua ca un dor!

211. *Toamnă*

1 Au vuit prelung că vîntul păsările migratoare
Peste"casa părintească unde ieri m-am regăsit
Singur cu lumina, care galbenă venea din soare,
În odaia de-ăltădată sâ-mi ureze bun sosit.

5 Toamnă, iata-ne-mpreună, gdspodină ce porți cheia
Ruginită ca o frunză, a trecutului meu mort.
Toamnă, iată~ne alături, noi cu visul, pe aleia
Nucilor ce ancorează pentru iarnă-n al tău port.

Precum seara, pe cimpie cînd fîșii se prinde ceața,
10 Tot auzi sunind vecernii și nu știi de unde vin,
Sub frunzarele rărîte amintirea cheamă viața,
Dar trecutul îi răspunde ca un clopot în declin.

Zile albe, zile negre... ce străine, ce departe,
Buclele în care dorul meu de cer l-am îngropat...
15 Toamnă, lasă-mă să mtngîi părul tău de frunze moarte,
Părul tău de aur roșu și de soare întrupat.

212. *în crama*

- 1 Peste miriști lung răsună chiote de vânători...
Să intrăm în crama veche... Printre butii-nalte-ascultăl
Cum in pivnițe boltite, zăvorit cu grijă multă,
Numai vinul nou mai cîntă spumegînd prin zăeători.
- 5 Au tăcut sub neaua vremii ale patimilor goarne.
Dar ne fierbe Uică-n inimi al dorințelor pelin...
S-așteptăm să se prefacă mustul fără preț în vin
Și cotnarul amintirii in pahare să ne toarne.

213. *Timpul*

- 1 L-a trezit, vorbind în vînt, o tocălie,
Din căpița de fin proaspăt și curat
Unde Timpul ațipise noaptea-n vie —
Dar ciudos pe lemnul- prost, a scuturat
- 5 Ca un praf de aur zorii pe moșie,
Toți cocoșii din podgorii au cîntat...
- Un văittoi sări, zbuclind, dintr-un tufiș.
Iar un pui de rîndunică dintr-o șură—
îi privi, o clipă, pe furiș:
- 10 Iepurele, dintr-un hop trîntit pe-o rină,
Amorți inghemuit in arătură:
Pasărea pică din zbor înalt — bătrîna
Ii căzu, ca frunza, Timpului in mină.

- Dar el, șiret, nu s-a mirat
- 15 Că plugurile negre ies toate la arat,
Și mici — de-aici —
Cu boi greoi.
Dau zor:
Sînt niște coropișniți pe răzor —
- 20 Și-un car cu coviltir, pe iarbă dejugat:
Un vierme alb pe-o frunză de frasin, nemișcat...

I

Mari lanuri au crescut de grîu bogat;
Cu seceri de lumină, viu, fete-au secerat,
Și roșii testimele In soare-au mișurtat
25 — Gîndaci aprinși,
Ziși «Boi ai Domnului» in sat —
Și stoguri ca bătrîne pe clmp ținură sfat...
Și morile de apă, sortite de noroc
Să-și Invîrtească roata, călătoreau pe loc...

30 Și cum aprinse toamna in codri-ntîiul foc,
O bună zi, din Iezer, Păpușa și Negoii,
Se scurseră pe drumuri, umflete-n •valuri noi
Cu spuma lor de lină, pîraiele de oi...
Și frunze-n viață printre atltea moarte foi,
35 Sitari pestriți porniră cu toamna din zăvoi...

far Timpul a rămas uimit
Cînd primul fulg de nea a fulguit:
Un fulg căzut '
Din stolul călător ce s-a pierdut.

40 Atunci a rătăcit prin vii,
Și fără teamă
A poposit în larma de la cramă.

Tăcerea deodată și-întinse împrejur.
Auitar și veșnic, golu-i sur...
45 Pe **Bub** bolțile pustii
A țesut păienjenişul,
Prin geamuri sparte da frunzișul,

Și din pereți
Creșteau bureți,
50 Pe butii goale — mucegaiul...
Viața își pierduse graiul,
Cojită ca o tencuială.

Lung Timpul a căscat de plictiseală!..
A plecat. • i
55 Cu un sărut, din drum, schimbă în babă-cloanță.
Schiopînd în băț și fără dinți —
O fată, dreaptă ca o lațță,
Mlădietoare !n catrinți... ••• ,!• >
Și luîndu-i piersicile din obraz,,'
60 Lăsînd smochini uscate — făcu haz.

Acuma dasc brumă timpurie
Și carele grăbeau spre teascuri.^-.,
Zări pe deal, bogată-n rod, o vie .,
Și-n ea — cu limbi de șerpi, un.foc de, vreascuri. •
65 Pîndarul, cu suman și pușcă veche,,
Vrăjea la jar șoptindu-î la ureche,
Plîndînd și umbra nopții să nu fure.

Simți cum Timpul calcă prin pădure,
A bubuit lung pușca lui cu cremeni...
70 Dar Timpul, luînd In palniâ pindar și deal și vie.
A rîs, a rîs... suflînd ușor:
— Un fulg de păpădie
Ce-n vînt îl semeni —
Se depărta priveliștea nălucilor;

75 Se făcu mică... mică — așa cum
Ai fi privit-o la «panopticum»,
Sau încrustată-n tine, în rama anilor.

Și Timpul o porni la deal, la vale,
Sub stelele cit pumnul...

80 Și nici un sat nu-i mai ieșea în cale,
Nici un rumân nu întâlnea, nici unul.

Singur un bordei — pitit și chior —
C-un ochi roșu de opaiț la fereastră,
Pe clmpia înghețată, mai adastă

85 Așteptind pe călător...

Timpul de perete tvinti ușa
Și intră stăpînitor.

Focul stins nu și-a zvlenit cenușa,
Luminarea sub icoană n-a clintit,

90 Și pe pat

Omu-ntins nu s'a mișcat,
Cu obrazul ca în piatră dăltuit —
Omul galben și cu brațe-nerucișate...

Timpul, mort și el, căzu pe spate.

214. *Chemare*

Stă casa bătrinească sădită printre nuci,
În vîrf de deal. E toamnă. Pe gardul de uluci,
Atiră în ciorchine, grei, strugurii *și-n* vie
Poteca înserării te-nibie — și te duci.

215. *înapoiere*

1 Pe soarele-nserării văd plopii nalți din zare.

Pe drumurile strimte, chenane-n șiruri rare
Mergeau Învăluite de pace. Mori de vint,
Cu aripe deschise izbite de pământ,

5 Păreau un cîrd de berze zburînd stîngace. Line
Ca valurile mării, călătoreau coline —
Și lanuri de secară, de grîu și de porumb,
Fugeau și ele-n urma văzduhului de plumb.
Și casa străjuită de anii mei, deodată

10 In suflet și sub plopii din zare, mi se-arată.

In pocnete de bice și-n tropote de cai,
Intrai în amintire cu zgomotos alai. -

216. *Jucării*

1 Dar ce m-a pus în seara tihnită de Crăciun,
Să iau în mină lampa, să dau în lături ușa?
În fața mea stă calul de lemn și stă păpușa
Cu suflet de tărăște, nevinovat și bun.

5 Stă micul tren mecanic în gara lui prea mică,
Stă, cîmp de luptă, masa soldaților 'de plumb
Și, galbene ghiulele, stau boabe de porumb,
Stricînd orînduiala oștirii fără frică,

Și tot închis de-atuncea albumul de imagini,
10 Ce deschisese țara de fantasmagorii.
Azi chipurile șterse sint numai mărturii,
Ca ochiul nu revede la fel aceleași pagini.

Căci unde-i trenul fulger pentr-nconjurul lumii?
Armatele pornite spre stăpînirea ei?
15 Păpușile sfioase în rochii de femei,
Primindu-ne iubirea sau îndrăzneala glumii?

Cu primul dor de ducă ee-n mine izvorît-a,
Azi unde-i calul Vinteș să sufle foc pe nări?

Aceste biete lucruri, ce fură îmbătări,
20 Să fie mai reale cînd moarte-s intr-atita!...

In față am doar calul de lemn, am doar păpușa
Cu suflet de țărițe, nevinovat și bun...
Și mă giftdesc in seara pioasă de Crăciun,
In care-mbătrînire și-a strecurat cenușa,

25 Că va sosi și ziua cînd fără ochi și mină
Voi reveni — do ce mu? — in vechiul meu iatac,
Spre a simți cu milă cum toate se prefac
In jucării menite străine să-mi rămîni.

Ca-ntotdeauna; sta-vor și tocul și caietul
30 Și fila îjicărcată **JJU** colb de poezii.
Intr-un pahar mixandre uitate-or putrezi,
Și cucul din ceasornic își va urma tabietul.

Și versurile mele îmi vor cerși oprirea.
O, strofele pe eare, ani lungi, ca un zaraf
35 Le-am strins cu șîrg in suflet, le-am cîntărit în vraf,
GSndind cu vorbe de-aur să cumpăr nemurirea.

Dar sfintele silabe cu rimă și. cezură,
Ce-mi sint acuma: cîntec, icoană și parfum,
Nu vor pătrunde pînă in visul meu postum
40 Descătușați din steiul de pămîntească zgură.

Voi recunoaște totuși, pe polița unică,
Doar cărțile ce-ncuie perfecte amăgiri...
Și fata mlădioasă cu coapsele subțiri,
Ce-n palu-mi doarme goală, în ghem ca o pisică.

45 Le-oi recunoaște toate, nepricplad nimic
Din cite aslăzi omul cel nou iubește-n ele,
Și le-oi privi cu-aceeași mirare ca pe-acele
Relicve moștenite de la copilul rnic.

217. *Drum de noapte*

1 Caleașca, drum de noapte, păduri adinei de fag
Și prin frunzișe lună cernută-n ceață fină,
Poiene necosite de mult și miros vag
De flori de fin în floare, de fragi și de sulfină...

5 în pace sufletească ti>pîndu-se, te-alină
Realitatea vremii pe al naturii prag,
Prin ce metempsihoză revăd obrazul drag
Al fetei"dealtădată în albă crinolină!

Aceiași ochi sălbatici, același zîmbet trist,
10 Din care făurisem a dorului povară,
Și eu același tinăr și palid Bonjurist...

Cînd ea înfășurată în vâlul de percal
îmbălsămat de vîntul pădurilor, în vară,
Visa la iarnă baluri la consulul musca).

218. *Aci sosi pe vremuri*

1 La casa amintirii cu-obloane și pridvor,
Păianjeni zăbreliță și poartă și zăvor.

Iar hornul nu mai trage alene din ciubuc
De cînd luptară-n codru și poteri și haiduc.

ffi
1' 5 în drumul lor spre zare îmbătrînită plopilor.
Aci sosi pe vremuri bunica-mi Calyopi.

S Nerăbdător bunicul pîndise de la scară
S Berlina legănată prin lanuri de secară.

• Pe-atunci nu erau trenuri ca azi, și din berlină
• 10 Sari, subțire-o fată în largă crinolină.

S Privind cu ea sub lună cîmpia ca un lac,
|. Bunicul meu desigur i-a recitat «Le Lac».

Iar cînd deasupra casei ca umbre berze cad,
Ii spuse «Sburătorul» de-un tinăr Eliad.

15 Ea-l asculta tăcută, cu ochi de peruzea...
Și totul ce romantic ca-n basme se urzea.

Și cum ședeau... departe, un clopot a sunat,
De nuntă sau de moarte, în turnul vechi din sat.

Dar ei, In clipa asta simțeau că-o să rămlnă...

20 Demult e mort bunicul, bunica e bătrână...

Ce straniu lucru: vremea! ~ Deodată pe perete
Te vezi aievea numai In ștersele portrete.

Te recunoști in de, dar, nu și-n fața ta,
Căci trupul tău te uită, dar tu nu! poți uita...

25 Ca ieri sosi bunica... și vii acuma tu:
Pe urmele berlinei trăsura ta stătu.

t

Același drum Le-aduse prin lanul de secară.
Ca dinsa tragi, in dreptul pridvorului, la scară.

Subțire, calci nisipul pe care ea sări-
30 Cu berzele într-insul amurgul se opri...

Și m-ai găsit, zimbindu-mi, că prea naiv eram
Cînd ți-am șoptit poeme de bunul Francis Jammes.

Iar cir.d in noapte cimpul fu lac întins sub lună
Și-am spus «Balada lune» de Horia Furtună,

<î M-at ascultat pe ginduri, eti o<hi de ametist,
Și ți-am părut romantic și poate simbolist.

Și cum ședeam... departe, un clopot a sunat
— Același clopot poate — in turnul vechi din sat,..

De nuntă sau de moarto, în turnul vechi din sat.

219. *Acuarelă*

1 Nu cuvintele purtate ca argintii
Vînturați din mîină-n mîină pe tejghele,
Ar putea să mi te cheme-n ochii minții,
Riu muntean, cu limpezimi de acuarele.

5 Cum să dau cu slove negre și tocite,
Jocul fraged: numai apă, numai soare.
Și frunzișul: spumă verde pe răchite,
Și lumina: aur sprinten sub picioare;

Naltul cer primăvăratice care mină
10 Sus la munte, pe ulmet și pe arîniști,
Norii albi și le adapă turma pînă
Vine seara oale umbrelor neliniști;

Ridicîndu-se în noapte: vajnic taur,
Dealul care paște cer de stînjenei;
15 Și zvicnindu-și bobul mic spre cloșca de-aur,
Stelele zvîrlite-n zare — pumn de mei;

Casele eu prispă scundă, stînd pe labe,
Suri zăvozi legați de drumurile-funii;

Toate morile-n genunchi ca niște babe
20 Ce albesc pe prundul glrlei pinza lunii...

Cit aș vrea să uit de tot abecedarul.
Din tăceri să pot urzi păienjenișuri
Sa prind stele licărind pe-ntreg hotarul
Apelor incremenite-n luminișuri.

25 Și, în zori, în vorba-mi nouă să pătrunză:
Ceru-n aripă care clntă arăturii.
Glasul apei, tactul morii, vîntu-n frunză,
Cucul, ritmic, ca și inima pădurii.

220. *Inscripție pentru nucul din vie*

Cînd toamna și amurgul își dezveleau tot glnduJ
Și dezbraclnd iar dealul de străluciri străine,
Mă înălțau pe-altarul colinelor latine —
Străbunul și bunicul și tatăl tău, de-a rindu],
Suiră sa se-nchine la umbra, mea de zeu...
Oprește-ți pașii, vino și tu cu darul greu
De struguri și-I agață de ramurile joase:
Curat să-ți fie duhul și viile mănoase.

221. *Inscripții pentru o țintind*

1 De unde vezi Piteștii și Argeșul și țara
Zăvoaielor albastre cînd le îmbracă vara,
De unde prinzi lumina jucind pe Riul Doamnei
Prin luncile de aur sub cerurile toamnei,
5 Acolo unde casa-și înalță alh pridvorul,
Prietene, te-așează să-ți murmure izvorul
Și ca Florica toată în suflet să-ți rămînă,
Mai stai s-auzi trecutul cum cîntă în finttnă.

Tu ce iubești Florica, stai să-mi auzi toptirea,
10 Pe gura mea de piatră, apleacă-te smerit —
în zvon de apă vie îți cîntă amintirea
Și casa iar răsună de glasuri ce-au trăit.

Apleacă-te o clipă pe unda tremurată,
Pe-oglinda vremii-n care cu apa toate pier —
Sint risul și sint plinsul din casa de-altădată
Pe dealul din Florica, la margine de cer.

BĂTRÎNII

1918-1922

222. *Așteptându-i*

1 Pădurea arde-n toamnă ou flăcări vegetale...

Și plopii pină-n ceruri ca facle rituale,

Și ulmii lui Virgiliu, eminescanii tei,

Cifeșii — roșii focuri cu foile scînteii —

•5 De la vînjoaul carpen la frageda ferigă.

Pe limba frunzei sale în fața noastră strigă

Durerea anuală și grea de-a veșteji.

A ă înțeleg eu singur aprinse elegii.

Colori sfișietoare ca note muzicale,

10 Și inima-mi se strînge pe pietruita cale

Din via de pe dealuri la casa de la cramă,

La sunetul dramatic al frunzelor de-aramă.

Aud cum suflă-n luptă, trufaș, din tibicină

Stejarii, legionarii cu coiful de rugină,

15 Cum fagii, albii Cimbri cu păr însingerat,

Înalță-n agonie peanul lor curat.

Vijiitor vibrează un vuiet viu de coarde:

E vaietul de ducă al galbenelor hoarde.

Și frasinii, arinii, alunii și gorunii

20 în vînt își lasă coama să filfîie ca Hunii...

Iar plute cu frunzișuri argintuite par

Că-n fiecare frunză ascund un strop lunar:

Un clopoțel ce sună, slab clinchet de cleștare,

Trezindu-ne în suflet nocturna tremurare,

25 Melancolia vagă a nopților de vară...

Alătura mesteceni subțiri se profilară,

Zvelți călușari ce-n raze țesute mai revin

Cu zurgălăi de aur și în cămăși de in...

Dar drumul brusc cotește: în Ochii mei cimpia

30 Cu petici de-arătură și-mbracă sărăcia —

Văd Argeșu-n zăvoaie, cu case mici Pitești.

O, deal de la Florica, în toamna, drag îmi ești,

Cînd, fumuriu, Brumarul își lasă-n văi tîmii,

Cînd, scorburoși, cu foaia lor lueie-iamie,

35 Stau la răspr.ții nucii cu trunchiul centenar

Păzind butuci de viță și rod de chihlibar —

Cînd văd din deal, sub mine, albind pe sub trei plute,

Prietenoașa casă a zilelor trecute,

Cu streășină ei lată, cu plopul ce nu știe

40 Că, de aici, e-o pînă pe-un vîrf de pălărie...

Priveliște totală, pe amintiri te rîzimî —

Te-ai copt încet în suflet ca miezul unei aziml.,

De cînd privi copilul la tihe-nțtia oară.

Și pas cu pas și drumul și seara se coboară...

45 Și iată că pe dealul copilăriei mele

Trecutul ancurează cu-albastrele-i viutrelor-

în inima vrăjită și-înfige vechiul ghimp:

Privirea mea din spațiu alunecă în timp,

Și, străbătînd prin lucruri ca printr-un clar cleștar

50 Lărgind cu vremea toată al clipei strimt hotar,

îmbracă ce atinge cu stranii prelungiri...

Și nu știu, văd cu ochii sau văd în amintiri,

M-am îmbătat cu vise sau cu seminți de mac,
Pe drumuri cunoscute de rătăcesc buimac.

55 Sub pasu-mi, somnoroase, ca potirnici iau zborul,
Din ierburi, zile moarte zărindu-și viitorul.
Eu stau, plndind cu teamă, zorit și nedibaci,
Cu sutletu-n ochire și-un deget pe trăgaci:
Ah! una după alta se-nalță-n vînt ai zboară...

60 Și pas cu pas și vîntul și noaptea se coboară. —

In liniștea odăiei tot mai visez la lampă:
Pădure, deal și vie s-au șters ca-ntr-o estampă,
Dar ochiul meu lăuntric de magică lanternă
Le dăruiește viața în forma ei eternă...

65 Și beată de culoarea frunzișului barbar,
Clnd, inimă, descoperi al versului ierbar —
Simțind doar foi uscate, te miri și te ferești...

223. *Do&oftei Mitropolitul*

- 1 Afară luna plină brumează pe ferești...
Din ce stihii venită pe-a stelelor potecă
Să-mi scocească plnă și în bibliotecă?
Cercetătoare Jună, cu mîna ta de var
- 5 Ștergi, pe furiș, pe rafturi un prăfuit slovar.
Domneasca întărire, pecetea mi-ți pun stăvili:
Pe zapise aluneci, pe condici și pe pravili,
Te vîri prin Letopiseți, pătrunzi în (Jricari.
în legături de piele și lemn mîncat de cari,
- 10 Stă vorba ce deschise al cerului hotar:
Te razemi de-o Cazanie sau de-un Penticostar.
De tine dăruite cu argintate muchii,
Străfulgera din umbră un univers de buchii.
O, lună, nu le-atinge și lasă-le **Bă** doarmă:
- 15 întorci o foaie numai — și-un veac uitat se dar
Abia dezmierzi o filă — și-un suflet îl răscoli.
Ce odihnea In tihnă prin galbenele coli,
Păstrat ca micșuneaua din dragoste culeasă.
Din fiecare carte un mort va da să iasă
- 20 Cu glndul lui de-atuncia și haina lui de ieri.

Dar lunei cărturare zadarnic e să-i ceri
Să-și curme dorul slovei și setea de cetire.
Apleacă fruntea albă pe vechea mea Psaltire,
Urmlndu-i stihuirea c-un deget diafan;

- 25 Scandea versul tainic in ritmul unui an
 Și veac de veac se-ncheagă pe pagini...
     Cine oare
 — 0 simt — și-ascunde, vie, privirea arzătoare?
 Ce suflet de pe vremuri a revenit stingher?
- 30 Ce umbra se-ntrupează in umbra din ungher?
 Din razele de lună au scăpărat scintei:
 Patriarhal, în cirjă, se-nalță Dosoftei.
 Păinjenişul vremii cu mii de uscate rumpe;
 Se-aprind, ca nestemate, 'odăjdiile-î' scumpe,
- 35 Și barba pieptănată pe piept i se desface,
 Și dreapta și-o ridică ih biblie semii de pace...
 Și pacea și vecia și luna sint cu el-

— Ai fost «deplin, călugăr și blind ca și un miel;
 Adine din cărți știut-ai», dar azi ți-e moartă Blova,

- 40 Păstorule de inimi efi-ai păstorit Moldova.
 Pentru-ai tăi fii nemernici nu-ți părăsi tu raiul:
 Noi ți-am uitat credința, și sufletul și graiul. ,
 Jelim goniți departe de țara Doronului,
 Ca-n valea blestemata a Vavilonului.
- 45 Vă pîngetn datini, sfinte și, tu, cinstită țară,
 Pe care o credință și-un neam le înălțară...
 Pămînt sfințit cu moaște în fieceare cută
 Și — pomenind mînăria și jertfa lor trecută —
 Cu cruci pe la răspîntii, în lanț ca și al salbii...
- 50 Bătrhia țară,- ujid-n a riurilor albii,
 Ca pietre aruncate prin vad din loc in loc,
 Găsea truditul suflet metoc Ungă metoc,
 Și unde mînăstirea, precum o cloacă bună
 Sub aripa ei caldă toți puii își adună
- 55 Cînd vede dă se-apropie hrăpărețul erete,
 Iți găzduia credința cu neclintit perete...

- In Probota, — cetatea simbolică și vie,
 «Cu zid înalt de pace și turnuri de frăție» —
 Și ca o luminare de ceară de albine,
 60 Iți mistuiai ființa să luminezi mai bine.
 Curat ca și dimia bătută-n riu la piuă,
 Senin la glînd ea raza cînd stă să fie ziuă —
 Creșteai cuprins de rugă și plin de Iftine mari,
 Și-n sfintele amurguri, prin brazii seculari,
 65 Oriunde-ți duceai pașii dădeai de Dumnezeu.

- Și văd iar primăvara, cetite Do'siteu,
 Și cerul dimineții lucind: cristal de apă,
 Cu norii: turturele ce-n'soare se adapă...
 Și simt iar clipa clară a visului tău, cînd,
 70 Ca un izvor de munte din stîncă izvorînd,
 Din ritmul unei inimi și-argintul dintr-o zi,
 Intiul vers, psalmistul, pe buze îți trezi...
 Cu limpezimi sfioase de început de lume,
 Suna in tine versul și încă n-avea nume.
- 75 Creștea tăcut cuvîntul eu rost și cu răgaz.
 De ce ai rupt, Părinte, al rimelor zăgaz?
 Nu-i nici o poezie sa fie ca tăcerea...

Atunci grăi cu glasul mai dulce' decît mierea:

- «Eu am adus în țara ta rumânească limbă
 80 De bun neam și ferită de Ia' o cale strîmbă»

Și cum pieri cuvîntu-i așa pieri și el —
 Doar luna prin hrisoave umbla încetinel.

224. *Ghenadie Cozianul*

- 1 Redobindind trecutul, tăcuse-a lui voroavă
Cind se-auzi afară un zgomot de potcoavă.
Sub picurarea lunii prin frunze de salcîm,
Pe-un cal mărunt de munte venea, pe caldarlra,
- 5 Cu barba de zăpadă a Sfintului Nicoară,
Ghenadie Cozianul la mine-ntîia oară.
Desprins din ce icoană, cu monahală rasă,
Cu ochii supti, ca fața lui palidă și trasă,
Curatul, cuviosul și cărturarul stareț,
- 10 — Părinte, veacul nostru-i viclean și pismătareț,
Prin alte vremi mai bune credința ta Iți plimbă.
Cu stihuri scoase de pe „moscovitica limbă”,
Cu lumea de-azi, bătrine, sa lupți nu ești în stare
Cind un copil de școală ca tine cărturar e.
- 15 „Frurooasă-ți fu voroava și cuvioasă foarte”,
Dar nu uita că «vremea — o spui — aduce moarte».
Dar nu; nu poți pricepe. Atît de tare crezi
încît, pleeînd în veacu-ți, mă binecuvîntezi.

- Te văd în soare-apune ieșind de prin chilii
20 Cînd toaca toacă vremea de a te umili,
Și cind o rază cade ca o Bună-Vestire
Să poleiască crucea din virf de minăstire.

- Pe ceruri porumbieii albesc spre porumbar...
Dar tu, visînd la aripi ce-n ochi nu mai apar,
25 Presimți in juru-ți cerul: al stelelor năvod.
Biserica ți-arată pe vechiul Voievod,
Ce-o ctitori In umbră de munte și de brazi:
Ce mică odihnește pe palma lui!... Dar azi
Vezi în văpsea gheena pe zidul schitului,
- 30 Cum urlă blestematul in gura chitului, —
în flăcări cum se zbate, de draci înfipt în furcă,
Acel ce sfintu nume al Domnului îl spurcă, —
Scrlșnind din dinți, păgînul în foc cum Be prăvală,
Cum verzi și roșii demoni sî-l prindă dau năvală
- 35 Și cum îi fierb trufia smintită în cazan...
Și crezi In sărăcia acestui iad umanf

- Acum de slujba serii cucernic te gătești:
Ai sărutat cucernic icoane-mpărătești
Și stai In strana-naltă cetind la MolifteJnic
- 40 Dar ce nălucă-n tine revine-n zbor sfielnic,
în tine ce iubire se-nalță ca o iazmă
Și-ți umple anii searbezi cu-a noptilor mireasmă?
Prin afumata boltă transpare cerul veșnic,
Un licurici palpită in fiecare sfeșnic,
- 45 Tămîia aburează ca pajiști de păduri,
Făcliile-s mesteceni cu stele-n frunzături...
Și iată-te pe scoarța-nflorită a poienii,
Purtînd la gît colanul de brațe al Ilenii.
Simți vălurindu-i părul molatec, ca o gîrlă,
- 50 Simți tremurlnd tot trupul ei tînăr de șopîrlă...
Și te ferești cu groază și faci o cruce mare;
Mă scapă de ispită, Prea Sfintă Născătoare! —
Și vezi în straiuri albe, la dreapta Domnului,
Pe cei ce lepădară dulceața somnului

55 Și așternutul moale și trupul de femeie,
 Ca la altar pe lespezi îngenunohiați să steie,
 Pe cei în care crucea ca un copac crescui,
 Pe cei în care oaia lui Dumnezeu păscui,
 Toți Binecuvântații ce adormiră ca să
 60 Se scoale din țărână, în rai la ei.acasă
 Pe iarba luminată de pene de arhanghel... i.
 Și-ți adîncești nădejdea din nou în Tetravanghel.

Vestește „aleluia” un dangăt larg de clopot,
 Răspunde „aleluia” al Oltului lung șopot,
 65 Și „aleluia” pierde pierdut din stîncă-n stîncă...
 De-i stins în zare zvonul, în inimi cîntă încă
 Și ca un zbor de aripi se suie cum suia
 Vuind prin inserare „ale... aleluia!”

Și te închini în tine slăvind*făgăduința,
 „Căci silnică-i iubirea, dar tare e credința”.

17.

225. *lenâchiță Văcărescu*

1 Lăsînd în vremea veche și stareț și vlădică,
 Lin, ca un vas-fantomă ce ancora-și ridică
 Și navighează noaptea culuna: protector,
 Avîndu-mă pe bordu-i ca singur călător, „
 5 Tăînd cu prora timpul mai neted ca un lac,
 Mi se oprise casa pe țărîmul altui veac.

În jurul meu nimica nu se schimbase,, dar
 Sosea cu zarvă mare, r.ădyan de Hospodar,
 Cu arnăuți la scară, cu mumbașiri călări,

10 Cu cai din Crim, în goană, suflînd foc viu pe nări...
 Plesnesc cu trosnet bice și surd pocnesc pistoale.
 În țărînă cad cu fruntea, țărani cu piepturi goale,
 A tras în dreptul casei rădvanul sub. copac.
 Coboară Banul Mare, pe cap cu-nalt calpac,
 15 Cu fața sa prelungă, cu ochiul lui deștept,
 Șj barba-i castanie îi fjlfiie pe piept.
 La nimeni nu se uită, posomorit, mahmur,
 Și de sub blănuri scumpe de jder și de samur,
 La briu îi vezi hangerul smălțat cu pietre rare. .
 20 Îi suie slugi plecate ținîndu-l de subeouare.
 Îi trag cu grijă cizma, papucii îi aduc,
 Îi pun în mîna-i albă mătănii și-un ciubuc
 Cu imameâ de fildeș și lemn de iasomie,
 Și pînă-n filigene cafelele să vie, •
 25 Smerite îl așează pe un divan turcesc.

— Plecat mă-nchin în fața-ți, slăvite Văcăresc,
Tu, ce-ai lăsat în țară ca sfântă moștenire,
Urmașilor: o pildă — și patriei: cinstire.

- In Mai, când luna nouă își strecura caicul
30 Prin pomii mahalalei, privea mirat calicul
La calul tău cel negru trec'nd trufaș, în trap,
Cu șea suflată-n aur pe verdele-i valtrap.
Doi robi arapi, în urmă, fugeau cu bețe-n miini
Să-ți apere pulpanul caftanului de ciînî.
- 35** Descălecai, în grabă, sub un umbrar de nuci,
Loveau cu palma robii în'naltele uluci,
O mină nevăzută, din dos, trăgea zăvorul,
Și te găseai în raiul grădinii, pe pridvorul
Cu lună ce pe masă îți întindea ca dar
- 40** De borangic de raze un nepătat ștergar...
O față, lingă tine,-n șalvari și fermenea,
Cu ochi de căprioară și obrăjori de nea,
Pe cari în dungi de umbră juca al genei fir,
Purta în păr surgiucul cu piatră de safir.
- 45** Părea, țintnd o roză în mină, sub turban,
Sultana rătăcită a unui vers persan...

Și tu, Arhon vel Bane, cu degetele-n barbă,
Mai grav ca mortul care se scoală de sub iarbă.
Asculți oftnd cum cîntă de-o biată turturea.

- 50** Taraful, melodia în taină o reia,
O-naltă ca o minge vrăjită și o lasă
Să cadă în tăcerea grădinii ca-ntr-o plasă.
Pe rînd lăuta, cobza și naiul, o descîntă...
Și dragostea ș-aleanul iubitei care cîntă,
- 55** În vis ca într-un scutec te-nfășură treptat...

Din somnul tău de piatră, de ce te-ai deșteptat?
Ce vrei la mine, spune, ce dor ți-a dat viață
Căci cine mult iubește, în groapă nu îngheață,
Și cine mult suspină, și după moarte-i viu!

- 60** Și el, ca pentru sine, răspunde: Nu mai știu
Departate mi-este veacul și vremea ta mi-e grea...
Dar, alb, mă urmărește un zbor de turturea,
Și-n umbră dacă piere zăresc ea o lumină
O floare — numai una — ce arde în grădină.
- 65** E turturea, e floare, nălucă e?... nu știu
De n-o culeg, se strică —• și moare, de o.țiu.

O lacrimă, prelinsă pe mătăsoasa-i geană,
Ii turbură privirea picind în filigeană...
Și glasul lui se stinse ca glas de muezin

- 70** Prin somnul cel mai dulce cînd zorile revin
Din drumul lor în noapte...

226. *Dinicu Golescu*

1 .Gînd iată, fără* vești, • >
A și intrat în 'casă Dinicu din- Golești,
Cu barba-i de cărbune și ochii lui de jar;
Pășise pragul vremii ca un ușor hotar.

5 — Boiere, drept)a cuget și bun la Dumnezeu
Bine te văd aicea.

Și'el'imi spuse greu':

— Deși sintem cu inimi și cu moșii vecine,
Am colindat Evropa și moarte*, pin'la tine.

10 Să m-odihnesc, mă lasă, de-atîtea țări și mări;
De nu-s poet, în brîu-mi, port totuși călimări.

— Poet nu-i cel ce scrie, poet e cel ce-a mers.

E pasul care sună scandat ca și un vers
Pe drumuri pietruite și pe poteci de lut,

15 Voios că merge singur drept spre necunoscut;
Pribeagul, ce pornește cu soarele de mînă
Și bea, în palmă, cerul, plecat pe o fîntînă;
Milogul care n-are în traistă nimic,
Doar foamea lui cea mare și un coltuc prea mic,
20 Și-și taie cu privirea, ca dintr-o jimblă bună,
Felii de cîmp cu soare, sau miez de codru-n lună.
Poet e cel ce naște cu pasu-i universul.

Pe lingă-un drum-tovarăș, ce prețuiește versul!
Și orice cale-i dragă de poți găsi în ea
în zori: o rază nouă — și seara: altă stea...

Golescule, tu care întîiul ai deschis
Ca un copil cămara Apusului de vis,
De ce nu pot culege cu inima ta nouă
Lumina dimineții ca un poloi de rouă

30 Pe-orașele străine eu nume greu de spus,
Cînd iarăși diligentă pornește spre apus?...
De ce nu pot că tine să intru la «Șenbrunft:
„Flintna cea frumoasă" — cum zici în graiu-ți bun —
Pășind sfios nisipul greblatelor alei...

35 De portul tău exotic se minunau femeii
Cu pălării de paie și șaluri de mătase,
Rîdeau cu ochi albaștri sau negri, curioase,
Și la plecare fete nebune, în caretă
îți azvirleau, ca păsări, volane din rachetă,

40 Sau întrebau, în grupuri, mirate, cine ești...
Tu, le zîmbeai, cu gîndul la parcul din Golești.

— Grăiești, mi-e tare-teamă, ca un stihuitor

Nu te-nțelege, iartă-l, bătrîniul călător...

Mă întrepruse dînsul în chip «politefsit»,

45 Și-am priceput din vorfca-i ce mult l-am plictisit.
Uitasem s-n avîntu-mi că, Mare Logofăt,
Cu poezia nouă eră cam îndărăt
Și, înghițindu-mi versul' de-acuma fără rost,
Priveam cum mă privește Golescu ca p-un prost...

50 — Eu Constantin, boierul cinstit de la Golești,
De-am străbătut întinsul cetăților crăiești,

T

- N-am părăsit pământul iubit al țării mele
De dorul altui soare, de dragul altor stele.
Cind am văzut nevoia și jalea de la noi,
55 Am fost în lumea largă să aflu gânduri noi,
Să-mi altoiesc un suflet rămas din vechiul RIm,
Sălbăticit de vremuri pe rodnicu-i țărîm.
N-am căutat, mă iartă, ca un poet nebun
Văzduhul și pământul în ochii mei s-adun.
66 De m-am purtat prin țara atîtor împărați,
E ca s-aduc în mine un suflet bun la frați.
Văzindu-mi stingăcia a rls străinul tot,
Batjocorindu-mi chipul de hîd fanariot.
Și de s-au strîns în juru-mi, pa piețe, ca la urs,
65 Ce-am învățat rămîne și risul lor s-a scurs
Ca Argeșu-n zăvoaie cu apele lui mari.

Am adormit în pace la umbră de vlăstari
— Vlăstarii poartă umbra căzutului copac —
Ați isprăvit voi oare ce-am început să fac?

- 70 Aveți, e drept, Apusul întreg în pălărie,
Aș vrea mai bine-n creier și-n cugete să fie.
De ce ai vrut, urmase, din groapa mea să vin
De ai nemțească haină, dar suflet bizantin?
Pe mine de sta moda Fanarului, visam
75 Un suflet ca o floare ascunsă dup-un ram,
Un suflet proaspăt, dornic de roade ca pământul.
Strămoșii-i dăruiră, cu legea lor, cuvîntul;
De mic îl botezără cu lacrimi și amar
Ca greu să cîntărească pe-al cerului cîntar;

- 80 L-a-mbâlsămat cu cimbru și flori de busuioc
Pământul țării mele, să-i fie de noroc,
In el cîmpia, lunca și munții să se-ascunză; ^
Ca un păstor ce zice doar codrului din frunza,
Cit il atingi, un sunet fremătător sa dea;
85 Un suflet nou și totuși bătrîn ca țara mea...

227. Anton Pann

'Tot mai priveam prin veacuri domnescul lor rădvan
Unei, nas î, nas, Ia poartă, dădui de Anton Pann
Purta, ca-n moda veche, giubea și antereu,
Pe jos urcase dealul și î m, din greu

- 5 — în casa ta azi versul Protipendadii-a fost,
îngăduie s-o calce și snoava unui prost.
Te miri c-0 știi și pe-asta? Nepoate, le știi toate.
Ș-apoi de vin ca sania pe tălpi și nu pe roate
E că-ntilirii de vale pe Ban... și arnăuții
- 10 Lui m-au ferit, luind-o, de grijile eăruți.
De astfel de belele la noi nu scapi nici mort,
Cînd te-a născut norocul la gura unui cort.
DaT să lăsăm necazul la ușă cu tichia,
Și află că din groapă de ies să-ți turbur via
- 15 E că aici mă cheamă o judecată mare.
— O îi cea de pe urmă? rostii cu-o tremurare.
— N-ai grijă, din cer Domnul cu-arhangheli n-o să iasă,
Ci nobila Gutuie, a poamelor crăiasă,
Trimis-a după mine să stau dovadă vie
- 20 La cearta dintre Ceapă și Strugurul din vie.
Am în „Povestea vorbeii” cu de-amănuntul spusă
Și pricina și jalba și jalea lui nespusă
Cînd fu „bubosul Strugur de lemne spînzurat”.

- Prea cruda lui pedeapsă pe-atunci m-a bucurat,
25 Dar, de etnd în mormîntu-mi beau veșnic numai ap
{Ș-aceasta doar cînd ploaia, binevoind, m-adapă)
Am început să judec mai dulce vin și must.
— Morala după moarte e-afacere de gust,
(L-am întrerupt), eu totuși nu te credeam bețiv.
- 30 — Nepoate, veacul nostru eră mai milostiv,
Și darurile viței au fost blagoslovite.
La voi, zimbiri și bufii le văd cam istovite
De cînd pe vechea vorbă ați pua o haină nouă.

- Am și strigat, strîngindu-l de miinile-amîndouă:
35 — Ișine-ai venit! Pe finul isteț al lui Pepele,
De ani l-așteaptă casa copilăriei mele.
Am găzduit într-însa, pe rînd, pe toți poeții,
Ca plată mi-au pus lacrimi în ochii tinereții.
Din fagurii iubirii mi-au dăruit durerea,
- 40 M-au învățat, nătîngii, s-o prețuiesc ca mierea.
Mi-au îngădit simțirea în țarc sărac de spin,
Ei miau schimbat stejarii în sălcii plîngătoare,
Mi-au smuls din ceruri pină și zborul ciocîrliei
- 45 Ce înfipse-se-n soare săgeata veseliei.
O, Anton Panne, oaspe ce-n țară n-ai pereche,
Tu singur poți cu gluma ta — floare la ureche —
Să înflorești în inimi de plîns amar și ură,
Pe mărăcinii vieții a rîsului răsura.
- 50 Povestitor al vorbeii, calif peste silabe,
Ședeai, ca într-o mic și una noți arabe,
în mahala, sub părul bătrîn, Ia cafenea,
Istorisind zăbavnic cum vorba îți venea
- 55 Cu boaba de mătării ce deșirai în mînă.
în ochii tuturor te-ntîmpina stăpînă
Aceași bucurie ce-n gituri hohotea,
Și pilda snoavei tale nu se nesocotea.

La țară, cu Moș Albu oprit Ja șezători,
Zvirleai la fete-n poală un pumn de ghicitori,
60 Și cum, prin grlu, chiar Domnul a rinduit cicoarea,
Sădit-ai, printre oameni să fie zicătoarea.
O, «music» bllnd, ce-n strană cîntai smerit la Îngeri,
Cînd isonul căzuse armonios de pllngeri,
Doar tu, suiai la ceruri cu rîs de melodie...

65 - Nepoate, vorba multă la om e sărăcie
Pe Nastratin ascultă-1, deși a fost păgln,
Căci dacă versul trece, proverbele rămln.

Și, pe clnd glasu-i încă auzu-mi stăpîneâ
Se îndreptă spre ușă, făcînd o temenea.

228. *Eliade, Cirlova și Alexandrescu*

1 Dar roate uruiră și bice au pocnit...
A cui caleașca-albastră de lună s-a oprit?
Ce veehi poet se-ntoarce cu cai înaintași
Ca să revadă țara umililor urmași,
5 Și părăsind în groapă a oaselor speteze,
A hotărît la noapte la noi să ospăteze?
M-am repezit la scară... Nu-i un poet: sint trei,
Și-un ciine e cu dinșii. O fi?... da, da, sint ei!
Eliade mă privește cu ochi de Sburător,
10 Alexandrescu vine cu clinele Azor,
Și prins în uniformă ca-ntr-un corset de fată,
Sfios, îmi dă Cirlova o mină inspirată.

în anul una mie opt sute și trei zeci,
Cu patru cai ce-noată în praful lunei reci,
15 Pornirăți din Tîrgoviști ca să-mi sosiți acum —
Vă rog, poftiți-năuntru să v-odihniți pe drum.

Eră, ca azi de albă, aceeași noapte-n țară,
Gînd zurgălăii voștri de ducă se-nălțară.
Colinele muntene păleau în șir pe cer,
20 Mijea ca o nălucă un munte grănicer,
Argintul viu în jghiaburi cursese cu susur,
își poleiau toți plopii destinul lor obscur,

- Și sate în lumina aceasta uimitoare,
Se vămiau deodată ca pentr-o sărbătoare...
- 25 Un han din vreme-n vreme, cu streășină în lună,
Visă că Grigpreșcu pe ploză o sa-l pună.
Se iconeau o clipa: hangița-n rama ușii,
Pe Jîngă focuri joase, ca umbre, căraușii,
Și, dejugați, plăvanii greoi schimbați în piatră...
- 30 Piereau apoi în zarva dulăilor ce latră.
Prin ramuri revărsată încolo și încoace,
Pe drumul mare, luna vă născQcea, băltoace
Și vă stropea trăsura cu picuri argintii...
Dar voi, păstrind în suflet, ruinele pustii,
- 35 Și urmăriți de gindulj, trecutului unic
Din cîmpenescul farmec neculegînd nimic,
Vedeți numai ruine domnind voievodale...
Și bolți în surpătură pe necioplite dale,
Și tainite zidite pe vremi de meșteri mari,
- 40 Și clopote de-araniă turnate,, de-alămari,.
- Și curți domnești cu turle, qlopotnițf, paraclis —
Vă răsăreau vedenii în lună și în vis.
teri: stemele domniei — azi: un sâlaș de stine...
Au înfruntat năvala urgiilor păgîne,
- 45 *Cină* buciumpul străjerii chemau la metereze
Tot ghioage nestrujite în brațe pururi treze,
Și-n piepturi tari,, mîndria de a muri român.
Azi unde sint vitejii, cînd pietrele rîmin
Ca semne că aicea fu Scaunul și scutul?-. . .
- 50 Tirgoviște, adiol Te-ntuneci cu trecutul.
Toți trei pe-aceeași liră, eetate-ți cîntă slova.,
Eliade-Rădulescu iutii, și tu, Cirlova,
Rostirăți la porunca despotică de-a spune:
„O, ziduri, rezidența vegherilor străbune...”
- 55 „O, ziduri întristate, o, monument slăvit...”

Și iată că, pe gânduri, deodată ai șoptit,
Alexandrescu-n mină *cu* fruntea ostenită:
„Culcat p-aste ruine, sub care adincită
E gloria străbună și umbra de eroi..!’ ,

60 Ș-aceeasi poezie se tînguia în voi.

La masă beam acuma ceai blond din samovar.
De n-ar Fi fost obrazul ca laptele de var
Și ochii deodată ca sticla, n-ai fi zis
Că și-au cernut țarina prin cel din urmă vis.

65 Erau atit de tineri că mă simțeam bătrîn.
Smerit ședeau ca-n strană. Am început ^a-tigl'n'
Zărind prin geam tot tîmpul sub lună' revărsat:
„Și apele dorm duse și morile au stat.”

Dar cum tăcea Eliade privind-mă, tăcui.

70 De versurile vieții să fie-așa sătui?

Și lui Alexandrescu strigai cu glas ce bate:
„A turnurilor umbre pe unde stau calcate.
Spre țărmlul dimpotrivă se-ntind, se prelungesc.”
Iar el, nedindu'mi vreme nici stihul sâ-1 sflrșesc,

75 Mă întrebă de cine-i, cari nu gîndise'irică
Puternica poemă cu rimele de stîncă,
În care ritmic Oltul lovește val cu val...
Și cînd i-am spus de cincî — o, visul triumfal
Ce-i străluci în ochii înfrigurați la vestea'

80 Că pentru veșnicie va scrie, el, acestea...

Dar noapte...

Nor pe ceruri...

Cînd te făcu lumină

Pieriseră cu umbra lăsîndu-și ceașca plină...

85 Și buchisea iar luna pe raftul meu de cărți
Prin tomuri brăcuite, prin stampe și prin hărți.

229. *Bolintineanu*

1 îmi aşteptam poetul de mult ce nu mai vine...

Un ornic miezul nopții bătut cum se cuvine;
De vale cîini urlară, la moarte cum se urlă;
Țipă o cucuvea pe a capelei turlă;
5 Neliniștit perdele foșniră-n luna plină,
Și-n strania, spectrala și palida lumină,
Mă întrebam, cu versu-mi ce mort o să dezgrop...

Ce ne-nțeles de-aproape ai răsunit, galop!
Și totuși, cît se-ntinde !n lună drum de deal,
10 Nici nor de praf nu suie, nici călăreț, nici cal.
L-aud în curte parcă și nici în zare nu-i...
Au cine-aleargă astfel purtat de ritmul lui?
Ce blestem, din mormintul cu cruce pusă strimb,
II mîna ca vîrtejul pe șes, pe deal, pe dîmb?
15 Ce babă cu descinde de moarte l-a împuns?
Nu-l prind cu ochii încă și-n suflet mi-a ajuns...

Flămlnzi cu dinții mușcă din lună, vircolacii...
Afară, ca de viscol, se clatină copacii.
Castani și plopi de spaimă au frunzele crispate
20 Și-n groaza lor și-azvîrlă, lungi, crengile pe spate,

Căci iată-i: Mihnea, calul și fuga — negru bloc —
Pe drum bătut în cremeni, țîșnind din limbi de foc,
Potcoavele tus-patru cînd cad deodată, grele...
Și-n urmă-n transparența ce duce pln-la stele

25 — De lună zugrăvită și de Raffet gravată,
Alunecind piezișă prin nori de plumb și vată,
Desfășurîndu-și friza de oase și strigoi —
Tăcută cavalcadă a morților spre noi.

Am tresărit ca omul, din somn, cînd se deșteaptă:

30 O mină-mi atinsese, de gheață, mina dreaptă
Și utgele în vine îmi îngheța de ger —
Căci parcă rupt din ceata stafiilor din cer,
Stătea Bolintineanu în fața mea, aici,
Cu fruntea zid de umbră, cu ochii: licurici
35 Ce-și aprindeau din beznă scinteia de fosfor,
Străluminind obrazul livid din jurul lor.
Un semn făcu — se șterse, cu calu-i, călărețul...
Ca aburele bălții cînd suflă băltărețul,
Se risipiră morții, se prăbușiră-n groape...

40 Tăcerea mă cuprinse, o pipăiam aproape.

Sus «ca un glob de aur» blînd luna strălucea
Pe nori, înalte corturi cu plnzele de nea.
Ce Domn semeț le-ntiose sub steagu-i neînfrînt?
Dar tabăra-nălucă se clatină în vînt,
45 Și iată se încheagă sub raza lunii pline
O legendară armie de umbre și lumine,
întregul cer se umple cu oastea lui Mihai.
Sclipește coiful, scutul, zăbala de la cai;
Străfulgera prin noapte baltagul și topuzul;

- 50 Și cum în toamnă crește pe șesuri cucuruzul.
Așa răsar în umbră, sporind în rînduri mute,
Vitejii de-altădată, hotar nedrept să mute...
Credința lor e-aceeași în cea&ul bun sau rău:
Sînt mari Căhigărenii, dar sffnt e MirăslăuL.
- 55 Eroică legendă, ești Muma Iui Ștefan.
Destinul cînd ne frînge sub pumnul lui avan,
De la fereastra-rialtă a vechiului castel
Ne dai puteri, legendă, să ne luptăm cu ci,
Căci visul tău rămîne pe vremi biruitor.
- 60 Se-ascunde iarăși luna în vimfc giulgi de nor.
Trecutul se des&ramă și negurile cresc
Șî-nchid cu-a lor perdele luriorul dom ceresc.'

Bolintineanu unde-i? Sînt singur în odaie.

• r • . . .

Casa *din deal*, locuința de la Florica a b
de poet în poemul intitulat astfel.

Veranda de la etaj a casei de *io* Florica.

geamurile, cu am
alb, tãbia și vaurile buna

5^
^* ^ ^ ^ ^

^

pan unzeu

^jdf^jf&z*

4am*kxj/#*

A&tu:

&gjâmm^t:..

PE ARGEȘ IN SUS : Lumină iana (Cabinetul de Manuscrise B.A.R.S.R).

230. *Mureșanu*

- 1 Un zgomot surd de ropot, tăcerea o-ntretaie —
Din depărtări afunde se-aud mulțimi în mers,
Atîtea mii de șoapte nu fac decît un vers.
Se umflă ca un fluviu, crescînd din om în om,
5 Cum freamătă furtuna prin frunzele de pom.
Acum răsună totul în aspră vijelie.
Ca tunetu-n pădure, un glas adînc învie
Și norii dă să spargă — și norii grei se sparg.
In fața-mi ca pe-o hartă deschisă-n lung și-n larg
10 Se-arată tot Ardealul cu munți și cu coline,
Dezvăluindu-și codrii și apele lui line,
Ogoarele, cîmpia, pășunile bogate,
Cetățile de piatră și albele lui sate
Ca miei priori pe iarba cea verde-a primăverii...
15 Ardealul! Tot Ardealul în soarele-nvierii!

Ca un puhoi de apă ce după ploi s-a scurs,
Din Retezat vin bacii în sarică de urs.
Mioarele, cîrlanii, rămas-au sus, la stîni —
Azi bîta ciobănească e-ghioagă-n a lor mîni
20 Și doina pastorală e chiot groaznic azi,
Ca-n vremi bătrîne-nvie pădurile de brazi?
Pe plaiuri iar se mișcă în mers greoi stejarii?
Nu — din Parîng coboară în haită Poienarii.
Prin stînci rostogolite, pe rîpe și poieni,

25 Călări vin falnic Moșii din munții Apuseni
Să prindă — ei, vulturii — regescul corb, în plisc.
Și buciumul lor sună prelung din pisc în pisc,
Din vîrf în vîrf se-alungă ecoul pînă tace,
înmormîntînd chemarea din vremurile dace,
30 Trezind năvalnic visul ce n-a murit de-atunci...
Și iată visul crește pe lanuri și pe lunci,
Pătrunde viu în case și-n inimi fără frică,
Cu mic și mare, sate de-a valma se ridică;
Pornesc bărbați, neveste și fete și flăcăi —
35 Se umflă de mulțime potecă, drumuri, căi;
Pămîntul tot îl spală înfricoșate ape,
Rostogolind în ele topoare, furci și sape...
Dar preoți blinzi, cu cîrjă și cruce merg în cap —
Păstori albiți de vremuri sub negrul lor potcap.
40 Cu Domnul călăuză, ei duc poporu-ales
Spre zarea libertății și-al Blajului drag șes,
Lucind, ca pentru Moise, pe-Horeb, ținutul sfînt...

Atuncea Mureșanu ieși ca din pămînt,
în ochi purta el singur a lor priviri ce ard
45 Și graiul tuturoră în glasul lui de bard.

— Avînd drept bronz, toți munții, iar limbă, neamul meu,
Și-o singură credință în el și-n Dumnezeu,
Turnat-am cu-al meu suflet în al iubirii clocot
Să sune mîntuirea Ardealului, un clopot.
50 El sună clar pe Crișuri, el sună pe Tîrnave,
Să scoale inimi moarte și suflete trîndave;
El cîntă sus pe Someș, el cîntă jos pe Olt,
Unirea să-nflorească ca rujile în volt...
Pe Cîmpul Libertății obezile sînt sparte —
55 „Deșteaptă-te Române, din somnul cel de moarte!”

†

M-am deșteptat din somnu-mi? — doar luna umblă vie
Prin paginile roase din vreo antologie.
Legende naționale! An patruzeci și opt!
Cu versuri împlinite cum este fructul copt...
60 O, lună, pentru cine te-mbeți cu mustul lor,
Cu-avîntul și nădejdea înaintașilor...
In patria de astăzi credeau ei, în trecut —
Azi nu mai cred urmașii în ceea ce-au făcut.

231. *Aleksandri*

- 1 Bătu din nou pendula pe marmura consolii, —
Și dezgropându-și fruntea de fildeș din «in folii»,
își înălță lin luna albastru-i lampadar:
Parc-așteptă sosirea cuiva...
Și ca un dar
- 5 De raze ce s-ar frînge în picături de cîntec,
Se revărsă-n odaie un luminos descîntec
De zurgălăi ce sună în trap vioi de cai...
- Să văd pe cel ce vine, pe geam mă aplecai:
în chiote, ca vîntul făcînd opt murgi să zboare,
- 10 Pe-un drum bălțat de lună sub crengi tremurătoare,
Goneau căruța postii, trei surugii călări.
Nici n-apucasem bine să mă cobor pe scări
Și-n față-mi sta poetul senin: Aleksandri.
Cum îl pofteam în casă, cu mina mă opri:
- 15 Nu — vreau să vii cu mine pe lună pînă-n luncă.

Dorința-i mă cuprinse cu tainică poruncă.
Se clatină pămîntul sub roate și fugi...

Zburam acum alături mînați de surugii.
în vînt veneau miresme de fîn — și tot mai bine

- 20 Se deslușea o apă cu zumzetul de-albine
Ce-n negru nor și-adună întăritatul roi.
Intrasem sub frunzișul bătrînului zăvoi—
Și sălcii se-nchinară cu fruntea la pămînt,
Cînd se opriră caii sforăitori, în vînt
- 25 Tot scuturîndu-și salba de sunet rînd pe rînd.

— N-auzi — îmi spuse bardul — Șiretul meu cîntînd?
El duce jalea «doinii» în valurile-i greje;
El înflorește spuma-i cu «mărgăritarele»),
Sădite de iubire și rupte de noroc;

- 30 El strînge «lăcrămioare» la piept și-n crudu-i joc ,
Le zvîrle veștejite de dor, să se resfire:
Ca-n lacrimile limpezi fcă crească «suvenire»—
Pe el lăsîndu-mi versul să cadă,c\$ o plasă,
Am prins Moldova toată în mreaja-i de mătasă.
- 35 Păduri de brad, finețe și lanuri mari de grîu, .
Foșnesc, nălucitoare și vii, în al meu rîu.
Apleacă-te — pătrunde vrăjita lui oglindă:
Priveliști se alungă și altele colinda,
Din zori de-argint și pînă în aurit amurg
- 40 în rama lui de sălcii, «pastelurile» curg, ,
Dezvăluind privirii obrazul, țării .drag.

Se-nfiorase lunca la glasul lui de mag
Și Argeșul, sub lună, se-nfioră și el,
Mișcîndu-și solzii lucii pe-al undelor inel.

- 45 — Biet rîu de munte, care nicicînd n-avuse parte.
De un poet să-l facă nemuritor în carte,
Rîu bun al cărui nume răsunător și dulce
Pe nimeni nu găsisse în vers slăvit să-l culce.
Șopti: Șiretul nu e, sînt eu — dar cînd vorbești
- 50 Zăvoitul din Florica e lunca din Mircești.

Simt apa-mi curgătoare și zarea-mi că se schimbă,
Și valu-mi glăsuiește moldovenească limbă.
O, graiul cel mai dulce din țările române,
De când pe lira de-aur l-ai înstrunat, stăpîneL.
55 Și-o salcie pe maluri: Așa e... a șoptit...

Alecsandri acuma de brațul meu proptit,
— Sub plute argintate lăsînd poștalionul —
Să-și risipească umbra și să-și destrame zvonul —
Porni pe o potecă tăind de-a curmeziș.
60 Sub frasinii mari, prin frunze ne tot bătea pieziș
O minunată ploaie de lună-amestecînd
Zăvoiuul meu aievea cu lunca lui din gînd...
Atunci, în plină toamnă, simții că luna Mai
îmbobocea de dorul iubitului său grai.
65 Năluca primăverii deodată prinse viață:
Se-acopereau vlăstarii cu-o tînără verdeață;
Parfumuri pădurețe, sălbaticice, adînci,
Se ridicau din ierburi și-n noapte își dau brînci,
Se înălțau pe vînturi și se lungeau ea fiare
70 Să prindă iar pămîntul bătrîn în a lor ghiare —
Și păsări cîntătoare au' izbucnit în vers...
Alecsandri prin luna urma tăcutu-i vers,
Cu capu-n piept, pe gînduri, cu mîinile la spate —
Și tremura natura de vis și voluptate
75 Gînd umbra lui regească, trecînd, o atîngea.
Melancolia clipei fugare mă-nvingea,
Cu toată primăvara domnind izbăvitoare...
Se auzi departe, clar, o privighetoare.

E-aceeași care cîntă pe groapa lui uitată:
80 Pe morți numai natura nu-i uită niciodată.
Pe-aceeași creangă-n leagăn aceeași păsări vin
Ca să-i împărtășească, în Mai, în cînt divin,
Și dacă omu-i lasă sub iarba lor pustie,
Ca să-o-nflorească singur liliacul nu-ntîrzie.
85 Poete, faima minte și bîrfitorii mint.
Steluța doar anină o lacrimă de-argint
De ramura plecată pe cruce ca o soră...
Tu, care ești pierdută în alba auroră,
Stea dulce și iubită a sufletului, tu,
90 Redă fiorul vieții acelu ce-l pierdu!...
Dridri de mult uitat-a iubita-i siluetă,
La piatra lui nu vine, azi, nici o «biondinetă».
Dar cînd secerătorii, sub ulmi, se-ntind de-amiază,
în umbra fermecată Rodica îl visează,
95 Strîngînd la sîn copilul din flori, cu păr bălai...
Și toamna, cînd coboară pe un picior de plai,
Din Vrancea, din Moldova și din Ardeal, lungi turme,
Miorița năzdrăvană, uitînd de-a lor urme,
Lăsînd suspin din fluier în zare să se frîngă,
100 Rămîne nemișcată Păstorul ei să-și plîngă...
Și meșterul Manole, care-și zidi iubirea
Să crească peste veacuri în soare mînăstirea,
Nemaigăsind prin lume, ca s-o jertfească, alta —
105 Lui ce-a-nălțat în țară, mai trainic să rămînă
Ca zidul sfînt: Balada și Doina română.

Alecsandri sub sălcii se depărta încet...

232. *Cel din urmă*

1 Mă părăsise bardul venit de pe Șiret.
Pe drumuri împietrite de-al nopților polei
Suna tot mai departe un rîs de clopoței...
Mă re-ntorceam spre casă eu singur. Raza lunii
5 Sculpta cu dalta vie în relief alunii,
Făcînd din steiul umbrei să scapere scînteii.

— Vei răsări în cale-mi, din noaptea de sub tei
Tu, dureros de dulce poet, să mi te-apropii?...

Și teii troieniră și tremurată plopilor.

10 Glicina de pe ziduri, măceșul din pervaz
Legară liane scumpe și roze de Șiraz,
Iar casa mea bătrînă reînălță prin veacuri
Castelul singuratic la margine de lacuri...
Și ca o lipsă mare ,m-atinse nemurirea
15 Acelui ce-n luceafăr își îngheță privirea.
Și ramurile toate bătură lung în geam,
Iar codrul și cu mine alătura plîngeam.

Pustiul și urîtul mi-erău din nou stăpînii —
Pieriseră în noapte și în trecut Rătrînii,

20 Lăsîndu-mă mai singur și mai stingher pe lume...

Le mai plîngeam plecarea și-i mai chemam pe nume,
Cînd, prin ferestre, ziua lăsă pe-al meu covor
O floare de lumină zvîrlită din pridvor —
Și soarele deodată aproape îmi eră,

25 Și-n față-mi Grigorescu șezînd pe canapea.
Da, i-am văzut bastonul de lemn de corn, surtucul
Și pălăria moale păstrată-n cap (uitucul!)
Și zîmbetul acela și mina lui și ochii,
Ce-au dezbrăcat natura cum alții fură rochii
30 Ca să privească goală pe fata ce-o iubesc.
— Nu te jeli, îmi spuse, poeții-mbătrînesc.
Cuvintele de aur menite sînt pieirii:
Ca gîze efemere în raza amintirii
Revin, sclipind în juru-ți, din ce în ce mai rar,
35 Și-o bună dimineață le vezi într-un sărtar,
în acul unui critic uscînd pe-o filă ruptă...
Cu legile uitării umane nu da luptă.
— De moare, ce e sunet, culoarea ta rămîne
— L-am întrerupt — Maestre, e azi și va fi mîne,
40 Eterna că natura, din care tu o iei,
în spațiu: pe-a ta pînză — și-n timp: în ochii mei.
Poeții pot să plece cînd ținem vrăjitorul:
Tu singur le-ai fost fapta, lumina și decorul.

Dar el zărind o schiță de-a lui cum sta-n perete,

45 Surise arătînd-o: De-aș mai trăi, băiete,
N-aș mai picta cu pensule de păr, ci aș privi
în rama lor firească priveliștile vii.
De ce să strici o pînză cînd ai un cer de vară?
...Și se sculă și ochii păliți îi scînteiară:
50 —închide casa, trage obloanele și vină...
Ne-așteaptă drumuri albe și-o țară de lumină.
Te suie-n carul rustic cu pașnicii lui boi,
Te culcă în sulfină, în fîn și în trifoi,

Căci pentru tine cîmpul ți l-am cules drept pernă,
55 Și, drept umbrar albastru, ți-am împînzit eternă
O boltă pe sub care de-acum ne-om adinei.

Se mîntuise casa cînd vorba își sfîrși...

în legănarea lină a roților de lemn,
Călătoream agale sub magicul îndemn
60 Al pictorului care crease România.
Mai mică, tot mai mică, se depărtase via
Și-n urmă dispăruse...

Mergeam acum, nu știu:

Pe Topolog, pe Trotuș, pe Mureș sau pe Jiu,
65 Căci apa lor tot una de limpede rămîne,
Cînd oglindește vraja colinelor române
Cu procesiuni de sate prin lungi livezi de pruni
Pornite din îndemnul uitaților străbuni.
Nici muget, nici talangă, nici cel mai slab ecou...

70 Părea tăcuta vale un liniștit tablou,
O pînză zugrăvită de razele de soare
în care orice linie trăia nemuritoare,
Și-n calma ei lumină de vis și de amurg
Privit-a Grigorescu cu ochi de demiurg.

75 Și se făcu deodată un drum, sus, pe muscele...
Veneau domol — ca blocuri de nea ce mișcă grele —
Rumegători, plăvanii cumînți, și-n vîrf de car
Țăranul care poartă pe umeri cerul clar.
Și — praful înserării cădelnițînd albastru,
80 Alături de căruțe trecură în buiastru,
Purtînd în mină plosca de nuntă, călăreții...
Am întîlnit, pe-o coastă, cu șatra lor lăieții

Cu trup de bronz, cu zdrențe, cu urși și cu măgari,
Și, la popas, cu boii ei pilcuri prin stejari.
85 Cu albe coviltire o tabără de care...
Și am văzut iar hanul pustiu la drumul mare
Și sub umbrar de șită de ierni dărăpănat,
Drumeți, ce-și beau necazul, și-un murg de stîlp legat...
Și iată casa veche cu nalbe la ferestre,
90 împodobit, pridvorul cu scoarțele de zestre,
Copila gînditoare, ce coase la gherghef,
Cu ochi de peruzele și mîna de sîdef...
Și iată, cu căpșorul lăsat în mîini pe spate,
Mlădie ca o creangă în soarele ce-o bate,
95 în vîlnecul ce-o strînge ca trasă prin inel,
în mers de ciută, fata cu vaci și cu vițel...
Și iată, sub cireșii din deal, cu mîna goală,
Șezînd sfioasă fata cu flori căzute-n poală:
Prin înflorite ramuri privește-n vale țara.
100 Rodica e? Ileana? sau poate Primăvara?...

Dar dealuri povîrnite se împingeau spre munte,
Cînd am zărit cioporul de oi albind și-n frunte,
Cu bîta după spate și cu căciula sură,
Ciobanul ce coboară pe plai ca din pictură,
105 Ca să înșire-n suflet — mărgele laolaltă —
Priveliștile toamnei din munte pîn-la baltă...
Atunci, din mari, ascunse și ne-nțelese legi,
Același sus la Rodna, același pe Bucegi,
Cu dacică opincă și piept de legionar,
110 Stînd viu în fața noastră și totuși legendar,
Puternic ca o stîncă și verde ca un brad,
Trăi păstorul mitic și ultimul nomad...
Deasupra lui: doar cerul, ca temelii: Carpatul,
Jur-împrejur: o țară de-a lungul și de-a latul...

115 Proptit tăcut în bătă, cu ochi pierduți în gol —
Din pusta lui Petofi la stepa lui Gogol,
Zvîrlea pieziș-a-i umbră pe dealuri și cîmpii.

De pretutindeni glasul pămîntului grăi:

— In zori de zi te-nalță la cer cu eiocîrlia,
120 Cu soarele ce-apune să-mbrățișezi cîmpia,
Te-așterne pe podgorii ca umbra unui nuc,
Deschide-n codru verde cărare de haiduc,
Pe plai să paști alături de stele printre oi,
Să-adormi cu gîrla leneș sub plute de zăvoi,
125 Să fii un măr de aur în mărul plin de mere,
în clopot să fii cîntec și în amurg tăcere,
Să crești în grîu cu grîul și-n inimi cu iubirea —
Ca vorba ta să chame în noi nemărginirea,
Și-n țara Cosînzenei ce-așteaptă încă-ntreagă
130 Un gînd s-o cucerească și-un suflet s-o culeagă,
Ca să păstrez în tine, ca-ntr-un imens muzeu,
Cu floarea cea mai mică de crîng, pe Dumnezeu...

233. *Ursul lui Donici*

1 Dar luna, greu, cu ochii-mpăienjeniți de somn,
Lăsînd în urmă steme și chipuri vechi de Domn
Și praful să se cearnă pe hornic și ceaslov,
In raza-i, ca-ntr-o mîină, luă cartea lui Krîlov...
5 — Nu vreau, ia seama, luno, azi versuri muscălești.

Un glas glumeț, de-afară strigă: Te păcălești!
Și ușa o deschise larg Donici, dînd cu palma,
Și după el intrară, înghesuiți, de-a valma,
La mine, ca-ntr-o casă pe care-o calcă hoții,
10 Mugind, zbierînd, lătrînd și miorlăind cu toții,
Tîrîș, pe brînci, în salturi, pe labe, sau în zbor,
Puhoi grozav, ce crește din tindă-n foișor
Și greu se, strînge-n scară și-n sală se desface
— Rămaseră afară doar «două boloboace» —
15 Val viu de blăni și pene, cu ghiară, plisc sau colți,
Strivindu-se de ziduri, lovindu-se de bolți —
Pe mobile, pe scoarțe, ușor sau anevoie,
Se revărsase Arca potopului lui Noe.

De groază înlemnise și păru-mi sta măciucă,
20 Privind la Rac, la Broască, la săltăreața Știucă,
La Leul ce vînează, la Ursul din priseci,
Cum Șoarecele iese cu un Guzgan din beci,

Momița cum se strîmbă la chipu-i din oglindă,
 Cum Veverița, sprinten sārînd din grindă-n grindă,
 25 Pe scrinuri și pe mese rāstoarnă toate cele,
 Și cum își taie zborul Liliac și Rîndunele,
 Zāream doi Cîini: o javră de casă și-un dulău,
 Vulturul și Paingul sosiți de pe Ceahlău,
 Pe stîlpul etajerii un Șarpe incrustat
 30 Cu ochii de rubine și trup de matostat,
 Și printre oi bîrsane, doinînd «oiță bîr»,
 Pe bățul păstoriei proptit: un Lup nazîr.
 Un Greer și-o Furnică pe-un șal zoreau cît pot;
 Rîdea Bursucul, Vulpei «cu pufișor pe bot»;
 35 Măgarului, cu ifos cînta Privighetoarea;
 Și ca-ntr-un bloc de stîncă sculptîndu-și nemișcarea,
 Un Elefant, de tronuri și de māriri sātul,
 Mai māsura vecia cu-al trompei lung pendul...

Neputincios, în jîlțu-mi de spaimă zgribulit,
 40 Ținteam cu deznădejde acest potop cumplit
 Și-n gîndul meu tot una de greu afuriseam
 Și fabula și luna ce iscodea la geam...
 — Ce vreți, cinstite fiare? **abia** putui să-ngîn.
 Pe Donici dînd de-o parte, rāspunse-un urs bătrîn,
 45 O namilă cît ușa, cu șaptele-i cojoace,
 Crescut în fund de codri și neștiind să joace.

— O, fiule, n-ai teamă, la tine mult n-om sta,
 Căci, oricît de bogată ar fi odaia ta
 în colb de cărți uitate pe rafturi în șirag,
 59 Un fagure de miere ne este mult mai drag,
 Cules în zori, pe rouă, din guri de buturugi:
 Un fagure din care lumina zilei sugi,

Pe cînd se-nalță zornic prin ramuri, ca un nor,
 Surorile albine în roi zbîrnîitor...
 55 Oricît ar fi de moale, mătāsuri și covoare
 Nu sînt ca iarba verde în rāsărit de soare,
 Cînd raza e arcușul ce-atinge într-o doară
 Pădurea ce rāsună ca lemnul de vioară,
 Cînd codrul tot tresare să-și scoale cîntăreții...
 60 Noi am venit la tine să judecăm poeții.
 Nu te-ngrozi, căci fabuli — știu bine — n-ai scris încă;
 De fabuliști ne plîngem: obrazul ni-l mănîncă;
 Gāsiră, vezi, cu cale să ne prostescă neamul.
 Rābdarăm toate: lanțul și jugul greu și hamul —
 65 Nu vrem să ne-altoiască cu sufletul lor mic.
 Ne-au învățat brașoave și fapte de nimic;
 Ne-au judecat pesemne cu proprie māsură,
 Căci numai Omul minte, blesteamă, strică, fură,
 Slugarnic cu cel tare și bici cu cel mai slab...
 70 Ce inimă întrece pe-a calului arab?
 Ce mînă țese pînza mai fin ca un paing?
 Credința unui cîine nici sfinții n-o ating!
 Și nu cunosc pe lume neveste sau fecioare
 Să aibă ochii galeși ai bieteii Căprioare...
 75 Deși nu-s «doctor» încă și n-am urmat vreun curs,
 Pe voi nu-mi schimb nāravul și pielea mea de urs.
 Nu vrem — poetul fie maestru cît de mare —
 Să ridă toți ștregarii din clasele primare
 De vorbele neghioabe ce ne șoptiți cu țîlc...
 80 Privi urît la Donici ce tot tăcuse mîlc,
 Se scarpină la ceafă și mormăi-nainte:

SATUL MEU

1923

- Vezi, fiule, voi oameni, nu știți decît cuvinte.
Ga și copiii care prind fluturi vii pe pagini,
Le-ați țintuit în suflet cu zboruri de imagini
- 85** Și jocul lor de aripi nebun și ne-nterupt
V-ascunde noaptea sfîntă ce doarme dedesupt.
Noi ascultăm — stăm zile la pîndă, nopți întregi,
Ga să culegem glasul ce tu nu-l înțelegi;
Stăm, urmărind tăcerea ce vrea să ni-l ascunză
- 90** Sub fiecare piatră, sub fiecare frunză;
Adulmecăm pădurea, poiana, iarba-naltă,
Sămînța care crește și mușchiul ce tresaltă,
Și muntele ce-naltă spre cer a lui spinări,
Și cîmpul care fuge sporind din zări în zări.
- 95** Vezi, peștii-ascultă apa — și păsările vîntul,
Sobolii orbi, cum bate ca inima pămîntul...
Ființa noastră toată e-o vastă ascultare:
Urechea ne lărgeste fireștile hotare
Și ni le duce pînă în cap de univers...
- 100** Ce cată-n van poeții subtili cu al lor vers
Cu ritmuri jucăușe și cîntec de silabe —
Găsește trupul nostru greoi în patru labe...

- Scurt se opri cu ochii holbați la luna plină,
Ce prelingea pe geamuri o miere de lurriină,
- 105** Și ursu-n două labe și cu priviri aprinse,
Spre galbena comoară tot botul își întinse.
Dar supărată, luna, făcîndu-se văpaie
Și măturînd cu raza-i întreaga mea odaie,
Îmi șterse ca fantasme lighioanele lui Donici...
- 110** își potoli mînia, și se-adînci în hronici.

234. *Harta*

I Sînt satul strîns în punct pe o hîrtie:
Paing în drumuri negre, ea-ntr-o plasă.
Privindu-mă școlarul o să știe
Ce nume port, în ce județ și plasă.

5 Atîta tot; căci oameni, vetre, locuri
Și cîmp și crîng și brazdă și livadă
Și cerul minunat cu mii de jocuri
De raze și de umbre — n-o să vadă.

235. *Lumina*

I Te întîlnesc și-aici — Ce drag mi-e ceasul!
M-am aurit acuma de chindii.
Iți măresc umbra, sufletul și pasul
Spre satul unde trebuiai să vii.

5 Te duc pe tălpi de soare pînă-n noapte
Și vei păși-n condurii lunei noi,
Cînd răsărind din lanurile coapte
Bătrînii nuci vor întreba de noi.

236. *Moș Gheorghe Jitarul*

1 —Sîn Pătre, moșule albit de soartă,
Deschide poarta, lasă-mă în rai!
— Amu, vezi, satul nu mai are poartă,
In el, Cucoane, poți intra cînd vrei.

3 Cei patru cai n-o să-i strunești, jitarul
Să-ți iasă-n cale cu căciula-n mîini,
Cu mine lumea și-a pierdut hotarul —
Boierii-s duși și satu-i fără cîini.

237. *Proprietarul*

1 Am fost, cîndva, stăpînul de pe lanuri...
Azi stăpînesc un parc — nu mi-e destul.
Am dat cu drag terestre oceanuri
De pămînt drag și negru, prea sătul*

5 Țăranii azi îmi stau pe arătură...
Eu îi socot de buni, ei mă cred rău,
Ne înșelăm, mă-ntreb, în oe măsură?
Să fii stăpîn pe inimi e mai greu.

238. *Vlad Plugarul*

I Sînt un plugar, mă cheamă Vlad Nicoară;
Am fața aspră și tăiată-n lemn,
De satul meu mă leagă strîns o sfoară
De țarină și sapa mea de lemn.

5 Eu nu cunosc sub cer decît pămîntul
Mai negru ca o pîine de secară.
Dă-mi, Doamne, să-mi călească legămîntul
Un plug, doi boi și brațul care ară.

239. *Ilie Baciu*

I Proptit în bîtă stă cu trei picioare,
In sarica lățoasă cît un urs —
Aicea de cînd țara e sub soare,
In juru-i oi și veacuri i s-au scurs.

S Și l-a pălit un gînd în noaptea lungă:
E poate și acolo un oier
Ce-și mulge toate stelele în strungă,
De curge Calea Laptelui pe cer.

240. *Vasile Bultoc*

1 Sînt gospodar în satul meu Miorcani.
Muiere, prunci, nevoi belșug: o casă —
Și floarea rea a soarelui, de ani,
Pe zidu-i alb o umbră-albastră lasă.

5 Icoanele s-au afumat puțin
Cu sfinții lor cei mari cu barba-n spume.
Dar, viu — pre Domnul Sfînt — în grajd îl țin:
Un bou, bou bun, nădejdea mea pe lume.

241. *Ion Pescaru*

1 Vecinul Vlad nu știe decît griul
Și păpușoiul, care-s din țărîni —
Eu secer, treier și culeg tot rîul
Strălimpede de-l vezi pînă-n plămîni.

5 Ilie Baciș știe numai tîrla
Și oaia neagră cea cu mielul prost —
Eu mulg undind cu undița mea gîrla,
Și știu povestea mreței pe de rost.

242. *Secretarul Primăriei*

1 M-am născut într-un sat cu case albe,
Albe ca laptele neted din oală...
Pe-atunci mergeam și eu în straie albe —
Părinții m-au trimis în târg la școală.

5 Azi port surtuc nemțesc, știu legile agrare
Și buhia Codului Silvic dezleg...
De toate știu — de ce nu sînt în stare
Doar oamenii de-aici să-i înțeleg?

243. *Flore a Herghelegiu*

1 Ca bradul și cu pletele pe umăr,
Spătos, strîns haiducește în chimir,
M-ai pomenit călare — fără număr,
Mînîndu-mi herghelia la ceair.

5 Cînd învîrteam harapnicul odată
Și dam un chiot strașnic în amurg,
Ca din pămînt ieșea, se făcea roată,
Vîrtej venea: cu șarg, cu roib, cu murg.

244. *Ilinca lui Ion*

I Cu mina stau la gură —și tăcută,
Desculță și cu părul stib basma.
Nu te uita la fața mea trecută —
Pe vremi la horă înflorea și ea.

5 Necazuri de muiere, cum sînt sute...
De-o vreme-ncoace-mi umblă omul beat.
Vițica e bolnavă... cin's-ajute?|
Pe cel mai mic, de Paști ltam îngropat*

245. *Anisia*

I Boierul tînăr m-a-ntîlnit la iaz,
Cînd soarele pe deal scăpa -s-apună —
Și soarele mi l-a oprit pe iaz.
Și nu știu cînd mi l-a schimbat în lună.

5 Boierul tînăr a plecat de mult.
Că voi fi mamă, n-am vreo bucurie...
Și multe spune satul — și le-ascult
Și-mi dau cu bobii-n inima pustiei

246. *Joldea Contrabandistu*

I Cum mi-ați gonit, voi. granița la Nistru!
Stă Prutul singurel, și e păcat.
Pe Joldea din Miorcani, contrabandistu
II știe un județ, din sat în sat.

5 Tu n-ai pindit, cind luna-n nori răsare,
Cazacul și-a lui sulică pe cer.
N-ai înotat cu sacul la spinare
Prin plescăit de glonț de grănicer.

247. *Popa Breaza*

I Mi-ascund în guler părul de muiere,
Mi-arăt doar barba roșie de ovrei.
Sînt preot — știu, dar sufletul n-o cere.
Am seminaru-ntreg, mai mult ce vrei?

5 Sint popă — da. Ți-am arendat moșia;
Plătesc cinstit; am vite pe islaz.
De-i anul bun, din plin beau bucuria
De-i râu, imi beau și ciudă și necaz.

248. *Părintele Niculai*

I Am barba ninsă ca un Sin Nicoară
Și fața suptă ca un mucenic.
Ca miine trupul no să mă mai doară
Pe sub salcimi, în țintirimul mic.

5 Citesc cu greu bucoavna din psaltire,
Stind slab și gârbov, în pridvorul scund.
N-am strîns averi, am strîns doar mîntuire —
Și-n inimi, ca-n altarul sfînt, pătrund.

249. *Baba Visa*

I Sint manca morților din sat — mă cheamă
Doar ei să h; spăl trupul, n-am copii.
De fața lor adevărată nu mi-e teamă —
Cu mina mea pe rînd îi primenii.

⁵ ¹¹ ⁶ fac coliva ai-i veghez la noapte
Cind primul somn le e așa stîngaci...
Vezi — să n-o spui — ei tot mă strigă-n șoapte,
^{cu} ^{stîngaci} [>] adorm ca pe sugaci.

250. *Iliuț, orbul satului*

1 Stă desfrunzit pământul de imagini
Și numai sunetele mă proptesc:
Araci uscați prin via în paragini —
Și printre ele-n mine dibuiesc.

5 Nu poți privi grozava mea pupilă:
Gadranu-i alb n-arată nici un ceas
Și totuși ochii-mi te țintesc cu milă,
Căci tot în suflet calcă al meu pas.

251. *Meșter Toader*

1 — Din moși strămoși, ai tăi au fost la stîni;
Din tată-n fiu. la păpușoi săpară,
Ce te-a făcut să iai mistria-n mîni,
Moș Toader, omule cu vorba rară?

5 — Din băligar, nuiete și din lut,
Prin foi de brustur și prin flori de nalbă
Ca o făptură vie mi-a crescut
Miorița satului: căsuța albă.

252. *Ulița satului*

1 Un drum de care mi-a dat brînci în sat —
Și am pornit să văd pe-aici cum este.
Cînd plouă sui costișul apăsător,
Și vara colbăit mă urc pe creste.

5 La han, la primărie, fac popas
Și la biserică, sub țigle roșii.
Căruțele îmi zvîrlă prafu-n nas,
Dar mă iubesc purceii și cucoșii.

253. *Curtea boierească*

1 La mine-odată, cum vii la bunică,
Veneau în cîrd căsuțele din sat —
Cu șorțul lor de var pe prispa mică,
De rochia mea de parc s-au agățat.

5 Acuma sint bătrîna ce tot toarce
Și mormăie, uitată, a pustiu,
Căci, vezi, ce-a fost odată, nu se-ntoarce
Și-obrazul nou al satului nu-l știu.

254. *Parcul*

1 Aici se-nchide cercul unei vraje:
L-ai început de mic copil, — sint ani!
Mi te-ai oprit tirziu pe verdea plajă
De ulmi bătrîni, de nuci și de tufani.

5 Și-n parcul adumbrît pe inserate,
Cînd rătăcind in el, te regăsești —
Iți culci pe trunchiuri un obraz de frate,
îmbrățișat de ramuri omenești.

255. *Copacii din sat*

1 De ce-ai sădit in satul nostru case
Și garduri vii, căruțe și plugari.
Cînd singuri stăm — răzeși cu crengi pletoase
Și-l străjuim de vinturile tari?

5 Și omului de ce i-ai dat ființă?
Azi e aici și mîine in vecini,
Cînd noi sîntem un loc și o credință,
Ai satului — din frunză-n rădăcini.

256. *Biserica*

I M-am înălțat în turn — cum se ridică
în bltă un cioban, culcat la oi,
Să-și numere cu ocbii turma mică —
Și-acolo m-am trezit rămas cu voi.

5 La Sin Mării, când clopotele sună,
M-apucă dor de sttnă și dulăi,
Dar anul trece, lună după lună.
Și-mi tot pasc satul pe aceleași văi.

I Cu-același glas de e botez, de-i moarte,
în dangăt lung și larg, când plin, când frlnt,
De peste zări, din cer, de mai departe,
Eu vă aduc tot satul pe pămînt.

5 Voi, drept răsplată, m-ați legat de turlă
Strlns, ca nebunul oe-și ia lumea-n cap.
Dar limba-mi geme, blestemă și urlă,
Cind de frînghie trageți să nu scap.

258. *Cimitirul*

I Sint satul cel adevărat, cel unde
N-au casele nici poartă, nici ferești.
Mă calci — și pasu-ți dă să se cufunde,
Și timpul sună-a gol, când mă găsești.

S Salcîmii mei îi văd prin rădăcine —
Nu-i mai cunoști de cer și vînturi goi?
Nici frații tăi n-o să-i cunoști în mine •
Cînd trupul ca o haină îl despoi. •

259. *Crîșma*

I Am streășina-ntr-o parte, cum se cade
Să-ți porți căciula cînd de ani tot bei.
Holerca-i rea și naște-n oameni sfade—
Mi-e sufletul vîndut unui ovrei.

S Dar tot păstrez ca lacrima sub geană
In pivnița boltită — ca un dar
Din timpul vechi cînd nu eram dugheană,
Un poloboc pecetluit de la Cotnar.

260. *Hora*

I Mă nasc la han odată-n săptămână,
Mi-e pîntec cobza, fluierai rai-e os.
Nu pot trăi de nu mă țin de mină
Flăcăii dîrz sau fetele sfios.

5 Ce chiot dau cînd ies prin bătătură!
Tot calc și bat în tact ș-alerg pe loc...
Spre seară amețesc de băutură*
Dar nu mă las — că mor de nu mai joc.

261. *Rateșul vechi*

I Acolo unde-a fost popas și clntec
De lăutari și sfat de cărăuși,
Tăcut pătrunde-al lunei lung deseîntec
In hanul fără geam și fără uși.

6) Și-acolo unde ți-aducea odată
Hangița vinul roș în cofftel,
Lung țipătul buhaiului de baltă
Mă cheamă-n noapte moartea după el.

262. *Iazul*

1 Mă uit la cer prin gene lungi de stuf;
 Ridic, în zori, un dimb ca o sprinceană:
 Sint ochiul mort In ziua cu zăduf
 Și ochiul viu în seara pămînteană.

5 Cînd rațele sălbatice cad stol
 Și flșîind prin trestii se strecoară,
 Se-aprinde dorul lunii pe-al meu gol
 Și plopii se sărută lîngă moară.

263. *Morile de vînt*

1 Cu penele de șîță, o aripă
 Fantastică se-nalță din coceni —
 Din brațe dăm să te oprești o clipă
 La morile de vînt din Crâiniceni.

5 Surorile de apă plîng cu Prntui,
 Surorile cu abur sufla greu.
 Noi ne iubim, în cer, cu nevăzutul
 Și vîntul ne ia-n brațe ca un zmeu.

264. *Pădurea de la Stinca*

1 De ce-ai tăiat copacii de la Stinca?
Ca să mi-i vinzi cu carul, ce-am făcut?
N-aveam izvorul clar ce-l naște stinca,
Și umbra mea în tremur peste Prut?

5 Toporul ce mi-a despoiat mărirea,
Nu-n trunchiuri ci-n trecutul tău, lovi.
Azi umbră nu-ți mai dă nici amintirea
De când îmi smulse ramurile vii...

265. *Prutul*

1 De ce nu vii cu mine la Galați,
Biet sat olog, împotmolit pe maluri?
Și voi, căsuțe proaste, de ce stați
Tot în cămeși — sau teamă vi-i de valui

5 Eu merg mereu, voi stați mereu pe loc,
Și totuși ne-ntîlnim tot față-n față.
Ce vrajă-o fi, că nu pricep de loc?...
Dacă-aș porni mai dis-de-diminează!

266. *Pirîul*

1 Sint risul clar al satului — într-una
Mi-arăt la soare dinții albi de prund.
Cind vine noaptea, lacrimi imi dă luna,
Cind crește norul, plînsete ascund.

5 Dau oamenilor jimbla aurită,
Dar morile cu roata lor mă bat...
Ștregarii zvîrlă-n mine, ca într-o vită,
Cu bolovani — cînd fața le-am spălat.

267. *Sîlpii de telegraf*

1 Am pironit în cuie nalte drumul
Să n-o pornească razna-n porumbiști
Catarge ancorate cu duiumul,
Ce toate fug cind numai tu te miști.

5 întindem rămurișuri de rețele
Și in amurg rodim cu soare-aprins...
In toamnă Înfrunzim cu rîndunele:
Un fel de frunze negre cu piept nins.

1

268. *Oile*

I Pe câmpul neted, ca pe-o masă verde,
Un joc de domino s-a resfirat
Pîn-ce amurgul — jucător ce pierde
îl strînge grabnic și-l aruncă-n sat.

5 Pe miriști stă o strachină cu lapte,
Și laptele tot picură din ea...
Sub luna plină va dormi la noapte
Un țintirim turcesc pe o vilcea.

269. *Rindunelele*

I Pe pagina de cer senin, de-o oră
Un Dumnezeu — pe semne caligraf —
Ne-ncurcă-n scriitura lui sonoră
Și taie zarea-n dungi de telegraf;

5 Apoi ne prinde-n ele cite una
Ca buciile dintr-un alfabet, ,
Și-n cerul vînat de amurg ca pruna,
Cînd le citești — te pomenești poet.

270. *Stupul*

i Port o căciulă, galbenă, de paie
Din gură-mi ies cuvinte cu aripi,
Și-mi zumzăie pe buze o văpaie
De miere, din belșug să te-nfiripi.

5 Eu sint poetul satului acesta
Nu e, cum crede el: Ion Pillat,
Nu cat înțelepciunea-n Zend-Avesta
Și-o sug din sucul florilor din strat.

271. *Gîștele*

I S-au dus în vînt și prin văzduh albiră
Prostirile întinse pe zaplaz?
Ce petice de-omăt ciudat se-nșiră
Sub soarele de vară, pe islaz?

5 Și ce pietroaie albe-ncep să miște
Pe albia secată de pirîu?
— Nu, drumu-i plin de-un clrd răzleț de giște
Ce umblă după boabele de griu.

272. *Brotacul*

1 O frunză verde a sărit din iarbă
în apă — sperie stelele din lac
Ce tot clipesc din ochi și se întreabă
De dă iar toamna-n foi... E un brotac.

5 Un brotăcel cam beat de-atita vară,
De-atît parfum de flori cam uluit,
Ce se tot saltă pe a lunii scară
Și vrea s-ajungă-n ceruri negreșit.

273. *Iepurele*

1 Pe câmpul alb ca foaia de hirtie,
S-a zugrăvit ca-ntr-un abecedar
Un iepure dînd razna pe moșie
Și, fugărindu-i urma, un ogar...

5 Și-un vînător de lemn cu șapca verae
Ca-ntr-un album ochește fără ură —
Și pușca scoate foc, fum alb se pierde,
Mînjind cu sînge negru o pictură.

274. *Vînătorul*

1 Pierduși o zi ca să împusti o rață
Din zbor pieziș pe ceruri și pe iaz?
— Nu, iată-mi-le încă vii în brață
PriveJiștele dragi ca un obraz.

5 Ți-aduc amurg și apă laolaltă,
La hanul vechi, cu cușma pusă strîmb...
Ia-mi asfințitul galben de pe baltă
Și cerul clar și verde de pe dimb.

275. *Amurșui*

1 Oprit pe muchia dealului din zare,
Ard focuri printre clăi în umbre mari,
Podesc cu aur drumul strimt de care
Și scot lumini din sat ca din amnar.

5 Pe cositorul apelor coclite
întind subțiri și lucii foi de-argmt,
Și-acum în umbra nopții dezvelite
Doar ochii verzi ai miștelor i-aprind.

276. *Umha*

1 Cind soarele e sus, m-ascund in sinul
 Tufanilor cei mari de lingă Prut,
 Dar cind pornește peste clăi, hapsinu),
 Tîrîș ies tainic și sporesc tăcut.

2 Poporul meu il leg de-orice făptură...
 E străveziu și-albastru ca un fum.
 Cu pasul tău pășește pe-arătură,
 Și chipul lui ești tu culcat pe drum.

277. *Tăcerea*

1 Cobor pe c)mp odată cu-nnoptarea,
 Sint pretutindeni și nu-s nicăeri,
 Mă prinde pitulată nemișcarea;
 Dar pier, cu glasul tare de mă ceri.

j
 I
 l
 I
 !
 j
 '
 j

â Mă sfișie cucușii, clini mă latră,
 La iaz mă joc cu luna plină-n stuf,
 În jurul lămpii ațpesc pe vatră,
 Și satul doarme-n mine ca-ntr-un puf.

278. *Luna*

1 Pe cimpul asfințitului răsar
— Potir de crin pe-un. lujer nevăzut —
Și-o stea de aur viu. ca un bondar
Din alba mea petală a căzut.

5 Și-acum, spre zori. cum tainică pălesc
în chipul unei flori de păpădie.
De-mi suflă vintut fulgul meu ceresc,
Pe iaz — privește-1 Însorit Învie.

279. *Noaptea*

1 Am mers călare pe planeți zi lungă
De vară, cale lungă pînă-n seară,
Ca pe pridvor albastră să te-ajungă
Din zări iubirea mea crepusculară.

5 Desfă-mi ușure vâlul prea subțire
De nori, sărută ochii mari de stele
Și-n poala mea îți lasă in neștire,
Îți lasă fruntea grea de ginduri grele.

280. *Stelele*

I Pfi-nn drum de oi, ce-n miriște colindă,
Tăcerea nouții a pornit spre sat,
Și nori ușori in slavă stau să-ntindă
Marama tor de borangic curat.

•5 Dar le străpung penumbra mii de ace
Sclipind lumini ca piatra de olmaz.
Și vălul tainic cerul și-l desface
Și satul îl privește in obraz.

281. *Primăvara*

Un cuc glumeț mi s-a pitit sub frunză?
îmi strigă: *cu-ca*, să-l găesc în crîng —
Și iarba mi mai vrea să se ascunză
în inima pămîntului năting.

Și cum nori albi clădesc pe ceruri schele
Și ape vii îmi cîntă pe la mori,
Am săgetat în sat cu rîndunele
Și-ncondeiez poienile cu flori.

Într-o excursie la târgul de fete de pe muntele Găina, unde Ion Pillat și pictorul Ștefan Popescu au plănuit întocmirea volumului FLORICA, La dreapta : Ion Pillat ; în prim plan Ionel Brătianu ; în fund Ștefan Popescu purtînd pălărie cu borul răsucit ; între cele două femei din primul plan, poetul Ion Minulescu.

282. *Nori de vară*

1 Suflați în aur ruginiu de soare,
închipuim pe ceru-n asfințit
Icoanele împărătești pe care
Nu le mai vezi lucind în nici un schit.

5 Și noaptea cuvioasă ce coboară
Pe inimi și pe holde și pe sat,
în pomenirea zilelor de vară,
Cu-argint de lună plină ne-a-mpi-ăcat.

283. *Toamna*

1 M-au presimțit în zare plopii — iată
Ca morții galbeni au rămas și goi...
Și apa cerului o mai curată
în tremur lung sub bărcile de foi.

-î Iar tu, pășind pe frunzele uscate,
Simțind că viu hoțește peste tot,
Te-oprești și scapi din mlini Înfrigate
O inimă de aur, ca un rod.

284. *Iarnă*

1 Ți-aduc omățul liniștit ce-apasă,
Cu fulg ușure, ca o piatră grea
Pe țarină, pe suflet și pe casă —
Ți-l las pe geamuri preschimbat In stea.

5 De-acum cimpia va fi foaia nouă
Pe care sănii-nseamnă stranii dungi,
Și-n tine, călătorule-o să plouă
Cu zurgălăi, cu amintiri, cu doruri lungi...

285. *Poetul*

1 Nu sint al lui, dar satul e în mine;
Trăiește-n sufletu-mi cu toți ai săi.
Simt cum mustesc în sângele din vine:
Copaci și case, oameni buni și răi.

5 Amestec fără seamăn: cer și glie,
Iubiri, dureri și chiot și blestem —
Tot universul strîns într-o moșie...
O, Doamne, fă să-l deapăn ca pe-un gheml

286. *Darul*

BISERICA DE ALTĂDATĂ

1923-1926

1 In pumni, un pumn de-alune ți-am cules
Prin crlmg, din zori și pină-n Seara sură —
Din miezul lor nimic n-ai Înțeleș,
De nu le-ai spart cu dinții-ntli In gură.

5 Un coș de mere aurii ți-am dat —
Pripitul, lacom l-a golit Îndată.
Dar gospodarul bun și l-a păstrat
Să-l aibă pentru masă iarna toată.

DRUMUL MAGILOR

287. Biserică veche

- 1 Biserică, în noaptea albă cu zarzării-mprejur în Iloare
Și cu poleiul lunii pline pe aripe de heruvim,
Uitată-n fundul mahalălii — în liniștea-ți mintuitoare
Primește, din grădini de vară și patimi, singur să revin.
- 5 Pe turla ta lucește luna cu bruma ei ca o beteală...
Copil sfios mă lasă, lainic, să-ți calc pe prag ca pe-un hotar.
Să piară dorul de femeie, viclean, sub sfinta zugrăveală
Și inima mi-o fă să fie pe-altare limpede pahar.
- Dar dacă sufletul din mine, bolnavul suflet, n-o să prindă
- 10 Ca tencuiala ta curată un rai de proaspete văpseli —
Cu barba ninsă, bunul preot se roagă pentru el în tindă
Și vede îngerii în preajmă-i cu pene lungi de rîndunel.
- Și dacă birji imi duc prin noapte, ca-n negre bărci de voluptate,
Iubirea trecătoare-n care mi-am otrăvit vecia mea
- 15 Tușind, mai stă paracliserul bătrîn, cu mîini cutremurate,
S-aprindă la icoane cerul: sfînt lingă sfînt, stea lingă stea.

288. Drumul Magilor

- 1 Poiana din pădure strînsă-n clăi
Ne-aține drumul cu miros de fin.
Culegem banii soarelui pe căi...
E vîntu-n foi sau curg pe sus flintîni?
- 5 Amurgu-și scoate stelele din sin
Și boabe de sclipiri s-au risipit.
Luceafărul a pogorit pe stîni —
Zărim păstor și staul, deslușit.
- Poiana aburită de-nnoptări
- 10 Primește. Îngeri albi în loc de miei.
Pe cai de munte împietrim, călări,
Urmînd uimiți luceafărul tustrei.
- De păcură se lasă noapte grea...
Nechează-n ceruri caii speriați.
- 15 La focul stînii am atins o stea
Și-n para flăcărilor, îmbrăcați,

În aur și-n argint semteietor,
Au cine sintem cerem în zadar,

Și-naintăm cu-alaiul Magilor
20 Purtind în palmă raza ca un dar.

Iar gingul schitului, la cruci oprit,
Vestește împlinirea semnelor,
Căci baciul dacă-n tîrlă ne-a poftit,
Măria lui născuse un fecior.

289. *Spre schit*

1 Mesteacăanii, în vînt, pe dealuri bat mătăanii
La trâița cu nori de aur învechit —
Poteca i-a lăsat pe marginea' poenii
Și împletind lumini dă fuga pîn-la schit.

o Egumenul bătrîn de pe pridvor privește
La apele din stinci scăpînd argintul viu,
La turma, sus pe plai, ce iarba-n flăcări paște,
La omul, în amurg, pornit la drum tîrziu.

Clopotnița de lemn pîndește peste curpeni
10 Și clopotele vechi înalță glasuri mari
Sa cheme prin păduri, cu sufletul în cumpeni,
Pe călătorul stînd la crucea din hotar...

Dar drumul povîrnit, la vale duce umbră
Cînd, pilcuri, mieii albi pe culmi mai duc zăpezi —
2-5 De-acum e foșnet lung ce-a fost sclipiri de undă,
De-acum tu simți adînc ce nu mai poți să vezi.

290. *Minăstire*

1. Pe zări străvechi ca scoarțe oltenești,
Țesute-n flori și păsări de-amurgire,
Pe culmi te înălțai, să Împlinești
Logodna cerului cu țara — minăstire...

5 Și valea ca o carte s-a deschis
Și-ntlia stea citi In ea prea bine,
Și ce-a fost trup de om s-a făcut vis
Și ce-a fost dor s-a împăcat cu sine.

Și-n mine și-n poiană și pe drum
10 Deodată s-a întins atita pace
Că Dumnezeu plutea ca un parfum
De fin cosit, cind claia se desface...

Și-aș fi crezut că totu-i zugrăvit
Și că privesc, copii, o stampă veche,
15 De nu-mi venea — cind șters, cînd deslușit —
Un zvon adine de clopot la ureche.

291. *Arhondaricul*

1 Arhondaricul alb e un potir de nalbă,
în jurul meu deplin, de noapte, s-a închis —
Mi-e gindul un gândac în liniștea lui albă,
Gîndac vrăjit de somn și amețit de vis.

5 Tăcerea, stea cu stea, pe minăstire pică.
Smerite umbre lung se-nchină sub molizi.
Vezi, Sfîntul Duh, porumb tăcut și plin de frică,
Se lată alb din zbor pe pacea din firizi.

Și, miel prior, Iisus, pe iarba moale, iată-l
10 Sugînd_ nevinovat tot cerul din fîntini
Și lingă el, oprit din mers, Dumnezeu Tatăl,
Monah bătrîn, ținînd o toacă mută-n mini...

Tăcere... Pentru veci călugării muriră
Și clopotele-n] turn s-au spînzurat de grinzi.
15 Tăcere — nici un rîu In noapte nu respiră,
Tăcere — nici un psalm in suflet n-o să prinzi...

Dar un ciocan bătut, argint sfios, în toacă
Și sunetele vii — lungi păsări — au zburat

Prin clarul lunii nins pe pomi de promoroacă,
20 Rotind la nesfirșit pe-un cer nemăsurat.

Și au căzut, legînd o minunată salbă,
tntr-un arhondaric din schituri de povești,
Să poarte pînă-n zori, în hora lor cea albă,
Pe omul adăstat sub streșine cerești.

212. *Toaca*

J Pe curtea minăstirii îmi deschid,
Ca peste visul sufletului, geamul.
Tăcerea e de piatră: un molid
Și-a-ncremenit în luna plină ramul.

•5 Biserica de birno s-a-ncebinat
La steaua cea dinții, ca la icoană.
Lin inger ca un nor îndepărtat,
Proptit de munți, se roagă alb în strană.

Ce-i om s-a stins — ce-i sunet a murit...
10 Trăiește numai schitul și copacul.
Tăcerea cerului a țintuit
Cu stele grele de oțel capacul...

Dar clar o picătură a căzut,
Spărgînd oglinda timpului în două —
15 Și-ascult în piept și-aud în schitul mut
Mărgăritarele cum plouă.

E toaca Ta! A început să bată
Sub cer, prelung, cu inima deodată.

293. *Gîngul*

1 Clopotnița din deal aruncă pietre-n zare:
Vezi porumbeii albi prin seri albastre cad.
Amurgu-și dă pe-o stea zăvoiul de vinzare,
Pe-o stea de-argint curat ce-a licărit în vad.

5 Gușatul la izvor a regăsit-o-n apă,
Talent stelar lăsat în dar de Dumnezeu.
L-au rîs țărani rîi, încovoiați sub sapă,
Dar plopii îngerii stau păzind la heleșteu.

Le-au tremurat în vînt, lung, aripe ușoare,
10 în graiul lor foșnit pe nume l-au chemat
Și, buni, îl ocrotesc de moară; vrăjitoare
Ce-ncalecă pe rlu, bătîndu-l înspumat.

O salcie din drum — haiduc cu barba sură —
Cu ramul — un pistol — dă foc de licurici.
15 în umbră stă cruciș cu luna-n vîrf de șură,
Un huhurez scîncind ca și copiii mici.

Clopotnița de-acum azvîrle greu, ca-n groapă,
în noapte] bulgări mari de sunet și tăceri —
Dar gîngul duce-n pumni pe-o minunată apă,
20 în mărțișor, un strop' strălucitor de cer.

294. *Cozia*

1 Foșnește Oltul — piuta a trecut,
Dar cerul spart în cioburi vine iar
Să cheme peste ape, din trecut,
O minăstire toată de cleștar.

5 Cu murmure și val și veac se scurg...
De ce și astăzi Cozia a rămas?
Trecutul stă pe unde, în amurg,
Cu umbra lui ca umbra urnii ceas.

Foșnește Oltul... Stele au sclipit —
10 Cu mîna și cu mintea nu le-ajung.
Prin ce desiș de coiru încîlcit
Se-ncearcă aripi și se zbat prelung?

Un dangăt de aramă a zburat...
Se duce peste văi și pește munți.
15 Aproape vezi albastrul tremurat
Durînd din sunet și din suflet punți.

Aproape simți cu ochii mari deschiși
Cum unul cîte unul s-au desprins

Din noaptea or se prinde-n rămuriș,
20 Hulubii Domnului pe cerul nins.

Cireșul de pe drum a înflorit —
E alb de lună multă ca de flori.
Ori poate peste pomul liniștit,
Stă stolul alb al serafimilor.

N

295. *Monahul la capre*

1 A fluierat un tren departe-n vale
De-aci la el ce multe veacuri sînt!
Sub munte, unde schitul se prăvale,
O toacă sună și-a tăcut *in* vînt.

5 Atita tot — pe cerul nalt ereții
Cunună torc din zborul nemișcat
Poienii ce atiră pe pereții
De stînci tăiate-n piscul detunat.

Monahul ioș la capre stă de pază,
10 Sălbăticit, slăbit de-asa pustiu —
Singurătatea singură-l veghează,
Dihăniile din codru de-l mai știu...

Și-acum cind umbre yœ furiș, in taina.
Lungesc pe jos copac lingă copac,
15 Vin caprele, se freacă de-a lui haină
Ca de-un gorun cu coajă de șiac.

Prin sfeșnice domnești de flori de nalbă
Zărește satul, casa cu livezi

Și fata albă ea o iadă albă
20 Și ochii-i verzi ca firul ierbii verzi.

Și mina aspră mingîie alene
Blănița iedei și se pierde-n ea —
Și parcă muiereste ard sub gene
Priviri viclene ca ispita grea.

25 Dar țapul negru și bărboî, deoparte,
Chiorîș aprinde galben ochi de drac —
Pe cînd mesteacăni albi, ea într-o carte
De basme, din penumbră se desfac,

Răsar —• arhangheli mari — prin~amurgire
30 Gu^aripă și sabie de foc,
Pe cînd monahul cel ieșit din fire
Ca la icoană bljbîic pe loc.

296. *îngerul*

1 O sperietoare își ridică brațul,
Ingenunohiată-n holdă pin-Ja briu.
Din drum flăcăi, spre sat zorindu-și pasul,
li zvîrle pietre care cad prin grîu.

5 Dar plopul nalt o binecuvintează —
Pornește alb un stol de porumbiei
Și licărind pe zarea de amiază
Domol se lasă peste lemnul ei.

Ce clar răsună clopotele toate
10 ~ Ca picături de soare pe un rîu —
Cînd îngerul cu aripi înnodate,
înțelenit se clatină prin griu.

Abia tirziu, cînd holda e albastră
Și prinsă-n seară ca în flori de in,
15 O fată, adormită la fereastră,
în vis lî vede zborul cristalin.

POVESTEA MAICII DOMNULUI

297. Biserica de altădată

- 1 Biserică de altădată, ce cititor mi te-a scos în cale
Cu zarzării din curtea veche și năpădită de urzici,
Sub coperiș lăsat pe-o rină, la margine de mahalale,
Sub turnul mîngîiat în aripi de raze și de rîndunici...
- 5 Cu chipul șters în zugrăveală: Matei și Marcu, Ion și Luca,
Evangheliștii de pe vremuri, tuapatru, predică-n pustiu—
Amurgul doar și toamna, singuri, dau să pătrundă prin uluca
Grădinii Domnului, pe care azi credincioșii n-o mai știu...
- Biserică de altădată, din nou primește să-ți calc pragul
10 Ca-n noaptea primăverii mele cu zarzării-nfloriți pe cer.
în somnul veșnic bunu-ți preot, de mult, și-a lepădat toiagul
Și intru Domnul odihnește bătrînul său paracliser.
- Stau singur în amurg de toamnă azi, singur eu cu patimi multe
Și nimeni nu mai toacă seara prin suflet și prin mahala,
15 Nu-i nimeni să se roage-n tindă și taina nimeni s-o asculte
Și la icoane să aprindă sfînt lingă sfînt, stea lingă stea.

298. Ragă ca să încep

- 1 Vreau, Maică Preacurată.
Povestea Ta să fie
în grai cinstit lucrată
Ca Una dintr-o iie.
- 5 Și ca să-Ți Țes chilimul
Mă ține Tu de mini.
Mă-nvețe Heruvimul
Colinda din bătrîni.
- Fă-mi graiul bun ca oul
10 încondeiat de Paște,
Blagoslovit ca boul
Cînd Domnul meu se naște.
- Strălucitor cuvîntul
Mi-l fă cum e la noi
15 Lumina pe pămîntul
Cu plopi și dealuri moi.
- înalță-mi vorba bine:
Troiață la răscruce —

Drumețul să se-nchine
20 De vine ori se dote;

O împezește-n riul
Ce ride sub arini,
O-ncinge strins cu briul
Durerii de creștin.

25 Dă-mi mie, păcătosul,
Un suflet de beteală,
Să-ți dea și el prinosul
Lui sfânt in zugrăveală —

Să fiu ca iconarul,
30 De nimeni cunoscut.
Nu-mi trebuie slavă Harul
Ți-l cer: — Am început.

299. *Nașterea*

1 N-au fost măslini, nici dafini, nici smochini...
Pământul sfânt nu e al Galileii —
La noi e Nazaretul, loachim
De pe pridvor privește Riul Doamnei.

o Stă moșul alb în portul de la țară,
Dar sufletul, într-însul e catran,
Căci Domnul n-a voit copii să aibă
Și oamenii cu ris l-au judecat.

Stă loachim și-n sufletu-i se roagă
10 Ca-ntr-un pustiu de piatră și nisip,
închină Domnului viață dreaptă,
Jertfește ce-a arat și ce-a sădit.

Cu furca-n brîu mergi, Ano, în livadă
Să-ți pască pomișorii albi din mini
15 Ca miei priori născuți in primăvară,
Plîngind că nu ești mamă, să-i mingii.

Sub un mălin în floare, te așează —
Un cuib de granguri cîntă pe un ram.
Te roagă, Ano, Domnului, căci iată
20 De-o floare pomu-n rai s-a scuturat.

Prin nori de-argint petala se coboară;
Cu umbra-n cruce cade un lăstun —
Și casa ta, Ioacbim, e albă
De binecuvintarea unui prunc,

300. *Copilăria*

1 Cine să ghicească taina? Cin'să creadă
Că-n fetița cu opinci și cu opreg,
Maica Domnului se va ivi odată...
Nici părinții ei, privind-o, nu-nțeleg.

5 Miei Tatălui îi paște pe toloacă,
Duhul Sfînt ca un porumb îi stă pe mini
Și pe cînd copiii satului se joacă,
Clopote îi sună seara în flintîni.

îngerii o țîn cu basme Ungă vatră,
10 Beau cu dînsa spuma laptelui din blid.
Aripi zboară de se mișcă-n prag o piatră
Sau argații poarta mare de-o deschid.

Spun vecinii: — Ioachime, fii de pazd
Că-ți bolește fata mică de-un deochi...
15 Dar un orb în fața ei îngenunchează
Și se roagă și pricepe fără ochi.

301. *Juruirea*

1 Și dacă-a fost Sîntă Măria cea mică,
Să meargă la hram cu toți se ridică.

Și dacă a fost ziua de toamnă senină
Cînd urcă Negoitul pe zări de lumină,

5 Pe drumul cu plopii foșnînd frunza rară,
Părinții Măriei porniră în țară.

Fetița-n căruță ședea între ei —
Ca apa de șipot erau ochii ei.

Trecură o vale și două și șapte...
10 E noapte și cerul e calea de înapte

Pe care se duce car mare și-oier —
Ioachime, schitul nu e nicăieri.

Zadarnic ceri drumul pierdut, la o stîină.
Fetița adoarme cu capul pe mină

15 Și maică-sa țolul îl trage pe ea —
Măria acolo sflnt vis că visa.

Și iată prin frasini răsare lin luna...
Argintul din vise se lasă ca bruma.

Un schit se vestește, nou-nouț, din pămînt
20 Ca Sîntă Măria să-i fie hram sfînt...

Și cum calcă fata cu frică-n altar
In cer sună buciume peste hotar.

Și cum se închină smerit la icoane,
Toți îngerii Domnului cîntă în strane.

302. *Buna-Vestire*

Atunci s-a speriat, căci mei un sunet
Nu-i pogora In suflet solul sfint.
Dar a picat ca moartă la pămînt
20 Cînd îngerul cu trăsnet și cu tunet

A fulgerat, neașteptat, Buna-Vestire...

1 Țesea cuminte ca întotdeauna
Măria borangioul la război,
Și cum prin seară cădeau umbre moi,
I s-a părut înlli că intră luna,

5 Atît de alb venea. Dar nici o rază
Nu calea mai ușor pe tălpi de vis —
Și s-a mirat ea: cine a deschis
Larg poarta? — Cînd s-a ridicat să vază,

I-a nălucit acum că porumbelul
10 Ei alb bătea din aripi lingă ea.
Și cum, sfioasă, fata-) mîngiia,
Arhanghelul dezvălindu-și felul,

Nu s-a temut, nu s-a ferit de dinsul
— Cu îngerii se sfătuia de mult —
15 S-a bucurat spunîndu-i: Te ascult.
Arhanghelul tăcu, închis într-însul.

303. *Iosif teslarul*

1 Ea îl privea cum mînuia rindeaua
Pe blăni de brad. Cioplit și el în lemn,
Nu bănuia teslarul că în greaua
Penumbra-a candelii cu untdelemn,

5 Măria sta păzind întruchiparea
Lui Dumnezeu în trupul e curat.
Dar cum, mărită, flacăra în para
Luminii-i da obrazu-adevărat,

Iosif, ștergînd năuc sudoarea frunții,
10 A ridicat în blestem pumni semeți —
Cînd iată cu un pas ce mișcă munții,
Lăsînd icoana goală pe pereți.

Un înger coborî: același — din Vestire
Măria însă nu-l mai cunoscă.
15 Văzîndu-l omul își veni în fire
Și se sfii și parcă pricepu.

304. *Nașterea Domnului*

După legenda poporana

1 Jos sub poarta raiului.
Pe sub Piatra Craiului,
Unde-ncep muscelele,
Apele și stelele.
5 Vezi albind ca pe chilim
Tîrg pe nume Vifleim.
Tîrg străvechi în bogății,
Tot în minte să mi-l ții.
Turle scăpărînd argint
10 Cu briu falnic tl încing
Și-l imbracă-n poleială
De-aur, raza de beteală
Ce alunecă de sus
Peste casa lui Iisus.
15 Dar pe drumul cel cu plopi,
Rău de pietre șj de gropi,
Cine-mi vine-n car cu boi,
Nu plāvani ca pe la noi
Ci munciți și oropsiți,
20 De trei zile nehrăniți?
Cine-mi sint drumarii doi
Nemîncăți, bătuți de ploi?
Cine-mi plînge. sub maramă,
De dureri că va fi mamă?
25 Cine-mi umblă lingă vite
Tot cu vorbe necăjite?

Maica Domnului plingea,
Iosif boii suduia,
Maica Domnului spunea:
— Omule, nu sudui.
30 Ce e scris s-o Împlini.

La mijlocul drumului,
La tulpina plopului,
Sta Măria **3**-odihnească
Și pre Fiul Sfint să nască.
35 Dar, vezi, plop-i copac rău,
Copac rău și nătărău,
Își dă frunza într-o dungă,
Să foșnească vreme lungă
Liniște să n-o ajungă.
40 Își dă creanga într-o parte
Nici de umbră s-aibă parte.
Maica Sfintă a oftat,
A oftat, s-a supărat
Și din gură-a blestemat:
45 — Plopule, lemn urgisit
Să te zbați neodihnit,
Nici în lin, nici în senin
Creanga ta să n-aibă stare,
N-aibă umbră nici răcoare.
50 Frunza-n tine să nu stea
Nici ziua și nici noaptea.
Și cu vînt
Și fără vînt
Să te clatini pe pămînt!

55 Măria s-a ridicat,
Drumul lor și l-au urmat.

Și au mers, măre, au mers
Urmele de li s-au șters,
Tot prin țarini aurite,
60 De oameni nepomenite,
Tot prin stele argintate,
De oameni nesămănite...
Și-au ajuns în drumul lor
La focul păstorilor.
65 Colo-n stina oilor
Stă Măria s-odihnească
Și pre Fiul Sfint să nască.
Șezu jos și nu șezu,
S-odihnească nu putu
70 De zbieratul oilor,
De săritul mieilor.
Maica Sfintă a oftat,
A oftat, s-a supărat,
Oile le-a blestemat:
75 — Oi, de orice rău veți da,
Vei să nu puteți zbiera,
Pe voi Una să nu stee.
In tot anul să v-o iee
Mielul de sub voi să piee!
80 Măria s-a ridicat,
Drumul lor și l-au urmat.
Și au mers, măre, au mers
Urmele de li s-au șters
Și prin cer și prin poiene
85 Și prin stele buruiene...
Și-au ajuns în drumul lor
La ocolul cailor.
Și Măria grajd aflind
Intră-ntr-insul tot plingind.

90 Dureri mari o cuprindea.
Să mai meargă nu putea,
Stătu jos, se odihni.
Caii prind a tropăi.
Mînjii vesel a zburda,
95 Iepele a rîncbeza.
Măria îi dojenea:
— Stați pe loc, nu tropăiți,
Căci durerea mi-o măriți...
Caii răi n-au Încetat,
100 Maica Sfîntă a oftat,
A oftat, s-a supărat
Și din gură-a cuvîntat:
— Fire-ați, cai, voi, blestemați
Să goniți fără răgaz,
105 Tot amd să n-aveți saț
Pină-n ziua de Ispas,
Dar și-atuncea doar un ceas!

Măria s-a ridicat,
Drumul lor și l-au urmat.
110 Și au mers, mări, au mers
Urmele de li s-au șters
Peste iarba plaiului,
Piin pometul raiului.
Tot mergînd și obosind
115 Și cu Dumnezeu vorbind,
Floarea soarelui păli,
Floarea lunii veșteji,
Numai Steaua înflori...
Și au dat în drumul lor
120 De ocolul boilor,
Boilor, blajinilor,
In cea iesle-a vitelor,

Vitelor, săracelor,
Maica Sfîntă cum intra
125 Pe fin moale se culca.
Boii prind a rumega,
Maica Sfîntă-a suspina
Și din gură-a cuvînta:
- Stați pe loc, nu rumegați,
130 Liniștea nu-mi turburați...
Boii blînzi o asculta,
Maica-i binecuvînta:
— Bouleni, fiți alduiți
Și de mine fericiți,
135 De mine, de Dumnezeu
Și de sfînt fiușul meu.
Voi, oricînd să aveți saț,
Un ceas-două să lucrați
Și pe urmă să-ncetați.
140 Un ceas-două să lucrați
Și unul să rumegați.
Bouleni, să fiți sătui
Tot în brazda plugului!

Dureri mari o apuca,
145 Boii blînzi o aburea.
' Și tînd fu la miez de noapte,
Muncile-i trecură toate.
Pe fin verde și uscat
A născut un împărat.
150 Și cum Fiul s-a născut,
Ieslea-n rai s-a prefăcut,
Și să vezi și să nu crezi:
Fînu-n soare
155 Era floare,

Albastrele
Erau stele
Și-n senin
Luna — un crin.
160 Măria se veselea,
Pruncu-n brațe-l cuprindea
Și pe frunte-l săruta,
Că el lumea va scăpa.
Astăzi s-a născut Christos
165 Să ne fie spre folos.
Suflă vîntul lin și lin,
Mi-l leagănă chitelin,
Legănuț
De păitinuț,
170 Ploaie caldă
Tot îl scaldă!

305. *Steaua*

1 Jneapăn verde cum troznește din rășină
Și în foc se pi'abușește-n vllvătăi,
Vezi, in para-i, toți ciobanii de la stină
Stind în bită sus pe golul dintre văi.

Spune baciul: — Măi flrtaților, să fie
Semn curat sau piază rea — nu le-nțelegi
Așa stea n-am pomenit eu pe tărie,
Hăt! de cind Îmi paște turma pe Bucegi..

Tac fîrtații, tace baciul, latră cîinii.
10 Steaua crește așa tare că e zi,
Ea coboară de-o poți prinde-n palma miinii...
Mă ciobane de la oi, nu te sfii,

Căci pe ieslea unde Maica Preacurată
A născut între un bou și un asin,
15 Steaua albă se oprește tremurată,
Călăuză pentru Craii care vin.

306. *închinarea Magilor*

1 Filflie steaua sub aripi de foc,
Stă peste ieslea cu sflntul noroc,

între în iesle Craii grămadă,
Robii lor poartă pe brațe o ladă.

5 Cum Craii-n aur erau îmbrăcați,
Boul și-asinul se uită mirați.

Și Maicii Domnului, vezi, li fu frică:
Fețe-așa mari ea de cind era mică

Nu mai văzuse și s-a rușinat.

10 Iisus cămilei cu gît legănat

Cald i-a zimbit. Trei Crai lui Iisus
Smirna, tămii și mirt i-au adus.

Alb era unul; ca o momie
Altul, sfrijit, cu obraz de-alămîio;

15 Cel de pe urmă, buzat și arap,
Behaia cind vorbea, dînd din cap ca un țap.

Micul Iisus tot rîdea făcînd haz —
Iute îi trase Măria marama pe-obraz,

Pruncul să nu i-l deoache cel Crai Baltazar,
20 Pe cînd cu ochi lacomi Iosif cîntărea orice dar.

307. *Maica și Pruncul*

J în odaia scundă moare focu-n vatră,
Colo pe firidă pilpîie opaiț.
Pe un drum de țară, clini zadarnic latră...
Nici un sfînt la noapte n-o să stea pe laviți.

5 Singură cu Pruncul, singură cu focul
Ce-și desface-n umbră coada de păun,
Maica se gîndește, cumpănind norocul
Pruncului ce-ntinde mîna la ceaun.

Ochii Lui albaștri cum e inu-n floare,
10 Maica îi sărufă, mîngîie bălai,
Părul ca mătasea de porumb, și-n doare
Sufletul deodată năpădit de scai...

Lacrimi ștery in gene brațele cămășii:
A venit țiganca de i-a dat cu ghiocu' —
15 Și pe drum de munte au plecat lăeșii...
Dar Iisus zimbește blînd, urmîndu-și jocul.

308. *Bejenia*

1 N-auzi pe vale scîrțit de cară?
Nu vezi în vale peste sate fumul?
Intrară, bade, Tureii iar în țară,
La munte fug rumânii cu duiumul.

5 Pirjol și foc aduc cu ei paginii,
Omoară mamele și taie pruncii...
Dar la răscruci, de lași poteca luncii
Și-o iei pieptiș drept la poiana stîinii,

Sub norul care pierе ca *a* plută,
10 Prin fagii ce[^]-și opresc aci hotarul,
La șipotul cu apă ne-ncepută
Au poposit. — Despriponit, măgarul,

Blegind urechea blinda, se apleacă
Spre Maica alăptîndu-și Pruncul Sfînt —
15 Dar, necăjit, cu gîndul la pămînt,
Iosif întinde mămăliga seacă.

Ce greu, ce lung e drumul de bejenie!
Vrea Domnul să le mintuie aleanul:
Le-a hotărît ca o blagoslovenie
20 Nu țara din Eghiptet ci Ardealul.

309. *Despărțirea*

1 Luase de pe masă și oalele și blidul.
Măria-ngrijorată că nu minea Iisus,
Și la lumina serii se zugrăvea pe zidul
Cel alb, în negru, crucea ferestrei din apus.

h Încununat sta Fiul de cea din urmă rază
A soarelui și fruntea îi sîngera ca-n spini.
Tăcea... tăcea și maica Lui, care nu cutează
— Țărancă — să-l întrebe și-i varsă numai vin.

Vin rubiniu cu sînge curat umplu paharul...
10 Și pita aurită îi scoate din cuptor —
Dar Fiul, trist zîmbindu-i, știindu-le amarul,
Cu mina le dă-n lături și spune: — Mîine-n zori.

Măicuță, să ceri popii asina cea mai slabă —
La Tatăl meu din ceruri mă duc, tu să mă lași.
15 Și maica — o țărancă — oftînd din greu, se-ntreabă
De ce și-a dat copilul cu Domnii la oraș.

310. *Rusalii*

1 Țîrg de munte risipit printre livezi,
Cu cerdacuri văruițe de-unde vezi
Piatra Craiului albastră de departe:
Iată tot Ierusalimul tău din carte...

5 Și călare pe-o asină cu mers lin,
Iisus vine și Apostolii Lui vin
Pe drumeagul care duce spre muscele
Pe sub bolta unui schit cu rîndunele.

Țărani albi, sosiți de ziuă pentru hram,
10 Rup din sălcii înverzite cîte-un ram,
Domnul nostru să-l sfințească- — Pe asină,
Pe cînd El blagoslovește în lumină.

Și stă-n umbră un egumen rău la gînd —
O țărancă îi așterne la pămînt,
15 Cu smerenie, marama-nzăpezită,
Sufletul să-i calce Fiul, sub copită.

311. *Jalea*

1 Stă pe prispa Maica Sfintă,
Singură la casa ei,
Singură cu grija ei...
Gînduri sure G-vestminta.
5 Trece-n zbor o rindunică,
Cruce neagră pe sub tei.

— Rindunică, soră mică,
Rătăcită prin grădina,
Unde-i Fiul meu iubit?

10 — Maică, neagră se ridică,
Subțirică-n luna plină,
Cruce grea de lemn cioplit

Și pe cruce prins in cuie,
Fără grai, fără suflare,
15 Stă Iisus cu doi tilhari...
Maicii Sfinte bine nu-i e,
Se-mpietrește chinul mare
Pe obrazul ei de var.

— Rindunică, stai o clipă,
20 Lasă norii, sus, ca neaua,

Fruntea mea și fruntea Lui,
Mingiie-le din aripă...
Dar se duce rinduneaua

In a d i n c u l cerului ■■

25 Maica stă cu jalea-n casă.
Bate biata la mătănii
Sfinților și mari și mici,
Cînd o frunză i se lasă,
Vie, peste floarea mlinii,
30 Dintr-o tufă de aglici.

— Soră mică, broască verde,
Ce-avui drag, azi mi se pierde.
Lasă-mă necazului,
Du-te iar in iarba verde,
35 Du-te, soră, de Iți vede
De brotacii iazului.

— Biată Maică-ndurerată,
Tot cu lacrimi pe gene,
Fiul tău nu-l mai jeli.
40 Nouă fii avui odată,
Huzureau toți prin poiene,
Roată mare cînd veni.

Boată grea, hodorogită,
Ferecată, forfecată,
45 Rupse trupul lor pe drum.

Și din noua, numai unul
Mi-l lasă — schiopându-l — drumul,
Unul îmi trăiește-acum.

Vino, Tomo, Tominoace,
50 Vin-la mama, să te-nfașe,
Vin', frumosul meu, încoace...
Și din ierbi din busuioace,
Iese un broscoi urit —
Dar zărindu-i felul hîd,

50 Ochdor holbați de broască,
Maica le zimhi, și iacă
A-nflorit în rîs o cracă
De măr alb cu promoroacă —
Doar la umbra spinului
60 Pllnge floarea inului.

312. *Bocetul*

1 Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
Haide, maică, să vorbim
La poartă de țintirim,
5 Căci de-acum nu mai vorbim.
Tu ești ori e vîntu-n spini?
Bate vînt de miază-noapte,
Dragul mamei, zi-mi în șoapte.
Bate vînt de miază-zi,
10 Zi, măicuță, pîn-e zi.
Zi ca-n vremuri, zi mereu,
Fiul meu, copilul meu.

Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
15 Ce drum negru ți-ai ales,
Nici pe deal și nici pe șes,
Căci vezi, maică, te-au trimis,
Fără șea și fără cal,
Pe sub șes și pe sub deal.
20 Pe șuierul vîntului.
În fundul pămîntului,
Și sub para Sfîntului —
Somnul greu să-l dormi mereu,
Fiul meu, copilul meu.

25 Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
Moartea, moartea rea mai este,
Vine hoața iepurește,
Pune mina jos pe masă
30 Și ne face larg prin casă,
Pune mina sus pe grindă
Și ne face larg prin tindă.
Pune în Sna și pe scară
Și ne face larg pe-afară —
35 Goale sint poienele,
Impinzite genele,
Sub pământ e somnul greu.
Fiul meu, copilul meu.

Fiul meu, copilul meu,
40 Mlada sufletului meu,
Nici o moarte nu-i amară
Ca moartea de primăvară,
Pe-nfrunzitul codrului,
Pe cîntatul cucului,
45 Pe ieșitul plugului
Cînd vin berze albe-n țară
Cu senin de primăvară
Și cînd rîndunele zboară...
Scoală-te din somnul greu,
50 Fiul meu, copilul meu!

Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
Roagă-te la săpători,
Groapa să ți-o facă-n flori,

55 Ușa groapei de mătăasă,
Ca să vii și pe acasă,
Căci te duci pe altă lume
Unde-i satul fără nume,
Unde nu cunoști pe nime.
60 Dragul mamei să vezi bine
Căci ți-e drumul lung și greu,
Ca și somnul tău de greu,
Fiul meu, copilul meu.

313. *Adormirea*

/ Cum cădea în sat amurgul peste-ogrăzi și peste sure,
A ieșit cu luna plină Heruvimul din pădure.

S-au speriat copiii cu vite și-au țipat de spaimă lui...,
Liniștit o luă pe coastă, pe sub plopii drumului.

5 Au foșnit ca de furtună, fără vânt în frunza, plopii.
Luna tremură de vânt roate mari în iazul popii.

S-a oprit la casa veche unde drumu-și face cruce,
Creștinește la răspintie și-ntirzie pin-se duce.

A bătut în lemnul porții de stejar, de două ori:

10 Singură se trase poarta și primi pe călător.

Câinele urlă o dată lung, apoi drumul mirii —
Heruvimul pentru-atîta însă pasul nu-și grăbi.

Maica Domnului, ca-n vremuri, sta cu lucrul la fereastră.
O trezi în raza lunii, lin, aripa lui albastră.

15 Strînse iia începută, toate grijile le strînse,
Strînse zilele trăite, cu șirag de lacrimi plînse.

La icoane ea aprinse cuvios o luminare.
Pînă-n temelii de suflet o cuprinse pace mare.

Se-nchină lui Sin îsicoară, lui Sin Ion, ei cel mai drag,
20 Se gîndi la Fiu-n ceruri și la cîinele din prag.

Își udă ca totdeauna toate glastrele de nalbă,
Se gîti ca pentru noapte cu cămașa cea mai albă,

Netezi cearceaful bine, să nu facă nici o cută
Pînza inului curată ca și viața ei trecută,

25 Se culcă sfioasă-n patu-i strîmt, ca pe o năsalie,
Și-adormi rugînd pe Domnul, lingă Fiul ei să fie.

314. *înălțarea*

1 Pe miriști, cer de toamna a năvălit în vară,
Lumina lasă aur pe coarnele de plug,
Pe boii suri ca praful, pe fierul de pe jug.
Pe brazdele de umbră din care, albă, zboară

o O barză plutitoare, purtind amurg în cioc
Cătunelor pitite sub dealuri de sineală...
Plugarul stă cu talpa infiptă-n îndoială:
Comoară e? căci vede o limbă ca de foc

Sporindu-și jărăgaiul pe țarini, și albastră
10 Suind precum se suie din hornuri, iarna, fum.
Cădelnițară crinii cățuie de parfum
Și s-a deschis în ceruri, prin nori de-argint, fereastră,

Și zugrăviți ca-n lemnul din vechi troițe, iată
Pe Duhul Sfint, pe Tatăl, pe Fiul — cte trei,
15 Și iată pe Măria urclndu-se la Ei,
Pe scara unei raze ca dînsa de curată.

Țăranu-și face cruce eu dreapta și se-nchină
Smerit cum se cuvine icoanelor. Apoi
Pornește brazdă dreaptă c-un plug cu patru boi,
20 Pe cînd^ușor se pierde Măria în lumină.

315. *Mreața*

1 Vezi, raiul e o casă din Muscel,
Tot prin livezi de stele sui la el.

O casă albă cu ferestre mici,
In care îngerii sînt rindunici

5 Și sufletele stau în cuibul lor
Ca pui golași sub streășină de nor.

Din cînd în cînd o rindunică-i ia
Să-nvețe zborul cerului cu ea,

Și Maica Domnului stă în pridvor,
10 Se bucură de cel mai simplu zbor.

Stă în pridvor, lucrează un năvod
Cu care o să mîntuie norod,

Iar Dumnezeu și Duhul Sfint și Fiul ei,
în casă, stau la masă cîte trei.

15 Vorbesc de muncile de pe pământ
Ca gospodari chivernisiți ce sint.

Vorbesc de rodul viei, de-anul bua,
De prin podgorii cu livezi de prun.

Pe Maica Domnului o doare inima,
20 Căci mreața mlntuirii se gătea.

Se-apropie înfricoșat județ:
Acolo doar pe suflet să pui preț.

Lung trâmbița din urmă a sunat
Pe ceruri ca un tunet depărtat.

25 Și dreptii vin acuma cite doi,
In straie albe ca în sat la noi

Cînd merg flăcăii-n târg să tragă sorți.
Moș Patru strajă stă la patru porți —

Cu zgomot surd se-nchide poarta grea,
30 Afară gloata răilor gemea.

La Scaraoțchi arde in cuptor
Foc blestemat, pîrjol dogoritor.

Le face Necuratul doar un semn,
Ca piini îi ia lopata lui de lemn.

35 Cu furca dracii mai mărunți Împung
Iar vaietele lor la rai ajung.

Aude Maica plinsul tuturor;
Se-apleacă blînd prin stilpii din pridvor

Desfășură năvodul și îl lasă
40 Să cadă printre stele ca o plasă.

Alunecă pe Calea Robilor,
De zodii s-a ferit tremurător.

Mătasa lui e-argint curat la lună,
E aur cînd dă soareie s-apună.

45 Și ca scobari și mreie de pe Olt,
A pescuit în mreață iadul tot.

Cine-a rămas în plasă, e scăpat —
Cine-a scăpat din ea, e blestemat...

Mărio, care scapi pagini și hoți,
50 Azvirle iar năvodul dacă poți!

Mărio, mreaja ți-o aștept de ani,
Eu, robul Tău Ion de la Miorcani.

CHIPURI PENTRU O EVANGHELIE

316. *Năvodul*

1 Pescarul își aruncă năvodul — Ziua-n baltă
Cu aurul luminii se lasă peste stuh.
În seara dobrogeană e pace-atît de-naltă
Că simte lipovanul bărbos că Sîntul Duh

5 Alătura de dînsul făcînd să-aplece lotca,
Cu mina lui l-ajută să tragă de năvod —
Pe cînd un zbor de berze, vîslind spre Jurilofca,
Și-a rînduit în cruce, deodată, cîrdul tot.

Se simte — de greu ce e — că pescuiește Domnul
10 Năvodul își revarsă comoara pe podea:
Scrumbia și șalăul și mreana, cega, somnul,
Cu solzi de-argint și de-aur curg mană peste ea.

În asfințit, acuma lopata bate ghiolul —
Pescaru-mpinge luntrea cu greu pînă la mal.
15 Și-acum pe cînd tot cerul se oglindește-n golul
Cu stele în lumina brumată peste val,

Pescaru-și face cruce și-alege cu dreptate
În coșuri împletite doar peștii cei mai buni,
Plevușcă o azvirle — Și mă gîndesc că-n Carte
20 Stă scris că va alege Iisus și pre cei Buni.

317. *Smochinul neroditor*

1 Din via în terasă vezi marea și Balcicul,
Orașul alb și apa albastră ca un cer.
Vezi prin frunzișul viei, înaripat caicul:
Și-așteaptă azi stăpinul bătrînul ei vier.

5 E-un turc cu barba ninsă și cu turbanul verde.
Sădi întreaga vie, butuc lîngă butuc.
Șiragul vieții sale cu anii mulți și-l pierde.
Dar știe orice piersic, cais, smochin sau nuc.

Stăpînului, ce crede întru Christos, i-arată
10 Ciorchinele cu boabe de galben chihlibar
Și piersica pufoasă ca un obraz de fată
Și vînăta smochină cu inimă de jar.

Dar iată și smochinul neroditor în cale,
Stăpînul se încruntă: — Pe pomul sterp să-l tai,
15 De trei ani cat smochine în ramurile sale
Și nici un rod nu-mbie la umbra lui să stai.

Vierul li răspunde: — Pre el îl lasă, Doamne,
în acest an să fie — să-l sap, să-i pun gunoi,
Și dacă nu rodește îmbelșugat de poame,
20 îi voi stirpi la anul netrebnicul lui soi.

318. *Oaia cea pierdută*

1 Stă tîrla pe tăpșanul de unde pînă-n zare
Se vede iarba stepei cu stuhul vreunui smirc
Ce-și leagănă șovarușii șușuitor din care
Deodată se înalță cu aripi mari un stirc.

5 Și-acum cînd ziua scade și umbra e mai lungă,
Spre stîna vine turma ce pe cîmpii păscu.
Se-ndeasă oaia sura cu umbrele ta strungă
Și nori de plumb se lasă pe valea Cara-Su.

Mocanul însă turma și-o numără — răbojul
10 Nu-i iese: îi lipsește o oaie din ciopor,
Și părăsind o sută de oi lingă rogozul
Perdelei, singuratic pornește pe pripor.

Ce noapte-nfricoșată înfruntă! Vînt și ploaie
Și trăznete și bice de foc neîntrerupt...
15 Tot iadul parcă urlă să-i fure biata oaie
Ce, rătăcind pășunea, din cîrdul ei s-a rupt.

Dar într-o văgăună o vede stînd: pe umăr
Se-ncarcă baciul vesel cu oaia ce pierdu.
Se bucură și Domnul în cer — și fără număr,
20 La luminiș ies stele sclipind pe Cara-Su.

319. *Fiul risipitor*

- 1 Nămolul ars de soare cojindu-se, își crapă
Pe malul bălții pielea clisoasă de broscoi.
Și sub zădufu-amiezii, mtfnjîți de glod, în apă
Se vira porcii negri bălăbăcînd greoi.
- 5 își trage turma-n umbra stejarilor, porcarul
Cu ritul rîmătorii rinează jirul gras...
Dar el, cu traista goală, cu foamea-n gît, cu^amarul
Pierzării, și-amintește ce nu i-a mai rămas.
- Cu ochii lung măsoară pustiul și cîmpia
- 10 Și sărăcia-n poarta surpatului bordei —
Flămlînd, i se năzare conacul'vechi, moșia
Cu dealul unde via se prinde'în curmei.
- Și parcă-l vede-aievea, înalt, cu fața slabă,
Boierul stînd cu masa întinsă în pridvor
- 15 Aude cum le spune să-njunghie degrabă
Vițelul gras, că-i vine un fiu risipitor.
- Aud și eu ca fiul porunca dulce, glasul
Boierului ce cheamă argații ce se strîng.
Dar nu știu dacă mie mi-a hărăzit popasul
- 20 Părintele pe care l-am părăsit, năthvg.

320. *Semănătorul*

- 1 Se-ntinde șesul neted ca apa: arătura
Larg își revarsă valul de brazde pe hotar —
Și pe cuprinsul țării de-nalți căutătura,
In golul primăverii vezi: clătinat un car
- 5 Pe drumul de tarlale cu spini, dudău și bozii,
Doi vulturi mari dlnd roate, departe, pe-un gorgan,
Și-n fund de zare munții de piatră ai Dobrogii
Ca un chenar albastru tivit pe bărăgan. .
- Dar el, semănătorul, din tot cuprinsul, vede
- 10 Doar griul greu în mîină și brazda sub picior.
De veacuri brazda neagră \a brațul lui se-ncrede —
Și parcă din cățuie tămîie pe ogor
- L'n preot alb, cînd pumnul în soare îl ridică
Și își deschide palma larg binecuvîntînd
- 15 Cu rod bogat cîmpia — Dar griul plin cînd pică,
O parte cade-alături și vi'ăbiile venind

Mănîncă lacom griul. Alte seminți căzură
Pe țarina pietroasă și-ndată-au răsărit,

Dar, fără rădăcină, păliră de căldură;
Iar altele, picînd în spini — i-au năpădit;

Iar altele căzură în roditoare glie:
Au ascultat cuvîntul pămîntului cei bun —
Și una dă o sută, iar alta dă o mie...
Și omu-n alb cu Domnul se-ntoarce la cătun.

321. *Bunul Samarineon*

I

1 Prin codru se coboară de-a drept la minăstirea
Ce-și iconoște turla devale-n helcșteu.
Ținutul e sălbatic și drumul prin Vlășia,
Cînd vii de pe la bilciuri cu chimir plin, e greu.

5 Tilharii îl prădară Iovindu-l pe la spate,
In șanțul plin de mure l-au azvirlit ca mort —
Și-au amuțit desişuri, de poteri neumbrate...
Neguțător arată să fie după port

^i-abia răsufală, omul înăbușit de singe. i
10 Dar zgomot de potcoavă se-aude — e scăpat!
Egumenu-n buiestru venind, în pulpe-și stringe
Scurt calul: doar din goană i-a binecuvîntat.

Și omu-și simte duhul din trup cum i se duce...
Dar pocnete de bice răsună lung acum:]
15 Drept credincios boierul ca-n strană-și face cruce
Și butca lui se pierde la cotituri de drum.

Și omul stă să moară cu sufletul la gură,
Nu vede pe clăcașul zdrențos ce-l umflă sus

211

Pe umeri și pornește greu sub Încărcătura
20 Spre turla minăstirii aprinsă de apus.

vede omul, care culcat într-o chilie
Ca așternutu-i albă, viu ochii și-a deschis —
Dar Domnul, care toate le vede și le știe,
Prin Luca pilda veche mult mai frumos ne-a zis.

MORȚII

322. **Morții**

J Zi ca orice zi din sat,
Zi de aur tremurat
Și pe plopi și pe anini.
Zi de toamnă cu senin,
5 Zi ca lacrima senină.
Zi bogată în lumină,
Zi săracă în belșug.
Oameni glrboviți pe plug,
Oameni albi și casă albă,
10 Pridvor alb cu flori de nalb
Sat de munte, turmă albă
Răsfirată ca o salbă,
Sat cu griji și cu nevoi,
Legănat **hi** car cu boi,
15 Sat ca orice sat din țară
Șopotind a plîns la moară,
Fremătîndu-și frunza-n vale
Tot a dor și tot a jale —
Și lumină și lumină:
20 Lacrimă fără de vină...
Doarme satul în nâmiezi
Pui de om pe drum nu vezi,
Doar, alb, jarul soarelui
Peste urma carului.

25 Doar pe drumul văruiț.
Iată, neagră, s-a lungit
Umbra pustnicului, iată
Fața lui săpată-n piatra,
Focul straniu-al ochilor:
30 Joc de flăcări pe comori...
Plin de praf, plin de pământ,
Merge greu, cu pasul frint,
Și la fiecare poartă
Țipă lung cu vocea spartă:
35 —Morții azi învie-n sat...
Umbra lui s-a depărtat.
Neagră-o vezi pe cărăruie,
La bisericuță suie
In clopotnița de lemn...
40 Iar răscruci în taină gem,
Tot mai stins rmai depărtat:
— Morții azi învie-n sat...

Sus pe muchia dealului
Țintirimut satului —
45 Cruci cu lemnul putrezit,
Garduri rupte de nuiete
Și pustiul pin la stele
Liniștite în sclipit...

Și-n paragina cărării,
50 Pe tăcerea înnoptării,
Mai întâi răsună stins
Ca un zvon de ape-n ropot,
Vuiet depărtat de clopot,
Lin ca luna care-a nins.

55 Dar, mai tare pe măsură
Ce lumina lunii fură
înțelesu-adevărat
Al vilcelei și-al pădurii,
Crește-7) zbuciumul furtunii
60 Clopotul nebun din sat.

Și cum sună tot văzduhul,
Iadul parcă își dă duhul —
Nu-l dezleagă zece popi.
Și din zarea de coline
65 Nor de ceață sură vine,
Cade giulgiu greu pe gropi.

Și în umbra ce sporește,
Vezi pământul viu cum crește
Mușuroi pe-orice mormint
70 Și iu dangăte de sunet
Sparge gropile in tunet
De aramă ce s-a frint.

Se trezesc pe Hnd — și iată
Cei de ieri, cei de-aitădată,
95 Cum au fost pe vremea lor,
Totu-i scris de mult la Carte —
Au dat țăr'na lo o parte,
Beți, cu braț tremurător.

Plini de umbră, de țărînă,
80 S-au lăsat întâi pe-o rină,
Făr-de grai, fflr-de putere.

Țepeni, încă sloi de gheață,
Stau cu ochii orbi în ceață —
Ceața-n îorii zilei pierе.

85 Vlagă proaspătă îi prinde.
Au pornii și înainte
Merge vajnic cât un urs
Baciul și în urmă satul
— Cum i-e rangul, cum i-e leatul —
90 Șiruri, pe pripor s-a scurs.

în răscruci, la dealul mare,
!Se opresc privind în zare
Toți cu-aciași ochi spre sat —
Cei de ien, cei de-altădată.
95 Moș, htrămoș, flăcău și iată,
Dorule, nu l-au uitat,

Și-n rasciuui, la plopul mare,
Se despart și fiecare
Regăsește pe ai lui —
100 Turma și-a aflat păstorul,
F^ta ?i-a găsit fuiorul.
I'lugul, wn;il jflfigiltii.

Casă, iiii primește mortul! —
Nu-) timpii? Ți-tt foni wtae.
105 Și-a pfHti-at în groapă portul
Și opinca lui de dac.

Poartă, te deschide largă —
Vin puhoi, abia Încap
Cîți în pragul tău, pe Urgă,
110 Te-au lăsat săi pllŃgi la cap.

Foculp, te-aprinde-n vatră,
Busuioc, vino la sin.
Cline, gndură-te, latră —
Vă revin atlți stăpini.

115 Plugule, îți vin plugarii,
Sapă, cei care-au săpat,
Turmă, iată păcurarii.
Horă, fata ce-a jucat.

Li te-nchină pe cărare,
120 Cucuruz cu frunza în sus,
Și le zi la fiecare,
Doina veche cum le-ai spus.

Merg pe drumul mare-n sat
— Nimeni nu îi știe —
125 Merg în ziua mare-n sat.
Nimeni nu îi știe.

Merg cu pasul apăsat
— Nimeni nu-i aude —
„Foaie verde cucuruz...”
130 Cine îi aude?

Merg ou pasul trăgănat
— Nimeni nu îi vede —
Merg să sape cucuruz.
Nimeni nu îi vede.

135 Numai eu și numai eu,
Nimeni alt pe lume.
îi văd azi și-i văd mereu
.Numai eu pe lume.

Sap cu dinșii ta săpat —
140 Nimeni nu îi știe.
Ar cu dînșii la arat —
Nimeni nu îi știe.

Azi la sapă, mâini la plug
145 Morții toți cu mine.
Umplu carul de helșug
Morții pentru mine.

*

Zi do aur tremurat,
Se coboară peste sat,
750 Zi de toamnă cu lumină
Galbenă ca de sulfină.
Și pe strimta cărăruie
Umbra pustnicului suie
La clopotnița pe care
155 Cade cu-o cutremurare
De lumină, alb in zbor,
Stolul porumbeilor.
Și un tîntec clar de toacă
Seara-n sunete-o îmbracă...
160 Iiul îi răspunde-n șopot
Și sti'ăltmpede un clopot.

Unde e că nu-l văzui
Țintirimnl nimănu?
Colo-n muchia dealului
165 Trece brazda plugului:
Griul crește într-o zi
Cît o oim.il si mai și.
Morții ară lingă mine...
Tol.u-i bine, totu-i bine!
170 Și lumină și lumină:
Lacrimă fără de vină...
Zi de aur tremurat,
Zi ca orice zi din sat,
Se coboară împăcat.

LIMPEZIMI

1923-1927

323. *Limpezimi*

1 Din deal, la crucea drumului de-ajungi,
Cînd umbrele se fac mai lungi,
La glrla liniștită de cobori,
Iți cîntă roata unei mori.

5 Dintre arinii verzi n-ți vezi de fol —
Dar murmurul încetinel
De ape limpezi logănite-n scoc
Te va urma din loc în loc.

Și tremurai cel proaspăt de arini
10 Senini ca rîul de senin.
În pieptul tău de-acuma va cînta
Așa cum bate inima.

324. *Moara uitată*

1 Sub sălcii boltite pe iarba din luncă,
Ca păsări de aur se-alungă lumini
La moara pustie ce nu mai aruncă
Pe murmurul apei un cintec deplin.

•5 Cu spatele gîrbov, cu barba sa verde
De mușchi și cu ochii rotunzi — an de an
Își uită menirea și rostul își pierde...
Și moara se schimbă în chip năzdrăvan:

Un Moș a! pădurii, cu pletele-n muguri,
10 De drumuri și oameni de mult ocolit,
Dar dacă plăvanii nu rumează-n juguri
Și carul n-așteaptă să fie golit,

Poporul cu pene: sticleți, macălendre,
I-agață de umeri un cuib ca un vis
15 Și puii de iepuri zglobii își fac mendre
Și, vezi, le primește cu suflet deschis.

Și seara, pe drumul pierdut, căprioare
Sfioase, la pieptu-i de frate bătrîn

își strîng botul umed — și-n noapte izvoare
20 îi leagă ritmic un slnge păgin.

Și trupul său mare de zeu păduratic
De-acum nu mai știe nici om, nici cuvînt.
în freamătul frunzelor, primăvărat,ic,
Ce trainic se leagă de vechiul pămînt...

25 Sub sălcii, pe iarba poienii din luncă,
La moara uitată mă voi sihastri —
Sa fiu vietatea de codru ce-aruncă
Ușoara ei umbră pe apele vii.

325. *Pluta*

I Prin frunza verde-nchisă de anini
Privești in ape limpezi pină-n fund
Nisip de aur tremurînd lumini
Și pești de-argint încremeniți pe prund.

o Vezi răsturnat in riul pămîntean
De care-amnarul soarelui lovi,
Porumbi in zbor pe-un cer de porțelan,
Cleștar de stînci și codrii străvezii.

Dar liniștit ieșind din poala lor —
10 De-amurg legată-n rază ca-n șurub,
O plută a pornit cutezător
Pe ceruri mîngiiate de hulub.

Și colo-n țărni, in luminosul praf
Cernut de soare prin frunzișul viu,
15 Mesteacăn! albi sub aripi de seraf
Primesc pe noapte tainicul sicriu.

326. *în pădure*

1 De sui prin via-n floare sus pe deal,
De lași, pe zări albastre ca un cer,
Zăvoi și cimp — pădurea de tufani
Îți învelește-n umbre pasu-ncet.

5 De ții mereu poteca sub frunziș,
De-auzi în suflet cîntecul de cuc —
Nemaidorind orașul greu de zid,
Nici omul de-azi, nici cărțile de-acum,

Te-oprești din drumul dus peste poieni
10 La un bordei bătrîn de pădurar...
Și cîinii toți cum latră la boier,
O fată spune: — Tata e plecat

In Valea-Mare, la silvicultor...
Te uiți la ochii ei, la trupul ei,
15 Și-ți vin In minte sălcii din zăvoi
Și rîul plin de soare, plin de cer.

327. *Piersicul*

1 La cotitura drumului din vie
Ce suie-n limpezimea lui Prier,
În zori de zi m-opresc să nu mă știe
Lin piersic proaspăt înflorit pe cer.

5 Cum se desface neted din lumină
Și-i frînge clarul tremur cu nesaț:
Un tînăr zeu pe țărnuț de colină
Mi-oduce scoici trandafirii pe braț.

Și cum prin vînt, cu ramuri aripate,
10 Se-avintă-n trunchiul zvelt ca-ntr-un picior
Și zvirică capul luminos pe spate.
Aerian încremenit în zbor —

Să fie trup de om îmi e rușine
Și îmi blestem făptura mea de azi...
15 Prier, tu frate bun, mă fă ca tine:
Un piersic cu dumnezeesc obraz.

328- *Proiect de templu*

1 Pe virful dealului de unde vezi
Albastrul șes ai vremii și al zării,
Răsar cu seara, zvelte, din livezi,
Și albe ca fecioare-n portul țării.

5 Păstrînd în mers cadența unui joc
Sau ritmul unui șir de prăsitoare,
Coloanele înmărmurite-n loc
Înalță, cum duc fetele urcioare,

Un dar de foi ce cade din ghiveci
10 Cu vițe împletite în lumină
Bălaie, ca păr blond pe umeri reci.
Senine-n gravitatea lor deplină

Adună armonia ce s-a dus,
Și-altarul unde nimeni nu se-ndură
15 La jertfă cînd e soarele-n apus,
Îl văd pătrat, cu duh de piatră dură

329. *Hanul cu rindunici*

*Colo-n umbra nucului
Stă din vremea turcului,
Leagănul urzicilor.
Hanul rindunicilor*

1 Ifan vestit la drum de țară, han cu streășină afară,
Vechi de cînd e lumea — spun
Cărăușii cu chervanul cari pe vremi își lăsau banul
Pe-o bărdacă de vin bun.

5 Stai de-acum cu mușchi de sită, cu pridvorul prins de viță,
Cu păianjeni în girlici.
Intră slobod, ies pe ușă, ca o rază jucăușă,
Miile de rindunici.

Te-a uitat de-o viață drumul, nu mai suie seara fumul
10 Hornului pe-ntins hotar,
Carele n-o să le cearnă, cum vin grele din povarnă,
Primitorul tău umbrar.

Surugiii de-a călare n-o să-ți bea în drumul mare
Țuica de-aur și nicicînd
15 De haiducii lați în spete, lăutari pe îndelete
N-o să-i mai auzi chitînd.

Han uitat la drum do țara. han cu streășină afară,
Han pustiu și părăsit,
Dacă nimeni nu coboară în cerdacul de-odinioară —
20 Eu Ia tine am venit.

Ca să-mi fii, han vechi, tovarăș, ca s-adorm la vatră iarăși
Să mă scol în zori aici...
Soare, pretutindenii soare: nici un om. dar prind să zboare
Pînă-n suflet rindunici.

330. *Casa CU liliac*

1 Lumina lunii albe vărui
Pereții casei cu plăpîndă nea,
Ca-n capătul aleelor pustii
Și-n mine așa albă să mai stea.

5 Și-odată nucii îi umbriră mult
Pridvorul nalt străjuitor de lunci,
Ca răzemat de stilpi să mai ascult
Prin frunza de-azi șoptirile de-atunci.

Și-n vremuri florile de liliac
10 Nespus o îndrăgiră, ca și-acum
Să mă oprească tainic în iatac
Trecutul ei închis într-un parfum.

Și stele altădată noți în șir
Brumînd lumini în casă au intrat,
15 Ca-n geamul clar ca-n piatra de zamfir,
Să mă-nfior de raze săgetat.

Cinci flăcări lumina o scad și o suie,
20 în umbră stingînd-o pe vreo cărăruie-

331. *Calmarii*

E goală poiana, e gol și paharul.
Azvîrle iar noaptea cu stelele zarul.
M-oi duce, m-oi pierde, ca jocul latin —
Iubito, îmi adă urciorul cu vin.

1 Potop se revarsă pe luncă seninul.
Să frigem iar mielul hoștește, pelinul
Să-1 bem sub umbrare de frunze prin care
Lumină de soare so cerne-n pahare.

5 Iubito, îmi adă urciorul cu vin —
Din vremuri bătrîne ca basmul sabin,
Să-mi chemi în poiană la umbră de-arțari,
Cu regele mut, cei cinei călușari.

Se-nșira cu steagul; cu toți deodată
10 Pornesc, stînd pe loc, o fugă ciudată.
Piciorul lor. iute cum e căprioara,
Nu-1 prinde nici naiul, nici dibla, nici vioara.

în alb, cinci mestoacăni se leagănă-n vînt.
Stă mortul lor rege întins pe pămînt
15 Și-n juru-i se strîng și iar se desfac
Cinci aripe albe de lebezi pe lac.

Acuma, spre seară, e jocul mai lesne.
Cu pene de soare din creștet la glezne,

332. *Amurg in Deltă*

- 1 Cit vezi cu ochiul, verde, păpurișul
Se-ndoaie-n vintul serii, foșnitor.
Din cînd în cînd și-arată luminișul
Un ochi de apă moartă. Un cocor
- 6 Cu aripa deschisă se ridica
Din stuf, sfîsietor de trist scincind,
Sau cai tătari, dînd roată fără frică.
Sălbăticiți, nechează pe un grind.
- Amurgu-mhracă Delta toată-n aur
- 10 Cu turla unui sat lipovenesc,
Dar umbrele ostroavelor de plaur
Albastrul cenușiu îl împînzesc.
- Vaporul taie noaptea șoptitoare
Și valul ce se întunecă-ntr-una,
- 15 Cînd cele cinci coline cresc in zare,
De aur vinăt cum e pruna.

333. *Sălcii*

- 1 Ca zei bărboși, bătrîni ca și diluviu,
Din ape revărsate cum răsar
Cu tot frunzișul aplecat in fluviu,
Îți par un pilc de lipoveni pescari,
- 5 Acolo de cînd lumea, ce-și aruncă
Tremurătoarea plasă pe-un hotar
In care apa girelor din luncă
Se limpezește-n ceruri de cleștar.
- Și cum amurgul picură cu stele
- 10 Prin frunza lor, de-acum argint topit,
Au fulgerat sclipind printre rețele
Și-n licăriri de pietre s-au smucit
- Pești mici de aur viu in apa vie...
Pe cînd vaporul nostru s-a tot dus,
- 15 Lăsînd pescari sau sălcii — nu se știe —
Să-i prindă-n mreaja-ntinsă de apus.

334. *Ceamul albastru*

1 Din ape străvezii ca o lumină
Ce-ar dăinui In seară pe-o vîlcea,
Din ceruri răsturnate-n fugă lină
Curgind nori aihi ca peștii pe sub ea,

5 Corabia cu pinzele închise
Răsare straniu de albastră ca-n
Imagini prinse in culori de vise
Un stîrc de-azur pictat pe porțelan.

Pustie stă și nemișcată, n-are
10 Nici viață și nici rost, nici marinar...
Și cum vaporul nostru-o lasă-n zare,
Intr-un amurg aproape ireal

Deodată ridicindu-și pinza toată
Pornește lunecînd cu valul viu -
15 Stîrc minunat ce zboară și înoată
Pe Dunăre, cu pieptul siniliu.

335. *Suleimanie*

1 Cad frunzele greoi din pomul inserării —
Un muezin vrăjind pe sus, le-a scuturat.
Ba nu — porumbi brumați pe marmurile scării
Ca umbre, deșirînd albastru, au zburat.

5 în pene păsări duc amurgul pin-la Pera...
Dar noi, lăsînd pe-aripi văzduhul, ns-am oprit
în curie logodind geamia eu tăcerea
Și chiparoșii suri cu cerul înflorit.

Privim Stambulul cum treptat in vis se pierde,
10 Amurgul cu turban de neguri strîns pe cap,
II duce ț'Ub un cer de sticlă roz și verde
în care suliiți lungi de minaretc-ncap.

Ca un copil suflînd ușor elăbuci cu paiul,
Cu raza-i umflă-n zări cupole de geamii —
15 Orașul ireal se clatină ca raiul
Și de-o să zboare-n cer deodată, nu mai știi...

Căci surd în Ramazan a bubuit semnalul.
Sint stele sau lumini ce pe moschei răsar,
Cînd sufletul în bărci își tremură fanalul
20 Pe-un Corn de Aur stîns și vinăt, spre Fanar?.

33G. *Eyah*

1 Le-aprinde amintirea sclipirile pe rînd:
Mormintele, geamia.
Prin chiparoși amurgul hrumind și tremurînd
Și-n suflet nostalgia

-5 Acelui praf de aur suflat pe ape vîi
Jucînd pe cornul mării...
Fantasmagoric faur, Eyub, de ce învii
Caicele visării?

De-argint caicul lunii se leagănă pe cer,
10 Pe Cornul-de-Aur vine
Caicul Sehzadei ca nu coleopter
Cu aripi de rubine.

Fintinile moscheii albastre plîng încet
Lumina lor ce piere,
15 Și-o cheamă muezinul suit în minaret,
Zadarnic. în tăcere

Pe* chiparoșii negri, ca umbre cad vulturi.
Mormintele sub lună

De-acum sînt capre albe pierdute prin păduri.
20 Dar noaptea își adună

Harapii în humusuri de umbră și de vis,
Și una cîte una
Priveliștile-n mine lumina și-au închis
Cu lampa și cu luna.

337. *Fântina cu platani*

1 Fântina cu platani de lingă țărmul mării
La care «e-am oprit cu umbra în amurg
în cântecul domol, ce nu-l pot da uitării,
De valuri ce se spaig. de ape care curg.

â Fântina unde vin cu vasele de-aramă
Caiiinele să-și ia un dar curat, din plin,
Vrăjită e — ți-o spun — și dorul meu — ia scamă —
în juiu-i zboară greu: un porumbel străin.

Pe Marmara se duc cu aripe de lebezi
10 Corăbii în amurg... Și piere zi și an;
Dar aplecat ușor pe apele ci repezi
Obrazul tău îl văd în umbră de platan.

Sint zile sau sint ani de când pe țărmul mării,
în limpezimi adinei fântina l-a închis?
10 Platani tot foșnesc, și nu pot da uitării
Murmurul de pîrîu rostogolit prin vis...

338. *Noapte, pe țărm*

1 Pe cîmp: velinți de soare, pe mări: sidef de lună.
Și sufletele luîndu-și ecou nenumărat,
Pe cînd tot mai aproape — auzi? — talazul sună
Din plaja pămîntească la plajele din lună.
5 Coborîtor pe scara de-argint ce-a tremurat.

Cînd din țărmul nostru la țărilor din lună,
Nălucitor, o liră de-argint s-a destrămat...
Și cînd tot mai departe — ftuzi? — talazul sună,
Pe cîmp cu fulgi de soare, pe mări cu solzi de lună,
10 Cînd zorii și cu noaptea privindu-se au stat.

339. *Lumina Junii*

1 Lumina lunii pline alunecă în casă.
Toți înecații nopții și-naiță în oglinzi
Ca-n ape fața albă și iar la fund o lasă
Cînd, luna ca să iasă, obloanele le prinzi.,

5 Și iată-o și mai albă, tiptil ca o pisică
Se suie pe burlane, pătrunde prin ferești,
Sărută lung și ochii închiși și gura mică,
Și cea.mai tăinuită iubire n-o ferești.

Dar părăsind orașul, răzbate pe cîmpie,
10 Se scutură deodată de praf să n-o mai văz,
Măsoară iepurește păduri, livezi, moșie,
Ciulind urechi de raze prin verdele ovăz.

SATUL MEU : Vedere pe iaz Io Miorcani

SATUL MEU ; *Iaiul*. Acuarela de Mărio Pillat-Brateș

Când noi muri — departe de cetate
 În brașda neagră-a plugului, la noi,
 Și mi lăsași culcat pe spate, gol,
 În mână ce o ghință de stejer...

Și chipul meu de lut, ce n'a știut
 Să fie sufletului un locas,
 În viața stăpînită de război
 În vâlul primitivului pământ.

Dac ghința n'a vrea. Pe' deșeu cum
 Te crești rădăcini în adâncime
 Și n'a sui din mine, sau copaci
 În ramurile tinere, spre soare.

Ca și cum ai fi cu mine de război — iată
 O simțăminte din bănuș o creangă
 Într-o viață, în amănunțime și umbra poeziei
 Căldura tinerilor, ce vor să vie...

Ion Pillat

340. *Stele*

- 1 Cum ne aplecăm pe livezi
 Aripile nu ni le vezi;
 Vezi numai, veghind prin arțari,
 De foc ochii noștri prea mari.
- 5 Strălimpezi la trup și obraz,
 În ape curate de iaz
 Pătrundem cu cerul întreg.
 Dar oameni făcuți din pământ
 Făptura nu ne-o înțeleg.
- 10 Făptura de rază și ctnt.
 Privighetoarea doar ea
 De noi de știe ceva,
 Și frații luminii mai mici
 Pe care îi crezi licurici,
- 15 Și vintul prin frunză foșnind,
 În noapte foșnind.

341. *Primăvară*

1 Din tren, în zori, văd cerul ca o apă
Prea limpede cu scoica lunii-n fund.
Plopi nalți la luminișuri dau să-ncapă:
Iscoade sint și zărilor pătrund.

5 Spre răsărit ard coifuri parcă-n pară,
Cu jar de aur suliți se aprind;
De-acuma gloata umbrei o să piară-
Arcașii tainici arcurile-șî prind.

Dar meri și peri și pruni de pe coline
10 Răspund și ei, trăgînd cu praf de flpri,
Șî-n bîzîit de gloanțe de albine,
Desfășură un lanț de trăgători.

Podgoria-i toată nouri de șrapnelo
încremenite-n aer de Prier.

15 De raze fugărite rîndunele
în escadriile răslețite pier.

E soarele biruitor. Cireșii
Au ridicai, învinși, steag alb în vînt.

Livezile își numără plăieșii.

20 Un cuc dictează pacea pe pămînt.

Lumină pretutindeni! Primăvară
Și verde proaspăt ca un suflet nou
Și mieii albi ca merii albi din țară
Și pace-n gînduri vechi și-n graiul n

25 Și sus, pe zarea vremii, ca o dungă
De mări albastre cu sclipiri de nea,
Bucegii neclintiți, pe cînd se-alungă
Și tren și primăveri și viața mea.

342. *Dor*

1 Prin ploaie-n strada plină de tumult,
I-aud șoptirea tainică de mult.

De stau buimac, la fiece vitrină
îi văd in tremur pinza de lumină.

5 Pe-alături de-mi rid fete pe furiș,
Zăresc doar sălcii zvelte-n luminiș.

Mă duce val-virtej o gloată oarbă,
în luncă mă trezesc trântit pe iarbă.

Un trecător grăbit m-a îmbrâncit.
10 Din cer o barză cade liniștit.

Pe-asfattul ud clipește un felinar,
Stă prima stea pe-al apelor hotar.

Cu vuiet surd motoare demarează,
Toți greierii de clacă se așează.

15 Un far de-autobuz mă pironеște,
Pe Argeș suie luna fără veste.

•'

343. *Dram de seară*

1 Ți-aduci aminte seara de sub munte
In țara ce privește către Jiu?
Catapetasma culmilor cărunte
Purta chenar de aur stacojiu.

5 Mestecenii cei albi veneau in pilcuri
De luminări cu sfeșnice de-argint;
Soborul stelelor citea cu tilcuri
Adinei, in stranele de mărgărint.

Și cum treceam pribegi cu toamna-n țară,
10 Ardeau mestecenii frunzișul rar
Și-l dăruiau în lacrimi de ceară
Topite-n pacea mare de altar;

Pleșuvii munți Ingenuncheau in zare
Trudiți de mers ca peregrini bătrini.
15 Mătâniile de oi coboritoare
Se deșirau in drumul de la stîni.

Bisericile vechi, purtind potcapul
Monahilor pe turla lor de lemn,

Blagosloveau; troițele cu capul
20 Atltor sfinți uitați ne făceau semn.

Dar noi, nebuni, nu ne-am oprit trăsura,
Ne-am dus — păgîni grăbiți — spre Polovraci:
De pretutindenii ne-arăta pădurea
Copaci schimonosiți ea niște draci.

344. *Imagini, toamna*

I Se clatină galbene pasări
ușor pe părul din vie.
Nu, toamna își pregătește
iar stolul de frunze pribegi.
E aerul limpede astăzi
ca apa-n piciul de munte,
Și singur un nor mai sclipește
pe ceruri — un păstrăv de-argint.

345. *Pasărea toamnei*

I Pădurea rârilă de sunet și frunză,
Mulți granguri cu boabe de soare rechemi
In seara ce umblă, prin ulmi să se.-ascunză?
O pasăre sură cu zbor obosit.

5 Ușor să n-o sperii, prieten — ușure.
Despică in taină frunzișul s-o prinzi.
Dar iată-și desface aripile sure
Greu pasărea toamnei în zbor obosit.

Tăcută, pe cracă uscată se lasă,
10 Departe, departe, să nu poți s-ajungi.
Și-n liniști de aur, foșnind a mătasă,
Sur, fișie-n frunze un zbor obosit.

Iai praștia? Frate, ai ginduri haine?
Stai! Moartea pornește **cu** aripi și ea —
IU Și-n sura pădure străină de tine,
Plingi pasărea mută cu zbor obosit.

346. *Cișmigiu de toamnă*

1 Verde nou al primăverii, roș al florilor de vară,
Toamnă, galbenul din frunza ta tirzie mi-e mai drag,
Fie că-n velinți tăcute inimi de-aur le presară,
Fie ca foșnește-n taina mătăsosului tău steag.

5 Zi senină, zi rodită ca o poamă de lumină,
Cită floare prea devreme scuturată, te-a dorit
Să te pot culege astăzi — cer și suflet și grădina —
Cișmigiule de toamnă, de-amintire biruit.

De pe podul ce oglindă arcu-ntins al pietrei Bale
10 Peste apa unde lebezi dorm pe teiul tremurat,
Cine m-a chemat pe nume, cine m-a oprit în cale?
Umbra ta de altădată și un ram înglndurat.

Verde dor al primăverii, foc al dragostei din vară,
Toamnă, părul de-aur moale al iubirii mi-e mai drag
15 Cînd strivesc și ani și zile ce covorul tău presară
Și-mi foșnești a moarte-n suflet, mătăsos și galben steag.

347. *Poetul*

1 Zidarul daruri tari așează,
Și crește zidul din belșug.
Țăranul țarina brăzdează,
Și pînea iese de sub plug.

-5 Pescarului În riu răspunde
Argintul undiței, și-n unde
Un păstrăv — aur tremurat.
Și răsplătindu-i viclenia,
Vierului ce sapă via,

10 Paharul varsă vin curat.

Tu singur, stai năting deoparte
Legat, ca umbra de zaplaz,
De înflorirea ce nu-mparte
La nimeni fragedu-i obraz.

15 N-ai sapă, plasă, plug. mistrie:
Cu ce poți prinde ce-o să fie?
Cu gol În mîini, mereu milog?
Cînd baruri binecuvîntate
Răsar în strai de noutate
20 În sufletu-ți rămas zălog.

348. *Vraciul*

1 Prin astrolabe, hărți, hrisoave moarte,' • "
Șopirie, șerpi și bufnițe-mpăiate, * -
Zadarnic cerci puterea lui — ai parte
Doar de bucoavna strîmbă de.pe carte.

5 Ca tine și ca mine e, și n-are :
Nici barba lungă, nici halatul mare,-'
Cind nu-l aștepți atuncea îți năzare
Atit de simplu că te-a prins mirare '

Că »u poți face tu ceea ce face.

10 Pricepi tot ce-ți vorbește deși tace,
Cum pomul lasă umbră, el dă pace, '
Și citeodată, seara, se preface

Că ia un pumn de lut și că-l frămîntă,
Cum fac copiii ce pasc vitele la țară^..

1o Și-o pasăre adevărată ctntă
Și scapă vie palmei lui și zboară.

349. *Drumuri*

1 E drumu-n dimineață ce euie la pădure
Și fără pod își udă piciorul în piriu,
Cînd lasă orice tufă de zmewat să-l fure
Și de-orîșice poiană uitată-i pare rău.

5 Iar peste mări, de soare ursit să fie dungă
In spuma de o clipă pe valul milenar,
O, cît mai drag e drumul ce tremură s-ajungă
La liniștitul ostrov visat de marinar.

Dar cerurile toamnei îl leagănă, și-n mine
10 Ca-n ele se deschide strălimpedele drum,
Cc mingîie-nserarea cu aripile line
A stolului ce-n zare mai clatină un fum.

INTERIOR

350. Inserare

Deschide ochii. Seara In geam se depărtează
Și casele și pomii s-au dezrădăcinat:
Plutesc spre nesfirșitul Beninului curat,
Și totuși nu te teme, căci mline ne vin iarăș —
Dar gustă clipa-n care un Dumnezeu creează
Din fiece lumină o stea ce-a tremurat
De dorul fără margini al cerului tovarăș.

Tot ce vedeai cu ochii, de-acum s-a turburat.
Tot ce-atingeai cu mina, de-acuma încetează:

10 In tine fața lumii la față s-a schimbat,
îchide ochii. Noaptea te binecuvîntează.
îchide ochii bine, să vezi adevărat.

351. Interior

1 Pe scrinul scund, pe masa de mahon.
Cleștarul cupei picură amurg.
Pe liniștea lăutei fără zvon,
Pieziș petale de lumină curg.

5 Atinsă, struna tainic a sunat...
Și Sîn-Nicoară din icoane vechi
Rămîne mut cu deget ridicat
Și cîntecul tăcerii în urechi.

Se cern garoafele de Luchian
10 Și slngerate cad din rama lor,
Prin florile unui chilim oltean
Sperioase păsări se înalță-n zbor.

Pe-o strachină un cerb a tresărit..
Și de pe raft, din fiece volum,
15 Poeții ies s-asculte liniștit
Un cîntec risipit ca un parfum.

352. *Căprioara de porțelan*

1 Pe masa mea un pui de căprioară
Prietenos deschide ochii puri.
Și dacă în poiană o să moară
De glonț rănit un frate dki păduri,

5 Și dacă la izvoare o să plîngă
Cu botul ud de sîngele prelins,
Știu bine: Nici o moarte n-o să frîngă
Căprița liniștită cu trup nins.

Ce clar privește! Parcă Înțelege
10 Că umblu să-i fur taina Într-un vers.
Dar care vers veni-va să mi-o lege
Cum sta oprită-n suflet și in'mers?

Cu capul mic și fin lăsat pe-o parte,
Ciulind ușor urechile-i de ciută,
15 Pîndește cum pîndesc după o carte
Făptura ei necunoscută...

Și zile fug și trece an de an...
Îmbătrinesc... și-un pui de căprioară
Deschide mari doi ochi de porțelan
20 Din lumea unde moartea nu omoară.

1 Albastrul șters al cerului de seară
Coboară ca să-nalțe chiparizi
întunecați, din care pieziș zburară
Colunii albi. Lungi gene să deschizi.

5 Să vezi într-o grădină cercuită
De piatra zidului în trandafiri,
Cu ochi prea mari și degete subțiri,
Fecior de împărat cu-a lui iubită,

In rochi de fir și de mătase verde
10 Și cu șalvari de borangic prin cari
Ca luna plină printre nori fugari,
In joc molatec, trupul gol se pierde,

Pe cind o căprioară fără teamă
De mingîieri, le-ntinde botul sfînt —
15 Și se privesc tustrei și nu-și dau seamă
Că veacul lor s-a dus de pe pămînt.

1 Amurgul suflă aur verde-n geam —
Un pom cu foi de foc e un mărgean,
Sub pavăza tomnaticului ram
Se-aprinde somnul apei din borcan.

5 In cercul luminosului cleștar,
Trei pești de aur roșu s-au lăsat
închipuind pe-al zărilor hotar
Trei păsări într-un zbor îndepărtat.

La nesfîrșit de sticlă se lovesc,
10 In străveziul aer ca-ntr-un zid,
Și raza evantaiului ceresc,
Stropind luciri, o închid și o deschid.

Și-n geamul de penumbră fumuriu,
Cînd apa Înnoptează pină-n fund,
15 Trei raze, logodind argintul viu,
In colb muiat de lună, se ascund.

355. *Lalele*

1 De pe podele urcă valuri moi
De umbră și pe masă se întind.
Oglinda-și limpezește iazul mort
într-un izvor cu seara cristalin.

5 Lumina zboară vie peste geam.
Amurgul din afară le-a uitat
Lalelele ce galbene mai ard
în sfeșnicul subțirelui pahar.

Potirul nou al florilor e pumn
10 închis ușor pe eite-un licurici.
Potirul lor de porțelan acum
își stringe-n umbre focul licăriți

Lalele stinse din odaie fug,
Oglinda-n apa morților le ia,
15 Năluca lor în vis rămîne fum.
Așa doresc și sufletu-mi să stea.

356. *Cleștar*

1 în fața ferestrei am pus o oglindă,
Mălinii grădinii se scutură-n ea.
Petale răzlețe în zbor se perindă
Petale nebune n-apucă să stea.

5 Să prind neaua verii ai-o floare ce moare,
în fața oglinzii am pus un pahar,
într-însul răpisem o rază de soare •
Curată ca trupul crescut din cleștar.

Să-opresc desflorirea și clipa plăpindă,
10 Din zori plină-n vremea când umbrele curg.
Cu vraja și vrerea și visul, Ița pîndă
Voi sta să mijească-n oglindă amurg.

Atunci doar — iatacul, privirii cînd scapă
Și-l vezi, înăuntru de suflet, închis —
15 Paharul primește pe-albastra lui apă
Petale ce pururi palpită în vis.

357. *Icoana cu busuioc*

1 Pe zidul alb, spoit curat,
Argintu-i vechi se deslușește
tntr-un arhondaric uitat
In zvon de clopote de Paște.

5 De cînd o noapte ne-am privit
Sub o icoană făcătoare
De mari minuni. Sint ani de vis
De-atunci și amintirea moare.

Nici mînăstirea n-o mai știu,
10 Nici care Îmi era iubirea,
Dar din trecutu-mi azi pustiu,
In busuioc uscat Învie

Icoana sflntului noroc
Cu-argint de suflet Învelită...
15 Și-o văd mereu și-n piept o port
Ca o lumină liniștită.

358. *Somn curat*

1 Prin perne-n moliciunea lor de puf
Cu trupul discordat ca și un arc,
In somn, fetița-și lasă brațul pur
Să curgă-n vis ca șipotul în Mai.

5 Bălaiul păr în bucle-a rlurat
Lumină vie pinâ pe covor.
Așa dormind văzui pe cer un ram
In noru-i alb ce n-avea Încă foi.

Așa dormind am pomenit un riu
10 Cu muguri mari de stele la un BCOC...
Și m-am mirat și m-am cutremurat
Și-am împietrit de teamă să n-o scol.

359. *Cînlec de leagăn*

1 Dormi, dormi, să te-adorm ți-am adus
Fluturii, frunzele, florile
Și norii tiviți de apus
Ce zboară pe sus,
5 Serile, stelele, zorile,
Să dormi ți-am adus,
Ți-am adus.

Dormi, dormi, să te-adorm ți-au șoptit
Griul, piriul și riul

10 Și moara cu glas adumbrit
De vînt potolit,
Grangurii, graurii, greerii,
Să dormi ți-au șoptit,
Ți-au șoptit.

15 Dormi, dormi, să te-adorm ți-au atins
Umărul umbrele, undele...
Sărutul lor ochii ți-au stins,
Pe pernă au nins
Visele, vrerile, verile...
20 Și somnul te-a prins,
Mi te-a prinț.

360. *Alt cînlec de leagăn*

1 Să-mi adorm copilul — Im și lin, tiptil,
Leagănă-mi-I cîntec, cîntec leagă-mi-I —
Prind de geamul lunii,
Unde trec cohmi,
5 Sufletul din mine, sufletul ca bruma,
Să nu vadă bine cit de rea e lumea.
Ușure, ușure, ușure de tot,
Să-mi adorm copilul visului, să pot.

Să-mi adorm copilul — greu și greu și greu,

10 Inimă nu bate, inimă mereu —
Fă-te să se culce,
Slînge: șoaptă dulce,
Lacrimă amară: murmur de izvoare,
Să n-audă'» seară cit de mult mă doare.
15 Ușure, ușure, ușure de tot,
Să-mi adorm copilul visului, să pot.

CALENDARUL VIEI

361. *Artă poetică*

I Mi-am urzit din sunet și culoare,
Din cuvinte dure, zi de zi,
Turnul versului Înalt In care
îmi adorm durerea de-a trăi.

5 Zi de zi și lună după lună,
Izvorăsc din mine ca din mări
Insule de gânduri, ce adună
Clnturî fremătînd peste uitări.

Ani de ani și clipă după clipă,
10 Vierme de mătase m-am făcut,
Fluturul simțindu-l, ce-n aripă
O să-mi schimbe brațele de lut...

Dar cum stau cu lampa lingă mine
Și cum scriu: un singur țipăt greu
25 Din odaia-ți de bolnavă vine —
Și ce mic, ce gol e visul meu!

362. *Mărțișor*

I Privești de pe poteca ce urcă-n deal la noi,
Din zbor intiiia barză cum cade pe zăvoi.

Vezi trenul care intră incet de tot în gară
Și omul care sapă și plugul care ară.

5 A nins cu nea de floare pe prunii din livezi
Și munții de la Rucăr cu iarna lor li vezi.

Auzi pe sub podgorii un cline care latră.
Te simți legat de toate — nu poți urni o piatră.

Aceste lucruri simple ce veșnice îți slnti
10 Ce sfântă bucurie descoperi In pâmînt.

Ce limpede te cheamă un cuc: odată, două—
De fiecare dată ți-e mima mai nouă.

De fiecare dată mai trainic te unești
Cu farmecul acestor privești cîmpenești.

15 în gară, iată trenul a început să miște.
Toți pomii ninși, pe dealuri îi flutură batiste.

Gilgiitor, din iarbă un șipot s-a trezit,
în tine și prin ramuri e cerul limpezit.

Ce rîsete, ce chiot pe drumurile viei —
20 Pe unde-au mers părinții îți duei și tu copiii.

O nouă viață astăzi de viața veche legi,
Dau muguri pretutindenii din veștedele crengi.

Cu apa ei lumina ți-a botezat cîmpia.
Ce pate e pe omul în aii» te sa^ă via,

25 Pe barza ce se duce pe Argeș tot în sus,
Pe-adincul rost al: Vieții Ja pare. te-ai. supus.

363. *Prier*

1 Bubuitor, furtuna lung pe zăvoi răsună,,
Ca o calească-n goană pe o podișcă, tună.

Cad firele de ploaie și-soarele cu acul
Luminii mi le coase ca să cîrpească sacul

5 Acestor nori zănatnici cari lasă tot mai rare
Rubiele transparente, pomană pe cărare.

Miroase gardul viei'a iarbă și a ploaie.
A tras din nou furtuna cu pușca prin zăvoaie,

Dar n-a putut să-mpuște. vezi, pasărea ce are
10 Polei pe vîrf de aripi și-albastru pe spinare,

Ea zboară, sparge norii, așterne pe hotar
Seninul primăverii cu sufletul tău clar.

Departe-s norii negri, îți fluieri clinii șui,
Spre fetele ce sapă clintînd în vie, sui.

Zimbești la toți copacii — ei astăzi Iți sint frați —
Și uiți de Capitală, de genii, de confrăți.

*I*a *U*apsa, in bocalul lor de literatura,
Stau — gogoșari — maeștrii acriți de-atita ură

Și castraveți — discipoli verzui oa murătura:
20 Doct, picură oțetul tn șvarțuri. Cască gura

Prin abureala sticlei, din stradă, liceene...
— Păzeai — printre picioare, zbucnind din buruiene,

Vătuiul o tulește de vale... și-a fost dus.
Toți clinii după dlmsul — iar tu privești de BUS,

25 Rlzind cu hohot, fuga ce-n ripă se prăvale...
Zău, nu regreti că astfel n-ajungi In manuale.

364. *Florar*

1 E Mai și-n' codru cucul Îmi cintă drept în față.
Cu soarele poteca pornește-n dimineată —

Cu drumul și pădurea, hai murgule, la deal!
M-oi legăna In pasul tău legănat de cal,

5 Prin pînzele luminii zări-voi de departe
Și Argeșul și lunca deschisă ca o carte,

In care — slove negre — un eîrd răsleț de oi
Înșiră versuri simple la margini de zăvoi.

O, cit aș da ca Domnul să-mi hărăzească darul
10 Să pot să le descopăr și eu abecedarul,

Dar sint un om și nu pot citi decît cerneala.
Prin frunzele în tremur, o pasăre sineala

Din pene își arată — să fie cerul, ea?
Pe vîrf de deal, strîng frîul și mă ridic in șea.

U S-o luăm spre Valea Popii, s-o luăm spre Valea Mare,
Spre Izvorani să mergem? — Tot una mi-i. în zare

Negoiul alb m-așteaptă de ctnd copilării.
Hai, murgule! și du-mă, în voie, unde-i știi.

Străbate o pădure, coboară și iar suie,
20 Ajunge o poiană în cap de cărăruie.

La poalele poienii, dosită de ariniști,
O apă lin își mină strălimpezile liniști.

O moară stă bătrână, uitată de plriu
De oamenii din sate cu holdele de grhi.

25 Dar roata ei mai cîntă, de apă dusă rar.
Și macină polenul luminii din Florar.

365. *Ciresar*

1 Deschide poarta lumii cu coșul de «ireși!
S-au îmbrăcat cireșii în roșile cămeși

Și zarea în lumină de aur în spre seară.
Auzi cum ctntă-n luncă, lung, roata de la moară!

5 Arinii ei din sita ușoară de frunziș
îi cern pe-oglinda apei luminile furiș

Și săgetînd penumbra la stăvilarul morii
Se-alungă rindunele și fulgeră prigorii.

Călare vii în voie pe bunul buiestraș
10 Pe care iarba-n margini de șanț s-o pască-i lași.

Ți-au cunoscut prin ramuri mari pălăria moale
Și-n drum îți dau binețe cosași ce merg la vale,

Dar te gîndești la fata morarului ce are
Obraz ca piinea rumen și-n păr mălai de soare.

15 Te-așteaptă eolo-n umbra cea verde sub arțari —
A alergat și-și ține cu mina sinii tari

Și mici ce bat odată din două aripi sub
Cămașe, cum ar bate din aripi un hulub.

Mici numele, nici neamul nud știi — știi că ți-e dragă:
20 Cu drag îi culegi gura.gustoasă ca o fragă,

Și-un trup cu miros proaspăt de proaspăt măciniș
Pe malul gârlei limpezi se lasă pe prundiș.

Se duce apa — fata s-o duce ca și ea.
Copita-și bate murgul ce nu mai vrea să stea,

25 Încaleci, îi dai drumul, scapi friu-n pumnii tăi —
Te duci prin griul serii cu cântec de cîrstei.

366. *Cuptor*

1 Și-a pus, **Be** vede, Domnul pămîntul In cuptor
De coace ca o pită sub cer dogoritor.

Prin iarba arsă greieri cu țiriit prelung
Tăcerea nesfîrșită a zilei o împung,

o Tar apele luminii se joacă pe zăvoi.
La iazul scurs dorm bivoli cu botul In noroi,

Dorm oile în roată, cu umbra, sub stejar,
Ca pietrele de moară dorm boii lingă car.

Și pe sub car cosașii cu capul pe cojoc...
10 Pe cer, vulturul negru virează stînd pe loc.

Fișîituri de coasă se-aud în vreo poiană,
Dar tac înfricoșate de-a linistei dojana.

în vînt — dar unde-i vîntul? — se-ncearcă
Dar tace și-ea de teamă să nu trezească via...

15 în casa răcoroasă și cu obloane trase,
In vechea mea odaie vrea visul să mă lase —

încet îmi deschid ochii să nu mă-nșele parcă;
Trecutul și-amintirea tot gându) mi-l încarcă.

Pe valuri de lumină las vara să mă poarte —
20 Dă mi tu, bibliotecă din vremuri dragi, o carte

Vrăjită cum e cartea ce o citești intii,
Să-i pun iar talismanul deschis la căpătii.

Din rafturi iau volumul și Robinson Crusoe
Cu papagalul-i verde îmi intră iar in voie.

25 O, Doamne, ca tovarăș de viață ține-mi-l —
Păstrează-mi pin-la moarte un suflet de copii.

367. *Gustar*

1 Nu-i vară și nu-i toamnă: e vremea cînd in tine
Pe înserări senine, un dor de ducă-ți vine,

Cînd nopțile sint clare și cerul e paharul
Do sticlă care zvirle cu stelele, ca zarul

5 Po drumuri depărtate să prindă călătorul.
Pe casa părăsită voi trage greu zăvorul

Și voi pomi la ceasul cînd toaca bate rar...
Tăind călare vadul sub lunca diu hotar.

Opri-voi muigu-n spume pe malul rupt de ape
10 In ochi să-mi iau atita cît sufletul încape:

Zăvoiul plin de umbre, ca un altar colina
Și-n soare apune munții încremenind lumina.

Sorbi-voi haiducește privirea pînă-n fund
Și pe cleștarul serii nu voi lăsa, rotund,

15 Decît un bob de rouă ce licăre plăpînd —
Intîia stea îmi arde în noapte și în gînd.

String bine calu-n pulpe și pinteni dau s-ajung
La hanul vechi ce-aține sub plute drumul lung.

îmi leg de-o plută murgul și bat în poartă silnic
20 Ca-să-mi răsări, voinică, hangiță str'nsă-n vllnic,

Cu Ochii de vădană, cu brațul alb și plin —
Să-ți cer culcuș la noapte și o oca de vin.

Mi-aduci, cu rața friptă pe varză, vinu-n oală —
Te-ntreb mirat: — Să fie chiar hanul lui Mmjoală?

25 Dar nu răspunzi ș,-, juru-mi e cald, icoană nu-i
Miroase a iubire, a mere, a gutui.

368. *Vinicer*

1 Ajuns în miez de toamnă, îți dai cu spaimă seamă,
Cînd chiotă culesul în drumul lui spre cramă,

Că despre lucrul viei vorbit-ai prea puțin.
Și totuși — o, poete uituc — ce subiect plin

5 De poezie gravă aveai la îndemîna: .
Cum vița peste iarnă adoarme în țarină

Ca omul de la țară culcat în țintirim
— Dar taina adormirii acesteia n-o știm

Apoi Prier cînd vine pe-Argeșului apă,
10 Cum săpătorii vița pe dealuri o dezgroapă;

Cum tremură golașă ca pruncul și-o botează
Și mierla cu un cîntec și soarele cu-o rază;

Cum coardele le leagă vierul de arac,
Cum taie joarda slabă și lemnul prea sărac.

T

15 Dar phnsul „fi... al viței...”, vfiij ^ tu ^
Cu lacrima lui dară, de ochi vindecătoare?

D«r despre sulfatare nu pomenești nimic
Nici despre boala viței ce „filoxeră”-* zic!

Cum vrei atunci, poete, ca **un** viticultor
20 Din cartea-ți să culeagă un sfat folositor:

Pe raftul librăriei, uitată, o să șadă.
— Povețile și tihniile le știu de mult. O cadă

Cu must de tâmiioasă mai bine să-mi aduci,
Și în ceardecul casei, în tihnă și-n papuci,

25 Ca Anton Pann de vesel, când da de un nerod.
Cu metodologie să bem al viței rod.

369. *Brumară*

1 Cu soarele azi galben ca fagurii de miere,
În jurul meu se-nchide un măr boltit de mere.

Din ram eu rup ca-n basme un rod de-aur și
O, pom vrăjit de toamnă, nu poți să mă reții.

5 Prin ramuri desfăcute ușor de mina mea,
Zăresc comoara viei și-odihna ei mă vrea.

Sub un butuc de viță rămân culcat pe spate
Privesc în gol la cerul cu ape neschimbate.

10 În mină iau ciorchina cu bob de chihlimbar
Și o ridic spre soare, sus — Raza lui cu jar

Fantastic o pătrunde: un lampion aprins;
Îi sug lumina dulce și focu-i m-a cuprins.

Beau soare — Dar un piersic cu brațu-i gol m-agață
Și îmi lipește sinul, pietros și mic, pe față.

15 Eu îl sărut cu dinții și poama lui cu sînge
Stropește pătimașa iubire ce o frînge.

O, toamnă, vrăjitoare mai tare decît moartea
La tine într-un slujbă cît mă va ține soarta.

Dă-mi frunza ta ce sună cu galbenii din lună,
20 Dă-mi pe covorul foilor iar cecboritul oilor;

Dă-mi în zăvoi sitari), pe miriște ogarii,
Și peste zarea drumului;' albastru, sulul fumului; •

Dă-mi în iatac sulfină, pe ceruri dă-mi lumină.
Și scîncetul cocoarelor pe liniștea ogoarelor;

25 Și dă-mi un nuc stufos, la umbră să stau jos,
Să scriu pe fruntea gliei tot calendarul viei.'

370. *Brumar*

1 Pe umeri iei sumanul și fluieri după cim.
Poteca suie dealul prin via din bătrîni.

S-au înroșit cireșii, îngălbeniră- nucii,
Ce străjuie cu bruma de pe Brumar butucii.

5 Acolo unde chiot și cîntee fură-n toi,
Kăsună-n guri de pivniți ciocanul pe butoi.

Dar soarele șăgalnic acoperă cu-aramă
Șindrila putrezită și mușchiul de pe cramă

Și raza lui de aur prin corzile de vii
10 La strugurii luminii te-ndeamnă să mai vii...

Poete, te îmbată de-acuma doar cu soare.
Auzi? — scîncesc în ceruri, lung, șiruri de cuoare.

Dar cîinii tăi zburdalnici alungă din tufiș
Tărcate coțofene zbucnind în zbor pieziș.

15 Zimbești amar la pana de nea și de cărbune —
Gindești la zile rele, gindești la zile bune,

La traiul vechi ce calcă cu pasul tău tăcut
Pe-acest pământ pe care de mic l-ai cunoscut,

Și te întrebi: zăpadă a început să eadăr
20 Sint iarăși coțofene ca pete de zăpadă.

Te-oprești să-ți **razimi** dorul **de** ulmii fără foi,
Te-oprești să-ți fluieri cîfnii **și** toamna înapoi —

Revin în goană ciinii, dar toamna nu mai vine
Să-ți culce **la** picioare credința **ca** un cîine.

25 Și singur cu poteca și clinii iar cobori
Sub ceru n care-**a iarnă Bcincesc** prelung cucori.

371. *Undrea*

1 De ieri albine albe pe via ta roiesc —
Toți prunii și toți merii în iarnă înfloresc.

Petalele cu aripi de gheață cad domoale
Pe un covor mai moale ca iarba cea mai moale.

•5 S-au șters din fața țării și drumuri și poteci —
Stă Argeșu-n zăvoaie cu tălpile lui reci

Și nu cutează moșul pe prund măcar un pas.
Izvoarele cu barba în țurțuri au rămas

Și streășină făcîndii-și la ochi cu palma minii,
10 Tot căutînd cărarea, stă cumpăna fintinii.

Auzi întii un zgomot, apoi — deodată — clar
Ga picături de ploaie pe-o apă de cleștar.

Sînt clopoțeei sănii: ascultă-i bine cum
O flamură do sunet îți flutură pe drum.

15 Aproape, mai aproape, sub dea], la deal, pe deal,
Iți sună la ureche o toacă de metal...

Dar în odaia cramei cu focul în cămin,
Aduci pentru prieteni urciorul cel mai plin.

Te-așezi cu ei la masă, citești și procitești
20 Și vinul vechi și vinul mai nou ce-l pritocești.

Butuc» ard în sobă cu trosnet și scinteî.
Din rodul viei tale ești bucuros să bei —

Cucernic pentru oaspeți ridici câte-o bărdacă,
Pe frații-n poezie nu-i uiți cu cana seacă.

25 Și, ca poet al viei serbindu-i sfiritul hram,
Închini pentru Ilorațiu, Virgil și Francis Jammes.

372. *Chenar*

1 „Perdelele-s lăsate și lămpile aprinse”
Frumosul vers anume îl chemi acum în minte,

Vreun critic să te-nvețe, discipol să te facă —
Estetului, din milă, închină-i o bărdacă.

5 Gindește-te la omul acela din Mircești,
Senin la gura sobei ca tine — îl iubești.

Dar lasă, desmorțită din somn de focul tău,
Să zbîrniie o muscă lovindu-se mereu

De limpezimea-nchisă a geamului, pe care
10 Nu toți să o priceapă — vezi bine — sint în stare.

Ghenar veni cu vînăt amurg și roșii zori...
Și mă gindesc că dacă ai i* și vînător

Te-ai duce după iepuri în lunca ta ce este
Sub chiciura din sălcii poiana din poveste.

15 Și i-ai găsi sub tufe pitiți, ca bulgări mari
De-omăt, ciulind urechea deodată la ogari.

In liniștea deplină a iernii se aude
împușcătura tare cu lungi euouri surde.

Măcieșul cel mai negru te miri de-a Înflorit!
20 Nu — și-a lăsat doar viața un iepuraș rănit.

Privește-l: pe cearceaful zăpezii se sfîrșește
Ca un copil cuminte ce-n patul lui bolește.

De-aceea, știu, tu pușca în mină nu vei lua —
Vei reciti poezii iubiți la vatra ta,

25 Și-n serile de iarnă tihnit vei aștepta,
Din must — vin clar, din suflet — vers limpede, să dea.

373. *Făurar*

1 Pe dealurile ninse mergi astăzi la pădure,
Cobori spre Valea Mare sub cerurile sure,

Și fagi cu coajă albă, la șipotul de leac,
Ca stranii colonade de templu se desfac.

5 Te-oprești să bei din apa curată ce dă viață.
Îți spune pădurarul: — E șipot sfînt, nu-ngheață.

Și dă să cheme basmul vechi al izvorului...
Dar nu-l ascuți, ți-e gîndul — vezi tu — la fata lui.

îți amintești bordeiul poienii, toiul verii,
10 Și clinii care latră doar, doar o să te sperii.

Și fata răsărită In drum ca din pămînt,
Și ploaia de lumină a soarelui in crîng.

Și gardul viu și umbra pădurii tremurate,
Potecile, răscrucea — îți amintești de toate:

15 De mușchiul caid pe rîpa de unde-n codru vezi
Coinele albastre cu vii și cu livezi,

De guruitul duice-al porumbului sălbatic,
De fata mai sfioasă ca un porumb sălbatic,

De serile sub fagii prieteni cînd o stea
20 Se anina de frunze ca fata să mai stea...

Iți amintești de toate, vezi toate: ochiul, geana...
— Moș Pavel, ce-ți mai face, de-acum un an, Ileana!

— Boierule, am dat-o după un cîrciumar
De prin Lerești; e omul chiabur... Auzi doar răr

25 Cum sună și răsună, departe, în pădure,
Auitar, a moarte — departe — o secure.

ELEGII

374. I Cloșani

1 De treci Baia de Aramă, de departe vezi albînd
— Stai Căline — nu pădurea ci toți munții de argint,
Iată Piatra ca o cloșcă, iată puii ei: Cloșanii —
Și deodată uiți Florica și deodată uiți Miorcanii
5 Și deodată intri-n țara basmului ce-l credeai mort,
Unde totul își păstrează vechiul suflet, vechiul port.
Tînăr ca un du de munte, proaspăt ca un cer pe ape...

Vale, inimă închisă pe trecutul ce-o încape,
Vale-a Motrului, ursită ca Domnița din povești
10 Să tot doarmă neschimbată pînă o dezvăluiești,
Vale-ascunsă așa bine printre munți că niciodată
Zborul vremii de pe culme umbra sură nu-și arată.
Cum să vină cînd și astăzi, cînd de veci, neveste torc
De-a călare, și din munte tot în Dacia se-ntorc.
15 Cum să vină cînd se-nalță glasul morții ca o rugă
Către zeul trac ce mișcă apele de la irugă
Și din scoc le năpustește peste roata ei de lemn.
Cum să vină pe pămîntul unde și-azi păgînul semn
Bradul morților și-usucă dorul verde pe morminte.

20 Azi ca ieri se duc cosașii cu lăuta înainte
Chiotînd pe drum de clacă, prin finețe, de te miri
încotro pornesc pandurii celui de la Vlădimiri.

Azi ca ieri biseriçuța stă în inima poienii —
 Pustnic alb proptit în birnă își așteaptă pnporeni,
 25 Azi ua ieri să-i ia la nuntă, azi ca ieri la țintirim...
 — Moșule, castanii ceia cin-i-a pus' — Ia, Nicodim
 Gînd monahii lui veniră să se-așeze la Tîsmana...
 Tot trec fete din Tanagra, sus pe cap purtindu-și cana
 Sau urciorul plin de cerul răsturnat într-un izvor,
 30 Și sub fagi, Ia umbră deasă, spune-n fluier un păstor...

Fluier ciobănesc și Motru, rîu și suflet, ce descintec
 V-a trezit în pacea serii murmurînd același cîntec?
 Ce descintec curge-n mine? Cum se face?... Se desfac
 Cunoscutele priveliști în bătrimjîl tău conac.
 35 N-am mai fost sîci și totuși mi-amintesc de altădată
 Și Îmi aflu cu uimire țara mea adevărată
 Cum descoperă copilul basmul presimțit de mult.

Demult... Cine-a rostit vorba ucigasa? De demult...
 Ca o pasăre de noapte, umbra sură iată-o, crește,
 40 De pe culme peste vale se coboară, se lățește —
 Oameni albi și case albe ca mioare, n-or mai fi;
 Port și datini o să piară an de an și zi de zi.
 N-or mai prinde în oprege trupul zvelt ca un mesteacăn;
 N-or mai duce după spate pruncul legănat în leagăn;
 45 N-o mai luneca marama nor subțire pe obraz;
 N-o să-și mai întinză pînza aripi albe lingă iaz.
 Vezi, bunica și cu fiica și nepoata n-or mai toarce,
 într-o moară de pe Motru, trei Marine — ca trei Parce —
 Firul linei, firul soartei ne-ndurate ce ne ia...
 50 Ruga noastră, nici suspinul, să te ție n-or putea
 Tară veche, țară bună, mult te-om plînge, mult te-om cere...

Suflete, de ai credință, brațule, de ai putere.
 Bate apa înspumată cu nuiaua de alun —
 Cer și rîuri, munți și codri, strîns sa-i legi, sa mi-i aduni.
 Să mi-i dai să pot cu pofta de copil, cu dor de lotru
 Să te fur, vrăjită vale, și mai repede ca Motru,
 Care scapără prin pietre și tot scapă, să te duc
 Strînsă-n suflet, sirînsă-n brațe, ca o pradă de haiduc.

375. // *Primăvară*

*Sub umbrarul (oilor
Duce drumul oilor
Și se duce și se pierde
Tot pr plai cu iarbă verile,
Și se duce și se curmă
Tot la stîna lingă turmă.
Și ti știi seama lui.
Seama hti și-a dorului.
Grijile mocanului.
Inima ciobanului...*

- 1 Primăvară! primăvară! crapă mugurii la baltă,
Sălciile verzi le-ndoaie virilul cu sudare caldă,
Pe poteci sfios se-ntinde umbra nouă-a foilor —
Primăvară, mama noastră, dă-ne drumul oilor,
5 Drumul cel pierdut pe care 11 mai știi din sat bătrînii...
Doru-n mine Înfrunzește: dorul turmii, dorul stînii.
În zadar mă-nchid în casă și m-ascund pe după cărți,
Dor de ducă mă ajunge, dor hain din zece părți:
Buchiile le zăpăcește, glandurile le Încurca.
10 Văd un gol de munte-n soare și văd turmele cum urcă;
Tot aud cum latră cilnii, cum tălăngile răspund
Cînd adine ca vintu-n frunză, cînd ca ape vii pe prund,
După cum cotește drumul mai departe, mai aproape,
Spre lumina de poiană ce prin fagi răzleți Încape...
15 Turme vechi ca munții țării, cu cirlan și cu mioară,
Suiie plaiul și-l wboBiă, pentru-a citea mia oară?
Duc cu ele de departe dorul nostru, tot aleanul
Făr-de zarp ca Bucpagul, nesflrșit ca Bărăganul.

- Duc cu ele dorul brazdei, dorul frunzelor de nuc,
20 Dorul satului și-al țării, dorul dorului îl duc...
Vin cu cintecele toate de la Nistru pîn-la Jii,
Și de urcă din poveste sau aieva, nu mai știi —
Ungureanul și Vrînceanul din baladă iată-i iarăș
Mioriță bucălaie, unde ești să-mi fii tovarăș,
25 Să paști iarbă neumblată, pe sub brazi, pe la izvoare?
Și cu sarica pe umeri tot așteaptă baciul mare
În lumina primăverii singur ca un zeu păgîn.

- Primăvară! primăvară! stau cu dorul de mă-ngin.
Crape mugurii la baltă, iasă plugurile-n țară,
30 Codrii vechi să înfrunzească, iarba nonă să răsară —
Dar dă-mi drumul care-l știe și ciobanul și cioporul,
Drumul oilor mi-l află, el ce mină drept ca dorul
Sus la munți cu fulgerare de-aur viu În soare-apune...

Mioriță, mioriță, dorul turmei mă răpune.

376. *III Toamnă la Florica*

1 De aur vechi s-a făcut frunzarul;
Zăriie-s stinse cum e cenușa.
Deschide ușa.
Toamna ne cheamă.

5 Am împușcat în zăvoi sitarul
Din urmă: zburase să plece.
Vîntul e rece.
Toamna ne cheamă.

Via pe deal de mult e-ngropată;
10 Stolul pe cer s-a dus: o nălucă.
Dor mă apucă
De altădată.

Unde ești, unde, casă uitată?
Unde, azi, sînteți, zilele mele —
15 Voi, rîndunele
De altădată!

377. *IV Vremea*

1 Am oprit în luncă apa curgătoare
La un scoc de moară printre verzi arini;
Am oprit pe ape lin-tremurătoare
Zilele de vară, razele de soare
5 Noapțile senine, stelele și luna
Pentru totdeauna —
Vremea care curge n-am putut s-o țin.

Am închis în palmă pui de rîndunele,
Le-am simțit bătaia inimii în chin;
10 Am oprit în brațe dragostele mele...
Pasăre de-o toamnă, dragoste cu jele,
Le-am cules ca frunza moartă cînd dă bruma
Pentru totdeauna —
Vremea care zboară n-am putut s-o țin.

15 Am păstrat în suflet glînduri, vorbe, glume,
Zîmbetul ce iartă, plinsetul hain;
Am păstrat în minte fețe fără nume
Intilnite-n cale și pierdute-n lume.
Le-am cuprins în mine una cite una
20 Pentru totdeauna —
Vremea, vremea însă, n-am putut s-o țin.

378. *V Marinarul*

- 1 Pe povirnișe dealul aluneca abrupt
 Ca să-și oprească botul de vie tocma-ti vale
 Dar sub băltirea vilei oprindu-mă in cale,
 Privesc cîmpia care adoarme dedesupt.
 5 In abureala scrii schimbindu-se în mare,
 La nesfirșit își duce un tremurat hotar.

- Am ancorat. Acuma sint bunul marinar
 Re-ntors din pribegie la vatra primitoare..
 Se-nalță pașnic fumul pe gînd și pe cămin,
 10 Se cîface tămioasa sfirșitului de vară —
 Dar frunza se apleacă de-o tainică povară
 Atinsă, cind o plouă îmbelșugat senin.
 Ci sufletul, ce-n vremuri gemu în larg de mare;
 Deodată se trezește ca vîntul in catarg, „..
 15 Cind plnze de corăbii albastrul mort îl sparg
 Cu aripile albe de berze călătoare.

379. *VI Toamnă la Miorcani*

- 1 Peste dealuri, peste ape, pretutindenea se lasă
 O lumină învelită tn marame de mătasă.
 Vin iar carele-ncărcate și cu spice și cu vis...
 Și pe ceruri liniștite și în suflet și-au deschis
 5 Unghiul dorului de ducă stolurile de cucoare.
 Mori de vînt nostalgic nalță aripile călătoare
 Și se lasă în durere să zdrobească griul nou.
 Pașii tinereții mele mă urmează în ecou,
 Umbra mea de altădată umblă-n miezul umbrei mele.
 10 Prima stea sau amintirea stă pe iaz printre vîntrele?
 Simt în suflet de departe spinul ei tremurător.
 O bătrînă-mi toarce firul zilelor de pe fuior;
 Prima lacrimă se-nnoadă trainic lingă cea din urmă...
 Și păstori, ieșiți din vreme, către staul duc o turmă
 15 De oi albe ca și norii unui cer îngîndurat.
 Cine m-a legat de mine, de moșie și de sat?

- Toamnă-amară, toamnă dulce pentru cine te-nțeleg,
 Pentru cine știe gîndul cc-a sortit să se dezlege
 Frunza galbenă și coaptă ca un rod cules de vînt,
 20 Toamnă, care legi prin moarte cerurile de pămînt
 Și sub foaia veștejită pregătești o primăvară,
 Toamnă dulce ca iubirea, ca iubirea de amară,
 Fie-ți milă de făptura mea de om și fă să fiu
 — Pe sub nuci, lingă femeie, lîngă fată, lingă fiu.

15 în grădina aurita de lumină și de frunză —

Rodu-n care o dulceață înțeleaptă să se-asiAinză.

Poate-un om atunci să vină să-mi culeagă cfte-un vers
Cum din prim culegi o prună fără-a te opri din mers,
însetat mi-o soarbe poate din cuvinte alinarea,

0 O să-i pară — cine știe — mai puțin amară sarea
Lacrimelor sale-n drumul de dureri și dor ascuns...
Binecuvintarea asta de mi-o dai, va fi de-ajuns.

380. VII Copacilor

- 1 Trece norul, zboară dorul peste vlfuri de pădure;
Păsările, visurile, mi le fură zile sure —
Numai arborii prieteni să mă lase nu mă tem
Ei, legații de țarină, nu duc strașnicul blestem
- 5 Care mînă tot ce umblă, se tîrăște, fuge, zboară.
Ei, umbroșii, umbra vie — tot aceeași — o măsoară.
Se înalță pe pămîntul cel iubit dintru întii.
Niciodată n-o să-și schimbe nici culcuș, nici căpătii.
Niciodată pentru dînșii ceasul groaznic n-o să vină
- 10 Cînd uitind de legătura dintre foi și rădăcină,
Vor porni hai-hui ca mine pe un drum făr-de sfîrșit...
împăcați de cînd e lumea cu văzduhul liniștit,
Legănînd tot alte cuiburi și-alt popor de rindunele,
Tot același cer primește falnicile lor timbrele.
- 15 Au cu vîntul primăverii șoapte lungi și întilniri,
Pînă-n zori de zi le-alină frunzele cu ciripiri
Și cînd joacă și cînd scapă vîntul sprinten de pe cracă,
Rînd pe rînd ca să-l mingîie toți copacii se apleacă.
Huma neagră îi nutrește ca și limpezile ploi;
- 20 Surd le freamătă frunzișul, dar în lemnul lor greoi
Dorm tăcerile vieții cele-adinci ce sint uuvîntul
De demult cu care Domnul scoase apa și pămîntul...
Eu, de coaja lor lipindu-nii lung urechea, o aud
Inima de frate care bate-n trunchiuri de agud;
- 25 Salcia pletoasă plînge pentru mine ca o soră;
Plopul izvorăște, proaspăt ca un vis, din auroră;

Il purtam de mult in suflet, nalt și neted, pe-ecest fag;
Nici un trup plăpînd de fată nu mi-a fost pe lume drag
Ca mesteacănul ce-și stoarce părul despletit la luna,
30 Ca răchitele ce luciul zorilor pe crengi adună,
Ca arinii verzi ce-așteaptă cerul serii in pîriu —
Dar de pluta din zăvoiul de-altădată-mi pare rău,
De castanul ce-mi păzise casa albă pe colină
Și de nukul de pe vremuri — azi cind lumea mi-e străină*

381. *VIII Fericirea*

1 Podul umblător, pe care am trecut la Crasna-Leuca,
Raza serii, nu otgonul, mi-l ținea pe gîrlă greu ca
Lanțul dorului ce-n suflet mă petrece nevăzut...

Fericirea? Cine știe de nu-i moara de pe Prut,
5 Ce pe loc mereu murmură apei veșnic curgătoare?
Și e poate, oglindită limpede-n apus da soare,
Lunca de răcniți și plute unde mierlele se-ascund.
La scăldat o prind copiii și-o usucă, eoi, pe prund;
La ghilit o-ntind neveste colo-n țarm pe pinza albă.

10 Fericirea? O fi poate chiar căsuța prinsă-n nalbă
A podarului și fata de pe prispă, cu ochi verzi...

Fericirea? Poate-i umbra unui vis pe care-l pierzi
Și rămîne- doar năluca dragă sufletului meu ca
Podul legănat de apa Prutului la Crasna-Leuca.

382. *IX Invocare*

1 Lovește-mă cu-amnarul planetelor, să fiu
Pe vatra veșniciei deodată focul viu,
Ce pîlptie, troznește și sare nebunatic:

Dănțuitor albastru cu talpa de jărătic,
5 Cu sufletul de flăcări și cu călcîiul gol,
Pindit mereu de-al umbrei nețârmurit ocol.

Pe mine nemurirea a prins podiș de stinci.
Descătușă-mi izvorul cu apele adinei
Și lasă-l pe sub sălcii să fie pînă-n mări
10 O fugă limpezită de-atitea instelări.

Nu puțul ce clocește sălcii un pic de apă —
Vreau valul viu și verde, ce-aleargă plină crapă,
Dar care-o clipă numai stringînd în brațe vîntul,
În străluciri de raze Iși faure mormîntul.

383. *X Vrajă*

1 Sorcova,
Moicova,
Să trăiesc,
Sâ-ntineiesc,
5 Ca un măr.
Ca un păr,
Ch... un... fir...
De... tran-da-fir...

— Yrariule, ascultă-mi rugat
10 Vrđciule, iți poruncesc,
Piji-să stan să mă eăe^e,
Fă-mi din amintire sluga.
De pe față *zvrlie-mi* glug.i.
Și în suflet nemurirea
10 Să dezlege
Și să lege
Ce e viu din vremea moartă
Ce mă-mpinse
Și mă frînșe
20 Și mă poartă:
Frunză moartă.

Moșul prinde voinicește-n mină
Bită răbojită de la stină,
O-nvîrtește peste cap — și năzdrăvan
25 Ține-n degete un lung ochean.
„Vrei să vezi”? grăiește — si-n oglindă
Țări și mări și nouri se perindă.
Iată Argeșul și via veche,
Morții mei iubiți... și in ureche
30 Glasul lor cu risu-mi Împreună...
Dar pe umbra drumului răsună
Tot mai rar, tot mai departe, tot mai ^tins

35 Ce-am iubit
Și-am îndrăgit
Și s-a sl'irsit.
Ce-am. aprins
Și m-a cuprins
Și s-a desprins
Ca un măr,
40 Ci un păi-
Ca... un... fir...
Ue... tran-da-fir.

384. A7 *S-au pierduti*

1 Unde-s frunzele pădurii? S-au pierdut.
Unde-s nfirii, călătorii? S-au pierd»!.
Unde-i rîul ce ne-a dus copilăria
Pe oglinda lui de gheață? S-a pierdut,
o Unde-i risul. unde-i plinsul. unde-i dorul
Și inbireA și durerea? S-au pierdut.
Unde-s ochii dragi odată ca lumina?
Umbra genelor plăpinde? S-au pierdut.
Unde-i omul ce am fost și eu odată'
10 Viers și suflet, ca un foșnet s-a pierdut.

Bibliografie tematică

385. *XII De voi muri*

1 De voi muri — departe de cetăți
în brazda neagră-a plugului, la noi,
Să mă lăsați cîdcat pe spate, gol,
în mină cu o ghindă de stejar.

5 Și chipul meu de lut. ce n-a știut
Să fie sufletului un locaș,
își va topi netrebnicul sfiu rîm
în valul primitorului pămînt.

Dar ghinda va-neolți. An după an
10 Vor crește rădăcini în adincime
Și va ieși din mine un copac
Ca ramurile tinere, spre soare.

Ce n-am ajuns cu mii de versuri — iată
O împlinește din belșug o creangă
15 întindă, tremurimhi-și umbra pp^te
Odihna turmelor, ce vor să vie.

LISTA DE ABREVIERI

Amintim abrevierile titlurilor de cărți ce au format volumul t de poeme, adăugind noile prescurtări ale titlurilor alcătuind volumul al 11-lea:

V.P. - VISĂRI PĂGÎNE

C.J.L. - CASA AMINTIRII

E.C - ETERNITĂȚI DE O CLIPĂ

A. - AMĂGIRI

G.Z. - GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI

ÎN. - ÎNTOARCERE

P.Ag.S. (1923 — PE ARGEȘ ÎN SUS [Cultura națională])

P.Ag.S. (1936-PE ARGEȘ ÎN SUS [B.I.T.])

B. - BATRÎNH

8.M. - SATUL MEU

B.A. - BISERICA DE ALTĂDATĂ

L. LIMPEZIMI

P.L. - PASĂREA DE LUT

CV.-CAIETUL VERDE

E.U.II - POEZII, voi. II. 1918-1927, Ediție definitivă, 1914, București,
Fundația regală pentru literatură și artă.

mss. B.A.R.S.R. — volum manuscris păstrat în Cabinetul de manuscrite
al Bibliotecii Academice Republicii Socialiste România,

mss. M.L.R. — volum manuscris păstrat în Muzeul Literaturii române,

mss. R.C.S. — volum manuscris păstrat în Colecțiile speciale din Biblioteca
Centrală de Stat.

EDIȚII ORIGINALE

- BĂTRÎNII** de Ion Pillat. Extras în revista *Cugetul românesc*. București. „Cartea Românească”, Inst. de Arte Grafice Carol Gobl S-sor î. Șt. Hasidescu, Iffi, Strada Paris (fostă Doamnei! 16. 1922. 35 p. "2 f. Volumul este tipărit în 30 exemplare numerotate și iscălite de autor și cuprinde: *Așteptându-i; Dosoftei Mitropolitul; Ghenadie Cozianul; Ienă-i/iiii V&cdrestu; Tiinicu. Goleșcu; Anton Panii; Eliade, Cîrlova și Alexandrescu-; Donici; Bohmineaiiu; Mureșanu; Alecsandri; Cel din urmă.*
- Ion Pillat, PE ARGEȘ ÎN ȘTȘ**, București, „Cultura Națională”, 1923, 118 p. Cuprinde: Ctitorii: *Ctitorii; Florica. ridul esle dedicat: Bunicei și copilăriei mele în memoriam și este format din: închinare; Florica; MormitulUul: Virful dealului; în vie; Castanul cel mare: Cireșul; Spre Izvoarăți; Pădurea din Vatra Mare; Cucui din Valea Popii; La zăvoi; În luncă; în parcul Goleștilor; Lumină, iarna; Biserica lui Horia; Căsuța din cpiiir; Casa din deal; Cămara de fructe; Odaia bunicului; Capela; Străinul; Adio la Florica. Amintiri: Jucării (din voi. G.Z.); Copil de odinioară (din voi. fi.Z.); Septemvrie I. (în :are cinc-nscir al ber:elor tiiungki). (din voi. G.Z.); Septemvrie II (O foaie sc desprinde din cring și calendar), (din voi. G.Z.); Septemvrie III, (Din bulgării vin care cu vinete și verze); Cina tea de taină (din voi. G.Z.); Toamnă (din voi. G.Z.); în cramă (din voi. A.); Aci sosi pe vremuri (din voi. fi.Z.). Acuarelă: *Acuarelă. Miorcani: Seară la Micrcani; BĂTRÎNII: Așteptându-i; Dosoftei Mitropolitul; Ghenadie Cozianul; Icnăchi;ă Văcărești; Dinicu Goleșcu; Anton Pann; Eliade, Cîrlova și Alexandrescu; Donici; Bolintineanu; Muresanu; Alcesandii: Cel din urmă; Timpul: Timpul.**
- Ion Pillat, SATUL MEU**, ilustraL ru 54 gravuri in lemn de !. Teodorescu-Sion, București. Editura Fundației Culturale Principele Carol, „Cartea vrtmii”, colecție enciclopedică îngrijită de Niehifor Crainic. Imprimeria Fundației Culturale Principele Carol, str. Latină 10, 1923, 112 p. Pe pag, 3 se află datarea: Miorcani, septembrie, 1923. Cuprinde: *Harta; Maț Gheorgke Jitarul; Proprietarul; Vtad Plugarul: Ilie Baciul; Vasile Bultoc; Ion Pescarul; Șirul Leiba; Secretarul Primăriei; Florea Her-*

ghelegiu ; Ilinca lui Ion; Anisia: Joldea Contrabandistă ; Popa Breaza Părintele Xiculai; Baba Visa; Ilnt, orbul satului; Meșter Toader; Ulița salii; Curtea boierească; Parcul; Copacii din sat; Biserica; Clopotul; Cimitirul; Crișna; Hora ; 'Baleșul vechi: Iazul: Morile de vânt; Pădurea de la Stinca; Prutul; Ptriul; Stîlpîi de. telegraf; Oile; Rindunelele; Stupid; Oiștele; Brotacul; Iepurele; Vinătrul; Amurgul; Umbra; Tăcere; Luna; Soapim; Stelele; Pîimă.a'a; .''Vom; l'ara; Toamna; Iarna; Poetul; Darul.

Ion PillaL BISERICA DE ALTĂ DATĂ, Poezii. București. Editura Xartea Românească, 1926, 107 p. + 2 f. Cuprinde: Biserica verbe: *Biserica veche; Drumul Magilor: Drumul Magilor; Spre schit; Minăstirea; Arhondaricul; Toaca; Gingul; Cozia: Monahul la capre; ingerul; Povește& Maicii Domnului eu dedicația: Lui Rainer Măria Bilke rare a cîniat viața Măriei -și lui Nichifor Crainic care a adus pe Isus în țara mea. Rugă ca *ă-ne.ep; Nașterea; Copilăria; Juruirea; Buna-Vestire; Iosif testarul; Xaiterea Domnului; Steaua; închinarea Magilor; Măria și Pruncul: Bejenia; Despărțirea; Rusalii; Bocetul; Adormirea; înălțarea; Mreaja. Chipuri pentru o evanghelie: Năvodul; Smochinul neroditor; Oaia cea pierdută; Fiul risipitor; Bunul Samarinean. Morții I. /Zi ca arice zi din sat!; II. (Suie pe muchea dealului!; III /Casă îți primește mortul!; IV j Merg pe drumul mare-n sat,'; V j Zi de aur tremurat!; Biserica de altădată: Biserica de altădată.*

FLORICA de Ion Pillat /27 desene în tuș de/, Ștefan Popesch. București, „Cultura Națională”, 1926, 178 p. în colofoniu; S-a executat această lucrare de atelierele „Cultura Națională”, București, între iunie și 29 decembrie MCMXXVI în una mie trei exemplare, dintre care trei pe hirtie olandeză Dubbel Ollifants Veŕge Van Gelder Zonen și una mie pe hirtie japoneză de document Neusie<ler. Toate exemplarele purtînd semnătura autorilor. Cuprinde: *Ctitorii; închinare; Florica; Mormintul; Virful dealului; In vie: Castanul cel mare; Rădăcini; Cireșul; Spre Izvorani; Pădurea din Valea Mare; Cucul din Valea Popii; La zăvoi; In luncă; In parcul Găieștilor; Lumină, iarna; Biserica lui Horia; Căsuța din copac; Casa din deal; Cămara de fructe; Odaia bunicului; Gelielurii bunicii; Capela; Odihna tatii; Străinul; Comoara; Adio la Florica.*

Ion Pillat, LIMPEZIMI. Craiova, „Scrisul Românesc”, 1928, 127 p. în volum a fost inclusă o poezie tradusă de Ion Pillat din Hugo von Hoffmannsthal și traducerea a 10 poezii din Jean Mareas, formînd ciclul *Stanțe*. Pe verso-ul paginii de garda, în colofoniu: Acest volum s-a tipărit, ca ediție bibliofilă, în o sută de exemplare pe carton Japon chamois, nume-rotate de la 1 la 100, o sută de exemplare po carto» Japon alb, numero-

tate de la 101 la 200. S-a tipărit de asemenea o mie exemplare nume-rotate de la 201 la 1200 pe hirtie albă antib-druck. Cuprinde; *Limpezimi: Moara uitată; Pluta; In pădure; Inscripție pentru o fîntinu. I De unde iv~t Piteștii și Argeșul și țara/; Inscripție pentru o fîntînă/ Tu ce iubești Florica, stai să-mi auzi șoplireaf; Inscripție pentru o fîntînă/ Apleacă-te o clipă pe unda tremurată/; Inscripție pentru nucul din vie; Piersicul; Proiect de templu; Hanul eu rîndunici; Casa <-: u liliac; Călușarii, Acua-*

„*
rele in Jialtb; Amurg; Sălcii; Lumina lumi; Stele; Cîntec de leagăn (pen-
tru Dinuț) /Dormi, dormi, să te-adorm ți-am adus/; Cîntec de leagăn/
Să-mi adorm copilul lin și lin tiptil/; Primăvară; Dor; Drum de seară;
Imagini toamnei ..; Pasărea toamnei; Cișmigiul de toamnă; Poetul;
Vraciul; Clniec de ducă ŕTraducere din Hugo von Hoffmamistial);
Drumuri; Ceruri străine — Atice: Sttnium; Hymet; Dafini; Popas la
Stambnl: Suieimanie; Eyub; Fintina cu platani: Stanțe (Traducere
din Jean Moreas: Un bob de grlu hrănește; Șivoi primăvăratesc; Cînd
va veni iar toamna...; Gîndesc la zări marine...; Spărgînd deodată jalea...;
In viemea tinereții...; Parii, ce mult Iși seamăn... Eternul ți-e tovarș...;
Pe cimpul fără margini...; Mai singur și pe gtduri...; Interior; Inse-
rare; Interior: Căprioara de porțelan; Miniatură persană; Peștii roșii;
Lalele; Cleștar; Icoana eu busuioc; Somn curat; Artă poetică (Fetiței
mele Pia); Calendarul vei: Mărțișor; Prier; Florar; Cireșar. Gustar;
Vinicer; Brumărel; Brumar; Undrea; Ghenar; Elegii; Elegia I (pentru
Pia și Alexandru Aiin.SriPsteanu); Elegia II; Elegia III; Elegia IV;
Elegia V; Elegia VI; Elegia VII; Elegia VIII; Elegia IX; Elegia X;
Elegia XI; FJrgia XII; Elegia XIII - Ovidiu (Lui V. Voiculoscu),

Ion Pillat, PE ARGEȘ ÎN SUS, Ediția nouă definitivă, București. Editura
Librăriei „Universala” Alcalay & Co., Calea Victoriei nr. 26 (1936) 143 p.
(Colecția „Biblioteca Pentru Toți” nr. 1404-1405I.

Postfață: „Dorind ca această nouă ediție de PE ARGEȘ ÎN SUS să fie definitivă, m-am glndit să adaug cărții mele din 1923 poeziile de aceeași inspirație, apărute mai lîrziu. Astfel am luat volumului LIMPEZIMI (1928) pe lingă ciclul Calendarul «iei poeziile grupate aici sub mim»-Ic Limpezimi argeșene cu invertirea numai, pentru o mai bună conveniență, a *Ciitecutui de toamnă* cu poezia *Acuarelă*. La fel ara completat ciclul Florira așa cum a fost tipărit în 1926, în volumul de lux ilustrat de Ștefan Popescu. Din poeziile mai vechi — socotînd că ele vor contribui să lămurească oarecum drumul parcurs spre reali-zarea atmosferei poetice din PE ARGEȘ ÎN SUS — am reluat cîteva sub titlul de Cîntece de demnlt. Le-am dat, împreună cu celelalte bucăți srrisc nainte de război pentru o mai bună înțelegere a acestei evoluții. In ce privește forma versurilor, am revenit pentru unele din ele la textul

intîilor publicării. Poemul BĂTRÎNII, l-am reprodus în varianta sa din urmă mult procurtală și sper mai unitară. Din versiunea anterioară am păstrai. ca o poezie de sine slăliUoare, doar *Ursul lui Donici*. Am scos in sa din cuprinsul cărții: *Seară la Miorcani*, străină de Argeș."

Ciclul Florica a fost scris in anii 1921 și 1321; BĂTRÎNII hi 1913 și Urmiu.it mai U'i'iu, tot în J91Ș; *Aici sosit pt vremuri. Jucării. Septemvrie* -• in 1919; *Toamna și Cina cea de taină*, în 1921' *Ctitori*; in Ift22, *Acuarelă și Timpul*; in 1925-1926 Calendarul viei și Limpezimi argeșeni'.

..*Vai* 1930

Volumul cuprinde: *Clitooii; Florii-a: închinare; Florica; Mormîntal; Virful dealului; In vie; Castanul cel mare; Rădăcini; Cireșul; Spre Izvorani; Pădurea dia Valea Mare; Cucul din Valea Popii: IM. zăvoi; în luncă; Parcul Găieștilor; Lumină, iarna; Biserica lui Horia; Căsuța din copac; Cana din deal; Cămara de fructe; Odaia bunicului; Ochelarii bunicii; Capela; Odihna tatii; Străinul; Comoara; Adio la Florica. ToftfilDa amintirii: Copil de odinioară (din voi. G.Z.): *Septemvrie; (în zare cme-nscie al berzelor triunghi)* (din voi. G.Z.) țSeptemvr e; /Din bulgării vm care cu vinete fi verze) [din voi. G.Z.); *Cina cea de taină*; [din voi. G.Z.) *Timpul; Cîntec de toamnă*. Trecutul viu: *înapoiere; Jucării*, (din voi. G.Z.); *Drum de noapte* (din voi. G.Z.); *Aci sosit pe vremuri* (din voi. G.Z.); BĂTRÎNII h) forma prescurtată din voi. P.I.; *Ursul lui Donici* [din voi. H.). LImpeilmi argpțene: *Acuarele; In pădure* [din vot L.); *Inscripție pentru nucul din vie* (din voi. li.) î *Inscripție pentru o fntlnă* (din voi. L.); *Altă inscripție* (din voi. L.); *Alta* (din voi L.J; Calendarul viei: (din voi. L.); *Mărțișor: Prier; Florar; Circ^ar; Cuptor, Gustar; Vinicer; Brumărel; Brumar; Undrea; Ghenar; Făurar; Cîntece de demult: Drumul strămoșesc* (din voi. E.C.); *Amurg* (din voi. A.); *însiere* (din voi. ÎN); *Cîntec de toarmiă* [din voi. E.C.); *Cîntec in noapte* (din voi. A.); *Nocturnă* (din voi. E.C.); *Alt cîntec* (din voi P-Ag.S.): *în primăvară; Vitai de o cetate* (din voi. Y.P.); *Sub plop'i* ,si>....' *Trei calări* (din voi. A.); *Bretania* (din voi. G.Z.); *în luna tn (ara pălesc...* (din voi. G.Z.); *în fiare* (din voi. G.Z.); *Clopote sună* (din voi. G.Z.); *Trei îngeri* (din voi. G.Z.); *Copilul și Steaua* (din voi. G.Z.); *Poruncă* (din Voi. G.Z.).*

ion Pillat, PASĂREA DE LUT, București, Editura „Adevărul" 1934, 240 p. ed. I. La p. 240 nota din colofoniu explică rațiunea care a decis componența volumului. „Cartei de față menită să dea marelui public o privire unitară asupra liricei lui IIMI Pillat, cuprinde — într-o ordine noua cu omisiunea tălmăcirilor și eu un text cîteodată revăsul — materia volumelor: PE ARGEȘ ÎN SUS, SATUL MEU, LIMPEZIMI și CAIE-

TUL VERDE la care t-au adăugat na număr de poezii inedite, scrise in ur/aă. BISERICA DE ALTĂDATĂ, concepuLi de autor ca un toi aparte și de sine stătător, a rămas in alară, precum și SCUTUL MINERVEI care nu-și ailă locul aici. Poemul BĂTRINII apare acum într-altă versiune, mult prescurtată. Pentru ușurarea cititorului, *Elegiile* din LIMPEZIMI și-au redobtndit titlurile la apariția lor în reviste. Poeziile di» volum au (ost scrise între anii t?1b — 1933".

Tot iu anul 1934 apare și ediția a I I-a a volumului PASAREA DE LUT, avind același cuprins. Așadar unele din poeme, cum și CAIETUL VERDE (1928-19321, depășesc perioada dc timp 1918-1927 în care au fost scrise cele din POEZII voi. II. ^e vor semnala însă la locul potrivit poemele din PE ARGEȘ ÎX SUS, EĂTHÎNII. SATUL MEU și LIMPEZIMI, reputilcate in PASĂREA DE LUT, cum și transformările și prescurtările survenite.

ANTOLOGII POSTUME

Poezii. Antologie și prefață de Aurel R.'ni, București, Editura pentru literatură. 1965, 446 p. Copertă de Cristea Muller. Cu portretul lui Ion Pillat, Cuprinde: PE ARGUS ÎN SUS 1918-1925: *Florica: Ctitorii; Florica; Virful dealului; In vie; Castanul cel mare; Cireșul; Spre Izvorani; Pădurea din Valea Mare; Cucul din Valpa Popii; La zăvoi; în luncă; Parcul Goleșitor: lumină, iarna; Biserica lui Horia; Căsuța din copac; Cann din deal: Cămara de fructe; Odaia bunicului: Ochelarii bunicii; Capela; Odihna tatii; Străinul; Comoara; Adio la Florica; Trecutul viu; Septemvrie I | în zare cine-nscie al berzilor triunghi;/ Septemvrie III | Din bulgara vin care cu vinete și verzej',- *Cina cea de Mina; Toamnă: In cramă; înapoiere. Jucării; Drum de noapte; Aci sosit pe vremuri; Acuarelă; Inscripție pentru nucul din vie; Inscripție pentru o fntlnn*. Din volumul BĂTRÎNII: *Bătrînii* In forma prescurtată din E.D. II. Din volumul SATUL MEU (1923): *Harta: Vlad Plugarul; Vacile Bultoc; Jlinca lui Ion; Anisia: Baba Vița; Meșter Toader; Curte boierească; Cimitirul. Hora: Rățul «eckii; Morile de vint. Prutul; Oile; Iepurele: Amurgul; Toamnă; Iarnă; Poetul*. Din volumul BISE-RICA DE ALTĂDATĂ (1923-1926): *Drumul Magilor; Spre schit; Monahul la capre; Biserica de altădată; Povestea Maicii Domnului: Matca și Pruncul; Bocetul*. Din volumul LIMPbIZIMI (1923-1927): *Limpezimi; Moara uitată; Pluta; Proiect de templu; Hanul cu rndunici; Călușarii; Amurg în Deltă; Sălci; Suleimanie; Fîntna cu platani;**

Noapte pe țarm; Lumina lunii; Stele; Primăvară; Dor; Drum de seară; Pasărea toamnei; Cișmigiu de toamnă; Poetul; Drumuri; Interior; Interior: Căprioara de porțelan; Minialirăpersană; Peștii roșii; Cintecde leagăn; Artă poetică; CaleDilatul viei; Mărțișor; Prier; Florar; Cire-ur; Cuptor; Gustar; Vinieer; Brumărel; Brumar; Unirea; Ghenar; Făurar; Elegii: I Cloșani; (II Toamna la Florica: VI Toamnă iii Miorram; ViI Copacilor; VIII Fericirea; XI S-ai pierdut; XII De voi muri.

Poezii, voi. 1—2. Antologie de Dinu Pillat. Prefața de Mirtca Tomuș. București, Editura pentru literatură, 1967.

Î Din volumul PE AROEȘ. ÎS SUS: Ctsiwii; închinare; Florica; Mormintul; Vîrful dealului; lu vie; Castanul cel mare; Rădăcini; Cireșul; Spre Izvorani; Păduita din Valeu mare; Cutai din Valea Popii; La zăvoi; în luncă; Parcul Găieștilor; Lumină, iarna; Biserica lui Horia; Căsuța din copac; Caia din deal; Cămuia de iurte; Odaia bunicului; Ochelarii bunicii; Capela; Odihna tatu; Străinul; Comoara; Adio la Florica; Copil de odinioară; Septemvrie I. j în zare cine-n. <crie al benelor triumghi/; Septemvrie II /O foaie se desprinde din cring și caleadur/; Septemvrie III / Din bulgării rin care cu vinete și aer zel; Toamnă; Timpul; Jucării; Drum de noapte; Aci sosi pe vremi,ri; Acquarelă; BĂTRÎNII în forma prescurtată din P.L. și E.D. II; Ursul lui Donici. Din volumul SATUL, MEU: Harta; Lumina; Proprietarul; Vlud Plugarul; Ilie Baeiu; Baba Vișă; Copacii din sat; Cimitirul; Hora; Stilpii de telegraf; Brotacul; Tăcerea, Iarnă. Din volumul BISERICA DE ALTĂDATĂ: Spre schit; Minăstire; Toaca; Cozia; Monahul la capre; Biserica de altă dată; Povestea Maicii Domnului; fugă ca să încep; Xash-rea; Copilăria; Jurăirea; Buna-Vestire; Iosif teslarul; Nașterea Domnului; Steaua; închinarea Magilor; Matca și Pruncul; Bejenie; Despărțirea; Rusalii; Jalea; Bocetul; Adormirea; înălțarea; Mreaja. Din volumul LIMPEZIMI: Hanul cu rindunici; Călușarii; Amurg in Deltă; Fintiua cu platani, Lumina lunii; Primăvara; Drum de scară; Imagini, toamna; Cișmigiu de toamnă; Interior; Căprioara de porțelan; Miniatură persană; Peștii roșu, Ijalte; Cntec de leagăn: Alt cinuc de leagăn; Artă poetică; Calendarul viei: Mărțișor; Prier; Florar; Cireșar; Cuptor; Gustar; Vinicer; Brumărel; Brumar; Tjndrea; Ghenar; Făurar; Cloșani; Primăvara; Toamna la Florica; Vremea; Marinarul; Toamnă la Miorcani; Copacilor; I'rajd; S-au. pierdut; De voi muri.

Versuri: Cuvînl înainte de Al. Piru. București, Editura Tineretului, 1908. 269 p. Cu portretul lui Ion Pillat de Bardocz Ludovic (Colecția „Cele mai frumoase poezii”). Din volumul PE ARGES ÎN SUS: Cîtorii; Morrtntal; în vie; Cireșul; Cucul din Valea Popii; La zăvoi; în lunca; Cămara de fructe; Odaia bunicului; Ochelarii bunicii; Odihna tatii;

Străinul: Septemvrie (I); Septemvrie (UJ); Toamnă; Drum de noapte; Aci sosi pe vremuri; Acquarelă. Din volumul SATUL MEU: Vlad Plugarul; Ilie Baeiu: Cimitirul; Stilpii de telegraf. Din volumul BISERICA DE ALTĂDATĂ: Mynahul la capre; Biserica de altădată; Adormirea; Mreaja. Din volumul LIMPEZIMI: Hanul cu rindunici; Amurg In Deltă; Strle; Primăvara; Interior; Căprioara de porțelan; Peștii roșu: Cntec de leagăn; Mărțișor; Cuptor; Gustar; Brumar; De vot muri.

Ceremonia naturii [Antologie și studiu] de Victoria Ana Tăușan. București. Editura Albatros, 197:1: 223 p. (Seria „Contemporanul nostru”). Din volumul I'E ARGES ÎN SUS: închinare; !n vie; Rădăcini; Spre Izvorani; Pădurea din Valea Mare; La zăvoi; Parcul Găieștilor; Biserica lui Horia; Odihna talii; Comoara; Septemvrie / o foaie se desprinde din cring și calendar/; Toamnă; înapoiere; Aci sosi pe vremuri; Inscripție pentru nwid din vi*; BĂTRÎNII (fragmentel. Din volumul SATUL MEU: Copacii din sat; Iarnă; Poetul. Din volumul LIMPEZIMI: Proiect de templu; Călușarii; Sălcii; Imagini, toamna; Inserare; Cntec de leagăn; Undrea; Toamna la Florica; S-au pierdut; De toi muri.

Poezii: Antologie, postfață și bibliografie de Cornel Ungureanu. București, Editura Minerva, 1975, 307 p. (Arcade). Din volumul PE ARGES ÎN SUS: Florina: Cîtorii; închinare; Florica; Mormintul; Vtrful dealului; In VIA; Castanul cel mare; Rădăcini- Cireșul: Spre Izvorani; Pădurea din Valea Mare; Cucul din Valea Popii: La zăvoi; In luncă; Parcul Găieștilor,- Lumină, iarna; Biserica lui Horia; Căsuța din copac; Casa din. deal; Cămara de fructe; Odaia bunicului; Ochelarii bunicii; Capela; Odihna talii; Străinul; Comoara; Adio la Florica; Trecutul viu; CopiX de odinioară; Septemvrie I j în zare cine-nscrie al benelor triumghi/; Septemvrie II /O foaie se desprinde din rring și calendar/; Septemvrie III | Dm bulgării via care cu vinete fi verse/; Toamnă; Timpul; Drum de noapte; Aci sosi pe vremuri; Acquarelă. Din volumul SATUL MEU": Harta; Lumina; Vlad Plugarul; Copacii din sat; Cimitirul; Hora. Din volumul BISERICA DE. ALTĂDATĂ: Minăstire; Cozia; Monahul la capre; Bocetul; Mreaja. Diu volumul LIMPEZIMI: Limpezimi: Hanul cu rindunici; Călușarii: Primăvară; Drum de seară; Cișmigiul de toamnă; Interior: Interior; Căprioara de porțelan; Miniatură persană; Lalele: Cintec de leagăn; Artă poetică; Calendarul viei; Mărțișor; Prier; Florar; Cireșar; Cuptor; Gustar; Vinicer; Brumărel; Brumar; Ghenar; Făurar; Elegii: III Toamna la Florica; XI S-au pierdut.

Ion Pillat. Pe Argeș ta sus. Antologie, postfață și bibliografie de Ioan Adam, București, Editura Minerva, 1984. Din volumul PE ARGES ÎN SUS: Florica: Cîtorii; închinare; Florica; Morrtntul; Vtrful dealului; In vie; Castanul cel mare; Rădăcini; Cireșul; Spre Izvorani; Pădurea

din Valea Mare; Cucul din Valea Popii; IM. zăvoi; în luncă; Parcul (joleștilor; Lumina, iarna; Biserică lui Horia; Casata din copac; Casa din deal; Cămara de fructe; Odaia bunicului; Ochelarii bunicii; Capela; Odihna tatii; Străinul; Comnara; Adio la Florica; Trecutul Tiu: Copil de-odinioară; Septemvrie I; Septemvrie II; Septemvrie III; Cina cea de taină; Toamnă; în cramă: Timpul; Chemare; înapoiere; Jucării; Drum de noapte; Aci sosi pe vremuri; Acuarelă; Inscripție pentru nucul din vie; Inscripție pentru o flnă. Poemul BĂTRÎNÎ a fost publicat în forma prescurtată din POEZII, voi. II. ediția definitivă din 1944; Unul lui Donici. Din voi. SATUL MEU: Harta; Lumina, Moș Ghorghe Jitarul; Vlad Plugarul; Ilie Baci; Vasile Buhoc; Ilinca lui Ion; Curtea boierească; Parcul; Copacii din sat; Biserica; Cimitirul; Pădurea de la Stîncă; Rîndunelele; Stupul; Iepurele; Tăcerea; Poetul. Din voi. BISERICA DE ALTĂDATĂ: Drumul Magilor: Biserica veche; Minăstire; Monahul la capre; Povestea Maicii Domnului: Bocetul; Mreața. Din voi. LIMPEZIMI: Moara uitată; Pluta; Co sa cu liliac; Imagini, toamna; Poetul; Interior: Interior; Căprioara de porțelan; Peștii roșii; Artă poetică: Calendarul viei: Mărțișor; Priser; Florar; Cîreșar; Cuptor; Gustar; Vinicer; Brumăre!; Brumar; Undrea; Chenar; Făurar; Elegii: I. Cloșani; 111. Toamnă la Florica; V, Marinarul; XII. De voi inui.

POEZII SCRISE ÎNTRE 1918-1927. PREZENTE
ÎN ANTOLOGII ȘI VOLUME COLECTIVE

Poezia toamnei. Antologie de Ion Pillat. București. „Viața Românească”, 1921. Do I.P.: în vie, (P.Ag.S.) p. 85; Pădurea arde-n toamnă, (BĂTRÎNI!) p. 100-101; Toamnă, (P.Ag.S.) p. Septemvrie fîn zare cine-nscie al berzelor triumghi/, (P.Ag.S.) p. 18S.
Sezătorile scriitorilor din Ardeal și Banat. F.I. „Luceafărul”. 1923. De I.P.: Ctitorii (P.Ag.S.) p. 21.
România jună. Cartea semicentenarului -1871—1921, București, Impr. Fundației. De I.P.: Toaca (B.A.) p. 15.
Antologia poezilor de azi de Ion Pillat și Perpossicius. București. Cartea Românească, 1928, voi. II. De I.P.: Aci sosi pe vremuri (P.Ag.S.), p. 154-155; în vie (P.Ag.S.) p. 155; Acuarelă (P.Ag.S.) p. 156-157; Vlad Plugarul (S.J.U.), p. 157; Ilie Baci (S.M.) p. 158; Vasile Rultoc (S.M.), p. 158; Ion Pescarii (S.M.) p. 158; Mreața (B.A.) p. 158-160; Smochinul neroditor (B.A.); Pluta (L.) p. 161—162; Interior (h.) p. 162-163; Elegia [XII] (L.) p. 163.

- 5 *Antologia Dobrogei.* Prozatori și poeți cu prilejul cin cante narului. București, „Casa Școalelor”, 1938. De I.P.: Năvodul (B.A.) p. 172-173; Smochinul neroditor (B.A.) p. 174—175; Oaia cea pierdută (B.A.) p. 176-177.
- 6 *Curs de limba română pentru clasa a 3-a secundară,* D. Caracostea și D. Fortu. Ed. a 3-a București, „Akalay”, 1934. De I.P.: Mormntul (P.Ag.S.) p. 103-104.
- 7 *Carte de limba română pentru clasa a 8-a secundară* de Ștefan Pop și Paul Papadopol. Ed. a i-a, București. „Cultura Românească”, 1935. De I.P.: Primăvară (L.) p. 134; Piriul (S.M.) p. 134-135.
- 8 *Manual de limba romană pentru clasa a 2-a licee, școli normale* de Const. Longhin, Ed. a i-a, București, „Cartea Românească”, 1936. De J.P. Vlad Plugarul, p. 138.
- 9 *Carie de limba română pentru clasa a S-a școli secundare și similare* de A.I. Bujor și F. Iliosa, Ed. a 2-a, București, „Naționala-Ciornei”, 1936. De I.P.: în vie (P.Ag.S.) p. 364; Biserica de altădată (B.A.) p. 365; De voi muri (L.) p. 366.
- 10 *Carte de limba romană pentru clasa a 4-a secundară* de Constantin Damianovici, Ed. a 3-a. București, „Naționala-Ciornei”, 1936. De I.P. în vie (P.Ag.S.) p. 0-7; Primăvară (L.) p. 316-317.
- 11 *Stil și compoziție, carte de limba română pentru clasa a i-a a școalelor secundare* de Ion Nisipeanu, Alex. Ionescii și Ioan Popescu, București, „Cugetarea” 1936. De J.P. Interior (L.), p. 69.
- 12 *Cele mai frumoase poezii românești. Antologie pentru tineret* de ConsL. Solomon și G. Ursu, voi. 1 *Lirice*, București „Cugetarea” (1937) De I.P.: în vie (P.Ag.S.) p. 2; Aci sosi pe vremuri (P.Ag.S.) p. 242-243.
- 13 *Poezia română de la origine pină In zilele noastre (1673—1937)* de Gh. Cardaș. București, Institutul de Arte Grafice „Tiparul Universitar”, 1937. De I.P.: în vie (P.Ag.S.) p. 580.
- 14 *Antologie română* de Sextil Pușcaru și Ion Breazu. Halle, Max Nemeyer Verlag, 1938. De I.P.: Mărțișor (L.) (Calendarul viei), p. 76—77.
- 15 *Carte de limba română pentru clasa I-a gimnaze și licee teoretice* de Petrescu-Zoița și Elena Constanlinescu-Dîmbeanu. Ed. a 2-a, București, Librăria Academica, 1938. De I.P. Vlad Plugarul (S.M.), p. 122.
- 16 *Limba și Literatura românească, manual pentru clasa a 3-a gimnaze și licee comerciale* de Gr. Trancu-lași și Const. Dinu, București, „Cugetarea”, 1938. De I.P. Mureșanu (B.), p. 42-43.
- 17 *Carte de limba română manual pentru clasa I-a secundara gimnaze și licee teoretice* de N.D. Peltescu-Zoița și Elena Constantinescu-Dinulescu, Ed. a 2-a. București, („Bucovina”), 1943. De I.P. Vlad Plugarul (S.M.), p. 130.

- 18 *Literatura rămână contemporană*, antologia de V. Streinii, București, „Dacia”, 1943. De I.P. *Ani vsi pe vremuri* (P.Ag.S.) p. 134-136; *Odaia bunicului* (P.Ag.S.) p. 136; *In vie* (P.Ag.S.) p. 137; *Morintul* (P.Ag.S.) p. 137-13W; *flie Baci* (S.M.Ji ți. U 8; *Arii poetică* (L.), p. 140,
- 19 *Mama. copilul și căminul familial in poezia romanească*. Antologie cu o prelată de Ion Breazu. Sibiu. „Daria Traiană”, 1943. De I.P.: *Odihna tatu* (P.Ag.S.) p. 106.
- 20 *Poeții în rugăciune* culeși și adnotați de Ioan Georgescu. Oradea, Edit. „St. N'ichita”, (934. *Huga ca să Încep* (H..A.) p. 207 -208.
- 21 *Poezia noastră religioasă*. Antologie însoțită de un studiu critic de Iun Vînireseu, Cluj, Edit. Episcopiei ortodoxe române, 1934. De I.P. *Toaca* (B.A.) p. 116; *Maica fi pruncul* (B.Ji.) p. 1 ÎS; *înălțarea* (B.A.) p. 119.
- 22 *Din lirica mării*. Antologie, prefața, tețt îngrijit de Vasile Kcolescu. București. Editura pentru literatură, 1964.
- 23 *Ctntarea cărții*. Scriitorii români despre cărți. Ediție îngrijită de îs*. Georgescu Tistu. Prefață de D. Pauaitescu-Perpessicius. București, Editura Tineretului, 1967. De I.P. *Dosoftei Mitropolitul*, (B.) p. 63-69.
- 24 *inllnire cu poezia* culegere de versuri pentru pionieri și școlari. București. Editura tineretului, (19G7). De I.P. *Cămara de fructe*; (P.Ag.S.) p. 127; *Parcul Golestilor* (P.Ag.S.) p, 130.
- 25 *Genul liric*. Studiu introductiv și antologie de Margareta Iordan. București. Editura tineretului, 1968. De I.P.: *Toamnă la Florica* [Elegia III]: (L.) p. 210; *în vie* (P.AG.S.) p. 272; *Amurg In Deltă* (L.) p. 273.
- 26 *Poezia română modernă de la G. Bacovia ia Emil Botta*. Antologic, prefață și note de Nicolae Manolescu. Voi. 1—2, București, Editura pentru literatură (968. *Ctitorii* (P.Ag.S.) p. 134—155; *In vie* <P.Ag.S.) p. 155—156; *Cămara de fructe* (P.Ag.S.) p. 156—157; *Odaia bunicului* (P-Ag.S.) p. 15?; *Ochelarii bunicii* (PAg.S.) p. 158; *Septemvrie III [Din bulgării vin care rit vinele și verze]* (P.Ag.S.) p. 158—159; *Drum de noapte* (P.Ag.S.) p. 159-160; *Aci sosi pe vremuri* (P.Ag.S.) p. 160—162; *Hanul cu rindnici* (L.) p 162-163, *Interior* (L.) p. 163—164; *Cuptor* (L.) (Calendarul viei) p, 164—166; *Gustar (idem)* p. 166—167; *Brumărel* [idem] p. 167—169; *Brumar* (idem) p. 169—170; *Ghenar* (idem) p. 170-172; *Timpul* (P.Ag.S.) p. 17'..
- 27 *Ce-ii doresc eu fie dulce Românie...* Culegere de poezii, editată sub îngrijirea inspectoratului școlar al municipiului București, București, (13 Decembrie 191Sj, 1971. De I.P. *Ilie Baci* (S.M.)
- 28 *Efigiile naturii*. Antologia pastelului românesc de Petre Stoica și M. Tomș- Voi. I, București, „Minerva”, 1971. De I.P. *Primăvară* (L.) p. 66; *în vie* (P.Ag.S.) p. 89-90; *Septemvrie*(P-Ag.S.) p. 90; *lazul*, (SJM.) p. 230—231; *Amurg în Deltă* (L.) p. 231; *Castanul cel mare* (P.Ag.S.) p. 247; *Rădăcini* (P.Ag.S-) p. 24S; *Iepurele* (S.M.) p. 259; *Interior* (L.) p. 3-7; *Odaia bunicului* (P. A.G. S.) p. 377—37?; *Cămara de fruriei*. P.Ag. S.) p. 378; *Peștii" roșii* (L.) p. 378-379; *Lalele* <L.) p. 379; *Spre Izvorani* (P.Ag.S.) p. 207.
- 29 *Glasurile patriei*. Antologie de poezie patriotică românească. Prefață de Ion Dodu Bălan, București „Minerva” 19”I. De I.P. *Ctitorii* p. 139-140.
- 30 *Avram lanvu*. Antologie literară de Al. Andrițoiii. București „Albatros” 1972. De I.P. *HĂTliINII* (fragment) p. 38-39.
- 31 *CUeva precizări asupra literaturii romane* de Al. Rosetti, București, Emineseu 1972. De I.P. *Ctitorii* (P.Ag.S.) p. 123-126.
- 32 *Dedicații lui Emineseu*. An'olojjw și studiu introductiv de V. Crăciun. Botoșani, Comitelui pentru literatură și Educație Socialistă, 1972. De I.P. *BATRÎNII* p. 125-135; *[Așteptîndu-i; Imăchiță Yăcărescu; Dinicu Golescu; Anton Pann; Eliade, Ci'lova *i Alezândreșca; Donici; Bolintineanu; Mureșanu; Alecsandri.]*
- 33 *Glasurile patriei*. Antologie de poezie patriotică românească. Ediție îngrijită de H. Gfănescu. Prefața de Ion Dodu Bălan. București „Minerva” 1972. De I.P. *Ctitorii*, p. 238-239.
- 34 *Glasuri închinatc mamei*. Antologie de Victor c r a i i u n , Ed. a 2-a București „Ion Creangă” De t 1'. *Botemi* (B. A.) p. *IIZ-VIz*.
- 35 *O. mamă, dulce mamă...* Antologie de Nicolae Țirioi. Prefață de Ana Blandiana, Timișoara, „Facla”, 1973. De I.P. *Bocetul* (B.A.) u. 63-64.
- 36 *O sută de ani de sonet românesc*. Antologie de ti. l'umozei, București, Editura Albatros, 1973. De I.P. *Cina cea de taină* (P.Ag.S.) p. 122; *Drum de noapte* (P.Ag.S.) p. 124.
- 37 *Poezii cu formă fim*. Ediție îngrijită, prefață, note și bibliografie de Gh. Cardaș, București, Editura Albatros, 1973. De I.P. *Aci sosi pe vremuri* (P.Ag.S.l p. 85-86.
- 38 *Antologia poeziei românești de Zoe Ouuiitrescu-Ruşulenga*, București, Editura didactică și pedagogică, 1974. *Ctitorit* (P.Ag.S.) p. 281-282.
- 39 *Arghezi, Bacoviu, Barbu. Bluga. Fundoianu, Mania, Pillat, Yoiculescu*. Prezentăți de Laurențiu Ulici. Cronologie de Emil Mano. București, Editura enciclopedica română, 1974. De I.P. *Ctitorii* (P.Ag.S-) p- 306-307; *în vie* (P.Aș.S.) p. 307; *Odaia Bunicului* (P.Ag.S.) p. 307-308; *Cina cea de taină* (P.Ag.S.) p. 308; *Aci sosi pe vremuri* (P.Ag.S.) p. 309-310; *Anisia* (S.M.) p. 310; *Prutul* (S.M.) p. 311.
- 40 *Din poezia de dragoste a lumii*. Selecție de Măria Banuș. Voi. 2, București, Minerva, 1974. De I.P. *Aci sosi pe vremuri* (P.Ag.S.) p. 260-262.
- 41 *Gorunul lui Horia*. Poeme. Antologie și cuvint înainte de V. Fanaclie, București „Minerva” 1974. De I.P. *Bisericuța lui Horia* (P.Ag.S.) p. 119; *Mureșanu* (BATRINH) p. 119-121.

- 42 *Legenda noastră. Inscricții pe coloana fără de sfișit a țării.* Antologie de Fănuș Băileșleanti. Cuvînt înainte de Zoe Dumilrescu-Bușulenga, București, „Albatros”, 1974. De I.P. *Ctitorii* (P.Ag.S.) p. Sil.
- 43 *Mamei...* Antologie de poezie. București. Editura didactică și pedagogică, 1974. De I.P. *Cintec de leagăn* (L.) p. 61; *Bocetul* (B.A.) p. 62-63.
- 44 *O constelație a poeziei române moderne dc Dinu Pillat.* Selecții din Tudor Arghezi, G. Bacovia, Ion Barbu, Lucian Blaga, B. Fundoianu, Adrian Maniu, Ion PiUat, Ion Vinea, V. Voiculescu. București, „Cartea Românească” 1974. De I.P. *Ctitorii* (P.Ag.S.) p. 263-264; *la vie* (P.Ag.S.) p. 264; *Cămara de fructe* (P.Ag.S.) p. 265; *Ochelarii bunicii* (P.Ag.S.) p. 265-266; *Aci sosi pe vremuri*, (P.Ag.S.) p. 266-268; *Interior*, (L.) p. 268-269; *De voi muri* (L.) p. 269.
- 45 *Copilăria evocată de poeți* (De Ia Eminescu la N. Labiș). Antologie de Ion N. Voiculescu. București, Editura didactică și pedagogică, 1925. De I.P. *Cireșul* (P.Ag.8.) p. 67-68; *Ochelarii bunicii* (P.Ag.S.) p. 68-69.
- 46 *Culegere de literatură română patriotică și militantă.* Ediție îngrijită de George Sorin Movileanu și Dumitru Andronache. București, „Albatros”, 1975. De I.P. *Ctitorii* (P.Ag.S.) p. 172-173.
- 47 *Culegere de poezie patriotică.* Deva, Casa județeană a corpului didactic, 1975. De I.P. BĂTRÎNII (fragment), p. 224-225.
- 48 *Patrie, partid, popor.* Culegere de literatură patriotică pentru clasele V—VIII, de Petru Demetru-Popescu și Gh. Savu, București. Editura didactică și pedagogică, 1976. De I.P. *Cintec de leagăn* (L.) p. 225.
- 49 *Poezii patriotice și revoluționare.* Antologie. București, „Minerva” 1976. De I.P. *Ctitorii* (P.Ag.S.).
- 50 *Symbolism, modernism, avangardism.* îndrumări metodice de I. Mihaș, București, Editura didactică și pedagogică, 1976. De I.P. *Ctitorii* (P.Ag.S.), p. 145-146; *închinare* (P.Ag.S.) p. 146-147.
- 51 *Antologia umorului liric.* Texte alese și prefață de Ștefan Cazimir. București, „Minerva”, 1977. De I.P. *Odaia bunicului* (P.Ag.S.) p. 144; *Brotacul* (S.M.) p. 134-135; *Gustar* (L.) p. 135-136.
- 52 *Preșcolarul și literatura.* Studii și antologie de Bionca Bratu. București, Editura didactică și pedagogică, 1977. De I.P., *Primăvară*, (S.M.) p. 139.
- 53 *Cintecul amintirii.* Antologic și prefață de Cezar Ivănescu, București, „Minerva”, 1978. De I.P. *Ctitorii* (P.Ag.S.) p. 108-109; *Aci sosi pe vremuri* (P.Ag.S.) p. 109-111.
- 54 *Crestomație românească.* Texte de limbă literară, alese și adnotate de Șt. Munteanu, Doina David, Ileana Oancea, V.D. Tîra. București. Editura didactică și pedagogică, 1978. De I.P. *Aci sosi pe vremuri* (P.-Ag.S.) p. 264-265.

- 55 *Giuduri închinat mamei.* Antologie și prefață de Victor Crăciun. Ed. a 3-a, revăzută. București, „Ion Creangă” 1978. De I.P. *Bocetul* (B.A.) p. 203—205; *Cintec de leagăn* (L.) p. 200—206.
- 56 *Niciodată toamna nu fu mai frumoasă.* Antologie lirică de Simion Dănilă. Cuvînt înainte de Al. Jebeleanu, Timișoara „Facla” 1978. De I.P. BĂTRÎNII (fragment) p. 30; *Cămara de fructe* (P.Ag.S.) p. 70; *în vie* (P.Ag.S.) p. 137.
- 57 *Ambrozie și nectar.* Culegere de aforisme, reflecții, versuri, anecdote, curiozități privind via și vinul de Avram D. Tudose, Ioan Elex. Angheluş. București. Editura „Cres”, 1978. De I.P.: *Brumărel* (L.), (o strofă) p. 120; *Vinicer* (L.) p. 120-123; *Brumar* (L.) la strofa) p. 130; *Undrea* (L.) (o strofă) p. 169.

PERIODICELE ÎN CARE AU FOST PUBLICATE POEMELE.
(ÎN ORDINE CRONOLOGICĂ)

- Aci sosi pe vremuri,*
Letopiseți, I (1919), nr. 8, 1 mar., p. 3. *Cultura poporului*, I (1921), nr. 16, 15 aug., p. 2. *Flacăra*, VIII (1923), nr. 12, 18 mai. p. 187. *Universul literar*, XLII (1926), nr. 11, 11 mar., p. 9. *Junimea literară*. XVII (1928), nr. 4—6, apr.-iun., p. 132—133.
- Jucării.*
Letopiseți, I (1916), nr. 5-6, 20 dec, ian.. 1919, p. 1. *Citiți-mă*, I (1922), nr. 2, ian., 1922, p. 87-89. *Aurora*, București, VII (1927), nr. 1848, 25 dec, p. 8
- Septemvrie II* (O foaie sc desprinde din erîng...)
însemnări literare, f (1919), nr. 44, 14 dec, p. 9.
- Toamnă.* (Au vuit prelung...)
însemnări literare, 1 (1919), nr. '3, 7 dec, p. 4. *Adevărul*, XXXII (1919), nr. 10. 933, 15 dec, p. 2, *Junimea literară*, XII (1923), nr. 10-11, oct., - nov., p. 387, *Cronica*, I (1966), nr. 9, 9 apr., p. 8.
- Copil de-odinioară.*
Sburătorul, I (1920), nr. 39, 10 ian., p. 302.
- înserare.* (Deschid ochii seara).
Ideea Europeană, I (1920), nr. 37, 21 -28 mar., p. 3. *Flacăra*, VIII (1923), nr. 5, 2 fe..p. 89.

în vie.

Gîndirea, J (IPil), nr. 9, 1 sep., p. 161. *Alba Iulia*, V (1923), nr. 2, I oct., p. 1. *Falanga*, I (1927), seria 2, nr. 11, 12 feb., p. 2. Cu titlul greșit: *Castanul cel mare în Junimea literară*, XVII (1926), nr. 4—6, apr.-iun., p. 135—136. *Pagini Basarab&ne*, I (1936), nr. 10—11, oct.-nov., p. 2. *Bomdma- literară*, I (1939), nr. 21, p. 17. *Calendarul gospodariilor pe 194& de I. Simionescu*, București, *Cartea Românească*, 1940, p. 86. *Almanahul Vremea pe 1942*, București, 1942, p. 47. *Cutezătorii*, I (1967), nr. 2, 5 oct., p. 14. *Ibid.*, III (1969), nr. 44, 30 oct., p. 3. *Albina*, LXXIV (1970), ar. 40, 7 oct., 1971. *Tribuna României*, LXXI (1975), tir. 4, p. I.

t'ucul din Ytilea Popit.

Gîndirea, I (1921), nr. 15 oct., p. 153.

Spre livorani.

Gîndirea, I (IPilj), nr. 12, 15 oct., p. 212. *Adevărul literar și artistic*, II (1921), nr. 41, p. 3 (reprodusă din *Gîndirea*).

Casa din deal.

Gîndirea, I (1921), nr. 15, 1 dec, p. 271.

închinare

Flacăra, VII (1921), nr. 1, 10 dec, p. 9-10.

Aiormntul.

Flacăra, VII (1921), nr. 2, 17 dec, p. 25. *Lumea*, Iași, VII (1924), nr. 1633, 26 feb., p. 'J.

Îrful dtalului.

Flacăra, VII (1921), nr. 3, 24 dec, p. 41.

Caftanul cel mare.

Flacăra, VII (1921), nr. 4, 31 dec, p. 57.

firetul.

Flacăra, VII (1922), nr. 5, 7 ian., p. 73. *Lumea*, Iași, VII (1924), nr. 1633, 26 ian., p. 3. *Cutezătorii*, IV (1970), nr. 19, 7 mai, p. 3.

In via de pe Argeș.

Idvea Europeană, IU (1922), nr. 84, 15-22 ian., p. I.

328

RĂTRÎNH *Așteptindu i.*

Cugetul românesc, I (1922), nr. 1, feb., p. 15-17.

BĂTRÎNII. *Dosofln -Mitropolitul.*

Ibid., I (1922), nr. 1, feb., p. 17-19. *Flacăra*, VIII {19221. nr. 12, 18 mai, p. 195.

BĂTRÎNII. *Ghenadie Cozianul.*

Cugetul românesc, I (1922), nr. 1, feb., p. 19-21. *Flacăra*, VIII (1923), nr. 12, 18 mai, p. 195-196.

In luncă.

Gîndirea, I (1921), nr. 19, p. 349.

Cămara de fructe.

Ibid., I (1922), nr. 20, 15 feb., p. 371. *Falanga*, I (1927), seria 2, nr. 14, 12 feb., nr. 2.

BĂTRÎNII. *ÎcnăiMță Văcărescu.*

Cugetul românesc, I (1922), nr. 2, mar, p. 125-127. *Solidaritatea*, I (1923), nr. 35, 11 mai, p. 3. *Flacăra*, VIII (1923), nr. 12, 18 mai, p. 196.

BĂTRÎNII. *Dimcu Goleacu.*

Cugetul românesc, I (1922), nr. 2, mar., p. 127—129. *L'mverstd literar*, XLII (1926), nr. 39, 26 sep., p. 2.

BĂTRÎNII. *Anton Pana.*

Cugetul românesc, I (1922), nr. 2, mar., p. 129-131. *Flacăra*, VIII (1923), nr. 12, 18 mai, p. 196.

Pădurea din Valea Mare.

Gîndirea, I (1922), nr. 21, 1 mar., p. 391.

La zăvoi.

Flacăra, VII (1922), nr. 13, 4 mar., p. 193. *Izbinda*, București, IV (1922), nr. 1057, 12 mar., p. 4.

în parcul Găieștilor.

Gîndirea, I (1922), nr. 32-23, 15 mar. - 1 apr., p. 407.

Lamina, iarna.

Flacăra, V i l (1922), nr. 16, 25 mar., p. 241.

329

- RĂTRÎNH. *Eliadc, Cirlova. Aletandrescu.*
Cugetul românesc, I (1922), nr. 3, apr., p. 247—259.
- BATRÎNII. *Donici.*
Ibid., I (1922), nr. 3, apr., p. 249-252. *Flacăra*, VIII (1923), nr. 12, 18 mai, p. 196.
- BATRÎNII. *Bolintineanu.*
Cugetul românesc, I (1922), nr. 4, mai, p. 378—380.
- BATRÎNII. *Mureșanu.*
Ibid., I nr. 4, mai, p. 380—382.
- BĂTRÎML *Alexandri.* (Fragment i.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 4, mai, p. 382—385. *Gazeta literară*, XII (1965), nr. 37, 9 sept., p. 4.
- Căsuța din copac.*
Gândirea, II (1922) nr. 2, t mai, p. 25.
- Străinul.*
Ibid., II (1922), nr. 3, 16 mai. p. 13.
- Florir a.*
Flacăra, VII (1922), tir. 21, 19 mai, p. 310
- BATRÎNII. *Cel din urmă.*
Cugetul românesc, I (1922), nr. 5, iun., p. 468—472.
- Capela.*
Flacăra, VI (1922), nr. 24, 16 iun., p. 379.
- Adio la Florica.*
Ibid., VII (1922), nr. 31, 4 aug., p. 492-493.
- Cătorii.*
Gândirea, II (1922), nr. 7, 5 nov., p. 28. *Cultura poporului*, III (1923), nr. 8, 20 mai. p. 1, *Tribuna Aradului*, I (1923), nr. 1, 9 iun., p. 1. *Gazeta literară*, XIII (1966), nr. 48, 1 dec., p. 3 (fragment), *Universitatea comunistă*, București, VI (1971), nr. 1, iul., p. 8. *Tribuna Pamâniei*, V (1971), nr. 91, 15 aug., p. 11,
- Septembrie din bulgării vin care...).*
Flacăra, VIII (1922), nr. 1, 8 dec., p. 3.
- Timpii/
Cugetul românesc, II (1923), nr. 1, ian., p. 15-20.
- Biserica lui Horia,*
Lămură, IV (1923., tir. 4. ian., p. 180. *Patria*, V (1923), nr. 74, 8 apr., p. 2
Universul, LI (1934), nr. 324, 26 nov., p. 3.
- Acuarelă*
Gândirea, II (1923), nr. 11-12, 5 ian., p. 111
- în r. ramă.*
Cugetul românesc, II (1923), nr. 2, Icb., p. 123.
- Noapte pe idrri.*
Ibid., II (1923), nr. 3, mar., p. 249. *Însemnări*, Dorn Inii, III (1924), Jir. 16, mar., p. 6.
Găii-gnL
- Gândirea*, II (1923), nr. 16-17, 5-20 apr., p. 229.
- Arhondaricul.*
Cugetul românesc, II (1923), nr. 4—5, apr.-mai, p. 303. *Cele trei Crișuri*, VII (1920), nr. 5—9, aug.-Si.pt., p. 112.
Rugă. (Lovește-mu cu-arunarul...)
Contemporanul, II (1923), nr. 39—'i). 21 apr., p. 3.
Pluta.
Gândirea, III (1923), nr. 1-2, 5 și 25 mai, p. 'ii. *Cupa*, I (1923), nr. 4, 10 t u n . , p. 6 (reprodusă din *Gândirea*).
Poetul. 'Z.kUrul daruri tari așcazii [
Cugetul românesc, II (1923), nr. 3-9, ang.-sep., p. 613. *Clipa*, III (1925), Or. 100, 17 mai. p. 1.
Curtea boiereusca.
Cugetul românesc, II (1923), nr. 10-11, oct.-nov., p. 710. *Rampa*, VIII (1924), nr. 2136, 8 dec., p. 1.
Parcul.
Ibid., TI (1923), nr. 10—II, oct.-nov., p. 740.
- Ulița satului.*
Ibid., II (1923), nr. 11, wA.-nov., p. 740. *Rampa*, VIII (1924), nr. 2138, S dec., p. 1.
331

Biserica.

Cugetul românesc, II (1923), nr. 10—11, oct.-nov., p. 741. *Casa noastră*, III (1925), oct., p. 182. *Vremea*, XIV (1942), XIV (1942), nr. 643, 5 apr., f.p.

Crișna.

Cugetul românesc, II (1923), nr. 10—11, oct.-nov., p. 741, *Mișcarea literară*, II (1925), nr. 22, 11 apr., p. 2.

Iazul.

Cugetul românesc, II (1923), ilr. 10—11, oct.-nov., p. 741.

Morile de iinl.

Ibiã, M (1923), nr. 1D-11, oct.-nov., p. 743.

Stupul

Ibiã, II (1923), nr. 10-11, oct.-nov., p. 742. *Mișcarea literară*, II (1925), nr. 22, 11 apr., p. 2.

Moș (Iheorghe Jitarul).

Gindirea, III (1923), nr. 1, 1 nov., p. 90.

Proprietarul

Ibid., IU (1923), nr. 1, 1 nov., p. 90. *Mișcarea literară*, II (1925), nr. 22, 11 apr., p. 2.

Ilie Baci.

Gindirea, III (1923), nr. 5, 1 nov., p. 91. *Mișcarea literară*, I (1923), nr. 22, 11 nov., p. 2. *Făuritorul*, București, I (1926), nr. 2, iunie, p. 23. *Graiul satului*, II (1932), nr. 5, mar., p. 11. *Marinarul pădurii*, I (1933), nr. 2—3, aug.-sep., p. 15. *Calendarul sateanului pe anul 1944*, Sibiu, 1944, p. 62. *Tribuna română*, II (1944), nr. 189, 21 aug., 1944, p. 1.

Ion I'escwu.

Gindirea, III (1923), nr. 5, 1 nov., p. 91.

Vasile Iiultoc.

Ibid., III (1923), nr. 5, 1 nov., p. 91.

Vlad Plugarul.

Ibid., III (1923), nr. 5, 1 nov., p. 91. *Calendarul gospodarilor*, ISS'Î, de I. Simionescu, București. *Curtea Românească*, 1926, p. 38. *Făuritorul*, București, I (1926), nr. 2, iun., p. 23. *Calendarul foii lumina satului pe anul 1931*, Sibiu, II (1931), p. 85. *Murmurul pădurii*, I (1933), nr. 2—3, ang.-sep., p. 15. *Calendarul Creștin-Carlea de aur pe anul 1945*, Sibiu, 1945, p. 71.

Secrtiarul Primai iei.

Gindirea, III (1923), nr. 5, 1 nov., ft. 92. *Casa noastră*, IU (1925), nr. 1, 1 nov., p. 182.

Lumi nu.

Gindirea, III (1923), nr. 6, 20 nov., p. 117.

Oile.

Ibid., III (1923), nr. 6, 20 nov., p. 117.

Slilpu de telegraf.

Ibid., III (1923), nr. 6, 20 nov., p. 117.

Prutul

Ibid., III (1923), nr. 6, 20 nov., p. 117-118. *Junimea literară*, XIV (1925), nr. 1—3, ian.-mar., p. 83. *Mișcarea literară*, II (1925), nr. 22, 11 apr., p. 2.

Brotivul.

Gindirea, III (1923), nr. 6, 20 nov., p. 118.

Cimitirul.

Ibid., III (1923), nr. 6, 20 nov., p. 118. *Casa noastră*, IV (1926), nr. 2, feb., p. 50.

Clopotul.

Gindirea, III (1923), nr. 6, 20 nov., p. 118.

Umbra.

Ibid., III (1923), nr. 6, 20 nov., p. 113.

fiarta

Cugetul românesc, II (1923), nr. 12, dec, p. 831. *Mișcarea literară*, II (1925), nr. 22, 11 apr., p. 2.

Hora.

Cugetul românesc, II (1923), nr. 12, dec, p. 821. *Unicersul*, XLIII (1925), nr. 20, 25 ian., p. 3.

Pădurea de la Stinca.

Cugetul românesc, II (1923), nr. 12, dec, p. 831.

Gîștele.

Ibid., II (1923), nr. 12, dec, p. 832.

Rindunelele.

Ibid., II (1923), nr. 12, dec, p. 832.

Tăcerea •

Ibid., II (1923), nr. 12, dec. p. 832.

Luna.

Ibid., II (1923), nr. 12, dec. p. 833.

Vânătorul.

Ibid., U (1923), nr. 12, dec, p. S33.

Spreschit.

Gindtreu. IU (1923), 8-9-10, 20 dec, p. 205.

Anisia.

Lamura, V (1923), nr. 3—4. drc-ia», 1924. p. H)3. *Mișcarea literară*, II j.19251, nr. 12, II apr., p. 2.

Fiarta Hergheligi.

Lamura, V (1923), nr. 3—4, dec.-ian., 1924, p. 103.

Ilînca lui Io”.

Ibid., V (1924), nr. 3-4, dec.-ian., 1923-1924, p. 103. *Calendarul gospodariilor pe 192H* de I. Simionescu, But urăști, F.d. Cartea Românească, 1924, p. 86.

Joldea Contrabandistu.

Lamura, V (1923). nr. 3-4, dec 1923, - Un. 1924, p. 104.

Părintele Ni'ida.

Ibid., V (1923), nr. 3—4. dec. 1923 — ian., 1924, p. 104. *Mișcarea literată*, II (1925), nr. 22, II apr., p. 2. *Făuritorul*, I (1926), nr. 3, iul, p. 45.

Popa Breazu.

Lamura, V (1925), nr. 3-4, dec.-ian., 1924, p. 104. *Mișcarea literară*, II (1925), nr. 22, II apr., p. 2. *Făuritorul*, I (1926), nr. 3, iul., p. 45.

Buba Vișo.

Lamura, V (1923), nr. 3—4, dec.-ian.. 1924, p. 105.

Ilitt orbulsatului.

Ibid., V (1923), nr. 3-4, dec.-ian., 1924, p. 105.

.Xorii rara,

Gîndirea, III (1924), ni. II, .1 feb., p. 244,

Primăvara (Un cuc glumeț..)

Ibid., III (1924), nr. 11, 5 feb., p. 244, *Oisul noastră*, III (1925), mai, p. 46. *Rampa*, XI (1966), nr. 2532, 4 apr., p. 1.

Iwnă (Ți-aduc omătul...)

Gîndirea, III (1924), nr. 11, 5 feb., p. 245. *Curtatul literar și artistic*, I (1924), nr. 7, 25 dec, p. III. *Calendarul gospodariilor*, București, 1928, p. 92. *Ibid.*, 1930, p. 82,

Toamna (M-au presimțit în :a'e...).

Gîndirea, III (1924), nr. 11, 5 feb., p. 245.

Minăstire.

Ibid., III (1924), nr. 12, 20 feb., p. 284.

(’opui i; din sul.

Cugetul românesc, III (1924), nr. 1, mar., p. 22. *Glasul Bucovinei*, Vili (1925), nr. 1921. 18 sen., p. 2.

Meșter Toudier,

Cugetul românesc, IU (1924), nr. 1, mar., p. 22.

*Poetul fim sini ai lui. *

Ibid., III (1924), nr. 1, mar., p. 22.

Amurgul.

Ibid., III (1924), nr. I, mar., p. 23.

Ptriul.

Ibid., III (1924), n. 1, mar., p. 23.

Ratesul vechi.

Ibid., III (1924), nr. 1, mar., p. 23.

Moara aliată.

Gîndirea, III (1924), nr. 1, m.l., p. 343. *Almanahul ziarului Adevărul și Dimineața*. 1932, p. 63.

Interior (lui I. Urat^ș),

Cugetul românesc, li (1924), nr. 2—4, apr.-iii), p. 152. *Flam\ua*, II (1924), nr. 7, sep., p. 35. (Reprodusa din *Cugetul romanesc*).

Suleimaniie (Lut O.W Cisek],
Gindirea, II (1924), Jir. 16, 20 apr., p. 41;..

Gloria României, IV (1924). nr. 3, iuti., p, 13, *Clipa*, VI {1928], VI (192S),
nr. 17S. 20 mai, p 1.

Drumul Magilor.
Gindirea, IV (1924), nr. 2. 1 nev., p. 38-39.

Pasărea toamnei.
Ibid., IV (1924), nr. 3, Io nov., p. 85.

Parul.
Mișcarea literară, I (1924I, nr. 6/7, 20/27 'Ier , p. 3.

Noaptea.
Ibid., I (1924I. nr. 6/7. 20/27, p. 3.

Stelele.
Ibid., I (1924), nr. 6/7, 20/27, dec, p. 3.
Cnstt CM liliac.
Rampa, VIII 0^4\, nr. 2132, 1 dec, p. 1.

Toaci.
Lumea, bamr săptăminal, 1 (1954), nr. S, 21 dec, p. 11. *Viața literară*, 1(1926),
nr. 21, 2 oct., p. 5.

Lumina lunii.
Calendarul Minervei pe 1925, București, Cartea Româneasca, 1925. p. 86.

Comoara (Pictorului Ștefan Popescu).
Gndirea, IV (1925), nr. 6, 1 ian., 1925, p. 186. *Adecă-ui literar și artistic*,
VIII (1927). nr. 322, 6 feb., p 5.

Rugă l în Voi. Elegia XII: De coi murii.
Gindirea, IV (1925). nr. 7, 15 ian, n 196

Piersicul.
Flamura, III (1925J, nr. 2. feb., p. 52.

Iepurele.
Ibid., III (1925), nr. 2. feb., p 53. *Gindirea*, IV (1925). ur. 12-13, 1-15,
apr., p. 389-390. *Țara noastră*, VI (1925), nr. 16, 19, apr., p. 527.

Biserica v<-che.
Flamura, III (1925), nr. 3—4, mar.-apr., p. 81.

Piftii roșii.
Gndirea, IV (1925I, ne. 12-13, 1-12 apr., p. 361.

Primăvara (.Suflați in ailr...J.
Țara noastră, VI (1923), nr. 16, 19 apr., p. 527.

In pădure.
Flamura, UI (1025), nr. 5, p. 142 - 143.

Lalele [Lui Adrian Marini).
Gndirea, V (1925), nr. 2, iun., p. 40.

Rugă cu su încep.
Flamura, III (1925I. nr. 6, iun., p. 165—161">. *Suflet românesc*, I (1925), nr. 1,
15 sep., p. 2 - 3 . *Universul literar*, XLII (1926I, nr. 19, 9 mai. p. I. Su-
ceava, 1 (1939). nr. fii. 20 mar., p. 2.

.Vast crea.
Flamuia, III (1925), nr. 6. iun., p. 166. *Suflet românesc*, I (1925), nr. 1, 15
sep., p. I. *Universul htira-*, XLII 'I'JÎGl, nr 19. 9 mai, p. 2.

Copilăria.
Flamura, UI (1925I, <te fi, im!., p. [1fi-167 *Suflet românesc*. 1 (1925I, nr. 1,
12 sep., p. 3—4. *Uniersul luerur*, XLII (1926J, nr. 19, 9 m.ii, p. 2.

Struiriia,
Flamura, III (1925I, nr. 6, iun., p. 167—168. *Suflet românesc*, I 1.1925), nr. 1,
15 sep., p. 4—.', *Universul literar*, XLII (1925I, nr. 19, 9 ni.ii, p. 2.

Buna-Vestire.
Flamura, III (1925), nr. 6. iun. p. 168. *Suflul rrvwtiinei-c*, I [i'J2'j), nr. 1, 15
sep., p. 5. *Ritmul vrenui*, II (1926), nr. 5 mai, p. 155. *Universul literar*,
XLII (1926), nr. 20. 16 mai, p. 2.

losiftestlarul.
Flamură, III (1925I, nr. 6. iun., p. 168-169. *Suflet românesc*, I (1925), nr. 1,
15 sep., p. 6. *Unwenul literar*, XLII (1926), nr. E 0, 16 mai, p. 2.

Nașterea Domnului
Suflet românesc, I (1925), nr. 1, 15. sep., p. G—10. *Universul literar*, XLII (1926), nr. 20, 16 mai, p. 2. *Viața literară*, I (1926) nr. 14. 22 mai. p. 4, *Albina*, XXV (1926), nr. 42-45, 15-31 dec, p. 591-595. *Amiralul poporului — Calendar pe anul 1039*, Sibiu, p. 107—108. *Calendarul săteanului pe anul 1859*, Sibiu. XI,UI 119391, p. Mi—90.

Bisericii de altădată.
Flamura. Iii (1925). nr. 7—8. oct. nov, p. 197. *Suflet român-c. I* (1925), nr. 4, 1 nov., p. 72. *Viața literară*, I (1926), nr. 21, ort., p. 5. *Falanga*, I (1927), seria 2. nr. 14. 12 M>.. p. 2.

Steaua.
Suflet românesc, I (1925), nr. 2, 1 oct., p. 36. *Universul literar*. XLII (1926), nr. 21, 23 mai, p. 5. *România nouă*, \I((1944), nr. 88, 22 dec, p. 7.

Închinarea Magilor.
Suflet românesc, I (1925). nr. 2, 1 oft., p. 35-37 *Universul literar*, XLII (1926). nr. 21, 24 mai, p. 8.

Maica și Pruncul,
Suflet românesc, I (1925), nr. 2, oct., p. 37—38. *Universul literar*. XLII (1926), nr. 21, 23 mai, p. 8. *Calendarul gospodarilor pe anul 1320*, București, 1929, p. 91.

Bejenia.
Suflet românesc, I (1925), nr. 2. 1 oct, p. 38. *Universul literar*, XLII (1926), nr. 21, 23 mai, p. 8. *Viața literară*, I, 1926, nr. 15, 29 mai, p. 4.

Despărțirea.
Supei românesc, I (1925), nr. 2, 1 oct., p. 39. *Universul literar*, XLII (1926), nr. 22, 30 mai, p. 2.

Rusalii.
Suflet românesc, I (1925). nr. 2 1 oct. p. 39—40. *Universul literar*, XLII (1926), nr. 22, 30 mai, p. 2

Jalea.
Suflet românesc, I (1925), nr. 3. 15 od., p. 48—49. *T. 'nivei>ul literar*, XLII (1926), nr. 22, 30 mai, p. 2.

Bocetul.
Suflet românesc, I (1925), nr. 3, 15 oct., p. 49—51. *Universul literar*, XLII (1926), nr. 22, 30 mai, p. 2.

Adormirea.
Suflet românesc, I (1925), nr. 3, 15 oct., p. 51—52. *Universul literar*, XLII (1926), nr. 23, 6 iun., p. 2.

Înălțarea.
Suflet românesc, I (1925), nr. 3, 15 oct., p. 52. *Universul literar*, XLII (1926), nr. 23, 6 iun., p. 2. *Bampa*, XV (1930), nr. 3675, 20 apr., p. 1. *Grai moldovenesc*. II (1933), nr. 14—16, iHn.-aug-., p. S6.

Mreața.
Suflet românesc, I (1925), nr. 3, 15 oct., p. 52-54. *Universul literar*, XLII (1926), nr. 23, 6 iun., p. 2,

Brumar (Lui PAunesru-Ulmu și N.I. Herescu).
Suflet românesc, I (1925), nr. 5, 15 nov., p. 80—81. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 19. 1 mai, p. 296.

Undrea.
Suflet românesc, I (1925), nr. 5, 15 nov., p. 81—82. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 20, 14 mai, p. 313.

Ghenar,
Suflet românesc, I (1925), nr. 5, 15 nov., p. 82—83. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 20. 14 n.v., p. 313.

Făurar.
Suflet românesc, I (1925), nr. 6, 1 dec, p. 95—96. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 20, 14 mai, p. 313.

Mărțișor
Suflet românesc, I (1925), nr. 6, 1 dec, p. 96—97. *Calendarul Minervei, pe anul 1928*, București. Cartea Românească, 1926, p. 35. *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 16, 17 apr., p. 249. *Suceava*, I (1939), nr. 64, 20 mar-, p. 3.

Cozia.
Universul literar, XLI (1925), nr. 51, 20 dec, p. 7. *Cosinzeana*, X (1926), nr. 33, 15 aug., p. 326.

Fiul risipitor.
Universul literar, XLI (1925), nr. 52, 27 dec, p. 8.

A/ar fu.
Năzuința, V (1926), nr. 2, feb., p. 34-38.

Semăn/î turul.

Universul literar, XLII (1926), nr. 8, 21 feb., p. k.

liunul Samarinean.

Ibid., XLII (1926), nr. 10, 1 mar., p. 4.

Smochinul neroditor,

Ibid., XLII (1926), nr. 12, 21 mar., p. -i. *Viata literară*, I (1926), nr. 21, 2 oct., p. 5.

Monahul la capre.

Năzuința, V (1926), nr. 4—5, apr.-mai, p. 18. *Propilee literare*, I (1926), nr. 9—10, 1 aug., p. 40. (Reprodusa din *Năzuința*.)

RMăcini.

Pasul vremii, I (1926), nr. 1, apr., p. IC. *Adevărul literar și artistic*, III (1927), nr. 322, 6 feb., p. 5.

Inscripții pentru o findnă.

Viata literară, I (1926), nr. 7—8, 3 apr., p. 3.

Stele (Cum ne aplecăm..)

Universul literar, XLII (1926), nr. 15, 11 apr., p. 3. *Însemnări*, Dorohoi, III (1934), nr. 16, mar., p. 5.

Ei/116.

Universul literar, XLII (1926), nr. 16, 17 apr., p. 2. *Lumea turistică*, II (1936), nr. 6, ian., p. 12—13.

Oaia cea pierdută.

Universul literar, XLII (1926), nr. 28, 11 iul., p. 2.

Năvodul.

Ibid., XLII (1926), nr. 29, 11 iul., p. 2.

Elegie (Pentru Pia și Alexandru Alimăneșteanu) (Ds treci Baia de Aramă...) j In voi. *Elegia I j Cloșanii*

Viata românească, XVIII (1926), nr. 9, sep., p. 249-251. *Datina*, IV (1926), nr. 7—8, sep.-oct., p. 148—149, (Fragment reprodus din *Viata românească*).

Icoana cu busuioc.

Universul literar, XLII (1926), nr. 41, 10 oct., p. 2.

340

Limpezimi.

Ibid., XLII (1926), nr. 42, 17 oct., p. 6.

Călușarii.

Ibid., XLII (1926), nr. 43, 24 oct., p. 3.

Inscripție pentru nucul din vie.

Cele trei Crișuri, VII (1926), nr. 11—12, nov.-dec, p. 152.

Primăvară (Din tren în zări...).

Universul literar, XLII (1926), nr. 48, 28 nov., p. 2. *Însemnări*, III (1934), nr. 16, mar., p. 2. *Ordinea*, București, IX (1940), nr. 2140, 30 mai, p. 2. *Tribuna României*, VI (1977), nr. 107, 15 apr., p. 1.

Somn curat (Fetiței mele Pia).

CHpa, III (1925), nr. 94, 29 mar. p. 1 și *Flamura*. III (1925) nr. 3-4, tinar-apr. p. 124, intitulată *Adormita. Convorbiri literare*, LIX (1927), nr. 1—4, ian.-apr., p. 150.

Căprioara de porțelan.

I *Contimporanul*, VI (1927), nr. 72, ian., p. 4. *Vlătorul și pescarul sportiv*, XVIII (1966), nr. 2, feb., p. 28.

Vrajă / Elegie/

Gîndirea, VII (1927), nr. 1, ian. p. 22-23.

Diurn de se(tră).

Năzuința, VI (1927), nr. 1, ian., p. 33. *Propilee literare*, II (1927), nr. 4, 1 mai, p. 30. (Reprodusă din *Năzuința*).

1:

Amurg (Cit vezi cu ochiul).

Viata românească, XIX (1927), nr. 1, ian., p. 104-105.

Sălci.

Ibid., XIX (1927), nr. 1, ian., p. 105. *Însemnări*, III (1934), 16 mar., p. 5.

Ceamul albastru.

Viata românească, XIX (1927), nr. 1, ian., p. 106.

Odihna talii.

Universul literar, LIII (1927), nr. 4, 23 ian., p. 52.

341

83*

Cleștar.

Adevărul hlerar și artistic, VII (1927), nr. 324, 20 feb., p. 1.

Vraciu.

Ibid., VII (1927), nr. 324, 20 feb., p. 1.

Arta poetică /Fetilei mele Pia)

Gîndirea, VII (1927), nr. 4, apr., p. 131. *Adevărul literar și artistic*. VIII (1927), nr. 334, 1 mai, p. 7 (reprodusă din *Gîndirea*).

Elegie de primăvară / în voi. Elegia II/ Primăvara/.

Viața românească, XIX [WI!], nr. 4, apr., p. 65-66.

Elegie de toamnă / în voi. Elegia III/ Toamnă la Florica/.

Ibid., XIX (1927), nr. 4, apr., p. »;?.

Florar.

Universul literar, LIII (1927), lir. 16, 17 apr., p. 249. *Vatra*, I (1929), nr. 3, mai, p. 2. *Foaia interesantă*, București, XXIV (1929), nr. 22, 30 mai, p. 9 (reprodusă din *Vatra*).

Prier.

Universul literar, LIII (1927), nr. 16, 17 apr., p. 249. *Luminița*. 1967, w. 4 apr., p. II (fragment).

Cireșar.

Universul literar, LIII (1927), nr. 17, 24 apr., p. 265.

Cuptor.

Ibid., LIII (1927), nr. 17, 24 apr., p. 265. *Tribuna României*, IV (1975), nr. 67, 15 aug., p. 11.

Gustar.

Universul literar, LIII (1927), nr. 17, 24 apr., p. 265.

Proiect de templu (Pentru G. M. t'.antacuzino).

Adevărul literar și artistic, VIII (1927), nr. 333, 24 apr., p. 8.

Hanul cu rindunici.

Gîndirea, VII (1927), nr. 5, mai, p. 177,

Vini cer.

Universul literar, LIII (1927), nr. 19, 7 mai, p. 296.

Brumărel.

Jbid., LIII (1927), nr. 19, 7 mai, p. 296. *Viața literară*, II (1927), nr. 51, 14 mai, p. 4. (Fragment).

Fîntîna cu platani.

Sinteza, București, I (1927), nr. 3—4, iun.-iul., p. 11.

Elegie (Am oprit în luncă)/în voi. Elegia IV: Vremea/.

Gîndirea, VII (1927), nr. 6, iun., p. 218.

Cîncec de leagăn.

Sinteza, I (1927), nr. 5-6, aug.-sep., p. 2. *Universul*, L (1933), nr. 346, 18 dec, p. 4. *încercări, soroca*, I (1936), nr. 1, 15 feb., p. 1".

Imagini... toamna.

Sinteza, I (1927), nr. 5—6, aug.-sep., p. 2.

Elegie în voi Elegia VIII: Fericirea/.

Gîndirea, VII (1927), nr. 9, sep., p. 205.

Sunium.

Viața românească, XIX (1927), nr. 10-12, oct.-dec, p. 216-217.

//i/met.

Ibid., XIX (1927), nr. 10-12, oct. dec, p. 217-218.

Cîșmigiu de toamnă (Unei Eliza Brătianu),

Gîndirea, VII (1927), nr. 11, p. 281. *Almanahul ziarelor Adevărul și Drmi-neața*, 1934, p. 61—62.

Elegicj în vo) Elegia IV: Toamnă la Miorcanij.

Pleiada, Craiova, I (1927), p. 14.

Elegie (Sabinei Cantacuzino)/ în voi. Elegia VII: Copacilorj.

Scrisul românesc, I (1927), nr. 1, nov., p. 9.

Dor.

Adevărul literar și artUtic, VIII (1927), nr. 368, 25 dec, p. 5.

Miniatură persană (Lui Emil Ripișler)

tknteza.I (1928), nr. 10-11, ian.-feb., p. 2. *însemnări*, III (1934), nr. 16, mar., p. 8.

Prunui,

Scrisul romanesc, I (1928), 4 feb., p. 8.

Elegie i în voi. Elegia IX: Invocare/. Ilui V. Voiculescu)

Hamuri. XX (1928), nr. 2, feb., p. 56.

T

Cina cea de taină.

Cele trei Crișuri, X 1,19-19), nr. 3-4, mar.-apr., p. 38.

Elegie / în voi. Elegia XI: Sau pi*rdutf.

Cetatea Albă, I (1930), nr. 2, p. 31.

îngerul.

Luceafărul, Timișoara, I (1933), nr. 2, p. 65.

Odaia bunicului.

Almanahul ziarului Adevărul fi Dimineața, 1934, p. 02.

FRECVENȚA PUBLICĂRII FIECĂREI POEZII ÎN
PERIODICE. VOLUME ORIGINALE, ANTOLOGII
ȘI VOLUME COLECTIVE

Pentru o mai ușoară trecere în revistă și m-ii rapidă evidentă s-a respectat ordinea poemelor, imlărHâ le Jon Pillat, în POEZII (E.D.II). Sau înregistrat doar numele periodicelor, anul și numărul de publicare al poemului respectiv. Volumele originale au fost semnalate prin abrevierile titlurilor respective, istr antologiile postume prin numele autorilor. Antologiile și volumele colective au fost notate prin numărul lor de ordine — cuprins în paranteze — după cum au fost numerotate în capitolul ce le-a fost destinat, în toate cazurile s-a p.lsral ordinea cronologică .i periodicelor și volumelor respective.

PE ARGEȘ ÎN SUS

Florio»

Cătorii. Gtndirea, II (1922), nr. 7; P.Ag.S., (1923); *Cultura poporului*, f (1923), nr. 8; *Tribuna Aradului*, I JIP23], nr. 7; (2); FLORICA; P.L.; P.Ag.S., (1936); E.P.II; Aurel Rău. *op. cit.*, - *Gazeta literară*, XIII (1966), nr. 48; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. c.t.*; AL Piru, *op. cit.*; (26); (29); (33); Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; (38); (44); *Universitatea comunistă*, VI (1973), nr. 1; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; (41); (49); (50); *Tribuna României* V (197G), nr. 91; (53); Ioan Adam. *op. ca.*

îchinare. Flacăra, VII (1921), nr. 1; P.Ag.S., (U'23); FLORICA; P X . ; P.Ag.S., (193G); E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; (50); Ioan Adam, *op. cit.*

Florica. Flacăra, VII (1922), nr.2ii; PAg.S-, (1923): FLORICA: P.L.; r.Aț.S., (1936); E.D.II; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cil.*; Cornel L'ngurpami, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Mormntntul Flacăra, VII (1921), ur. 2; P. Vg.S., (19231; *Lumea*, VII (1924), nr. 1633; FLORICA; P X . ; (6); (18); P.Ag.S. (1936); E.DJI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.* ; Ioan Adam, *op. cit.*

Virful dealului. Flacăra, VII (1921), nr. 3, P.Ag.S., (1923); FLORICA; l'.L. P.Ag.S., (1936); E.D.II; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; loktt Adam, *op. cit.*

în vie. Gtndirea, I (19211, ur. 9; *Alba lulia*, V (19231, nr. 42; P.Ag.S.. (1923); FLORICA; *Falanga*. I (1927), nr. 14; *Junimea literară*, XVII (1928), ni. 4-6. (cu titlul greșit „Castanulcel raare”); (4); P X . ; r.Ag.S., (1936); (9); (10); *Pagini basarabie*, I (1936), nr. 10—11; (12); (13); *România literară*, I (1939), nr. 21; *Calendarul gospodariilor*, 1940; *Almanahul Vreamea*, 1942; (18); E.DJI; Aurel RSu, *op. cit.*: *Cutezătorii*, III (1963), nr. 44; *ibid.*, I (196”), nr. 2; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*: A1. Piru, *op. cit.*; (26); (28); *Albina*, LXXIV (1971), nr. 40; Victoria Ana Tăușan. *op. cit.*; (39); (44); Cornel Ungureanu, *op. Cit.*; *Tribuna României*, LXXI (1975), nr. 4; (56); Ioan Adam, *t/p. cit.*

Castanul cel mare. Flacăra, VII (1921), nr. 4; P.Ag.S., (1923); FLORICA; P X . ; PkAS.S-, (1936); E.D.II; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; (2S); Cornel Ungureanu, *op. cu.*; Jnan Adam, *op. üt.*

Rătălcini. Pasul vremii, I (1926), nr. 1; FLORICA; *Adevărul literar și artistic*, III (1927), nr. 322; P X . ; P-Ag.S., (1936); E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cu.*

Cireșul. Flacăra, V il (1922), nr. 5; *Lumea*, VII (1924), nr. 1633; FLORICA; P X . ; P.Ag.S., (1936); E.UJI; Aurel Rău, *ap. cit.*; *Dinu Filial și Mircea Tomuș, op. cit.*; A1. Piru, *op. cit.*; (45); Cornel Ungureanu, *op. ut.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Spre Izvorâții. Gtndirea, I (1921), nr. 12; *Adevărul literar și artiști'*; II (1921), nr. 48; P.Ag.8., (1923); FLORICA; P X . ; P.Ag.S., (1936); t.D.Hi

- Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș *op. cit.*; (28); Victoria Ana Tăușan. *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*
- Pădurea din Vatra Mare. Gîndirea, I* (1922), nr. 21; P.Ag.S., (1936); E.DJI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- Cucul din Valea Popii. Gîndirea, I* (1921), nr. 10; P.A.R.S.. (1923); FLORICA; P.L.; P.Ag.S., (1936); E.DJI; Aurel Hău, *op. cu.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Pini, *op. cit.*; Cornel Ungureanu. *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- La zăvoi. Flacăra. VII* (1922) nr. 13; *Izbinda, VI*(1922) nr. 1057; P.Ag.S. 11923c FLORICA; P.L.; P.Ag.S. (1936), EJ>JI; Aurel Rău, *op. cit.* ' Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op., cil.* Ioan Adam, *op. cil.*
- În luncă. Gîndirea, I* (1922), or. 19; P.Ag.S.-; (1923); FLORICA; P.L.; P.Ag.S. (1936); E.DJI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; AJ. Pini, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. r.it.*. Ioan Adam, *op. cit.*
- Parcul Golestilor. Gîndirea, I* (1922), nr. 22-23; P.Ag.S. (1923); FLORICA; P.X.; P.Ag.S. (1936); E.DJI; Aurel Rău, *op. cil.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cu.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- Lumina, iarna. Flacăra, VII* (1922), nr. 16; P.Ag.S. (1923); FLORICA: P.L. P.Ag.S. (1936); E.DJI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*, Ioan Adam, *op. cit.*
- ' *Biserica lui Horia. Jjimura, IV* (1923), nr. 4; *Patria, V* (1923), nr. 74; P.Ag.S. (1923); FLORICA; P.L.; P.Ag.S. (1936); EJ>JI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cu.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.* (41); Cornel Ungureanu, *op. cit.*, Ioan Adam, *op. cit.*
- Căsuța din copac. Gîndirea, II* (1922), nr. 2; P.Ag.S. (1923); FLORICA; P.L.; P.Ag.S. (1936); E.DJI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- Casa din deal. Gîndirea, I* (1921), nr. 15; P.Ag.S. (1923); FLORICA; P.L.; P.Ag.S. (1936); EJ>JI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- Cămara de fructe. Gîndirea, I* (1922), nr. 20; P.Ag.S., (1923) FLORICA;/a-lunga, I (1927), nr. 14; P.L.; P.Ag.S. (1936); E.DJI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.* (24); (26): (28); (44); Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- Odaia bunicului. P.Ag.S. (1923); FLORICA; P.L.; Almanahul naiului Adevărul și Dimineața* (1934), P.Ag.S.. (1936); (18); E.DJI; Aurel Rău. *op. ca.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*: Al. Piru. *op. cit.*; (20); (26); Victoria Ana Tăușan, *op. cil.* (39); Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- Ocbela-u tunicii. FLORICA; IU.,; P.Ag.S.. (1930); E.DJI; Aucl Kău, op. cit* ; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.* (26); (44): Cornel Ungureanu, *op. cit* ; Ioan Adam, *op. cil*
- Capela. Mutuia, VII* (1922), nr. 24; P.Ag.S.. (1923); FLORICA; P.L.. P.Ag.S. (1936); E.DJI; Dinu Pilla! și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- Odihna tatii. FLORICA; Universul liurar, LIII* (1927), nr. 4: P.L.; P.Ag.S. (1939); (19); EJ>JI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș. *op. cit* ; Al Piru, *op. cit* ; Victoria Ana Tăușan *op. cit.*; Cwiel l. ngureanu, *op. cit* ; Ioan Adam, *op. cit.*
- Strănuț. Gîndirea. II* (1922), nr. 3; P.Ag.S., (1923); FLORICA; P.L.; P.Ag.S. (1936); E.DJI; Aurel Rău. *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș. *op. cit* ; Al. Piru, *op., cil.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*
- Comoia. Gîndirea, IV* (1925), nr. 6; FLORICA: *Adevărul literar și artistic, VIII* (1927) nr. 322; P.L.; P.Ag.S.. (1936); E.DJI; Aurel Rău *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit* ; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit* ; Ioan Adam, *op. cit.*
- Adio la Floria. Flacăra, VII* (1922), nr. 31; P.Ae.S., (1923): FLORICA; P.L.; P.Ag.S.. (1936); E.DJI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș. *op. cit.*; Cornel Ungureanu. *op. cit.*; Ioan Adam. *ap. cu.*

Trecutul viu

Copil de odinioară (i.Z.; Sburdătorul, I (1920)nr. 39: P.Ay.S.; P.L.; P.Ag.S.. (1936); E.D. II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

- Septemvrie I.* G.Z.; (1); P.Ag.S-, (1923); P.X.; P.Ag.S., (1936); E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- Septemvrie II, însemnări literare, I* (1919), nr. 44; G.Z.; P.Ag.S., (1923); P.X.; P.Ag.S., (1936); E.D.JI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- Septemvrie III, G.Z.; Flacăra, VII* (1922), nr. 1, P.Ag.S., (1923); P.X.; P.Ag.S., (1936); E.D.D; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- Cina cea de faini G.Z.; P.Ag.S., (1923); Cele trei Cașuri, X (1-29), nr. 3—4; P.X.; P.Ag.S., (1936); E.D.JI.; Aurel Rău, op. cit.; (36); (39); Ioan Adam, op. cit.*
- Toamnă. însemnări literare, I* (1919), nr. 43; *Adevărul, XXXII* (1919), nr. 109S3; *Junimea literară, XII* (1923); nr. 10-11 P.Ag.S., (1923); P.L.; P.Ag.S., (1936); E.D.JI; Aurel Rău, *op. cit.*; *Cronica, I* (1906), nr. 9; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- În cramă. A.; Cugetul românesc, II* (1922), nr. 2; P.Ag.S-, (1923); P.X.; E.D.JI; Aurel Rău, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- Timpul. Cugetul românesc, II* (1923), nr. 1; P.X.: P.Ag.S., (1935); E.D.D; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; (26); Cornel Ungureanu, *op. cit.*
- Chemare. C.A., ultima strofă prescurtată din poemul Templul meu; E.D.II; Ioan Adam, op. cit.*
- Înapoiere, (partea I-a a poemului înapoiere publicat în voi. IN.), Gloria României, IV* (1924), nr. 3; *Clipa, VI* (1928), nr. 178; P.Ag.S., (1936); E.D.JI; Aurel Rău, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- Jucării. Letopiseți, I* (19U), nr. 5-6; G.Z.; *Citiți-mă, I fîmi, m. 2; Aurora, București, VII* (1927), nr. 1848; P.Ag.S., (1923); P.X.; P.Ag.S., (1936); E.XI.II; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*
- Drum de noapte. ES.: P.Ag.S., (1936); E.D.II; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; Al. Piru, op. cit.; (26); Cornel Ungureanu, op. cit.; Ioan Adam, op. cit.*

-Aci sosi pe vremuri. G.Z.; I^{topisrții}, I (1919), nr. 8; *Cultura poporului, I* (1921), nr. 16; *Flacăra, VIII* (1923), nr. 12; P.Ag.S., (1923); *Universul literar, XLII* (1926), nr. 4-11; (4); *Junimea literară, XVII* (1928), nr. 4-6; P.L.: P.Ag.S-, (1936); (18); E.D.JI; Auiel Hău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; (126); (37); (40); Al. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Acuarelă. Gîndirea, II (1923), nr. 11-12; P.Ag.S., (1923); P.X.; P.Ag.S., (1936); E.D.JI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Inscripții pentru o fntină. j De unde vezi Piteștii; I.: E.D.II.; Aurel Rău, op. cit.; Viața literară, I (1926), nr. 7—S; Ioan Adam, *op. cit.*

Înscricție pentru nucul din vie. Cele trei Crișuri, VII (1926), nr. 11—12; L.; P.Ag.S., (1936); E.D.JI,

BĂTRÎNU

Poemul se află publicat în forma sa integrală în *Cugetul românesc*, apărut ulterior în *extras*; în același an, 1922. apoi în P.Ag.S-, (1923) și, după cum a recomandat Ion Pillat în *Testamentul său literar*, în ediția de față. în P.X., P.Ag.S., (1936) și E.D.JI, el a fost redat în versiunea prescurtată de autor. Ioan Adam în *op. cit.* publică de asemenea forma redusă a poemului BĂTRÎNII.

Astepthidu-i. Cugetul românesc, I (1923), nr. 1; H., (1922); P.Ag.S., (1923); P.L.; E.D.II; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; (32); Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Dosoftei Mitropolitul. Cugetul românesc, I (1922). nr. 1; B.; (1922); *Flacăra VIII* (1923), nr. 12; P.Ag.S., (1923); P.X.; P.Ag.S., (1936); E.D.JI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; (23); (30); Ioan Adam, *op. cit.*

Ghenadie Cozianul. Cugetul reminuc, I (1922), nr. 19; B., (1²); P.Ag.S (1923).

Ienăchiu Văcărescu. Cugetul românesc, I (1922), nr. 2; B., (1922); *Solidaritatea*, I (1923), nr. 35; *Flacăra*, VIII (1923), nr. 12; P.Ag.S., (1923); P.L., P.Ag.S.. (1936); E.D.JI; Aurel Rău, *op. cit.*: Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; (32); Ioan Adam, *op. cit.*

Dinicu Golescu. Cugetul românesc, I (1922), nr. 2; B., (1922); P.Ag.S., (1923); *Universul literar*, XLII (1926), nr. 39; P.L.; P.Ag.S., (1936); E.D.II; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; (32); Ioan Adam, *op. cit.*

•*Anton Pann. Cugetul românesc*, I (1922), nr. 2; B., (1922); P.Ag.S., (1923); *Flacăra*, VIII (1923), nr. 12; P.L.; P.Ag.S., (1936); E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; (32); Ioan Adam, *op. cit.*

Eliade, Clrlova și Alexandru. Cugetul românesc, I (1922), nr. 3; B., (1922); P.Ag.S., (1923); P.E.; P.Ag.S., (1936); E.D.II; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; (32); Ioan Adam, *op. cit.*

Donici. Cugetul românesc, I (1922), nr. 3; B., (1922); *Flacăra*, VIII (1923), nr. 12; P.Ag.S., (1923); P.Ag.S., (1936); E.D.JI (publicat separat cu titlul *Ursul lui Donici*); Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; *Ursul lui Donici*; (32); Ioan Adam, *op. cit.*

Bolintineanu. Cugetul românesc, I (1922), nr. 4; B., (1922); P.Ag.S., (1923); P.L.; P.Ag.S., (1936); E.D.II; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; (32); Ioan Adam, *op. cit.*

Mureșanu. Cugetul românesc, I (1922), nr. 4; B., (1922); P.Ag.S., (1923); P.L.; P.Ag.S., (1936); (17); E.D.JI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; (132); Ioan Adam, *op. cit.*

Aleksandri. Cugetul românesc, I (1922), nr. 4; B., (1922); P.Ag.S., (1923); P.X.; P.Ag.S., (1936); E.D.JI; Aurel Rău, *op. cit.*; *Gazeta literară*, XII (1965), nr. 53; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; (32); Ioan Adam, *op. cit.*

Cel din urmă. Cugetul românesc, I (1922), nr. 5; B., (1922); P.Ag.S., (1923); P.L.; P.Ag.S., (1936); E.D.II; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; (32); Ioan Adam, *op. cit.*

f SATUL MEU

Harta. Cugetul românesc, II (1923), nr. 12; S.M.; *Mișcarea literară*, II (1925), nr. 22; P.L.; E.D.II; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

ț *Lumina. Gândirea*, III (1923), nr. 6; S.M.; P.X.; E.D.JI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Moș Gheorghe Jitarul. Gândirea, III (1923), nr. 5; S.M.; P.L.; E.D.JI; Ioan Adam, *op. cit.*

Proprietarul. Gândirea, III (1923), nr. 5; S.M.; P.X.; E.D.JI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Vlad Plugarul. Gândirea, III (1923), nr. 5; S.M.; *Calendarul gospodariilor*, 1926; *Făuritorul*, I (1926), nr. 2; (4); *Calendarul foii lumina satelor*, 1931; *Murmurul pădurii*, I (1933), nr. 2-3, (8); (15); P.X.; (17); E.D.JI; *Calendarul creștin*, 1945; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*, Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Ilie Baciu. Gândirea, III (1923), nr. 5; S.Jf.; *Mișcarea literară*, II (1925), nr. 22; *Făuritorul*, I (1926), nr. 2; *Graiul satului*, II (1922), nr. 5; *Murmurul pădurii*, I (1933), nr. 2—3; (18) P.L.; *Calendarul sateanului*, 1944; *Tribuna română*, II (1944), nr. 189; E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; (27); Ioan Adam, *op. cit.*

Vasile Bultoc. Gândirea, UI (1922), nr. 5; S.M.; (4); P.X.; E.D.II; Aurel Rău, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Ion Pescarii. Gândirea, III (1923), nr. 5; S.Jf.; (4) P.L.; E.D.JI.

Secretarul Primăriei. Gândirea, III (1923), nr. 5; S.Jf.; *Casa noastră*, III (1925), P.X.; E.D.JI.

1 *Florea Herghelia. Lamura*, V (1923-1924), nr. 3-4; S.JH.; P.L.; E.J>JI.

Ș *Ilinca lui Ion. Lamura*, V (1923—1924), nr. 3—4; *Calendarul gospodariilor*, 1926; P.X.; E.D.JI; Aurel Rău, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

ț *Anisia. Lamura*, V (1923-1924), nr. 3-4; S.JM.; *Mișcarea literară*, II; (1925); P.L.; E.D.JI; Aurel Rău, *op. cit.*; (39).

Joldea Cmtrabandistu. Lamura, V (1923-1924), nr. 3-4; S.M.; P.L.; E.D.II.

Popa Breazu. SJtt.; Mișcarea literară, II (1925), nr. 22; *Făuritorul, I* (1936), nr. 3; P.X.; E.DJI.

Părintele Niculai. Lamura, V (1923-1924) nr. 3-4; S.M.; *Mișcarea literară, II* (1925), nr. 22; *Făuritorul, I* (1926), nr. 3; P.X.; E.DJI.

Baba Vișa. Lamura, V (1923-1924), nr. 3-4; S.M.; P.X.; E.DJI; Aurel Rău *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Jliut, orbul satului. Lamura, V (1923-1924), nr. 3-4; S.M.; P.X.; E.D.II.

Meșter Toader; S.M.; *Cugetul românesc, III* (1924), nr. 1; P.X.; E.DJI; Aurel Rău, *op. cit.*

Ulița satului. Cugetul românesc, II (1923), nr. 10-11; S.M.; *Rampa, VIII* (1924); nr. 2138; P.X.; E.J>JI.

Curtea boierească. Cugetul românesc, III (1923), nr. 10-11; S.M.; *Rampa, VIII* (1924), nr. 2136; P.L.; E.J>JI; Aurel Rău, *op. cit.*; Ioan Adam *op. cit.*

Parcul. Cugetul românesc, II (1923), nr. 10-11; SJH.; P.X.; E.DJI.

Copacii din sat. S.M. Cugetul românesc, III (1924), nr. 1; *Glasul Bucovinei VIII* (1925), nr. 1921; P.X.; E.J>JJ; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Biserica. Cugetul românesc, II (1923), nr. 10-15; SJH.; *Casa noastră, III*, (1925); P.X.; *Vremea, XIV* (1942), nr. 643; E.DJI. Ioan Adam, *op. cit.*

Clopotul. Gîndirea, III (1923), nr. 6; S.M.; P.X.; E.DJI; Ioan Adam, *op. cit.*

Cîmîtirul. Gîndirea, III (1923), nr. 6; S.M.; *Casa noastră, IV* (1926), nr. 2, P.X.; E.JIJI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Crîșma. Cugetul românesc, II (1923), nr. 10-11; S.M.; *Mișcarea literară, II* (1925) nr. 22; P.X.; E.JIJI.

Hora. Cugetul românesc, II (1923), nr. 12; SJtt.; *Universul, XLIII* (1925), nr. 20; P.X.; E.DJI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Rateșul vechi. S.M. Cugetul românesc, II (1924), nr. 1; P.X.; E.D.II, Aurel Rău, *op. cit.*

Iazul. Cugetul românesc, II (1923), nr. 10-11; S.M.; P.X.; E.DJI.

Morile de vtnt. Cugetul românesc, II (1923), nr. 10-11; S.M.; P.X.; E.DJI; Aurel Rău, *op. cit.*

Pădurea de la Stînca. Cugetul românesc, II (1923), nr. 12; S.M.; P.L.; E.D.II; Ioan Adam, *op. cit.*

Prutul. Gîndirea, III (1923), nr. 6; S.M.; *Junimea literară, XIV* (1925), nr. 3; *Mișcarea literară, II* (1925), nr. 22; P.X.; E.J).H; Aurel Rău, *op. cit.*; (39).

Ptrtul. S.M.; Cugetul românesc, III (1924), nr. 1; P.L.; E.D.II.

Sillpii de telegraf. Gîndirea III (1923), nr. 6; S.M.; P.L.; E.JI.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*

Oile. Gîndirea, III (1923), nr. 6; S.M.; P.L.; E.D.II; Aurel Rău, *op. cit.*

Rîndunelele. Cugetul românesc, II (1923), nr. 12; S.M.; P.X.; E.DJI.; Ioan Adam, *op. cit.*

Stupul. Cugetul românesc, II (1923), nr. 10-11; S.M.; *Mișcarea literară, (1925)*, nr. 22; P.X.; E.JIJI.; Ioan Adam, *op. cit.*

Gîșiele. Cugetul românesc, II (1923), nr. 12; S.M.; P.L.; E.DJI.

Protacul. Gîndirea, III (1923), nr. 6; S.M.; P.X.; E.JUI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Iepurele. SJH.; Flamura, III (1923), nr. 2; *Gîndirea, IV* (1925), nr. 12-13; *Țara noastră, VI* (1925), nr. 16; P.X.; E.J>.C; Aurel Rău, *op. cit.* (28); Ioan Adam, *op. cit.*

Vntătorul. Cugetul românesc, II (1923), nr. 12; S.M.; P.L.; E.DJI.

Amurgul, S.M., Cugetul românesc, III (1924), nr. 1; P.X.; E.JIJI; Aurel Rău, *op. cit.*

Umbra. Gîndirea, III (1923), nr. 6; SJM.; P.X.; E.D.II.

Tăcerea. Cugetul românesc, II (1923), nr. 12; S.M.; P.X.; E.DJI. Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Luna. Cugetul românesc, II (1923), nr. 12; **SM.**; P.L.; E.D.JI.

Noaptea. SM.; *Mișcarea literară*, I (1924), nr. 6—7; P.L.; E.D.JI.

Stekle. SM., *Mișcarea literară*, I [1924], nr. 6-7; P.X.; E.D.JI.

Primăvara, SM.; *Gîndirea*, I (1924), nr. 11; *Caso noastră*, III (1923); *Rampa*, XI (1966), nr. 2532; P.X.; E.D.JI.

Norii vara. S.M., *Gîndirea*, III (1924), nr. 11; (*Norii vara*); P.L., E.D.II.

Toamna. S.M.; *Gîndirea*, III (1924), nr. 12; P.L.; E.D.JI; Aurel Rău, *op. cit.*

Iarnă. S.M. *Gîndirea*, III (1924), nr. 11; *Cuvîntul literar și artistic. I.* (1924), nr. 7; *Calendarul gospodariilor*, (1928), P.X.; E.D.JI; Aurel Răii, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Poetul. Cugetul românesc, II (1924), nr. 1; S.Jf.; P.L.; E.D.JI, Aurel Hău, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*, Ioan Adam, *op. cit.*

Darul. S.M.; *Mișcarea literară*, I (1924), nr. 6—7; P.X.; E.D.II.

BISERICA DE ALTĂDATĂ

Drumul Magilor

Biserica veche. Flamura, III (1925), nr. 3—4; B.A.; E.D.II.; Ioan Adam, *op. cit.*

Drumul Magilor. Gîndirea, IV (1924), nr. 2; B.A.; E.D.JI.; Ioan Adam, *op. cit.*

Spre schit. Gîndirea, III (1923), nr. 9-10; B.A.; E.D.I.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Minăslirea. Gîndirea, III (1924), nr. 12; B.A.; E.D.JI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Cornel-Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Arhondaricul. Cugetul românesc, II (1923), nr. 4—5; B.A.; *Cele trei Crișuri*, VII (1926), nr. 8-9; E.D.JI.

Toaca. Lumea Bazar săplămlnal, I (1924), nr. 8; B.A.; *Viața literară*, I (1926), nr. 21; E.D.JI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Gîngul. Gîndirea, II (1923), nr. 16-17; B.A.; E.D.JI.

Cozia. B.A.; *Universul literar*, XLI (1925), nr. 51; *Cosinzeana*, X (1926), nr. 33; E.D.JI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Monahul la capre. B.A. Năzuința, V (1926), nr. 4—5; *Propilce literare*, I, (1926), nr. 9-10; E.D.II; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Îngerul. B.A. Luceafărul. Timișoara I (1935), nr. 2; E.D.JI.

Biserica de altădată. Flamura, III (1925), nr. 7—8; *Suflet românesc*, I (1925), nr. 4; B.A.; *Viața literară*, I (1925), nr. 21; *Falanga*, I, (1927), nr. 14; E.D.JI (10); Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*

Povestea Maicii Domnului

Fugă ca să încep. Flamura, III (1925), nr. 6; *Suflet românesc*, I (1925), nr. 1; B.A.; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 19; *Suceava*, I (1939), nr. 64; (20); E.D.JI.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Nașterea. Flamura, III (1925), nr. 6; *Suflet românesc*, I (1925), nr. 1; B.A.; *Universul literar*, XLII (1925), nr. 19; E.D.JI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Copilăria. Flamura, III (1925), nr. 6; *Suflet românesc*, I (1925), nr. 1; B.A.; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 19; E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Juruirea. Flamura, III (1925), nr. 6; *Suflet românesc*, I (1925), nr. 1; B.A.; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 19; E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Buna-Vestire. Flamura, III (1925), nr. 6; *Suflet românesc*, I (1925), nr. 1; B.A.; *Ritmul vremii*, II (1925), nr. 20; *Universul literar*, XLV (1926), nr. 20; E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Iosif testarul. Flamura, III (1925), nr. 6; *Suflet românesc*, I (1925), nr. 1; B.A.; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 20; E.D.JI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Nașterea Domnului. Suflet românesc I (1025), nr. 1; B.A.; Universul literar, XLII (1926), nr. 20; E.D.II; Viața literară, I (1926), nr. 14; Albina. XXV, (1926), nr. 45—52; Amicul poporului 1939; Calendarul săteanului 1939; E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.

Steaua. Suflet românesc, I (1925), nr. 2.; B.A.; Universul literar, XLII, (1926), nr. 21; România nouă, XII (1944), nr. 88; E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.

Închinarea Magilor. Suflet românesc, I (1925), nr. 2.; B.A.; Universul literar, XLII (1926), nr. 21; E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.

Maica și Pruncul. Suflet românesc, I (1925), nr. 2; B.A.; Universul literar, XLII (1926), nr. 21; Calendarul gospodarilor pe anul 1929 (21); E.D.II; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.

Pejenia. Suflet românesc, I (1925), nr. 2; D.A.; Universul literar; XLII (1926), nr. 21; Viața literară, I (1926), nr. 15; E.DJI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.

Despărțirea. Suflet românesc, I (1925), nr. 2; B.A.; Universul literar. XLII (1926), nr. 22; E.DJI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.

Rusalii. Suflet românesc, I (1925), nr. 2; B.A.; Universul literar, XLII, (1926), nr. 22; E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.

Jalea. Suflet românesc, I (1925), nr. 3; B.A.; Universul literar, XLII, (1926), nr. 22; E.D.U; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.

Bocetul. Suflet românesc, I (1935), nr. 3; B.A.; Universul literar, XLII, (1926), nr. 22; E.DJI; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit. (34); (35); Cornel Ungureanu, op. cit.; (55); Ioan Adam, op. cit.

Adormirea. Suflet românesc, I (1925), nr. 3; B.A.; Universul literar, XLII (1926), nr. 23; E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; Al. Piru, op. cit.

Înălțarea. Suflet românesc, I (1925), nr. 3; B.A.; Universul literar, XLII (1926), nr. 23; Rampa, XV (1930), nr. 3675; Grai moldovenesc, II (1933), nr. 14—16 (21); E.D.II; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.

Țmreața. Suflet românesc, I (1925), nr. 3; B.A.; Universul literar, XLII; (1926), nr. 23 (4); E.DJI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; Al. Piru, op. cit.; Cornel Ungureanu, op. cit.; Ioan Adam, op. cit.

Chipuri pentru o evanghelic

Năvodul. Universul literar, XLII (1926), nr. 29; (4); B.A.; E.DJI.

Smochinul neroditor. Universul literar, XLII (1926), nr. 12; B.A.; Viața literară, I (1926), nr. 21; (4); (5); E-DJI.

Oaia cea pierdută. Universul literar, XLII (1926), nr. 28; B.A.; E.D.U; (5).

Fiul risipitor. Universul literar, XLI (1928), nr. 52; B-A.; EXLII.

Semănătorul. Universul literar, XLI (1926), nr. P; B.A.; E.D.II.

Bunul Samarinean. Universul literar, XLI (1926), nr. 10; B.A.; E.D.II.

Mort"

Morții. Năzuința, V (1926), nr. 2; B.A.; E.DJI.

LIMPEZIMI

Limpezimi

Limpezimi. Universul literar. XLII (1926), nr. 42; L.; P.L.; E.D.II; Aurel Rău, op. cit.;

Moara uitată. Gîndirea, III (1924), nr. 14; L.; P.L.; Almanahul ziarului Adevărul și Dimineața, 1934; E.D.II; Aurel Rău, op. cit. Ioan Adam, op. cit.

Pluta. Gîndirea, III (1923), nr. 1-2; Clipa, I (1923), nr. 4; L.; P.L.; E.DJI; Aurel Rău, op. cit.; Ioan Adam, op. cit.

În pădure. Flamura, III (192?), nr. 2; L.; P.X.; E.D.II.

Piersicul. Flamura, IU (1925), nr. 21; L.; P.X.; E.D.II.

Proiect de templu. (Penru O.M. Canlacuztno), Adevărul hlerar și artistic, VIII (1927), nr. 333; L.; P.X.; E.DJI; Aurel Rău, op. cit.; Victoria Ana Tăușan, op. cit.

Hanul cu itndumci. Gindirea, VII (1927), nr. 5; L.; P.X.; E.DJI.; Aurel Rău, *op. cit.* (26); Uimi Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cil.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Casa eu liliac. Rainpa, VIU (1924), nr. 2132; L.; P.T.; E.D.II.; Ioan Adam, *op. cit.*

Călușarii. Universul literar, XLII (1926), nr. 43; E.; P.X.; E.JJI. Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Amurg în Deltă. Viața românească, XIX (1927), nr. 1 (*Amurg*); L.; P.L.; E.D.II.; Aurel Rău, *op. cit.* Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*

Sălcii. Viața românească, XIX (1927), nr. 1; L.; *însemnări*, III (1934), nr. 16; P.L.; E.D.II.; Aurel Rău, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Ceamul albastru. Viața românească, XIX (1927), nr. 1; L.; P.L.; E.DJI.

Suleimanie (Lui O.W. Cisek), *Gindirea*, III (1924), nr. 16; L.; P.L.; E.D.II.; Aurel Rău, *op. cit.*

F-yub. Universul literar XLII (1926), nr. 16; L.; P.X.; *Lumea turistică*, 11 (1936), nr. 6, E.DJI.

Fîntina cu platani. Sinteza, I (1927), nr. 3—4; L.; P.L.; E.DJI.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Noapte pe țârm. Cugetul românesc, II (1923), nr. 3; L.; *însemnări*, Dorohoi III, (1936), nr. 16; P.X.; E.DJI.; Aurel Rău, *op. cit.*

Lumina lunii. Calendarul Minervei, 1925; 1.; P.X.; E.DJI.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

Stele. Universul literar, XLII (1926), nr. 15; L.; *însemnări*, Dorohoi, III (1934), nr. 16; P.X.; E.D.U.; Aurel Rău, *op. cit.*

Primăvară. Universul literar, XLII (1926), nr. 48; L.; *însemnări*, III (1934), nr. 16; P.L.; *Ordinea*, IX (1940), nr. 2440; E.J>JI.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; *Tribuna României*, VI (1977), nr. 107.

Dor. Adevărul literar și artistic, VIII (1927), nr. 368; *însemnări*, Dorohoi, III (1934), nr. 16, p. 6; L.; P.X.; E.DJI.; Aurel Rău, *op. cit.*

Drum de seară. Năzuință, VI (1927), nr. 1; *Propilee literare*, II (1927), nr. 4; L.; P.L.; E.J>JI.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

•*Imagini toamna... Sinteza*, I (1927), nr. 5-6; L.; P.L.; E.D.II.; Dinu Pillat și Mircea Timus, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cu.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Pasărea toamnei. Gindirea, IV (1924), nr. 3; L.; P.L.; H.D.II.; Aurel Rău, * *op. cit.*

•*Çișmigiu de toamnă* (D-nei Eliza Brătianu), *Gindirea*, VII (1927), nr. 11; *Almanahul ziarelor Adevărul și Dimineața*, 1934; L.; P.L.; E.DJI.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Poetul. Cugetul românesc, II (1923), nr. 8-9; *Clipa*, III (1925) nr. 100; L.; P.X.; E.DJI.; Aurel Rău, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Vraciul. Adevărul literar și artistic, VII (1927), nr. 326; L.; P.L.; E.DJI. *Drumuri. Scrisul românesc*. I (1928), nr. 4; L.; P.X.; E.DJI.; Aurel Rău *op. cit.*

Drumuri, Scrisul românesc, I (1923), nr. 4, (Vb. L; P.X.; E.D.II.

Interior

însereare. Jdeea Europeană, I (1920), nr. 37, *Flacăra. VIU* (1923), nr. 3 L.; P.X., E.D.II.; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Interior (Lui I. Brateș), *Cugetul românesc*, III (1924), nr. 2-4; *Flamura*, II (1924), nr. 7; (4); L.; P.L.; E.D. II; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.* (26); Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Căprioara de porțelan. Contemporanul, VI (1927), nr. 72; *Vnălomi și pescarul sportiv*, XVJII (1966), nr. 2; L.; P.X.; E.DJI.; Aurel Rău *op. cil.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Al, Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Miniatură persană. (Lui Emil Riegler), *Sinteza*, IX (1928), nr. 10—11; L.; *însemnări*: III (1934), nr. 16. P.X.; E.DJI.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cil.*

Peștii roșii. Gtndirea, IV (1925), nr. 12-13; L.; P.X.; E.D.II; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; Al. Piru, op. cit. (28). Ioan Adaru, op. cit.

Lalele (Lui Adrian Maniu), Gtndirea, V (1925), nr. 2; L.; P.L.; E.DJI; Al. Piru, op. cit. (28); Cornel Ungureanu, op. cit.

Cleștar. Adeviurul literar și artistic, VII (1927), nr. 324; L.; P.L.; E.DJI.

Icoana cu busuioc. Universul literar, XLII (1926) nr. 41; L.; IM.; E.DJI,

Somn curat (Fetei mele Pia), [Adormita'], Clipa, III/1925), nr. 94, 29 mar., p. 1; Flamura, III (1925), nr. 3-4; Convorbiri literare, LIX (1927), nr. 1-4; L.f P. L.; E.D.

Cintec de leagăn. Sinteza, I (1927), nr. 5—6; Universul, I., (1933) nr. 346; încercări, Soroca, I (1936), nr. 1; E.; P.E.; E.DJI; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; Al. Piru, op. cit.; Victoria Ana Tăușan, op. cit.; Cornel Ungureanu, op. cit.

Alt cinteo de leagăn, L.; P.L.; E.DJI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.

Artă poetică (Feliței inele Ha), Gindirea, VII (1927). nr. 'i; Adevărul literar și artistic, VIII (1927), nr. 334; L.; P.L.; E.DJI; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; Cornel Ungureanu, op. cit.; Ioan Adam, op. cit.

Calendarul viei

Mărțișor. Suflet românesc, I (1925), nr. 6; Calendarul Miner vei (1926); Universul literar, LIII (1927), nr. 16; Suceava, I (1939), nr. 64; L.; P.L.; (15); E.DJI; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit. Al. Piru, op. cit.; Cornel Ungureanu, op. cit.; Ioan Adam, op. cit.

Prier. Universul literar, LIII (1927), nr. 16; Luminița (1967), ur. 4; L.; P.L. E.DJI; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; Cornel Ungureanu, op. cit.; Ioan Adam, op. cit.

Florar. Universul literar, LIII (1927), nr. 16; Vatra, 1 (1929), nr. 3; Foaia interesanta, XXIV (1929), nr. 22; L.; P.L.; E.DJI; Aurel Rau, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; Cornel Ungurean», op. cit.; Ioan Adam, op. cit.

Cireșar. Universul literar, LIII (1927), nr. 17; L.; P.L.; E.DJI; Aurel Rău, op. cu.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; Cornel Ungureanu, op. cit.; Ioan Adam, op. cit.

Cuptor. Universul literar, LIII (1927), nr. 17 Tribuna Romdnt.i, IV (1975), nr. 67; L.; P.L.; E.D.II; Aurel Rău, op. cil.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; Al. Piru, op. cit.; Cornel Ungureanu, op. cit.; Ioan Adam, op. cit.

•Gustar. Universul literar, LIII (1927), nr. 17. L.; P.L.; E.DJI; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit. (26); Al. Piru, op. cit.; Cornel Ungureanu, op. cit.; Ioan Adam, op. cit.

Vinicer. Universul literar, LIII (1927), nr. 19; L.; P.T.; E.D.II; Aurel Rău op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; Cornel Ungureanu, op. cit.; Ioan Adam, op. cit.

Erumărel. Universul literar, LIII (1927), nr. 19; Viații Itt-rară, II, (1927), nr. 51; L.; FX-; E.D.II; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; (26); Cornel Ungureanu, op. cit. (57), (o strofă).; Ioan Adam, op. cit.

Jjrumar (Lui Păunescu Ulmii și N.I. Herescu). Suflet românesc, I (1925), nr. 5; Universul literar, XLIII (1927), nr. 19; L.; P.L.; E.DJI; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; (26) Al. Piru, op. cit.; Cornel Ungureanu, op. cit.; (57) (o strofă), Ioan Adam, op. cit.

Undrea. Suflet românesc, 1 (1925), nr. 5; Universul literar, XLII! (1927) nr. 20; L.; P.X.; E.J)JI; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș op. cit.; Cornel Ungureanu, op. cit. (57) (o strofă), Ioan Adam, op. cit.

•Chenar. Suflet românesc, I (1925) nr. 5; Universul literar. XLIII (1927), nr. 20; L.; P.X.; E.D.D; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit. (26); Cornel Ungureanu, op. cit.; Ioan Adjm, op. cit.

Făurar. Suflet românesc, I (1925), nr. 6; Universul litera-, XLIII (1927) nr. 20; L.; P.X.; E.DJI; Aurel Rău, op. cit.; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, op. cit.; Cornel Ungureanu, op. cit.; Ioan Adam, op. cit.

Elegii

J. Cloșanii (Elegie), Pentru Pia și Alexandru Alimăneșcanu) In Viața românească, XVIII (1926), nr. 9; Datina, IV (1926), nr. 7—8 (fragment re-

produs din *Viața românească*); L.; P.L.; E.DJI; Aurel Hău, *op. cit.*;
Dinu PiUat și Mircea Tomuș, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

II. Primăvară (Elegie de primăvară) în *Viața românească*, XIX (1927), nr. 4;
I.; P.L.; E.DJI.

III. Toamnă la Florica (Elegie de toamnă) în *Viața românească*, XIX; (1927)
nr. 4; L.; P.X.; E.D.II; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș,
op. cit.; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*;
Ioan Adam, *op. cit.*

IV. Vremea (Elegie) în *Gîndirea*, V il (1927), nr. 6; I.,, P.L.; E.DJI; Dinu
Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

V. Marinarul. L.; P.X. și E.DJI; Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*;
Ioan Adam, *op. cit.*

VI. Toamnă la Miorcani (Elegie) în *Pleiada*, Craiova, I (1927),!.; P.L.; E.D.II;
Dinu Pillat și Mircea Tomuș, *op. cit.*

VII. Copacilor (Sabinei Cantacuzino), *Scrisul Românesc*, I (1927), nr. 1; L.;
P.X.; E.DJI; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și Mircea Tomuș *op. cit.*

VIII. Fericirea (Elegie) în *Gîndirea*, VII (1927), nr. 9; I.; P.L.; E.DJI;
Aurel Rău, *op. cit.*

IX. Invocare (Elegie) (Lui V. Voiculescu) în *Ramuri*, XXII (1928), nr. 2;
L.; P.L.; E.DJI.

X. Vrajă. *Gîndirea*, VII (1927), nr. 1; L.; P.X.; E.DJI; Dinu Pillat și Mircea
Tomuș, *op. cit.*

XI. S-au pierdut (Elegia XI); *Cetatea Albă*, I (1930), nr. 2; I.; P.L.; E.DJI;
Aurel Rău, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu,
op. cit.

XII. De voi muri (Rugă) în *Gîndirea*, IV (1925), nr. 7; L; P.X.; E.DJI; Aurel
Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tău-
șan, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

(Bibliografie selectivă)

BATRÎNII 1922

Pohonlu, Eugen, *Contribuții literare. Ion Pillat în Junimea Liteiară*, XVI
(1928), nr. 4-6, apr.-iun. p. 131-132.

Dima, AL *Aspecte și valori ale poeziei lui Ion Pillat în Viața românească*, XXV
(1933), nr. 3, martie, p. 256-257.

Cantacuzino I. Ion, *Note despre poezia lui Ion Pillat în Revista Fundațiilor*
Regale, IX (1934), nr. 9, sept. p. 578-679, p. 580.

Lovinescu, Eugen, *Istoria literaturii române contemporane 1900—1934*, voi. 111,
Editura librăriei Soccc, București, f.a., p. 94.

Vianu, Tudor, *Poezia lui Ion Pillat în Studii și portrete literare*, Craiova, Edi-
tura Ramuri, 1938, p. 60—61.

Călinescu, George, *Ion Pillat în Istoria literaturii române de la origini pînă*
în prezent. București, Editura Fundațiilor Regale pentru literatură și
artă, 1941, p. 777.

Furtună, Horia, *Alături de Ion Pillat în Ion Pillat, Mărturii despre om*
și poet. (București), Editura Publicom (1946), p. 20.

Zamfirescu, Ion, *Pillat și ideea de timp în Ion Pillat, Mărturii despre om și*
poet... p. 184,

Rău, Aurel, *Prefață la Ion Pillat, Poezii. Antologie de... (București), Editura*
pentru literatură (1965), p. XX—XXI.

Papadima, Ovidiu, *Ion Pillat*, București. *F. dituia Albatros*, 1975, p. 63—65

Livescu, Cristian, *Introducere în opera lui Ion Pillat*, București, *Editura*
Minerva, 1980, p. 70—76.

Adam, Ioan, *Ion Pillat. Pe Argeș în sus*. București, Editura Minerva, 1984
p. 218.

PE ARGEȘ ÎN SUS 1918-1927

Cioculescu, Șerban, *Ion Pillat: Pe Argeș în sus, în Facla literară I*, (1923),
nr. 5, 26 apr. p. 93.

Arald (Săteanu C.) *Pe Argeș în sus de I. Pillat în Mișcarea*, XVII (1923),
nr. 89, 220 pr. p. 1.

Arfetcu (Călinescu O) Ion Pillat: *Pe Argeș în sus*, în *Gindirea*, III (1923) nr. 1-2, p. 26-27.

Șerhail, V. *Ion Pillat, Pe Argeș în sus*, *Cultura Națională în Flacăra*, "VIII (1923), nr. 12, 18 mai, p. 135-196.

I.V. (Vinea Ion), *Cărți românești (Pe Argeș în sus)* în *Contemporanul*, II (1923), nr. 43, 23 iun., p. 4; *Publicistica literară*. Ediție și prefață de Constantin Brăzeanu-Stoian, București, Editura Minerva, 1977, p. 240.

Densușianu, Ovid, *Pe Argeș în sus* în *Viata Nouă*, XIX (1923), nr. 4—6, iunie-august, p. 73—74.

Rjutu, N.N., *Ion Pillat: Pe Argeș în sus* în *Junimea literară*, XII (1923), nr. 10-11, oct.-nov., p. 387-389.

Ralea, Miliu. *I. Pillat: Pe Argeș în sus*?, versuri, *Cultura națională*, 1923, în *Viața Românească*, XV (1923), nr. 10-11, oct.-nov. p. 200-202; *Scrieri*, voi. 2, București, Editura Minerva, 1974, p. 416-419.

Dragomirescu, Mihael (*I. Pillat: Pe Argeș în sus*). *Cultura poporului*, 28 oct. 1923, p. 4.

Foti, Ion. *Ion Pillat: Pe Argeș în sus* în *Trifon*?, XVII (1924), nr. 4760, 20 ian., p. 2.

Neculau. Eugen. *Pe Argeș în sus de I. Pillat* în *Revista Moldovei*. III, (1924), nr. 10. febr. p. 16-18.

Froda, Scarlat, *Ion Pillat: Pe Argeș în sus*, în *Adevărul literar și artistic*, V (1924), nr. 168, 24 feb. p. 6.

Biicuțacu, George. *În jurul crizei literare*, în *Viața literară*, I (1926), nr. 1, 20 febr. 1926, p. 1.

Cioculescu, Șerban. *Semănătorism și poporanism sub unghiul artistic* în *Viața literară*, I (1926), 5 iun., p. 1. Scurte referiri la *Pe Argeș în sus*.

Constantinescu, Pompiliu. *Ion Pillat (1925) în Scrieri*, voi. 4, p. 369-370. *Ion Pillat autohton și universal în Ion Pillat, Mărturie despre om și poet...* p. 112 — 114.

Pohonțu, Eugen, *op. cit.*, p. 126-136. *Scrieri alese de scriitorii români apărute în Cultura Națională*; I. Pillat: *Pe Argeș în sus*, în *Adevărul literar și artistic*, IX, (1929), nr. 461, 6 oct. p. 2.

Dinu, Alexandru, *Aspecte și valori în poezia lui Ion Pillat...* p. 251—254.

Șulțiu, Octav, *Pasărea de lut*, în *Scriitori și Cărți*. Ediție îngrijită, tabel cronologic și prefață de Nicolae Florescu, București, Editura Minerva, 1974, p. 166, p. 171.

Caniacuzino, I., Ion, *Note despre poezia lui Ion Pillat...* p. 573, p. 575, p. 579, p. 681.

Lovinesiu, Eugen, *Istoria Literaturii Române contemporane... 1900—1931*, p. 100., p. 102—103.

Streiiu, Vladimir, *Paginide critică literară* (scris în 1938), București, Editura pentru literatură, 1968, p. 58-59.

Vianu, Tudor, *Poesia lui Ion Pillat în Studii și portrete literare...* p. 68—69, p. 71-72., p. 76.

Regman, Cornel, *Ion Pillat poet al tradiției în Revista fundațiilor regale*, IX (1942), nr. 9, sept. p. 695-697; *Cărți, autori, tendințe*. București; Editura pentru literatură, 1967, p. 235—251.

Pillat, Ion, *Mărturisiri* (Extras din *Revista Fundațiilor Regale* nr. 8. februarie 1942), p. 265-267; p. 270-271.

Călinescu, George, *Ion Pillat în Istoria literaturii române...* p. 776.

Furtună, Horia. *Alături de Ion Pillat în Ion Pillat. Mărturisiri despre om și poet...* p. 23.

Popescu, Ștefan, *În jurul unei colaborări în Ion Pillat. Mărturie...* p. 33-35.

Munteanu, Bazil, *Ion Pillat dincolo de timp în Ion Pillat. Mărturie...* p. 96.

Voiculescu, Vasile, *Etape și reședințe în Ion Pillat, Mărturie...* p. 99—100.

Diaconii, Ion, *Clasicism și modernism în poezia lui Ion Pillat în Ion Pillat. Mărturie...* p. 124 — 130.

Păunescu-Ulmu T.. *Peisajul în poezia lui Ion Pillat în Ion Pillat, Mărturie...* p. 190-191.

Papadima, Ovidiu, *Aspecte din poezia lui Ion Pillat în Creatorii și Lumea lor*. București, Fundația pentru literatură și artă, 1943, p. 398 — 410; *Împăcarea sub zodii*, în *Mărturie...* p. 220, p. 234, p. 237. *Ion Pillat* (București), Editura Albatros, 1974. p. 82. p. 83, p. 84, p. 150-151, p. 154-155.

Rău, Aurel, *Un virtuos al emoției în Steaua*, XV (1964), nr. 4, p. 72-97, *Prefața la Ion Pillat. Poezii. Antologie de...* București, Editura pentru literatură, 1965, p. XVIII—XXIII; *Ion Pillat în Flori din Cuvinte*, București, Editura Eminescu, 1980, p. 69—73.

Piru, Alexandru, *Ion Pillat 20 de ani de la moarte în Contemporanul*, 1965. nr. 17, 23 apr., 1965. p. 5; *Poezia lui Ion Pillat în Analize și sinteze*, Craiova, Editura Scrisul românesc, 1973, p. 258-266

Marino, Adriano, *Ion Pillat la o nouă lectură în Steaua*, XVI (1965), nr. 8, aug. p. 8.

Munteanu, George, *Ion Pillat un poet al tradiției vii în Contemporanul* 1966, nr. 13, 1 apr. p. 3; *Viața literară tradiționalismul pillatiant*, în *Sub semnul lui Aristarc*, București, Editura Eminescu, p. 264—268.

Manolescu, Nicolae, *Ion Pillat în Lecturi infidele*. București, Editura pentru literatură, 1960, p. 114-146; idem, *Ion Pillat în Metamorfozele poeziei*. București, Editura pentru literatură, 1968, p. 5.

Ciopraga, Constantin, *Universul poetic al lui Ion Pillat; în Cronica*, 11 (1967), nr. 29, 22 iul., p. 7; nr. 30, 29 iul., p. 8; nr. 31, 5 aug. p. 8, p. 11; idem,

- Aristarc (Gălinescu G.) *Ion Pillat: Pe Argeș în sus*, în *Gindirea*, III (1923) nr. 1—2, p. 26—27. •v:
- Șerban, V. *Ion Pillat, Pe Argeș în sus*, *Cultura Națională în Flacăra*, VIII (1923), nr. 12, 18 mai, p. 195-196.
- I.V. (Vinea Ion), *Cărți românești (Pe Argeș în sus) în Contemporanul*, II (1923), nr. 43, 23 iun., p. 4; *Publicistica literară. Ediție și prefață de Constantin Breazu-Stoian*, București, Editura Minerva, 1977, p. 240.
- Densușianu, Ovid, *Pe Argeș în sus în Viața Nouă*, XIX (1923), nr. 4—6, iunie-august, p. 73—74.
- Răutu, N.N., *Ion Pillat: Pe Argeș în sus în Junimea literară*, XII (1923), nr. 10—11, oct.-nov., p. 387—389.
- Ralea, Mihai. / *Pillat: Pe Argeș în sus*, versuri, *Cultura națională*, 1923, în *Viața Românească*, XV (1923), nr. 10—11, oct.-nov. p. 200-202-*Scrieri*, voi. 2, București, Editura Minerva, 1974, p. 416—419.
- Dragomirescu, Mihail (*I. Pillat: Pe Argeș în sus*), *Cultura poporului*, 28 oct. 1923, p. 4.
- Foti, Ion. *Ion Pillat: Pe Argeș în sus în Viitorul*, XVII (1924), nr. 4760, 20 ian., p. 2.
- Neculau, Eugen. *Pe Argeș în sus de I. Pillat în Revista Moldovei*, III, (1924), nr. 10, febr. p. 16—18.
- Froda, Scarlat, *Ion Pillat: Pe Argeș în sus*, în *Adevărul literar și artistic*, V (1924), nr. 168, 24 feb. p. 6.
- Baiculescu, George. *În jurul crizei literare*, în *Viața literară*, I (1926), nr. 1, 20 febr. 1926, p. 1.
- Cioculescu, Șerban. *Semănătorism și poporanism sub unghiul artistic în Viața literară*, I (1926), 5 iun., p. 1. Scurte referiri la *Pe Argeș în sus*.
- Constantinescu, Pompiliu. *Ion Pillat (1925) în Scrieri*, voi. 4, p. 369—370. *Ion Pillat autohton și universal în Ion Pillat, Mărturii despre om și poet...* p. 112-114.
- Pohonțu, Eugen, *op. cit.*, p. 126—136. *Scrieri alese de scriitorii români apărute în Cultura Națională*; I. Pillat: *Pe Argeș în sus*, în *Adevărul literar și artistic*, IX, (1929), nr. 461, 6 oct. p. 2.
- Dima, Alexandru, *Aspecte și valori în poezia lui Ion Pillat...* p. 251—254.
- Șuluțiu, Octav, *Pasărea de lut*, în *Scriitori și Cărți*. Ediție îngrijită, tabel cronologic și prefață de Nicolae Florescu, București, Editura Minerva, 1974, p. 166, p. 171.
- Cantacuzino, I., *Ion, Note despre poezia lui Ion Pillat...* p. 573, p. 575, p. 579, p. 681.
- Lovinescu, Eugen, *Istoria Literaturii Române contemporane... 1800—1931*, p. 100., p. 102-103.
- Streinu, Vladimir, *Pagini de critică literară (scris în 1938)*, București, Editura pentru literatură, 1968, p. 58—59.
- Vianu, Tudor, *Poezia lui Ion Pillat în Studii și portrete literare...* p. 68—69, p. 71-74, p. 76.
- Regman, Cornel, *Ion Pillat poet al tradiției în Revista fundațiilor regale*, IX (1942), nr. 9, sept. p. 695—697; *Cărți, autori, tendințe*, București; Editura pentru literatură, 1967, p. 235—251.
- Pillat, Ion, *Mărturisiri (Extras din Revista Fundațiilor Regale nr. 8, februarie 1942)*, p. 265-267; p. 270-271.
- Călinescu, George, *Ion Pillat în Istoria literaturii române...* p. 776.
- Furtună, Horia. *Alături de Ion Pillat în Ion Pillat. Mărturisiri despre om și poet...* p. 23.
- Popescu, Ștefan, *În jurul unei colaborări în Ion Pillat. Mărturii...* p. 33—35.
- Munteanu, Bazil, *Ion Pillat dincolo de timp în Ion Pillat. Mărturii...* p. 96.
- Voiculescu, Vasile, *Etape și reședințe în Ion Pillat, Mărturii...* p. 99—100.
- Diaconu, Ion, *Clasicism și modernism în poezia lui Ion Pillat în Ion Pillat. Mărturii...* p. 124 — 130.
- Păunescu-Ulmu T., *Peisajul în poezia lui Ion Pillat în Ion Pillat, Mărturii...* p. 190-191.
- Papadima, Ovidiu, *Aspecte din poezia lui Ion Pillat în Creatorii și Lumea lor*, București, Fundația pentru literatură și artă, 1943, p. 398—410; *Împăcarea sub zodie*, în *Mărturii...* p. 220, p. 234, p. 237. *Ion Pillat* (București), Editura Albatros, 1974, p. 82, p. 83, p. 84, p. 150—151, p. 154-155.
- Rău, Aurel, *Un virtuos al emoției în Steaua*, XV (1964), nr. 4, p. 72—97, *Prefața la Ion Pillat. Poezii. Antologie de...* București, Editura pentru literatură, 1965, p. XVIII—XXIII; *Ion Pillat în Flori din Cuvinte*, București, Editura Eminescu, 1980, p. 69—73.
- Piru, Alexandru, *Ion Pillat 20 de ani de la moarte în Contemporanul*, 1965, nr. 17, 23 apr., 1965, p. 5; *Poezia lui Ion Pillat în Analize și sinteze*, Craiova, Editura Scrisul românesc, 1973, p. 258-266.
- Marino, Adrian, *Ion Pillat la o nouă lectură în Steaua*, XVI (1965), nr. 8, aug. p. 8.
- Munteanu, George, *Ion Pillat un poet al tradiției vii în Contemporanul* 1966, nr. 13, 1 apr. p. 3; *Viața literară tradiționalismului pillatiant*, în *Sub semnul lui Aristarc*, București, Editura Eminescu, p. 264—268.
- Manolescu, Nicolae, *Ion Pillat în Leduri infidele*, București, Editura pentru literatură, 1960, p. 114—146; idem, *Ion Pillat în Metamorfozele poeziei*, București, Editura pentru literatură, 1968, p. 5.
- Ciopruga, Constantin, *Universul poetic al lui Ion Pillat*; în *Cronica*, II (1967), nr. 29, 22 iul., p. 7; nr. 30, 29 iul., p. 8; nr. 31, 5 aug. p. 8, p. 11; idem,

- Portrete și reflecții literare*, București, Editura pentru literatură, 1969, p. 154-172.
- Martin, Aurel, *Ion Pillat în Poezii contemporani*, București, Editura pentru literatură, 1967, p. 20—28, voi. II, București, Editura Eminescu, p. 19—24; idem, *Ion Pillat, Poezii în Gazeta literară*, XIII (1966), nr. 12, 24 mar. p. 4.
- Tomuș, Mircea, *Prefață la Ion Pillat. Poezii. Antologie de Dinu Pillat*, București, Editura pentru literatură, p. XII, p. XVII—XXII.; *Ion Pillat în Cincisprezece poeți*, București, Editura pentru literatură, 1968, p. 127-152.
- Micu, Dumitru, *Ion Pillat în Luceafărul*, XII (1969), nr. 5, 1 febr. p. 6; *Ion Pillat în Gîndirea și gîndirismul*, București, Editura Minerva, 1975, p. 463-473.
- Ulici, Laurențiu, *Ion Pillat în Contemporanul*, 1970, nr. 17, 24 apr. p. 3. Ion Pillat în *Rekurs*, București, Cartea Românească, 1971, p. 91—98; *Ion Pillat în Multum in parvo*, București, Editura enciclopedică română, 1974, p. 286.
- Crohmălniceanu, Ov.S., *Ion Pillat, cap. Poezia chtonică în Literatura română între cele două războaie mondiale*, voi. II, București, Editura Minerva, 1974, p. 108-113.
- Pillat, Dinu, *Contribuțiuni la biografia lui Ion Pillat* (teză de doctorat, 1945), idem în *Itinerarii istorico-literare*, ediție alcătuită, prefață și bibliografie de George Muntean, București, Editura Minerva, 1978; idem. *O conste, lație a poeziei române moderne*, București, Editura Cartea românească 1974, p. 259-295.
- Ungureanu, Cornel, *Postfață la Ion Pillat. Poezii. Antologie de...* București, Editura Minerva, 1975, p. 274—278; idem, *Ion Pillat Intre oglinzile paralele în Luceafărul*, XVIII (1975), nr. 30, 26 iul., p. 3; idem. *Poezia nemărturisită aventură în Contextul operei*, București, Editura Cartea românească, 1978, p. 68—103.
- Sorescu, Roxana, *Ion Pillat. Măștile melancoliei în Interpretări* București, Editura Cartea Românească, 1978, p. 134—136.
- Livescu, Cristian, *Poezia lui Ion Pillat. Conceptele imaginărilor în Steaua*, X X X (1979), nr. 1. ian., p. 13—14; idem, *Ion Pillat. Antropologia unei probe imaginare în Steaua XXXI* (1980), nr. 4, apr., p. 6—7 idem. *Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 77 — 119, p. 24—276.
- Ornea Z., *Tradiționalism și modernitate în deceniul al treilea*, București, Editura Eminescu, 1980, p. 574-584.
- Ioan Adam, *op. cit.*, p. 220—224.
- N. Steinhardt, *Reeditură lui Ion Pillat, Transilvania*, XIII (1984), nr. 4, p. 38-39.

SATUL MEU

- Pohonțu, E., *Ion Pillat: Satul meu, 1925 în Junimea literară*, XIV (1925), nr. 1—2, ian.-mar., p. 82—83.
- Herescu, N., I., *Ion Pillat: Satul meu*. Colecția „Cartea Vremii” în *Flamura*, III (1925), nr. 4—5, mar.-apr. p. 116—120.
- Ionescu, Const., D., *Poetul Ion Pillat. Cu prilejul voi. Satul meu în Datina* III (1925), nr. 4—5, apr.-mai, p. 65—73.
- Al., Băd., (Bădăuța Al.) *Ion Pillat: Satul meu*. Versuri cu gravuri de I. Teodorescu-Sion, în *Gîndirea*, IV (1928), nr. 12—13, 1—15 apr. p. 389—390.
- Ulmu T., (Păunescu-Ulmu) *Poetul Ion Pillat, Contribuții critice*. Craiova, în „Ramuri”, 1947, p. 10—13 (Dezvoltarea articolului din *Clipa*, III (1925), nr. 95, 5 apr., p. 2.
- Perpessicius, *Mențiuni critice*, voi. I, București, Casa Școalelor, 1928, p. 126—129; *Opere* voi. 2, București, Editura pentru literatură, 1967, p. 151—154.
- Dianu, Romulus, *Ion Pillat. Satul meu*, poezii cu 54 de gravuri în lemn de I. Teodorescu-Sion în Rampa. VIII (1928), nr. 2242, 16 apr., p. 1.
- Dem. Teodorescu, *Satul meu de Ion Pillat în Adevărul XXXVIII* (1928) nr. 12.686, 23 apr. p. 1.
- Literatur Kultur Nachrichten aus Rumänien*, I (1925), nr. 3—4, mai-iun, p. 10.
- C , G., (Gerota, Constantin) *Satul meu de Ion Pillat în Năzuința*, IV (1925), nr. 1—2, mai-iun. p. 95.
- Constantinescu, Pompiliu, *Ion Pillat: Satul meu în Ritmul vremii*, I (1925), nr. 4, mai, p. 93—96. Scrieri, voi. 4... p. 365—368.
- Topîrceanu, G., *Satul meu de Ion Pillat în Lumea, bazar săptămînal*. I; 1925, nr. 28, 24 mai, p. 15.
- Sadoveanu Ion-Marin, *Ion Pillat: Satul meu în Cuvîntul literar și artistic*, II (1925), nr. 22, 31 mai, p. III.
- Fotî, Ion, *Satul meu, poezii de Ion Pillat în Viitorul*, XVIII (1925), nr. 5174, 5 iun., p. 1—2.
- V.R.S. (Rusu-Șirianu, Vintilă), *Satul meu în Îndreptarea*, VII (1925), nr. 12.7, 7 iun., p. 1.
- Razu, D. (Botez Demostene), *Ion Pillat: Satul meu*, Editura Fundațiilor Culturale 1925 în *Viața românească*, XVIII (1925), nr. 8, aug. p. 290 — 291.
- Fapta, A., *Ion Pillat. Satul meu în Glasul Bucovinei*, VIII (1925), nr. 1921, 18 sep., p. 2.
- Sevastos, M., *Anul literar în Adevărul literar și artistic*, VII (1926), nr. 265, 3 ian., p. 2.

Lista celor mai bune 10 lucrări (apărute în 1923) în *Patria*, IX (1927), nr. 169, 31 dec, p. 4.

Sărmanul Klopstock, *Cartea poeziei satului în Universul literar*, L (1941), nr. 17, 19 apr., p. 1.

Șuluțiu, Octav, *Pasărea de lut în Scriitori și cărți...* p. 172.

Cantacuzino, I., *op. cit.* p. 576.

Lovinescu, Eugen., *Istoria literaturii române contemporane*, p. 94.

Vianu, Tudor, *Poezia lui Ion Pillat în Studii și portrete literare...* p. 74.

Voiculescu V., *Etape și reședințe...* p. 101—103.

Călinescu, George, *Ion Pillat în Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent...* p. 777.

Regman, Cornel, *Ion Pillat poet al tradiției...* p. 697.

Rău, Aurel, *Ion Pillat. Poezii. Antologie de...* p. XXVI.

Ulici, Laurențiu, *Multum in parvo...* p. 287.

Papadima, Ovidiu, *Ion Pillat...* p. 81—82.

Crohmălniceanu, Ovidiu, S., *Ion Pillat. Poezia chtonică...* p. 113—115.

Micu, Dumitru, *Ion Pillat în Gîndirea și Gîndirismul...* p. 475—476.

Livescu, Cristian, *Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 126—133.

Ioan, Adam, *op. cit.*, p. 224 — 226.

BISERICA DE ALTĂDATĂ 1926

Pușcașu, Ioachim (Gyr Radu), *Ion Pillat: Biserica de altădată, poezii*. Cartea românească, 1926 în *Flamura*, IV (1926), nr. 7—8, iul., p. 366—367.

Dianu, Romulus, *Ion Pillat. Biserica de altădată, poezii*. Editura Cartea Românească, în *Rampa*, XI (1926), nr. 2619, 22 iul., p. 1.

Pas, Ion, *Ion Pillat: Biserica de altădată, poezii în Lupta*, 21 (1926), nr. 1430, 9 sept., p. 2.

Bucuța, Emanoil, *Ion Pillat: Biserica de altădată, poezii, în Societatea de mtine*, III (1926), nr. 37-38; 12-19 sep., p. 612

Baiculescu, George, *Ion Pillat. Biserica de altădată, poezii*, Editura Cartea Românească în *Propilee literare*, I (1926), nr. 13, 15 sep., p. 22.

Lascarov-Moldoveanu, A., *Ion Pillat: Biserica de altădată, poezii în Răsăritul*, IX (1926), nr. 2, p. 12-15.

Conslantinescu, Pompiliu, *Ion Pillat: Biserica de altădată în Viața literară*, L (1926), nr. 21, 2 oct., p. 5; *Scrieri*, voi. 4... p. 371-374.

Streinu, Vladimir, *Ion Pillat: Biserica de altădată. Poezii în Sburătorul VI* (1926), nr. 5, p. 71; idem, *Pagini de critică literară* voi. 5. Ediție

alcătuită de George Muntean, București, Editura Minerva, 1966, p. 45-46.

Ionescu, Const., *Două volume de lirică religioasă: Ion Pillat: Biserica de altădată și V. Voiculescu: Poeme cu îngeri în Datina*, V (1927), nr. 1—2, ian.-feb., p. 25-27.

Bădăuță, AL, 1926. *Poezii în Viața literară*, I (1927), nr. 34, 22 ian., p. 2.

Perpessicius, *Ion Pillat: Biserica de altădată, poezii*, Editura Cartea Românească, în *Universul literar* XLIII (1927), nr. 4, 23 ian. p. 59—60; idem *Mențiuni critice*, voi. I, p. 305—308; *Opere*, voi. 2... p. 246—252.

Ralea, M., *Ion Pillat. Biserica de altădată, poezii*. Editura Cartea Românească, în *Viața Românească* XIX (1927), nr. 2, p. 289 și în *Perspective*, București, Casa Școalelor, 1928, p. 91—93; idem *Scrieri*, voi. II, București, Editura Minerva, 1977, p. 161 — 163.

Maniu, Adrian, *Biserica de altădată în Rampa*, XII (1927), nr. 2784, 6 feb., p. 1.

Suchianu, D., I., *Ion Pillat: Biserica de altădată în Adevărul literar și artistic* VII (1927), nr. 325, 25 feb., p. 7.

Zimbru, Ion, *Biserica de altădată, Poezii de Ion Pillat în Viitorul*, X X (1937)» nr. 5701, 28 feb., p. 3.

Bogdan-Duică G., *Ion Pillat: Biserica de altădată în Națiunea I*; (1927), nr. 99, 15 mai 1927, p. 2—3.

Lascarov-Moldoveanu Al., *Cărți bune: Ion Pillat: Biserica de altădată; în Tărânișmul*, IV (1929), nr. 52, p. 1 4.

Lovinescu, Eugen. *Istoria literaturii române contemporane...* p. 94.

Vianu, Tudor, *Poezia lui Ion Pillat în Studii și portrete literare...* p. 74—80»

Chinezu Ion, Ion Pillat, *Pasărea de lut în Gînd românesc*, II (1934), april, nr. 4, p. 219.

Regman, Cornel, *Ion Pillat poet al tradiției...* p. 698—699.

Călinescu, George, *Ion Pillat în Istoria literaturii române...* p. 778.

Rău, Aurel, *Prefața la Ion Pillat Poezii. Antologie de...* p. XXVII—XXVIII

Tomuș Mircea, *Prefață la Ion Pillat, Poezii. Antologie de Dinu Pillat*, p. XXVII -XXVIII.

Micu, Dumitru, *Ion Pillat în Gîndirea și Gîndirismul...*, p. 476—481.

Crohmălniceanu, Ov.,S., *Ion Pillat în cap. Poezia chtonică în Literatura română între cele două războaie mondiale...* p. 115—117.

Ungureanu, Cornel., *Postfață la Ion Pillat. Poezii. Antologie de...*, p. 281 — 282.

Livescu, Cristian, *Introducere în opera lui Ion Pillat...*, p. 113—152.

Ioan Adam, *op. cit.*; p. 227—228.

- Comarnescu, Petru, *Ion Pillat: Limpezimi în Ultima Oră*, I (1929), nr. 33, 6 feb., p. 2.
- Mănu, Aristide (Acterian Arșavir), *Limpezimi de Jon Pillat în Vremea*, II (1929), nr. 50, 7 feb., p. 2.
- Perpessicius, *Ion Pillat, Limpezimi, poeme*. Editura Scrisul Românesc, în *Cuvntul*, -V (1929), nr. 1391, 6 mar. p. 1—2; idem *Mențiuni critice*, voi. 2..., p. 357—364; *Opere*, voi. 3, București, Editura Minerva, 1971, p. 266-271.
- I.T. (Agîrbiceanu I. I.) *Ion Pillat: Limpezimi* Scrisul românesc în *Transilvania*, LX (1929), r. 4-6, apr.-mai, p. 399.
- Philippide, AL, A., *Ion Pillat: Limpezimi, poeme în Viața românească XXI*, (1929) nr. 5—6, mai-iun. p. 325—326. *Poezia românească între cele două războaie mondiale*, București, Editura didactică și pedagogică, 1960, p. 59.
- Broscăuceanu, I., *Pe marginea unui volum de poezii... Limpezimi în însemnări*, III (1934), nr. 16, mar., p. 5—8.
- Șuluțiu, Octav., *Pășarea de lut în Scriitori și cărți...* p. 166—168.
- Constantinescu, Pompiliu, *Rumänien SchrifttumWkl*, în *Europäische Literatur*, II (1943), nr. 5, mai, p. 18.
- Vianu, Tudor, *Poezia lui Ion Pillat în Studii și portrete literare...* p. 81—84.
- Regman, Cornel, *Ion Pillat poet al tradiției...* p. 699—700.
- Rău, Aurel, *Un virtuos al emoției...* p. 89—94, *Prefață la Ion Pillat, Poezii. Antologie de...*, p. XXIX—XXXI.
- Martin, Aurel, *Poezii contemporani...*, p. 20—21, p. 29.
- Chinez, Ion, *Pagini de critică*, București, Editura pentru literatură, 1969, p. 44—46.
- Tomuș, Mircea, *Prefață la Ion Pillat. Poezii. Antologie de Dinu Pillat*, p. XXIX.
- Tomozei, Gheorghe, *Muzeul ploii*, București, Cartea Românească, 1973, p. 101—103.
- Micu, Dumitru, *Ion Pillat în Gîndirea și Gîndirismul*, p. 481—484.
- Crohmălniceanu, OV..S., *Ion Pillat cap. Poezia chtonică în Literatura română, Între cele două războaie mondiale...*, p. 117—119.
- Ungureanu, Cornel, *Postfață la Ion Pillat. Poezii. Antologie de...*, p. 282—285.
- Livescu, Cristian., *Introducere In opera lui Ion Pillat...*, p. 154—161.
- Giurgiu, Felicia, *Motive și structuri poetice*, Timișoara, Editura Facla, 1980, p. 88-99.
- Ioan, Adam, *op. cit.*, p. 229—231.

Ordinea cronologică -a elaborării poemelor din volițmelei.
 PE ARGES ÎN SUS,
 BATRÎNII, SATUL MEU,
 BISERICA, DE ALTĂDATĂ, .LIMPEZIMI ,

- 1910 *Chemare*, 14 iunie (A.); *înapoiere* (îlf.)- , , >
- 1914 *Drum de noapte*. (ÎN.)- , <
- 1918 *Aci ;sosi pe vre,muri*, Miorpanij 28 jul., s.v. (ff,Z.), (P.AgJS,); *Gopil de odinioară*, început la București 1916, sfîrșit la Miorcani. în 1918 (G.Z.; - P.Ag.S.); Ji«ca>»v.Miorcani, 11—14 sept. {Gt.Z.j.P.Ag.S.},5 *Astepfndu-i*, Miorcani, sept.-opt. (B.); *Elade, Cîrlova și AleandrttKu*, Miorcani, sept.-oct. (JB); *Anton Pa/m*, Miorcani, septy-oct. (Ș.); *Ghq#die Cozia-nul*, Mioțt^,sept.rf>pt. (BJ.Sejffvr** (I) Bi&ciiregH, noițmb,,(«Z.; P.Ag.S.); *Septemvrie* (II), București, nojemb. (fi.Z.^ P*Ag*S.); *Septemvrie* (III), Miorcani, toamna (P.Ag.S.) ,,, ,
- 1919 *Cina cea de^taină*, -Bucurați, 17 ian. {GJL; J*.Âg.S»); *Țoarnn^* Miorcani, 10 oct. (G.Z.) j. ....
- 1920 *Cel din urmă*, București, pnmăyara (B.j t *Noapte p^țarm*, %oklțghialr Movilă, 8 iul. (L);5 *închinare*, Călimănești, 4, aug. (R.Ag.S.); *Vtrful dealului^* Călimănești, ,10, aug. (P.Ag.S.); *Mortnlntul*,...Gălunțnești, t 11,,aug. (P.Ag.S.); *Spre Izvorani*, Gălimănești, 12 aug. (P.Ag.S.); *Capela*, Călimănești, 13;aug. (^,Aț^S,y *La zăv^*, *Q^rt^ne^*, 14—16 aug. (P*At.Ș.)t /* *vie*, Călimănești,,14—17 aug. (P.Ag.S.); *Cucul din Valea Popii*, Călimănești, 14—20 aug. flf.Ag.S.); *Pădurea din Valea Mare*, Cîmpjung, 30 aug. (P,Ag.S.); *Casa din, deal*, Călimănești, 23—24 aug.(P*Ag,S0t; *Castanul cel mare*, Cîmpulung,, 30 aug.,(P.Ag.S.); , *îxt Parcul Găieștilor*, Buourești, 9^ sept. (P.Ag,S.);Dosejfte»*Mitropolitul*, Miorcani, București, , noiemb.-dec; (P.Ag.S.); *Elegia IX: Invocare*, București (I.); *înserare* (L.) . <• .
- 1921 *Ursul lui Donici*, București, în primăvară (B.); *Bolintineanu*, București, în primăvară (B.); *Mureșanu*, București, în primăvară (B.); *Alecsandri*, București» în primăvară (B.); *Adio la Florica*, București; (P.Ag.S.); *Străinul*: Cîmpulung, 29 iulie (PAG.S.); *Florica*, Cîmpulung, 30 iulie fPiAg.S^; *Căsuța: din copac*, Cîmpulung, 12 aug. (P.Ag.S.)? *Cămara de fructe*, Cîmpulung, 12—13 aug? (P.Ag.S.); *Cireșul*, Cîmpulung, 13 aug.' (P.Ag.S.); *Lumina, iarna*, Cîmpulung, 15 aug. (PiAg.S.);

- Odaia bunicului*, Cîmpulung, 16 aug. (P.Ag.S.); *în luncă*, Cîmpulung, 22 aug. (P.Ag.S.); *Cîtorii*, București, 20 noiemb. (P.Ag.S.);
- 1922 *Dinicu Goleșcu*, București, martie (B.); *Ienăchiță Văcărescu*, București, martie (B.); *în crama*, 1916 în voi. A., refăcută în dec. 1922 (P.Ag.S.); *Acuarelă*, București, 19 dec. (P.Ag.S.).
- 1923 *Biserica lui [Horia]* București, 27 april., 1^{*921}, ultima strofă 4n 1923 (P.Ag.S.); *Timpul*, f.d. (P.Ag.S.) *f-titngul*, București, 11u-U1; mar. (B.A.); *Pluta*, București, 13 mai (L.); *Arhondaricul*, București, 17—19 mai (B.A.)⁵ *Poetul*, 9 sept. (L.); SATUL MEU: Miorcani, 11-17 sept. Seria I: 1. *Harta*; 2. *Lumina*; 3. *Moș Gheorghe Jitarul*; 4. *Proprietarul*; 5. *Vlad Plugarul*; 6. *Ilie Baciuc*; 7. *Vasile Bulloc*; 8. *Ion Pescaru*; 9. *Ștrul Leiba*; *{0}>Meșter Toaderf-m.-Vinătorul; îi* "Secretarul Primăriei"; 13. *Iliuș, orbul satului*; *\k:-Popă+Brezau;* • *WSPărlitefe țitraldiM&l-Bubă Visa*) 17. *Poetul?* *\s.- Uliță satului*; 19. *Curtea* *'-VoieVească*; 20. *Parcul*; 21. *ârșika*; 22. *Horă*; 23. *Gtștelei*; 2b. *Oile*; *îrfrn^rAriefti* *^/^\^Jfttpiii'tekfaff'MjWtrMÎ^.* *Păured-de la* *'Suticar^.* *Prutul*; *'BO. Arkihl; Si: JutbecM*; 32. *iS^oui*; 33. *%^mbra*; " 34. *rafefrefa; aSi Cimitirul*; *'W "Dorul*. Seria II: *Bl.PM-ed HergMlegiu*; • *^H%:'IliKcâ M IâH*; 39^{*}. *DdrHHșdara învătătoare?* *W-B6m\H învătător*; *ii^foiSa 'doikrhUkdîm*; 41. *Anisia*; 43. *\faitt^V44. 'Bis&icâ*; 45. *Clopotul*; 46. *Copacii* **^<^#>nai.^49.yrfISWUra*; • *'1*50: JVo>il, t^r#/-5\.* *"ToWino;* S^B<; *fe3r*; *iV>opW*; *54V țfuteiul vechi*; 55. *Amurgul*; *Spre schit*, 11 dec. (BA1).
- 19M'-Mnăstire,'Btoureștif 13'ieb.'(BA'J)J ilfedrâ Mrta<<<, București, 2"-' *'..'^ 30^1^(11)*; Stt^[^] *^Bttburești* *'(Iii)'; iWa, BttfcuVești,* (B.A.) ** Iriterior'*, Bucufeshii', 8' iun. (B.); *Biserica* *"••UeH* BuCureștr, '8'itift.'(L.) *Ş VtiSU-ku liliac*, Mior^aaiij 6-sept.' (L.); *" Drainut rkagilor*, 'Miorcani"-ff'sept. (B.A.); *CojhddW^Florica*, <23 oct. *'•țFL<3HrtoA)*; *Pasărea toatAtlei*, București, *iV octf<<*)* *'Lucind 7urm,* *' Bubbrestf,-f:d:-'(l).ț).* *- - ••*•(•)*' • •''•••'•* <••*'*
- 1923'ieFegu» JT/f.» Z)<<coi m<rf-,'Blrcuriști', 7-8 ian:(L'i)fPiersicul, București, 'H4 rab. (L.)ț *Petiții roșii*, mcurești; 16'feb.^Bly^Sohi/t <»ro<<, Predeal, • *3rnar*(L.); *Ockektriv 'biliieil*, 'Fped<*il.">mar. (F&ORICA)*
- ' București, 80 aprilii țfc}/ jx&efc, Buctirești', 6 rhaițL); *Mărșior-* bucu-
rești, 17 mai, (L.); *Nașterea*, București, 22 mai, <(BA.); *Copilăria*, Bucu-
rești, 28 mai, (B.A.) j *juritirea*; București', 23 mai, (B.A.); *losif teslarul*,
1- *'Tekirghiol*, 6 iunie, '(BAL), *Buna-Vestire*, .Tekirghiol, 1 iunie (B.A.);
Rugă co^ft tAa#>.-Tekir&bi*1, riu^nte-'CB.A.)?-' *'NaștereaDomnului*, Tekir-
•-ghiol, început'8 iun^Mfrșit 14 iul. la Miorcani (B;Ai); Sieawa, Miorcani,
.8.21* iul. (B.A.); *închinarea Magilor*, Miorcani, 22.iul. (B.A.); *Bejenia*,
Miorcani, 23 iA./ (BJL); *Rusalii*, Miorcani, 24 iul. (B.A.); *Maica și*
.. *firufțul*, .Miorcanj,,2.7 (iul. (B.A.); *Bocetul*^Miorcani, 29 iul. (B.A.);

- Despărțirea*, Miorcani, 31 iul. (B.A.); *înălțarea*, Miorcani, 4 aug. (B.A.);
Mreaja, Miorcani, 4 aug. (B.A.); *Jalea*, Miorcani, 8 aug. (B.A.); *Ador-*
mirea, Miorcani, 8 aug. (B.A.); *Brumar*, Miorcani, 9 sept. (L.); *Undrea*,
Miorcani, 9 sept. (L.); *Năvodul*, Miorcani, 10 sept. (B.A.); *Smochinul*
neroditor, Miorcani, 10 sept. (B.A.); *Cireșar*, Miorcani, 10 sept. (L.);
Făurar, Miorcani, 10 sept. (L.); *Ghenar*, Miorcani, 10 sept. (L.); *Oaia*
cea pierdută, Miorcani, 11 sept. (B.A.); *Semănătorul*, Miorcani, 12 sept.
(B.A.); *Bunul Samarinean*, Miorcani, 15 sept. (B.A.); *Biserica de*
altădată, Miorcani, 15 sept. (B.A.); *Cozia*, București, 3 noiemn. (B.A.);
Prier, București, 17 dec. (L.); *Rădăcini*, București, 17 dec. (FLORI-
CA); *Fiul risipitor*, București, 20 dec. (B.A.)
- 1926 *Proiect de templu*, București, 9 ian. (L.); *Morții*, București, f.d. *Elegia*
V; Marinarul, București, 8 feb. (L.); *Inscripții pentru o fntnă*, 8 feb.
(L.); *Odihna talii*, Dorohoi, 15 feb. (TLORICA); *Monahul la capre*,
București, 8 april. (B.A.); idem: *îngerul* (B.A.) *Primăvara*, Roman, 30
april.—Imai, (L.); *Vinicer*, Miorcani, 23 mai; (L.); *Brumărel*, Miorcani,
23 mai, (L.); *Florar*, Miorcani, 23 mai, (L.); *Cuptor*, Miorcani, 24 mai,
(L.); *Gustar*, Miorcani, 24 mai, (L.); *Hanul cu rîndunici*, Miorcani, 30 iul.
(L.); *Ceamul albastru*, Miorcani, 30 iul. (L.); *Limpezimi*, Miorcani,
5 aug., (L.); *Amurg în Delta* Miorcani, 6 aug., (L.); *Călușarii*, Miorcani,
6 aug., (L.); *Sălcii*, Miorcani, 6 aug., (L.); *Elegia I: Cloșani*, Căli-
mănești, 17 aug., (L.); *Cleştar*, Călimănești, 21 aug., (L.); *Elegia X:*
Vrajă, București în toamnă, (L.); *Căprioara de porțelan*, București,
29 oct. (L.); *Inscripție pentru nucul din vie*, f.d.
- 1927 *Artă poetică*, București, j7 mar., (L.); *Elegia II: Primăvară*, Bucu-
rești, 2 april. (L.); *Imagini toamna*, București, 2 april., (L.); *Elegia III:*
Toamnă la Florica, București, 2 apr., (L.); *Fntlna cu platani*, Bucu-
rești, 2 april., (L.); *Dafni*, București, 7 mai (L.); *Hymet*, București,
21 mai, (L.); *Sunium*, București, 21 mai, (L.); *Elegia IV: Vremea*,
Dorohoi, 11 iunie, (L.); *Icoana cu busuioac*, Miorcani, 7 aug., (L.);
Elegia VI: Toamnă la Miorcani, Miorcani, 13 aug., (L.); *Cintec de*
leagă, Miorcani, 13 aug., (L.); *Elegia VII: Copacilor*, Miorcani, 23
aug., (L.); *Elegia VIII: Fericirea*, Miorcani, 24 aug., (L.); *Cișmigiu*
de toamnă, București, 26 oct., (L.); *Elegia XI: S-au pierdut*, București,
18 noiemb., (L.); *Dor*, București, 18 noiemb., (L.); *Miniatură persoană*,
București, 19 dec. (L.); *Drum de seară*, f.d.
- 1928 *Drumuri*, București, 15 ian., (L.);
Poeme fără dată: Vraciul (L.); *Alt cintec de leagă* (L.); *Stele* (L.).
Din tabelul cronologic de mai sus se poate observa că multe din poeme
au aceeași dată. Presupunem că datarea corespundea momentului copierii
pe curat a poemelor respective în forma lor definitivă.

MANUSCRISELE ȘI PLANURILE DE ALCĂTUIRE
A VOLUMELOR

PE ARGEȘ ÎN SUS (1918-1927); FLORICA (1926)

Manuscrisul 5075, B.A.R.S.R., dăruit de Ion Pillat, la 13 iunie 1932, este format din poemele cărții AMĂGIRI, care — după cum am arătat în primul volum al acestei ediții — fuseseră scrise de autor pe foi volante de diverse mărimi legate împreună în ordinea dorită de el (p. 1 — 120) și dintr-un caiet de hârtie velină (24 x 15) cu poeme cuprinse sub titlul: TRECUTUL VIU, întrunind volumele: I, PE ARGEȘ ÎN SUS (p. 121-141) și BĂTRÎNII (p. 142-182).

Pe pagina 122 se află scris titlul: TRECUTUL VIU și motto: „Le passe n'est jamais tout à fait le passe” (Henri Bafcaille, 1872—1922).

Urmează apoi pagina de gardă, iar pe verso Ion Pillat scrisese — ca introducere — următoarele versuri: „

*Ca vrăciul ce învie din praful ei o roză
Am deșteptat mireasma trecutului din scrum
A năpădit grădinara năvălit în casă
Și azi mă urmărește trecutul viu pe drum.*

16 aug. s.n.* 1921, Cîmpung . . . . .

Pe pag. 124 se descrie pe scurt volumul:

Ion Pillat: TRECUTUL VIU - Poezii - „Florica-Bătrînii”; București 1921.

La pag. 125 este însemnat titlul primei părți: FLORICA^ cu dedicația: „Bunicii și copilăriei mele în memoriam”, care a fost păstrată și în; PE ARGEȘ ÎN SUS (București), Editura Cultura Națională ^1923). Motto-ul „Et tjiu donc a jamaisgueri de son enfance?? de Lucie DelarueMardrus (1880—1945) nu a mai fost reprodus la publicarea în volum*

Poemele sînt copiate pe curat, versurile au foarte puține modificări și fiecare a fost datat, fiind precizat și locul unde a fost terminat în forma definitivă. Din datarea lor reiese că ele au fost scrise începînd din august 1920.

* Amintim că s.v. este prescurtarea de la „stil vechi” iar s.n. de la „stil nou”.

până în aprilie 1921. Cele opt poeme, pe care le găsim copiate la pag. 183—190 și care întregesc volumele, sînt de asemenea datate de poet. Ele au fost scrise în luna august 1921, la Cîmpulung.

La sfîrșitul mss. BARS, p. 216—219, alte patru poeme, nou incluse, sînt datate rntre' octombrie 1924 — februarie 1926, -deci uTjPă Ce apăruse prima ediție a volumului PE ARGEȘ ÎN SUS. Poetul Bolase că acestea vor amplifica ediția a doua. Ele au fost publicate în volumul FLORICA, apărut în anul 1926 în colaborare cu pictorul Ștefan Popescu.

În voWtniul ion; Pillat-, Mărturii despre, orh și poet.. An juiul unei colaborări, pictorul Ștefan Popescu își amintește că inițiativa volumului FLORICA a avut-o Ion Pillat în timpul unei excursii pe muntele Găina, făcute împreună cu Ion T. C. (Ionel) Brătian'fțiși alte' cîteva persoane printre capese afla și' poetul Ion Mulescu. Cartea cu destinația oHiagială pentru sărbătorirea celor>60de ani ai lui Ionel Brătianu trebuia să fie o ediție bibliofilă'ete mare lux. Ștefan Popescu»și exprimă regretul de a nuHfJarvut timpul «cesar pentru • a ilustra volumul'cu litografiile originale!-^ așa cum ar fi vrut — căci eie'rtu au fost gata tdate la data imprimării!

Din această cauză desenele au fost reproduse, fără excepție, tipografic hroset. Pictorul nu uMă rată politețe și delicatețe arătate de poet pe parcursul colaborării, calități determinate' 4» atmosfera de iubire și "cuvîntă -patriarhala, de admirație și respect pentru tot > eră>de respectat, iubire de tradiție, de neam, de țară și care făceau parte organică din el.'Volumul FLORICA* ce urma să fie dăruit lui Ionel Brătianu, trebuia să aibă o dedicație iscălită de Ștefan Popescu și Ion Pillat și, — m concordantă cu porecla „vizirul" dată lui Ionel Brătianu —, el trebuia să fie împodobit cu o anluminură' în stil persan, reprezentînd cu humor personajele în costum^ orientale ureînd muntele ț*âina, spre amintirea împrejurării în care a fost plănuită' noua ediție a poemelor din PE ARGEȘ ÎN SUS. Pînă la urină' cartea' a fost dăruită fără anluminură și fără dedicație. Frumosul volum FLORICA s-a epuiaat chiar din anul apariției (op, cîc>ip. 33-^33).

PE ARGEȘ ÎN SUS in mss. 5075 B.A.R.S.R., p. 123-141: 1. *închinare*; 2. *Mormrtitul*; 3. *Virful dealului*; 4. *învie*; 5. *Caftanul cel mare*; 6. *Spre fivorahî*; 7. *Pădurea din Valea Mare*; 8. *La zăvai*; 9. *siCueul din Valea Papii*; 10. *In Parcul Goleștilor*; 11. *Biserici iui Hoția*; -12.. *Casu Mn deali*

Poeme adăugate în mss. 5075 B.A.R.S.R., p. 183^—190: 13. *Străinul*; 14. *Florică*; 15. *Căsușadin copac*; 16. *Cămara de fructe*; 17. *Cireșul*; 18. *Lumină, iarna*; 19. *Odaia bunicului*; 20. *Ph luncă*.

Poemul adăugate' la sfîrșitul mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 216—219: 21. *Comoara*; 22. *Rădăcini*; 23. *Ochelarii bunicii*; 24. *Odihna tatii*.

" După cum' reiese din tabelul cronologic stabilit conform datării poemelor, notate de Ion Pillat în mss. 5075 și în volumul PE ARGEȘ ÎN SUS (ed.

Cultura națională, 1923); sș#m,p) ațuj, său 'personal, poemele de mai sus, nu au fost copiate în vordinea creării lor. *Cititorii*, c^te/constituie introducerea în volum, poem care nu se află enumerat; fusese perfectat în 1921, el deriyînd dîntp<o variantă a poeziei *Călătorul*, publicată integral în 1920. în perioada ție timp dintre vara anului 1920 și rpină în aprilie 1923, Ion Pillat gerie aproape tot volumul început cu *închinare*. 'dată ca temelie, fixîndu-și apoi, ca, repede constante în pteisajuT iubit, *Virful dealului și Mormntul bunicului*, prin intermediul căruia se simte contopit <u acel pămînt, continuîndu-și confesiunea lirică aproape >d"»t*-o suflare. în acest răstimp poetul continuă să scrie și poemele din BATRÎNII, începute în 1918, iar din l>23-1925,, BI.&ERICA DE ALTĂDATĂ, concomitent cu cele pe care le tfa continua' pînă, în anul 1927 și le va repartiza în volumul LIMPEZIMI, întreprupînduse o tună, în toamna anulîți 1923 pentru a scrie întreg volumul SATUL MEU,.,., .

Comparînd între ele Cuprinsurile diferitelor ediții: P.Ag.S. (1928); FLORICA (1986); și P) Ag.S. (1936) prezentate la capitolul descrierii volumelor originale; pot fi urmărite etapele de constituire și mutațiile stilistice pînă la forma, definitivă, pentru care poetul se decide în E.J. II. în afară de poemul *Cititorii*, de sine stătător, P.Ag.S. (1923) fusese format din 22 de poeme alcătuint ciclul FIOTipa; la care Ion Pillat; alătură ciclul Amintiri, format din poeme culese din GRĂDINA ÎNTRE ZID/URI, printre care și *Acisoși pe vremuri* în, afară, de, *Seară la ifireșni* cu totul nepotrivită, ^9Ptextului, ciduJ., Ainjttiri ește, unțar^ peemeiș eypcîndi. pgsiaiej, și m^mșnte, ale existențe^.. Rămase, qa niște itjsule fericite, încerețuite, de,,mar^șt lînvăluțat^ a, trețuțUlii. Poemul BATRÎNII, adăugat și, el, nu (esj.eidiscoBdanț.d^oatec^pfqțjial^ căior yarsuri i-au legănat copilăria și adolescența șnt. închipițiți sosind pe drumurile Arge: S"*.i.

Poemul de sfîrșit, *Tdmpul* descrie cum ai puțin fast și pr&bușiri spectaculoase (a se vedea în voi. I: *Năzuinți, Noapte pagină, Sarcofagele, Ultima fugă*, etc. etc), lacțiunea erpdantăși pi^icitoar^a, .curgerii, vremii.

În 1926, din volumul FLORICA, aiost omis ciclul Amintiri, dar Ion Pillat adaugă, celor; 23 de poeme din P. AgtS. (1923): *Rădăcini*, plasat între *Castanul cel mare și Cireșul*, amplificînd astfel unul- din motivele dragi lui; cară; este copacul. *Ochelarii bunicii* și *Odihna tatii*, sînt grupate în jurul nucleului format din *Odaia bunicului* și *Capela* pentru a mări' efectul scenic al decorului familial, iar în *Comoara* poetul reînsuflețește iar' acel fobâr iradiant de nostalgii provocate de contemplarea meleagurilor^ natale, poem căruia' îl găsește locul fericit înainte de *Adio la Florica*.

În 1936 însă, la reeditarea volumului PJVg.S. în B.P.T. Ion Pillat îi mărește peste măsură conținutul cu poezii înrudite ca atmosferă poetică, după cum declară el; însuși în prefață. El formează grupările, următoare:

florica cu cele 27 de poeme, Toamna amintirii, grupaj alcătuit din: *Copil de odinioară* (G.Z. și P.Ag.S., 1923), *Septembrie I* (G.Z. și P.Ag.S., 1923); *Septembrie II* (G.Z. și P.Ag.S., 1923); *Cina cea de taină* (G.Z. și P.Ag.S., 1923); *Timpul* (P.Ag.S., 1923); *Cîntec de toamnă* (cu titlul *Toamnă* în G.Z.-'și P.Ag.S., 1923): Trecutul viu unde adună: *înapoiere* începutul poemului *Întoarcere* (din, voi. ÎN), *Jucării* (G.Z. și P.Ag.S., 1923), *Drum {de. noapte {G.Z.), Aci sosi pe vremuri* (G.Z., P.Ag.S., 1923, FLORICA), *Inscripții pentru o fntnă* (E.) și *Inscripții pentru nukul din vie* (L.). Poetul mai adaugă BĂTRÎNII și ciclurile Limpezimi argeșene (L.) y Calendarul viei (E.) și Cîntec de demult (CA.) poeme selectate din volumele 'V.P.; A.; G.Z; și ÎN.

într-o schiță de plan a *Operele complete în 8 volume*, datată: aprilie 1940, autorul recomandă următoarele! cu privire la conținutul volumului PE ARGEȘ ÎN SUS: „*Ordinea poemelor și textul lor ca Irți'ediția definitivă din Biblioteca pentru toți. Aceleași subimpărțiri, afară de Cfotce de demuH'^dri trec, tn parte cd alte~Xlia Volumul I. La ti Aci sosi pe vremuri» se va lua varianta din PASĂREA DE LUT.7» total 63 de poezii. ^Inscripțiile pentru b fntnă » , cîte una pe pagină formnd trei poezii diferite". .: . >*

Dar, după cum se onserva, PE ARGEȘ ÎN SUS în E.D.II apare într-o oarecare măsură, altfel,'perfect unitar și lrpsit de orice balast care i-ar fi luat concentrarea poetică și atmosfera ațit de unic fermecătoare. Poetul desprinde din conglomeratul de poeme: Cîntecul de demult, BĂTRÎNII, Calendarul viei. Dar grupează la sfîrșitul ciclului Florica poemele cuprinse în 1923 în Amintiri eu' cele alcătuint tn'P.Ag.S. (1936 B.P.T):' Trecutul viu. Sub acest dniurmă titlu se orchestrează leitmot'ivul dorului de copilărie, al aceluiași peisaj sufletec, ecouri ce răsună, în afară de VISĂRI PĂGÎNE, în toate celelalte volume scrise în; tinerețe. Este ca un ultim rămas bun înainte ca poetul să intre în filte tărîmuri.

în primul rînd poetul'renunță să mai dea ca sfîrșit — după cum procedase în Amintiri (P.Ag.S., 1928), — inexorabila dramă a existenței, expusă în poemul *Timpul*. El evocă mai întîi *Copilul de odinioară* apoi peisajul dulce și prețios al toamnei (*Septembrie I, Septembrie II, Septembrie III*), își amintește de o noapte fericită în casa din *ăeaX (Cina cea de taină)* și descrie iar, nostalgic, *Toamna*, lăsîndu-se îmbătat de cotnarul amintirii (*In cramă*). Plasează în sfîrșit poemul *Tîmpul*. Constatarea inexistenței „timpului" răsună în gol căci amintirile continuă „să cheme viața", casa bătrînească veghează (*Chemare*), redîndu-i bucuria înapoierilor năvalnice (*Înapoiere*), melancolia regăsirii jucăriilor de altădată (*Jucării*), imaginarea unei idile petrecute în *Drum de noapte*. în poemul *Aci sosi pe' vremuri*, poetul exprimă, prin intermediul unei idile, descrise ru un fin umor și ironie, acțiunea devorantă a trecerii timpului contrabalansată de fericirea'de a fi existat,,de continuitatea fără de sfîrșit a

vieții, bucurie tristă tocmai din cauza conștiinței perisabilității clipelor, exprimată și în poemul *Acuarela*. în poemele *Inscripții pentru o fntnă* și *Inscripții pentru nukul din vie*, natura rămîne păstrătoarea tezaurului a tot ce a fost viața omului și constituie sfîrșitul firesc al volumului *Pe Argeș tn sus*.

BĂTRÎNII (14 sept.1918-mart.1922),

1. în Cabinetul de manuscrise B.A.R.S.R. se păstrează un caiet legat în piele (19 x 26) avînd cota 4219, cu filele din hîrtie albă de desen. Pe pagina de titlu au fost desenate cuvintele TRECUTUL VIU iar dedesubtul lor: BĂTRÎNII — FLORICA. Urmează apoi o foaie de gardă după care, o a doua pagină cu titlul: „*Ion Pillat. TRECUTUL VIU. Manuscris de autor ilustrat de I. Brateș.*" în caiet au fost însă copiate doar poemele: *Călătorul*, fn prima sa versiune, apoi o introducere la poemul BĂTRÎNII, din care au fost transcrise doar: *Așteptîndu-i, Dosoftei și Ghenadie Cozianul*.

2. Manuscrisul 5075 B.A.R.S.R., format din poemele,voi. AMĂGIRI,, are anexat un caiet din hîrtie velină (14 x 20), conținînd TRECUTUL VIU (PE ARGEȘ ÎN SUS) căruia i s-a adăugat întregul poem BĂTRÎNII (p.142—182). Pe prima pagină, după titlu, se află un motto: „*Adevărat să fie că timpul nu există?*" de Horia Furtună, la care Ion Pillat renunță optînd pentru:

„*Cînd privesc zilele de aur a scripturilor române
Mă cufund ca tntr-o mare de visări..*"

(Mihail Eminescu *Epigonii*)

Pe contrapagina 142 se află Copiată aceeași introducere ca în mss. 4219, intitulată de data aceasta: *Argumentul poemului*:

„*În casa veche de pe dealul Piteștilor, la via părintească din Florica — din trecut și din visul unei nopți de toamnă, sosesc,poeții de altădată, sosesc Bătrînii*" —

în mss. 5075, aceștia fuseseră aleși astfel: *sosesc cu toții: Dosoftei al Moldovei și Ghenadie de la Cozia, Văcăreșlii amindoi, Eliade, Cirlova și Alexandrescu, Stamatî de pe Nistru și Mureșanu din Ardeal, Alecsandri și Eminescu, Coșbuc, Anghel și Iosif, Macedonski, ptnă și Grigorescu rapsodul luminii, sosesc Bătrînii*. Ion Pillat șterge înșuruierea poeților de mai sus și renunță la,evocarea următorilor: Stamatî, Eminescu, Coșbuc, Anghel, Iosif și Macedonski.

în mss. 4219 introducerea continuă: *Prilej de a ctnta pămîntul și sufletul țării, evocînd marile figuri ale acelora, care, după veacuri de trudă, ne-au dăruit*

armonia versului românesc, unind lumina liniei latine, ou taina ointecului slavon: Prilej mai ales de a ne arăta prin osul de recunoștință față de trecutul viu din care trăim, cum trăiesc din rădăcini adine îngropate frunzele copacului năzuitor spre cer.

În mss. 5075 după „...marile figuri ale acelora” s-a sters cu o linie următoarele: (care au făurii cu trudă, după veacuri graiul nostru dulce, ca un fagure de miere, ale acelora) ce ne-au dăruit armonia (superioară) o versului românesc, — (celui mai frumos vire-din luitite, căci) lumina (iniei latine.!).

În josul paginii se află nota: „început la 14 septembrie 1918, în ziua Crucii și Miorcani”

Așadar, în mss, k119, Ion Pflaît copiasse prefața „poemului fără lungimile din mss, 5075. }eci mș'. 42^9 în care poetul nu a ajuns să transcrie toate poemele, nedatată împodobit cu mici acuarele de Mapă-PiUat-Brașeș, {soția, poetului, este posterior mss, 5Q7^i' , , , , , ' " .

În anul 1922, poemul BĂTRÎNII a fost publicat în revista *Cugetul Românesc*, fără să se mai reproducă, introducerea din manuscrisele 5075 și

și extrasul nr. 10 al revistei 4e mai sus „exemplarul autorului”, în Pillat, în.. anul 1940, la București, ține să dea următoarele lămuriri asupra datării părților poemului și a diverselor sale transformări, penarele, notează pe ultimile pagini albe de la sfârșitul piachatei și pe care le reproducem ca atare.

Dala compunerii.

„Bătrîni”, început la Miorcani în ziua Crucii, 14 septembrie 1918, poemul a fost sfârșit la București în martie 1922. Am scris în septembrie 1918*: 1. Așteptându-i; 2. Eliade, Clrova și Alexandrescu; 3. Anton Pann; 4. Ghenadie Cozianul.
în 1919 n-am mai scris la el.
în noiembrie — decembrie 1920 am scris: 5: Dosoftei Mitropolitul; 6. Grigorescu (Cel din urmă), început în primăvara aelwuiși an. în primăvara 1921 dm scris: 7. Donici} Bolintineanu; 9. Mureșanu; 10. Alecsandri.
în Unul "1982 am scris; 11: Dinicu Golescu; 12. Ienăchiță Văcărescu •

Inițial poemul trebuia să cuprindă și pe Eminescu (din care am scris un fragment important pe la începutul lui 1920) Intre Alecsandri și Grigorescu — Dinicu Golescu nefiind s'ărit s'ă' între In 'planul Poemului! M-am gândit mult să introduc și pe Macedonski, de care pe la 1912—14 atmfost literar foarte legat și a căru poezie am admirat-o întotdeauna Am renunțat totuși și la unul și la altul din două motive: pe Eminescu, m^am temut '*— și ce serisesem mi-a întării temerea — să-n-ajung s&*i pot evoca destul de pregnant geniala apariție, iar pe Macedonski pe care-l cunoscusem, persoal atlt de bine să nu-l fac < să trăiasc Stpreh anecdotic, figura lui bizară căpătînd astfel un relief nepotrivit cu planul

general. Apoi introducerea lui Eminescu și Macedonski ar fi întrerupt supărulbr linia patriarhală a poemului pe care o voiam sfârșind în dublfo lumină, a- lui Alecsandri și Grigorescu. •

• Poemul tipărit aici și publicat în „Pe Argeș în sus” în 1923 — > I-am reluat, dindu-i, într-o formă mai strinsă și prescurtată sper mai multă unitate. În această nouă înfățișare a apărut în a doua ediție din „Pe Argeș în sus” în 1935 în „Biblioteca pentru toți” după ce ap&rusetnai înli în „Pasărea de lut”.

Însemnez spre știință că „Elegia X” din „Limpezimi”. {republicată sub titlul „Rugă” în „Pasărea de lut”) ,e luată (lin acel fragment amintit m/ai sus, care trebuia să fașă parte di/i Eminescu și care, a fost apoi părăsit de mine.

„Bătrîni” — întreg poemul — deși scris aiurea, ai fptș conceput în aia de la Florica, unde i se petrece-de altminteri toată acțiunea. Tot acolo ham rezwut, adoptînd forma a doua.

Ion Pillat. București 1940”.

„În voi. PE, ARGES JN SUS, ii (Buourești), (1928), < ed. Cultura națională, exemplarul autograf al autorului; - la pag. 63, la începutul poemului se repetă datarea: McepilVla'Miorcani în ziua Crucii 14 septembrie 1918, sfârșit la București în martie 1922. La sfârșitul poemului, la pag. 108, Ion Pillat ține să precizeze următoarele: la Miorcani în septembrie-oct>mbrie, 1918 am scris pe'rînd: 1. Aș<pttndu-i, 2. Eliade, Clrova și Alewandrescu; S. Anton Pann, it.-Ghenadie Cozianul, sohițnd întregul poem. La București* noiembrie-decembrie 1920: 5. Dosoftei Mitropolitul (început în 1918 la Miorcani), 6. Cel din urmă (Grigorescu), (început la București în primăvară): li > < ; I ui !

idem în primăvara anului 1921: 7. Daniei., 8. BoliMineanu, 9. MÜrekanu, 10. Alecsandri. ,.->'•••" i ' "••" . •
' idem în martie 1932: 11.: Dinicu Gâliscu, 12. Ienăchiță Văcărescu" ' i
; • în jnss. 5075 poemul este împărțit 'astfel: I. Așteptându-V; H. I. Dosoftei Mitropolitul; Ul. Ghenadie Cozianul; IV. Văcărești'i (doar titlul afcestei părți, căreia i se rezervase' două pagini albe); V. Anton PtAmi, VI. Eliade, Clrova, Alexandrescu; < VII. Donici; VIII. Boliniineanu; IX: Mureșanu; i'X.' Alecsandri; XI. Eminescu, doar 53 deversuM urmate de două pagini albe rezervate pentru sfârșitul poemului, și Grigorescu. , > " /

În editarea din 1922, în revista *Cugetul Românesc*, ca și în publicarea poemului în voi. PAG.S. din 1923 se păstrase — lii general — succesiunea părților, doar cu câteva omisiuni^ adăogiri și transformări. Astfel, titlul general de Văcărești, presupune că Ion Pillat intenționa să evoce, în afară de Ienăchiță Văcărescu, probabil, pe Iancu, cel mai important dintre ei. A fost introdus apoi Dinicu Golescu, dar scos începutul poemului dedicat lui Eminescu, iar, titlul Grigorescu a fost schimbat în Cel din urmă.

În reeditările poemului în voi. PASĂREA DE LUT, 1934, în voi. PE ARGES ÎN SUS, 1936 și în POEZII, vol II, 1918-1927, Ediție Definitivă,

București, Ed. Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1944, Ion Pillat renunță la partea dedicată lui *Ghenadie Cozianul* și de asemenea la intitularea deosebită a poemelor, pe care le reduce, prin omiterea, nu întotdeauna fericită, a unora dintre versuri. Desigur poemul își pierde din discursivitate dar suflul epic devine sacadat, împiedicat, iar șuvoiul inspirației inițiale întrerupt. Poemul apare astfel compact, fără respirație între părți, autorul, prezentînd în succesiune cronologică pe creatorii limbii și literaturii române moderne.

În ediția de față vom respecta însă, recomandarea făcută de Ion Pillat în PLANUL OPERELOR COMPLETE în 8 voi. din 29 dec. 1940 - 26 martie — 12 aprilie 1941, reluată în *Testamentul literar* din 2 septembrie 1943 și anume ca: *să se publice poemul BĂTRÎNII în prima sa versiune din PE ARGEȘ ÎN SUS, ed. din 1923 de la Cultura Națională, cu cele 12 părți și titlurile lor.*

În *Testamentul literar* din 1943 Ion Pillat recomanda ca poeziile care fuseseră repartizate în trei volume în Ediția Definitivă să fie strînse într-un singur volum, tipărit pe o hirtie foarte subțire iar traducerile și eseurile sale să constituie fiecare câte un volum separat. În acest caz POEMELE ÎN PROZĂ (1918—1923), pe care, — pentru a păstra unitatea poeziei pillatiene le-am integrat primului volum, cel al perioadei parnasiene și simboliste, cît și BĂTRÎNII aparținînd fazei tradiționaliste, — nu puteau apărea decît ca addenda la voi. I, deci la sfîrșitul poeziilor sale aparținînd perioadei neo-clasice. Aceasta, din punctul de vedere al parcurgerii opereii sale poetice înseamnă o întoarcere îndărăt. În planul OPERELOR COMPLETE în 8 voi., proiectat în 1940-1944; poemul BĂTRÎNII — pe care noi îl vom considera ca un volum în sine, — fusese trecut de poet ca addenda la voi. II, format din PE ARGEȘ ÎN SUS, SATUL MEU și BISERICA DE ALTĂDATĂ. În acest fel poetul rupea ordinea, cronologică a volumelor dar păstra legătura lor organică, ele imbricîndu-se unele într-altele, ceea ce concentra unitatea inspirației și a tematicii tradiționaliste. BĂTRÎNII, apăreau, la sfîrșit, ca apoteoză a scriitorilor ce și-au îndeplinit menirea, în aura creată de atmosfera tradiționalistă a celorlalte volume: în E.J. II însă, Ion Pillat a adăugat la sfîrșit, volumul LIMPEZIMI care este începutul eliberării sufletului său din materialitatea contingențelor istorice și tradiționaliste prevestind neo-clasicismul ultimei faze a poeziei sale. De aceea el grupase poemul, firesc, după volumul PE ARGEȘ ÎN SUS, ordine pe care o vom respecta.

Potrivit datării, poemele din BĂTRÎNII au fost scrise între anii 1918—1922 concomitent deci cu cete'tiin PE ARGEȘ 'ÎN'SUS, amîndouă copiate de autor în același manuscris și cuprinse sub titlul: TRECUTUL VIU. Căci pentru poet, bunica și bunicul, peisajul și casa de la Florica, unde își petrecuse anii copilăriei; cit și poezii români, ale căror versuri le învățase atunci pe de oSt, aparțineau aceleiași atmosfere familiale, patriarhale, adusă mereu în

prezent prin amintire. O lecură paralelă a celor două volume: dă la iveală ecouri, înrudiri și completări între versurile poemelor din volumele respective. Nu întîmplător, el face să apară nălucile BĂTRÎNII-lor, în atmosfera bibliotecii de la Florica, unde cei șase copii ai lui I.C. Brătianu, bunicul său, își făcuseră lecțiile și unde la riadul său învățase și citise poezii neamului ale căror opere se aflau așezate pe rafturile bibliotecii. Poemele din BĂTRÎNII au același fundament și pornire sentimentală: dureroasa nostalgie după vremurile fericite se împletesc cu venerația pentru creatorii de limbă literară, poezie și artă românească. Ele întrunesc atît calitățile de poet ale lui Ion Pillat cît și constantele sale preocupări de antologist și critic literar. Activitatea sa de antologist, începută la Paris, în timpul studenției, a continuat pe parcursul întregii sale vieți și merită să i se consacre un studiu special. Sînt pasionante proiectele sale de antologii, unele din ele exhaustive, altele fișe de lucru, absolut necesare unui scriitor care dorea imperios să cunoască literatura română și universală, sistem care ne dezvăluie logica structurii. mințit sale, propriul său gust și generozitatea în prețuirea operelor înaintașilor și ponierilor săi. În continuă cercetare, el înregistra și clasa în ordinea potrivită o operă literară care-l emoționase cu aceeași înfrigurare cu "care un arghîrofil stringe în saci aurul. El nu se oprea însă la voluptatea lecturii și a teaurizării de valori în fișe, căci pentru el a comunica tuturor bucuria simțită de el în contact cu operele altora era cea mai de preț îndatorire. Din nefericire proiectele sale de antologii și fișele de lucru, grupînd scriitorii după anumite criterii, nu sînt date. Cu toate acestea, putem afirma că activitatea sa de selectare și de clasare a operelor, — fie din punctul de vedere al istoriei și evoluției unei literaturi — fie, din cel al predilecției pentru anumite motive și teme sau a vâlprii artistice în ansamblul opereii unui scriitor, preocupat fiind în aceeași măsură 'de folclor — a stat la temelia studiilor sale de istoric și critic literar. Asemeni lui Marcel Prbust din *Păstșches și Melanges* Ion Pillat lua parte pasionat, „la viața operelor în tare se*scufunda" (Georges P^ulet, *Conștiință critică* Bdituva. J^Univers, 1979, p. 65) și "era cu atît 'mai liber sș o facă cu cît poseda un eșafodaj critic și corrrparativ minuțios structurat și care avea calitățile unui cîmp magnetic ce atrăgea și ordona totodată ceea ce selectau fapid luciditatea și preferințele vastei sale experiențe de om de cultură și artist.' Sau, pentru a urmări' invers procesul său nental și afectiv-estetic: lecturile mereu înnoite dădeau noi valori Operelor deja' cuhosbute.

În unele din antologiile și studiile dedicate scriitorilor, generației de la 1848, publicate, între 1933^942, în colecția *Pfgini alese*, Serie nouă 1,^50, pe care Ion Piliat ar fi vrut să le strîngă într-UB, volum, intitulat *Răsfoidn clasicii noștri*, dar „nu,a.mai ajuns să o facă, în eseurile din *Tradiție și Mteratură* și *Portrete lirice* el se substituit opereii, literare cu.toată sensibilitatea și rafinat estet, trăind emoția creației împreună cu autorul ei și descoperind în

in PLANUL OPERELOR COMPLETE în 8 volume, 29 dec. 1940, martie — 12 aprilie 1941, Ion Pillat recomanda: „SATUL MEU: Ordinea rămtne ea' tn Cartea Vremii dar cu textul din PASĂREA DE LUT și cu ctte o poezie pe pagină. In mal 54>de poezii”.

Îri Cabinetul Colecțiilor Speciale B.C.S., se păstrează mss. 28.432: *Ion Pittai*. 'SATUL MEU întocmit In^București în zilele de 13—14 noiembrie 1941. Este vorba de un album din hîrtie velină în care Ion Pillat a copiat poeziile păstrînd aceeași ordine. La sfîrșit au fost scrise poeziile inedite: *Domnul învățator*, *Domnișoara învățătoare*, care după indicația autorului nu sînt de publicat în rolnm.

< . . . . .

Pe ultima pagină a volumului, Ion Pillat notase: *Pentru ordinea și textul SATULUI MEU, a se •vedea ediția definitivă a POEZIILOR tn 3 volume apărute tn editura Fundațiilor Regale în vara 1944, volumul II. I.P. 2.XI.1944.*

• BISERICA DE ALTĂDATĂ (1923-1926)

Jn mșș. 507.6 B.A.R.S.R., se află poemele volumului BISERICA DE ALTĂDATĂ, copiate de Ion Pillat cu cerneală, pe curat, în forma definitivă (p. ^10—317). Pe pagina de titlu este scris: *Ion Pillat. BISERICA VECHÉ. J?oezi, Crtqț Românească. București, 1926*, titlu pe care J-a dat ulterior primului ciclu al volumului, „Poeziile manuscris nu sînt date. In mss. 5077 B.A.R. 8,R, sînt copiate, pe foi volante, cîteva d in poeziile volumului, de data aceasta intitulat: BISERICA, PE ALTĂDATĂ. Ele sînt legate împreună, fiecare din ele este, datată; și poartă iscălitura autorului (198—209),

,Cuprinsul volumului BISERICA VECHÉ (BISERICA DE ALTĂDATĂ) în mss. 5076; B.A.R.S.R., p. 219-217: *Biserica veche*; 2. *Drumul magilor*; 3. *Spreșhit*; 4. <Mnt*țire; 5. *Arhondaricul*; 6. *Toaca*; 7. *Gngul*; 8. *Cozia*; 9. *Monahul U capre*; 10. *Îngerul. Povestea Maicii Domnului*; 11. *Rugă ca ș&tnoep*; 12. *Nașterea*; 13. *Copilăria*; 14. *dumirea*; 15. *Bunavestire*; 16. *Itmf Weslarul*; 17. *Nașterea Domnului*; 18. *Steaua*; 19. *Închinarea magilor*; 20. *Muca și pmtneul*, poem cu dedicația: *Lui Rainer Maria Rilke care a cîntat viața Mariei și lui Nichifor Crainic care a adus pe Itus tn țara mea*. 21. *Bejenia*; 22. *Despărțirea*; 23. *Rusalii*; 24. *Jalea*; 25. *Bocetul*; 26. *Adormirea*; 27. *Înălțarea*; 28. *Mreaja*. Chipuri pentru o Evanghelie. 29. *Smochinul neroditor*; 30. *Fiul risipitor*; 31. *Semănătorul (lată a ieșit semănătorul să semene... Matei XIII)*. 32. *Bunul Samarinean (iar un Samarinean mergnd pe cale, a' venit la eUșl v&tndu-l i s-a făcut milă, Luca, X)*. Morții, 33. *Morții*; 34. *Biserica de altădată*.

Poeziile copiate de autor în ms». 5077 B.A.R.S.R., p. 198—199: *Biserica veche*; *Gngul*; *JLui Cezar Petrescu*; *Arhondaricul*; *Spre scUit*; *Mhăstire*; *Toaca*; *Drumul magilor*; *Biserica de altădată*; *Cozia*; *Îngerul*; *Din mss 5076 B.A.R.S.R.*, și mss. 5077 B.A.R.S.R. lipsesc: *Năvodul și Oaia cea pierdută*, poezii publicate în ediția volumului din 1926.

În PLANUL OPERELOR COMPLETE în 8 volume., 29 dec. — 2 mart. — 12 april. 1941, Ion Pillat dă următoarele indicații privitoare la BISERICA DE ALTĂDATĂ: „*Cu ordinea și textul volumului de la Cartea Românească, dar corectîndu-se greșelile de tipar și încurcăturile de vers conform eratei. „Smochinul neroditor” e păstrat volumului, scos din BALCIC și înlocuit acolo prin bucata „Inserare” (Stau privind și azi...), publicată tn „Universul literar”*. Morții formează un singur poem, dar cu aceeași paginație. In total 36 poezii.”

>>

în planul Operelor Complete din aprilie 1940, în afară de dezideratele de mai sus, autorul ar fi dorit ca după poemul *Îngerul* să se introducă *Trei îngeri* din ÎNTOARCERE

În BISERICA DE ALTĂDATĂ /București/ Ed. Cartea Românească, 1926, poezia *Biserica veche* este de sine stătătoare, la început, în afara ciclului *Drumul Magilor*, ca o intrăducere la volum. în POEZII, E.D.II ea este inclusă ciclului. Poemul *Biserica de altădată* încheie volumul din 1926, pe cînd în POEZII; E.D.II, ea sfîrșește ciclul *Drumul magilor*.

În Colecțiile Speciale ale B.C.S. se află mss. 28.436: *Ion Pillat BISERICA DE ALTĂDATĂ, București, 1941, 48 f.* Este vorba de un album din hîrtie velină în care Ion Pillat a transcris poemele cuprinse în volumul din 1926. Pe ultima pagină a volumului autorul recomandă: „*Pentru ordinea și textul BISERICII DE ALTĂDATĂ a se vedea ediția definitivă a poeziilor ln.3 volume apărute în Editura Fundațiilor Regale în vara 1944, volumul II, J.P. 2. XI, 1944*”.

LIMPEZIMI (1923-1927)

În mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 1—108 au fost transcrise poemele volumului LIMPEZIMI, fiecare pe cîte o foaie de mărime diferită, dar legate împreună. Dintre poeme lipsesc: *Poetul* și *Drumuri*, adăugate în corecturi. Poemele prezintă puține schimbări — făcute în manuscris — față de forma lor definitivă.

Ordinea poemelor în mss. 5076: 1. *Noapte pe țarm*; 2. *Limpezimi*; 3. *Moara uitată*; 4. *Pluta*; 5. *In pădure*; 6. *Inscripții pentru o fîntîna*; 7. *Din pridvorul casei de la Florica*; 8. *Inscripție pentru nucul din vie*; 9. *Piersicul*;

Note, variante și comentarii

care făceau parte din ciclul Ceruți străine aii fost ⇒ *până la sfârșit induse volumului ȚĂRM PIERDUT*, cuprins în POEZII, voi. III, Ediție definitivă (1944).

Poemele din grupajul înfloriri: *De Paști, Piersicul (Grădina-n straturi își așaăăj), Primăvară fin apa cerului de primăvară* au fost repartizate la CAIETUL VERDE, iar *Cules* la VERSURI REGĂSITE, ambele volume alcătuind POEZII voi. III, Ediție definitivă (1944). Poemele *Ispita Frumuseții* din ciclul *Metamorfoze, Fagul, Poteca din pădure, Drumul din basme*, alăturate *Elegii-lor* au fost trecute și ele la VERSURI REGĂSITE.

Se observă că din plan lipsește Calendarul viei.,

Comparând în continuare cuprinsul volumului LIMPEZIMI din mss. 5076 și din ediția din 1928, cu planurile de alcătuire și cu forma definitivă, POEZII, voi. II, se vede că în mss. 5076, în LIMPEZIMI (1928) și în E.D.111 au fost incluse poemele: *Inscripții pentru b finăriă și Inscripție pentru nucul din vie*, care fuseseră trecute în 1936 la volumul PE ARGEȘ ÎN SUS (B.P.T.).

Din schițele de plan cit și din E.DJI au fost scoase *Stanțele* traduse din Jean, Moreas, pe care Ion Pillat, le-a destinat să facă parte din volumul său de traduceri, intitulat SUFLETUL ALTORA.

În E.DJI, la fel aa în ediția din 1928 a fost păstrat ciclul Calendarul viei.

Florica

Cea mai fericită introducere care să pregătească sufletul cititorului pentru lectura ciclului Florica din PE ARGEȘ ÎN SUS sînt Mărturisirile lui Ion Pillat însuși:

„Florica ciclul de poezii pe care l-am scris după război, e transpunerea sufletească a copilăriei mele de atunci. E prin excelență autobiografică, de la Pădurea din Valea Mare pînă la Cucul din Valea Popii, de la viziunea veche» case ruinate și mormintele fraților Golești, pînă la lunca Argeșului la care mergeam toți trei copiii într-o cărioară (un fel de trăsură rustică pe două roți, trasă de un singur cal), de la *Castanul din vie* pînă la *Cireșul din deal*. Toate amănuntele acestor poezii sînt reale, ca și vibrarea internă a trecutului evocat” Ion Pillat, *Mărturisiri*, p. 267)

„Astfel numaidecît după război, cînd toată orientarea mea ideologică mă îndruma spre simbolism, spre Mallarme, Rimbaud și Valery (cum o arată cele mai multe din poeziile din *Grădina Intre ziduri*) am scris la Miorcani în vara din 1918 o mare parte din *Bătrînii*, *Aci sosi pe vremuri*, *Septembrie*, iar puțin mai tîrziu, la Călimănești și Cîmpulung prin 1920—1921 (dacă nu mă înșel, căci n-am deloc memoria datelor proprii mele vieți) deodată aproape tot ciclul *Florica*, adică tocmai o poezie total diferită: tradițională, autohtonă, simplă, sentimentală — de ceea ce îmi propuneam să scriu. Toată critica a vorbit atunci de *Pastelurile* lui Alecsandri și de influența lor asupra poeziei din *Pe Argeș în sus*. Eu nu recitisem pe Alecsandri din școală și dacă admiram un poet, era tocmai pe Eminescu. Propriile mele versuri, în legătură cu spusele critice, m-au făcut să redeschid «Pastelurile» și, găsind la recitirea lor o adevărată înfîntare, să scriu bucata din *Bătrînii* și să spun, într-o a treia poezie adăugată mai tîrziu celor două dinainte, intitulată *Septembrie*:

*La lampa și cînd ziua cu totul s-o umbri,
Voi reciti ^Pasteluri» de V. Alecsandri.*

Ca și cînd n-aș fi făcut toată viața mea decît să le citesc. Adevărul e poate paradoxal, dar asta e realitatea, că *Pe Argeș în sus* m-a dus la *Pasteluri* și nu *Pastelurile* la *Pe Argeș în sus*. (Ibidem, p. 269—270).

Pe Argeș în sus, Satul tneU, Biserica de altădată', Limpezimi, datoresc lor ce am lăsat mai buh în ele: autenticitatea experienței poetice și savoarea lucrului trăit.

Toată poezia mea poate fi redusă în ultimă analiză la viziunea'pămîntului care rămîne același, la presimțirea timpului care fuge rhereu (*Străinul, Aci sosi pe vremuri... Așteptîndu-i, ș:a.*)

Această poezie a pămîntului'ritualizat'at în vreme, a timpului spiritualizat în amintire — e produsul direct al vieții trăite de mine în copilărie. Nu e o poezie de tinerețe. Versurile mele de tinerețe nu au fost rodul'pirgiut al sufletului și al pămîntului autohton,ci fructul'silit al creierului și al bibliotecilor străine. E încă o ppezie'din tinerețe, căci izvorăște toată din sufletul copilului de altădată și din nostalgie, în omul matur de azi, după raiul pierdut al copilăriei de atunci. Și tocmai^fiindcă această.copilărie, prin^,tradiția în care a crescut și peisajele.sufletești, în care Ș;a dezvoltat și-a lărgit cadrul familiei și hotarul, moșiei la simbolul, unui neam întreg și al unei țări unite — poezia ei rămîne noate valabilă și pejitru alții și șir putea, să trezească astfel rezonanțe sufletești capabile de a mișca un cerc tot mai larg de cititori.

Dacă mai adaug acestor experiențe duraete aje copilăriei, medjul intelectual de la glprica, și Aublioțeca de acolo,.bogată mavales în cărți istorice și geografice în legătură cu țara și trecutul nostru, dar și în volume de literatură franceză și română cred că ara enumeat, destul <>"{Ibidem, p. 273—274).

179 *Cîtorii*. Datat în P^Ag.S. (192,3) „pe la 20,noiemlpr,ies,n. 1921,București, o variantă «ăălătoruh publicată |n *Lamura* scrisă,în București la 12 martie"i'92'6". Cu titlul *Călătorul in/mss. 42,19,/B;Â.R,S.R.*, p. 4 și în *Lamura I* (1920) nr. 6—7, mar. — apr., p. 558. Intitulată *Cîtorii* în *Gîndirea II* (1922), nr. 7—5, nov. p. 28; *Culturapoporului*, III (1923), nr.8.,20 mai., p. 1; *Tribuna Aradvfui*, J (1923j, n. 7, 8.,iun. p. 1; *Gazeta literară*, XIII (1966, nr. 48; î 'deci p. 3); (fragment); *Ibid*, XIV (1967), nr. 2, 12 ian. p. 9; *Universitatea comunistă*, București VI (1983)^ nr. 1, iul., p. 8; *Tribuna României*, V (1973), nr. 1, iul. p.,' &1 " "'

Din varianta *Călătorul* din mss. 4^19,, publicată în *Lamura*, au fost reținute strofele: 1, 4, 5 .și 6, Transformate, ele an, lu^ț respectiv locurile 1,2, 3 și 4 în poemul QU. Același jtitijjș, care încheie,vol.,(jMADINA ÎNTRE ZIDURI; din E.D., I, Strofele,3,'A întriiicîtva schimbate, au devenit 3 și 1 ale poemului *Cîtorii* cu care începe voi. PE ARGEȘ ÎN SUS. Ideea din strofa a doua a fost exprimată diferit în strofa a 4-a a poemului*Călătorul*. Strofele 2, 5, 6 din *Cîtorii* sînt noi. Pr^ima variantă arăla.ijslifel; ,

ștr. I „Vj- 1 Ai fost ne spuî prin înșuli cu, nume spaniole „, ,i, , i. v.,, 2, Și # iubite creole și wrzii papagali . . . , ,

- ȘI 3 *Și inima din mare în mare ți-o legai*
 V. 4 *Cînd înfloreau corăbii cu pînzele corole.*
- Str. II V. 5 *Dar de cunoști tot globul terestru, ca o minge*
 y. 6 *Eu am rămas în paza pridvorului străbun*
 v. 7 *Ca să culeg cu ochii livezile de prun,*
 v. 8 *Cînd alb Negoiul toamna de ceruri se atinge..*
- str. III v. 9 *Și ca în pacea nopții, pe drumuri de, podgorii*
 x. 10 *Să merg alături de carele cu boi,*
 v. 11 *Cînd șoptește valea de cîntecele morii...*
 v. 12 *Cînd neaua lunii ninge pe sălcii în zăvoi.*
- str. IV v. 13 *În Țara unde-n Argeș s-aruncă Riul Doamnei*
 v. 14 *Și murmură cu apa copilăria mea,*
 V. 15 *Va Negru Vodă,' care descăteclhd venea'*
 v." 16 *Mi-am ctitorit viața pe dealurile toamnei:*
- str. V v. 17 *Căci am pornit de-ăcuma pe cea mai lungă tale*
 Vi 18 *'Spre portul unde nu e nici oas, tiici marinar—*
 v. 19 *Ce mi-e călătoria pe-al mărilor timar*
 v. 20 *Și insula rodită eu roșii portocale.*
- str. VI V. 21 *Cînd îmbarcat sînt pentru' o cale mult mei lungă*
 v. 22 *Și pentr-un țarm ce n-are vreun nume pe atlas*
 v. 23 *II știu de mult, o suflet, cînd fruntea grea mi-o las*
 v. 24 *Spre glia-n care trupul tot tremură s-ajungă.*

În strofele II (IV), III (III) și IV (I) au fost transformate următoarele versuri:

- str. II (IV) v. 5 *Dar de cunoști tot globul terestru ca o minge*
 str. III (III) v. 9 *Și ca în pacea nopții pe drumuri de podgorii*
 str. „ „ V. 10 *Să merg alături de carele cu boi*
 str. III' (III) v. 11 și 12 au fost schimbate între ele
 „ 'IV (I) v. 13 *Îți Țara unde-n Argeș s-arună Riul Doamnei*
 „ „ „ v. 14 *Și murmură cu' ap a copilăria mea.*

. Ov. S. Crohmălniceanu reia și amplifică observația lui Tudor Vianu (*Studii și portrete literare*, p. 81) și anume că, în fiecare din volumele sale de poezii, Ion Pillat prevestește prin anumite poeme climatul poetic din volumul următor. Astfel în GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI, poeziile: *Balta, Furnica, Seara la Miorcani*, indică schimbarea orientării inspirației pillatiene „care se desprinde de magia livrescului și de far-

mecul închipuit al tărîmurilor exotice, optînd pentru autohtonizarea motivelor lirice simboliste" și în felul acesta „firul rupt cu sursele de inspirație ale ciclului Casa amintirii /început în voi. ETERNITĂȚI DE O CLIPĂ (1912) completat în voi. AMĂGIRI (1916) și ÎNTOARCERE (1927) și definitivat în ED.I (1944/ este reînnotat". (Ov. S. Crohmălniceanu, *Op., Cit.*, p. 108) i;|

Afirmația lui Ov. S. Crohmălniceanu se reflectă chiar în modul în care Ion Pillat a desprins, din fondul poetic al primei variante a poemului *Călătorul*, două poezii. Prima, în care poetul formulează renunțarea definitivă: la „pribegiile Înșelătoare pentru liricaiperrhanehteor, care i se revelă o dată cureîntoarcerea la ogorul strămoșesc,încheie o etapă a creației sale poetice". Iar a doua: *Ctitorii* enunță noua artă poetică a lui Ion PiUat, ^pusă în slujba celebrării unui „spațiu familiar plin de semnele continuității unei existențe consumate în el".:(Ibidem, p. 109)). .

Pepr.u Dumitru Micu poemul *Ctitorii* îi arată pe,țon Pillat „întors la origini", coborînd — în limbaj goethean ,la „mume" și o 4șitaj cu„bunii" el își regăsește și sufletul de copil. (D. Micu, *op., cij..p. 466—467*).

Mircea Tomuș precizează că întregul ciclu Florica se va dezvolta pe punctele de reper ale universului pflatian evocat în *Ctitorii* al cărui punct Central de foc „este nucleul domestic". Poezia' e programatică ntf numai 'prietemele pe care le enunță (âirimtirea, casa', timpul), ci și prin cîtevâ'Modalități exlresive pe căre ulterioară'evolueție' a lui Pillat le va"dezvolta ducîndu-ie'la perfecțiune: „tehnica finaluriiŃ de strofă sau de poezie, concentrînd emoția prin asociații sau transferuri' neașteptate de însușiri sau senzații", și'dă ea exemplu: ➤➤

, *Și sa aud de-odatA cu-nfiorare cum.* , ...
Trosnește amușirea ca o castană coaptă. . . . . .

(Mircea Tomuș, *op. cit.*, p. XV—XVI)

Cristian Livescu se oprește la ultimile două strofe ale poemului pentru a scoate în evidență atitudinea lui Pillat față de statornica sa obsesie, *pieirea trecutului*: Pillat se înclină resemnat în fața risipirii amintirii, fumul jertfei ei celebrîndu-i pe ctitori. Dar, el nu rămîne dobdrit de 'triumful neantului" ca de pildă Bacovia în poemul *Vatra*, căci prin intermediul și durata poeticului se evită ruptura' ăb spiritualitatea veche, autentică și se jaăstrează conștiihța autohtoniei deci kpermanenței, (*op. cit.*, p. '85—86).

Relativ la aceleași ultime strofe, Laurențiu Ulici observă, pe bună dreptate, că în spatele evocărilor se ascunde unda de m î o d r i e c o n t e m -

începînd eu Eugen Lovinescu, în *op. cit.*, p. 99—100, ce recunoaște în versurile de pietate „un nou panteism familial, lipsit în totul de pateticul epic, care nu lunecă în panegiric iar patriotismul își împinge discreția pînă a se pierde cu totul” comentariile, în marea lor majoritate, se întregesc unele pe altele adîncind sensul poemului. /Vezi: Aristarc (G. Călinescu) *Ion Pillat. Pe Argeș In sus, în Gîndirea*, II (1923) nr. 1—2; Ion I. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 581; Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 468.

Ovidiu Papadima se arată impresionat de „tonul plin și robust” al poemului ca și viața care crește din moarte și observă puterea simțămîntului care dă poetului îndrăzneala — cu totul firească oricărei mari poezii — de a adăuga situației sale sufletești 6 semnificație de universalitate, (în *Ion Pillat...* p. 154—155).¹

Cristian Livescu scoate în evidență strofa a 8-a, în care Pillat exprîmă, în termenii înțelepciunii populare, religia pămîntului străbun mormînt al strămoșilor dar și esența a exuberanței naturii în care ei au transmigrat, proces integrat circuitului cosmic (*op. cit.*, p. 100—101).² Mircea Tomuș se ridică în iresponsabilă interpretării care a diminuat valoarea poeziei; pîmînd-o în legătură cu orientarea tradiționalistă. Aurel Rău, de pildă; consideră că prin metafora „păstorule de oameni” poezia capătă inflexiunii de odă și astfel bunicul patriarhal — personaj dintr-un rit al naturii și punct de reper în scurgerea generațiilor — devine personajul concret istoric deloc anonim de la care s-a plecat” (Vezi Aurel Rău, *Introducere la Ion Pillat. Poezii. Antologie...* p. XXI).

Mircea Tomuș ripostează că poezia este mai mult decît simpla evocare a lui Ion C., Brătianu, eajînd o proiecție spre armonia cosmică în eadul cîntecului realitatea, concretă cit și sensurile abstracte coexistă și se explică reciproc. Desigur, afirmă criticul „atitudinea lui Ion Pillat e permanent nuanțată în sens patriotic și național conform patriotismului și naționalismului luminat boieresc prin cultivarea marilor noastre valori, spirituale, prin servirea specificului național și frumuseților patriei.” (*op. cit.*, p. IX-XX).³

Poezia este citată de Ioan Adam, *op. cit.* p. 221 — 222.

183 *Vîrful dealului*. 10 aug. s.n., 1920, Călimănești. (Poezia este la fel dataată atît în mss. 5075; B.A.R.S.R., p. 129, cit și în volumul P; Ag.S; (1923), exemplarul autorului.

în *macara*, VII (1921) v nr. 2, 17 dec.; p. 41, poezia e însoțită de nota „Florica, 1920 V

în mss. 6075 și *FHCăra*:

„*„* v. 2 Un uriaș *ce-și urcă* poverile ce-l strîng.

„*„* v. 5 Cu care *ca* mioare și *turle* ca păstori”

în mss. 5075 și *Flacăra* v. 15 *Mi-opresc* aicea pasul și îmi desleg privirea.

Poeemele inspirate de mormintele Floricăi și bunicului, împreună cu *Cîtorii* și *Închinare* ar putea, fi aseamuite unor prime capitole de roman, care îi anunță cuprinsul: evocarea unui trecut reînsuflețit și retrăit de autor. Mircea Tomuș în *opațit*, p: XX—XXI adaugă: *Virful dealului* și *In vie* contribuie și ele la „întregirea unui plan liric complex-și unitar” Aurel Martin prețuia pastelurile lui Ion Pillat ca jidevărâte „confesiuni în care memoria afectivă și paralelismul de situație (semnalat cîndva tipic de Vianu) înleșea deschiderea unor vaste, orizonturi sentimentale”, (în *Ion Pillat în poezia pură*), în *Poezii contemporani ...* p. 25).⁴

„De dealul de la Florica”,⁵ intuia Aurel Rău, „Pillat se apropia cu religiozitatea omului matur... De pe acest deal devenit realitate, sufletul poetului se poate coborî în țuțnea interioară a amintirilor” (în *Un virtuos al poeziei*). Pejîtru Adrian Anghelșcu, de asemenea, perimetrul existențial al volumului PE ARGEȘ ÎJS! SUS se află înscris pe „pletosul” deal care va deveni un reper esențial în toposul pillatian „un univers simbolic m carp detaliile depășesc valoarea afectivă, căpătînd o semnificație aproape mitică”. (în *fon Pillat. Poezii*, vol. I, (190,6—1918), București, ed. Eminescu, 1983, *Introducere. Farmecul evanescent al melancoliei*, p. Vi.

În căutarea „strămoșilor”, „virful dealului” este tocul unde s-ar putea desăvîrși miracolul împmăcii, cerului, cu pămîntul, restabilindu-se vechea comunicare dintre ele. Spre trăirea unui asemenea mpment, de maximă plenitudine, tînde sufletul poetului dar pierderea fericitei credințe ancestrale rupe 6 comuniune pe cale de dispariție. Poetului nu-i rîiplrie decît să admire priveliștea „cu sufletul încărcat de epnștiința imposibile depășiri a condiției, umane”. (drjst'rajd Livescu, *op. cit.*, p. 93-94).⁶

Poezia citată de Ov. Papadima, *op. cit.*, p. 130, Z. Orhea, *op. cit.* p. 576.

184 *In vie*. 14—17 aug. s.n. 1920, Călimănești. (Datăre reproducă din mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 130 este identic notată în voi. P. Ag.S. (1923), exemplarul autorului.

Cu titlul: *In dade pe Argeș*, în *Ideea europeană*, III (192%), nr. 84, 15—22 ian., p. 2. în *Gîndirea*, I (1924), nr. 9, 1 sept., p. 131, poezia este intitulată *In vie* și e însoțită de însemnarea „Florica^ august 1920”. în mss. 5075, v. 3 *Cind giștele sălbatece-ri* alte veri se duc (șters și înlocuit în forma definitivă din P. Ag.S. (1923). „*„*) v. 1 O jgheonoaie toacă într-un *copac...* (șters și înlocuit în forma definitivă din P. Ag.S. (1923).

• în mss. 5075 și *Gândirea*, v. 15: •

- i :

în inimă o toacă' *ce-ncepe-ncet* să bată

în *vie* este uliul din poemele cele mai des recitate din voi. PE ARGEȘ. ÎN- SUS. El i-a inspirat lui G. Călinescu caracterizarea: „Peisajul devine o cămară ce trebuie mirosită* savurată *eh* nasul”. (în *op. cit.*, p. 777.)

Dînd ca exemplu ultima strofă a poemului, Mircea Tomuș' conchide că „în 'poezia lui Ion Pillat lirismul constă într-o neoprită pornire de a căuta 'corespondențe sensibile între planul "realității concrete și cel al stării sufletești. Prin realizarea perfectă a tabloului transpare experiența poeziei parnasiene”. (*Op. cit.*, p. XXI.)

Aurel Martin alege prima strofă a poeziei 'jehtru' a cînstata' modul în care metoda corespondențelor^ proprie poeziei simboliste îi îngăduie lui Ion Pillat „materializarea inefabilului însuși”. (*Op. cit.*, p. 45.)

George Munteanu dezvoltă la rîndul său observația asupra procedeului poeticeii pillatiene care convertește peisajul din poem într-o stare sufletească, „psihologizîndu-l, subiectivizîndu-l, — însă cu o nedemnițită discreție...” dar recunoaște în același timp, bogăția policromă a toamnei românești potențate datorită unei înțelegeri estetice superioare. Și criticul continuă: „Prin elevația contemplativ-reflexivă și a lui Pillat e un Hamlet ce și-a găsit expresia proprie meditațiilor sale de rază general-umană în priveliștele românești”. (*Ion Pillat 'hk'jk>et al tradiției vii...*)

Comentînd versul: *Și soarele de aur dă-n pirg ca o gutuie*, / Dumitru Mjcu observă că: „în cartea (și în genere în cărțile lui Ion Pillat) lumina pătrunde blîndă și învăluitoare, depărtîndu-se dulce de efectele «violente și viforoase» din Poemele luminii de Lucian Blaga. Din cuprinsul poeziilor se pot detașa strofe și „poeme într-un vers” de sine stătătoare. (*Op. cit.*, p. 470.)

Poezia citată de Ov. S. Crohmălniceanu în *op. cit.*, p. 113; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 219—220.

185 *Castanul cel mare*. 30 aug. s.n. 1920, Cîmpulung, (datarea din mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 131 este identică însemnată în P.Ag.Ș. (1923), exemplarul autorului.

Flacăra VII (1921), nr. 4, 31 dec, p. 57 unde se notează: „Florica 1920”. în *Flacăra* și P.Ag.S. (1923):

- „ v. 2 Cu brațe noduroase și cu athletic truncAtu
- „ v. 3 înțelenit în vie, deși pînla genuncAiw
- „ v. 13 *Florico* lingă dlnsul mă simt așa sârac!

400

..... Ovidiu Papadima semnalizează în poemele din P.Ag.S. și B.A. cîteva imagini folclorice al căror farmec rezidă în efectul pitoresc rezultat din îmbinarea lor cu altele, cu valoare intelectuală citadină. în verșurile: „*Se zbate Strîmbă-Lemne cumplit în pomul zdraeaj Cu brațe noduroase și cu athletic trunchi!*” imaginea lui Strîmbă-Lemne are doar funcția unei ieroglife poetice, sugerînd contorsiunea copacului. Zacă mîntul eresului primitiv lipsește cu totul deși intențînd poetuluita fost de a se apropia de duhul pămîntului natal” (Ov. Papadima, *Ion Pillat*, P- 129-130).

Cristian Livescu se oprește doar o clipă asupra efectului, trezînd în imaginație de copacul răsucit herculean asemeni unui gigant Strîmbă-Lemne, dar analizează sensul adînc al poeziei exprimat cu mijloace de o noare simplitate și transparență: „Castanul împresurat cu spini, ca un martir^ devine un arbore cu funcție magică, ale cărui rădăcini adine înfipte în pămînt denotă statornicie* în timp ce ramurile se înalță spre sferele cerești” (*op. cit.*, ... p.94—95).

Acestor interpretări, care ni se par avînd un caracter general, adăugăm impresia că ultima strofă'' a poeziei rte oferă chîșia înțelesului ei! Ea exprimă nostalgia pietetului însuși de a se înrădăcina și statornici în viață asemenea pomului „pe colină”, potolindu-și zbaterele nestatornice ale ființei care-i cîntorsoriează sufletul. Ne' sprijinim interpretarea pe confesiunea făcută de poet, la vîrsta de 51 de ani: „Privesc ulmi străvechi, prietenii copilăriei, prietenii vîrstei-mele de azi. Măreție și noblețe a vieții vegetale față' de cea' a regnului animal! Minciuna, goliciunea, urîțenia anihilului uman blestemat să nu-și găsească locul odihnei, fugărit de propria^ umbră, chinuit de propriul suflet față' de lenta ascensiune în azur al acestui admirabil echilibru de puteri strîngînd în rădăcini umbra ce o vor dăruî din frunză! Noblețe a celui mai simplu copac. Ce lecție de împăcare cu sine, perul, cu pămîntul, ice lecție de modestie creatoare, hotărît&-rj6mînere pe locul fixat de destin, 'îmi stîrnesc ulmii mei”. (Ion Pillat, *Dintr-un jurnal de vară*, scris la Miorcani între 6—12 august. 1942 și apărut în *Revisla fundațiilor regalei X* (1942), nr. 4, aprilie, p. 40—49. Poezia citată de Aurel Rău în *Un vihhos al emoției*. Ion Pillat, p. 175; Ioan Adam; *op. cit.*, p. 221.

186 *Rădăcini*. Florica, București, joi 17 dec., 1925 (datat în mss. 5077 B.A.R.S.R., p. 219.

Pasul vremii, I (1926) nr. 1, apr., p. 15; *Adevărul literar și artistic*, VII, (1923), nr. 332, 6 feb., p. 5. La sfîrșitul poeziei nota „La Florica”. Poemul a fost introdus în vol. FLORICA și apoi în toate reeditările voi. P.Ag.S.

401

S ^ ' i S ^ ^ :
U v i - . ^ . . . ; - c . - . ^)

O copie a poeziei, înregistrată Ms. R[^]^[^]. se află în păstrare la 182

Biblioteca Centrală de Stat din București.

Cristian Livescu atrage atenția asupra efectelor parnasian-baroce ale poeziei al cărei conflict este o dureroasă stare. Criticul înțelege că poetul a conferit copacului contorsionat ca un balaur și înțepenit în toilul luptei, puterea de a comunica prin rădăcini cu adâncurile pământului, iar prin frunziș cu seninătatea astrală. Ei accentuează faptul că pe poet îl interesează cel mai mult ca — prin intermediul metaforei — să ne transmită obsesia sa de a intra în legătură cu strămoșii, privirea țintind fascinată rădăcinile „nodde năpinci” ce scormonesc pământul. Eresurile păgîne după cum revelă Samivel, pe care criticul îl citează, cred că „șerpilor sînt legați de puterile subpămîntene afe morților, ale nopții și într-o altă perspectivă de pămîntul roditor”. El reproduce și studiul lui Mircea Eliade care amintește de vechea credință în șerpi ca păzitori ai centrului și oricărui loc de înțînire unde se află concentrat sacral. Priveliștea „șerpoasă a țădăcuular” naște în poet ideea unei împrejinări cu propriile, sale rădăcini, cu străbunii, el tînjind după această extatică comuniune eternă realizată în imaginație însă, doar pentru o clipă (*op. cit.*, p. 92-98).

Alături de această seducătoare și, posibilă, interpretare sugerăm că, la fel ca în poezia precedentă, poetul și-a mărturisit indirect conflictul dintre natura, sa telurică, și zîcnicea impulsurilor nestatorniciei și aspirația unei evadări în eternitatea eliberatoare a spiritului biruitor. Ultima strofă exprimă însă neputința acestei realizări. În neîndurătoarea trecere a vieții el nu-și poate stabili echilibrul rămînd deopotrivă „cu tpt frunzișul și rățjăcina-n vînt”.

187 *Cîreșul*. 13 aug., s.n. 1921, Cîinpuhug. (Poezia este datată în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 187, la fel ca în P*ÂgiS.[1923J, exemplarul autorului). *Flacăra*, VII (1922), nr> 5, 7 ian., p. 73; *Lumea*, VII Iașii (1924), nr. 16.333, p. 3. La sfîrșitul poeziei nota autorului: „Florica 1921”.

în mss. 5075 și *Flacăra*:

„ v. 3 Și voi urma poteca de mult *ce sue* drept,

„ v. 5 FoHua prăjina lungă și coșul împletit;

„ v. 7 Și voi *opri* măgarul în mersul lui cuminte;

„ v. 10 *Cîreșele grămadă*, vor atîrna cercei.

În studiul său Ion I. Cantacuzino reliefează în poezia *Cîreșul* ca și în alte multe din poemele lui Ion Pillat rolul esențial al amintirii: elementul motor care creează legătura cu trecutul și îndrumă fatal, pe căi divergente către Copilărie, către pămîntul natal (*op}cit.*, p. 575—576).

„Revederea peisajului famiKarretezește trăiri și gesturi din copilărie” spune Aurel Rău, copilăria nu se poate reconstitui în afara naturii.

402

Oricît ar părea de paradoxal; lumea peisajului din amintirile lui Pillat poate fi raportată la „dramele pasionate din cărțile lui Panait Istrati sau la anecdotică năzdrăvană și proiecția spre fabulos din *Amintirile lui Creangă*”. Cu toată diferența dintre ele aceste opere pot fi asociate prin fuziunea celor două elemente: natură-copilărie. (*Ion Pillat. Poezii. Antologie...* p. XIX.) , >...-..

Ovidiu Papadima îl asociază pe Pillat cu Ionel Teodoreanu în sensul că amîndoi revin la copilărie, ea fiind perioada în care fantezia e liberă de a suplini viața, de a dilata mirific'Obișnuitul prin ficțiune iar mediul familial idealizat de imaginația și afectivitatea copilului constituie intermediul dintre el și restul lumii; Centru Pillat — afirmă criticul — copilăria înseamnă nu numai ambianța fericită a decorului și peisajului unde și-a petrecut primii ani de viață dar și singura legătură cu străbunii care-l adîncesc într-un trecut istoric, iar nostalgia acestor vremi țîșnește din concretetea evocărilor; (Ov. Papadima, *op. cit.*, p. 67-68.)

Lui Adrian Anghelescu, PE ARGES ÎN SUS îi amintește de opera lui Marcel Proust în care, de asemenea rolul amintirii era precumpănitor. La amîndoi amintirea trecutului: „a aceluia timp mitic al copilăriei este însoțită de sentimentul fragilității vieții și al morții... care fac și mai vii imaginile timpului dus”. (Adrian Anghelescu, *op. cit.*, p. XVI—XVII.)

Pentru figurarea acestei fascinații a trecutului, Cristian Livescu, completînd ideea lui G. Călinescu despre metoda „înscenării”, în poezia lui Pillat, revelă efectele de montaj și „travestire”. Poetul închipuie scene din viața de odinioară — ca de pildă înhămarea „măgarului la căioară” și plecarea la, culesul cîreșelor — cu un soi de frenezie în reinterpretarea unor „roluri ale vîrstelor depărtate”. Dar nu pentru a sublinia „uniformitatea în devenire” cum era de părere G. Călinescu, ci pentru a-și găsi o cale de depășire a acestei monotonii (*op. cit.*, p. 109—110).

Credem că sfîrșitul poeziei, ca și al multora din cele evocînd copilăria, exprimă regretul după vremile și eul său de atunci și decepția față de eul de-acum închis în cușca prezentului.

Poezia citată de Cornel Regman, *op. cit.*; Aristarc (G. Călinescu) *op. cit.*, p. 696 și de Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 670; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 220.

188 *Spre Izvorani*. 12 aug., S.n., 1920, Călimănești. (Datarea poeziei din mss. 5075, B.A.;R.S.R., p. 139 este identic notată în P.Ag.S. (1923), exemplarul personal.

Gîndirea, I (1921), nr. 12, 15 oct., p. 217, cu însemnarea „Florica, august 1920”.

În mss. 5075, v. 2 Și-ntr-un tunel de *umbre opace* (corectat în forma definitivă din P.Ag.S., 1923)

v. 8 Sub sarica frunzoasă ca gîrvoviți ciobani.

Cristian Livescu scoate în evidență desăvîrșirea tehnică a poeziei: prăvălirea timpului este stăvilită prin pregnanța priveliștii reale, transfigurată în idealitate și prin puterea afectivității ce creează iluzia „timpului regăsit” în eternitate, (*op. cit.*, p. 105)

Al. Dima atrage atenția asupra familiarizării și naturaleții cu care Ion Pillat folosește imagini folclorice dînd ca exemplu versurile: „*Căsuțele răzlețe din satul Izvorani/ Mici capre cățarate pe-o rîpă de lumină*”. (Al. Dima, *Arta populară și relațiile ei...* p. 265.)

Am adăuga dezinvoltura cu care Ion Pillat alătură termenilor de mai sus, comparații inspirate de arta universală: „*Și — arătări din țară în stampe japoneze*” — Poezie citată de Ov. Papadima, *op. cit.*, p] 70 și p. 132.

- 189 *Pădurea din Valea Mare*. 30 aug., s.n., 1920, Cîmpulung. (Datarea din mss. 5075 p. 140, B.A.R.S.R., repetată în *V.Ag.S.* (1923) exemplarul autorului. *Gîndirea*, I (1922), nr. 21, 1 mar., p. 391 cu nota „Florica, 1920”. în *Gîndirea*, FLORICA, P.Ag.S. (1923), P.Ag.S. (1936), v. 6... *desfereci*.

În mss. 5075, v. 12 *Cînd* frunzele cu glasul dumnezeesc al mării. Citînd din poezie versurile: „*O simți deodată toată cu o cutremurare/ Cum stăpnește peste micimea ta de om*” și: „*înveți uimit să intri în codri ca-n biserici*”, Ion I. Cantacuzino observă că pentru Ion Pillat sentimentul naturii e metafizic, cuprinzînd înțelesul naturii nu înfățișările ei descriptive (*op. cit.*, p. 572).

În ultimile trei strofe ale poeziei, pe care le reproduce ca atare, Cristian Livescu arată din nou procedeul poetului de a decanta priveliștea reală, recreînd-o imaginar într-o viziune poetică ireală și unică în care intervine ca un corolar — deslîpirea de timpul real și intuirea în schimb a timpului absolut, esențial. În acel moment al „opririi”, efemerul și eternul sînt cuprinse totodată (*op. cit.*, p. 102—103).

Adrian Anghelescu nuanțează ideea: „sentimentul naturii va îmblîzni pe acela al neliniștii față de fragilitatea și efemeritatea vieții”. (Adrian Anghelescu, *op. cit.*, p. XXVIII.)

- 190 *Cucul din Valea Popii*. 14—20 aug., s.n. 1920, Călimănești. (Poezia datată în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 135 la fel ca în P.Ag.S. [1923] exemplarul autorului).

În *Gîndirea*, I (1921), nr. 10, 15 sept., 183 cu nota „Florica, 1920”.

În mss. 5075, v. 9 *Dar el pe cînd în cale* se roagă la toți sfinții

„ „ „ și *Gîndirea* v. 11 *Și-n* luminosul cîntec...

„ „ j, „ v. 12 *în* cafea-ntineririi...

Constantin Ciopraga discernă în „luminosul cîntec de cuc” din *Valea Popii* și în *Pădurea din Valea Mare* repetarea unor amintiri de altădată „oglinzi ale trecutului”, reflectînd etape biografice (*op. cit.*, p. 164).

Versul „*în zori ca poterașii din văi șirag ies plopii*” îi dă prilej lui Al. Dima să facă observația că „viața haiducească întocmai ca păstoritul va fi utilizată ca material imagist, impunîndu-se cu stăruință unui poet ca Ion Pillat”. (*op. cit.*, p. 267).

Poezia citată de Aurel Rău, *op. cit.*, p. XXI, Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 467 și Ov. Papadima, *op. cit.*, p. 130.

Prin această poezie, Cristian Livescu continuă să completeze ansamblul de „concepte ale imaginarului” la Ion Pillat. De data aceasta atmosfera în care se produce iluzia „timpului regăsit” — suspendat în eternitate ca o nestemată — nu mai este amurgul, ales tocmai pentru tainicile sale umbre, ci momentul răsăritului de soare. Spectacolul izbucnirii uluitoarei sale incandescențe „năruie uzura timpului”. Prin intermediul acestei priveliști, recreate în imaginație, în afara timpului, poetul vrea cu disperare să rețină clipa perisabilă. „Peisajele interiorizate împreună cu exacerbarea memoriei sînt cele două procedee preferate de Pillat în defensiva sa în fața alertității temporale” (*op. cit.*, (p. 105-106).

- 191 *La zăvoi*. 14—16 aug., s.n., 1920, Călimănești. (Poezie datată în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 134, identic ca în P.Ag.S. (1923) exemplarul autorului.

Flacăra, VII (1922), nr. 13, 4 mar., p. 193; *Izbtnda*, București, IV (1922), nr. 1087, 13 mar., p. 4.

În mss. 5075 v. 8 *A razei ce apune pe-un Cer aprins de mac* (șters și înlocuit în mss. cu: *cerul porumbac*

„ „ „ v. 15 *Ca el imprevizibil* mă naște viitorul (șters și înlocuit în mss. cu. *nebănuț ca dînsul*

Căutînd la rîndul său să descifreze reperele „universului poetic a lui Ion Pillat”, Constantin Ciopraga îl asemuie lui Mihai Sadoveanu, în sensul că și Pillat, la fel ca Sadoveanu confruntă peisajul din prezent cu cel din amintire. El găsește pe bună dreptate că la baza meditației *La zăvoi* stă ideea dialectică heraclitiană a eternității naturii nicicînd aceeași ci în continuă mișcare și schimbare (*op. cit.*, p. 164—165).

Poezia de mai sus exemplifică constatarea lui Cornel Ungureanu și anume: „*Pe Argeș în sus* este cartea care stabilizează în lirismul lui

Ion Pillat tema *oglinzilor, a ecoului, a dublului*. Locurile îl oglindesc pe poet, îi aduc în față vîrstele de altădată, ecourile, așa cum în versurile de mai tîrziu o vor face interioarele (*op. cit.*, p. 275—276).

- 192 *în luncă*. 23 aug., s.n., 1921, Cîmpulung/(Poezia datată în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 190, unde este notat „la Florica, 1920”, localizîndu-se astfel peisajul în lunca Argeșului. în voi. P.Ag.S. (1923) autorul înseamnă că a terminat poezia la Cîmpulung.

în *Gîndirea*, I (1922), nr. 19, 1 feb., autorul ține să repete nota: „Florica, 1921”!

Ea este citată de Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 471.

Ultimile poezii ca și *în luncă* amintesc de paralelismul care s-a făcut între pasteurile lui Alecsandri, asemănătoare *Anotimpurilor* descrise de muzica lui Vivaldi și între „peisajele sufletești” ale lui Pillat, sugerînd nostalgia concertelor pentru pian ale lui Rahmaninov, exprimată cu mai multă reținere și discreție.

Judecata clară a lui Tudor Vianu fixează limitele comparației, conturînd.. asemănările și deosebirile dintre cei doi poeți, decretînd că ceea ce îi apropie este tipul lor sufleteș comun în stare să zăgăzuiască crizele și zguduirile sufletești și să-și impună o „dominantă armonie lăuntrică” (*op. cit.*, p. 71—73).

Vezi: Eugen Lovinescu, *op. cit.*, p. 93; Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 471 și Roxana Sorescu (*Măștile melancoliei...*).

- 193 *Parcul Goleștilor*. 19 sept., s.n., 1920, București. (Poezia datată în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 136, la fel ca în P.Ag.S. (1923), exemplarul autorului, în *Gîndirea*, I (1922), nr. 22-23, 15 mar. - 1 sept., p. 407, în voi. P.Ag.S. (1923) și în voi. FLORICA poezia este intitulată *în Parcul Goleștilor*.

în mss. 5075 și *Gîndirea*, v. 2 *Suflata ca altare* în aur prea curat,
„ v. 3 *Ca sălciile...*

în vremea copiilor Brătianu, conacul locuit de cei patru frați Golești Nicolae, Radu, Alexandru și Ștefan — luptători consecvenți în revoluția de la 1848 — era plin de farmec. La intrarea în curte în casele mici, scunde și albe, învăluite de iederă, cu iarba proaspătă și boschete de flori în față, locuiau primii trei frați, împreună cu nepoții lor, Racoviță. Parcul și păduricea de brazi erau despărțite de alea ce ducea la casa cea mare în care trăiau Ștefan, mama sa Zinca și fiica acesteia Anica Racoviță. Pe cerdac atîrnau perdele de begonii și glicină iar pe pervaz se înălțau mușcate. în fotelurile mari de paie se citea, se broda și se vorbea încetinel toată ziua. Salonul mare, cu canapele și

jețuri de mahon tapițate cu catifea roșie, era străjuit de numeroase portrete printre care ieșeau în evidență cele ale lui Radu și Dinicu Golescu în caftan și ișlic avînd între ele portretul Zincăi strălucind de tinerețe cu samurul din păr prins cu stele de brilliant, rochia „empire” decoltată și un trandafir pe umăr. în sufrageria mare erau uneori treizeci de oaspeți la masă. La etaj se afla o cameră imensă unde dormeau toți nepoții și două odăi mai mici ale nepoatelor.

De aici copiii Brătianu și cei ai Goleștilor plecau în trăsuri la Curtea de Argeș, unde, la refacerea bisericii lui Neagoe Basarab, lucra atunci Leconte de Nouy. La umbra bătrînilor copaci se desfăceau .coșurile cu merinde, prăjituri și fructele care se adăuga o mămligă mare și porumb fiert adus de celebrul arhitect, și se bea apă proaspătă din fîntîna lui Manole. Șarade, toasturi hazlii, discursuri caraghioase puneau la același nivel pe cei bătrîni cu cei tineri. (Sabina Cantacuzino. *Din viața familiei Brătianu*, Editura Universul, București, 1933, p. 50—52).

„Viața aceasta — înspre apusul ei — o mai apucaseră și copiii Pillat. Dar în 1920 casa era ruinată, grădina părăsită, deschisă pentru trecere, și mormîntul lui Dinicu Golescu părăginit.” (Sabina Cantacuzino, *op. cit.*)

Poezia lui Ion Pillat își are izvorul de inspirație într-o realitate trăită intens odinioară, abolită și absorbită de timp dar a cărei amintire bîntuie sufletul poetului.

în pasteurile lui Pillat de pildă, în *Parcul Goleștilor*, natura, motiv concret, creează motivele abstracte ale trecutului, amintirii și tradiției. (Ion I. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 572.)

Criticului Cornel Regman, ritmul poeziei, sentențiozitatea sa îi deșteaptă imaginea unui dans desuet profund trist (*op. cit.*, p. 697).

Citînd prima strofă a poeziei, Cristian Livescu descoperă că ambianța evocată este creația proprie visării poetului, natura devenind o catedrală „oblăduind reveria”, (*op. cit.*, p. 209).

Poezia citată de Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*, p. 110.

- 194 *Lumina, iarna*. 15 august, s.n., 1921, Cîmpulung. (Poezia datată în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 188, identic ca în P.Ag.S. [1923] exemplarul poetului). *Flacăra*, VII (1922), nr. 16, 25 mar., p. 241, unde la sfîrșitul poemului se află însemnarea „La Florica, 1921”.
în *Flacăra* v. 7 De ramurile joase lumina joacă...

Nicăieri ca în poezia *Lumină iarna* presentimentul morții nu este sugerat cu mai multă înfiorare. începînd cu o comparație între Alecsandri și Pillat, Ovidiu Papadima îi dezleagă cu o extremă sensibilitate, înțelesul. Transparența și simplitatea primelor versuri sînt doar „o

cursă întinsă cetitorului credul. Căci Ion Pillat trece încet, dar cu certitudine spre miezul inedit al poeziei: imaginea fin nuanțată pictural, a luminii care joacă „goală” în acea zi numai pentru poet și pentru creatorul ei. „Și deodată tocmai în această feerie tonică a luminii, presentimentul morții. E atât de adânc încât ia, în chip cu totul firesc, o expresie folclorică, mai ales în ultimul vers al poeziei: „Crrra... trece pe sub soare vslind tnttiul corbi A stat din joc lumina, pe brtnici se face mică.../ Crra... stolu-ntreg și-n umbră rămîn privind cu frică/ Trei picături de sînge pe-o ramură de sorb”.

Trei picături de sînge, semnul morții din basme, semnul trecerii fără iertare a timpului către sfîrșit, vestit chiar prin jocul de amiază al luminii, care iarna se va face iute seară și va pieri"...(op. cit., p. 150—151).

Poezia citată de Ov. S. Crohmălniceanu, op. cit., p. 165 și de Dumitru Micu, op. cit., p. 471—472.

- 195 *Biserica lui Horia*. 27 aprilie, s.n., 1921, București, ultima strofă scrisă în anul 1923. (Poezia a fost datată în P.Ag.S., [1923], exemplarul autorului.) *Lamura*, IV (1923), nr. 4, ian., p. 180; *Patria*, V (1923), nr. 74, 8 apr., p. 2; *Universul*, LI (1934), nr. 324, 26 nov., p. 3.

Pentru Cristian Livescu poezia *Biserica lui Horia, pribeagă Ungă Argeș, vădană printre duzi*, este de asemenea o *însenare*. Evocîndu-i trecutul, poetul pătrunde într-un mod de a fi „mai plenar și mai autentic”, (op. cit., p. 110).

Am asocia poemul cu cele dedicate *Floriciu*, și *Mormîntului bunicului*. Biserica uitată, înecată în frunze, prinsă în plasa verde a vegetației, năpădită de rîndunele, granguri și furnici are sufletul credinței care a înălțat-o contopit în palpitarea continuă a naturii.

- 196 *Căsuța din copac*. 12 aug., s.n., 1921, Cîmpulung. (Poezia datată în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 185, la fel ca în P.Ag.S. [1923] exemplarul autorului.)

Gîndirea (1922), nr. 2, 1 mai, p. 25. în mss. 5075 și în *Gîndirea* poezia este însoțită de nota: „Florica, 1921”.

în mss. 5057 și *Gîndirea* v. 11 *Tu, ce nu ești legată* prin grele temelii.

Poeziile *Cireșul*, *Căsuța din copac*, *Casa din deal*, *Cămara de fructe*, *Odaia bunicului*, *Ochelarii bunicii*, *Capela*, *Odihna tatii*, *Comoara* sînt inspirate de copilărie. începînd cu Eugen Lovinescu și continuînd cu Tudor Vianu, Ov. S. Crohmălniceanu, Dumitru Micu, Ovidiu Papadima, Constantin Ciopraga, etc. etc, s-a observat că pentru Ion Pillat ciclul *Florica* nu înseamnă numai revenirea la pămîntul țării, dar mai ales la

ambianța copilăriei. Sentimentul familial, peisajele și interioarele îndrăgite îi vorbesc într-o limbă a sufletului iar dorul de vremurile copilăriei îi adîncesc nostalgia trecerii timpului. Poeziile nu rămîn însă la simple evocări paseiste, căci acestea transcend și se sublimează în cristale de artă.

Ovidiu Papadima observă că în anul 1923 Ionel Teodoreanu debutase cu *Ulița copilăriei*, iar doi ani mai tîrziu începea *Medelenii* și constată că și Teodoreanu și Pillat „revin la amintirile copilăriei, spre a se regăsi pe sine” dar atrage atenția că Pillat, prin intermediul acestora, intră în legătură cu străbunii (op. cit., p. 67—68).

Cornel Ungureanu accentuează ideea că Ionel Teodoreanu nu apelează la memorie ci creează fictiv o lume a copilăriei. „Nici Camil Petrescu, nici Hortensia Papadat-Bengescu care au adus transformări esențiale romanului românesc nu sînt „îndatorați lui Proust [...] mai degrabă obsesia decît memoria arhitectează romanele acestor doi mari scriitori [...] O memorie a vîrstei inocente poate să aibă Ion Pillat, unul din posibiii proustieni ai literaturii noastre[...] în cîteva din piscuri, opera sa este guvernată de puterea omniprezentă a memoriei. Ion Pillat poate avea *religia copilăriei* ca țară a imaculării” (op. cit. p. 258 și p. 259).

Adrian Angheliescu adîncește în continuare comparația între Ion Pillat și Proust dar introduce nuanța care-i deosebește: pentru Pillat mesajele trecutului, ale anilor copilăriei și adolescenței au un conținut simbolic și un cod secret. (Adrian Angheliescu: op. cit., p. XIV, p. XVII).

Cristian Livescu distinge scopul diferit al incursiunii în timp la cei doi scriitori în sensul că Proust, romancierul „decupează memoria, o scenarizează în funcție de percepția prezentului” în timp ce pentru poet „tehnica reîntoarcerii zilelor pierdute rezidă în constanța decorului și în incitarea visului astfel ca, printr-un exercițiu la îndemînă, să capete acces la anterioritatea nu neapărat trăită ci mai ales imaginată într-o ambianță de cult” [...] Criticul caracterizează „o primă trăsătură a pillatismului, transductivitatea temporală [...] Timpul ajunge să fie «tradus» de imagine, dizlocat de aceasta, anulat în cele din urmă. A vedea «demul-tul» în zona albastră a depărtării” — iată năzuința poeziei lui Pillat, traversînd o lăuntricitate plină de latențe senzitive, acumulate în copilărie, ce se vor neapărtat descătușate”. (*Poezia lui Ion Pillat. Conceptele imaginarului...* p. 13)

- 197 *Casa din deal*. 23—24 aug. s.n., 1920, Călimănești. (Poezia datată în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 138, la fel ca în P.Ag.S. [1923] exemplarul autorului.)

în *Gîndirea*, I (1921) nr. 15, 1 dec, p. 271, la sfîrșitul poeziei nota:
„Florica, august, 1920”.

în mss. 5075 și *Gîndirea* v. 9 în *Fiecare* odaie dezvăluim cu frică
v, „ „ „ și P[^]Ag.S. (1923):
v. 10 Alt gînd *din al ei* suflet curat...
» „ „ și P.Ag.S. (1923):
v. 12 *Îmi încăpea pe-atuncea* în inima mea
mică.

Prin versurile; *Și mirosind o floare de tei, o lămîiță A cantalup, a lisă de chitră, a șerbet/ în fiecă odae* dezvăluim cu frică/ *Alt gînd din al ei suflet curat și românesc...* Dumitru Micu remarcă rolul senzațiilor olfactive m crearea impresiei de paradis și revelă talentul poetului de; a sugera mirosurile „ceea ce adaugă simbolismului său încă o dimensiune”, (*op. cit.*, p. 472). . . .

Poezie citată de G. Călinescu, *op. cit.*, p. 776; N. Manolescu *Lecturi infidele...* p. 134.

198 *Cămara de fructe*. 12-13 aug., s.n., 1921, Cîmpulung. (Poezie datată în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 186, la fel ca în P.Ag.S. [1923] exemplarul autorului).

Gîndirea, I (1922), nr. 20, 15 feb., p. 371; *Falanga*, I (1927) nr. 14, 12 feb., p. 2, la sfîrșitul poeziei cu nota: „Florica, 1921”. în mss. 5075 în josul p. 186 specificat de asemenea „La Florica”.

în mss. 5075 și *Gîndirea* v. 10 *Din dintr-o mie și una* nopți mă-nchin
" " " î v. 12 *Și tămîioși a căror dulceată te omoară.*

Cămara de fructe este una diri cele mai des citate dintre poeziile lui Ion Pillat. Tudor Vianu și George Călinescu au văzut în poezie splendida reprezentare a unei naturi moarte. Tudor Vianu a accentuat însemnătatea influenței picturii asupra poeziei lui Ion Pillat: „S-ar putea crede că el nu vede natura decît prin prisma artei, cu niște priviri educate în școala pictorilor. Aspectele firii nu apar în poezia lui Ion Pillat decît după ce închipuirea sa le-a dat forma unui tablou și tehnicile picturii devin ale poeziei lui. Regăsim de pildă natura moartă ca în bucata *Cămara de fructe* unde piersicile de jar, smaragdele cu miezul de rubin al pepenilor și tămîioșii galbeni se unesc în armonii complementare ca în pînza unui maestru” (*op. cit.*, p. 76).

George Călinescu nu a considerat opera lui Ion Pillat în sine, prin ceea ce are original și unic, ci mai degrabă ca o transparență a operelor altora și a comentat astfel poezia: „Fructele savuroase în deosebi sînt căutate (nu fără a urma pilda lui Verlaine și a lui Samain) dar în

tonuri mai proaspete, locale, într-o lirică a bucătăriei și a cămărei cu ceva de pictură flamandă”, (*op. cit.*, p. 775).

Dumitru Micu depășește interpretarea vizuală, dovedind că „Priveliștile obiective nu rămîn așadar ceea ce sînt, ele se umplu de conținut sufletesc, intră în alcătuirea unei lumi constituite în planul ficțiunii. *Cămara de fructe* este pentru copil *raiul* a cărui ușă o deschide cu frică.” Aducînd ca exemple versuri din *Castanul cel mare* și *Cireșul*, criticul afirmă: „Fără doar și poate Ion Pillat este cel mai mare poet al roadelor din întreaga istorie a literaturii române” (*op. cit.*, p. 469).

Pentru Cristian Livescu, fructele arzînd în propriul lor parfum și culori înflăcărare, simbolizează mistuirea purificatoare a unor elemente ale naturii ce și-au îndeplinit menirea, în care „viața se stinge în așteptarea altei-vieți”. „Ciclul rodniciei al *Creației* adevărate înseamnă pentru poet o autenticizare și scopul final al existenței în care ar dori să se simtă integrat. Amintirea opune ființei corupte de cotidianitate, copilăria ca vîrstă a purității. Dar în momentul cînd totul capătă fastul unei ceremonii inițiatice... vraja se stinge brusc. Depășirea umanului nu reușește lăsînd în urmă regretul unei revelații mărginite” (*op. cit.*, p. 91 — 92).

Poezie citată de Cornel Regman, *op. cit.*, p. 696 și Nicolae Manolescu, *op. cit.*, p. 96, idem *Lecturi infidele*, p. 134; Z. Ornea, *op. cit.*, p. 579; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 220.

199 *Odaia bunicului*. 16 aug., s.n., 1921, Cîmpulung. (Poezia datată în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 189, cu localizarea: „La Florica”, are aceeași dată în P.Ag.S. (1923).

Almanahul ziarului Adevărul și Dimineața, 1934, p. 62.

Ov. S. Crohmălniceanu observă că în poeziile din P.Ag.S. nu numai peisajul e contemplat cu sentimentul prelungirii trecutului în prezent ci și obiectele casnice care au fiecare „o istorie constituind un depozit memorial” (*op. cit.*, p. 110).

Dumitru Micu interpretează de asemenea: „deoarece timpul este abolit la Florica totul e cum era”. Oamenii dăinuiesc în lucruri. (D. Micu, *op. cit.*, p. 468.)

Cornel Ungureanu îl imaginează pe poet „plimbîndu-se prin conac și pășind astfel în istorie. El presimte în poezie existența unei ființe străine a unui dublu zîmbînd ermetic printre amintiri. Poezia *Odaia bunicului* intră și ea ca și altele în atmosfera poemului *Casa amintirii* scris în tinerețe,” unitatea Tor purtînd forma fundalului ba chiar substanța unui roman a cărei acțiune ar fi reverberată nu numai de peisaje dar și de lucruri. (Cornel Ungureanu, *Poezia, nemărturisită aventură în Contextul operei...* p. 89)

Cristian Livescu remarcă și ei: „unda ironică pe care poetul o strecoară cu mare efect, realizînd o distanțare inexistentă în celelalte poeme din PE ARGEȘ ÎN SUS" (*Introducere în opera lui Ion Pillat*, p. 111).

Poezia citată de Aurel Rău, *op. cit.*, idem *Un virtuos al emoției: Ion Pillat*, p. 9—10; Z. Ornea, *op. cit.*, p. 577.

200 *Ochelarii bunicii*. Florica, Predeal, 3 martie, 1925. (Poezia datată în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 220 a fost publicată în anul 1926, în voi. FLO-RICA.)

În această poezie ca și în cea precedentă, Cornel Ungureanu găsește evocat miraculosul lumii „de altădată, cea sanctificată iar tensiunea ei interioară izvorăște din conștiința paradisiului pierdut". În timp ce în PE ARGEȘ ÎN SUS peisajele există sub semnul eternității, interioarele sînt „locuri sacralizate de existența celor de altădată, a bunicilor de pildă..." Reconstituirile pillatiene în care obiectele și ceea ce semnifică ele sînt supuse interogației (interogația fiind cuprinsă în confruntarea temporală), lasă loc unui zîmbet amar, unei retrospective ironice" (*op. cit.*, p. 88—89). Poezia citată de Ioan Adam, *op. cit.*, p. 223.

201 *Capela*- 13 aug., s.n., 1920, Călimănești (Poezie datată în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 220, la fel ca în P.Ag.S. [1923] exemplarul autorului), *Flacăra*, VII (1922), nr. 24, 16 ian., p. 379.

În mss. 5075 v. 6 Și cînd lumina *sboară* prin aurite ganguri (corectat în forma definitivă din P.Ag.S. 1923).

și *Flacăra*: v. 9 *Toți* trandafirii-n floare întrebă după tine.

Dumitru Micu revelă darul lui Ion Pillat de a amesteca senzații de ordin diferit pentru a scoate în evidență exuberanța vieții. În poezia *Capela* deznădejdea de a-și ști bunica îngropată sub lespezile reci este risipită de spectacolul zăvoiuului inundat de soare, de zumzetul cîmpului fremătînd în lumină și pădurea mișuntd de vietăți (*op. cit.*, p. 473).

Atragem atenția însă că sfîrșitul poeziei este iremediabil melancolic.

Ultima strofă evocă ziua îngropării, cu livezile acoperite de zăpadă, strălucind ca sub raze înghețate de lună. Poetul are previziunea lumii de la Florica dispărînd în uitare, în timp ce Capela (mormintele) rămîn pe „dealuri de zăpezi".

202 *Odihna tatii*. Dorohoi, 15 feb., 1926. (Poezia datată în mss. 5075 B.A.R.S.R., p. 221 a fost inclusă în volumul FLORICA (1926) și apoi în toate reeditările volumului P-Ag.S.)-
Universul literar, LIII (1927), nr. 4, 23 ian., p. 52.

Despre motivul inspirației acestei poezii, Ion Pillat mărturisea: „Nu numai mormîntul și casa, ci tot dealul de la Florica, participa la viața postumă a bătrînului Brătianu. Cutare drum sau potecă îi mai păstra urmele, cutărei bănci rustice sub castan îi se mai zicea de copii «odihna tatii» — căci îi plăcea altădată, urcînd pe vîrfurile dealului, să stăruie puțin în fața priveliștei minunate". (Ion Pillat. *Mărturisiri...* p. 266.)

Dumitru Micu revelă faptul că plimbarea poetului, împreună cu fiica sa în locuri cutreierate odinioară de bunicul său cu altă copilă, bunica fetei sale, constituie prilejul unei „trăiri simultane în trecut, viitor și prezent, adică în predecesori, în urmași și în sine însuși". (*op. cit.*, p. 465).

Poezia citată de Ov. Papadima, *op. cit.*, p. 69; Ioan "Adam, *op. cit.*, p. 224.

203 *Străinul*. 29 iulie, s.n., 1921, Cîmpulung. (Poezia datată în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 185 la fel ca în P-Ag.S. [1923] exemplarul autorului). *Gtndirea*, II (1922), nr. 3, 16 mai, p. 53. În mss. 5075 la fel ca în *Gtndirea* la sfîrșitul poeziei se află nota: „Florica, 1921".

În mss. 5075, *Gtndirea* și P.Ag.S. (1923) v. 8 Și vrr... un sbor degrawri
" " " " v. 12 Că asia e Florica...

Dînd ca exemplu poezia *Străinul*, Alexandru Dima demonstrează felul în care Ion Pillat transformă descriptivismul pastelului transfigurat de amintire și astfel interiorizat. (Al. Dima, *Aspecte și valori ale poeziei lui Ion Pillat...* p. 255)

Lui Dumitru Micu poezia îi sugerează peisaje diafanizate, scăldate într-o lumină de vis. (*op. cit.*, p. 471).

Pentru Cristian Livescu poezia are o valoare emblematică. El remarcă paralela dintre sensibilitatea rece, muzeală a celui înstrăinat de mame și plinul sufletesc al celui comunicînd la modul vizionar cu trecutul fără margini (*op. cit.*, p. 80—81).

Poezia evocă de fapt chiar cele două ipostaze ale sufletului celui ce-o scrie. Este vorba de revenirea *Călătorului*, a ființei blazate desfătate și oboseite de multiplicitatea melegurilor străine și trezirea bruscă pe care-o provoacă regăsirea de sine, odată cu revederea peisajului și ambianței natale. Răscolirea acestui „dor tîrziu" face să izbucnească

retrospectiva timpului care a trecut și amintirea reaprinde inima celui ce a revenit.

În același sens, prin versul „Și vrr... un zbor de vrăbii zbucesște dintr-un gard”, Dumitru Micu deosebește metonimia „tremurului stîrnit în suflul de țîșnirea unui stol de vrăbii, care poate fi implicit, zborul timpului”, (*op. cit.*, p. 472). Poezia citată de Ioan Adam, *op. cit.*; p. 224.

- 204 *Comoara*. Florica, 23 oct., 1924. (Poezia are datarea însoțită de autograful autorului în mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 218 și a fost inclusă în volumul FLORICA (1926) și apoi în toate reeditările volumului P.Ag.S.) *Gîndirea*, IV [1923], nr. 6, 1'ian., p. 186; *Adevărul literar și artistic*, VIII (1927), nr. 322, 6 feb., p. 5. În *Gîndirea* v. 6 Se suie în spirală în mîndră teorie.

Într-una din conferințele sale despre *Florica*, *Via și casa Brătienilor*, Ion Pillat evoca astfel peisajul descris în poezie: „Dealul de la Florica, văzut din lunca Argeșului, nu știu de ce îmi cheamă în minte chipul unui urciur mare de lut ars și smălțuit așa cum îl cresc pe roată olarii ținutului. În liniile sale pure și totuși puternice, pămîntul a păstrat parcă întipărite urmele voinței ce l-a frămîntat și l-a stăpînit odată. Nimic aici nu e lăsat întîmplării: pădure, vii, pomi roditori, finețea și poezia locului îi hotărăște de asemenea utilitatea bine chibzuită și buna gospodărire. Ca și în arta noastră populară, utilul și frumosul departe de a se exclude, se unesc într-o creație de înaltă valoare etnică, de o românească și veche rezonanță.

Florica pentru mine rămîne indisolubil legată de trecut. Amintirea care o învăluiește n-are însă nimic personal în ea — e amintirea în sine desbărată de orice contingență a zilei de azi. Trecutul a dăruit-o istoriei; poezia n-o poate reda decît legendei...” (Ion Pillat, *Florica, Via și casa Brătienilor*, Ed. Informația zilei, București, 1944, p. 5.)

Înțelesul poeziei e dezvăluit, în parte, de Ion Pillat. *Comoara* concentrează încărcătura sentimentală dată de priveliștea dealului de lîngă lunca Argeșului, asemuit unui urciur plămădit de Creațiune și plin de esențele unor existențe. Legătura dintre poet și pămîntul natal este indestructibilă. El se închipuie redevenit copil desmierdînd cu genele dealul prefăcut într-un ou încondeiat, ținut în palmă.

Cristian Livescu dilată semnificația poeziei, inspirîndu-se din metoda lui Bachelard, pentru care „Realul străbate mai multe stadii metaforice, incitat de fizica imaginarului ca «motor» al fantasticului transcendent, pentru a se consuma apoi în simboluri în virtutea unei

cazuistici arhetipale”. Schema după care se dezvoltă interpretarea pornește de la „trei simboluri reductibile la același arhetip: pămîntul natal (dealul) din care s-a plămădit urciurul (imagine derivată), puterea-făptură a fertilității și în sfîrșit oul (perfectiunea increată) — în palma copilului care se vrea reinclus, în indistinctul cosmogonic — arhetipul unificator fiind Pămîntul-Mamă, *Comoara* — în limbaj metaforic.

Pentru critic versurile: „Și m-am zărit aluncea sub bolțile de vii j Copil ducînd la gură un strugur de rugină!” schițează „gestul ispitei” care apare ca o forță malefică „împiedicînd ofensiva imaginarului spre desăvîrșire”. (*Poezia lui Ion Pillat, Conceptele imaginarului*, p. 14.)

În schimb Dumitru Micu găsește că versurile: „Și mă pîli deodată durere-așa haină j Că îmi scapă din mină comoara și pieri!”, exprimă emoția regășirii copilăriei „dătătoare de inefabile înfiorări” (*op. cit.* p. 467); Aurel Rău, *Un virtuos al emoției, Ion Pillat*, jv 183; idem, *Ion Pillat. Poezii. Prefațași Antologie...*; Al. Piru, *Poezia lui Ion Pillat...* p. 26).

- 205 *Adio la Florica*. 3 aprilie, s.n., 1921, București (Datarea poeziei din mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 140 este identică în P.Ag.S. [1923] exemplarul autorului) *Flacăra*, VII (1922), nr. 31, 4 aug., p. 493.

În mss. 5075, v. 9 O surugiu te-oprește!...
" " " v. 13 Oprește-ți caii-n spumă...
" " " v. 29 Pe ochii mei lăsa-voi să cadă grele pleoape
" " " v. 30 Ca să găsesc în mine Florica de demult
" " " v. 31 Cu Argeșul ce-și mină murmurătoare ape
" " " v. 32 Cu crîngu-n care cucul de-atunci tot îl ascult.

Titlul *Adio la Florica* pare a fi fost inspirat de poeziile scriitorilor romantici ai generației de la 1848 închinată ruinelor unor cetăți-vestigii ale unui trecut glorios. Contemplarea lor era un mijloc de exaltare patriotică și întărire sufletească. Pillat împrumută formularea romantică înainte de a părăsi meleagurile iubite dar ideea poemului său poate fi asociată în același timp cu poezia lui M. Eminescu *O rămîi*. Pentru Pillat însă trecutul nu rămîne ireversibil ca pentru marele său înaintaș. Părăsirea locurilor natale este doar formală, deoarece zilele fericite ale copilăriei sînt toarse și rămîn înfășurate ca un cocon în suflul său.

Constantin Ciopraga consideră poezia o piesă de antologie, în care accentul nu este pus pe descrierea naturii ci pe evocarea nostalgică dar discretă a trecutului idealizat. „Elementul nou al descrițiilor pillatiene este în confruntarea peisajului din prezent cu cel din amintire, într-o comparație continuă ca la Sadoveanu” (*op. cit.*, p. 164—165).

Mircea Tomuș afirmă că poeziile *Străinul*, *Comoara* și *Adio la Florica* formează epilogul excursului liric complex și unitar desfășurat în volumul PE ARGEȘ ÎN SUS (*op. cit.*, p. XXI-XXII).

Poezia, pentru Cristian Livescu, ilustrează „magnetismul trecutului” și această precedentă paradisiacă se confundă cu imaginea *dealului*, a colinei ca substitut al arhetipului matern. „Avem de a face cu o întregă paradigmă, în care nostalgia timpului dinainte devine echivalent al matricei autohtone prin intermediul priveliștei deluroase feminizată: „*O surugiu oprește, Stai locului Trăsură / Prin plute seculare se văd cu ochiul plâns / Sporind pe ceruri dealul în flori ca o ramură, / Ce-n poala lui lumina trecutului a strâns*” (*Conceptele imaginarului...*)

Poezia citată de Aurel Rău, *op. cit.*, p. XXIII; idem *Un virtuos al emoției: Ion Pillat...* p. 189.

Trecutul viu

În E.D.II. ciclul a fost alcătuit din poeziile: *Jucării*, *Copilul de-odinioară*, *Septemvrie I*, *Septemvrie II*, *Septemvrie III*, *Cina cea de taină*, *Toamnă*, *In crâmă*, *Acți sosii pe vremuri*, *Acuarelă*, grupate în P.Ag.S. (1923) sub titlul *Amintiri*. La acestea au mai fost adăugate: *Timpul*, *Înapoiere* și *Drum în noapte*, luate din ciclul *Toamna Amintirii* din P.Ag.S. (B.P.T.) și *Inscripție pentru nucul din vie*, *Inscripții pentru o fântână* care inițial aparținuseră volumului LIMPEZIMI și ulterior au fost incluse ciclului *Limpezimi argeșene* din P.Ag.S. (B.P.T.). Poetul schimbă oarecum ordinea poeziilor din acel ultim volum după cum urmează:

206 *Copil de-odinioară*. București, august 1916, sfârșit la Miorcani în anul 1918. Poezia a apărut prima oară în voi. G.Z., ed. Socec, 1920.

Ultimile două versuri ale poeziei sînt citate de Ion Cantacuzino — printre alte exemple — ca o dovadă a felului în care amintirile din trecut aduc reflexul copilăriei pe planul actualității (*op. cit.*, p. 575).

Comentînd poezia, Cristian Livescu atrage atenția că în prima strofă evocarea; toamnei și a miremelor de fructe coapte păstrate și regăsite în *Casa' amintirii* creează mediul propice reînnoșării contactului cu trecutul. Strofa a doua închipuie defileul purificării, al sustragerii din rigiditatea imanentă care culminează cu „încopilărirea”, trezirea dintr-o astfel de viață „cea de-odinioară”. Și criticul conchide: „dar cele mai izbutite poeme ale lui Pillat rămîn cele referitoare la

momentul inițierii în vederea reintegrării la starea începuturilor plinitudinare”. (*Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 90).

Poezia citată de George Călinescu, *op. cit.*, p. 777.

207 *Septemvrie* (I). București, noiembrie 1918. (Poezia a fost datată în voi. G.Z. (1920).

în *Însemnări literare* I (1919, nr. 44, 14 dec, p. 9, poezia e datată în anul 1918 și este formată din 8 strofe a câte două versuri. Ea a fost identic retipărită în volumele G.Z. (1918) și G.Z. (1920). în P.Ag.S. (1923), în PASĂREA DE LUT, în P.Ag.S. (B.P.T.) și în E.D. I poezia a fost împărțită în două, ultimile patru strofe ale primei variante au format o primă poezie intitulată *Septemvrie*, iar primele patru strofe au alcătuit-o pe a doua purtînd același titlu.

Cristian Livescu este de părere că poezia revelă felul în care Pillat „îngemănează Toamna cu Amintirea, încercînd să mistuie prezentul într-o memorie legată intim de ritmurile Naturii. Această ecuație vrea să contopească în spațiul imaginar, de o parte proiecția unei firi-disponibile-pentru-trecut,” care poate comunica cu o patriarhalitate edenică și, deci, cu ancestralul, iar pe de altă parte, proiecția firii-disponibile-pentru-natură, care decupează din zona percepției imediate sau latente cadrele în stare să asigure „alunecarea”, transformarea. Iată detaliat mecanismul acestui proces: „*Vezi Toamna și — Amintirea — surori divine — / Cînd una ne sosește și cealaltă revine / Zadarnic cerc că vremea cu anii a crescut / În fiecare toamnă reîntru în trecut. / Copilăria-mi toată dă buzna la uluci / Cînd stă la poartă coșul cu struguri și cu nuci*” (*op. cit.*, p. 108).

Poezie citată de Ion I. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 575; G. Călinescu, *op. cit.*, 777.

208 *Septemvrie*. (II). București, noiembrie, 1918. (Poezia a fost datată în voi. G.Z. [1920]. Vezi nota de la poezia antecedentă).

209 *Septemvrie* (III). Toamna 1918, Miorcani. (Poezia a fost datată în P.Ag.S. [1923] exemplarul autorului). *Flacăra*, III (1922), nr. 1, 8 dec, p. 3.

Ov.S. Crohmălniceanu încadrează astfel poeziile toamnei: „Un puternic sentiment horatian străbate și poezia chtonică din volumul *Pe Argeș în sus*. Pillat cîntă bucuriile simple, savurate în cadrul bucolic al peisajului natal, satisfacțiile vieții patriarhale și mai ales plăcerea de a gusta darurile pămîntului. Anotimpul preferat al poetului e de aceea toamna, cînd se pleacă sub greutatea ciorchinilor crengile viilor

argeșene, când se scutură nucii bătrâni din curtea casei părintești și când se umple camera cu fructe.

La sosirea acestei sărbători a opulenței, nenumărate senzații încărcate de ecou olfactiv îl năpădesc pe Pillat. Toamna e pentru el „madeleina” lui Proust. Timpul intervine și aici ca tootiv liric fundamental. Parfumurile, luminile, gustul fructelor coapte îi permit poetului să-și regăsească sufletul infantil” (*op. cit.*, p. 112).

- 210 *Cina cea de taină*. București, 17 ianuarie, s.v., 1919. (Poezia datată în voi. G.Z. [1920], exemplarul autorului).

Ion I. Cantacuzino semnaleză în această poezie șirul întrebărilor revelatoare ce revin obsedant pentru a cuprinde amintirea fericirii de altădată, (*op. cit.*, p. 575).

- 211 *Toamnă*. Miorcani, 10 octombrie, 1919, poezie scrisă în timpul campaniei electorale. (Poezia datată în voi. G.Z. [1920].

Însemnări literare, XXXIII (1919), 7 dec, p. 4; *Adevărul*, XXXII (1919) nr. 10 983, 15 dec, p. 2; *Junimea literară*, XII (1923), nr. 10—11, p. 387; *Cronica* (1966), nr. 9, 9 apr., p. 8.

în *Însemnări literare*, poezia poartă data: „Miorcani, octombrie, 1919”.

în toamnă, anotimpul roadelor pământului și spectacol al victoriei fertilității, poetul are — iluzoriu — sentimentul permanenței Creațiunii, expansiunea acestei trăiri redându-i certitudinea comuniunii cu strămoșii mitici. Spre deosebire de Blaga și Bacovia, splendoarea toamnei pillatiene reanimă trecutul restituit în mod efemer, de amintirile pe care ea le suscită, dar poetul acceptă, cu o blîndă resemnare finalitatea acestei plenitudini vitale retezată de oarba vremelnice. (Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 107.)

- 212 *In cramă*. în P.Ag.S. (1923) poezia este însoțită de nota autorului: „Dintr-o poezie mai lungă din AMĂGIRI, Flacăra, C. Banu ed. 1916, refăcută în dec, 1922, s.n.

Este vorba de poezia *La culesul viei* datată în volumul A.; București, 26—27 ianuarie s.v., 1914 și însoțită de indicația: „Ultimele două strofe revăzute și-au găsit într-o formă definitivă sub titlul *In cramă* locul potrivit în volumul *Pe Argeș în sus*. *Cugetul românesc* (1923), nr. 2, febr., p. 123.

Deosebirile dintre prima strofă a poeziei *In cramă*, deci penultima, strofă din poezia *La culesul viei* sînt următoarele: >

în A. v. 29 (1) *Vin sporesc prelung răsună goarnele de vînători*.

" " v. 30 (2) *Dar se potolesc cu-ncetul — Doarme tot acum — Ascultă*

Celelalte versuri păstrează forma din prima versiune.

Poezia citată de Constantin Ciopraga (în *op. cit.*, p. 166).

- 213 *Timpul*. Poezie nedatată, cu care se sfîrșește voi. P.Ag.S. (1923). în P.Ag.S. (B.P.T.) inclusă în ciclul Toamna amintirii.

Cugetul românesc (1923), nr. 1, p. 18—20.

- 214 *Chemare*. Catrenul este prescurtarea ultimei strofe din *Templul meu*, poem scris la Florica la 14 iunie 1910. A fost publicat în voi. A. unde autorul dă următoarele lămuriri: „Republicată cu prea mici modificări în *întoarcerea* (1927) și anume în Casa amintirii. în EDJ *Templul meu* a rămas inclus aceluiași ciclu.

Prima variantă a strofei suna astfel:

în A. v. 12 (1) *E casa bătrînească sădită printre nucii*

în A. v. 13 (2) *Pe un vîrf de deal. în toamnă, pe gardul de uluci,*

" " v. 14 (3) *Atîrnă-n grape grele, dulci struguri și-n vîi versul "4 este cu totul nou.*

- 215 *înapoiere*. 1910. Poezia datată în voi. ÎN, exemplarul autorului, unde este însoțită de nota: „Partea întia a fost trecută de sine stătătoare la *Pe Argeș în sus*, vezi ed. definitivă din Bibi. p. toți”. Amintim că partea a doua a poeziei a fost publicată în ED.I cu titlul: *întoarcere*, fiind repartizată la ciclul: Casa amintirii.

Regăsim peisajul familiar, derulat în fața ochilor din fuga trăsurii—motiv adesea întîlnit în poeziile lui Ion Pillat.

- 216 *Jucării*. Miorcani 11-14 sept. 1918. (Poezia datată în voi. G^Z. [1930]). în *Letopiseți!* (1918, ian., 1919), nr. 5-6, 20 dec, p..1, poezia poartă data: 11-13 sept. 1918. *Citiți-mă*, I (1922), nr. 2, ian., p. 87-89; *Aurora*, iBucurești, VII (1927), nr. 1848. p. 3.

Selectată din voi. G.Z. și adăugată volumului P.Ag.S. (1923) la ciclul Amintiri, poezia nu a fost inclusă în volumul FLORICA, dar în P.Ag.S. (B.P.T.) ea a fost trecută la ciclul Trecutul viu.

În *Letopisești, Citiți-mă și P.Ag.S. (1923)*;

v. 42 „Poeme de Eminescu”, „Flori Sacre”, „Amăgiri”...

v. 47 Din câte astăzi omul *ce sînt* iubește-n ele

Octav Șuluțiu remarcă la rîndul său că cele mai frumoase poezii ale lui Ion Pillat sînt în legătură cu amintirea „Astfel e *Jucării*, unde, rememorîndu-și copilăria la vederea jucăriilor, poetul transformă viitorul însuși în amintire. E admirabilă această idee poetică de răsturnare a viitorului în trecut, această convertire în amintire a ceea ce va să vie”. (*Scriitori și cărți*, p. 171).

Deși scrisă la Miorcani, într-o toamnă, inspirația poemului se datora amintirii legate de așteptarea nopții de Crăciun, în anii copilăriei petrecuți la Florica. În sufletul omului matur, în care „îmbătrînirea și-a strecurat cenușa”, surpriza revederii neașteptate a vechilor jucării face să zvîcnească minunarea de altădată în fața darurilor și să i se reaprindă — pentru o clipă — însuflețirea jocului. Dar, după cum jucăriile îi rămîn acum streine „*Relicve moștenite de la copilul mic*, tot astfel cînd va fi descătușat din steiul de pămîntească sgură și va reveni în vechiul săi iatac” cărțile sale care conțin pasionantul joc al creației poetice, ce îi este în prezent: *cîntec, icoană și parfum* îi vor apărea la fel de fără sens ca jucăriile prăfuite și uitate. Poemul prezintă treptele unor morți succesive și dispariția în neant a creației însăși. Este poate cel mai fără nădejde poem al lui Ion Pillat.

Poezia citată de Ioan Adam, *op. cit.*, p. 223.

217 *Drum de noapte*. 1914. (Poezia a fost datată în voi. ÎN unde a apărut Intîia dară fiind inclusă apoi în P.Ag.S. (B.P.T.)) în ciclul Trecutul viu.

Aurel Rău aseamănă *Drum de noapte* cu *Odaia bunicului*, amîndouă poeziile folosind aceeași tehnică a însușirii detaliilor și a modului de a sugera atmosfera timpului. Deosebirea este că în sonet e folosită metoda „substituirii, a transpunerii ca într-o metempsihoză a eului propriu în mediul de -viață al bonjuristului” pe cînd în *Odaia bunicului* poetul reconstituie „veacul apus prin elemente care țin de propria-i biografie vorbind la concret de un

cadru familiar care conferă autenticitate experienței poetice și păstrează savoarea locului trăit”. (Aurel Rău, *Un virtuos al emoției, Ion Pillat... p. 79-80.*)

Ov.S. Crohmălniceanu citează *Drum în noapte*, ajungînd la concluzia că în volumul P.Ag.S. Pillat realizează „un tip de chthonism limpezit și puternic sensibilizat, refăcînd, într-o paralelă original românească, universul de simplități atașante al lui Francis James”. Paralelismul ni se pare întîmplător și deloc o imitație dar îl cităm după cum a fost formulat de critic: „Orthezul devine Florica unde sclipește printre nuci bătrîni, casa strămoșească a familiei poetului; «unchiul din Antile», bunicul pe care nepotul nu a mai apucat să-l cunoască; pipa unuia, bastonul «tăiat în lemn de vie» al celuilalt, ș.a.m.d. Locul Almaidei d'Etremont și al Clarei d'Ellebeuse îl ia fata de altădată în albă crinolină”. Viața se regăsește mereu în tiparele trecutului (*op. cit.*, p. 111).

Ov. Papadima observă că „Drumul regresivului spre tărîmul originar, spre incinta magică, trece necesar prin «păduri adînci de fag», element constructiv al mitologiei imagine... Dintr-o asemenea perspectivă, sonetul *Drum de noapte* evidențiază sinonimia asociativă pe care poetul o stabilește între — pe de o parte — călătoria spre înapoi, traversînd codrii mitici ai profunzimii și familiarității recîștigate cu dificultate și «pacea sufletească» venind să primească spiritul, să-i dea iluzia desprinderii spre ante-ființă pe de altă parte [...] Arta lui Pillat cuprinde vraja întoarcerii, a descătușării de efemer, însoțită de frenezia întregii naturi, care transformă, redimensionează omenescul, predispunîndu-l reveriei poetice. Din acest moment, orice viziune devine aievea adică trăită anterior, într-o altfel de viață: «viața mitică», (*op. cit.*, p. 82, 83).

Poemul citat de Al. Piru în *Poezia lui Ion Pillat... p. 261*; Aurel Rău: *Un virtuos al emoției: Ion Pillat... p. 181.*

218 *Aci sosi pe vremuri*. Miorcani 28 iulie, s.v. (Datat în voi. G.Z.) [1920] unde se află următoarea notă a poetului: „Există și o variantă mai lungă (50 versuri) scrisă la 29 și 30 iulie, și nepublicată. Deși concepută la Miorcani în spațiu, în timp, poezia se petrece la casa amintirii din Florica”.

în mss. 878 M.L.R. și GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI, unde poezia a fost la început repartizată, datarea este și mai precisă: „Miorcani sîmbătă 28 iulie 1918”. (G.Z. 1920). Poemului i s-a dat ulterior locul în P.Ag.S. corespunzînd întru totul nu numai ambianței dar și sensului filozofic al întregului volum.

Letopiseli, I (1919), nr. 8, 1 mar., p. 3; *Cultura poporului*, I (1921), nr. 16, 15 aug., p. 2; *Flacăra*, VIII (1923), nr. 12, 18 mai, p. 187; *Uni-*

versul literar, XXXXII (1926), nr. 11, 14 mar., p. 9; *Junimea literară*, XVri (1928), nr. 4-6, apr. iun., p. 132-133.

în mss. 878 M.L.R. al GRĂDINII ÎNTRE ZIDURI se află copiată poezia, cu indicația 'autograf a autorului că este vorba de o variantă posterioară, de netipărit, singura definitivă rămânând aceea deja publicată.

Horia Furtună în articolul său: *Alături de Ion Pillat...* p. 23, mărturisește: „în rîvna de a fi cît mai aproape de inspirația lui, Pillat încerca fel de fel de variante în expresie. în poezia *Aci sosi pe vremuri* — după unui critici cea mai frumoasă poezie a lui — scrisă la Miorcani, sîmbătă 28 iulie, 1918, el a notat într-un caiet al meu, între alte versuri nepublicate din poezie, și următoarea variantă a pasajului final" (în *Ion Pillat, Mărturii despre om și poet*).

Dăm varianta din mss. 878 MLR în care sînt incluse și versurile despre «are pomeniște Horia Furtună, subliniind deosebirile față de forma definitivă:

- v. 1 La casa amintirii cu-obloane și pridvor,
- v. 2 Păianjeni zăbrețiră și poartă și zăvor.

- v. 3 Iar hornul nu mai trage alene din ciubuc
- v. 4 De cînd luptară-n codru și poteri și haiduc.

- v. 5 În drumul lor spre zare îmbătrîniră plopii,
- v. 6 Aci sosi pe vremuri bunica-mi Galyopi.

- v. 7 Nerăbdător bunicul pîndise de la scară
- v. 8 Berlina legănată prin lanuri de secară.

- v. 9 Pe atunci nu erau trenuri ca azi și din berlină
- v. 10 Sări, subțire-o fată în largă crinolină.

In mss. 878 v. 11 Privind în seară cerul cu liniște de lac,
v. 12 Bunicul meu desigur i-a recitat „Le lac”.

în G.Z. v. 13 Iar cînd deasupra casei ca umbre berze cad
v. 14 I-a spus din „Sburătorul” de-un tînăr Eliad.
" " îi spune...

în mss. 878 v. 15 Stătea pe gînduri fata, cu ochi de peruzea
v. 16 Și totul ce romantic ca-n basme se urzea.

v. 17 Și cum ședeau... departe un clopot a sunat.
v. 18 De nuntă sau de moarte, în turnul vechi din sat.

v. 19 Dar ei în clipa asta simțeau că-o să rămînă

v. 20 De mult e mort bunicul, bunica e bătrînă...

v. 21 Ce straniu lucru: vremea! Deodată pe perete

v. 22 Te vezi aevea numai în ștersele portrete.

v. 23 Te recunoști în ele, dar nu și-n fața ta

în mss. 878 v. 24 Trecutul tău te uită, dar tu nu-l poți uita.

v. 25 Ca ieri sosi bunica... și vii acuma tu:

v. 26 Pe urmele berlinei trăsura ta stătu.

v. 27 Același drum te-aduse prin lanul de secară.

v. 28 Ca dînsa tragi în dreptul pridvorului, la scară.

v. 29 Subțire, calci nisipul pe care ea sări.

v. 30 Cu berzele într-însul amurgul se opri...

In mss. 878 v. 31 Ca umbre de-altădată pe casă berze cad...

v. 32 Cum și-ncepea balada bătrînul Eliad.

v. 33 Se face iarăși cerul de seară ca un lac...

v. 34 Și inima mea bate-n cadența din „Le Lac”.

v. 35 Trecutul mort își poartă în mine ritmul viu

v. 36 Dar rima e uitată și versul nu-l mai știu.

v. 37 Și iată c-alte vorbe pe vechia melodie

v. 38 în seara potolită și-n inimă adie.

In-mss. 878, G.Z. și P.Ag.S. (1923):

v. 39 Și mi-ai găsit cuvîntul aproape pueril

v. 40 Cînd ți-am șoptit poeme subtile de Merrill

v. 41 Iar cînd în noapte cerul pe lac întins sub lună

v. 42 Și-am spus „Balada lunei” de Horia Furtună

în mss. 878 v. 43 Dar ți-am părut romantic și poate simbolist...

v. 44 Iar eu privind la ochii tăi limpezi de-ametist.

v. 45 înflorat de taina ce-n juru-ți se urzea,

v. 46 Vedeam, ca-n amintire, doi ochi de peruzea.

v. 47 Și cum ședeam... departe, un clopot a sunat
v. 48 Acelaș clopot poate — în turnul vechi din sat...

v. 49 De nuntă sau de moarte în turnul vechi din sat...

Vom cita gradat părerile criticilor despre *Aci sosi pe vremuri*.

În 1928, Eugeniu Pohonțu decreta: „*Aci sosi pe vremuri* e cea mai frumoasă poezie a poetului. Dacă am vrea să glosăm această poezie, n-am găsi mai potrivite decât însăși glosa lui Eminescu: *Toate-s vechi și nouă toate... Vremea trece vremea vine*” (în *Contribuții literare... Ion Pillat... p. 132-134*).

Tudor Vianu evidențiază „ideea paralelismului situațiilor, capabilă să producă rezonanțe profunde în sufletul omenesc prin strămutarea întâmplărilor noastre într-un cadru de eternitate... Dezvoltînd și variînd acest motiv, după obiceiul lui de totdeauna, scrie într-o zi Ion Pillat una din cele mai frumoase poeme ale sale *Aci sosi pe vremuri* [...] întîmpinarea logodnicei în generația trecută a bunicilor se reface astăzi ca situație [...] Clopotul de nuntă sau de moarte care a sunat bunicilor este auzit și de perechea de astăzi. Dar peste melancolia prevestirii lui se ridică fericirea de a te ști durabil prin acea înrădăcinare în viață, care permite refacerea aceluiași destin în cadru mereu schimbător”. (T. Vianu, *op. cit.*, p. 68—69).

George Călinescu recunoaște: „Capodopera lui Ion Pillat este însă *Aci sosi pe vremuri*, grațioasă, mișcătoare și indivizibilă paralelă între veacuri, înscenare care îneîntă ochii și în același timp simbolizare a uniformității în devenire” (*op. cit.*, p. 777).

Pentru Dumitru Micu, de asemenea, simțămîntul trăirii simultane în trecut, viitor și prezent, adică în predecesori, urmași și în sine însuși (vezi *Odihna tatii* și *A doua elegie* din CAIETUL VERDE) își găsește „concrețiunea artistică supremă în *Aci sosi pe vremuri* în care paralelismul de situații... generează un lirism de zonă înaltă de o dulce melancolie și o împăcare înfiorată” (*op. cit.*, p. 465—466).

George Munteanu discerne că una din capodoperele volumului PE ARGEȘ ÎN SUS, mult citată, *Aci sosi pe vremuri*, își datorește strania ei putere de seducție nu contextului tematic larg tradițional în care-i încadrată, ci inimitabilei ironii (și autoironii) romantice în subtext, căreia i s-au pus surdinele rafinatei tehnici simboliste a sugesției, (*op. cit.*, p. 3).

Analizînd structuralist poemul *Aci sosi pe vremuri*, Aurel Martin observă că unele date materiale: oblonul, poarta, zăvorul, păianjenii, plopii îmbătrîniți „în drumul lor spre zare” adică spre nesfîrșit și nedefinit, hornul ce nu mai fumegă, concură toate în a sugera regresivitatea

într-un timp intrat de mult în neființă și totuși viu prin amintire, (*op. cit.*, voi. II, p. 26).

Cornel Ungureanu scoate în relief efectul aluziilor literare din acest poem, „capodoperă a lui Ion Pillat (recunoscută astfel, citată fragmentar sau integral de toți exegeții poetului), și care e tot o poezie a ecourilor, a oglinzilor, magistrală prin legănarea ceremonioasă a versului [...] Emoția capătă un limbaj aparte prin reflectarea ei literară [...] Asociațiile, textele citate aparțin lumii evocate în poezie” Și astfel „literatura devine ea însăși un limbaj și un limbaj al timpului, un acompaniament romantic contribuind printr-un efect de distanțare unic, înțeles doar de iubitorul de carte” — la plasarea evocării în timpul ce aparține poeziei citate, (*op. cit.*, p. 276—277).

Cristian Livescu demonstrează faptul că în *Aci sosi pe vremuri* există o suprapunere a două cicluri vitale care dă poetului „speranța că dezleagă enigma reintegrării: trebuie să refaci mereu ritualul străbun, să reiei «scenele» din apusa patriarhalitate, pentru a evita frîngerea legăturii și risipirea în confuzul neautentic... E retragerea din lume a perechii mitice, întemeietoare de neam sau clan și a unei tradiții de comportament [...] în pacea de început se strecoară un demon al răului, al morții sau al timpului, atrăgînd atenția asupra implacabilei închideri a porților nemuritoare „[...]” Din paradis perechea fericită «cade» în viitoarea vremelnice, surprinzîndu-i-se străfulgerarea de veșnicie în a cărei dilatare năzuise...” *Dar ei în clipa asta simțeau c-o să rămînă [...]* Dincolo de o clipă suspendată, exemplară, se deschise hăul nemilos al căderii[...]” Scenariul mitului sosirii — pe vremuri — a bunicii Calyopi — casa amintirii, devine o inițiere a cărei repetare — modul de repetare al oricărui mit — duce la descoperirea tîlcurilor adînci ale existenței, la ieșirea iluzorie din teroarea timpului. Pillat recompune o dramă rituală, cu gîndul expres de a-i impune multiplicarea, conservînd misterul «demultului» printr-o actualizare la nesfîrșit”. Considerată din alt unghi *Aci sosi pe vremuri* este și o interesantă artă poetică, ea tîlmăcind un mod de a concepe poezia, ca reîmprospătare (revestire, reînscenare) a mitului înregistrat pe undele imaginarului [...] O atare amplitudine de interpretare „confirmă ideea de capodoperă, pe care toți comentatorii lui Pillat au amplificat-o în cazul acestui poem prolific în interpretări”. (*Poezia lui Ion Pillat. Conceptele imaginarului... p. 15*).

Sfîrșim cu comentariul lui Adrian Anghelescu: „Farmecul melancolic al întregii poeme rezidă în caracterul idilic al spațiului individual și vulnerabilitatea vieții, în acceptarea cu o senină împăcare de către poet a aceluiași rol unic și fulgurant, într-un scenariu ce se va relua în timp cu alți protagoniști, într-un decor aparent același și totuși

fundamental schimbat, din moment ce cu fiecare ființă ce se duce și cu aceea care se naște, dispăre o lume și reapăre o alta [...] Pe cât de lent, de tolerant se arată în clipă, pe atât de vorace se vădește în durată acest timp al devenirii umane". (Adrian Anghelescu, *op. cit.*, p. XXV — XXVI).

Poezia citată de Cornel Regman, *op. cit.*, p. 697; Ion I. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 574; Nicolae Manolescu, *op. cit.*, p. 90; Al. Piru, *op. cit.*, p. 11—12; Constantin Ciopraga, *op. cit.*, p. 167; Z. Ornea, *op. cit.*, p. 578; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 223—223.

219 *Acuarelă*. (Poezia datată în voi. P.Ag.S (1923): 19 dec. București, strofa a 4-a și primele-două versuri din a 5-a ceva mai târziu). în *Gîndirea*, II (1923), nr. 11—12, 5 ian., p. 131, poemul apare fără strofa a doua, introdusă în varianta din P.Ag.S. (1923) și păstrată în toate tipăririle ulterioare.

în *Gîndirea*, v. 5 *Cum să spun eu inserarea cu silabe*
v. 6 *Ceru-n zare vinut cum e fața prunei*.

Cristian Livescu închină o amplă analiză poemului care -r după părerea sa — „este o sinteză a excursului poetic din PE ARGEȘ ÎN SUS. Năzuința împreunării între tărîmuri, aidoma stării primare" dă ființă unuia din cele mai frumoase spectacole închipuite de Pillat. Viața veche «paradisiacă, pare să se fi retrețit din inactivitate, încercînd o nouă apropiere de niveluri terestre. în adîncurile imaginarii viața «veche» se confundă de fapt cu puritatea copilăriei". (*Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 229—231).

Poezia citată de Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 472.

220 *Inscripție pentru nucul din vie*. (în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 9, poezia nu este datată).

Cele trei Grișuri, VII (1926), nr. 11—12, noi.-dec, p. 152.

în mss. 5076 v. 8 Curat să-ți fie *vinul* și viile mănoase, (corectat în forma definitivă)

Poezia a făcut parte din volumul LIMPEZIMI și a fost trecută apoi în P.Ag.S. (B.P.T.) la ciclul Limpezimi argeșene.

Cornel Ungureanu sfinșește comentariul la PE ARGEȘ ÎN SUS, citînd în întregime poezia *Inscripție pentru nucul din vie* care este așezată fericit la sfîrșitul volumului. Criticul descoperă în „voința construcției poetice o orgie de paralele, adevărat dicționar al intențiilor

poetului". *Nucul din vie* (purtătorul inscripției) este un templu comparabil cu cel al vremurilor cîntate de Virgili, el este zeitatea ce străjuiește locurile și care vorbește poetului acceptîndu-i ofranda după cum o primise pe aceea a strămoșilor, ca și a bunicului și tatăl acestuia (Cornel Ungureanu, *op. cit.*, p. 280). Poezia amintită de Ioan Adam, *op. cit.*, p. 221.

221 *Inscripții pentru o fîntîna*. (în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 8, cele trei poezii purtînd același titlu sînt date: 8 februarie 1926. Titlul inițial, la care se renunță, preciza: „Inscripții pentru o fîntîna din pridvorul casei de la Florica"). în vot. LIMPEZIMI ele apar de sine stătătoare, în mss. 5076, v. 4 Prin luncile de aur sub *dealurile* toamnei, (corectat în formă, definitivă).

În voi. JP.L., prima parte a poemului este publicată separat (p. 141) iar celelalte două catrene împreună (p. 135).

în E.D.It, cele trei bucăți sînt despărțite între ele printr-o steluță și formează o singură poezie.

Ion I. Cantacuzino arată că poezia *Inscripție pentru o fîntîna* exprimă același înțeles metafizic al naturii ca depozit al amintirii (*op. cit.*, p. 582).

BĂTRÎNII (1918-1922)

222 *Așteptîndu-i*. Miorcani, septembrie-octombrie 1919. (mss. 5075 B.A.R.S.R. p. 142—145), *Cugetul românesc*, I (1922), nr. 1, feb., p. 15—17.

La publicarea poemului BĂTRÎNII, în revista *Cugetul românesc*, Ion Pillat renunță la motto-ul ales din *Epigonii* de M. Eminescu.

în mss. 5075, p. 142, poemul avea ea motto: *Codi-ul frate cu românul*, dicton popular, la care poetul renunță chiar de la recopierea acestuia, în mss. 4219.

în mss. 5075, la fel ca la publicarea poeziei în *Cugetul românesc* și în retipărirea ei în P.Ag.S. 1923, după primele șapte versuri, care introduc pădurea în toamnă însoțind drumul spre Florica, poetul a simțit nevoia unei pauze, lăsînd liber un interval de un rînd. în versiunea din E.D.II, pauza a fost pusă abia după v. 20, deci la sfîrșitul descrierii codrului cu frunzișurile galbene și roșii, asemeni flăcărilor în vîlvătaie, cu copacii zbuciumați și sfîșiați de vînt ca niște hoarde barbare în goană, metaforă care îndreaptă imaginația cititorului spre epoca migrațiilor și mărește enorm aria trecutului.

Poetul se îndreaptă spre peisajul, dominat de dealul de la Florica, la poalele căruia se afla casa părintească, ambianță reînsuflețită de amintire și fundal sentimental mitizat, propice meditației și reveriei omului matur. În continuare versurile sugerează potolirea naturii și a sufletului odată cu apariția, — pe marginea drumului — a plutelor și mestecenilor la a căror vedere și foșnet i se trezește în suflet melancolia nopților de vară de altădată. În felul acesta veșniciei naturii — careia îi pot fi circumscrise orice etape ale istoriei — i se dă ca centru viața sufletească a poetului de unde este posibilă orice incursiune în timp.

Versurile 39—40 schițează anecdotic casa de la Florica și anunță poemul *Casa din deal* din P.Ag.S. Prin versurile 43—44 se precizează distanța dintre copilărie și maturitate, timp în care peisajul și amintirea s-au *copt încet în suflet ca miezul unei azimi*, constituind fundamentul sentimental și de fapt forța radiantă a întregului poem. Împreună cu ciclul Casa amintirii (1916, AMĂGIRI), *înapoiere* (ÎNTOARCERE), *Drum de noapte* (1914) și *^4ci sosi pe vremuri* (1918, GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI), versurile 11—46 ale poemului *Așteptîndu-i* anticipează PE ARGEȘ ÎN SUS.

Evocarea procesului alunecării în timp prin intermediul revederii privilegiului ținutului familial, este exprimată prin v. 47—50. Versurile contopesc prezentul cu trecutul *spărgînd al clipei strîmt hotar*, abolire în care orice reîntoarcere în timp este posibilă. Poetul evocă apoi atmosfera și starea de reverie în liniștea nopții, la lumina lămpii, în camera sa de la Miorcani (v. 59—65). Visarea provoacă deschiderea lăuntrică a ochiului „magiceii lanterne”, însuflețind cu aduceri aminte, ecranul avînd ca fundal decorul bibliotecii de la Florica. Versul 44: *Și pas cu pas și drumul și noaptea se coboară*, anunță înnoptarea, propice trezirii oricăror fantasme.

În volumele P.L., P.Ag.S. (B.P.T.) și E.D.II poetul renunțase, nu întotdeauna fericit la v. 21—28; 39—40; 43—44; 47—50; 59—65.

Se semnalează următoarele mici deosebiri dintre diferitele versiuni ale poemului, față de versiunea din 1923, pe care o vom adopta: în mss. 5075 mss. 4219 și *Cugetul românesc* v. 15 *Și fagii...*

și *Cugetul românesc* v. 16 Cum-nalță-n agonie...

Cugetul românesc v. 26 Și-alătura...

. " " " se renunța la v. 29 *Tot jucăuși să-nceingă bătute și chindii*
v. 30 *Cînd soarele pălește ca toamna la chindii*

" " " mss. 4219 și *Cugetul românesc*, v. 32 O deal de la Florica *acum* ce drag îmi ești

în voi. P-AgJS. (1923):

v. 33 Cînd, fumuriu

Brumarul își lasă-n văi tămîie

v. 34 Cînd, scorburoși,
cu foaia lor lucie lămue

În studiul său, Ion I. Cantacuzino alege din poem versurile 32, 38, 41, 43, 45—46, 4S și 52 pentru a demonstra că în poezia lui Ion Pillat din această perioadă „temele copilăriei, ale amintirii, ale trecutului, ale casei sînt atît de îmbinate încît nu poți discerne cum nasc una din alta”. Procedul servește poetului pentru a realiza permanența activă a trecutului, a tradiției obținută în aceeași măsură prin cufundarea sa în amintire și în cărți, cît și în natură. (*Note despre poezia lui Ion Pillat*, p. 580).

Ovidiu Papadima citează versurile 1—7, 31—32, 41—43, 45—46, pentru a exemplifica de asemeni facultatea poetului de a materializa timpul prin amintirile care se confundă cu istoria, în atmosfera de vrajă creată de luna ce luminează interiorul bibliotecii de la Florica. (*Ion Pillat...* p. 63-64).

Poemul *Așteptîndu-i* înseamnă pentru Cristian Livescu, despărțirea poetului de toată formarea sa ideologică străină și aderarea — surprinzătoare — chiar pentru el — la o poezie simplă, autohtonă, însuflețită de peisajul natal și de lumea copilăriei de altădată. În același timp criticul discerne în acest poem—scris, deci înainte de PE ARGEȘ ÎN SUS, — o demonstrație a procedeelor creației sale poetice, exprimate prin versurile: 37—52 (versiunea originală), care datează deci cu mult înainte de formularea *artei poetice* din *Mărturisiri* (p. 280—281). Este vorba, în aceste versuri, în esență, de lăsarea primului fior al inspirației — de data aceasta provocat de amintirea copilăriei — să se *coacă* pe îndelete, pentru ca la un moment dat să aibă loc acea izbucnire pîrguită a temei, recreate de imaginar, la continua *dogoare a sufletului*.

Înnoirea atmosferei trecutului, astfel create, face posibilă de acum înainte *aruncarea punților între trecut și prezent* și pregătește intrarea în scenă a personajelor alese ale istoriei literaturii noastre (*op. cit.*, p. 71-74).

Primele versuri ale poemului citate și de Felicia Giurgiu, *op. cit.*, p. 90.

223 *Dosoftei Mitropolitul*. București, în noiembrie-decembrie 1920, (început în 1918 la Miorcani). Mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 146-148.

Cugetul românesc, I (1922), nr. 1, feb., p. 17-19; *Flacăra*, VIII (1922), nr. 12, 18 mai, p. 195.

în mss. 5075, Ion Pillat înseamnă câteva date ale vieții și activității Mitropolitului Dosoftei, care i-au servit ca repere pentru constituirea poemului., >

Pe contrapagina 145: „*Dosofteiu Mitropolitul, născut pe la 1624 (I. Bianu și N. Iorga) / I. Bianu, Momente culturale, București, f.a., ed. Alcalay, p. 60; N. Iorga, Istoria bisericii și a vieții, religioase a românilor, Vălenii de Munte, 1908—1909, p. 381-398; a murit la Moscova cam pe la 1614 fi. Bianu, op. cit., p. 66j la Tangaroc tn 1711 (Ghe. Adamescu) I Istoria literaturii române, București, 1914, p. 114/.*

Pe contrapagina 146, în dreptul versurilor de pe pag. 147 în care este vorba despre *Psaltirea* tradusă și versificată de Dosoftei: *Psaltirea... pe versuri tocmită de Dosofteiu Mitropolitul Moldovei... tipărită la Unieș, mlănăstire din Podolia, în anul 1673 (I. Bianu, op. cit., p. 69)*. Pe contrapagina 146: „*Acest Dosofteiu Mitropolitul... adine din cărți știa și deplin călugăr și blînd ca un miel, tn țara noastră pe aceste vremi nu se afla om ca acela (Ion Neculce)*.”

La apa Vavilonului
Jelind de țara Domnului
Acolo șezum și pllnsem.

(Dosoftei, Psalmul 136)

/controlat de noi în: *Ion Neculce. Letopiseșul Țării Moldovei și O samă de cuvinte*. Ediție îngrijită, cu glosar, indice și o introducere de Iorgu Iordan, E.S.P.L.A. București, 1955, p. 176/. Pe contrapagina 147: *De fînăr s-a călugărit tn minăstirea Probota... (jud. Suceava), Ion Bianu în „Momente culturale”, p. 69.*

„*Cine-și face zid de pace*
Turnuri de frăție
Duce viața fără greață
'Ntra sa bogăție...’”

(Dosoftei (versuri originale
inspirate de psalmul 132)

„*Ptmă la Dosofteiu vers românesc scris, putem zice că nu exista’*”

(Ion Bianu, „Momente culturale” /p. 69/).

„*Descălecat-au țara domnul Dragoș-Vodă*
Fericită buiacă cu tot felul de roadă
Ctnd au adus tntr-tnsa rum&neasca limbă
De bun neam și ferită de la calea strlmbă.

(Dosofteiu)

Versuri originale dintr-o scurtă cronologie a domnilor Moldovei de la Dragoș-Vodă pînă da Antonie Buset (este vorba de opera Mitropolitului Dosoftei: Stihurile la luminatul herb a Țării Moldavei, una din primele versificări originale ale literaturii române medievale — poem cronologic apărut într-un Molitvânic... (1681) și reeditat în Parîmii (1683), cu voievozii ctitori, începînd cu Dragoș, „descălecătorul”, urmînd cu cei din neamul Mușatinilor pînă la „Ștefan cel Bun” cu fiii săi Bogdan și Rareș și neuitînd de contemporani de la Vasile Lupu și Eustratie Dabija, pînă la Gheorghe Duca și Constantin Cantemir. / Vezi: Dicționarul Literaturii române de la origini pînă la 1900, Ed. Acad. R.S. Română, București, 1979, p. 298/. în voi. P.L., P.Ag.S. (B'P.T.) și E.D.II se renunțase la v. 18—19, exprimînd figurat că în cărțile așezate pe rafturi și asupra cărora cade pe rînd reflectorul lunii, poetul pătrunde ca într-o lume deosebită iar sufletul fiecărui scriitor rămîne închis în cuprinsul cărții pe care a creat-o, de unde reînvie fiind reînsuflețit și eliberat de cititor, idee dezvoltată de noua critică. (V. Georges Poulet, op. cit., p. 291).

în mss. 5075, V. 41 Pentru-ai tăi fii nemernici nu-ți părăsești tu raiul
" " " v. 42 *Sîntem izgoniți departe jelind de țara Domnului*
(corectat ca în E.D.II)

în mss. 5075, v. 43 *Fecioarele asemenea la apa' Vavilonului*

" " " v. 50 *O țară unde ca și-n al rîurilor albi,*

" " " v. 54 *Sub aripa credinței toți puii își adună,*

în voi. P.L., în P.Ag.S. (B.P;T.), ca și în E.DJI, Ion Pillat eliminase v. 47—56 care dezvoltau — în mod discursiv — rōM credinței și al datinilor tradiționale în păstrarea coeziunii naționale,

în mss. 5075 și mss. 4219 v. 57 *O Probota...*

" " " " " " v. 59 *Cu monahi buni ca ceara făcută de albine*

" " " " " " v. 60 *Ce-și mistuie ființa să lumineze bine*

" " " " " " v. 61 *Curați ca pînza albă bătută-n rîu*

" " " " " " la piuă

" " " " " " v. 62 *Senini la gînd...*

" " " " " " v. 63 *Lăcaș, cuprins de rugă și plin de*

... taine mari

*Dragi sînt linereațele, sînt și luminate,
Cînd au rutinare și alte bune'faptei..'*

*Cinstită e vorba și patul nespurcat, '
De- va putea cineva să trăiască curat
Îngerilor întocmai și ca frumoșii crini
Ce petrec cu frumusețe prin iuți mărăcini...*
*

Frumoasă li-i. voroava și- cuvioasă foarte...
*

*O tînărul iubești ceale deșarte
Ți-ai legat ochii și-ai pus crucea după spate
Rătăcit-ai calea ta, te-neci prin negură,
Dar demonii la tine cască a lor gură.*
*

*Silnică e dragostea și tare credința
Legate cu nădejdea, au toată puțința;
Cînd petrec dimpreună, sînt za, coif, anghiră
De săgeți și de arme nimic nu se miră...*
*

*De te-ar ruga fetele, de-ar plînge de tine,
Fugi ca de niște sireni și glasuri streine,
Că mulți oameni de sireni se-nghit pe mare
Așa-n lume prin dulceți mulți vin la pierzare.*
*

*Scurtă iaste viața și deșărtăciune
Plină de lacrimi și foc de-amărăciune;
Mai slabă e viața decît niște bășici,
Ce prin țevi de gură slobod pruncii cei mici...*
*

*Vremea acopere toate, vremea piarde toate,
Vremea strică cite sînt, vremea aduce moarte...
Iar numai adevărul tn veci moștenește
Vremile descopere și toate păzește*

434

*Nu strunele pot da glas, nici aduc cîntări,
Ci tocirea strunelor slobod dulci răsunări,
Și obștirea Intru sfaturi nu va fi tocmită,
De n-ar avea dragoste și vorbă unită.*
*

*Nici spre dreapta să. lăsăm, nici spre stîngă parte
Mintea și ochii noștri spre lucruri deșarte:
Melcul merge cit de-ncet! Calea dreaptă ține:
Fir de necaz ajunge la vîrf și jnargine.*

Vezi: „Călugărul poet” de II. Chendi (Semănătorul, 1904, pg. 123) „Două
biblioteci de minăstire Ghîghiu și Argeș de N. Iorga (Buc. 1904, pg. 3044).
în mss. 5075, v. 4 *Pe un măgar călare* (corectat în forma definitivă)
" " " mss. 4219; *Cugetul românesc* v. 13 *Cum vrei să lupți
bătrine cu Bergson și cu Kant?*
" " " *In Cugetul românesc*
" " " v. 14 *Azi un copil de școală ca tine-i mai savant.*
în mss. 5075 v. 25 *Presimți în juru-ți cerul ca peștele năvodul*
" " " v. 26 *Bisericița veche ți-arată voevodul*
și Cugetul românesc v. 29 *Vezi zugrăvit doar iadul*
pe zidul schitului
" " " " " " v. 37 *Acum de slujba serii cucernic*
te gătești
" " " " " " v. 38 *Ai sărutat cu-evlavie icoane'm-*
părătești

în v. 26—28 se face aluzie la tabloul ctitoricesc pictat în naosul bisericii
și care reprezintă pe Mircea-cel-Bătrîn și pe fiul său Mihail, amîndoi
ținînd în mîini macheta lăcașului. în v. 29—35 este vorba de *Judecata*
din urmă, zugrăvită în pridvorul bisericii de pictorii lui Constantin
Brîncoveanu.

v. 30 *chit* = balenă, din vechea slavă: kitu, folosit în textele bisericești
(Vezi: *Dicționarul explicativ al limbii române moderne*, Ed. Acad. R.P.R.,
București, 1975, p. 148;

v. 41 *iazmă* = arătare urîită și rea, apărînd în basmele populare; *op.*
cit.; p. 411.

Poemul a fost citat de Ov. Papadima, în *Ion Pillat...* p. 64

225 *lenăchiță* Văcărescu. București, 1922.
Cugetul românesc, I (1922), nr. 2, mar., p. 125—127; *Solidaritatea*,
(1923), nr. 35, 11 mai, p. 1; *Flacăra*, VIII (1923), nr. 12, mai, p. 196.

435

29 — Opere, voi. II — I. Pillat

în VISĂRI PĂGÎNE, Ion Pillat se arătase atras de Orientul apropiat și îndepărtat și contura, prin poemele sale, delicate stampe (Divanele, Din Samisen) sau tablouri în chipuind peisaje în vadînd ruinele unor străvechi temple indiene, regăsite de arheologi (*Samsara* toate acestea ca decor pentru lăuntrice peregrinări prin climate de idei și credințe străine. Atracția pentru exotism și pitoresc va fi o permanență a poeziei pillatiene, dar această plăcere pentru frumusețea și insolitul concret se va transforma din ce în ce mai subtil, pînă la dematerializare în esență poetică.

Schimbările aduse poemului *Ienăchiță Văcărescu*, de la prima versiune, publicată în periodice (1922—1923) și în P.Ag.S. (1923), pînă la forma sa redusă, din P.L., P.Ag.S., (B.P.T.) și E.D.II, arată optica diferită a poetului față de propriul său subiect, pentru ca în *Testamentul literar*, el însuși în fața evoluției integrale a operei sale, să recomande revenirea la prima versiune.

În 1942, în studiul și antologia dedicate celor patru poeți Văcărești, Ion Pillat îi recunoștea ca fiind „inițiatorii și întemeietorii unei poezii române care să nu fie nici vers de psaltire, nici cîntec popular și care să constituie temelia modestă dar trainică a întregii dezvoltări lirice de mai tîrziu... *Ei sub masca ușoară o versului anacreontic de amor și își propuneau crearea unei poezii românești și din această perspectivă trebuie să le judecăm încercările și mai ales, realizările*". (*Ion Pillat, Poezii Văcărești — C. Conachi*, București, *Pagini alese*, nr. 47, p. 4. p. 5

Cu toate că și pentru Ion Pillat — „Iancu Văcărescu se prezenta în mod deosebit, ca un mare precursor", el se oprește totuși la Banul Ienăchiță Văcărescu (n. circa 1740—1799), autorul poeziilor *Amărită turturea*, *Spune inimioară, într-o grădină* și *Testamentul*. Savurosul portret pe care i-l face ni-l dezvăluie pe Ion Pillat amatorul consecvent al celor *O mie și una de nopți* (în timpul refugiului din războiul din 1944, ia cu el în grabă una din edițiile complete pe care le avea în bibliotecă, (Dinu Pillat, *Itinerarii istorico-literare...* p. 24), dar și pe cititorul pasionat al lui Anton Pann, C. Negruzzi, Al. Odobescu, I. Creangă, I.L. Caragiale, M. Sadoveanu și Panait Istrati și care declara că trebuie „scos la iveală neîntrecutul talent răsăritean al povestirii atît de specific pentru literatura noastră și păstrat pînă în zilele de azi" (Ion Pillat, *C. Negruzzi, Cum a:n învățat românește*, București, *Pagini alese*, Serie nouă, nr. 10, p. 5). Ori, în acest poem, Ion Pillat se dovedește el însuși un strașnic povestitor evocînd cu dezinvoltură și mare plăcere unul din aspectele vieții balcanice, galante, atît de orientalizată în prima jumătate a veacului al XVIII-lea, epocă încă fanariotă. Ienăchiță Văcărescu apare mai degrabă ca un calif persan ce parafrazează propriile sale

versuri și filozofează cu melancolie, dar în felul pillatian, obsedat de pîlpîirea efemeră a vieții. Dar farmecul poemului îl constituie minunatul aspect pictural al personajului principal, al interioarelor de modă orientală, pe fundalul de mahala românească în care se îngheșuie o mulțime pestriță în costume variate și în mișcare continuă. în versiunea redusă, Ion Pillat renunțase oportun la v. 3—4, care dezvoltau descrierea casei de la Florica navigînd în timp, atrasă magnetic de lună. Sosirea marelui Ban, bătrîn și mahmur (v. 7—12), primirea sa după eticheta orientală (v. 21—24) și apoi evocarea imaginii lui, în plină tinerețe, urmat de slugi, zburînd trufaș pe cal (v. 33—34) spre iubita sa, descrisă în ambianța de interior românesc și de basm persan (v. 39—40) (v. 43—44), provocau în imaginația cititorului un dinamic și captivant crîmpei de film, nu lipsit de umor. Prin renunțarea la versurile mai sus enumerate, Ion Pillat reducea valoarea de suculent pitoresc a poemului. El opta astfel pentru o prezentare mai statică, sugerîndu-ne portretul—din stampe de epocă — ce îl reprezintă. Considerații estetice l-au determinat pe Ion Pillat să renunțe la v. 43 și 67—71, în care Ienăchiță Văcărescu dispărea lăcrimînd și dincolo de moarte după dulcea amintire, în *Cugetul românesc* fusese lăsat cîte un rînd liber după v. 2 și 4. 25

v. 8 — *rădvan* = trăsură de lux închisă, montată pe arcuri și trasă de mulți cai. în rus. *rydvan*, în germ. *Reitwqgen* (*Dicționarul...*, p. 775).

v. 9 — *mumbașir* = slujbaș însărcinat cu încasări și execuții fiscale (variantă: *bumbașir*), în lb. turc. *mtibașir* (*op. cit.*, p. 575).

v. 23 — *imamea* = capătul ciubucului prin care se trage fumul. în tc. *imäme* (*op. cit.*, p. 416)

v. 24 — *filigene* = ceașcă de cafea neagră fără toartă și cu sport (variantă: *felegean*). în turcă *fillicän* (*op. cit.*, p. 328).

v. 32 — *valtrap—cioltar* = pătură de postav împodobită cu diferite cusături, care se pune sub șea. în turcă *culturi* (*op. cit.*, p. 153).

v. 41 — *fermenea* = haină scurtă din stofă brodată cu fir sau mătase, uneori îmblănită, pe care o purtau boierii peste anterieu. în turcă *fermene* (*op. cit.*, 330).

v. 44 — *surgicul, surguei* = panaș din pene de struț împodobit cu pietre scumpe, purtat la turban sau işlic (căciulă de blană sau postav de diferite forme). în turcă *sorgue* (*op. cit.*, p. 917).

Alexandru Dima alege v. 13—25, pentru a exemplifica reușita poemului în evocarea „atmosferei orientale, bogată dar leneșă a epocii fanariote”. (A. Dima, *Aspecte și valori...* p. 257)

Ovidiu Papadima remarcase că Ion Pillat îl arăta pe Ienăchiță Văcărescu înstrăinat și întristat față de veacul poetului (Ov. Papadima *Ion Pillat...* p. 64)

Cristian Livescu consideră portretul lui Ienăchiță Văcărescu printre cele mai reușite și citează versurile 29—52 pentru a scoate în evidență „risipa de fast fanariot, lascivitatea osmanlie și suspinele proprii melancoliei balcanice” (Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 75).

226 Dinicu Golescu. București 1922.

Cugetul românesc, I (1922), nr. 2, mar., p. 127, 129; *Universul literar* XXXXII (1926), nr. 39, 26 sep., p. 2.

Poemul este un pios omagiu adus lui Dinicu Golescu și operei sale *însemnare a călătoriei mele*. În 1939 Ion Pillat îi caracteriza astfel personalitatea și opera: „Acest mare boier, luminat la gând și cu dor de mai bine pentru țară, a dat poporului și timpului său o carte unică în literatura noastră. Asistăm surprinși, la începutul secolului al XIX-lea la călătoria unui Marco Polo, pornit din răsărit să descopere Europa [...] Dar sub aparenta naivitate, sub expresia exotică, sub savuroasele și neașteptatele aprecieri ale boierului oriental, rafinat și barbar totdeodată, — cititorul de azi, amuzat și curînd uimit și convins descoperă mintea occidentală a unui precursor”... (Ion Pillat, *Constantin Golescu, însemnare a călătoriei mele* în *Pagini alese*, nr. 31 — 32, p. 4 — 5).

După poezia senzuală și filozofia dulceagă a lui Ienăchiță Văcărescu, opera lui Dinicu Golescu (n. 1777 — 1830) era, după cum scria Ion Pillat, „pașaportul dăruit de «întîiul român modern» (definiția e a lui Pompiliu Heliade) neamului său, ca el să poată trece granița culturii apusene”. (Ion Pillat, *op. cit.*). Toate acestea justifică îndeajuns alegerea lui Dinicu Golescu în galeria de portrete a BĂTRÎNILOR, dar Ion Pillat era atras pe deasupra de aspectul boierului cu calpac „îmbrăcat încă în caftanul asiatic al Orientului”, cu silueta greoaie pe aleile grădinilor vienezze între mulțimea de femei fluturînd în rochii ușoare de mătase și pălării de paie cu largi boruri ondulate. Îi impunea inteligența lui precisă și felul în care-și tempera aviditatea de a vedea și a cunoaște, ordonînd-o sistematic și comparativ în pagini dense spre folosul experienței, în dialogul dintre poet și oaspetele său, părerile lor despre menirea poeziei sînt în aparentă contradicție tocmai pentru a se scoate în relief personalitatea lui Dinicu Golescu, care opta la fel ca și Mitropolitul Dosoftei, pentru scopul etic, imediat util, al operei de artă.

întîiu] vers al primei versiuni introducea pe Dinicu Golescu direct

în scenă:

v. 1 *Cînd iată fără vești,*

v. 2 *A și intrai tn scenă Dinicu din Golești,*

în P.L., P.Ag.S. (1923), P.Ag.S. (B.P.T.) și E.DJI se pregătește, după eticheta orientală, intrarea personajului, formă pe care o preferăm:

v. 1 *Din palme cît a-i bate și-ai sta să te gîndești,*

în *Cugetul românesc*, v. 13 *E cel ce-și lasă pasul să sune ca un vers.*

În a doua versiune a poemului Ion Pillat a redus din conversație partea sa de dialog pentru a contura mai pregnant ideile interlocutorului său. Fuseseră omise de aceea v. 14—15 în care, în felul lui Walt Withman, Pillat se lasă îmbătat de poezia călătoriei și de dorul de a descoperi minunile lumii, trăire definită în v. 22:

„Poet e cel ce naște cu pasu-i universul”

Se renunțase de asemenea prea drastic la v. 41 — 49, v. 51— 59 și v. 62, 63, prin care Dinicu Golescu dezaproba gratuitatea poeziei și a călătoriilor întreprinse doar pentru a căuta nebunește, mereu, alte aspecte ale lumii și nu pentru îmbogățirea minții.

Omiterea v. 80—83 elimina însă din discursivitatea omagiului adus de către Dinicu Golescu patriei sale.

v. 32 — *Șenbrun* — vulgarizare a numelui castelului Schonbrunn din Viena, reședința familiei de Habsburg.

v. 42 — *stihuito*r = versificator, poet (*Dicționarul...*, p. 893)

v. 44 — *politefsit* = abilitate, istețime, din lb. neogreacă: *politikl* (op. cit., p. 718).

Alexandru Dima citează v. 67—69, exprimînd dojana bătrînului boier, de fapt reproșul făcut de Ion Pillat sie însuși ca și contemporanilor, dar care nu are energia versului eminescian din *Epigonii* (*Aspecte și valori...* p. 256—257).

În studiul său, Ovidiu Papadima se oprește la v. 70—74, adresate, de Dinicu Golescu poetului care, cu toată cultura sa europeană este lipsit de entuziasm și patriotism, muștrare adresată astfel, indirect, de Ion Pillat contemporanilor săi. Criticul citează și v. 81 — 85 prin care boierul din Golești cere poetului să aibă sufletul plin de realitățile autohtone.

Cristian Livescu alege v. 27 care-] definește pe Dinicu Golescu: cel ce primul a „deschis” *Ca un copil comoara Apusului de vis* (*Introducere...* p. 75)

227 *Anton Pann*. Miorcani, septembrie-octombrie, 1918 (mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 156-159)

- *Cugetul românesc!* (1922), nr. 2, mar., p. 129-131; *Flacăra*, VIII (1923) nr. 12, 18 mai, p. 196.

În poemul anterior, *Dinicu Golescu*, Ion Pillat își exprimă propria sa credință despre înalta menire a scriitorului de a transmite prin opera sa, propriului popor, progresul și frumusețile descoperite în alte civilizații și culturi. Cu poemul *Anton Pann* el ne dezvăluia ceva din viitoarea sa teorie literară asupra făuririi unei literaturi specifice românești care, pentru a obține viabilitatea ei pe plan universal, trebuie să rămână legată organic de tradiție, adică să fie alimentată de șuvoiul energetic al geniului popular. Despre rolul lui Anton Pann, „finul Pepelii” după cum îl botezase Mihail Eminescu în *Epigonii* — Ion Pillat a scris în 1937, un studiu apărut în volumul său *Tradiție și literatură: Anton Pann „finul Pepelii”* (p. 141 — 159), completat în 1941 în col. *Pagini alese* nr. 43 — 44 cu: *Importanța operei lui Anton Pann și în 1942 cu antologia: Anton Pann, Arghir și Anadam. Judecata Strugurelui (Pagini alese, nr. 49).*

În poemul *Anton Pann*, scris cu mult înaintea eseurilor critice, Ion Pillat face o paralelă între literatura edulcorată, influențată de romantismul occidental și curentul proaspăt plin de înțelepciunea vieții, de suculent har și subțire ironie, alimentat de verva jovială și sănătoasă a snoavelor și poveștilor lui Anton Pann, luate și reînnoite din literatura populară orală.

Se observă unele mici deosebiri față de versiunea din mss. 5075, B.A.R.S.R., și substanțiale reduceri de text la republicarea poemului în P.L., P.Ag.S. (B.P.T.) și E.DJI.

În mss. 5075 v. 2 Când mă trezi, la poartă în nas cu Anton Pann.
„ „ „ v. 4 Pe jos urcase dealul și gîfiiu cu greu

În volumele citate mai sus fuseseră omise v. 5—35, renunțându-se la prezentarea plină de duh a lui Anton Pann cum și la încercarea mai puțin reușită de a schița „capodopera de umor” *Judecata strugurelui*. De asemenea se reduseseră versurile 41 — 42, scurtându-se pe bună dreptate, din critica pe care poetul Ion Pillat o făcea atitudinii de iremediabilă tristețe, regret și neîmplinire a romanticilor. Fuseseră omise versurile 55—58 evocînd efectul snoavelor lui Anton Pann asupra ascultătorilor săi, lipsă pe care ediția de față o remediază. Pentru ca poemul să se sfîrșească didactic cu sentința pusă în gura lui Anton Pann definind superioritatea înțelepciunii proverbelor asupra versurilor gratuite, fuseseră de asemenea omise, versurile 69, 70, care evocau ieșirea personajului din scenă, făcînd temenele, după eticheta orientală,
v. 3 — *giubea* = haină largă purtată de boieri. în lb. turcă *cilppe* (*Dicționarul*, p. 373)

- „ „ *antereu* = haină lungă purtată de preoții ortodocși, de boieri, de lăutari. în lb. turcă *anteri* (*op. cit.*, p. 39),
- v. 5 — *protipendadă* = marea boierime privilegiată. Din lb. neogreacă — *preoți pentas, proli pendada*, *op. cit.*, p. 755
- v. 51 — *calif* = șef musulman care deține puterea politică și religioasă la mahomedani (*op. cit.*, p. 112)

În *Alături de Ion Pillat (Ion Pillat. Mărturii despre om și poet*, p. 20, Horia Furtună povestește cum și în ce împrejurări a creat Ion Pillat poemul *Anton Pann*.

Cristian Livescu alege versul 51 pentru succinta definiție a lui Anton Pann: *Povestitor al vorbei, calif peste silabe. (Introducere... p. 75)*

- 228 *Eliade, Cîrlova și Alexandrescu*. Miorcani, septembrie-octombrie 1918 (mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 160-164) *Cugetul românesc*, I (1922), nr. 3, apr., p. 247—249)

Prin mijlocirea Mitropolitului Dosoftei și asihurilorsale cu incantație de colind românesc, prin operele unor Ienăchiță Văcărescu, Dinicu Golescu și Anton Pann, Ion Pillat dorea să atenueze: „ruptura bruscă ce a avut loc pe la 1830 între literatura medievală numai religioasă sau istorică și generația de la 1848 care își schimba sufletul patriarhal și 11 < r ile slave pe o formă de cultură nouă, occidentală, ca și sufletul latin regăsit [...] prăpastie sufletească între cititorul de azi și cartea veche de ieri care nu există la alte neamuri cu o dezvoltare culturală mai armonioasă” [...] (*Ion Pillat. Ion Neculce, Letopisețul Țării Moldovei, Pagini alese*, nr. 1, p. 1. — 2). Era firesc ca din punctul de vedere cronologic și al evoluției literare șirul BĂTRÎNI-lor să fie continuat cu scriitorii romantici. Atitudinea sa față de Eliade, Cîrlova și Alexandrescu preconiza eseu scris în 1931 despre *Romantismul românesc*, în *Tradiție și literatură*, (p. 117—140), cum și coloratele prezentări și expresivele antologii pe care le-a dedicat ulterior scriitorilor noștri romantici. Ion Pillat deosebea originalitatea romantismului românesc, constînd într-un anume clasicism realist propriu rasei noastre latine, strămutată în Orient, căreia „Tracii i-au lăsat dorul, iubirea naturii, frăția cu elementele ei” (*Ion Pillat, op. cit.*, p. 127). Ori, acest realism, nu lipsit de o ironică duioșie, îl are Ion Pillat cînd privește pe cei trei poeți, legați în viață nu numai prin aceeași simțire patriotică și preferință pentru romantismul european dar și prin prețuirea pe care b aveau unul pentru celălalt. Simulînd fantezia romantică poetul nostru îi arată purtați de caleașca albastră a nopții oprită în zbor de lună (v. 1 — 4). Dar, în voi. P.L., P.Ag.S. (B.P.T.) și E.DJI, el renunță la v. 5—6 care sugerau viziunea halucinant-macabră a revenirii lor din moarte. Deși concepția BĂ-

TRÎNILOR ar fi permis închipuirea oricăror situații cu condiția de a se respecta caracterele personajelor și a specificității operei lor, totuși Ion Pillat ține seama, într-o oarecare măsură, de realitate. Caleașca cu se cei trei poeți este imaginată pornind din Tîrgoviște deoarece toți trei născuseră în istoricul oraș care păstra mărețele ruine ale cetății de scaun a Țării Românești. Dar ceea ce îi unea într-adevăr era venerația pentru „trecutul unic” amplificată de contemplarea vestigiilor din vremurile de vitejie și de neatîrnare de altădată. Înainte cu puțin de *Unire* și de *Independența* câștigată în 1877, fundamentul real al stării psihologice comune scriitorilor generației de la 1848 era cel de: „evadare și de răzvrătire față de o realitate prezentă: asupritoare, înjositoare și nedreaptă — căreia căutau să-i suprapună viziunea credinței, a trecutului idealizat a fanteziei, a artei mîngîietoare” — și care îi înfrătea între ei și în același timp cu scriitorii romantici din apus (Ion Pillat, *op. cit.*, p. 137).

O discretă atitudine critică față de complacerea în elegie a romanticilor fusese exprimată deja în poemul *Anton Pann*. Reveriei și meditației pe marginea morții și neîmplinirii li se opuneau plăcerea de a trăi și vitalitatea de a primi cu înțelepciune încercările vieții. În poemul de față, negurii de tristețe din sufletele poezilor care, în drumul străbătînd ținuturile dintre Tîrgoviște și Florica, nu vedeau decît zidurile ruinate sub lumina înghețată a lunii, Pillat le-a împotrivit farmecul tainic al peisajului nocturn care freamătă poleit de lună.

La începutul poemului, în prezentarea lui Bliade Rădulescu (1802—1872) și a lui Gîtgore Alexandrescu (1814—1890) se fac aluzii la poemele lor, respectiv: *Sburătorul* și *Cînele soldatului*, iar Cîrlova (1809—1831) este descris în uniformă militară așa cum ni-l arată fotografia rămasă de la el.

În versiunea din P.L., P.Ag.S. (B.P.T.) și E.DJI fueseră omise versurile 25—29 cu apariția în goana drumului, a hanurilor, a focurilor joase strîngînd în jur cărauși și vite, toate văzute idilic ca într-un tablou de N. Grigorescu. Se observă unele mici modificări față de versiunea din mss. 5075:

v. 35 Și în *obsesiunea* trecutului unic

v. 36 Din *pitorescul nopții* neculegînd nimic.

Versuri pentru care se propusese și:

Trăind pentru vecie cu sufletul antic

Din fermecarea nopții neculegînd nimic.

Pentru versul 43 se propusese: *Și pajurile țării zburau rotînd pe sîne* în edițiile citate mai sus, Ion Pillat se lipsise de versurile 44—49 în care

pastișase viziunea romantică a ruinelor și glorificarea vitejiei neînfricate a românilor veacurilor trecute. El eliminase în continuare versurile 51—60 în care citase tînguiri retorice din poeziile celor trei poeți, inspirate de contemplarea ruinelor cetății din Tîrgoviște și, de asemenea versurile 61—64 înfățișîndu-i apoi familiar, așezați în jurul mesei și bînd ceai din samovar.

În v. 52 Ion Pillat face greșeala de a afirma că poezia lui Eliade este anterioară lui Cîrlova. În mss. 5075 în dreptul v. 54 se menționează că acesta este un citat din poezia lui Eliade: *O noapte pe ruinele Tîrgoviștei* (1836). La v. 55 s-a notat că el aparține *Ruinurilor Tîrgoviștei* de V. Cîrlova (1830), iar versurile 58—59, că au fost luate din *Adio la Tîrgoviște* de Gr. Alexandrescu (1832). Trebuie să nu se uite că acțiunea poemului se petrece în 1830, dată la care Eliade nu scrisese încă poemul *Sburătorul* și Gr. Alexandrescu *Umbra lui Mircea la Cozia*. Aceasta explică faptul că ei nu-și recunosc propriile lor versuri citate de amfitrion.

În mss. 5075 se înseamnă că v. 68 este citat din *Sburătorul* iar versurile 72—73 din *Umbra lui Mircea la Cozia*.

În mss. 5075 v. 80 *Că el va scrie odată nemuritor* acestea. Versurile 81—86 sugerînd dispariția celor trei năluci, fuseseră și ele reduse.

Eug. Pohonțu afirmă că cei trei poeți sînt incolor prezentați (în *op. cit.*, p. 131—132).

Poemul a fost amintit de Cristian Livescu în *op. cit.*, p. 76.

229 *Bolintineanu*. București, în primăvara anului 1921. Mss. 5075, B.A.R.S.R p. 165—167.

Cugetul românesc, I (1922), nr. 4, mai, p. 378—380.

În eseu scris în anul 1916 *Un destin poetic: D. Bolintineanu. Tradiție și literatură*, p. 160—171) prescurtat în 1940 în voi: *Pagini alese* ca introducere la antologia *Dimitrie Bolintineanu. Legende istorice, „Pagini alese, 1940, nr. 22”*, Ion Pillat reabilita cu zel și cu sentiment, perimarea în timp a operei celui mai declamator poet romantic și aprecia astfel contribuția operei sale: „Pe lîngă atîtea scăderi inerente epocii și unui romantism de formulă și de import ieftin, Bolintineanu a adus poeziei române mijloace de exprimare necunoscute pînă la dînsul...”

În poemul închinat lui Dimitrie Bolintineanu (n. 1819—1872), Ion Pillat nu reușește să-i pună în valoare calitățile pe care i le recunoaște în eseuri. Avem impresia că umorul rămîne precumpănitor și că citim de fapt o reușită parodie. La republicarea poemului în volumele PASĂ-REA DE LUT, P.Ag.S. (B.P.T.) și E.DJI, Ion Pillat renunțase la primele șapte versuri care sugerau, intenționat, de-a dreptul ridicol, mo-

mentul intrării în scenă a scriitorului atât de influențat de macabru și oniric al poeziei romantice străine. Împrumutând recuzita poeziei lui Bolintineanu, Ion Pillat îl face să apară ca un strigoi în atmosfera lugubră a nopții de groază, pastişată din poemul *Mihnea și Baba*. Poetul nu-și poate pierde luciditatea și fina sa ironie față de un senzațional obținut cu efecte ieftine, deși paralel, nu rămâne insensibil la puterea de înfiorare a versurilor, evocând scrișnirea scheletelor de morți în cavalcadă. El notează chiar, pe marginea paginei din manuscris, în dreptul v. 25—28, că descrierea „desfășurării frizei de oase și strigoi”, luminată de luna alunecând printre nori, îi amintește de stampana celebrului pictor și gravor francez Raffet (n. 108 + 1860) intitulată „La revue nocturne” (Gravura reprezintă retragerea dezastruoasă a armatelor franceze din Rusia). Pillat renunțase în continuare la v. 29—30 care provocau un efect comic descriind-1, tresărind speriat din somn, la atingerea înghețată a mîinii oaspetelui său.

În volumele P.L., P.Ag.S. (B.P.T.) și E.DJI, poemul este mult prescurtat, sfîrșindu-se cu v. 40. Pillat renunța astfel la partea din poem în care erau puse în valoare *Legendele istorice: Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare și Muma lui Ștefan cel Mare*, versuri care i se păreau poate prea discursive. Revenirea însă la prima versiune sprijină de altfel afirmarea sa că: „*Legendele istorice* condensează pînă la sublim, dar și pînă la absurd cîteodată, toate calitățile și toate defectele poeziei lui Bolintineanu”.

„A devenit un loc comun de ironii ieftine de a cita trunchiat cutare pasaj, care astfel izolat, prin ciudățenia situației și anacronismul expresiei, poate ușor produce un efect ridicol, contrar celui propus de autor. Dar nu e mai puțin adevărat că aceste mici poeme, bătute în metal nobil, ne par ca niște medalii antice, păstrînd gravate pe ele cu liniile cele mai pure, profilul eroic și faptele mari ale trecutului nostru”. (Ion Pillat, *Dimitrie Bolintineanu, Legende istorice*, în *Pagini alese*, nr. 22, p. 5).

Balansînd între tendința de a se lăsa dominat de un rece spirit critic, de a divulga cu umor desuetudinea și ridicolul grandilocvenței bolintinene și recunoașterea substanței progresiste și patriotice a operelor lui Bolintineanu, Ion Pillat se hotărăște pentru acestea din urmă. v. 49 — *topuzul* = măciucă, buzdugan cu capul îmbrăcat în argint și bătut în nestemate, care împreună cu sabia, tuiul (steag turcesc) și calul împărătesc, constituie unul din însemnele investiturii domnești conferite de sultan, în turcă *topuz* (*op. cit.*, pl 961).

230 *Mureșanu*, în primăvara anului 1921 (mss. 5075, BLA.R.S.R. * p. 168—170) *Cugetul românesc*, I (1922), nr. 4, mai, 1922, p. 380—382.

Poetul revoluției de la 1848 din Ardeal, Andrei Mureșanu (n. 1816—1863), definit de Mihai Eminescu în *Epigonii: Preot al deșteptării noastre, semnelor vremii profet*, contestat în general de Titu Maiorescu, „dar în schimb, socotit de Aron Densușianu „fără egal”, era considerat de George Călinescu un precursor al poeziei profetice ardelenne ce avea să culmineze cu Octavian Goga (G. Călinescu, *op. cit.*, p. 239).

Ion Pillat închină poemul mai degrabă întregului Ardeal, -r- naturii, oamenilor locului, răscoliiți de dorul dezrobirii, venind nestăviliți de pretutindeni și îndreptîndu-se spre *Clmpia Libertății*, — decît lui Andrei Mureșanu, care apare la sfîrșit ca exponent al năzuinței naționale de eliberare și unire iar versurile sale din poemul *Deșteaptă-te române* apar ca expresia speranței unui neam întreg.

În voi. P.Ji., P.Ag.S. (B.P.T.), E.DJI, Pillat eliminase versurile: 14—15, 20—23, 39—42 care îngreuiiau descrierea năvalnică a mulțimii. Terminase cu versurile: *Pe Clmpia Libertății obezile stnt sparte / Deșteaptă-te române din somnul cel de moarte*, renunțînd la versurile 55—63 pline de regretul față de diminuarea elanului patriotic în sufletul Urmașilor care trăiesc aieva întregirea patriei visate de înaintași.

Cugetul românesc v. 5 Cum freamătă furtuna prin frunza unui pom. Cuvînt regional: v. 53 — rujă = trandafir, măceș (*op. cit.* i pi- 819)

231 *Alecsandri*, poem Scris în primăvara lui 1921 (mss. 5075, B.A.:R.S.R., p. 171-173)

Cugetul românesc, I (1922), nr. 4, mai, p. 382—385; *Gazetă literară* XII (1965), nr. 37, sep., p. 4 (fragment).

În *Mărturisiri*, după cum am mai citat, Ion Pillat contestă afirmația criticilor care au vorbit despre influența *Pastelurilor* lui Alecsandri asupra poeziei din PE ARG EȘ ÎN SUS. El susține că îri acea perioadă 'îl;' admira pe Eminescu și că spusele criticii l-au determinat să redeschidă *Pastelurile* pe care nu le recitise din școală și să găsească în ele d adevărată ineîntare. Din propriile sale note reiese că poemul pe care 51 dedică lui Alecsandri (n. 1821 — 1890), a fost scris în 1921. Departe de a pune la îndoială mărturisirea lui Ion Pillat, sîntem totuși curioși să vedem care poezii anume din PE ARG EȘ ÎN SUS, au fost scrise înaintea poemului: *Alecsandri*:

Făcînd abstracție de pastelurile date în anii: 1910, 1914, 1918, 1919, publicate mai întîi în GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI iar în E.DJI repartizate fericit volumului PE ARG EȘ ÎN SUS, cercetarea tabelului

cronologic al poemelor, dovedește că în 1920 Ion Pillat dăduse deja: *închinare, Virful dealului, Mormintul, Spre Izvorani, Capela, La zăvoi, In vie, Cucul din Valea Popii, Pădurea din Valea Mare, Casa din deal, Castanul cel mare, In parcul Goleștilor*, deci poemele care țin întreaga tramă a poeziei pillatiene din acea perioadă, desfășurată în peisajul atât de iubit al luncii Argeșului. Vom arăta diferențierea observată de unii din vechii critici cum și părerile criticilor tineri despre suprapunerea care s-a făcut în mod superficial între operele celor doi mari poeți. Seninătatea lui Vasile Alecsandri, marea simplitate a operei sale, armoniosul ei echilibru sufletesc, forma ei autentic românească, puritatea și conciziunea stilului erau cu entuziasm admirate de Pillat. (Ion Pillat: *V. Alecsandri, Pasteluri, Pagini alese*, nr. 4) Desigur, poemul dedicat lui Alecsandri — după cum o arată însemnările care ne-au rămas, fusese plănuțit, hotărându-i-se locul în șirul BĂTRÂNILOR, încă din anul 1918, când a fost concepută alcătuirea întregului ciclu. S-ar putea însă ca recitirea operei acestuia să fi fost făcută la înnoptul anului 1921. Nu este locul deocamdată să vorbim despre studiul pe care i-l consacră în 1930, integrat volumului *Tradiție și literatură* și nici de scurtele eseuri din 1936, 1938 și 1942 care prefătează antologiile din opera lui Alecsandri, publicate de Ion Pillat în colecția *Pagini alese*.

Poemul *Alecsandri ekte* cel mai supărător discursiv din toate celelalte. Ion Pillat, atât de supravegheat, este de data aceasta covârșit de o avalanșă de sentimente. Oglindindu-se în opera lui Alecsandri, Ion Pillat re trăiește expansiunea inspirației sale autohtone, izbucnită odată cu reîntoarcerea definitivă în țară. El regăsește peisajul familial și odată cu aceasta, începe obsesia amintirilor din copilărie. Poemul este o confesiune proprie dar și o substituie a sa în opera poetului iubit, iar valoarea lui constă în faptul că prevestește pe Ion Pillat, criticul literar și eseistul de mai târziu.

În voi. P.L., P.Ag.S. (B.P.T.) și E.D.II, el eliminase v. 1-5 optînd pentru intrarea directă în scenă a lui Alecsandri, în sunete *de zurgălăi ce sună In trap vioi de cai*. Pillat îl imaginează pe noul oaspete refuzînd să intre în casă, cerînd gazdei sale să-l conducă în lunca Argeșului, dar pe care Alecsandri o confundă cu lunca de la Mîrcești. În continuare Ion Pillat taie fără milă v. 27—34, 39—40, 56—106 în care confuzia dintre cele două priveliști continuă, contopindu-se pînă la urmă într-una singură. Pillat ajunge să substituie peisajul de toamnă—a tît de propriu atmosferei poemului BĂTRÂNII — într-o noapte de mai, dominînd deasupra luncii, primăvara fiind anotîmpul preferat de Alecsandri. La sfîrșitul poemului este Ion Pillat cel ce-și expune filozofia. Cu toată primăvara biruitoare, este învins de melancolia clipei fugare. El opune

vremelniceii continuitatea asigurată de creația artistică, de data aceasta, opera lui Alecsandri.

Începînd cu v. 27 și pînă la sfîrșitul poemului, Pillat face următoarele aluzii la opera lui Alecsandri:

În versurile 27—40 Pillat îl imaginează pe noul oaspete trecîndu-și în revistă volumele: *Doine, Mărgăritarele, Lăcrămioare, Suvenire și Pasteluri*. Versurile 86—89 rezumă poezia *Steluța* închinată Elenei Negri, iar v. 91 amintește de nuvela *Dridri*. În v. 94—95, Pillat se referă la poezia *Rodica* din voi." *Pasteluri*. În ultimile versuri este vorba de volumele *Balade și Doiie*.

Demne de reținut din poem sînt v. 41—55 puse în valoare de Ion Pillat în volumele P.L., P.Ag.S. (B.P.T.) și E.D.JI care exprimă indirect dorul său de a deveni poetul Argeșului. Versurile de mai sus ne determină să înaintăm ipoteza că, paralel cu elaborarea acestui poem, Ion Pillat și-a alcătuit cuprinsul și conturat armonioasa și completa arie a volumului PE ARGEȘ ÎN SUS.

Cugetul românesc, v. 81 *Gtndeam. Pe aceeași creangă aceleași păsări vin*.

În mss. 5075, după versul 77, se continuă cu versurile următoare, la care poetul renunță:

*Cu flori de măr sălbatic zăvoitul ne ningea
Ne închideau cărarea fantastice troiene,
Sau luna înflorise răchită din poiene?
Și fermecat ca-n basme mi s-a părut c-auz
Mărgele mari de apă ce cad într-un havuz
Ca să țșnească iarăși spre cer gîlgiloare...
Dar bardul spuse simplu e o privighetoare.*

În studiul său, Ion Cantacuzino atrage atenția că în poezia lui Pillat actualizarea istoriei, identifică oamenii peste timpuri ceea ce va aduce de la sine o identificare a locurilor, peste spațiu: „Zăvoitul din Florica e lunca din Mîrcești, sau dintre animale:

*Se auzi departe clar o privighetoare
E-aceea care cîntă pe groapa lui uitată:
Pe morți numai natura nu-i uită niciodată, (op. cit., p. 879)*

Eminescu. Fragment scris pe la începutul anului 1920 (mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 174-175.

1 *Mă părăsise bardul venit de pe Șiret.
Pe drumuri împietrite de-al nopților polei
Suna tot mai departe un rts de clopoței...
Mă reîntorceam spre casă, eu singur —' Raza lunii*

- 5 *Sculpta cu dalia vie in relief alunii*
 Făcnd din steiul umbrei să scapere scntei, —
 Ctd am zărit, alături pe banca de sub tei,
 Pe Eminescu tînăr cu Veronica Miele...
- Prindea îngheț de lună grădina-n flori de sticle*
 10-Cristalizați ca-n basme de-un vrăjitor viclean
 Copacii, trunchi și frunză erau de porțelan;
 Poteci, mărunt prundite, albeau și îndrăzneț
 Zvirleau pe-un rîu de umbră un sclipitor podeț;
 Argintuite-n tremur de-a razelor bătaie,
- 15 *Poiene necosite luau chip de heleștaie*
 Și păunite albe pășind prin iarba-naltă...
 De lebezi feciorelnic, alunecînd pe baltac..
 Glicina de pe ziduri, măceșul din pervaz,
 Erau liane scumpe și roze de Șiraz,
- 20 *Iar casa mea bălrlnă reinălța prin veacuri*
 Castelul singuratic la margine de lacuri...
 Vn om sta trist cu fruntea căzută-n a lor poală,
 Și luna și iubita cu aceeași mină pală.
 Ii netezeau șuvița de păr întunecat...
- 25 *Dar ochii lui din drumul divinului păcat...*
 Prin ramuri nemișcate privea ca prin ferești
 La liniștea lactee a căilor cerești —
 Ca doi hulubi sălbatici în gratii de coteț;
 Pofteau beșia oarbă a zborului răzneț;
- 30 *Ca doi milogi la geamul aprinselor lumini*
 Flăminzi, ținteau din beznă, opritele vitrini,
 În care pe-o tîpsie cu irizări albastre,
 Stau stelele de zahăr deasupra foamei noastre.
- Șopti susur de frunze sau el vorbea încet:*
 35 „Lunara ta ființă de dor nemîngiet,
 Coboar-o iar,, iubire, alunecînd pe-o rază,
 În inima-mi de piatră și iar o luminează.
 Dă-mi gîndul tău de-o șchioapă și traiul tău de-o clipă
 De-mi legi tn schimb de umeri năvalnica-ți aripă.
- 40 *Lovește-mă cu-amnarul planetelor să fiu*
 Pe vatra veșniciei de-a pururi focii vii,
 Ce pîlpîie, trosnește și sare nebunatic;
 Dănuitor albastru cu talpa de jărat,
 Cu sufletul de flăcări și cu călcîiul gol,

- 45 *Ptdit mereu de-al umbrei nețarmurit ocol.*
 Pe mine nemurirea a prins podiș de stlnci —
 Descătușă-mi izvorul cu apele adinei
 Și lasă-l pe sub sălcii să fie pînă-n mări
 O fugă limpezită de-attea înstelări
- 50 *Nu puțul ce coclește, sălcie a lui apă —*
 Vreau valul viu năvalnic ce fuge ptnă crapă,
 Dar cdre-o clipă numai, ținînd în brațe vîntul,
 In curcubeu de raze își faure mormîntul."

În fragmentul poemului închinat lui Mihai Eminescu (1850—1889) Ion Pillat încearcă, la fel ca și în celelalte, nu numai să-i facă portretul, literar, dar să-și scufunde gîndirea în conștiința poetului, să gîndească ceea ce gîndește și să simtă ceea ce simte, strecurîndu-și pe nesimțite propriile sale idei, născute din contactul cu subiectul evocat. Ca și în celelalte cazuri, Ion Pillat sugerează mai întîi un cadru adecvat, care nu mai este biblioteca, ci grădina în noapte, poleită de lumina argintată a lunii, cu bătrîna casă ce-i păre: *reînălțnd prin veacuri / castelul singuratic la margine de lacuri/*. În acest peisaj cristalizat, înghețat de vrajă, îi apar pe banca de sub tei: Eminescu tînăr și Veronica Miele. Pillat dorește să evoce frumusețea obsedantă a chipului marelui poet, dar nu vorbește despre operă lui anume, prin această abstracție, el părăind a stabili un contact direct cu esența geniului eminescian.

Impresionant țîșnește strigătul de dor al *Luceafărului* după viață și iubire, după ființa Cătălinei, de data aceasta tot una cu tînărul poet Pillat, noul său cititor, care-l reînsuflețește, redescoperindu-i și iubindu-i opera. (v. 35—44).

Asemeni celorlalte poeme din BĂTRÎNII și în acesta, Ion Pillat nu apare anihilat de geniul poetului pe care-l aduce în contemporaneitate, căci odată cu pătrunderea și substituirea sa în conștiința acestuia el se descoperă pe sine însuși, luînd act de propria sa personalitate. Sfirșitul poemului exprimă dorința *Luceafărului* ca iubirea — sufletul cititorului — să-i înflăcăreze nemurirea în care a fost pietrificat, să sfarme închisoarea vecinicii. Izolarea, retragerea eminesciană este transformată de propria filozofie a lui Ion Pillat, cristalizată pe parcursul operei și ajunsă — după peregrinări multiple, după încătușarea în nostalgia după trecut, la dezrobirea în acceptarea condiției umane: nașterea — mișcarea și moartea, de nimic oprite — verigi ale continuității fără de sfîrșit. În v. 47—53, prin intermediul lui Eminescu, Ion Pillat își exprimă propria sa credință și speranță în perenitatea operei de artă, în devenirea ei impulsională *continuu de cititorii*, mereu și mereu alții (Vezi: Maurice Blanchot, *Spa-*

fiul literar, 1980, București, Editura Univers, *Ceea ce nu se termină, ceea ce nu încetează niciodată*, p. 19—22).

Ion Pillat nu reușește să sugereze în poem calitatea de neîntrecut a versului eminescian după cum va ajunge să o formuleze în 1930 în *Tradiție și literatură (Eminescu și poezia pură)*, p. 202—213) și în prefețele numeroaselor antologii din opera lui Eminescu, publicate în 1936 și 1939 în colecția *Pagini alese*.

Valoarea fragmentului de poem închinat lui Eminescu ne dezvăluie de asemenea modernitatea gândirii de critic și istoric literar a lui Ion Pillat ce va fi dezvoltată în volumele *Tradiție și literatură și Portrete lirice*.

Poemul citat de Tudor Vianu în *Poezia lui Ion Pillat...* p. 60—61 și de Constantin Ciopraga în *Portrete și reflecții literare...* p. 159.

- 232 *Cel din urmă* (Grigorescu). Poem început în primăvara anului 1920. *Cugetul românesc*, I (1922), nr. 5, iunie, p. 468—472.

Poemul de sfârșit al ciclului BĂTRÂNII, inspirat de opera pictorului Grigorescu, nu este o excentricitate din partea lui Ion Pillat. Priveliștile, tipurile, aspectele vieții patriarhale erau redată de celebrul pictor, idilic, idealizate cu aceeași dragoste care împătinea patriotismul scriitorilor secolului al XIX-lea. Tablourile sale apăreau ca întruparea frumuseții, unei patrii unite și în sfârșit eliberate.

În versiunea din volumele P.L., P.Ag.S. (B.P.T.) și E.D.II, Pillat redusese din versurile de început (v. 10—14) prin care încerca să creeze atmosfera romantică prielnică așteptării și invocării, în zadar, a nălucei lui Eminescu, care nu coboară însă din astrala sa izolare. Ieșit din livresc, din cadrul bibliotecii, odată cu pieirea BĂTRÂNILOR, el se simte stingher și fără rost, dar este surprins de apariția pictorului Nicolae Grigorescu ultimul personaj omagiat în poem.

De data aceasta Ion Pillat optează pentru trăirea directă a vieții pentru bucuria de a simți frumusețile naturii fără intermediul artei, preferință pe care o formulase deja în trecere, în poemul închinat Mitropolitului Dosoftei. Zădărnicia și efemeritatea operei de artă, supusă nestatorniciei criticii, a gustului public și vremelniciei, sînt exprimate prin intermediul lui Grigorescu: în volumele P.L., P.Ag.S. și E.D.II, Ion Pillat redusese din tirada pictorului trecînd direct la invitația pe care acesta i-o face de a străbate împreună țara. Din descrierea, în ton exuberant, a parcurgerii împreună a priveliștilor românești, Ion Pillat redusese masiv la republicarea în voi. P.L., P.Ag.S. (B.P.T.) și E.D.II (v. 57—61, v. 66—67 și v. 78—98).

Frumusețea poemului nu constă în talentul de pastelist al lui Ion Pillat așa cum s-a afirmat. Desigur că toată această evocare a pămîntului românesc, de la un capăt la altul, îi era ușurată și posibilă pentru că —

după cum mărturisește — el cunoștea întreaga țară încă din excursiile făcute în copilărie (Ion Pillat, *Mărturisiri...* p. 272). El se servește și de data aceasta de un artificiu, livresc, pentru a aduce un omagiu operei lui Nicolae Grigorescu. Valoarea poemului constă în reușita lui Ion Pillat de a intra în lumea tablourilor acestuia. Descrierea versificată a peisajelor, tipurilor, carelor cu boi, hanurilor la drum, a totalității acelei patriarhalități înfăntătoare, ne perindă în imaginație și amintire întreaga operă grigoresciană. Pe parcursul lecturii, din descrieri, ar putea fi identificate tablourile respective.

v. 80 — *buiastru* = mers rapid și legănat al calului, cînd calcă cu amîndouă picioarele din aceeași parte (*Dicționarul...*, p. 102)

v. 95 — *vtlnec* = fotă. în lb. bulgară, *vîlnenic* (*op. cit.*, p. 1023).

v. 10 — *cioporul* = cîrd, cireada, turmă, grup de animale de același fel. în lb. maghiară, *esopor* (*op. cit.*, p. 153).

Alexandru Dima aprecia cel mai mult, din ciclul BĂTRÂNII, poemul *Cel din urmă*, în care, evocîndu-l pe Grigorescu, Ion Pillat are toată latitudinea să-și desfășoare talentul de „autentic” pastelist. (*Aspecte și valori...* p. 257).

Ion I. Cantacuzino reproduce versurile 106—132, în care poetul reușește să contopească, într-o imensă frescă natura, pe Dumnezeu și pe om, disprețuind măsura timpului, existența lucrurilor și chiar spațiul în concepția limitată, (*op. cit.*, p. 579, 580).

Ovidiu Papadima observă că procesiunea umbrelor învățătoare se încheie cu pictorul Grigorescu, care îi recomandă poetului să prefere viața în locul muzeului și bibliotecii... (*op. cit.*, p. 65)

Ion Pillat însă, pare a compune poemul răsfoind albumul cu reproduceri din opera lui Grigorescu sau privind în muzeu tablourile din Galeria ce i-a fost rezervată.

Pentru Cristian Livescu îndemnul lui Grigorescu de a privi „*tn rama lor firească priveliștile vii*” îl iluminează și îl eliberează pe însoțitorul său, pregătit de acum să-și cunoască țara și să înțeleagă glasul pămîntului strămoșesc (*op. cit.*, p. 76)

- 233 *Ursul lui Donici*, scris în primăvara anului 1921. Mss. 5075, B.A.R.S.R., p. 162-164.

Cugetul românesc, I (1922), nr. 3, apr., p. 249-252; *Flacăra*, VIII (1923) nr. 12, 18 mai, p. 196.

În P.Ag.S. (1923) poemul intitulat *Donici* își păstra locul publicării sale în *Cugetul românesc*, între *Eliade*, *Cirlova* și *Alexandrescu*, și *Dimitrie Bolintineanu*. În E.D.II însă, Ion Pillat simte nevoia să nu

întrerupă grupul poezilor romantici, întregit, firese* cu poetul din Bolintin, prin poemul hărăzit fabulistului Donici, pe care-l extrage, dându-i un loc aparte, după sfârșitul poemului BĂTRÎNII și îl intitulează *Ursul lui Donici*. Poemul se diferențiază însă de concepția celorlalte în sensul că poetul nu ține neapărat să facă portretul lui Alexandru Donici (1806—1866) și nici să-i diferențieze calitățile față de operele altor fabuliști. Pillat reușește să facă o spectaculoasă și comică intrare eroilor lui Donici, odată cu enumerarea fabulelor* al căror titlu îl înseamnă pe marginea paginii manuscrisului în dreptul versurilor care schițează portretul moral întruchipat de diversele animale: *Două boloboace* (v. 14), *Racul, broasca și știuca* (v. 20), *Leul la vlnat, Ursul la prisăci* (v. 21), *Șoarecele și guzganul* (v. 22), *Momița și oglinda* (23), *Veverița* (v. 24), *Liliacul și rindunica* (v.26), *Doi clini* (v. 27), *Vulturul și paingul* (v. 29), *Șarpele* (v. 30), *Lupul naztr* (v. 32), *Greerele și furnica* (v. 33), *Vulpea și bursucul* (v. 34), *Măgarul și privighetoarea* (v. 35), *Elefantul în domnie* (37), Lfc aceasta se rezumă evocarea satirei și hazului operei lui Donici. Poemul îi servește însă lui Pillat ca prin intermediul genului, să-și exprime păreri proprii, substituindu-se bătrînului urs din fabula lui Donici, devenind astfel, el însuși fabulist! El denunță falsa convenție a acestui gen literar, care se servește de animale pentru a satiriza păcatele și josrriicile trăsături de Caracter ale oamenilor, în timp ce în realitate calitățile acestora (bărbăția și vitejia calului, credința ciinelui, blîndețea căprioarei, etc. etc.) rămîn constante iar ființele lor se integrează armoniei universale. Felul de a însufleți animalele cu cele mai frumoase din calitățile sufletești ale omului și de'a le descrie ca părtașe ale frumuseții naturii în care au apărut îl apropie pe Pillat de Rudyard Kipling și de neuitații eroi din *Cartea junglei*.

Cugetul românesc v. 1 Dar luna, vezi cu ochii-mpăienjeniți...

în mss. 5075, v. 11 Tirîș, pe brînci, în labe, în mers greoi sau zbor
(corectat în forma definitivă)

„ „ „ v. 19 Stam înlemnit de groază cu părul ca măciuca
(corectat în forma definitivă)

„ „ „ și în *Cugetul românesc*;
v. 40 Priveau cu deznădejde...

v. 91 Noi ascultam pădurea... (corectat în forma definitivă).

v. 30 *matostat* = *jasp* (piatră semiprețioasă de culoare verde) din lb. neogreacă: *imatostatis* (*op. cit.*, p. 528).

Alexandru Dima citează v. 75—79 exprimînd indignarea animalelor care, evadînd din ficțiunea fabulelor, se revoltă împotriva proiectării asupra lor a unora din caracterele umane (*Aspecte și valori... p. 25,8*).

Poeziile au fost republicate în aceeași formă în PASĂREA DE LUT.
234 *Harta*. Miorcani între 11—17 sept. 1923 (Poezia datată în mss. 5076 B.A.R.S.R. p. 187, în caietul I, la p. 112, în caietul de ciorne pe contrapagina 206).

Cugetul românesc, II (1923), nr. 12, dec. p. 831; *Mișcarea literară* (1925), nr. 2, 11 apr. p. 2.

în mss. 5076 v. 6 *Clmpii și lanuri crînguri și livezi* (corectat în formă definitivă)

" " " v. 7 Și cerul minunat cu multe jocuW (corectat în formă definitivă)

" " " v. 8 De raze vîi și ele n-o să vezi (corectat în formă definitivă)

Poezia este citată de T. Păunescu-Ulmu, care atrage atenția că *Harta* delimitează aria geografică căreia îi aparțin personajele și peisajele descrise (*op. cit.*, p. 10); Z. Ornea, *op. cit.*, p. 581.

Satul meu, îngranițat în poezia *Harta*, este după Cristian Livescu o altă deghizare a spațiului imaginarii din *Casa amintirii și Florica*, în a cărui incintă este transpușe ca „centru sacru” menit să întîrzie prăvălirea timpului, să-i substituie așa-numitul „timp sacru” (*op. cit.*, p. 218—219).

Poezie citată de Z. Ornea, *op. cit.*, p. 581.

235 *Lumina*. Miorcani între 11—17 sept. 1923 (Poezia datată în mss: 5076 B.A.R.S.R., p. 187, în caietuM la p. 113, în caietul de ciorne la p. 206) *Gîndirea*, III (1923), nr. 6, 20 nov., p. 117

în mss. 5076 v. 6 Și vei călca-n Gondurii lunii cînd (corectat în forma definitivă)

" " " v. 7 Va răsări din lanurile coapte (corectat to forma definitivă)

" " " v. 8 Plop după plop cu frunza iremurînd (corectat în forma definitivă)

236 *Moș Gheorghe Jitarul*. Miorcani 11—17 sept. 1923 (Poezia datată în mss. 5076 B.A.R.S.R. p. 187, în caietul I.lap. 11 în caietul 4, de ciorne la p. 187.

Gîndirea, III (1923), nr. 5, 1 nov. p. 90.

Poezia este citată de Păunescu-Ulmu *op. cit.*; A.I. Bădăuță, *Ion*, „ „ Pillat. *Salul meu...* Ovidiu Papadima în *Ion Pillat...* p. 79; Ov.S. Crohmăniceanu, *op. cit.*, p. 114; Cristian Livescu, *op. ct.*, p. 130, Ioan Adam, *op. cit.*, p. 225.

- 237 *Proprietarul*. Miorcani, 11 — 17 sep. 1923 (Poezia datată în mss. 5076 B.A.R.S.R. caietul II la p. 115, în caietul de ciorne la p. 205). Poezia citată de Pompiliu Constantinescu, *op. cit.*, p. 366; Ov.S. Crohmălniceanu, *op. cit.*, p. 174; Z. Ornea, *op. cit.* p. 582.
- 238 *Vlad Plugarul*. Miorcani, 11 — 17 sept. 1923 (Poezia datată în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I lap. 116; în caietul de ciorne intitulată *Plugarul* la p. 204)
- , *Gîndirea*, III (1923), nr. 5, 1 nov., p. 91; *Calendarul gospodarilor 1926* de I. Simionescu; *Cartea Românească*, p. 38; *Făuritorul*, București, I (1926), n. 2, iun., p. 23; *Calendarul foii Lumina satelor* pe anul 1931, Sibiu, 5, 1931, p. 85; *Murmurul pădurii I* (1933), nr. 2—3 aug-sept. p. 15; *Calendarul creștin* — Cartea de aur pe anul 1945, Sibiu, 1945, p. 71.
- în mss. 5076 v. 5 *Nu știu dect pămîntul, doar pămîntul* (corectat în ... , forma definitivă)
- " " v. 6 *Cel negru...*
- Poezia este citată de I.N. Herescu: *Ion Pillat: Satul meu...* Ovidiu Papadima, în *împăcarea sub zodii...* p. 226; idem, *Ion Pillat...* p. 139; Al. Bădăuță *op. cit.*, p. 389; Păunescu-Ulmu *op. cit.*, p. 11; Constantin Ciopraga, *Portrete și reflecții literare...* p. 167; Ov.S. Crohmălniceanu, *op. cit.*, p. 114; Dumitru Micu... p. 476; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 224.
- 239. *Ilie Baci*. Miorcani 11 — 17 sept. 1923 (Poezia datată în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I la p. 117, în caietul de ciorne la p. 191). *Gîndirea*, III (1923), nr. 5, 1 nov. p. 91; *Mișcarea literară*, II (1925), nr. 22, 11 apr. p. 2; *Făuritorul*, București, I (1926), nr. 2, p. 23; *Graiul sitului*, II (1932), nr. 5, 15 mar.; p. 11.; *Murmurul pădurii*, I (1933), nr. 2—3 aug.-sept., p. 15; *Calendarul săteanului pe anul 1944* — Sibiu, 53, 1944, p. 62; *Tribuna română*, II (1944), nr. 189, 21 aug. în *Gîndirea*, v, 5, *Și mz ginieț senin în noaptea lungă* v. 7 *își mulge toate stelele în strungă*
- : Poezia este citată de I.N. Herescu în *op. cit.*, p. 117; Bug. Pohonțu, *op. cit.*, p. 138; Cornel Regman, *op. cit.*; p. 196; Aurel Rău, *Ion Pillat. Poezii. Antologie* de... p. XXV; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 226.
- 240 *Vasile Bultoc*. Miorcani, 11 — 17 sept. 1923. (Poezia datată în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I, la p. 1 — 8, în caietul de ciorne pe contrapagina 198). *Gîndirea*, III (1923), nr. 5, 1 nov., p. 91.

- în mss. 5076 v. 2 *Muiere, am copii*, nevoi, o casă (corectat în forma definitivă)
- " " v. 8 *Bou blînd...* (corectat în forma definitivă)
- Ioan Adam asemuie personajul cu Ion al lui Rebreanu, strigîndu-și ca acela dragostea sălbatecă de pămînt (*op. cit.* p. 224)
- Aurel Rău, *op. cit.*, p. XXVI; idem, *Un virtuos al emoției, Ion Pillat...* p. 194. La fel și Ovidiu Papadima în *Ion Pillat...* p. 139, Constantin Ciopraga în *op. cit.*, p. 114, Cristian Livescu în *op. cit.* p. 128.
- 241 *Ion Pescarul*. Miorcani, 11 — 17 sept. 1923. Poezia datată în mss. 5076 B.A.R.S.R. p. 187, poezia în caiet I, p. 119, în caietul de ciorne pe contrapagina 201)
- Gîndirea*, III (1923), nr. 5, 1. nov. p. 91.
- în mss. 5075 v. 4 *Cel limpede* de-1 vezi pînă-n plămîni (corectat în forma definitivă)
- " v. 5 *Ilie Baci*/...
- " " v. 6 *Și oia cea fătată* cu miel prost
- " " v. 8 *Știu graiul mul al mreiei* pe de rost.
- Citată de I.N. Herescu în *op. cit.*; p. 117 și de Ov.S. Crohmălniceanu în *op. cit.*, p. 114.
- 242 *Secretarul Primăriei*, mss. 5076 B.A.R.S.R., în caietul I, p. 123; nu se află în caietul de ciorne)
- în *Gîndirea*, III (1923), nr. 5, 1 nov. p. 92; *Casa noastră*, III (1925), aug.-sept. p. 158.
- După cum reiese din înregistrarea poeziei în seria I-a, datarea ei aparține zilelor 11 — 17 sept. 1923.
- în mss. 5076 v. 2 *Mergeam și eu pe-atunci* în straie albe (corectat în forma definitivă)
- " " v. 3 *Părinții buni m-au dat* în tîrg la școală (corectat în forma definitivă)
- " v. 5 *Port un surtuc nemțesc* — știu legi/e agrare (corectat în forma definitivă)
- " " v. 7 *M-au învățat tot* — de ce nu sînt în stare (corectat în forma definitivă)
- Poezia citată de I.N. Herescu, *op. cit.*, p. 117; Ov.S. Crohmălniceanu în *op. cit.*, p. 114; G. Călinescu în *Istoria literaturii române...* p. 777; Pompiliu Constantinescu *op. cit.*, p. 365, I; Constantin Ciopraga, *op. cit.*, p. 162; Z. Ornea, *op. cit.*, p. 582.

243 *Florea Hergheliegiu*. Miorcani 30 sept. — 1 oct. 1923 (poezie datată în mss. 5076, B.A.R.S.R. p. 181; în caietul II, la p. 154, în caietul de ciorne pe contrapagina 181).

Lamura, V (1924), nr. 3-4 dec. 1923 - ian. 1924, p. 103

în mss. 5076 v. 1 *Călare și cu pletele pe umăr* (corectat în forma definitivă)

i . " " " v. 2 *Înalt ștrîns haiducește în chimir* (corectat în forma definitivă)

" " v. 3 *M-ai apucat pe stepe* fără număr (corectat în forma definitivă)

Ov.S.-Crohmalniceanu, *op. cit.* p. 114.

v. 4: *ceair* = loc de pășune (împrejmuț), cîmpie nelucrată în apropierea unei ape (*Dicționarul...* p. 135); v. 8: *șarg* = cal cu părul galben deschis, iar cu cel din coadă și coamă negru... *op. cit.*, p. 922)

244 *Ilinca lui Ion*. Miorcani 30 sept. — 1 oct. 1923. Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R. p. 181, în caietul II la p. 155, în caietul de ciorne la p. 184. *Lamura*, V (dec. 1923 — ian. 1924), nr. 3—4, p. 103; *Calendarul gospodariilor*, p. 1926, de I. Șimionescu, București, Edit. Cartea românească, 1926, p. 86.

în mss. 5076 v. 2 Desculță *merg*, cu părul sub basma (corectat în forma definitivă)

"• " ' " v. 4 *Un suflet* de muieră cum sînt sute (corectat în forma definitivă)

" " " v. 5 De-wn *tîmp încoa* îmi umblă omul beat (corectat în forma definitivă)

Poezia este citată de Eug. Pohonțu în *op. cit.*, p. 137; Aurel Rău, *op. cit.* p. XXV; idem; *Un virtuos al emoției...* p. 193; Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 80; Ov.S.-Crohmalniceanu, în *op. cit.*, p. 115; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 225

245 *Anisia*. Miorcani, 30 sept. -r- 1 oct. 1923 (Poezia datată în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 181, în caietul II la p. 158, în caietul de ciorne la p. 183) *Lamura*, V (dec. 1923 — ian. 1924) nr. 3—4, p. 103; *Mișcarea literară*, II (1925) nr. 22, 11 apr., p. 2.

în mss. 5076 y.,7 Și multe spune satul *stau* și-ascult (corectat în forma definitivă)

" " , , " y, 8 *Boierul tînăr* numele nu-mi știe (corectat în forma definitivă)

Poezia este citată de Pompiliu Constantinescu, *op. cit.*, p. 365; Aurel Rău în *op. cit.*, p. XXVI; idem, *Un virtuos al emoției, Ion Pillat...* p. 196; Dumitru Micu în *op. cit.*, p. 375.

246 *Joldea Contrabandistu*. Miorcani 30 sept. — 1 oct. 1923 (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R. p. 181, în caietul II la p. 158; în-caietul de ciorne pe contrapagina 185).

Lamura, V (dec. 1923 — ian. 1924), nr. 3—4, p. 104.

în mss. 5076 v. 3 *Eu cine-s?* *Joldea sînt contrabandiștii* (corectat în forma definitivă)

v. 4 *Mă știe...* (corectat în formă definitivă)

Poezia este citată de Perpessicius, *op. cit.*, p. 152; Constantin Ciopraga, *op. cit.*, p. 168; Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 128.

247 *Popa Breazu*. Miorcani, 11 — 17 sept. 1923 (Poezie datată în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 181, în caietul I, p. 125, în caietul de ciorne pe contrapagina 188) *Lamura*, V (dec. 1923. ian. 1924) nr. 3—4, p. 104, *Mișcarea literară*, II (1925) nr. 22, 110 foi, p. 2; *Făuritorul*, I (1926), nr. 3, iul. p. 45.

Intitulată în caietul de ciorne *Părintele Victor* și în caietul I *Părintele Chrisant*.

în mss. 5076 v. 8 De-i rău, beau *mult să uit al meu* necaz (corectat în forma definitivă)

Poezia este citată de Pompiliu Constantinescu, *op. cit.*, p. 365;

Perpessicius, în *op. cit.*, p. 153; Constantin Ciopraga, *op. cit.*, p. 162.

248 *Părintele Nicolai*. Miorcani, 11—17 sept. 1923 (Poezia datată în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I la p. 126, în caietul de ciorne la p. 188).

Lamura, V (dec. 1923 — ian. — 1924), nr. 3—4, p. 104; *Mișcarea literară*, II (1925), nr. 22, 11 apr., p. 2; *Făuritorul*, I (1926), nr. 3, iul., p. 45.

Intitulată în caietul I, *Popa Ilie* dar înlocuit ca mai sus.

în mss. 5076 v. 2 *Am* fața suptă-a *unui* mucenic (corectat în forma definitivă)

" " " v. 6 Stînd gîrbov *sub potcap*, cu părul *lung* (corectat în forma definitivă)

" " " v. 8 în inimi ca-n altarul sfînt *ajung* (corectat în forma definitivă)

- Poezia este citată de I.N. Herescu, *op. cit.*, p. 118; Pompiliu Constantinescu, *op. cit.*, p. 365; Ov.S. Crohmălniceanu, *op. cit.*, p. 114; Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 128.
- 249 *Baba Vița*. Miorcani, 11—17 sept. 1923 (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I la p. 127, în caietul de ciorne pe contrapagina 202).
Lamura, V (dec. 1923 — ian. 1924), nr. 3—4, p. 105.
Poezia este citată de Aurel Rău, *op. cit.*, p. XXVI; Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 475; Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 139; Constantin Ciopraga, *op. cit.*, p. 167; Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 128.
- 250 *Iliuț, orbul satului*. Miorcani, 11—17 sept. 1923 (Poezia datată în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I, p. 124, în caietul de ciorne la p. 103).
Lamura, V (dec. 1923 — ian. 1924), nr. 3—4, p. 103.
Intitulată în caietul de ciorne: *Orbul satului*
în mss. 5076 v. 4 *Și tot In mine merg și dibuesc* (corectat în forma din , S.M.e.o)
" " " v. 6 *Cadran lipsit de limbă și de ceas*.
" " " v. 7 *Și totuși ochii-mi le-ar ținti cu milă*,
Pe marginea paginii Ion Pillat a însemnat numele real al orbului din sat: *Costache Roșu*.
Romulus Dianu, *Ion Pillat. Satul meu...* Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 141; Ov.S. Crohmălniceanu, *op. cit.*, p. 115; Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 128.
- 251 *Meșter Toader*. Miorcani, 11—17 sept. 1923 (Poezia datată în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 187, în caiet. I la p. 121, în caietul de ciorne pe contrapagina 200).
Cugetul românesc, III (1924), nr. 1, mar., p. 2.
Intitulată la început „Moș Toader zidarul”, titlu corectat ca mai sus.
- 252 *Ulița satului*. Miorcani, 11—17 sept. 1923 (Datat în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 187, în caiet I la p. 129, în caietul de ciorne pe contrapagina 189).
Cugetul românesc.
Poezia este citată de I.N. Herescu în *op. cit.*, p. 118; Dem. Teodorescu în *Satul meu. Ion Pillat...* Păunescu-Ulmu, *op. cit.*, p. 12.
- 253 *Curtea boierească*. Miorcani 11—17 sept. 1923 (Poezia datată în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I la p. 130, în caietul de ciorne pe contrapagina 196).
Cugetul românesc, II (1923), nr. 10—11, oct.-nov. p. 740; *Rampa*, VIII (1924) nr. 2136, p. 1.
Poezia este citată de I.N. Herescu, *op. cit.*, p. 118; T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*; Ov.S. Crohmălniceanu, *op. cit.*, p. 114.
- 254 *Parcul*. Miorcani, 11—17 sept. 1923 (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I la p. 131, în caietul de ciorne pe contrapagina 205, cu titlul: *Parcul vechi*.
Cugetul românesc, II (1923), nr. 10—11, oct.-nov., p. 740.
în mss. 5076 v. 4 De ulmi bătrâni, de nuci și' de *castani* (corectat în forma definitivă)
" " " v. 6 *Poem în care stai să te găsești* (corectat în forma definitivă)
- 255 *Copacii satului*. Miorcani, 30 sept. — 1 oct. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R. p. 181, în caietul II, p. 163, în caietul de ciorne la p. 186; intitulată *Copacii satului*.
Cugetul românesc, III (1924), nr. 1, mar. p. 22; *Glasul Bucovinei*, VIII (1925), nr. 1921, 18 sep. p. 2.
în mss. 5076 v. 1 *Cine sădi în satul nostru case* (corectat în forma definitivă)
" " " v. 2 *Și garduri și căruțe și purcei* (corectat în forma definitivă)
" " " v. 3 *Sîniem răzeșii cei cu crengi pletoase* (corectat în forma definitivă)
" v. 4 *Cînd oare, Doamne, ne-oi scăpa de ei* (corectat în forma definitivă)
" v. 7 *Noi toți slujim un loc și o credință* (corectat în forma definitivă)
" v. 8 *Ai satului din umbră-n rădăcini* (corectat în forma definitivă)
Poezia este citată de T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*; Ion I. Cantacuzino discerne și în acest poem de inspirație miniaturală ideea continuității în timp, prezentă de altfel, în atmosfera întregului ciclu (în *op. cit.*, p. 585).

- 25fi .Biserica., Miorcani, 30 sept. — 1 oct. 1923 (Poezia datata în mss. 5076, j B.A.R.S.R. p. 181, în caietul I la p. 161, poezia nu se află în caietul de ciorne). *Cugetul românesc*, II (1923), nr. 10—11, p. 741-; *Casa noastră*, III (1925)» p.. 182; *Vremea*, XIV (1924), nr. 643, 5 apr. f.p. în mss. 5076 v. 5 *Din an In an* când clopotele sună (corectat în forma definitivă)
- " " " v. 6 M-apucă dor de *turme* și dulăi (corectat în forma definitivă)
- Poezia este citată de I.N. Herescu în *op. cit.*, p. 118; T. Păunescu-Ulmu, ; *op. cit.*, p. 12; Dem. Teodorescu, *op. cit.*; Ion I. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 585.
- 257 *Clopotul*. Miorcani, 30 sept. — 1 oct. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 181; în caietul II la p. 162; în caietul de ciorne pe contrapagina 182). *Gândirea*, III (1923), nr. 6, 20 nov., p. 118.
- în mss. 5076 v. 3 De peste *culmi* și zări de mai departe, (corectat în forma definitivă)
- " v. 4 *Din cer vă* aduc eu satul pe pământ (corectat în forma definitivă)
- " " v. 5 Și drept răsplată.....(corectat în forma definitivă)
- " " v. 8 *Trei oameni trag frîngia* să nu scap (corectat în forma definitivă)
- Poezia este citată de Pompiliu Constantinescu în *op. cit.* p. 367; T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*, p. 12.
- 258 *Cimitirul*. Miorcani, 11—17 sept. 1923 ^Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R. p. 187, în caietul I la p. 146, în caietul de ciorne la p. 199) *Gândirea*, III (1923), nr. 6, 20 nov.p. 118; *Casa noastră*, IV (1926), nr. 2, feb. 20.
- în mss. 5076 v. 2 N-au casele nici *ușă*, nici ferești (corectat în forma definitivă)
- " . • " v. 4 *în timpul sunind* gol, când mă găsești (corectat în forma definitivă)
- " " " v. 5 *Privesc acești salcimi* prin rădăcine (corectat în forma definitivă)
- " v. 8 Când trupul *și-a lor trudă* le despoi (corectat în forma definitivă)
- Pompiliu Constantinescu găsește că ultima strofă a poeziei este obscură și încilcită, (*op. cit.*, p. 367) pe când, lui Cristian Livescu, versurile poe-

ziei îi amintesc de cele ale ardelenilor de azi Ioan Alexandru și Crheorghe Pituț, pentrd care toți acei aparținînd unei vatre sacre stau sub priveghiul celor dispăruți. Poezia citată de T. Păunescu-Ulmu, *op. mt.* p. 12; Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 79. Dumitru Micii în *op. cit.*, p. 475, găsește evocarea cimitirului, tulburătoare.

- 259 *Crîșma*. Miorcani, 11—17 sept. 1923 (Poezia citată în mss. 5076, B.A. R.S.R. p. 187, în caietul I la p. 132, în caietul de ciorne pe contrapagina 196.) *Cugetul românesc*, II (1923), nr. 10—11, oct.-nov. p. 741; *Mișcarea literară*, II (1925), nr. 22, 11 apr. p. 2. , . . în mss. 5076 v. în pivnița-rai. boltită ca un dor (corectat în forma definitivă)
- Pompiliu Constantinescu afirmă că poezia este una din cele mai buhe ale ciclului (*op. cit.*, p. 366); Cristian Livescu observă că, în descrierea crîșmei, sînt vădite semnele declinului, divulgînd „căderea în timp” (*op. cit.*, p. 134); I.N. Herescu, *op. cit.*, p. 118; T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*, p. 13; Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 81.
- 260 *Hora*. Miorcani, 11—17 sept. 1923 (Poezia datată în mss. 5076, B.A. R.S.R. p. 187, în caietul I la p. 133, în caietul de ciorne la p. 190), *Cugetul românesc*, II (1923), nr. 12, dec, p. 831; *Universil*, XLIII (1925), nr. 20, 25 ian., p. 3.
- Pentru Pompiliu Constantinescu personificarea *Horei* este factice (*op. cit.*, p. 367, pe cînd Cristian Livescu ne mărturisește că, în evocarea freneziei dansului, poetul reușește să mențină ceva din „orgia primară”, transmițînd astfel elementele mitice cuprinse în ceremonialul *Horei*; I.N. Herescu, *op. cit.*, p. 118; T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*, p. 12.
- 261 *Rateșul vechi*. Miorcani 30 sept. — 1 oct., 1923 (Poezia cuprinsă în tabelul III mss. 5076, B.A.R.S.R. în caietul II la p. 173, nu se află în caietul de ciorne). *Rateș* — ban așezat la o șosea principală. înlb. ucr. *ratus* (*Dicționarul...* p. 773). *Cugetul românesc*, III (1924), nr. 1, mar., p. 23.
- Poezia este considerată "de Pompiliu Constantinescu drept una din cele mai reușite vignete descriptive (*op. cit.*, p. 366). Ea este citată de: I.N. Herescu, *op. cit.*, în p. 119; T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*; Ov.S. Crohmălniceanu, *op. cit.*, p. 115; Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 132.

262 *Jazul*. Miorcani, 30 sept. — 1 oct. 1923 (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R. p. 181, în caietul II la p. 160, în caietul de ciorne pe contrapagina 186).

▣ *Cugetul românesc*, II (1923), nr. 10—11, oct.-nov., p. 741

în mss. 5076 v. 3 Sînt *un ochi* mort în ziua cu iăduf (corectat în forma definitivă)

" v. 4 *Privesc cu foc* în seara păminteană (corectat în forma definitivă)

" " " v. 7 *Cînd stelele se-adună* pe-al meu gol (corectat în forma definitivă)

Poezia este citată de Eugen Pohonțu, *op. cit.*, p. 137; T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*; Dem Teodorescu, *op. cit.*; Perpessicius, *op. cit.*, p. 153.

263 *Morile de vînt*. Miorcani 30 sept. — 1 oct. 1923. (Poezia datată în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 181, în caietul II la p. 164, în caietul de ciorne la contrapagina 184).

Cugetul românesc, II (1923), nr. 10—11, oct.-nov., p. 742.

în mss. 5076 v. 8 *Ne strînge-n brațe vîntul ca un zeu* (corectat în forma definitivă)

Poezia este citată de T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*

264 *Pădurea de la Stînca*. Miorcani, 11—17 sept. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, p. 187, în caietul I la p. 139, în caietul de ciorne pe contrapagina 190).

Cugetul românesc, II (1923), nr. 12, dec, p. 831.

în mss. 5076, v. 1 De ce-ai tăiat *pădurea* de la Stînca? (corectat în forma definitivă)

" " " v. 2 Ca să *mă* vinzi . . . . . (corectat în forma definitivă)

" " " v. 5 Toporul *crud* a despoiat *privirea* (corectat în forma definitivă)

" " " v. 7 *Și umbră-ți face numai* amintirea (corectat în formă definitivă)

" " " v. 8 De cînd *căzură* ramurile vii (corectat în formă definitivă)

Poezia este citată de T. Păunescu-Ulmu în *op. cit.*

literară, XIV (1925) nr. 1—3, ian.-mar., p. 83; *Mișcarea, literară*, II (1925), nr. 22, 11 apr., p. 2.

în mss. 5076, v. 2 0, sat olog . . . . . (corectat în forma definitivă)

" " " v. 3 *Și case caraghioase* de ce stați (corectat în, forma definitivă)

" " " v. 4 Tot în cămeși sau *frică* viri de valuri? (corectat în forma definitivă)

" " " v. 5 Eu merg mereu, *și tu pe loc rămii* (corectat în forma definitivă)

" " " v. 7 *Nu înțeleg mai iute o să mîi* (corectat în forma definitivă)

" " " v. 8 *Și voi porni* . . . . . (corectat în forma definitivă)

Poezia este citată de Eug. Pohonțu, *op. cit.*, p. 137; Cristian Livescu, *op. dt.* p. 132.

266 *Pîrîul*. Miorcani, 11—17 sept. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I la p. 138, în caietul de ciorne la p. 205) *Cugetul românesc*, III (1924), nr. 1, mar., p. 23.

în mss. 5076, v. 4 Dor crească norul . . . . . (corectat în forma definitivă)

" " " v. 5 *Și morile* . . . . . (coreptat în forma definitivă)

Poezia este pomenită de T. Păunescu Ulmu, *op. cit.*; Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 81-82.

267 *Stîlpii de telegraf*. Miorcani, 11—17 sept. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R. p. 187, în caietul I la p. 137, în caietul de ciorne la p. 203)

Gîndirea, III (1923), nr. 6, 20 nov. p. 117

în mss. 5076 v. 5 întindem *păienjenișuri* de rețele (corectat în forma definitivă)

" " " v. 6 *Și dor și gînd și grijă ți le-am prins* (corectat în formă definitivă)

Poezia este citată de Pompiliu Constantinescu în *op. cit.*, p. 366; Cornel Regman, *op. cit.*, p. 697; Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 475; Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 82.

144 BTR^RTT^ î' " _ , 1923 (Poezia datată în mss. 5076, p. 187, în caietul II la p. 140, în caietul de ciorne pe contrapagina 194).

Gîndirea, III (1923), nr. 6, 20 nov. p. n i - n ^ J u n ^ a

268 *Oile*. Miorcani, 11—17 sept., 1923. (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I la p. 135, în caietul de ciorne pe contrapagina 187).

Gîndirea, III (1923), nr. 6, 20 nov., p. 117.

în mss. 5076 v. 6 *Tot pică-h stropuri laptele din ea...* (corectat în formă definitivă)

Poezia citată de I.N. Herescu în *op. cit.*; p. 119; Păunescu-Ulmu, *op. cit.*, Dem. Teodorescu, *op. cit.*; Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 476; Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 32; Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 132.

269 *Rîndunelele*. Miorcani, 11—17 sept. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I la p. 136, în caietul de ciorne la p. 194). *Cugetul românesc*, II (1923), nr. 12, dec, p. 832.

în mss. 5076 y. 4 *Linia răzărea-n sirmi* de telegraf (corectat în formă definitivă¹)

" " " v. 5 *Ne-așează-n* ele una cîte una (corectat în formă definitivă)

" " " v. 7 *Pe cerul vînăt tn* amurg ca pruna (corectat în formă definitivă)

" " " v. 8 *De n-ai ști slova te-ai trezi* poet (corectat în formă definitivă)

Poezia este citată de I.N. Herescu, *op. cit.*, p. 119; Romulus Dianu, *op. cit.*, T. Păunescu-Ulmu în *op. cit.*, p. 13; Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 475; Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 82.

270 *Stupul*. Miorcani, 11—17 sept. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I la p. 143, în caietul de ciorne la p. 192). *Cugetul românesc*, II (1923), nr. 10—11, oct.-nov., p. 742.

în mss. 5076, v. 1 *Port o căciulă pe urechi*, de paie, (corectat în formă definitivă)

" " v. 3 *Și-mi zumzăie* pe buze ca *băiaie* (corectat în formă definitivă)

" " " v. 4 *De miere, din prisos* să te-nfiripi (corectat în formă definitivă)

" " " v. 6 *Nu e, cum II cred unii* Ion Pillat (corectat în formă definitivă)

" v. 7 *Nu-mi iau înțelepciunea în Zend-Avesta* (corectat în formă definitivă)

" " " v. 8 *O sug . . . . .* (corectat în formă definitivă)

v. 7: *Zend-Avesta* = ansamblu] • textelor mazdeene (cărțile sacre ale vechilor Perși) atribuite lui Zarathoustra.

Poezia este citată de I.N. Herescu care consideră că versurile *Nu cat înțelepciunea-n Zend-Avesta, / Și-o sug din suc florilor din strat*, conțin filozofia poeziei piilatene. Completăm că poezia *Poruncă* din volumul Cr.Z., exprimă aceeași idee; T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*, p. 13; Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 82.

271 *Gîstele*. Miorcani, 11—17 sept. 1923 (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R. p. 187, în caietul I la p. 134, în caietul de ciorne la p. 197). *Cugetul românesc*, II (1923), nr. 12, dec, p. 832.

în mss. 5076 v. 2 *Iar rufe*le întinse pe zăplaz? (corectat în formă definitivă)

" " " v. 3 *Ce petice* ciudate se înșiră (corectat în formă definitivă)

" " " v. 4 *De nea ce nu topește*, pe islaz (corectat în formă definitivă) f

" " " v. 5 *Toți bolovanii albi* încep să miște (corectat în formă definitivă)

" v. 6 *Pe albia văduvită* de pîrîu? (corectat în formă definitivă)

v. 2 *prostiri* = cearcafură; din lb. ucr. *prostyrolo* (*Dicționarul...*) Poezia este citată de T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*, p. 12; Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 82.

272 *Brotacul*. Miorcani, 30 sept. — 1 oct. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 181, în caietul II, p. 165, în caietul de ciorne la p. 185). *Gîndirea*, III (1923), nr. 6, 20 nov.; p. 118

Poezia citată de I.N. Herescu, *op. cit.*, p. 120; Romulus Dianu, *op. cit.*; Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 476; Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 82.

Prima variantă în mss. 5076, caietul de ciorne (prima schiță) p. 185: v. 4. *De-a dat iar toamna-n foi. — Sînt un brotac*

v. 6. *De-atît parfum de flori cam zăpăcit.*

v. 7. *Ce (văd tot) saltă pe a lunii scară*

273 *Iepurele*. Miorcani, 11—17 sept. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 187, în caietul de ciorne pe contrapagina 195).

Flamura, III (1925), nr. 2, feb. p. 53; *Gîndirea*, IV (1925), nr. 12-13, 1—15 apr., p. 389—390; *Țara noastră*, VI (1925), nr. 16, 19 apr., p. 527. Poezia este citată și comentată pentru surprinzătoarea și naiva sa

sugestivitate de Dem Teodorescu, *op. cit.*; Al. Bădăuță, *op. cit.*; Ov. Papadima, *op. cit.*, p. 82.

274 *Vânătorul*. Miorcani, 11—17 sept. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I la p. 122, în caietul de ciorne pe contrapagina 203.)

Cugetul românesc, II (1923), nr. 12, dec, p. 833.

în mss. 5076, intitulată mai întâi: *Mihnea vânătorul* (corectat în forma definitivă)

" " " v. 1 *Pierduși* o zi ca să împuști o rață (corectat în forma definitivă)

" " " v. 4 Priveliști *multe* dragi ca un obraz (corectat în forma definitivă)

" " " v. 8 *Ia-mi* cerul clar. . . . . (corectat în forma definitivă)

Poezia este citată de Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 82.

275 *Amurgul*. Nu se află în caietul de ciorne dar a fost transcrisă în mss. 5076 B.A.R.S.R., la p. 174.

Cugetul românesc, III (1924), nr. 1, mar., p. 23.

Poezia este citată de I.N. Herescu, *op. cit.*, p. 120.

276 *Umbra*. Miorcani, 11—17 sept. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 187; în caietul I lap. 144; în caietul de ciorne la p. 202). *Gândirea*, III (1923), nr. 6, 20 nov., p. 118.

în mss. 5076, v. 2 Tufanilor cei mari de lângă *drum* (corectat în forma definitivă)

" " f. 4 Tiriș *cresc* tainic și *spre văi* mă-ndrum (corectat în forma definitivă)

" " " v. 6 *E străveziu* albastru și *plăpind* (corectat în forma definitivă)

în mss. 5076 v. 7 *Te-a prins* cu pasu-ți calcă pe arătură (corectat în forma definitivă)

" " " v. 8 *Pe trupu-ți dornic*, veșnic tremurînd (corectat în forma definitivă)

Poezia este citată de I.N. Herescu, *op. cit.*, p. 120; Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 79.

466

277 *Tăcerea*. Miorcani, 11—17 sept. 1923. (Poezia datată în mss. 5076» B.A.R.S.R., p. 187, în caietul I la p. 145, în caietul de ciorne la p. 202.) *Cugetul românesc*, II (1923), nr. 12, dec, p. 832.

în mss, 5076 v. 1 *Mă nasc în sat* odată cu-nnoptarea (corectat, în "formă definitivă)

" v. 5 *Cucoșul mi-e dușman și clinii* mă latră (corectat în forma definitivă)

" " v. 6. *La iaz* mă joc cu luna *printre* stuf. (corectat în forma definitivă)

Ea este citată de I.N. Herescu, *op. cit.*, p. 420; T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*,

278 *Luna*. Miorcani 30 sept. — 1 oct. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 181, în caietul II la p. 166, în caietul de ciorne riu se află decît titlul poeziei la p. 200.)

Cugetul românesc, II (1923), nr. 12, dec, p. 833.

în mss. 5076 v. 5, Și-acum spre zori, cum tairncă *descresc*, (corectat în forma definitivă)

" " " v. 7 *De ce-ai suflat în* fulgul meu *ceresc* (corectat în forma definitivă)

279 *Noaptea*. Miorcani, 30 sept. — 1 oct. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, p. 181, în caietul II la p. 177, poezia nu se află în caietul de ciorne). *Mișcarea literară*, I (1924), nr. 6/7, 20/27 dec, p. 3.

în mss. 5076 v. 7 De nori, sărută ochii *mei* de stele (corectat în forma definitivă)

Ea este citată de T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*, p. 13.

280 *Stelele*. Miorcani, 31 sept. — 1 oct. 1923, (Poezia datată în caietul II la p. 172, nu se află în caietul de ciorne).

Mișcarea literară, I (1924), nr. 6/7, 20/27, edc, p. 3.

în mss. 5076 str. I *Poiana cerurilor a prins* brumă
Sau ninsă e cu fulgi de licurici...

Umflînd în vînturi plîza lui de spumă

Un nor sau dorul trece pe aici,
(înlocuită cu strofa I definitivă)

în S.M.e.o. v. 5 Dar *le* străpung. . . .

în mss. 5076 v. 7 Și vălu-i tainic *Domnul* și-1 desfac (corectat în forma definitivă)

v. 6: *olmaz* = diamant de culoare trandafirie. Vine din lb. ucr. *dlmaz* (Dicționarul... p. 624)

467

31 — Opere, voi. II — I. Pillat

- Ea este citată de T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*, p. 13; Cristian Livescu, *p. op. cit.*, p. 131.
- 281 *Primăvara*. Miorcani. (Poezia nedatată se află în caietul al II-lea 167, ea nu se află în caietul de ciorne).
Gîndirea, III (1924), nr. 11, 5 feb., p. 244; *Casa noastră*, III (1925), mai, p. 46; *Rampa*, XI (1926), nr. 2532, 4 apr., p. 1.
În mss. 5076, v. 8 *Și-am improșcat* poenele cu flori
Poezia a fost considerată de Pompiliu Constantinescu lipsită de efecte poetice (Pompiliu Constantinescu, *op. cit.*, p. 367); Dumitru Micu vede în *Primăvara* întruchiparea zînei belșugului (*op. cit.*, p. 476)
- 282 *Nori de vară*, Miorcani. (Poezia nedatată se află în caietul II la p. 168, nu se află în caietul de ciorne).
În *Gîndirea*, III (1924), nr. 11, 5 feb., p. 244 și în mss. 5076, intitulată *Norii, vara*.
Cu titlul schimbat poezia republicată cu forma din mss. 5076 în S.M.e.o., P.L. și E.D.II.
Cristian Livescu găsește că foarte frumosul pastel *Nori de vară* face legătura cu poemele din BISERICA DE ALTĂDATĂ (*op. cit.*, p. 133).
- 283 *Toamnă*. (Poezia nu se află în caietul de ciorne, dar este transcrisă în forma definitivă, în mss. 5076, p. 169).
Gîndirea, UI (1924), nr. 11, 5 feb., p. 245.
- 284 *Iarnă*. (Poezia nedatată, dar este transcrisă în forma definitivă în mss. 5076 B.A.R.S.R. la p. 170, ea nu se află în caietul de ciorne)
Gîndirea, III (1924), nr. 11, 3 feb., p. 245; *Cuvîntul literar și artistic*, I (1924), nr. 7, 25 dec, p. III; *Calendarul gospodariilor*, București, 1928» p. 93; *ibid.*, 1930, p. 82.
În mss. 5076, v. 3 *Pe trup*, pe suflet și pe casă (corectat în forma definitivă)
Ea este citată de T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*, p. 13.
- 285 *Poetul*. Miorcani, 11—17 sept. 1923. (Poezia datată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 187, caietul I la p. 128, în caietul de ciorne pe contrapagina 199).
Cugetul românesc, III (1924), nr. 1, mar., p. 22.
În mss. 5076 v. 7 *Tot universul viu* într-o moșie (corectat în forma definitivă)

Cornel Ungureanu este de părere că tonul poeziei este fals, ea exprimînd de fapt programul tradiționalist (*op. cit.*, p. 281). Pentru Cristian Livescu, Însă, poezia exprima neîncetata căutare a poetului de a dezlega durata temporală. Criticul dezvoltă aceași idee ca Laurențiu Ulici în *Multum in parvo...* p. 287) și anume că poetul caută comuniunea cu o „esențialitate conservată din moși strămoși” (în *op. cit.*, p. 126—133).

- 286 *Darul*. Miorcani, 11-17 sept. 1923. (Datat în mss. 5076, B.A.R.S.R. p. 187; poezia în caietul I, p. 147, în caietul de ciorne pe contrapagina 195). Intitulat întii *Cîntătorului*.
Mișcarea literară, I (1924), nr. 6/7, 20/27, dec, p. 3
În mss. 5076 v. 2 *Din gustul* lor nimic n-ai înțeles (corectat în formă definitivă)
v. 3 *De nu le spargi* cu dinții întii în gură (corectat în formă definitivă)
v. 5 *Un coș umplut* de mere roșii ți-am dat (corectat în formă definitivă)
v. 6 *Pripitul doar pe masă îl răstoarnă* (corectat în formă definitivă)
8 *Pe raft să coacă mărul pentru iarnă* (corectat în formă definitivă)

Poezii scrise pentru SATUL MEU dar nepublicate în volum.

Copiii poetului

Mss. 5076, B.A.R.S.R., Caietul cu ciorne pe contrapagina 192.

Slntem ai tăi: eu Dinu și eu Pia,
Te zăpăcim cu pașii noștri mici
Căpșorul drag ți-astupă veșnicia (ți-arată, ți-ascunde)
Cînd, versuri vii, în brațe ne ridici.

Tot ce-ai visat nu face cît un zîmbet
Ce-ți hărăzește Pia cu ochi mari
Și tot ce-ai dres pe lume-l dai pe-un umblet
Ce-l cearcă Dinu mic în largi țări.

Cubelcul

Mss. 5076, B.A.R.S.R., Caietul de ciorne (prima schiță) contrapagina 193

De-ai fi ca mine ți-ai lua casa-n spate
Ai pribegi prin lume venetic

*Dar mă ridică pe palma ta și-ți bate
în piept ceea trântind crai mic.*

*închizi mai bine ochii să se-ntoarne
Trecutul și mă chemi, melc odobelc!
La vechiul meu desepntec două toarne
Plăpând și stranii scoate doar un melc.*

Ariciul , .

Mss. 5076, B.A.R.S.R., Caietul de ciorne (prima schiță) p. 196.

*Pe arătură etnii mă văd ghem
De strmă prea ghimpată pentru dinții
' ' Lor — fbot-bal ar juia, mă tem, • - • '
(De nu i-ar trage de urechi) părinții. '*

*Și numai tu, poete, mă iubești i
Tu ce te-ascunzi sub ghîmpi, să, nu te muște
(Nici colții răi de care te,izbești) :
,, (Nici lovituri netrebnci, de picioare). • .*

Neeulai vizitiul , . .>

Mss. 5076, B.A.R.S.R., Caietul de ciorne :fprima schiță) p. 196.

*Mtn patru cai ca patru gînduri rele
Așa de iute ti gonesc din bici.*

Petre grădinarul

Mss. 5076, B.A.R.S.R., Caietul de ciorne (prima schiță), p. 185.

*Argat intrai la flori și cu simbrie
Sînt slugă credincioasă la copac,
în loc de sănă am o florărie
Cu nalbele oițe mă împac.*

*De pe răzor nu-mi rătăcește una
Și soarele le mulge-n zori de zi'
De rouă lîmpede. La noapte luna
Cu stelele mi le-o păzi.*

Domnișoara învățătoare

Mss. 5076, B.A.R.S.R., Caietul de ciorne (prima schiță), Contrapagina 185).

*Port bluză românească-n flori și fluturi
Și tocure nalte și ciorapi ă jour,*

470

*Nu pot dansa, merci, căci pudra-mi scuturi
Am școala-treagă de menaj, îți jur.*

*La țară aici te plictisești de moarte
Țărani inculți, da brute, ce-ai crezut?
Of! De ce n-am proiecție să am parte
La Iași sau Dorohoi ca să mă mut.*

Sosirea-n sat

Mss. 5076, B.A.R.S.R., Caietul de ciorne (prima schiță) p. 189

*De pleci din Rădăuți, pe Prut, la vale
Ți-apar uriaș pe zare ridicat
Dar dacă din Coțușca vii pe cale
încap întreg, sub cer m-am adunat*

Racul

Mss. 5076, B.A.R.S.R., Caietul de ciorne (prima schiță), contrapagina 191.

*Stușiul viu și verde mușcă-n coșu
Bucătăresei cu belșug
Poeții din orașe mă cred roșu
Dudui la masă coada-mi sug*

*Am foarfeci ascuțite ca manicura
Ca mai toți oamenii nu stau pe loc
De-aceea ne-a luat marcă prefectura
Din Dorohoi să-î fie de noroc.*

Domnul învățător

ss.'5076, B.A.R.S.R., Caietul de ciorne (prima schiță), p. 182.

*Sînt secretarul băncii populare
în zilele de școală nu-s sâtean, (n-am suman)
La zece mai și la serbări școlare
Port bele tricolore și mintean.*

*Cu vremea vreau să-mi pun candidatura
Cel de la Dorohoi e deputat.
Bătrînul dascăl, biet, citea scriptura.
Și pierdea vremea cu copiii din (de) sat.*

471

Stroe Lupan

Mss. 5076, B.A.R.S.R., Caietul de ciorne (prima schiță) contrapagina 183.

*Sint un flăcău voi trage-n toamnă sorții
Am flori la pălărie-îs fudul
Privesc In ochi la fete-n pragul porții
Călăre beau la han, la Ștrul.*

*La trântă nici-un sat nu mă doboară
Și-n chiot joc bătuta îndrăcit
Dar de-ntlnesc pe Leana lui Nicoară
Mă ia în piept un junghi ca de cuțit.*

BISERICA DE ALTĂDATĂ (1926)

Datarea poeziilor este reprodusă după cum a fost notată de Ion Pillat pe exemplarul său personal.

Drumul Magilor

287 *Biserica veche*. București, 8 iunie s.n., 1924 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 214; mss. 5077 B.A.R.S.R., p. 199).
Flamura, III (1925), nr. 3—4, mar.-apr. p. 81.

Poemul formează de fapt introducerea volumului. După cum părăsise experiențele străine livrești și de viață, pentru a reveni vijelios, în noapte, în fuga trăsirii la Casa amintirii, în dorul de a se întâlni cu BĂTRÎNII, la fel cum își căutase refugiul în urmele copilăriei păstrate de casa și peisajul de la Florica, urcînd în amintire PE ARGEȘ ÎN SUS, sau scormonind permanența în ținutul și personajele din SATUL MEU — Miorcanii — tot astfel ajungînd, în noapte, la „Biserica veche” sufletul poetului, alterat de complexitatea derutantă și de plăcerile vieții moderne, tînjește după regăsirea unei purități.

Amintim că în 1922 Ion Pillat tradusese din opera poetului expresionist german Iwan Goli poeme care evocau angoasa marilor orașe (*Lampagiul, Negrul de varietate, Directorul de cinemc tograf, Canalul Panama*, în *Cugetul românesc*, I (1922), nr. 8-9, p. 198-202) și din Paolo Buzzi *Cîntecul celor închisîș idem*, II (1923), nr. 6-7, p. 520—521/ care completa panorama acestei lumi, a părăsirii și însingurării prizonierilor mînăstirilor, bordeielor, cazărmilor și spitalelor. Deznădejdea ascunsă

care este de fapt trama poemului, era deci o obsesie pentru poetul nostru care spera să-și potolească nostalgia măcinătoare după sufletul curat de copil, prin revenirea, de data aceasta, în atmosfera calmă, monahală, și în contemplarea vechilor monumente de artă românească, prinse sărbătorec în paradisul peisajului și luminii blînde a țării. Evocarea acestei liniști și reverii contemplative își are de fapt începutul în descrierea vieții călugărului Dosoftei la mînăstirea Probota din poemul BĂTRÎNII.

Așadar aceasta este starea sufletească ce-l determină pe Ion Pillat să reia, în felul său propriu, interpretarea populară a vechilor mituri pe care le plasează în ambianța rustică românească.

El dă deci un nou aspect legendei sfînte* nu ca un mistic, ci cu aceeași nevoie și plăcere cu care un cunoscător al artei plastice ar alege pentru a se refugia săli de muzee în care sînt expuse picturile pline, de naivă pietate și frăgezime sufletească ale lui Hans Memling, Jean von Eyck sau Fra Angelico, fără să uite însă că în afara acestora și în spatele lui viața se desfășoară cu toate dramele ei.

Desigur, după cum obiectează Ovidiu Papadima (*op. cit.* p. 99) pentru Ion Pillat paradisul căutat rămîne cel al artei și poemele volumului nu sînt religioase. Criticul continuă confuzia asupra artificialității inspirației lui Ion Pillat, fără să ia în seamă faptul că pentru un poet cu o deosebită cultură, sensibilitate și discreție, limbajul plin de analogii cu opere plastice, literare și folclorice, este un mod indirect de a exprima trăirea unor drame generale sau conflicte sufletești proprii. Poezia citată de Ioan Adam, *op. cit.*, p. 227.

288 *Drumul Magilor*. Miorcani, 6 sept. 1924 (mss. 5076 B.A.R.S.R., pa 216-217 și mss. 5077 B.A.R.S.R., p. 205).
Gîndirea, IV (1924) nr. 2, 1 nov. p. 38-39.

Pe *Drumul Magilor* Ion Pillat nu pornește pentru a-și liniști sufletul în mistica ortodoxiei. El rămîne același om de cultură, rafinat și lucid, amator de data aceasta de prospețimea artei folclorice și care simte nevoia să redea puritatea interpretării primitive a artei creștine. (Ov. Papadima, *op. cit.*, p. 99). Adăugăm la acestea că episodul evanghelic devine propria călătorie a poetului pentru a regăsi peisajul natal.

Poemul citat de Bogdan-Duică în *Ion Pillat. Biserica de altădată*, în *Națiunea*, I (1927) nr. 99, 19 mai, p. 2-3). Ov.S. Crohmălniceanu, *op. cit.* p. 115).

289 *Spre schit*. București, 11 dec. 1923 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 218-219 și mss. 5077 B.A.R.S.R., p. 202)

- în mss. 5077 v. 6 *La rîul-n chei de munți scăpînd argintul viu*
(corectat definitiv)
- v. 10 *Și clopotelor vechi le cresc iar aripi mari*
(corectat definitiv)
- ” ” ” v. 11 *Să prindă în păduri, cu Sufletul în cumpeni*
(corectat definitiv)
- ” ” ” v. 12 *Pe călători-oprit la crucea din hotar*
(corectat definitiv)
- ” v. 13 *Dar carul povîrnit, la vale duce umbră*
(corectat definitiv)

Poemul citat de Romulus Dianu „*Ion Pillat: Biserica de altădată, poezii*, în *Rampa*, XI (1926), nr. 2619.

• Cristian Livescu observă că poemul este un alt drum în noapte în care poetul nu mai urmărește întoarcerea la locurile fericite ale copilăriei, în drumul spre schit el caută credințele unei umanități apuse, care rămîn de neînțeles pentru omul modern. El pornește cu nădejdea retrăirii unei simțiri purificatoare (*op. cit.* p. 137)

- 290 *Minăstire*, București, 13 feb. 1924 (mss. 5076 B.A.R.S.R. p. 220-221; mss. 5077 B.A.R.S.R., p. 203).

Glndirea, III (1924), nr. 12, 20 feb. p., 284.

Aplecarea lui Ion Pillat spre subiecte religioase — observă Ion I. Cantacuzino — nu este altceva decît tot o stabilire a legăturii cu trecutul și cu tradițiile strămoșești (*op. cit.* p. 386).

Tudor Vianu citează poemul pentru calitatea sa de a cuprinde multiple aspecte ale universului sensibil (*op. cit.*, p. 76)

Comentînd poemul și citînd versurile: *Pe culmi te tnălțai să împli-nești/Logodna cerului cu țara minăstire/*, prin care poetul exprimă legătura naturii eterne și divine cu sufletul popular, Cristian Livescu relevă că revenirea poetului în preajma lăcașului este manifestarea unei adînci necesități sufletești de a se elibera de temporalitate, de a-și regăsi sufletul de copil și „odihna în trecut”, încercare reușită exprimată în ultimele veri suri (*op. cit.* p. 138)

Poemul este citat și de Pușcașu Ioachim /Gyr Radu/ în *Ion Pillat: Biserica de altădată, poezii...*: Flamura, IV (1926), nr. 7.

- 291 *Arhondaricul*. București, 17—19 mai 1923. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 222-223; mss. 5077 B.A.R.S.R., p. 204).

Cugetul românesc, II (1923), nr. 4—5, apr.-mai, p. 303; *Cele trei Crișuri*, VII (1926), nr. 8-9, aug.-sept. p. 122.

în mss. 5077 v. 4. *Ce amețit de somn a împietrit în vis* (corect, def.)

Ion I. Cantacuzino comentează strofa a treia a poemului ca o întruchipare a ierarhiilor divine coborîte printre oameni (*op. cit.* p. 586). Același simbol al imaginilor este recunoscut și de Alexandru Dima (*Arta populară și relațiile ei...* p. 226)

Tudor Vianu se arată entuziasmat de poemele de idilă mînăstirească: *Minăstire*, *Arhondaricul* și *Toaca*, radiînd strălucite efecte de alb, argint și aur, conturate în linii diafane, dovedind calitățile de pictor al atmosferei și al luminii caracteristice lui Ion Pillat (*op. cit.*, p. 74).

Dincolo însă de talentul descriptiv, în acest poem, Ion Pillat ne comunică trăirea unui moment unic de plenară armonie de omul adăstat sub streșine cerești.

- 292 *Toaca*. București, noaptea de 6—7 mai, 1924. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 224—225; mss. 5077 B.A.R.S.R., p. 204).

Lumea. Bazar săptămînal, I (1924), nr. 8, 21 dec, p. 11; *Viața literară*, I (1926), nr. 21, 2 oct., p. 5.

în mss. 5077 v. 1 *Tăcerea e de piatră șt-un molid* (corectat în forma definitivă)

” ” ” v. 7 *Și-un înger ca un nor îndepărtat* (corectat în forma definitivă)

” ” ” v. 8 *Propriț de munți se-nalță alb în strană* (corectat în forma definitivă)

” ” ” v. 15 *Și-ascult în piept și-ascult pe schitul mut* (corectat în forma definitivă)

” ” ” v. 16 *Din lună cum mărgăritare plouă* (corectat în forma definitivă)

” ” ” v. 17 *A tale-s Doamne! a'ncepul să bală* (corectat în forma definitivă)

” ” ” v. 18 *Lung toaca ta cu inima-mi deodată* (corectat în forma definitivă)

Poezia este citată de T. Vianu în *op. cit...* p. 76.

Cristian Livescu consideră poemul ca unul din cele mai izbutite realizări ale liricii pillatiene, la înălțimea marilor reușite vizionare ale lui Blaga și Arghezi. Criticul revelă că decorul și atmosfera monahală nu sînt puse în slujba rugăciunilor și litaniiilor liturgice ci creării unei intimități cosmice, cuprinse între acoperișul bolții cerăști și natura a cărei nepăsare este îmblînzită de dialogul pe care poetul îl stabilește între elementele de peisaj, lăcașul și obiectele de cucernicie. În tăcerea și pacea desăvîrșită „de piatră” a nopții, o picătură de ploaie sparge oglinda timpului. Ritmul viu al inimii poetului se integrează ritmului ploii,

cufundându-se în palpitarea cosmică, asemuită metaforic unei toace dumnezeiești, (*op. cit.*, p. 141 — 142).

- 293 *Gingul*. București, 10-11 martie, 1923. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 226—227; mss. 5077, B.A.R.S.R., p. 200).
Gtndirea, II (1923), nr. 16-17, 5-20 apr., p. 229.
în mss. 5077 poemul dedicat lui Cezar Petrescu
„ „ „ v. 11 Și, buni, îl tot *feresc* de moară: vrăjitoare (corectat în forma definitivă).
„ „ „ v. 12 Ce-ncalecă pe rîu *oprindu-l* înspumat (corectat în forma definitivă)
„ „ „ v. 20 în mărtișor un *pic* strălucitor de cer (corectat în forma definitivă)

gtng = persoană care vorbește greu, gîngav. din lb.: slavă gongnavii
Dicționarul... Y>- 374.

Poezia citată de Romulus Dianu, *op. cit.*

Prin intermediul gușatului din sat ce trăiește în afara logicii, raționamentului și a lucidității, Ion Pillat creează un sistem direct, primitiv de simțire și transfigurare a naturii. Elementele ei personificate, binefăcătoare îl feresc de spaime, comunicarea dintre natură și ființa naivă stabilindu-se ca-n basme. (Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 140—141)

- 294 *Cozia*. București, 2 noiemb. 1925. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 228—229; mss. 5077 B.A.R.S.R., p. 207)
Universul literar, XLI (1925), nr. 51, 20 dec., p. 7; *Coslnzeana*, X (1926), nr. 33, 15 aug., p. 326.
în mss. 5077 v. 19 în *noaptea*.....
„ „ „ v. 23 *Sau poate*.....

Motivul minăstirii Cozia a cărei siluetă se oglindește pe tremurul apei Oltului, din poezia lui Gr. Alecsandrescu (*Umbra lui Mircea la Cozia*), este reluat de Ion Pillat pentru a figura — de data aceasta — dăinuirea trecutului în permanența reflectării monumentului pe valurile Oltului în continuă trecere... (Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 146)

Dumitru Micu atrage atenția asupra cucerniciei și delicatei elevații cuprinse în versurile ultimei strofe a poemului (Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 479).

- 295 *Monahul la capre*. București, 8 apr. 1926 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 230—231) *Năzuința*, V (1926), nr. 4—5, apr.-mai, p. 18; *Propilee literare*, I (1926), nr. 9-10, 1 aug., p. 40.

Pompiliu Constantinescu găsește poemul făcut după o rețetă farmaceutică, monahul nefiind altceva decît un sfînt Antoniu, „naționalizat de circumstanță” (*op. cit.*, p. 374)

Dumitru Micu afirmă că unpl din tablourile cele mai fin pictate, este cel cu monahul păzind caprele și încercat de ispite, (*op. cit.* p. 479).

Cristian Livescu descoperă însă tîlcul din anecdoticul bucolic al poemului. Aparent poetul nu intenționează să sugereze sublimarea elementelor și trăirilor naturale în „cuceriri” vizionare. Dar, păcatul săvîrșit de monah, în pacea și frumusețea edenică a peisajului îndepărtat de frămîntarea lumii, figurează imposibilitatea omului de reintegrare în starea paradiziacă, (*op. cit.*, p. 144—145).

Poezia citată de Ioan Adam, *op. cit.*, p. 227.

- 296 *îngerul*. București, 8 apr., 1926 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 233-234; mss. 5077, B.A.R.S.R., p. 209).
Poezia citată de Dumitru Micu în *op. cit.*, p. 479.

- 297 *Biserica de altădată*. Miorcani, 15 sep., 1925 (mss. 5076 p. 313—314, mss. 5077 B.A.R.S.R., p. 206).
Flamura, III (1925), nr. 7—8, oct.-nov., p. 197; *Suflet românesc*, I (1925), nr. 4, 1 nov. p. 71; *Viața literară*, I (1926), nr. 21, 2 oct., p. 5; *Falanga*, I (1927), seria 2, nr. 14, 12 feb., p. 2.

Povestea Maicii Domnului

- 298 *Rugă ca să încep*. Tekirghiol-Movilă, 8 iunie, 1925 (mss. 5076) B.A.R.S.R., p. 236-238)
Flamura, III (1925), nr. 1, sep. p. 2—3; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 19, 9 mai, p. 2; *Suceava*, I (1939), nr. 64, 20 mar., p. 2.

Referindu-se la ultimile două strofe ale poeziei, Ovidiu Papadima accentuează felul în care poetul se pregătește pentru începerea poemului Povestea Maicii Domnului, asemenea iconarilor și pictorilor primitivi reculegîndu-se pentru a realiza o stare de liniște interioară. Criticul asemuie multe din poemele ciclului icoanelor pe sticlă, al căror stil naiv este transpus deliberat și oarecum artificial în poezie (*op. cit.*, p. 110). în primele strofe însă Ion Pillat își exprimă aspirația de a căpăta duhul și simțirea celor ce brodează iile sau țes chilimurile, graiul colindelor din bătrîni, arta încondeierii ouălor de Paște iar cuvîntul său să fie... *cum e*

la noi | Lumina pe pământ cu plopi și dealuri moi. El nu se limitează deci la starea de har a iconarilor, căci invocă duhul inspirator al întregii arte folclorice românești. Poetul are așadar în sufletul său un fond de inspirație mult mai larg și nu numai schemele iconografice ale picturii tradiționale bisericești figurînd legende apocrif.

Poezia citată de Z. Ornea, *op. cit.*, p. 582.

- 299 *Nașterea*. București, 22 mai 1925. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 239—241), *Flamura*, III (1925, nr. 6, iun., p. 3; *Sufletul românesc*, I (1925), nr. 1, 15 sept., p. 3; *Universul*, XLII (1926), nr. 19, 9 mai, p. 2.

În fond poemul cu *Nașterea Măriei* este închinat unui copil nelegitim, misterul nașterii sale fiind închipuit a fi fost provocat de o floare scuturată dintr-un pom al raiului, celebrare transmisă de o legendă din Bucovina (Minăstirea Humor) și înregistrată în apocrife: *Viețile sfinților* pe luna septembrie.-

Alexandru Dima recunoaște în primele trei strofe povestea despre tristețea Anei și a lui Ioachim de a nu avea copii. Retrasă în singurătate pentru a se ruga, Ana vede plutind o frunză de păr pe care o sărută și o pune în sân rămînînd însărcinată. (S. Fl. Marian, *Legendele Maicii Domnului*, Buc. Ed. Academiei Române, 1904, p. 11). În poezia sa Ion Pillat a transformat frunza de păr într-o petală de floare. (Al. Dima, *Zăcămintele folclorice în poezia noastră contemporană...*, p. 23; idem: *Izvorul folcloric al poeziei religioase a lui Ion Pillat...*, p. 3—4).

Ovidiu Papadima scoate în evidență autohtonizarea legendei. Ioachim este evocat ca un moș în portul nostru de la țară, iar Ana este surprinsă în livadă, cu furca-n briu, ei fiind, ca atîtea din personajele basmului românesc, îndurerăți că nu au copii. Miracolul nașterii este sugerat cu mijloace lipsite de mister. Scena nașterii nu se petrece în intimitatea unei încăperi ci în natură, în plin soare. (*op. cit.*, p. 111).

Cristian Livescu accentuează plasarea familiei mitice pe malul Rîului Doamnei, ținut de unde se trage și neamul dinspre mamă al poetului și atrage atenția asupra versificării rafinate a poemului (*op. cit.*, p. 150).

Poemul citat de Cornel Regman, *op. cit.*, p. 698; Dumitru Mîcu în *op. cit.*, p. 480; Z. Ornea, *op. cit.*, p. 583.

- 300 *Copilăria*, București, 23 mai 1925 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 242—243) *Flamura*, III (1925), nr. 6, iun. p. 166—167; *Suflet românesc*, I (1925), nr. 1, 15 sept., p. 3—4; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 19, 9 mai, p. 2.

v. 2: *opreag* = fotă de care atîrnă fire groase de diferite culori, lb. sb, *opreag* (*Dicționarul...*, p. 629)

v. 6: *toloacă* = pășune, izlaz pentru vite, diij lb, ucr. *tolaka* (*Dicționarul...* p. 960) .

Poemul citat de Romulus Dianu, *op. cit.* Ov. S. Crohmălniceanu remarcă fetița prezentată ca o țărăncuță, pascînd miei pe „toloacă”. Cristian Livescu completează observația despre autohtonizarea legendei prin faptul că elementele de sacru din copilăria Măriei sînt localizate în viața satului, (*op. cit.* p. 150)

- 301 *Juruirea*. București, 23 mai, 1925 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 244—246) *Flamura*, III, (1925), nr. 6, iun., p. 167^168; *Suflet românesc*, I (1925), nr. 1, 15 sept., p. 4—5; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 19, 9 mai, p. 2. Față de versiunea din B.A. (1926), în E.D.II au fost schimbate între ele versurile: 21 în locul lui 23 și 23 în locul lui 21,

Poezia citată de Romulus Dianu, *op. cit.*; Cristian Livescu,; *op. cit.*, p. 151.

- 302 *Buna-Vestire*. Tekirghiol-Movilă, 7 iunie, 1925 (mss. 5076 B.A.RIS.R., p. 247-24*8).

Flamura, III (1925), nr. 6 iun., p. 168; *Sufletul românesc*, I (1925), nr. 1, 15 sept., p. 5; *Ritmul vremii*, fl (1926), nr. 5, mal,"p. 155; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 20, 16 mai, p. 2.

Poezia citată de Bogdan-Duică, *op. cit.*, și de Tudor Vianu, *op. cit.*, p. 76.

- 303 *Iosif teslarul*. Tekirghiol-Movilă, 7 iunie, 1925 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 249-250).

Flamura, III (1925), nr. 6, iun., p. 168—169; *Suflet românesc*, I (1925), nr. 1, 15 sept., p. 6; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 20,16 mai, p. 2.

Ovidiu Papadima parafrazează conținutul poeziei și atrage atenția asupra laicizării episodului (*op. cit.*, p. 112).

- 304 *Nașterea Domnului*. Miorcani. început 8 iunie, sfîrșit 14 iulie 1925 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 251-258)

Suflet românesc, I (1925), nr. 1, 15 sep., p. 6—10; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 20, 16 mai, p. 2; *Viața literară*, I (1926), nr. 14, 22 mai p. 4; *Albina*, X X V (1926), nr. 45-52, 15-31 dec, p. 591—595. *Amicul poporului — Calendar pe anul 1939 — Sibiu, LXXXIX (1939)*, p. 107—108; *Calendarul săteanului pe anul 1939 — Sibiu, XLVIII (19,39)*, p. 89—90.

Poetul înseamnă sub titlul poeziei: „După o legendă populară”, v. 106: *Ispas* = numele unei sărbători creștine ortodoxe, înălțarea Domnului, din lb. slav. *supasu* „mîntuitor” (*Dicționarul...* p. 443;

v. 133: *alduiți* = binecuvîntați, din lb. magh. *aldani* (*Dicționarul...* ediția din 1958 p. 19)

v. 167: *chitelin* de la *a chiti* = a socoti, a potrivi (*Dicționarul...*, ediția din 1975 p. 148)

Poezia citată de Bogdan Duică, *op. cit.*; Z. Ornea, *op. cit.*, p. 583.

Alexandru Dima semnaleză dintru început procedeele inspirate direct din poezia populară: măsura, ritmul, rimele în genitiv singular și nominativul plural, adaptarea lingvistică, „Vifleim” în loc de Betleem. Apoi, în dezvoltarea epică a baladei intervin tot mai vădit influențele folclorice. De pildă descrierea drumeților pare un ecou al unei colinde din Biharia (citată FI. S. Marian, p. 69, în culegerea sa, *Legendele Maicii Domnului*). În versurile exprimînd dorința Maicii Domnului să nască sub plopii, care' însă o neliniștesc prin continua tremurare a frunzelor, recunoaște ecoul unei colinde din comuna Strîmbu-Transilvania și a unei colinde din Bucovina culese de Marian (*op. cit.*, p. 60), din care poetul pare să-și fi inspirat și blestemul Măriei. În versurile povestind, despre încercarea Maicii Domnului de a naște în staulul oilor. În grajdul cailor, găsindu-și pînă la urmă liniștea în ocolul boilor blînzi — care o încălzesc cu răsuflarea lor — criticul regăsește de asemenea motive din colinde amplificate și cizelate. (Alexandru Dima, *Izvorul folcloric al poeziei religioase a lui Ion Pillat*, p. 5—6)

Poezia citată de Bogdan-Duică (*op. cit.*), Aurel Rău (*op. cit.*, p. XVIII), Pompiliu Constantinescu, (*op. cit.*, p. 373), de Ov. S. Crohmălniceanu (*op. cit.*, p. 115), Cristian Livescu (*op. cit.*, p. 151).

305 *Steaua*. Miorcani, 21 iulie, 1925. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 259—260) *Suflet românesc*, I (1925), nr. 2, 1 oct., p. 36; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 21, 23 mai, p. 8; *România nouă*, XII (1944), nr. 88, 22 dec, p. 7.

306 *închinarea Magilor*. Miorcani, 22 iulie, 1925. (mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 261—262)

Suflet românesc, I (1925), nr. 2, 1 oct..., p. 36—37; *Universul literar* XLII (1926), nr. 21, 23 mai, p. 8.

Poemul sugerează comentarii contradictorii. Astfel, lui Pompiliu Constantinescu i se pare că de data aceasta poetul uită să naționalizeze

acțiunea (*op. cit.*) p. 373), pe cînd Eug. Pohonțu constată nepotrivirea dintre elementele locale și evenimentul biblic evocat (*op. cit.*, p. 139).

Pentru Cornel Regman, *închinarea magilor* „este povestită cu magistral efect de culoare locală” (*op. cit.*, p. 698), iar lui Ovidiu Papadima, „cei trei crai” în veșminte împărătești, îi apar „hilari” ca în teatrul popular (*op. cit.*, p. 112)

Dumitru Micu (*op. cit.*, p. 480), Ov. S. Crohmălniceanu (*op. cit.*, p. 115) și Ovidiu Papadima se opresc asupra gestului superstițios al Măriei de a acoperi cu marama obrazul copilului pentru a nu fi deocheat de crai. Poezia pomenită de T. Vianu (*op. cit.*, p. 77).

307 *Maica și Pruncul*. Miorcani, 27 iulie, 1925. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 263—264).

Suflet românesc, I (1925), nr. 2, 1 oct., p. 37—38; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 21, 23 mai, p. 8; *Calendarul gospodarul pe anul 1929*, București, 1929, p. 91.

Ovidiu Papadima comentează poezia cu gîndul, totuși, la scenele cu adorarea pruncului din tablourile Renașterii europene, care o arată pe Maica Domnului, ca o mamă tînră și frumoasă privindu-și extaziată copilul. În singurătatea nopții, sfîșiată de lătratul clinilor, și în timp ce băiatul se joacă liniștit, Maica își șterge ochii înlăcrimați, cu sufletul greu de relele presimțiri, provocate de țigancă ce a dat cu ghiocul, despre norocul copilului, (*op. cit.*, p. 113). Într-adevăr tablourile lui Rafael Sanzio o arată pe Fecioara fericită, în grădină, privind fără griji, pe copilul Christos jucîndu-se împreună cu Sf. Ion, copil și el. Există însă și o altă idee reprezentată de Sandro Boticelli și de Leonardo da Vinci, primul arătînd-o pe Madona adorîndu-și copilul cu ochii plini de tristețe. În faimosul său desen neterminat, de la *National Galerie* din Londra, Leonardo o închipuie pe Măria în brațele Anei, mama sa, privind pe cei doi copii jucîndu-se la picioarele ei. Dar în timp ce Fecioara se apleacă dulce asupra lor, expresia Anei transmite că ea cunoaște din profesiei drama ce va trebui să se întîmple. Ideea de a reprezenta tristețea Măriei este foarte veche. Pictura bizantină — în interpretarea creștină orientală — o arată pe Măria în scena *Nașterii* tristă și obosită privind femeile care îmbăiază pruncul. Ion Pillat laicizează cu totul episodul, evocînd neliniștea unei maici ce mai crede în superstiții și descîntece.

Poezia citată de Pompiliu Constantinescu (*op. cit.*, p. 373) și de Dumitru Micu (*op. cit.*, p. 480), care se opresc deopotrivă la pretextul superstiției; Z. Ornea, *op. cit.*, p. 583.

308 *Bejenie*. Miorcani, 23 iulie, 1925. (mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 265—266). *Suflet românesc*, I (1925), nr. 2, 1 oct..., p. 38; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 21, 23 mai, p. 8; *Viața literară*, I (1926), nr. 15, 19 mai, p. 4.

Pompiliu Constantinescu arată că poezia care vrea de fapt să evoce *Fuga în Egipt*; mută bejenia în Ardeal și este străbătută de un fals misticism (*op. cit.*, p. 373). De fapt poetul folosea episodul legendei ca metaforă pentru refugiul în Ardeal provocat de cotropirile turcești. De asemenea Ov. S. Crohmălniceanu semnaleză că Sfânta Familie nu fuge în Egipt de teama lui Irod, ci în Ardeal, „fiindcă au dat turcii”. (*op. cit.*, p. 116)

Poezia citată și de Ovidiu Papadima în *op. cit.*, p. 113.

309 *Despărțirea*. Miorcani, 31 iulie, 1925. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 267—268)

Suflet românesc, I (1925), nr. 2, 1 oct., p. 38; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 22, 30 mai, p. 2.

În poezia *Despărțirea*, Tudor Vianu atrage atenția asupra modului indirect al poetului de a sugera prin intermediul îngrijorării Măriei, tristețea lui Iisus care-și presimte, sfârșitul. Drama christică este unită cu aceea a dezrădăcinării. Înainte de plecarea „la oraș”, a fiului, (simbolizând, de fapt, *Intrarea în Ierusalim din evanghelie*) Maria îl ospătează pentru ultima oară cu pâine și cu vin, ca într-o premergătoare *Cina cea de taină*, dar ea este cu sufletul înecat de neliniștea ce i-o provoacă melancolia acestuia înainte plecării. (Tudor Vianu, *op. cit.*, p. 78).

Cornel Regman observă că Iisus „e un fel de Avram Iancu rustic”. (*op. cit.*, p. 698).

Ovidiu Papadima remarcă, la fel ca Vianu, faptul că drama plecării „la oraș „la școală” este descrisă ca într-o poezie de Octavian Goga, dar face observația că în afară de acest conflict sufletesc, suferința este prefigurată de crucea ferestrei a capei umbră se profilează pe zid. (Ov, Papadima, *op. cit.*, p. 113).

Poezia citată și de Dumitru Micu în *op. cit.*, p. 480 și de Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*, p. 116, care reține amănuntul local că Iisus o trimite pe maică-sa să împrumute asinul popii din sat, pentru a putea pleca.

310 *Rusalii*. Miorcani, 24 iulie, 1925. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 269-270). *Suflet românesc*, I (1925), nr. 2, 1 oct., p. 39-40; *Universul literar* XLII (1926), nr. 22, 30 mai, p. 2.

Aurel Rău dă ca exemplu poezia *Rusalii* pentru tehnica „mimat primitivă” cu care poetul, zugrăvește mediul autohton și consideră că

poezia „se reclamă nu atât citită cât privită”. (Aurel Rău, *op. cit.* p. XXVIII).

Ovidiu Papadima remarcă greșeala poetului că a confunda *Intrarea în Ierusalim*, subiectul de fapt al poeziei, cu Rusaliele (a 50-a zi după înviere). Sărbătoarea este descrisă ca o zi de hram, Ierusalimul devenind un târg de munte, la poalele Pietrii graiului cu procesiunea țăranilor porniți spre sărbătorirea schitului. Doar Iisus călare pe asin amintește de vechea iconografie. (Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 113).

Cristia Livescu apreciază poezia a cărei prospețime se datorează faptului că peisajul se include ariei sufletești a poetului. (Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 152). Poezia citată de Z. Ornea, *op. cit.*, p. 583.

311 *Jalea*. Miorcani, 8 aug. 1925 (mss., 5076, B.A.R.S.R., p. 271).

Suflet românesc, I (1925), nr. 3, 15 oct. p. 48—49; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 22, 30 mai, p. 2.

Alexandru (Dima) asociază episodul Maicii Domnului, sfînd de vorbă cu rîndunica ce povestește răstignirea fiului său, cu a lira variantă a legendei culeasă de Florea Marian la mînăstirea Humorului în Bucovina, în legenda, în proză, însă, împăratul păsărilor chema un ciocrlan să vestească Măriei moartea fiului. Apariția broaștei, care pentru a o consolă pe Maică îi povestește propria-i nenorocire, de a-i fi fost ucisă cei 8 fii, i-a fost inspirată poetului de a 10-a variantă a legendei culească la Gura Humorului.; (*Izvorul folcloric...*, p. 6—7):-

Tudor Vianu (în *op. cit.*, p. 78) ca și Ovidiu Papadima (în *op. cit.*, p. 114), observă că ori de câte ori intensitatea sentimentului pștecovîrșitoare poetul folosește versul popular, simplu și ingenuu.

Poezia citată și de Eug. Pohonțu în *op. cit.*, p. 140.

312 *Bocetul*. Miorcani 29 iulie, 1925. (mss. 5076, B.A.BLS'R., p. 275-278) *Suflet românesc*, I (1925), nr. 3, 15 oct., p. 59—51; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 22, 30 mai, p. 2.

Alexandru Dima, dînd ca exemplu cîteva versuri dintr-uu Bocet din Năsăud-Ardeal, afirmă că poemul transcrie o seamă de versuri din bocetele noastre populare (A. Dima, *op. cit.*, p. 7—8).

Tudor Vianu consideră că „*Bocetul* Măriei la moartea fiului, redat în elementele românești ale poeziei populare este chipul de receptare al creștinismului de către țăranul nostru” (*op. cit.*, p. 78).

Aurel Rău: pentru a întări, larîndul său, dorința poetului de a da fabulației ambianța autohtonă, citează versuri din *Bocetul*, transpuneri de poezie populară care păstrează întru totul inflexiunea, doinei (Aurel Rău, *op. cit.*, p. XXVIII).

Ovidiu Papadima consideră că amplificările și comentariile adăugate de poet schemei poeziei populare respective, diluează substanța poeziei. De asemenea criticul este împotriva modului, în care, acesta a înrămat, riguros, fiecare strofă, de cele două versuri de plîngere și de chemare. (Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 115).

Cornel Ungureanu citează din Mikel Dufrenne o serie de considerații despre poetul-artizan și anume: „Bardul care improvizează s-a supus unei discipline îndelungate ca im bun meseriaș al limbajului și mișcarea căreia i se încredințează nu pare spontană decît cu prețul muncii ca cea a dansatorului. (*Poeticul*, Editura Univers, 1971, p. 135 și următoarele), în consecință sonoritatea monotonă a aceluiași versuri, repetate la intervale regulate, au ca scop exorcizarea durerii, întreaga construcție, conferind poemului *Bocetul* calitatea de piesă antologică. „îndărătul său e *Miorița* și registrul neîncetat aluziv al poetului descoperă între ritmurile populare, zone de lirism pur”, citează: strofa V-a (Cornel Ungureanu, • *Ion Pillat. Poezii. Postfața la Antologie*, p. 282). Poezia citată de Eug. Pohonțu, *op. cit.*, p. 140; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 228.

- 313 *Adormirea*. Miorcani, 4 aug. 1925. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 279—281) „*Suflet românesc*, I (1925), nr. 3, 15 oct., p. 51—52; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 23, 6 iun., p. 2. ,

Ovidiu Papadima consideră că poetul reușește să redea liniștea interioară cu care — omul integrat în viața folclorică — așteaptă moartea. Dacă substanța poeziei este folclorică, realizarea artistică este aceea a poeziei culte. (*op. cit.*, p. 116).

- 314 *Înălțarea*. Miorcani, 4 aug. 1925 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 282—283) *Suflet românesc*, I (1925), nr. 3, 15 oct., p. 52; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 23, 6 iun., p. 1; *Grai moldovenesc, îl* (1933), nr. 14—16, iun.-aug., p. 86.

... Perpessicius caracterizează poemul *Înălțarea* ca „un fuior de jertfă luminoasă înălțată la ceruri din brazda pămîntului românesc, după „cum întreaga poezie trebuie privită ca un prinos al poetului”, (*op. cit.*, p. 209).

Alexandru Dima face observația că poeții dau îndoitului colorit al flăcărilor o deosebită semnificație, acestea semnăind — după credințele folclorice — existența unei comori. Pillat se servește de acest efect pentru a sugera comoara *înălțării* (Al. Dima, *Arta populară și relațiile ei...*, p. 240).

- 315 *Mreața*. Miorcani, 4 aug. 1925 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 284-288; *Suflet românesc*, I (1925), nr. 3, 15 oct., p. 52—54; *Universul literar*, XLII (1926), nr. 23, 6 iun., p. 2.

mreață = plasă de prins pește (var: mrăjă), din lb. slavă *mreză*. (*Dictionar...* p. 572)

v. 45: *scobar* = pește de râu lung de 15—20 cm., cu botul proeminent, verde cenușiu pe spate și alb pe laturi și pe burtă care trăiește în grupuri mari; lb. bulgară, *skobar* (*op. cit.*, p. 839)

Cornel Regman apreciază în acest poem „înfățișarea delicioasă” a prezentării „Judecății din urmă care pare a fi fost inspirată de pictura rustică a unei bisericuțe maramureșene, scena se află reprezentată pe peretele de răsărit al pridvorului, în timp ce pe peretele de apus, Dumnezeu și Sfîntul Duh sînt închipuiți stînd de vorbă ca niște țărani, despre muncile de pe pămînt (*op. cit.*, p. 699).

Alexandru Dima comunică legenda, culeasă în Bucovina și Moldova, care povestește despre mila fără margini a Măriei. La „Judecata din urmă”, după osîndirea păcătoșilor, ea aruncă în iad, de trei ori năvodul, pentru a-i salva pe cei ce se prind în el (*op. cit.*, p. 7).

Ov. S. Crohmălniceanu apreciază simplitatea derutantă a apelului la salvarea divină (*op. cit.*, p. 116).

Pe cînd Ovidiu Papadima (*op. cit.*, p. 138) își continuă teoria despre acest volum care ar fi doar rezultatul mimării Poveștii sfînte de către un rafinat citadin, iar raiul descris în primele versuri ale poemului nu este decît o icoană pe sticlă contemplată de un orășean, Cristian Livescu prin exemplul aceluiași versuri, divulgă intenția întregului volum BISERICA DE ALTĂDATĂ „de a consacra, ca tărîm mitic, ținutul Muscelului”: *Vezi, raiul e o casă din Muscel j Tot prin livezi de stele sui la el.* (*op. cit.*, p. 373) Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 171; Z. Ornea, *op. cit.*, p. 584; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 228.

Chipuri pentru o evanghelie

- 316 *Năvodul*. Miorcani, 10 sept. 1925. *Universul literar*, XLII (1926).

Poezia citată de Tudor Vianu, *op. cit.*, p. 80 și Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 146. Ambii critici accentuează situarea pildei biblice în spațiu pontic-danubian, pescarul fiind un lipovean bărbos din Jurilovca.

Poezia citată de Eug. Pohonțu, *op. cit.*, p. 140.

317 *Smochinul neroditor*. Miorcani, 10 sept., 1925, (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 290-291)..

Universul literar, XVII (1926), nr.12, 21 mat., p. 4; *Viața literară*, I (1926), nr./21, 2 oct., p. 5u.

Pompiliu Constantinescu citează poezia pentru a exemplifica nota bucolică și elegiacă a ciclului care mai păstrează ceva din fibra reală de poezie a autorului (*op. cit.*, p. 374).

Poezia citată de T. Vianu, *op. cit.*, p. 80 și Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 446, jJentru a scoate în evidență că de data aceasta decorul parabolii este Balticul.

Poezia citată de Eug. Pahonțu, *op.,cit.*, p. 140.

318 "*Oaia cea pierdută*. Miorcani, 11 sept., 1925.

Universul literar, XLII (1926), nr. 28, 11 iul., p.'2.'

Tiodor Vianu (în'op; *cit.*, p. 80) Cristian Livescu (în *op. cit.*, p.164) scot în evidență localizarea parabolei: oaia cea pierduta este regăsită într-o văgăun? din Cara-Su, iar Ov. S. Crohmălniceanu (în *op. cit.*) reproduce versurile caTe dau pildei, ca fundal, încântătoarea priveliște dobrogeană.

v. 3: *șovarul* = 1. nume dat mai multor plante: a) plantă acvatică ... cu frunze ,plutitoare și cu fructe în ,formă de măciucă, b) papură;
2. Fîn cu mult rogoz; lb. ucr. *siivar*; lb. sb. *svar* (*Dicționarul...* p. 929)

319 *Fiul risipitor*. Jucurești, 2u dec. 1925 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 292—293.)

Universul literar, XLI (1925, nr. 52, 27 dec. p. 8).

v. 4: *bălabăcînd* = de la *bălăbănînd*, a se mișca dintr-o parte într-alta și de la *bălăcînd* a se scâlta în apă.

320 *Semănătorul*. Miorcani, 12 sept. 1925 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 294—295).

Universul literar, XLII (1926), nr. 8, 21 feb., p. 4.

v. 3 *dudău* = cucută, buruieni, bălării (*Dicționarul...*, p. 284);
bozii = plantă erbacee cu miros neplăcut (*Dicționarul...*, p. 95)

Cristian Livescu se oprește asupra localizării acțiunii parabolei, undeva la poalele munților Dobrogei (*op. cit.*, p. 146).

321 *Bunul Samarinean*. Miorcani, 15 sept., 1925 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 296-297)

Universul literar, XLII (1926)* nr. 10, 7 mar., p. 4.

Cristian Livescu parafrazează astfel autohtonizarea parabolei, acțiunea se petrece în codrii Vlăsiei, unde neguțătorul în drum „de pe la bălciuri cu chimurul plin” e prădat de tâlhari și salvat de un „clăcaș sdrênțos” (*op. cit.*, p. 146).

Poezia citată de Eug. Pahonțu (*op. cit.*, p. 140)

Morții

323 *Morții*. (în voi. BISERICA DE ALTĂDATĂ exemplarul autorului, se află însemnarea: Publicată în „*Năzuința Românească*, An. V, No. 2, din februarie, 1926, Craiova). (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 298-311). *Năzuința*, V (1926), nr. 2, feb., p. 34—38.

v. 90: *pripor* = coastă de deal sau de munte, pantă abruptă, povîrniș (*Dicționarul...* p. 745)

v. 104: *ortac* = tovarăș de muncă, de drum, camarad. în lb. turcă *ortak* (*op. cit.*, p. 636)

v. 117: *păcurar* = păstor, cioban (*op. cit.*, p. 663)

v. 131: *trăgănat* = de la trăgănat

Poezia citată de Bogdan-Duică, *op. cit.*

Tudor Vianu caracterizează succint ciclul: o evocare a uriașei armate a dispăruților dintr-un sat românesc „ca un simbol al puterii lui trasă din strădania atîtor înaintași”, (*op. cit.*, p. 79—80)

Alexandru Dima descoperă că poezia are ca fundament credința populară în revenirea pe pămînt a morților care părăsesc mormintele și petrec pe la casele lor pînă în a 7-a sau a 9-a zi după Rusalii. Criticul recunoaște calitatea lui Ion Pillat de a fi asimilat tehnica versului popular și a-1 fi valorificat cu-maximum de efect poetic. (Al. Dima, *Izvorul folcloric al poeziei religioase a lui Ian Pillat...*, p. 8).

Poezia citată de Ioan Adam, *op. cit.*, p. 228.

Atragem atenția că în varianta *Cîntec în noapte*, poem care face parte din volumul AMĂGIRI, scris la Florica, la 27 iunie 1909, (vezi voi. I, p. 358) Ion Pillat, într-o noapte de toamnă tîrzie, închipsea defilarea morților dragi, reveniți parcă aieva, *cei mici în frunte cu ochi mari... și după ei / mai gînditori pășeau cei mari*/. Acele frumoase versuri nu au fost pierdute, ideea lor formează simburile poemului de față amplificat și avînd ca fundament eresurile populare.

LIMPEZIMI (1927)

Datarea poemelor este reprodusă după cum a fost notată de Ion Pillat în exemplarul său personal: LIMPEZIMI, Craiova, Scrisul Românesc, ediția bibliofilă, nr. 101.

Poemele au fost republicate în volumul PASĂREA DE LUT.

323 *Limpezimi*. Miorcani, 5 aug., 1926 (Aceeași datare în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 4).

Universul literar, XLII (1926), nr. 42, 17 oct., p. 6.

în mss. 5076 v. 1 La *coțutura* drumului *din deal* de-ajung (corectat în forma definitivă)

în mss. „ v. 9 Și *freământul* cel proaspăt de arini (corectat în forma definitivă)

„ „ „ v. 11 în *suflet* de-acum *Iți* va cînta (corectat în forma definitivă)

Cornel Ungureanu observă că titlul poeziei, dat și întregului volum îl folosise și scriitorul belgian Albert Mockel. (*op. cit.*, p. 284)

Este vorba de volumul de poezii *Clartes*, apărut la Paris în anul 1902].

324 *Moara uitată*. București, 29—30 martie, 1924 (Aceeași datare în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 5).

Gîndirea, III (1924), nr. 1, mar., p. 342.

v. 13: *măcăleandru*, măcălendri = pasăre mică cu spinare cafenie și gușa roșiatică (*Dicționarul...* p. 529)

Redescoperind vechea moară uitată pe malul apei și năpădită de vegetația pădurii, devenită ea însăși un element al naturii înrădăcinat în vremuri și deci simbol constant al duratei, poetul își exprimă dorința de a fi asemenea morii, retras și eliberat în contopirea ființei sale cu natura. (Ion I. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 582). În această poezie Aurel Rău simte bucuria poetului de a regăsi bătrîna moară, un fel de Moară a lui *Călifar*, mai blajină însă, devenită prielnică pentru cuiburile pasărilor pădurii (în *op. cit.*, p. XXIX)

325 *Pluta*. București, 13 mai, 1923. Pe o impresie mai veche din Călimănești (Aceeași datare în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 6).

Gîndirea, III (1923), nr. 1—2, 5 și 20 mai, p. 21. *Clipa*, I (1923), nr. 4, 10 iun., p. 6 (Reprodusă din *Gîndirea*).

326 în *pădure*. București, 30 april., 1925. (Aceeași datare în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 7)

Flamura, III (1925), nr. 5, mai, p. 143

în mss. 5076 v. 1 De sui, prin cîea-n..'. . . . .

„ „ „ v. 5 De ții mereu *cărarea* sub frunziș (corectat în forma definitivă)

Comentînd ultima strofă a poemului, Ion I. Cantacuzino concludă că la Ion Pillat subordonarea și contopirea cu firea sînt atît de puternice încît chiar temele erotice'— deși rare — iau înfățișarea unor aspecte ale naturii. (*In op. cit.*, p. 582).

327 *Piersicul*. 11 ian. 1925. (Aceeași datare în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 10, unde se înseamnă că poemul a fost conceput la Florica).

Flamura, III (1925), nr. 2, feb., p. 52.

în mss. 5076, v. 12 Aerian *stînd locului* în sbor (corectat în forma definitivă)

328 *Proiect de templu*. București, 9 ian., 1926 dar concepută la Florica (Aceeași datare în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 11 unde se află dedicația: „Pentru G.M. Cantacuzino, arhitect”, dedicație la care se renunță la publicarea în volum).

în *Adevărul literar și artistic*, VIII (1927), nr. 333, 24 apr., p. 8, dedicată lui G.M. Cantacuzino.

în mss. 5076, sub titlu, se află lămurirea: „Colonadă și altar”.

În *Proiect de templu*, Tudor Vianu observă sinteza de plastică grecească și românească realizată în versuri desăvîrșite. Poetul își exprimă impresia de a vedea în coloanele zvelte cu capiteluri corintiene „împletite în lumină” siluetele de fărânci, purtînd ulciorul pe cap. În poeziile mai vechi, Grecia lui Pillat era ori aceea preclasică a centaurilor — a însoțirii dintre om și animal — ori aceea a ^decadenței alexandrine (*Hermafroditul*, *Cythera*). Începînd cu LIMPEZIMI elenismul în viziunea lui Pillat tinde spre miezul veacurilor clasice cu toată simplitatea, măsura și armonia lor (*op. cit.*, p. 82—83).

329 *Hanul cu rîndunici*. Miorcani, 3Q.iulie, 1926. (Aceeași datare în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 12-13).

Gîndirea, VII (1927), nr. 5, mai, p. 177

în mss. 5076 v. 1 Han *uitat* la drum de țară, han cu strașina-re afară (corectat în forma definitivă)

„ „ „ v. 3 Cărăușii cu chervanul cari pe vremei își uitaU (*vin-deau*) banul (corectat în forma definitivă)

- »' . „ „ v. 6 Cu *pustiul* în gîrlici (corectat în forma definitivă)
- » „ „ v. 9 Te-a uitat de-o viață drumul, *seara* nu mai suie fumul (corectat în forma definitivă)
- » „ „ v. 10 *Qspeiei (toamnei noastre) pe al tău* hotar, (corectat în forma definitivă)
- » „ „ v. 21 Ca să-mi fii — han vechi — tovarăș să adorm *la stnu-ți* iarăș (corectat în forma definitivă)
- » „ v. 23 *Pretutindenii* numai soare: nici-un om, dar prind să sboare (corectat în forma definitivă)
- v. 3: *chervan* = (învechit) car mare pentru transportul mărfurilor și al oamenilor (*Dicționarul...*, p. 144)
- v. 4: *bărdacă* = (popular) cană mică de pămînt cu toartă din care se bea apă, lapte (*op. cit.*, p. 79)
- v. 6: *gtrlici* = încăpere strîmtă care formează intrarea într-o pivniță (*op. cit.*, p. 375)
- v. "11: *povarnă* = instalație rudimentară pentru fabricat rachiu sau spirt (*op. cit.*, p. 729)
- în poemul *Hanul cu rindunici*, poetul evocă vremuri de poveste (Aure!Rău, *op. cit.*, p. XXIX).
- ii Poemul citat și de Ovidiu Papadima în *op. cit.*, p. 136.
- Cristian Livescu revelă abundența interioarelor primitoare din volumul LIMPEZIMI. Hanul părăsit, echivalent al *casei amintirii* este un nou sediu oniric de reîntoarcere spre trecut cu scopul „de a recupera ceva din sacralitatea unei lumi pe cale de dispariție”. Deosebirea este că în tSmp ce *Hanul și Camarade fructe* sînt locuri închise, bîntuite de ispite, *Casa amintirii* este „refacerea în stare pură a unui paradis imemorial”. (în *op. cit.*, >. 222—223)
- 330 *Casa cu liliac*, Miorcani, 6 sept. 1924. (Aceeși datare în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 14).
- Rampa*, VIII (1924), nr. 2132, 1 dec., p. 1.
- Descrierea „casei cu liliac” chivot de păstrare a parfumului amintirii, reprezintă concret reactualizarea trecutului. Iar la crearea acestui cadru perfect conturat și materializat, dar de fapt element nematerial al amintirii, poetul se servește de senzațiile concrete ale simțurilor: evocarea „parfumului” din „iatac”. (Ion I. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 583—584).
- 331 *Călușarii*. Miorcani, 6 aug., 1926. (Aceeși datare în mss. 5076 B.A.R.S.R. p. 15-16).
- Universul literar*, XLII (1926), nr. 43, 24 oct., p. 3.

- în mss. 5076 v. 1 *Revine tn suflet și-n țară* seninul (Corectat în forma definitivă)
- » „ „ v. 4 *Cu mutul lor rege* cei cinci călușari...
- » „ „ v. 22 *Își lasă iar noaptea pe cer calendarul* (corectat în forma definitivă)
- » „ „ v. 23 *Și mtine* m-oi pierde, ca jocul sabin (corectat în forma definitivă)
- » „ „ v. 24 *Iubito, îmi trece* urciorul cu vin (cprectat în forma definitivă)
- v. 12: *diblă* = (populară) vioară (*Dicționarul...*, p. 263).
- Poezia citată de Cornel Ungureanu cu scopul de a sublinia capacitatea de sugestie exuberant ritmică a versului pillatian (în *op. cit.*, p. 283).
- Citată de Ovidiu Papadima în *op. cit.*, p. 142—143; Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 483.

- 332 *Amurg în Deltă*
- Amurg*. Miorcahi, 6 aug., 1926. Ca și cele două poezii următoare, inspirată de o excursie în Deltă. (Aceeși datare în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 17).
- Viața românească*, XIX (1927), nr. 1, ian., p. 104—105:
- în mss. 5076 v. 15 *Dar* cele cinci coline *stau* în zare (corectat Informa definitivă)
- Tudor Vianu regăsește în poem pitorescul dobrogean (*op. cit.*, p. 81). Poezia citată și de Dumitru Micu în *op. cil.*, p. 483, pentru atmosfera de vrajă pe care o degajă versurile; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 229.
- 333 *Sălcii*. Miorcani, 6 aug., 1926. (Aceeși datare în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 18).
- Viața românească*, XIX (1927), nr. 1 ian., p. 109; *însemnări*, III (1934), v. 1: *deluvii* = numele vechi al subdiviziunii inferioare a erei cuaternare, corespunzînd timpului de extensiune maximă a ghețarilor (*Dicționarul...*, p. 241)
- Poezia citată de Dumitru Micu în *op. cit.*, p. 483; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 229.
- 334 *Ceamul albastru*. Miorcani, 30 iulie 1926. (Aceeși dată în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 19)«
- Viața românească*, XIX (1927), nr. 1, ian., p. 106.

- în mss. 5076 v. 10 Nici viață-n ea, nici rost, nici marină (corectat definitiv).
ceam = corabie de transport pe Dunăre, din lb. turcă, *cam* (*Dicționarul...*, p. 195)
- 335 *Suleimanie*, București, noaptea de 6—7 mai, 1924. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 39).
 în *Gtndirea*, III (1924), nr. 16, 20 apr., p. 415, dedicată lui O.W. Cisek.
 în LIMPEZIMI (1928) poemul face parte din ciclul *Popas la Stambul*.
 în mss. 5076, la sfârșitul poemului, nota „Stambul 24 april” indică locul care l-a inspirat pe poet.
 în mss. 5076 V. 11 *Pătrunde pe sub* un cer de sticlă roz și verde (corectat în forma definitivă)
 v. 14 *Din raza-i*. . . . . (corectat în forma definitivă)
 v. 18 Sînt stele sau lumini ce pe *geamii* răsar (corectat în forma definitivă)
 Poetul evocă un peisaj de basm și vis (Dumitru Micu, *op. cit.*, p. 483). Poezia citată de Ioan Adam, *op. cit.*, p. 229.
- 336 *Eyub*. București, noaptea de 6—7 mai, 1924 (mss. 5076 B.A.R.S.R. p. 40),
Universul literar, XLII (1926), nr. 16, 17 apr., p. 2; *Lumea turistică* II (1936), nr. 6, ian., p. 12-13,
 • în LIMPEZIMI (1928) poemul face parte din ciclul *Popas la Stambul*.
 în mss. 5076, la sfârșitul poemului, nota „Stambul April 1924” arată locul de inspirație. Dar poetul, sub iscălitura sa a însemnat „Miorcani”, deci locul unde și-a transpus în versuri impresia avută la Stambul.
 v. 5: *Pera* = cartier din Istanbul
 v. 17: *Ramazan* = o nouă lună a anului musulman; postul cel mare, cu durată de o lună, în timpul căruia musulmanii postesc de la răsăritul pînă la apusul soarelui (*Dicționarul...*, p. 771)
 Ea este citată de Dumitru Micu în *op. cit.*, p. 483; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 229.
- 337 *Fntlna cu platani*. București, 2 april, 1927.
Sinteza, București, I (1927), nr. 3—4, iun.-iul., p. 11.
 Este citată de Dumitru Micu în *op. cit.*, p. 483
- 338 *Noapte pe țarm*. Scrisă în 1920, 8 iulie, Tekirghiol-Movilă. Aceeași datare în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 3, unde poemul este dactilografiat.

- Cugetul romanesc*, II (1923 nr. 3, mar., p. 249; *Însemnări*, Dorohoi, III (1934), nr. 16, mar., p. 6.
 în mss. 5076 v. 16 Grăbeș<e-te *căci* umbra-n apus alin se lasă (corectat în forma definitivă)
 " " v. 20 *Și* peste pâr. . . . . (corectat în forma definitivă)
 Ea este citată de Dumitru Micu în *op. cit.*, p. 483
- 339 *Lumina lunii*. București, 1924. (Aceași datare în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 20)
Calendarul Minervei pe 1925. București, Cartea Românească, 1925, p. 86.
 în mss. 5076 v. 1 Lumina lunii *linge lung casă după casă*
 " " " v. 2 *Frecindu-se de ziduri, se tiriie pe drum,*
 " " " v. 3 *Se-oprește pe la hoituri de dini cu limba scoasă*
 " " " v. 4 *Și-a4ulmecă tăcută hidosul lor parfum...*
 Versurile de mai sus formează prima strofă, la care poetul renunță, transcriind în josul paginii versiunea ei definitivă.
 Ea este citată de Dumitru Micu în *op. cit.*, p. 483.
- 340 *Stele*. f.d. (nedată în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 21).
Universul literar, XLII (1926) nr. 15, 11 apr., p. 3; *Însemnări*, Dorohoi III (1934), nr. 16, mar., p. 5.
 în mss. 5076 v. 6 *Ca-n* ape curate de iaz (corectat în forma definitivă)
 " v. 7 *In noi* e cerul întreg (corectat în forma definitivă)
 " v. 16 *In sufletul nopții* foșnind (corectat în forma definitivă)
- 341 *Primăvară*. „Scrisă în tren, pe la Roman, în noaptea de 30 april — 1 mai 1926 — pe o impresie mai veche tot din tren lîngă Ploiești.”
 Aceași datare în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 24.
Universul literar, XLII (1926), nr. 48, 20 nov., p. 2; *însemnări*, III (1934), nr. 16, mar., p. 2; *Ordinea*, București, IX (1940), nr. 2440, p. 2; *Tribuna României*, VI (1977), nr. 107, 15 apr., p. 1.
 în mss. 5076 p. 6 *De aur viu suliți lungi* se-aprind
 v. 13 *șrapnele* = proiectil de artilerie încărcat cu gloanțe, care explodează în aer, la o mică înălțime de pămînt. (*Dicționarul...*, p. 930)
 Poezia este citată de Aurel Rău în *op. cit.*, p. XXIX.

342 *Dor*. București, 18 noiemb. 1927. (Aceeși datare în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 25, unde fusese intitulată mai întâi *Nostalgie*).

Adevărul literar și artistic, VIII (1927, nr. 368, 25 dec, p. 5.

în mss. 5076 poetul înseamnă, ea strofa a IV-a să devină strofa a III-a și vice-versa.

Deci v. 5 *Zadarnic îmi rîd fete pe furîș* (corectat în forma definitivă) Ea este citată de Aurel Rău în *op. cit.*, p. XXIX care remarcă exprimarea dorului permanent de Florica al cărui peisaj și amintire îl obsedează pe poet, Tămas' înstrăinat în viața cetății.

Ovidiu Papadima în *op. cit.*, p. 132-133 observă structura poemului rezultată din versuri îmbinate în contrapunct-a'ltemînd dualismul dintre viața citadină în care poetul nu se adaptează pe de-a-ntregul și nostalgia după 'satul Tăsat, încrustat în Veșnicia și frumusețea naturii.

^ Criticul'găsește mecanica poeziei exprîmînd o stare sufletească, de'fapt, rece,'făcută. Amintim însă, că acest contrast între angrenajul-alienant al orașului și zvonul viu și proa'spăt al naturii nealterate, inspi-rase 'și poemele *Ciocărlia din voilumul AMĂGIRI și Biserica veche* din BISERICA DE ALTĂDATĂ, deci esta vorba de o temă care reînvie în poezia pillatiană și nu de un joc-artificial de .alternanțe contradic-torii. Poemul citat de Felicia Giurgiu, *op. cil.*, p. 88.

343 *Drum de seară*. f.a. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 26.)

Năzuinți, VI (1927), nr. 1, ian., p. 33;*Propilee literare*, II (1927), nr. 4, 1 mai, p. 30. (Reprodusă din *Năzuinți*)'.

în mss. 5076 v. 9 *Și cum treceam pe drum cu toamna-n țară* (corec-tat în forma definitivă)

" v. 11 *Și-I dăruiau în picături de ceară* (corectat în for-ma definitivă) ↴

344 *Imagini toamna*. București, 2 april, 1927. Pe o impresie din Florica. '(mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 27).

Ea este citată de Dumitru Micu în *op. cit.*, p. 483.

345 *Pasărea toamnei*. București, 27 oct., 1924. (mss. 5076, B.A.R.S.R. P- 28.

Gîndirea, IV (1924), nr. 3, 15 nov., p. 85.

în mss. 5076 v. 3 în seara ce umblă în *fagi* să se-ascunză (corectat în forma definitivă)

v. 11 *Și-n liniștea de-aur.....* (corectat în forma defi-nitivă)

în mss. 5076, *Gîndirea* și voi. 1., V. 14.*Siai*,/... piatra pornește cu aripi și ea în mss. 5076, *Gîndirea* și voi. L., v, 15 *Și-n codrul .tomnatic și singur*

i i ea tine (corectat în formă defi-nitivă)

346 *Cîșmigiu de toamnă*..București, 26 ;qct., 1927. (Datat în mss. 5076, B.A.R.S.R. p. 29.

,... In *Gîndirea*, VII (1927), nr, 11, nov., p. 2&1, dedicată:D-nei Eliza Bră-tianu; *Almanahul ziarelor Adevărul și Dimineața*, 1934, p. 61 — 62; *însemnări*, Dorohoi, III (1934), nr. 16, mar., p. 7; *Lumea turistică*^ I (1934), nr. 5, dec, p. 5.

Poezia citată de Aurel Rău în *op. cit.*, p. XXIX; Dumitru MiCu, *op. cit.*, p. 483.

347 *Poetul*. Miorcani, sept.-oct. 1923 (mss. 5076, B.A.R.S.R., caietul de ciorne al volumului SATUL MEU, p. 178.

Cugetul românesc, II (1923), nr. 8—9 aug.-sep., p. 613; *Clipa*, III, 1925, nr. 100, 17 mai, p. 1.

• în poezia *Poetul*, alcătuită anume pentru SATUL MEU, Ion Pillat își făcuse un autoportret;' dorind să exprime indestructibila sa legătură cu satul strămoșesc, Miorcanii. Concomitent, el compune încă un poem, pe care-l va repartiza 'ulterior .volumului 'LIMPEZIMI, în care opune muncitorilor necesari traiului: zilnic al satului, pe poetul, inutil, fără unelte, dar al cărui suflet este în stare să reîmprospăteze frumusețile lumii. încă din GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI (1918) poemul *Scoica* definea emblematic destinul poetului, iar în volumele UMBRA TIMPULUI (1934-1939) și ÎMPLINIRE (1939-1940), Ion Pillat închină „poetului" alte două poeme.

Diferențele poemului'din LIMPEZIMI, față de acela din mss. 5076, sînt următoarele: "

mss. 5076 v. 4 *Îi pînea albă dă din plug:*

v. 7 *O mreană aur tremurat*

v. 11 Tu singur stai sfios de-o parte .

v. 13 *N-ai sapă, plasă, plug și n-ai mistrie*

v. 14 *Cu ce poți prinde ce-o să fie.*

v. 15 *Ne-auzit cu pași de lună*

v. 16 *Ce umblă limpezi în păduri* ' "

v. 17 *Cuvinte noi se-impredă*

v. 18 *Prin sufletul in crengi și frunză*

v. 19 *Le lași tăcute să pătrunzi* ' "

- *1 " v. 20 *Și-acuma plini de licurici*
 " v. 21 *Tresari ca nopțile de oară*
 " v. 22 *îmbelșugat de o povară.*

348 *Vraciul*, mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 30
Adevărul literar și artistic, VII (1927), nr. 324, 20 feb., p. 1.
 în voi. L. (1928) poemul era intitulat *Vracul*.
 în mss. 5076 v. 17 la care se renunță; *Și nu-nțelegi și-ai vrea s-o-nceapă*
iară.

349 *Drumuri*. București, după 15 ian. 1928.
Scrisul românesc, I (1928), nr. 4, feb., p. 8

Interior

350 *însereare*. în mss. 5076, p. 57, la sfârșitul poemului este notat anul „1920”.
Ideea Europeană, I (1920), nr., 37, 21-28 mar., p. 3; *Flacăra*, VIII (1923), nr. 5, 2 feb., p. 89.
 în mss. 5076 v. 4 *Iubito*, nu te teme, căci mâine ne vin iarăș (corectat în forma definitivă)
 v. 6 *Din fiecare lampă o stea ce-a tremurat*

351 *Interior*. București, 8 iunie, 1924. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 56 cu dedicația „Lui I. Brateș”).
 în *Cugetul românesc*, III (1924), nr. 2—4, apr.-iun., p. 152, dedicată lui I. Brateș, soția poetului, numită cu pseudonimul de pictoriță; *Flămura*, II (1924), nr. 7, sep., p. 35 (reprodusă din *Cugetul românesc*)
 în mss. 5076 v. 4 *Arar* petale de lumină curg (corectat în forma definitivă)

" y. 9 Se scutură *garoafe* de Luchian

Ion I. Cantacuzino sugerează că parfumul creat de armonia obiectelor aranjate în interiorul evocat, creează sentimentul unei permanențe (în *op. cit.*, p. 548)

Tudor Vianu resimte la rîndul său fervoarea intimistă cu care poetul descrie „naturile moarte” din ciclul Interior și se simte vrăjît de transparența cristalului, albul porțelanului, înserearea reflectată

în limpezimea apei din bocalul eu pești roșii, taina amurgului cuprinzînd încăperea, (*op. cit.*, p. 82); Ioan Adam, *op. cit.*, p. 229.

352 *Căprioara de porțelan*. București, 29 oct. 1926. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 59)

Contemporanul, VI (1927), nr. 72, ian., p. 4; *Vmătorul și pescarul sportiv*, XVIII (1966) nr. 2, feb., p. 28.

în mss. 5076 v. 4 De glonț *lovit* un frate din păduri, (corectat în forma definitivă)

" v. 10 Că umblu să-i *prind* taina într-un vers (corectat în forma definitivă)

" v. 12 Cum stă oprită-n *sine* și în mers (corectat în forma definitivă) ii- • -s

Ion I. Cantacuzino remarcă în poemele *Căprioara de porțelan*, *Miniatura persană*, *Peștii roșii*, *Icoană cu busuioac*, dorința poetului de a găsi certitudinea neschimbării în obiectele iubite, cărora prin mutația — unui puternic senzualism w- le acordă, un sens metafizic, (*op. cit.*, p. 384 ^- 385); Ioan Adam, *op. cit.*, p. 229.

353 *Miniatură persană*. București, 19 dec, 1927. (mss. 5076, B.A.R.S.R., P- 60).

în *Sinteza*, I (1928), ns. 10—11, ian.-feb., p. 2, dedicată lui Emil Riegler, cunoscut om de cultură și muzician. (Informația b deținem deja criticul Șerban Cioculescu).

Însemnări, III (1934), nr. 16, mar. p. 8.

Poezia citată de Aurel Rău, în *op. cit.*, p. XXIX.

354 *Peștii roșii*. 16 feb. 1925 (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 61.)

Gîndirea, IV (1925) nr. 12—13, 1—15 apr., p. 361.

în mss. 5076, v. 16. în colb *lichid* de lună, se ascund (corectat în forma definitivă)

Pe verso pag. 61 a mss. 5076, varianta strofei a IV-a

Și-n geamul de penumbră fumuriu

Cînd apa se întunecă treptat

Trei raze-și logodesc argîntul viu

Pe-un cer lichid de lună irizat.

Lui Cornel Reginan, poemele din ciclul Interior, din care citează *Peștii roșii* și *Interior*, îi amintesc de acele foarte izbutite fotografii care surprind artistic jocurile de lumină. „Sînt naturi moarte, bibelouri poetice de o perfectă cizelură trădînd o eleganță desăvîrșită a liniei”.

Și criticul conchide" că „aceste poeme închid în ©le o emoție aulică de cel mai rafinat estetism" (*op. cit.*, p. 699); Aurel Rău, *op. cit.*, p. XXIX ; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 229.

355 *Lalele*. București, 6.mai, 1925 (mss. 5076 B.A.R.S.R.jp. 62 cu dedicația: lui Adrian Maniu).

- In *Gindirea*; \. (1929), nr. 5, 2 iun.; p. 40 se păstrează dedicația. La republicarea în voi. L., făTă dedicație.

Cristian Livescu obiectează că interioarele evocate în volumul LIMPEZIMI „și-au pierdut forța de a redimensioha timpul, de a anula eul actual" cum se îretîmpla în unele din poemele din Casa amintirii! și PE ARGES ÎN SUS. Poemele din ciclul Interior, printre care și *Lalele* citată de critic „stîrnesc dorința de suspendare în vis și de mistuire în oniric". Ele amintesc de armoniile coloristice și de rafinata muzicalitate ce se degajă din naturile* moarte ale lui Theodor Pallady, iar intimitatea și parfumul încăperilor, trecutul.Reprezentat de istoricul obiectelor, îi fac pe m u l ț i să se gîndeasoă la unele din poemele lui Francis James" (*op. cit.*, p. 155).

Ciclul Interior înseamnă însă o nouă direcție a poeziei pillatiene. Poetul părăsește întoarcerea în trecut, împlinindu-se în contemplarea unor obiecte a, căror frumusețe este înfășurată în perindarea privirilor, a unui interior reflectînd sufletele celor care l-au iubit. El devine atent în surprinderea acelei clipe' unice de plenară corespondență între tot ceea ce există cuprins în intimitatea unei încăperi, peisaj familiar, sau în împăcarea cu sine însuși, moment concretizînd noțiunea de fericire și biruind perisabilitatea clipei. Atmosfera și starea sufletească din poemele ciclului sînt — mai de grabă — pregătitoare acelei clipe de extaz unic exprimat de Paul Vaîery în *Palme*, poem emblematic pentru Ion Pillat.

356 *Cleștar*. Călimănești, 21 aug., 1926. (mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 63.) *Adevărul literar și artistic*, VII (1927), nr. 324, 20 feb., p. 1.

în mss. 5076 v. 2 *Caișii* grădinii se scutură-n'ea (corectat în forma definitivă)

" " " v. 7 întrînsul *vârșasem* o rază de soare (corectat în forma definitivă)

" " " v. 13 Atunci doar-odaia, privirii cînd scapă (corectat : în forma definitivă)

" v. 14 iși-Q vezi *din* năuntru *mai bine stăpln* (corectat în forma definitivă)

" " v. 15 *Cleștarul* primește pe-albastra lui apă (corectat în forma definitivă)

" " " v. 16 *Petale ce pururi prînd viață* în vis (corectat în forma definitivă)

357 *Icoana cu busuioc*. Miorcani, 7 aug., 1927. (mss, 5076 B.A.R.S.R., p. 64.) *Universul literar*, XLII (1926), nr. 41, 10 oct., p. 2.

în mss. 5076 B.A.R.S.R., și voi. L. v. 5 De cînd o noapte ne-am *iubit*

358 *Somn curat*. Predeal, 3 martie, 1925. (în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 65, intitulată *Adormita*).

în *Clipa*, III (1925), nr. 94, 29 mar., p. 1 și *Flamura*, III (1925), nr. 3—4, mar.-apr., p. 124 cu titlul: *Adormita. Convorbiri literare*, LÎX/1927), nr. 1—4, ian-apr. p. 150.

359 *Cîntec de leagăn*. Miorcani, 13 august, 1927. (Aceași datare' în' mss. 5076, B.A.R.S.R. p. 22).

Sinteza, I (1925), nr. 5—6, aug.-sep., p. 2; *Universul*, L..(1933), nr. 346, 18 dec, p. 4; *Încercări*, I Soroca, (1936), nr. 1, 15 feb., p. 17.

Cornel Ungureanu atrage atenția asupra realizării senzației „curgerii vremii", a „liniștii nocturne" în contextul idilic'sugerat de versurile poemului ce par a crea „sunete noi". (*In'op. cit.*, p. 283)

360 *Alt cîntec de leagăn*, f.d. (nedată în mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 23, dar poemul a fost scris, desigur, tot în aHul 1927).

în mss. 5076 v. 1 Să-mi adorm copilul-lin și lin și lin,

" v. 4 Unde trec *lăstunii* (corectat în forma definitivă)

361 *Artă poetică*. București, 7 martie, 1927. (mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 66).

în mss. și în *Gindirea*, VII (1927), nr. 4, apr., p. 131, închinată: „Fetiței mele Pia", idem în *Adevărul literar și artistic*, VIII (1927), nr. 334, p. 7. Dedicția este păstrată și în voi. LIMPEZIMI.

în mss. 5076 și voi. L. v. 2 Din cuvinte *rare* zi de zi

" " " v. 3 Țesătura *minunată-n* care (corectat în forma definitivă)

" " " v. 5 *Zi de zi* . . . . . (corectat în forma definitivă)

" " " v. 9 *Ceas de eeas* și clipă după clipă

Cristian Livescu interpretează poemul ca avînd una din cele mai deznădăjduite semnificații. Cu discreția sa caracteristică, Pillat figurează în versuri de o puritate și rezonanță cristalină, zădărnica ca prin puterea imaginarului poetic el să poată pătrunde dincolo de existența cotidianului. Pentru critic bolnava care țipă în somn nu ar fi fetița poetului ci „personificarea stării poetice” incapabile de a potența visul. Poemul s-ar afla la capătul experienței năzuind ca prin retrăirea trecutului să se poată stabili „dinamica reintegrării”. Cristian Livescu vede în acest poem începutul unei drame care se va continua în volumele următoare: drama înstrăinării imaginarului (*op. cit.*, p. 153—154).

Ne permitem să prevestim că poetul va găsi pînă la sfîrșit umilința și puterea de a se dezlega de trecut. Liniștea și împăcarea vor lua naștere din acceptarea propriei noastre nedesăyîrșiri, ultimile versuri ale poetului fiind acordul major rezultat din bucuria față de frumusețea existenței în sine.

Calendarul viei

în voi. LIMPEZIMI, nota autorului: „Conceput în via de la Florica”. Tudor, Vianu precizează că via de % Florica inspiră și cele 12 poeme ale ciclului, Calendarul viei. Criticul vede în această „idilă podgoreană” amănunte realiste asemănătoare poemelor lui Francis James din care Ion Pillat traduce — în 1927 — împreună cu J.I.N. Herescu (*op. cit.*, p. 81)

362 *Mărțișor*. București, 17 mai, 1925, dar concepută ca și următoarele la Florica. Lipsește din mss. 5076 B.A.R.S.R.

Suflet românesc, I (1925), nr. 6, 1 dec, p. 96—97; *Calendarul Minervei* pe anul 1926, București Cartea românească, 1926, p. 35; *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 16, 17 apr., p. 249; *Suceava*, I (19X9), I (1939), nr. 64, 20 mar., p. 3.

Aurel Rău regăsește în Calendarul viei o nouă comuniune cu meleagurile Argeșului la care voluștăți campestre sînt descrise de poet, la rînd, pe tot parcursul anului (*op. cit.*, p. XXX).

Pentru N. Manolescu în Calendarul viei „refacerea lui Alecsandri este mai evidentă ca oriunde”. Din poeme transpare firea sănătoasă și optimistă a poetului, bucurîndu-se de farmecul fiecărei luni a anului într-un cadru înlesnit de viața rustică și tihnită, cu plimbări pe înserat și lecturi la umbra nucului din grădină. (*Lecturi infidele*, p. 138—140)

’ Cornel Ungureanu însă, care recunoaște de asemenea prelungirea poetică din PE ARGEȘ ÎN SUS în Calendarul viei, discerne că ciclul e departe de a avea un caracter „didactic”. Poetul evocă discret, mai cu seamă, melancoliile, încercuind anotimpurile pentru a le „descoperi condiția lor de excepție” în perindarea lor veșnică, apariție și dispariție, eternă și ciclică, (*op. cit.*, p. 283)

Dumitru Micu apreciază că totul în ciclul Calendarul viei și în volumul întreg este combinația unei game de culori reduse la verde, alb, albastru, argint și aur și care ia aspecte fantastice în jocul luminii, în *Mărțișor* criticul atrage atenția asupra neprețuitelor efecte și reflexe neașteptate, și dă ca exemplu versul: „a nins cu nea de floare pe prunii din livezi”. (*op. cit.*, p. 482).

Sirațindu-se azvîrlit într-o lume care nu-și dezvăluie căile de „pătrundere în plenitudinea inițială”. Cristian Livescu se întreabă dacă „Unirea” cu veșnicia naturii, care în alte poeme se săvîrșea pe calea poeticului, nu devine în poemul de față o alianță, o împăcare cu ritmul vieții bucolice, al îndeplinirii ritualice a unor îndeletniciri necesare continuității vieții (în *op. cit.*, p. 158).

363 Prier. București, 17 decembrie, 1925. (mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 69 Poezia datată în exemplarul autorului). *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 16, 17 apr., p. 249; *Luminița*, IV (1967), nr. 4, apr., p. 11 (fragment). : în mss. 5076 v. 11 Ea sboară, sparg»«era, așterne pe hotar (corectat în forma definitivă) v. 23 vămi = pui de iepure, din lb. latirtăr *vituleus, vitulus*; (*Dicționarul...*, p. 921)

Citînd cîteva din pdemele ciclului Calendarul viei, „în care Pillat opune bucuriile virgiliene vieții literare bucureștene”, printre care și poemul Prier, Ov.S. Crohmălniceanu stabilește, cu finețe, o apropiere între Ion Pillat și poezii fanteziști francezi: Jean-Marc Bernard, Jean Pellerin, Leon Verane, Tristan Dereme, despre care Pillat scrisese cu multă seducție în *PORTRETE LIRICE*. (Ov.S. Crohmălniceanu, în *Ion Pillat poet neo-clasic... și în Poezia chtonică. Ion Pillat...* p. 118). în jurul acestor poeți, în majoritate provinciali, Ion Pillat—, în eseu său *Poezii fanteziști și tradiția franceză* (scris în 1935) — țese o fermecătoare atmosferă de intimitate intelectuală de adevărată tradiție franceză. Ei readuc luminoasa măsură și formă armonioasă a sufletului latin și a versului francez și cu aceștia meridionalul Ion Pillat pare să aibă atîtea afinități prin: „acest amestec bine dozat de spirit pur, de

ironie ușoară, de zmbet trist, de senzualitate spirituală și de sentiment măsurat — această dulceață amară în care iubirea naturii, a femeii, a vinului — introduce o triplă notă de voluptate păgtnă, temperată de atotputernicia timpului fugar și de o filozofie horațiană" (Ion Pillat, *Portrete lirice*, Ed. Cugetarea, f.a. p. 132). Comparindu-i poezia cu aceea a poeților francezi, deosebim la Ion Pillat o nobilă discreție care epurează epicurismul senzual francez, el fiind Încă mai aproape de ținuta stăpînită a poeziei virgiliene și horațiene.

Poemul citat de Dumitru Micu (*op. cit.*, p., 482).

- 364 *Florar* Miorcani, 23 mai, 1926. (mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 71).
Universul literar, XLIII (1927), nr. 16, 17 apr., p. 249; *Vatra*, I (1929), nr. 3, mai, p. 2; *Foaia interesantă*, București, XXIV (1929), nr. 22, 30 mai, p. 90 (reprodusă din *Vatra*).
- In mss. 5076 v. 9 înșiră versuri simple *pe pagini de trifoi* (corectat în forma definitivă)
- " v. 13 *Deodată își arată — Norodul meu ce-mi vrea?* (corectat în formă definitivă)
- " " v. 14 *Ca să nu-l pierd . . . . .* (corectat în formă definitivă)
- " " v. 17 *Aceiași munți iHiașteaptă de cînd copilării* (corectat în formă definitivă)
- " " voi. L. și P.L.
v. 18 Haij murgulel.si du-mâ, în *voie, unde-oi ști*
" voi. L. și P.L.
v. 19 Străbate o pădure, coboară și se suie
" voi. L. și P.L.
v. 26 Și macină polenul *de soare* din *Florar* (corectat în forma definitivă)
- Citată de Dumitru Micu în *op. cit.*, p. 482.

- 365 *Cireșar*. Miorcani, 10 sept., 1925. (Mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 73).
Universul literar, XLIII (1927), nr. 17, 24 apr., p. 265.
în mss. 5076 v. 5 Arinii *verzi* din sita ușoară de frunziș (corectat în formă definitivă)
- " " " v. 7 Și săgetînd penumbra *ce doarme în scocul morii* (corectat în formă definitivă)
- " v. 10 Pe care iarba-n margini de *drum* s-o pască-l lași (corectat în formă definitivă)

" " " V. 20 Cu drag îi culegi gura *mai rece* ca o fragă (corectat în formă definitivă)

" v. 25 Încaleei îi dai drumul, *lași* frîu-n pumnii tăi (corectat în formă definitivă)

Poezia este citată de Dumitru Micu în *op. cit.*, p. 482.

în poemul *Cireșar*, Cristian Livescu nu vede decît „pofta de trăire a unei clipe prezente". Spre deosebire de „înscenarea" din *Aci sosi pe vremuri* unde cuplul erotic reface starea fericirii și purității originare, în poemul de față nu este vorba decît de o banală ispită erotică (*op. cit.*, p. 160)

Este unul din puținele poeme tn care aluzia erotică amintește de senzualismul ce se împlinește în cadrul idilic, campestru, al poeților fanteziști francezi.

- 366 *Cuptor*. Miorcani, 24 mai, 1926. (Mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 75).
Universul literar, LIII (1927), nr. 17, 24 apr., p. 265; *Tribuna României*, IV (1975), nr. 67, 15 aug., p. 11. ,
- în mss. 5076 v. 4 Tăcerea nesfîrșitei *amieze* o împung (corectat în formă definitivă)
- " v. 5 *Ctnd* apele luminii *mai* joacă pe zăvoi (corectat în formă definitivă)
- " ; " " v. 6 La iazul *alb* dorm bivoli cu botul în noroi (corectat în formă definitivă)
- în mss. 5076 v. 9 Și pe sub car cosașii cu capul *sub* cojoc (corectat în formă definitivă)
- ", " " v. 10 *Un singur vultur*, negru virează stînd pe loc (corectat în formă definitivă)
- " " " și voi. L.
v. 11 *Un fstit* de coasa se-aude-n vre-o poiană.
" " și voi. L.
v. 12 Dar *tace înfricoșată* de-a liniștii dojana.
" " " v. 18 *Mă bucur ca și Noe cînd s-a trezit din arcă* (corectat în formă definitivă).
- " " " v. 20 Dă-mi tu, biblioteca *mea de băiat* o carte (corectat în formă definitivă),
- v. 13 *tocălie* = morișcă de lemn care păcănește și sperie păsările din lanuri și din vii (*Dicționarul...*, p. 866)
- Poezia citată și de Ioan Adam, *op. cit.*, p. 230. Citată de Nicolae Manolescu In *Metamorfozele poeziei...*, p. 96.
- Pentru Dumitru Micu poemul *Cuptor* atinge limita de sus a virtuozității. Poemul amintește criticului de Blaga din *Pașii profetului* și

pe Fundoianu cu Alecsandri (filtrat prin Duiliu Zamfirescu), dar, îndepărtînd aceste „adieri” ne rămîne,înfăptuirea originală a unui „tablou estival excelent” (în *op. cit.*, p. 482).,

Dînd ca exemplu versurile 15—18, ale poeziei, Cristian Livescu remarcă faptul că *visul* care în Casa amintirii reconstituise trecutul dînd iluzia permanenței, nu mai este în stare să însuflețească imaginarul. Poetului îi rămîne doar *gîndul* încărcat de *amintire*. Această stare sufletească,de stagnantă apatie, nu devine p constantă a poeziei lui Pillat. Subliniem observația lui Cristian Livescu despre tema fundamentală reluată în Calendarul viei, care este aceea a fertilității, reînnoirea lumii prin continua renaștere din semințele „aduse la iveală din adîncurile Creației”. ,,

367 *Gustar*. Miorcani, 24 mai, 1926. (Mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 77)

Universul literar, LIII (1927), nr. 17, 24 apr., p. 265.:!

în mss. 5076 v. 5 Pe drumuri *adumbrite* să prindă'călătorul (corectat în formă definitivă)''

în mss; 5076 v. 11 Zăvoiu plin de' utîrbre și *grea de rod..*; (corectat în formă definitivă)

v. 13 *Voi soarbe* haidUcește privirea pînă-n fund (corectat în formă definitivă)

" " v. 16 Îritlia stea îmi *-sue* în noapte și în gînd (corectat în formă definitivă)

" v. 24 Te întreb *cu tlc* „Să fie chiar hanul lui Mînjoală (corectat în formă definitivă)

v. 25 Dar nu *pricepi* și-n junimi e cald, Icoană nu-i (corectat în formă definitivă)

v. 26 *Și peste tot* miroase'a iubire, a mere, a gutui (corectat în formă definitivă)

Ov.S. Crohmălniceanu, în eseuul său *Ion Pillat poet neo-clasic*, remarcă modul firesc în care poetul,amestecă naturismul cu livrescul.

Dorul de ducă și drumul, care în poemele de pînă la volumul LIMPEZIMI era unul al întoarcerii, al regresunii în timp, este în acest poem o cale a „ieșirii”, a „dezlegării” de incinta atît de dorită pînă acum și a pornirii spre bucuria altor priveliști (Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 159); Ioan Adam, *op. cit.*, p. 231.

368 *Vinicer*. Miorcani, 23 mai, 1926. (Mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 79J

Universul literar, LIII (1927), nr. 19, 7 mai,,p. 296, ,, ,

în mss. 5076 v. 5 Din poezie-naftă aveai la îndemînă (corectat în formă definitivă)

" v. 8 Dar taina *îngropării* acesteia 'n-o știm' (corectat în formă definitivă)

" v. 16 Cu lacrima lui clară de ochi *mtntuitoare* (corectat în formă definitivă)

" v. 18 Nici *de grozava boală* ce „filoxeră"-i zici (corectat în formă definitivă)\

v. 21 'Pe rafturi *netăută* ie nimeni o să șadă (corectat, în formă definitivă)

• " • și voi. IV

v. 22 *Da, coane Mihalache o știi de mult*. O cadă

369 *Brumărel*. Miorcani, 23 mai, 1926. (Mss, 5076, B.A.R.S.R. p. 81-82).

Universul literar, XLIII (1927), nr. 19, 7 mai, p. 296; *Viata literară*, II (1927), nr. 51, 14'mai, p..4 (fragment);

în mss. 5076 v. 5 Prin *creanga despletită* ușor de mîna mea [corectat în formă definitivă)

" v. 15 Eu îl sărut cu dinții' și *piersica de sînge* (corectat în formă definitivă)

" y. 16 *Primește* pătimașă iubirea ce o frînge (corectat în forma definitivă)

" v. 20 Dă-mi pe *cădere* a sati-*chilimul..*, (corectat în formă definitivă)

" v. 23 Dă-mi' în *odăi* suifină'..... (corectat în forma' definitivă)?" ,

" v. 25 *Și da-mi un nuc stufoi sub care să șed jos* (corectat în formă definitivă)

Dumitru MicU se,arată impresionat de orgia luminii pe care Ion Pillat o creează în versurile'poemului Jm *op. cit.*, p. 483). Ni se pare locul potrivit să reproducem distincția pe care e face Gheorghe Tomozei în cartea sa *Muzeul ploii... p. 102—103*, despre *toamna* și fia lui Pillat, observații'atît de bine ilustrate și de acestpoem. Pentru Gheorghe Tomozei, Pillat este singurul poet care, cîhînd via, nu aduce pe buzele cititorului gustul vinului. Căci, pentru Pillat „via este în primul rînd fruct, minunea ciorchinului” asemuit cu „îngemănările de stole care vor fi proiectate în univers, în teribila lor dezbinare, pămîntul, bob de strugure. E un degustător cast nu străbătut de păgîna voluptate în fața cupei [...] Cred că iubea vinul cu dragostea cu care înconjură rafturile cu cărți dragi cu coperți vechi scrise cu aur cirilie, ediții rare'cu file suferinde [...] „Beția” pillatiană e de neconceput altfel decît ca o

lucidă încețoșare de conture. In ambiția sa de a da moliciune și flexibilitate la tot ce e născut rigid, versul coboară o dulce somnie peste tot ceea ce atinge, și din ceramica unui Cosmos de fragilitate intens muzicală se desprinde și cade peste frunze de viță uscată".

Poemul citat de Cristian Livescu, *op. cit.*, p. 160; Ioan Adam, *op. cit.*, p. 231.

- 370 *Brumar*. Miorcani, 9 sept., 1925. {Mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 83—84}. In *Suflet românesc*, I (1925), nr. 5, 15 nov., p. 80—81, (dedicată „Lui Păunescu-Ulmu și N.I. Herescu); *Universul literar* XLIII (1927), nr. 19, 7 mai, p. 296.

In mss. 5076 v. 12 Auzi țipară în ceruri, lungi șiruri de cucoare (corectat în formă definitivă)

v. 17 La traiul tău o merge cu pasul tău tăcut (corectat în formă definitivă)

v. 20 Șint iarăși coțofene pe ulmi ca o zăpadă (corectat în formă definitivă)

v. 25 Și singur cu poteca și cliini tăi cobori (corectat în formă definitivă)

v. 26 Suh ceru-n care, țipă o iarnă iar cucori (corectat în formă definitivă)

- 371 *Undrea*. Miorcani, 9 sept. 1925. (Mss. 5076 B.A.R.S.R., p. 85-86). *Suflet românesc*, I (1925), nr. 5, 15 nov., p. 81—81; *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 19, 7 mai, p. 296.

In mss. 5076 v. 11 *Se-audg'ntti* un zumset, apoi-deodată-clar (corectat în formă definitivă)

" T. 16 Iți sună la ureche o toacă de cristei (corectat în formă definitivă) ,

v. 23 *Sus pșritru Voieulescu și Horia nalți o bårdacă* (corectat în formă definitivă)

' " " v. 24 *Pe Ulmu și Herescu nu-i uiți* cu cana seacă (corectat în formă definitivă).

Ov.S. Crohmălniceanu recunoaște în poem, sistemul poezilor fanteziști francezi de a-și numi simpatiile literare (în *Ion Pillat poet neo-clasic*); Ioan Adam, *op. cit.*, p. 231.

- 372 *Ghenar*. Miorcani, 10 sept. 1925. (Mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 87-88). *Suflet românesc*, I (1925), nr. 5, 15 nov., p. 82—83.

In mss. 5076 V. 3 *Ca Ralea sociologul discipol să le facă* (corectat în formă definitivă)

" v. 4 Estetului *ilustru* închină o bårdacă (corectat în formă definitivă)

" " " v. 5 *Îndată după Franța descoperi pe Proust* —

" " " v. 6 *Vezi, omul nostru nu e tocmai așa de prost*. Poemul citat de Felieia Giurgiu, *op. cit.*, p. 99.

- 373 *Făurar*. Miorcani, 10 septembrie, 1925. Lipsește în mss. 5076. *Suflet românesc*, I (1925), nr. 6, 1 dec, p. 95—96; *Universul literar*, XLIII (1927), nr. 20, 14 mai, p. 313.

Elegii

- 374 I *Cloșani*. Conceput la Cloșani, 17 august 1926. Scris la Călimănești, 21-23 august, 1926. (In mss. 5077, B.A.R.S.R., p. 212-214 se află primul bruion al poemului, iar în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 91—92 s-au anexat foile cu poemul respectiv tipărit în *Viața Românească*) In *Viața românească (Elegie)*, XVIII (1926), nr. 9, sept. p. 249-251 și voi. L. cu dedicația: „Pentru Pia și Alexandru Alimăneșteanu". Este vorba despre mătușă dinspre mamă a lui Ion Pillat și soțul ei. La sfârșitul poemului nota „Cloșani; August 1926"). *Datina*, IV (1926), nr. 7-8, sept.-oct., p. 148-149. în mss. 5076 și voi. L., intitulată *Elegia I*.

v. 16 *irugă* — ierugă, canal prin care se abate apa de la moară (*Dicționarul!*, p. 373)

Nicăieri ca în elegia *Cloșani* — afirmă Cristian Livescu în *op. cit.*, p. 156 — nu este exprimată mai dureros zădărnicia dorinței de a reactualiza trecutul, răpus de uitare. Până și noțiunii „demultului" i se revelă semnificația ei „ucigașă". Singura consolare pentru poet rămîne aceea de a-și încrusta în suflet peisaje și aspecte de viață patriarhală, vechi datini, iubite de el cu patimă.

Completăm că remediul pieirii rămîne reținerea frumuseții prin opera de artă, corectiv din ce în ce mai clar exprimat de Pillat în ultima etapă a poeziei sale neo-clasice. Poemul citat de Ioan Adam, *op. cit.*, p. 231.

- 375 II *Primăvară*. București, 2 april., 1927 (Mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 93-94).

In *Viața românească*, XIX (1927), nr. 4, apr., p. 65-66 intitulată: *Elegie de primăvară*.

în mss. 5076 cu subtitlu: *Elegie de primăvară* dar la care se renunță
 " " în voi. L. cu titlul, u];: *Elegia II*
 " v. 16 *Urcă* plaiul și-1 coboară... (corectat în formă definitivă)
 " " v. 18 *Fără margini* ca Buceagul... (corectat în formă definitivă)
 " " v. 24 *Și de urcă* din *legendă*... (corectat în formă definitivă)
 " " v. 25 Ungureanu și Vrînceanu din baladă *li văd* iarăș (corectat în formă definitivă)
 " " v. 28 *Și cu sarica* pe umeri *suie iarăș* baciul mare (corectat în formă definitivă)
 " " v. 34 *Drumul oilor* mi-1 află cel *ce duce* drept ca dorul (corectat în formă definitivă)

376 *III Toamnă la Florica*. București, 2 april, 1927. (Mss. 5076, B.A.R.S.R. p. 95)
 în *Viața românească*, XIX (1927), nr. 4, apr., p.,67 intitulată: *Elegie de toamnă*.
 în mss., 5076 cu subtitlul *Elegie de toamnă*, dar la care se renunță.
 " • " și voi. L. cu titlul *Elegia III*
 " v. 8 *Parcă* ne chiamă (corectat în, formă definitivă)

377 *IV Vremea*. Dorohoi, 11 iunie, 1927. (Mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 96).
 în *Gîndirea*, VII (1927), nr. 6, iun. p. 218, intitulată: *Elegie*. ,
 în mss» 5076 și voi. L. cu titlul *Elegia IV*

378 *V Marinarul*. București, 8 febr. arie, 1926 (Mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 17)
 în mss. 5076 și voi. L., poemul poartă titlul *Elegia V*.
 în mss. 5076, la sfîrșitul poemului, însemnarea „Florica”, indică peisajul afectiv care l-a inspirat. Văzută de pe deal, cîmpia dedesubt, cu orizontul estompat de înserare, îi evocă poetului marea. Reîntoarcerea „din pribegie la vatra primitoare” încarcă — pentru o clipă — sufletul poetului de liniștea pașnică a regăsirii, pentru ca odată rețrăită această plenitudine, să se simtă gemînd iar de dorul călătoriei. Poemul amintește oarecum de *Toamnă la Miorcani* din volumul GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI, unde unduirea ținuturilor Dorohoiului era asemuită, de asemenea, peisajului marin.

Poemul citat de Felicia Giurgiu, *op. cit.*, p. 81.

379 *VI Toamnă la Miorcani*. Miorcani, 13 august, 1927. (Mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 98-99).
 • • - "
 în *Pleiada*, Craiova, I (1927), nov., p. 14, cu titlul *Elegie*
 în mss. 5076 și voi. L. intitulată *Elegia VI*
 " " v. 5 *Unghiul dorului* de ducă *clrdurile* de cucoare (corectat în formă definitivă)
 " " v. 7 *Dar* le lasă .....(corectat în formă definitivă)
 " " v., 10 *Prima ștea* sau *lumina* stă pe iaz între vintrele (corectat în formă definitivă)

380 *VII Copacilor*. Miorcani, 23 august, 1927. (Mss. 5076, BiA.R.S.R., p. 100—101)
 în *Scrisul românesc*, I (1927), n r . n o v . , p. 9, poemul intitulat *Elegie* este dedicat Sabinei Cantacuzino.
 în mss. 5076 și voi. L. cu titlul: *Elegia VII*
 " v. 13 *Legănînd* tot alte cuiburi și alt *stol* de rîndunele (corectat în formă definitivă)
 " v. 20 *Și* le freamătă frunzișul..... (corectat în formă definitivă)
 " " v. 21 *Stau* tăcerile vieții *mai* adînci decît cuvîntul (corectat în formă definitivă')
 " " v. 22 *Cel dintîi* cu care Domnul scoase apa și cuvîntul (corectat în formă definitivă)
 " " v. 27 *L-am* purtat de mult în suflet..... (corectat în formă definitivă)
 " v. 29 *Ca* mesteacănul ce-și stoarce pârul *de dur în lumină* (corectat în formă- definitivă)

Elegia dezvoltă sentimentul de vinovăție provocat de nestatornicia care risipește sufletul poetului în comparație cu natura fericită a copacilor a căror rădăcini rămîn atît de armonice și stabile legate de coroana frunzișului. Este aceeași temă — expusă mult mai amplu — în poemele din PE ARGEȘ ÎN SUS: *Rădăcini* și *Castanul cel mare*. În fond poemele nu fac decît să prezinte printr-o nouă mutație metaforică conflictul și nedesăvîrșirea naturii umane din *Centaurii*: lupta dintre natura organică și cea spirituală.

381 *VIII Fericirea*. Miorcani, 24 august, 1927. (Mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 102).
 în *Gîndirea*, VII (1927), nr. 9, sept., p. 205, poemul este intitulat *Elegie*.
 în mss. 5076 și voi. L. cu titlul „*Elegia VIII*”

În voi. P.L., poemul apare intitulat *Fericirea*.

v. 9 *ghilit* (regionalism) = pînză albită prin înmuierea în apă și întinderea la soare. (*Dicționarul...*, p. 3711)

Aurel Rău reliefează concepția fericirii care pentru poet ar consta în simpla contemplare și regăsire de sine însuși în sînul naturii familiare, (în *op. cit.*, p. XXIX)

382 *IX Invocare*. București, 1920. (Poezia datată în voi. L., unde se află nota autorului: „concepută mai întîi ca un fragment din „Eminescu” (BĂTRÎNII).

în *Ramuri*, XXII (1928), nr. 2, feb., p. 56 poemul intitulat *Elegie* și dedicat poetului V. Voiculescu.

în mss. 5076, p. 104 poemul are titlul: *Rugă* și e datat „în anul 1920”.

383 *X Vraja*. București, în toamnă, 1926 (?) (Dată însemnată de autor în voi. L. exemplarul personal.

în mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 106—107; apare ca *Elegia XI* dar în voi. L., este *Elegia X*

în *Gîndirea*, VII (1927), nr. 1, ian., p. 22—23, apare cu titlul *Vrăji*,

384 *XI S-au pierduri*. București, 18 noiembrie 1927_ (Mss. 5076, B.A.R.S.R. p. 105).

în *Cetatea-Albă*, I (1930), nr. 2, nov. p. 31 cu titlul *Elegia XI*.

în mss. 5076 și voi. L., poemul intitulat la fel.

385 *XII De voi muri*. București, noaptea 7—8 ianuarie 1925. (Mss. 5076, B.A.R.S.R., p. 108.

în mss. 5077 poemul este intitulat *Rugă*, la fel ca în *Gîndirea*, IV (1925), nr. 7, 15 ian., p. 196.

în mss. 5076, mss. 5077, *Gîndirea* și voi. L: v. 1. *Cînd voi muri departe de cetăți*.

Și acest poem, la fel ca *Inscripție pentru nucul din vie*, *Castanul cel mare*, *Rădăcini*, *Copacilor*, este închinat copacului. Pentru Ion Pillat, dintre toate elementele naturii — acesta este simbolul desăvîrșirii și statorniciei. Poemul este de fapt un testament al poetului care se vrea

înmormîntat „...departe de cetăți/ În brazda neagră-a plugului la noi... În mină cu o ghindă de stejar”. Trupul său topit în pămînt va fi hrana stejarului ce-și va Împlini armonios menirea așa cum ființa sa rătăcitoare nu a știut să o facă. Iar umbra crengii ce-și va tremura „*umbra peste/ Odihna turmelor ce vor să vie/* va îndeplini ceea ce miile sale de versuri n-au știut s-o facă.

Criticul Constantin Ciopraga afirmă, pe bună dreptate, că poemul *De voi muri* este *Mai am un singur dor* al lui Ion Pillat. (în *op. cit.*, p. 169).

Referințe critice

în poezia lui Pillat, îl face atent la înfățișările toamnei, anotimp al roadelor și desfrunzirii, în care precipitarea vremii devine parcă mai sensibilă.

Volumul PE ARGEȘ ÎN SUS a luat loc, în momentul apariției lui, printre manifestările curentului tradiționalist din jurul revistei *Gindirea*. Tradiționalismul este atitudinea care recomandă întemeierea vieții pe tradiții, ca pe niște experiențe mai îndelungi probate și prin urmare mai sigure. Această atitudine îi era firească lui Pillat, văzînd orientarea spre trecut, manifestată la el de timpuriu. Dar'această orientare nu îl conduce către îmbrățișarea trecutului în generalitatea lui cît către acela al unei familii. O stare de lucruri care înmlădiază ceea ce în tradiționalism constituie rigiditatea unui program, înprumutîndu-i căldura intimității".

GEORGE CĂLINESCU. (*Istoria literaturii române...*, p. 775-776).

„Volumul care a consacrat pe Ion Pillat ca poet original și tradiționalist este PJB ARGEȘ ÎN SUS (1923), Ion Pillat nu este aici mîi artist ca ia celelalte nici cu desăvîrșire altul, Noutatea j nu este substanțială ci exterioară, însă poeziile se țin minte. Poetul își cîntă locuința rurală ca Francis James și evocă trecutul elegant ca Șamain, schimbînd doar elementele. Nu mai sînt pădurile, avuzurile franceze, pi Negoiul, Florica, Golești, Miorcani, priveliștea argeșeană. În locul umbrelor secolului al XVIII-lea francez, apar boierii autoh, toni, Brătienii, romanticii noștri, bunicul junker sub ,G-țica Vodă, bunica o,ferind,dulceață de chițră- Evocînd-mai ales,locurile natale, propria-i.familie, poetul pune vibrație sufletească. Appi are tactul de a îndepărta orice impresie de imitație, alegînd versul învechit al lui Alecsandri căruia îi păstrează chiar stîngăciile. Cu marea tehnică a poetului și cu culoarea lui, efectul (estetism și acesta dar subtil) e al unui interior luxos cu tavan din grinzi de lemn și cărămizi lustruite drept pardoseală. Simplificîndu-și senzațiile și expurgîndu-le de înrîuriri literare, Ion Pillat devine totodată un cîntăreț al roadelor pămîntului pe care le expune cu voluptate. Castanele coapte, piersicile mature, strugurele tămîios, nucile, gutuile, sînt nu metafore ci reprezentări directe. Originalitatea, savoarea acestei poezii nu pot fi contestate și PE ARGEȘ ÎN SUS este unul din momentele liricii fundamentale de după război. E în acest volum o exuberanță poetică, o țîșnire nesilită a lirismului, de toată lauda. Priveliștea autohtonă este zugrăvită în imagini locale; pridvor, livezj de pruni, suman alb de zăpadă (*Citorii*). Bunicul este evocat cu înapoierile lui valahe, prin putina în care făcea băi de nuc, casa bătrînească în mirosuri de șerbet [...] Trecutul, copilăria se condensează în fructe. Ajuns aici, poetul începe să-și sistematizeze descoperirea și s-o transforme în „tradiționalism”, lărgînd cadrul, colecționînd cît, mîi multă priveliște locală, scoborîndu-se în

trecut și adunînd toate materialele specific românești: însă dacă cele cîteva poezii citate sînt vii, astavirie mai puțin din elemente, cît din împrejurarea că sensibilitatea poetului, de obicei molcomă ajunsese în punctul clocotitor al propriei amintiri. Tradiția unei literaturi nu se confundă cu geografia și istoria patriei și Eminescu putea foarte bine să fie poet cîntînd Egiptul, Himalaia. Tradiționalismul în felul acesta e un exotism apropiat, o arheologie nu mult deosebită de prima fază parnasiană^ Fuji-Yama se transformă în Ceahlău, Brahma în Iisus, Țarii, Khanii, Knejiii în voievozii și boierii români. Numele sînt altele, realitatea rămîne aceeași, decorativă, muzeală".

POMPILIU CONSTANTINESCU. (tp. loc de, articolul, referitor -ța .PE ARGEȘ ÎN SUS, cuprins în *Scieri yol*, 4, am preferat, ca mai complet, stu-, diul *Ion Pillat autohton și universal*, în *Ion Pillat, amintiri despre om și poet...*, (p. 111-114) ! . . . ' ' , , , ' ' : j

„Pillat face parte din familia poezilor horațieni, depănînd intuiția timpu - lui ireparabil, cu regretul insistent după copilărie și adolescență, mai apo i cu presimțămîntul morții, fatală finalitate a curgerii vremii, cu ireversibila ei lege, provocînd totuși o senină și temperată melancolie: viziunea lui por? nește totuși de la același izvor clasic, ca și alilui Aleosandr acărui vînă horațiană este vizibilă mxmaiîn șenpuirea unui cochet epicureisni; cum îl atestă *Pastelurile* și idila dramatizată în *Fintlna Blanduziei*,- Pastelul lui Pillat se deosebește însă de grațioasa carte ilustrată a Mirceșteanului, de tablourile dinamice, auditive și vizuale ale lui Coșbme ca și, de pictura pe sticlă a lui Adrian Maniu. i , . i r-

Scrise între 1906-1910, poemele din, *Casa < mi itirii* sînt deseori eminesciene, în armonia strofii; și în limbaj, phiar dacă, nu, eminescianizează prin atitudinea sentimentală; ceea ce este însă mai, interesant decît această, fatală contaminare, la un debutant atît de aprqpiat în Ww de prezența vie a *Lucea-farului* — este apariția sensibilității pillatiene, obsedat de peisajuli familial de amintire și de natura autohtonă. Poeme ca *Întoarcere*, *Casa amintirii*, *La culesul viei*, *Ttrziu de toamnă* și *Lanternă magică* — Jprefigurează cu surprinzătoare siguranță formală, deși nu cu aceeași încordare și noutate a expresiei — afirmarea maturității lirice din PE ARGEȘ ÎN SUS. într-atît sînt de prețioase aceste indici, încît nu este de mirare că din matca lor îngustă, a crescut, mai tîrziu, debitul lor elegiac, răsucit prin alte și alte accente, pînă la cele din urmă poeme, încadrate în peisajul clasic și în spiritul greco-latin, a căror patină livrescă este totuși animată de același suflu horațian, adîind din prelungire, din PE ARGEȘ ÎN SUS; ea nu e semnul unui pseudoclasicism, ci mai curînd, o realizare a ciclurilor precedente, de peregrinare erotică și mitologică și de exercițiu parnasian [...]

în PE ARGEȘ ÎN SUS, poemul, strofa și versul se organizează definitiv și definit iar magismul încordat acordă inteligență artistică și rezonanță elegiacă într-un univers, în care lucrurile, natura în aspectul ei pitoresc, locul natal, familia și amintirile fuzionează desăvârșit; în cadrul lor, contemplația capătă o semnificație mai largă, depășind atât autohtonitatea cât și pitorescul, prin sentimentul timpului care fuge, al regretului după copilărie și adolescență — stare de suflet normală, clasică, în care tristețea nu devine niciodată disperare și în "care o lumină mediteraneeană dă umbrelor însăși o transparență senină [...]

De-aici înainte, putem spune că poetul experiențelor formale își pune în lumină polul pozitiv al acestei însușiri și necurmă strădaniilor; lirica pillatiană își va spori cadrul, își va varia motivele, își va reitiera mijloacele tehnice, își va căuta și rafina o expresie cât mai definită și definitivă a universului ei moral, își va relua și prelunge rezonanțele elegiace și va izbuti să filtreze o lumină mediteraneeană, în transparența melancoliei care, parcă ti cristalizează viziunea, deși evocă tocmai senzația fugitivă a timpului".

VLAHIMIR STREINII. (*Pagini de critică literară*, I..., p. 58-59)

[...Hm volumul PE ARGEȘ ÎN SUS, care ne încredințează în chip deosebit la renunțarea poetului la hoinăreala exotică, lirismul lui Ion Pillat are tocmai aceste două izvoare mai de preț: sentimentul horațian al scurgerii vremii și al acel al copilăriei pierdute, dare curg când împreună, când deosebit [...]

Și ni se pare că nimeni la noi nu poate fi identificat ca poet al copilăriei pierdute și al timpului trecut fără veste decât Ion Pillat. Este grăuntele scump, din care emană toată adevărata sa poezie. Este sporul de adevăr liric, pe care Pină îl adaugă la avutul nostru literar, spor de sensibilitate, care însă nu stă a niciun raport de necesitate față de tradiția și cu mișcarea teoretică a lui Nichifor Crainic. Căci adevărul și viața unuia poet depășește totdeauna disciplina "curentelor".

CORNEL REGMAN. (*Ion Pillat poet al tradiției...*, p. 690—693; p. 695—697)

„S-a accentuat de-aiași ori în publicistica românească: propriul, esențialul poeziei lui Pillat îl constituie, armonia desăvârșită ce se statorește acum între tradiționalism și modernism. PE ARGEȘ ÎN SUS, ca și în celelalte volume: SATUL MEU, BISERICA DE ALTĂDATĂ, LIMPEZIMI, ar da expresie acestui raport de forțe, ar stăpîni într-un echilibru perfect termenii vechii antinomii; Adevărat «Arta poetică a lui Pillat; suprapune rezultatul experienței poetice a curentelor noi pe o temelie substanțial autohtonă».

tonă»./Al. Bădăuță, *Note literare, Cartea Vremii* (v. cap. Pillat). Poetul «a asimilat modernismul, tradiția, creind dintr-o dezarmonie, dintr-un paradox aparent o unitate vie". (M. Ralea, *Ion Pillat, Biserica de altădată*. Rec. în *Viața Românească*, 1927, voi. LXIX, p. 289). «Ne-am trezit astfel în fața unei sinteze poetice care europeanizează autohtonitatea și autohtonizează europeanismul» (Al. Dima, *Experiența spirituală a lui Ion Pillat, Universul literar*, 1941, martie, 29) [...]

Să spunem că toate acestea se potrivesc de minune și poetului nostru. Ele nu constituie însă o diferență specifică exclusivă în favoarea lui Ion Pillat, — ci sînt un bun comun — și nu unul din cele marginase — al unei largi întregi mișcări artistice românești în care trebuie să se vadă mai presus de toate un organism viu, realizarea artistică în toată complexitatea sa și mai puțin schema teoretică implacabil robită unei stricte consecvențe, mai puțin linia directoare de la sine extirpată de orice compromis.' [...]

Pentru a trece acum la formula tradiționalistă (înțelegînd' acele titlaturi ca ortodoxism, gmdirism, autohtonism, folclorism spiritualizat [...]) ceea ce impresionează înainte de toate în operele de temelie ale patrimoniului tradiționalist: PE ARGEȘ ÎN SUS, POEME CU ÎNGERI (V. Voiculescu), ȚARA DE PESTE VEAC (Nichifor Crainic), CARTEA ȚĂRII (Adriati Maniu) e un anume caracter de monumentalitate, densitatea și impetuositatea totdeauna de catedrală desăvârșindu-se pe măsură ce mari blocuri se suprapun în, virtutea viziunii inițiale; o puternică unitate de stil ce se revărsa asupra întregului aplicîndu-se și celor mai infime componente.

[...]&*-văzut în PE ARGEȘ ÎN SUS opera unui bucolic în gen horațian, puțin dezrădăcinat și ahtiat după viața rustică, uii fel de arcaid al tihnei voluptuoase. Dar clasicul s-a convertit pe dată — în ochii altora — în tradiționalist iredent, datorită unor eșarfe violent afișate ca *Infrățirea cu pămîntul, comuniunea cu strămoșii*, desprinse din cîteva poeme ale volumului.

În fond în articulațiile ei cele mai subtile, cartea rămîne mai, degrabă simbolistă. Aceasta în sensul că, dinamizat de un mobil artistic, înfiorat de de viziune, de un elan, aplecîndu-se asupra unui material-românește. acestea, autohtone — poetul se exteriorizează prin gesturi simboliste, adoptă maniera, conveniențele simbolistilor, «atacă» materia prin procedee de atelier simbolist.

Simbolistă e așea turnură spre epocă, simbolist e tot acel, ceremonial, oficiat parcă în ritm de vechi menuet, pe care îl mărturisesc cele mai expresive din poemele volumului. Farmecul acestei poezii trebuie căutat în acel ritual retrospectiv, recompus din gesturi memorate, (pe o singură dimensiune: a timpului, ritual cu atât mai evocator, mai nostalgic, mai indefinisibil melancolic cu cît rămîne o simplă formă din care ceea, ce-i constituie substanța s-a mistuit ineluctabil în timp.

Nu afit, așadar, un bucolism al deprinderilor rustice, nici senzația voluptății de gurmând din poemele cu fructe și xu cramă, cât mai cu seamă acel simulacru de punere în scenă a unor scene ce țin de alte -vremuri, dar pe care poetul le re trăiește cu acută vivacitate [...] amintirea incursiunilor în vie și aiurea, tot gospodărescul zgomotos de altădată sînt elemente; din care nu se mai păstrează decît gestul, pașii, ceremonialul" '[-.]

AUREL RĂU. *JPrefață la lom Pillat. Poezii. Antologie.i., p.XiX)* < •

peisajul, din jurul Floricai se înfățișează dăruit cu o infinită gamă de frumuseți naturale și, dacă e să-l privești după sfatul lui Ion Pillat «de sub castanul, din.vie», într-un ceas de sfișit de zi, cînd zările de peste Argeș se aprind de un roșu magnif, întrucît ai impresia ică «te apleci», pe amurg ca pe o «ramă» intensă de șoc, autorul volumului PE ARGES ÎN SUS luat în accepția, de poet descriptiv, apare dezavantajat. [...] La aestrea de>Jirism a popziei piljatiene, natura nu iparticipă ca în *Baltagul*; de exemplu, prin dezvoltarea impetuoasă a ciclurilor sale, prin savoarea'detalilor, ca la Hogaș, saur prin pregnanța, cu care-și desvottaj In *Cartea Oltului* 'marife-i intimități, ci prin funcțiajde element autobiografic, prin fadultatea magica de a păstră neștiriite tiparele, unor perindărisucsesive, prin iluziei de nesuphs a^Wemeliculu^ cu, care se impune concepției, artistului astfel ca acesta dă creadă că poezia sa «poate fi redusă în ultimă instanță', la *viziunisa pămIntului care rămîne același, la presimțirea, timpului care fuge mereu.* »"• (citai din Ion, Pillat, *Mărturisiri.., p. 2.73*), •-<•;„ i, , , , , •

NICOLAE MANOLEsCUI '(*Metamorfozele poeziei...*, p. 93-96)

„Aceasta e^te una din cele mai frumoase cărți de poezie din toată literatura română. Dar s-a petrecut'și cu Pillat ceea ce se petrece mereu cu Emineseu (păstrînd, firește, proporțiile), adică o analizare prin repetare și imitație. Cînd', în fond Valoarea lui Pillat e de a fi 'inimitabil — tradiționalismul lui'e o descoperire cu totul personală!, fermecătoare la orice nouă lectură [...]

Părerea cea-mai răspîndită este că Pillat, fire sentimentală, devine vibrant cînd își evocă privilegiile' copilăriei, renunțînd la inspirația livrescă din primele volume. Tudor Vianu semnala sucesiunea «intuițiilor experienței și a culturii» în opera poetului, combinarea și înlocuirea lor: de fapt la Pillat e vorba de o complicare a celei dintîi prin cea de a doua. Dacă evităm banala explicație psihologică a poeziei (care nu ne spune de ce tocmai sentimentalismul a devenit lirism), vom vedea că poezia lui Pillat nu e mai puțin «livres-

că» în PE ARGES ÎN SUS decît în VISĂRI PĂGÎNE. însă livresc nu înseamnă fără contact cu viața, arid. Există o „perversiune" intelectuală care constă în asimilarea naturii unor elemente de cultură. Nu ne place natura ca atare, ci ceea ce spiritul nostru proiectează în ea. O bucurie naturală se preface astfel. într-un sentiment estetic. Sensibilitatea noastră vibrează la imensitatea Bărăganului odobescian, la poezia Moldovei lui Creangă, la farmecul exotic al Dobrogei, lui Barbu. Mirceștii, Isarlicul, Florica nu sînt peisaje naturale,, ele țip de o geografie spirituală^ sînt cetăți imagine. Pillat e întii un om de cultură și pe urmă un intuitiv și lirica nu poate fi pricepută dacă avem superstiția, că postul exprimă neapărat emoții din rîndul celor biografice [...] El anticipează p atitudine care va deveni generală în deceniul următor, cînd, prin Ion Barbu, poeții vor descoperi că poezia își e sieși suficientă. Pillat nu este încă decît un caz individual, caye, de altfel, nici nu e cel dintîi: îl preced Odobescu, în *Pseudokinetikctș*, Alecsandri, Duiliu *Zam.firescu*, D. Ăhghel. Pillat are o mare conștiință a poeziei și n-are spontaneitate: poeții de mai tîrziu, barbienii, nu pornesc numaidecît de la o astfel de împrejurare personală. [...]

Putem .spaae acum^că lirismul nu provine în PE ARGES ÎN SUS din evocarea peisajelor copilăriei ci din emoția reconstituirii lor- în' carte. [...] în *Cîtoriii*, în *Cămara cu fructe*, conținutuMn sine a indiferent: valoare* constă în plăcerea spunerii, a mînuirii, căci.prin-cuvînt poetul își alcătuiește lumea dorită. Argeș, Rîul. Doamnei, Negru Vodă, <Florica sînt cheile magice ale creației. E o poezie de rafinament și de-artificiu construită în sensul superior: *Cămara cu fructe* e perfect Totundă, *Acî sosit pe vremuri* (desigur capodopera lui Pillat) plină de subtilități muzieaie', are mișcarea unei clepsidre: timpul bunicilor s^a scurs în timpul nepoților, care iau totul de la capăt în forme imperceptibil modificate". , >

LAURENȚIU ULICI. (*Recurs...* p. 91-98) • '•

"Imaginea unui Ion Pillat în pantalon bufant, plim'bladu-se sub un cer văratec, cu o carte în mîna, într-un lan de ora ori'pe ulițele prăfuite ale Izvoranilor, a părut așa de Convingătoare, că toată'lumea căzu de acord asupra ei, justificînd-o unii,'deducînd din ea alții, liniile-de ordine ale unei biografii artistice excepționale. Astăzi o atare imagine îmi pare de două ori neadevărata:' pentru biografia omului și pentru aceea a poeziei. Ctfndițlile receptării Se vor fi schimbat, poate, dar nu perspectiva în care a fost citită poezia Iul Ion Pillat în urmă cu jumătate de secolmi se,pare falsă, ci interpretarea detaliată a notelor particulare. Dintr-o perspectivă, dreaptă, o interpretare greșită; Tradiționalismul (pillatîaa) este, fără îndoială, adevărat; un unghi,maxira

•fericit in care a fost înscrisă poezia; sensurile lui subterane au scăpat observației.

Mă gândesc, bunăoară, la «afectarea artistică» pe care o descoperă Călinescu în poemele lui Pillat în dauna «sentimentului». Concluzia călmesciană a fost mai tirziu luată ca premiză și dezvoltată într-un raționament a cărui concluzie avea să «e opună cu totul primei, axiomatizînd «sentimentalismul» poetului. Și într-un'caz și în celălalt argumentele erau căutate în biografia intelectuală a omului, ceea ce dacă nu e chiar fals, nici nu are o importanță altfel decît secundară, exterioară pentru înțelegerea poeziei... Producerea ei în cazul descrierii «poesisului» pillatian e o nefericire și pentru faptul că, întâmplător, latura intelectuală a biografiei lui Ion Pillat se opune, în semnificațiile ei ultime, celei omenești.

• Chitorișmul are la cîntărețul Floricai calitatea de a scoate mai viu sentimentul horatian [..] individualizîndu-l și universalizîndu-l totodată».

DUMITRU, MICU. (Ion Pillat și Gîndirea și gîndirismul..., p. 473-474)

•iCarte, a cărților lui Ion Pillat și, incontestabil, una din capodoperele poeziei românești PE ARGHEȘ, ÎN SUS se află cu «tradiționalismul» în același raport cu orice altă culegere de versuri, modernă prin structura lirismului, în care fantezia creatoare se rostăște pe calea unor imagini de resursă autohtonă [...] Apartenența afectivă la «tradiționalism» implică tocmai ca profesare eu semănătorismului sau a poporanismului o anumită situație extraestetică, un oarecare tezism, o subordonare (fie și foarte disimulată) a artei față de comandamente de altă natură. Nu toți artiștii care tratează motive naționale, care fructifică tradiții devin automat „tradiționaliști”; un Enescu, un Brâncuși, un Arghezi, un Blaga creează în materie tradițională artă ultramodernă, și tot la priveliști din universul autohton recurge Fundoianu, un Voronca, a căror înscrisiere (operată de G. Călinescu) în categoria «tradiționaliștilor» poate fi legitimată doar prin intenția de a demonstra arbitrarul clasificărilor. (B. Fundoianu întrebuițează în plus și o metrică tradițională, care se întâmplă să fie exact aceea a majorității poemelor din PE ARGHEȘ ÎN SUS!). Incontestabil, Ion Pillat, spre diferență de Adrian Maniu și Lucian Blaga, are cu «tradiționalismul», altfel zis, cu poezia de tip neosemănătorist din perioada interbelică, reale afinități, fără să aibă implicite și atitudinea estetică inerentă respectivei direcții. Chiar atunci cînd adoptă o teză, el rămîne prin definiție un *artist*, în sensul că finalitatea scrisului său rămîne în permanență una estetică. Venit din parnasianism și simbolism, din «modernism» deci, Ion Pillat se găsește în raport cu „tradiționalismul” *Gîndirii*, într-o situație analoagă pînă la un punct aceleia lui Matei I. Caragiale față de semănătorism.

Motive comune, dar atitudini ideologic afective diferite. Cîntărețul Argeșului și al Rîului Doamnei nu exaltă «șesurile natale», asemenea lui Nichifor Crainic, programatic Nu celebrează «roadele pftmîntului» retoric. Sau spre a delimita pozițiile mai nuanțat, Ion Pillat are un program și el, însă un program artistic”. •[...]

MIRCEA TOMUS. (Prefață la Ion Pillat. Poezii. Antologie de Dinu Pillat... p.XXII, XXIV, XXV, XXVII):

:[...], planurile' pe care se dezvoltă poezia lui Pillat sint trei: realitatea concretă, planul general simbolic și reajitatea lirică. Această operă, cum s-a mai observat, ne propune un univers domestic foarte bine structurat peșt și prin care se desăvîrșește rotația anotimpurilor, Împlinirea destinului umane pe treptele vîrstelor, și ale evenimentelor capitale ale vieții (nașterea, nunta, moartea), trecerea suflului nevăzut al timpului. [...] Coordonatele tematice ale acestui univers rotund sint însă mai mult decît simple teme: timpul, copilăria, moartea) sau. peisajul reprezintă axele lui arhitectonice, astfel că poetul nu e un simplu evocator al trecutului, un cîntăreț al copilăriei, un înfiorat în fața morții sau un descriptiv. Pillat solicită aspectul de adnca generalitate umană al acestor motive, are față de ele o poziție filozofică; tratîndu-le ontologic, în ipostazele ultim abstracte. Descoperim aici na rezultat al etapei intelectuale a procesului genetic pillatian, dîndu-ne seama că efortul lucid al inteligenței sale nu se consumă numai în lărgirea, sau detalierea tematică, ci, mai ales, în acest proces de abstractizare. Văzute din acest unghi, temele propuse devin entități și între ele se stabilesc legături firești. Timpul e văzut prin peisaj și invers, astfel încît actul regăsirii Miorcanilor sau Floricai nu ține de sfera de experiențe specifice literaturii tradiționaliste, nu e o simplă reîntoarcere la vatră, ci debarcarea pe un tărmta care perspectiva oarbă și vecinătatea zeilor tutelarii ai familiei ascute la maximum apetența pentru ulțiroile abstracțiuni și prepară sufletul pentru confruntarea cu stihile. [...] Pillat reprezintă în istoria lirismului românesc, împotriva numeroaselor accidente sau aluviuni ne semnificative,, lipul cel mai pur al cîntărețului elegiac. El ilustrează și dezvoltă elegia pe tot parcursul manifestărilor sale; elegia sa, înnegurată de accesul la ultimile probleme ale destinului uman, e îmbărbătată, devine stenică prin încrederea în frumusețe și în om. Lirismul său e specific, se sprijină pe o armătură morală și puternică, ai cărei piloni de susținere sînt solidaritatea cu generațiile și cu peisajul pe care omul e chemat să-l înfrumusețeze și prin care e chemat să fie fericit. Zbaterea emoțională a versului său plin de miresme, sonorități, ecouri, provine din acel *cârpe diem*, percept clasic înțeles nu în sensul unui mărunț prac-

ticism al plăcerii, ci ca o demnă recomandare adresată omului să înfrunte și să-și apropie toate urmările și aspectele condiției umane; melancolia amintirii, tristețea sfârșitului și ireversibilității timpului, dar și fâlgudrea de culoare, sunșt și mireasmă pe care fiecare clipă o pogoară, asupra noastră [...]

Versul pillatian din creațiile sale de maturitate, în speță din volumul PE ARGES ÎN SUS, este un vers amplu cu bogate rezonanțe și cu limpidități de cristal. Sistemul său metric este unul strict clasic, cu prea puține excepții, intrucît practica versului alb poetul pare a și-o însuși din filiera clasică; iar structura prozodică și de concepție a fiecărei poezii se menține în aceeași factură: poezii articulate în toate componentele lor, rotund încheiate, sunînd plin și armonios; în toate poeziile lui ideea e netă, precisă, adîncă. Și totuși ceea ce comunică această operă este mai mult decît impresia exterioară, culoare și sunet. Însușindu-și unele canoane ale academismului poetic, prin rezultatele emoționale ale artei sale, Pillat se manifestă ca un profanator de canoane. Căci, departe de a fi distant academică sau didactică, rezultanta lirică a operei lui comunică fiorul, apropiat de mister' al marilor și măruntelor corespondențe din univers; Facilitatea versului său, impresia că el se lasă înțeleși la prima lectură, este o cursă pe care ne-o întinde sintaxa sa ortodoxă și imagistica aparent accesibilă. Adîncirea lecturii ne duce în față unor rafinamente de expresie în donjenii imagistici» își a unui rid aproape de netrecut'alconcepției. Chiar» cînd sensurile poeziei pillatiene se desfoliază pînă la ultimul, rămîne aburul nelămurit al emoției date de apropierea unor înțelesuri profunde gravezi vechi că niște mistere. în fond, ca sensibilitate, subtilitate și nuanțarea lirismului și află în vecinătatea celui modern care năzuie să comunice misterul muzical; neînțeleș al sufletului uman și al raporturilor sale ca universul. [...]

•Ceea ce exploră armonia și poate chiar perfecțiunea acestei opere nu e atît echilibrat atît multii opozante din domeniul' expresiei sau al orientării literare; sunetului înspînăca o melodie și definitiv, încărcătura ideatică și emoțională provin mai întîi de toate din armonioasa confluență a factorilor ei constitutivi: univers concret, realitate lirică și planul general simbolic, fiecare în parte e conceput și realtoat pe principiul unor raporturi armonice pe care am încercat să le definim: confluența lor însăși este armonică, astfel că peetfa lui Pillat bazată pe un sistem complex și suprapus de armonii, în mod necesar nu putea să sune altfel decît sună, că b muzică a armoniei".

CORNEL UNGUREANU. (Postfață la Ion Pillat. Poezii. Antologie de..., p. 274-276; p.'578-279)

„între sbriitorii secolului XX, Ion Pillat e singurul care are un arbore genealogic. C...] Așadar, Ion Pillat e singurul în lumea sa: nepot, strănepot,

stră-stră-nepot de miri boieri, cu nume înscrise în *Descriptio Moldaviae* a lui Dimitrie Cantemir,' deci trăind ca neam, cu mult înainte, în Moldova unui Grigore Ureche sau Ion Neculce, povârnișul liniei paterne a pdeului cdboară amețitor către noțiunea de întemeiere și întemeietor.

Provenind pe linie maternă, din familia mai nouă, aceea a Brătienilor, gintă adînc înșurubată în transformările politice ale României moderne, familie ilustră și ea nu atît prin vechime, cît prin pertinentță "și, mai apbi, prin consecvența cu care, în fruntea unui puternic partid politic, a rămas precum o dinastie, mereu în virful unei piramide sbciale, Ion Pillat va'abdlea de la toate drepturile sale «dinastice» în numele artei, prerogativele cu care apartenența sa îl înzestraseră. [...]"

> ;,[...Jintrarea în poezie a lui Ion Pillat, cu angajarealtii poetică, înseamnă o rupere detrad^ia familiala. [...] Intrarea în poezie, renunțarea la 'soțidfitatea altor cariere'(căci el trebuie să fie, în humele arborelui său genealogic un continuator) înseamnă, în perspectiva timpului o jertfă. Conștiința'ei se va accentua pe măsură ce timpul își va spune cuvîntul. [...] Și în căutarea aceleiași lunii concrete, tulburător de concrete, poetul vâ cînta prin *amintire* toamna*, locuri,' despărțirea de iurița sa, pentru cealaltă: *lumea, poeziei, [...]*"

PE ARGES. Î^ Șij\$ (poezii scrise între 1918-1923) e cartofunda ^n-, tală a poetului, dpcumentul independenței sale literare. Ea e arborele genealogic, mărturisirea de credință față de strămoși, față de, moșie, jurărnînt făcut locurilor și zeilor protectori. [...]

PE ARGES ÎN SUS e o carte, de întemeiere, un hrisov scris în numele poeziei și al regalității poetice. Este cartea unui, no-u Negru Vodă și, a unui nou Meșter Manole, ce, unul prin blazon și celălalt prin vocație constructivă, înaltă nu o construcție, materială („Pe Ațgeș în jos... începe, legenda), ci una, spirituală [...] în.acest volum veghează, ca niciodată. pînă. acimi» voioțafititoș. ririi poetice. [...]

Poetul construiește pentru fiecare poem o scenă :cu menire alegorică sau pur și simplu evocatoare,, o *corespondență* a momentului reveriei., Poetuk reconstituie „lumea amintirii" cu grija detaliului, a; obiectelor *purtaoare de încărcătură sentimentală*., Romancier, Ion Pillat ar, fi. fost un proustian; poet, descoperă în trecut idila... Plimbîndu-se prin conac,, Ion Pillat se; plimbă prin istorie și literatură, fără să. evadeze din familie, ba, dimpotrivă: amjntindu-și. Copilăria contrastînd cu a'tița fapte înghețate de .istorie, nu. poate fi șecît. miraculoasă, basm prelins de-a lungul acestei lumi. Evenimentele «copilăriei» pot aparține astfel fantasticului* inocența sirstei înviind o lume, a inocenței.

Miraculosul lumii «de i, altădată», cea sanctificată:; de inocență ar da dimensiune poemelor, după cum tensiunea lor interioară izvorăște din cohșntK

ța paradisiului „pierdut”. Interioarele în PE ARGES ÎN SUS, locuri sacralizate de existența celor de altădată, a *bunicilor*, de pildă, peisajul (deci exterioarele) trăiesc sub semnul eternității.”

ROXANA SORESCU, Măștile melancoliei...

[...] „O falsă familie de spirite, perpetuată cu obstinație de istoria literară, li reunește pe Ion Pillat și Vasile Alecsandri. Dar între cei doi este o deosebire destul de complexă [...]

Interesul comparației între cei doi stă tocmai în relevarea diferențelor esențiale de motivație a gestului poetic, în aparență atât de asemănător. Peisajul liric, picturalul imagistic și corectitudinea formală a poemului au pentru Ion Pillat semnificații care i-au rămas, pentru totdeauna străine lui Alecsandri. Unul primește natura ca pe un dat, în care individul se integrează cu voluptate, celălalt contemplant peisajul ca pe un semn sustras legilor cărora omul e nevoit să li se plece. Descrierea este pentru Alecsandri: un prilej de fericită acceptare a universului, pentru Pillat — unul de a-și proiecta melancolia funciară în elementul exterior. Q podoare a omului cult care-și refuză manifestările spectaculoase disciplinează expresia pillatiână și o silește să-și semnifice neliniștile prin aparent străinile mișcări ale cosmosului.

Desigur, marea temă a liricii lui Ion Pillat este contemplarea trecerii iremediabile a timpului, căreia numai spațiul organizat i se poate sustrage, în vreme ce omul este supus unei fatale evoluții. Dar vechiul motiv horatian ai lui «fugit irreparabile tempus» reprezintă, în fond, retragerea la adăpostul unei percepții culturale. Cultura și disciplina lirică, apelul la modalități estetice statuate de percepere poetică a lumii — ca refugiu spiritual, ca nevoie de solidaritate în față dispariției; Ca sfidare aruncată legilor inexorabile — acestea sînt atitudini complet străine spiritului lui Alecsandri. Necesitatea de evaziune din temporal, de încremenire a eternității în clipa fugară, aceasta se ivește dintr-o pătrundere spirituală înăscută a devenirii ca ciclu, inevitabil încheiat prin dispariție. Dacă ar fi fost filozof, Ion Pillat ar fi fost un adept al-lui Vico. Orice gest este pentru poet, în perspectiva timpului, un gest repetat; el a mai fost făcut odată, ca să dispară în neființă [...]

[...] Piesele antologice, *Aci sosi pe vremuri, A doua elegie*, sînt unite de senzația inconsistenței temporare a sentimentelor umane fundamentale, retrăite acum pentru că au fost încheiate în alt timp. Iar cel care trăiește ce»a mai fost rămîne iremediabil singur în contemplarea simultană a trecutului care-i hotărăște gesturile și a sentimentelor care și-au pierdut proprietatea de individualizare, fără ca omul să poată sau să dorească a deveni singular prin ele.”

CRISTIAN LIVESCU. (Introducere în opera lui Ion Pillat...,? 257, p. 261, p. 282).

[...] „Adept al poeziei moderne este Pillat prin calea aleasă de el pentru „prelucrarea” amintirilor, a stărilor inițiale de comuniune cu peisajul autohton. Pe acest traseu al memoriei afective, la începuturi se află Strămoșul mitic, depozitarul de senzații în stare pură, care — antropologic vorbind — se confundă cu infantilitatea avidă de Natură. Din acest unghi de vedere, relația cu spațiul «copilăriei pierdute» capătă semnificație ontologică, prăpastia din ce în ce mai adîncă între Strămoș (Ființa Inițială, Eroul Exemplar, Copilul Liber) și Urmaș (Ființa Neputincioasă, Insul Obișnuit, Adultul Claustrat) despărțim! la urma urmei două posibilități de stăpînire a realului. Urmașul încearcă să refacă universul Strămoșului, iar. posibilitățile sale se bazuie pe datele sintezei mitico-poetice, datorate «înțrzierii» cu care sînt solicitate amintirile ancestrale și individuale. Aminarea are consecințe contradictorii. Pe de o parte, distanțează Urmașul de Strămoș, le anulează legăturile directe, ceea ce duce la mărginirea unuia și la mitizarea celuilalt, prin neintervenția unor acte care să întreecă sau să egaleze în mărție pe cele făptuite de inițiator. Pe de altă parte, contrastul permite Urmașului să localizeze impresiile «vechi», să dea o coerență mitică «epicii» încredințate lui, b «epică» simplă, în fond, circulară, urmărind un ciclu vital exemplarizat prin chiar naturațea ga, Povestindu-1, Urmașul se implică direct în acest scenariu închis, caută să-1 imite, să-1 rescie întocmai. Intervine aici un așa-numit *icomplex al fiului risipitor*. Neputința de a renunța la vatra părintească, la locul venerat în care fiecărui îi este împlîntată seminția, este specifică celor ce resimt necesitatea continuității de atitudine și comportament, din tată în fiu, și care, aricite meandre le-ar aduce viața, se gîndesc mereu *la întoarcerea* a casă, spre a reînnoi și talmăci aici, numai aici, exemplul de stabilitate al înaintașilor. [...] Regretul Înțrzierii, al îndepărtării fără țel de domeniul de acțiune al Strămoșului mitic este una din dominantele liricii, pillatiene, care se va prelungi pînă spre volumul LIMPEZIMI. [...]

„Să remarcăm că tot componentul intimității este cel ce permite transmiterea obiceiurilor din bătrîni, rămase ca Simple rituale, unele cu totul particulare și tocmai prin asta nespuse de scumpe. Ritualul, cu mijloacele sale de a «reînvia» o schemă inițiativă, impune anumite rigori bine știute, ce nu admit inovații de nici un fel. Or, tocmai atari rigori, îndelung selectate, permit o rapidă mutație spre «înăpoi», de vreme ce — învăluite în vrajă — umbrele trecutului se amestecă, „în seara ce coboară”, cu ființele care le evocă („N-auzi cum sună pașii lor de odinioară?” I. [...])

Avem astfel circumscrisă geneza unui reactiv înconștient care, la Pillat, consumă însăși credința și dragostea față de pămîntul natal, față de o tradiție eare concepe viața în concordțmja cu ciclicitatea și ritmurile naturii, cu Creația în stare pură, pusă în mișcare de o matrice telurică activă cu cei ce cred în

fecunditatea ei și i se sacrifică. Strămoșul este un arhetip, în poezia piilatiană, care înglobează puterea comuniunii cu răsunetul tainic al acestei Genitrix, într-o totalitate sacră, dătătoare-de har.[...]

Perpetuarea schemelor inițiatice făurite într-o anterioritate glorioasă prin faptele ei erotice, conferă vrajă și inefabil acestei poezii care își elaborează savant conturile, prin imitarea unei primitivități înțelepte și țirind cu strășnicie la „Jegile ei nobile”.

ADRIAN ANGHELESCU. (*FarMecul evanescent al melancoliei în 'op; cit., p. XIII, p. XIV, p. XV, p. XVI, p. XVII, p. XVIII, p. XIX.*)

[...] „Proust — pe care mai mult ca sigur poetul îl citise în anii de studii de la Paris — adăugase: «adevăratele paradisuri sînt acelea pe care le-ai pierdut». Pentru naratorul din *In căutarea timpului pierduti* copilăria însemna înainte de toate un nume: Gombry. Florica și Miorcaniții vor reaminti de fiecare dată lui Ion Pillat acest «paradis pierdut», ale cărui reverberații afective și spirituale se vor dovedi mult mai profunde decît seducția de moment a unor curente și școli literare moderniste. Această realitate se va dovedi mai presus decît orice canon estetic, izvorind din străfundurile unor zone sufletești. [...]

Fondul de amintiri, impresii, senzații acumulat în anii copilăriei alcătuia o încărcătură mult prea sensibilă, pentru ca, într-o bună zi, să nu izbucnească la lumini din adîncurile subconștientului, [...]

Tot ceea ce părea nebtâos în ființa poetului, tot ceea ce gestase îndelung izbucnește acum ladutniță. Mesajele trecutului, ale ariilor copilăriei și adolescenței sînt recepționate ca niște ecouri pe cît de îndepărtate, pe atît de vii, ea licărul prin noapte al unor stele ce au pierit de mult, dar ale căror raze încă mai străbat beznă spațiilor galactice. Abia acum percepe el conținutul, sensurile simbolice ale acestor mesaje, codul lor secret. [...]

Scruțind trecutul; poetul înțelege acum semnificația anumitor imagini; fapte și situații de viață, atitudinile unor oameni care, fie că nu mai existau j fie că deveniseră de nerecunoscut. Și, totuși, continuă să dăinuie ceva în afara acestei degradări, pe care lent, dar decisiv, o produce timpul: structura sufletească a omului așa cum se reflectă în memoria și conștiința sa, în raport cu solicitările luttii exterioare, prin tot acel conglomerat de imagini și experiențe de neuitat. Reproiectate pe ecranul memoriei, toate aceste impresii și senzații capătă, în conștiința omului matur — pentru care moartea nu ma i este o necunoscută, iar timpul nu-i, mai apare etern și imuabil — o dureroasă acuitate afectivă, [...]

La nivelul impresiilor vizuale și maț puțin' al senzațiilor, sensibilitatea poetului prezintă unele afinități cu ceaproustiană [..] Ga și la Proust, rolul

amintirii este precumpănitor: **Dac ce reține memoria din experiențele și faptele-trăite odinioară, din tot fluxul doi impresii și senzații? Care sînt acele clipe de excepție ce, se vor, converti în amintiri indelebile, esențiale și profund revelatoare peste ani? Ion Pillat constată și el că orice pronosticuri în această privință se dovedesc de cele mai, multe ori false, că șansa de supraviețuire o au-tocmai acele imagini și impresii c* > în' de. simplitatea și de firescul vieții obișnuite. [...]**

Ca și la Proust, amintirea trecutului, » acestui: timp mitic al copilăriei este însoțită de sentimentul fragilității vieții și a morții, — sentiment ce în tuncă bucuria împlinirii clipei prezente, dar care, în schimb, face și mai vii imaginile timpului dus. [...] Față de adtocimea, complexitatea și anvergura explorărilor proustiene ale subconștientului; viziunea lui Ion Pillat asupra trecutului, reprezentării sale nu depășesc însă, celimai adesea, stadiul impresiilor vizuale. Evident, genurile diferă. în concentratul spațiu al poemului, autorul: nu poate să descrie bucmriajtextatică a acelor clipe de revelație, trăite atunci cînd senzații tactile; plfactive, auditive, produse de, impactul întimplător cu realul, fac să renască un întreg trecut. Și totuși, arareori, un asemenea proces al memoriei linvolnntarețj de clansa i în plan senzorial, se produce, resuscitînd șuvoiul amintirilor, trezind la viață lumea mirifică a (apusei copilării (*Cămară de fructe*). [...]

Oeeace prevalează însă și aici e> latura pitorească, evocatoare și' mai puțin aceea introspectiv analitică a vieții sensibile, interioare. [...] Un loc privilegiat îl ocupă acelea care privesc, umit Jerauldomes Tir J. intinu. Detalii ale acestui spațiu concură la crearea atmosferei unei lumi, situată, parcă, în afara timpului. Interioare și obiecte atestă urmele unor vieți ce nu mai sînt, exprimă mentalități, gusturi, moduri și stiluri de viață trecută. Aici s-a consumat ritualul țihuc al unor existențe, aievea. Totul, în* aoești încăperi, d» q plăcută, melancolică vetustețe cu care de copil se familiarizase la Florica sau Miorcani sugerează un climat de viață incpnfundabU și, singular, tot așa cum fiecare ființă umană își vedește propria ei unicitate- [..]"

WAN ADAM-(Ion Pillat. *Pe Argeș tn sus..., p.*

[...] „Spre sfîrșitul vieții Pillat voia — își amintea Horia Furtună — să scrie-tun poem de fantezie, *Vrăjitorul*, în care iW<ma să arate/ cum un vrăjitor. [...] azvirle în <aer obiecte inanimate care; îndată prind viață și aripi». Poate că mai mult decît o gloriificare generică a-forței, poetului, simbolul presupune și o recunoaștere indirectă a propriei puteri: magicianul e Pillat însuși. Tot atît de adevărat e faptul că nici un alt volum nu-i dă mai bine decît *Pe Argeș thsus* măsura puținței de a însufleți lucrurile, de a ghici în ele «vechia ceasului Cemoare». în absența stăpînitorilor — r plecați fără întoarcere — obiectele

ii mențin într-o viață secundă, sustrasă momentan universalei treceri. Deloc numeros, relicvariul pillatian dă fără greș senzația proustiană a regăsirii timpului pierdut. între atâtea figuri casnice ale amintirii două sînt recurente: *ogînda și cartea*. Ambele presupun o demonie de care poetul însuși era conștient. «Cărțile ce-ncuie perfecte amăgiri» sint, de pildă, singurele semne de recunoaștere admise în visul unei existențe postume (v. *Jucării*). Oglinda însă, ca «hieroglifă a adevărului» și totodată «hieroglifă a falsității» (Jurgis Baltrušaitis) învîrtește roata timpului în sens invers, restituie chipul ideal, străin cu totul omului de azi. Eul fictiv se substituie omului real. Ca Dorian Gray, Pillat rămîne sufletește prizonierul propriei imagini de altădată, fixată magic în memoria oglinzii / citat din *Ochelarii bunicii*. Finalmente, tasăși memoria «devine o inefabilă ogîndă ale cărei reflexe luminoase vin din abisurile eului. Suportul obiectiv al emoției poate' HpSij imaginarea lui e suficientă pentru a păstra intact» florul / citat din *Străinul*. Un paradis lăuntric, pentru todeauna regăsit, ține așadar locul celui pierdut. Evident, mărturia aceasta are în primul rînd o valoare pur personală, «ste, astfel spus, wi document sufletesc. Tot atît de bine ea arputea fi și o replica autohtonă, un ecou tîrziu la celebrul poem dramatic al lui Milton. Ca poet, aprigul puritan îl fascina pe Pillat (din moment ded situa într-o antologie de suflet a liricii engleze imediat după Shakespeare), iar aceste versuri din finalul *Paradisului pierdut* îl vor fi impresionat pe viitorul autor al *Bisericii de altădată*: «Șt atunci mult mai puțin vei fi Întristat / Că Paradisu-acesta-l părăsești, / Avînd în tine însuți un alt Rai/ Cu, mult mai fericit decît acesta».

N. STEINHARDT: *Reeditarea lui Ion PiUai, (Transilvania, XIII (19<4), nr. 4, p. 38—39*

[...] Pillat este uri tradiționalist, un melancolic și un entuziast al'autohtoniei, însă nu un *simplu* apologet al virtuților sau'culorilor indigene. Lirica lui, scrie Adrian Anghelescu, în studiul introductiv al ediției Cornelia Pillat, nu se confundă cu un tradiționalism îngust ori un paseism de tip sămănătorist, întocmai ca la Proust — iar studiul lui Adrian Anghelescu poartă semnificativ titlu *Farmecul evanescent al melancoliei* — elementele de bază ale operei pillatice (Copilăria, Casa părintească, Amintirea) snt alcătuitoare de Mit-Arhetip, iar'nu teme comune pentru revărsări de sentimentalism. Adrian Anghelescu se referă îndeosebi la Proust, nu la Mauriac. „Ca și pentru Proust, amintirea trecutului, a aceluși timp mitic al copilăriei este însoțită de sentimentul fragilității vieții și al morții”. Remarca este justă, însă citarea lui Mauriac se impune și eai Dealul, podgoria, clmpia: iată „motivele” inspirației la Florica, la Miorcanii Dorohoiului, la Izvorani. Dar podgoria delndată cheamă Malagarul lui Mauriac, după cum și Casa] părintească

(privitor la autorul *Destinelor* s-a putut vorbi de *casele fugitive*) ori Copilăria reprezintă modelele (simbolice, structurale) caracteristice romanului maurician (*Le mystere Frontenac* e un exemplu hotărîtor). Florica este un Malagar românesc («Via grea de rodul în care se concentraseră, parcă, toată lumina verii ce amurgea și miresmele toamnei ce-și făcea tot mai simțită prezența...») e iată un tablou întru totul potrivit și *landelor* din proximitatea Bordeauxului), dealul de la Florica este un arhetip poetic așijderea arhetipului imagistic de la Poiana Mărului pentru pictorul Horia Bernea, conacul de la Florica își are echivalentul în solida locuință a familiei hanseatice Buddenbrook (și stă în contrast cu baladinul vers rilkean: *Wer sick kein Haus gebaut hat...*).

[...] Individualitatea poetică și originalitatea reacțiilor psiho-seasibiie se afirmă, se vădesc în *Pe Argeș în sus*. Atunci, într-adevăr, nestingherite, nesfioase, vor stăpîni dealul, podgoria și cîmpia, cele trei elemente ale «pămîntului» devenit focar primordial pentru contemplație; atunci peisajul românesc își va dobîndi preeminența. Inșă nu *în sine*, ci întru Cît e' Sorginte și „cîmp magnetic” al unor senzații proprii: melancolia vieții, scurgerea ireparabilă a timpului, duiosia mîhnită a Inserării, a serilor de toamnă, a privirii obiectelor pieritoare, inefabila obsesie a trecutului. Și, desigur; întrucît, genorfată o îndrăgire crescîndă a spațiului natal, a obiectelor clădirilor, și ființelor care-l configurează, fiindcă oglindește mersul prin timp al omului și dă acestei rapide evanescente măcar puțină stabilitate și concreteță.

Oare nu într-o aceeași măsură este peisajul proustian de francez și autohton? Ori al lui Mauriac? Ori de german și de nativ al Ini Thomas Mann? [...]

Ion Pillat așadar, nu e un'«simplu» tradiționalist ori peisagist; e — ca și Proust, Francois Mauriac ori Thomas Mann-4 un «normat» perfect încadrat în societatea, vremea și predannle mediului, tin anormali» Care, lotuși, a înțeles (a «știut») 'prea bine, a pătruns și el ca ai ceilalți trei mari scriitori căroră l-am alăturat — universul «anornial» și i reflectant al poeziei, artei, creației de-a doua: Peisajele copilăriei, imprejurările, unei vieți comode și neaventuroase, încadrarea în sistemul convențiilor societății din oare a făcut parte, simpatia și considerația purtate poeziilor altor graiuri și glii, intima legătură (fidelă, aproape dureroasă) cu «materialitățile» ambiante, strunirea pornirilor temperamentale nu i-au fost stavile ori opreliști, ci incitări spre biruirea ritmului monoton al existenței, spre pășirea. în acel domeniu — diferit, parabolic, straniu, anormal — generic și vag denumit artă.

BĂTRÎNII

HORIA FURTUNĂ. (Alături de Ion Pillat, in *Ion Pillat mărturii despre om și poet...*, p. 20) ; • •

[...] *În iulie 1918, după demobilizare, Pillat mă luă cu el la Miorcani, moșia lui părintească din județul Dorohoi. Aci urma să ne odihnim după lungul zăbucium al războiului și să scriem versuri. .

Miorcanii a fost pentru noi un loc de orientare hotărâtoare. Războiul, îi spuneam lui Pillat, mi-a revelat marea realitate a țării și a limbii românești. Blsimțea la fel. Ne-am hotărât să întrerupem poeziile începute sub vechile semne literare și să ascultăm porunca sufletului nostru nou. Și-a terminat volumul GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI, eu am isprăvit ciclul *în strmele ghim-pate*. Eu ani început un *Anton JPann* care a rămas până azi doar început; al a scpis într-o singură zi un *Anton Pana* care a fost primul din imarea poemă BĂTRÎN, pe care a dat-o mai târziu".

EUGEN LOVINE'SCU (Istoria literaturii române contemporane... p. 104)

„BĂTRÎNII (lărgesc inspirația poetului printr-o solidaritate dincolo de cadrele conștiinței domestice, care nu prezintă aceeași armonie de fond și impresii" ca *Florica și văd* desc un anumit patetism retoric și, o insuficiență caracterizare a marilor strămoși".

ALEXANDRU DIMA. (Aspecte și valori în poezia lui Ion Pillat..., p. 25b—257).

[...] „Ca și «Epigonii» lui Eminescu, poetul își propusese evocarea citorva chipuri literar-culturale din trecutul nostru [...]

Evoeârife din BĂTRÎNII păcătuiesc însă prin lipsa unor caracterizări specifice scriitorilor, prin lunecarea lor comună în generalitate și chiar didacticism; Numai fragmentar izbutite poemele au — fiecare — versuri Ce rețin fie prin justa evocare a atmosferei vremilor trecute, fie prin note de vioiciune și liumor".

TUDOR VIANU. (Poezia lui Ion Pilla In Studii țiportrete literare..., p. 60—61).

„în poema BĂTRÎNII defilează primii mînuitori ai scrisului românesc, un Dosoftei Mitropolitul, un Ghenadie Cozianul, un Ienăchiță Văcă» rescu, vin apoi patronii unei concepții occidentale de viață bazată pe rațiune și încrezătoare în progres și a unei poezii în conexiune cu modelele Apusului civilizat, printre care Dinicu Golescu, Eliade, Cîrlova, Alexandrescu și Bolinteanu, Anton Pann, Donici și Mureșanu reprezintă în această galerie nota

națională și naționalistă, care în sufletul revoluționarilor de la 48 trăia în bună armonie cu îndemnul de a împrumuta formele de viață ale Apusului civilizat. V. Alecsandri le urmează tuturor acestora. Nu însă și Eminescu, care reprezintă de fapt un alt drum. Occidentalismul poezilor de la 1848, năzuința lor către forma unei civilizații s-a frînt în muzica lui Eminescu, cu întoarcerea ei către lumea basmului și a trecutului, către armoniile mîngietoare ale naturii, către înțelegerea unei lumi ca, o așezare împietrită de rosturi eterne și imobile. Marea lui figură putea lipsi din această frescă a poezilor revoluționari și bonjuriști. [...] Ion Pillat a socotit însă că dă o încheiere logică poemei sale, făcînd să apară ca cel din urmă: dintre înaintașii săi, nu pe un poet, ci pe un pictor, pe Nicolae Grigorescu, spre care privirile românești s-au întors cu încredere și. înaintare către această lume care nu este a deznădejdiei, de vreme ce rațiunea omului o poate stăpîni și transforma după idealurile ei";

GEORGE CĂLINESCU. (Istoria literaturii..., p. 777).

„BĂTRÎNII o mulțime de figuri ale trecutului..', apar înaintea poetului în chip de fantome și vorbesc cu el în casa de la Florica, într-un limbaj pașitșat pe temeiul operei lor, iritr-un ton artificial, 'monoton și fără sens liric. Inspirația este livrescă și nu numai straniului, dar românului însuși, nedocumentat suficient asupra unuia ori altuia, 'aceste' compuneri nîi-i spun nimic".

ION ZAMFIRESCU. (Pillat și ideea de timp, în Ion Pillat, mărturii despre om și poet..., p. 184).

„Pillat are întotdeauna gustul și presimțirea înțelesurilor istorice dar nu lucrează direct cu ele, nu le aduce la suprafață, ci le ține în tăcere pe im plan de adîncime în stare să justifice și să intensifice emoția lui lirică; Nicăieri nu apare mai bine această trăsătură ca în alegoria BĂTRÎNII, acolo unde Pillat aduce lîngă noi, ne pune să vorbim direct cu ele, -figuri trecute din galeria venerabilă de cîntăreți ai neamului. Misterul acestei învieri e posibil printr-un proces de dizolvare a timpului, dizolvare mimai de cadru și de distanță, nu însă și de conținuturi care rămîn vii și intacte".

CRISTIAN LIVESCU. (Introducere în opera lui Ion Pillat..., p. 74—75, p. 76)

„Scris cu multă vreme după apariția volumului GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI și aproape concomitent cu multe din poeziile, «grupate în PE ARGES

ÎN SUB, lungul poem BĂTRÎNII (464 de versuri), apărut în 1922 în revista *Cugetul românesc*, merită o analiză specială. El nu poate fi așezat laolaltă cu ridurile FLORICA și TRECUTUL VIU, deși elementul tradițional comun ar îndreptăți o asemenea apropiere. Avem de-a face tot cu un poem de tranziție, de data aceasta de înfiripare a unei relații statornice cu o tradiție literară; fără de care invocarea trecutului devine trudă zadarnică. Prin poemul de față, Pillat își apropie modalitatea mitizării unor proeminente apuse prin intermediul poetului, inițiativă reușită cel dintâi de Eminescu, în *Epigonii*, modalitate careia i se suprapune o altă tehnică, aceea a „înscenării” — ajurisă, cum se știe, la desavârșire în mult citata capodoperă a lui Pillat, *Acți gosi pe vremuri*. Dacă, înainte de orice, BĂTRÎNII consemnează la modul cel mai direct cotitura realizată de poet; în preajma anilor '20 [...] în BĂTRÎNII hu avin deocamdată — și aceasta ne face să considerăm poemul ca fiind unul de tranziție — decât reactualizarea expresiei unui trecut de glorie culturală [...] Vom observa lesne că laudele aduse marilor strămoși literari se referă, în marea lor majoritate, la păstrarea și îmbogățirea «graiului» românesc, poetul încercând, în cazul fiecăruia să parafrazeze — printre altele reușite o laj rimeț c — stilurile celebre sau elemente caracteristice de atmosferă...

„... în, pofida proporțiilor sale neobișnuite, poemul BĂTRÎNII; această amplă are poetică a lui îfiljat, Redescoperă cuvintele de preț ale autohtonizării, le face să... fie adapabile unui nou registru poetic. Este un mod de primenire a expresiei și, în aceeași timp, un act de atașare programatică la «spontaneitatea ordonată» poeziei intrată în tradiție”.

IOAN ADAM (*Ion Pillat Pe Argeș în sus...*, p. 218) * ' ' '

„...y jguroș este, și apelul înaintașilor literari, ai ctitorilor, 'glorificați cu fast, în amplul poem Bătrîni. Rațiunile atitudinii nu mai sînt morale, ca în *Epigonii*, ci exclusiv stilistice. Pillat pare a ști că adevărata originalitate nu înseamnă evitarea ori negarea modelelor, ci asimilarea și depășirea lor. În consecință, înainte de a crea o nouă literatură, înainte de a introduce un nou timbru, el participă cu evidentă voluptate la un tip canonic de literatură, se simte solidar cu o tradiție vie.”

SATUL MEU

V. VOICULESCU (*Etape și reședințe...*, p. 101 — 103)

[Descrierea ținutului Miorcanilor, peisaj pe care se profilează personajele schițate în SATUL MEU și climat al creației poeziei pihatiene].

„Miorcanii Moldovei, uitată moșie a tatălui, poetului, Miorcânii umilii săraci și domoli cu lumini îngîndurate pe zări și ondulații nostalgice cu malurile ruinate ale, Prutului în, privesc, a îngăduit poetului să se coboare în lăuntru său — unde, sub rumegușul de aur al amintirilor, s-a găsit, pe sine, vechi de cînd lumea, nou ca dimineața. Singur veridic și autentic din tot ceea ce întîlnise el pînă atunci în lume.

Sub ocrotirea Miorcanilor s-a descoperit pe sine cu tot tezaurul de liniștit chin metafizic, de motive psihologice, de probleme de arhitectonică poetică, de magie a verbului, de adîncire simbolică a vieții. La Miorcani s-a articulat clasicismul și apoi hehismul lui Pillat. Desigur toate aceste motive se aflau în germen, chiar în poezia înfiripată la Paris. Ele se, între-taie ca niște filoane în toată desfășurarea de mai tîrziu. Dar cele mai prețioase și cele mai autentice care erau la fund ies acum la iveală. Tot aici, la Miorcani a săpat el vrăjita rădăcină a folclorului care i-a umplut poezia de acel adevăr substanțial ce înfloreste ia SATUL MEU, de-a lungul "BISE-RICHII DE ALTĂDATĂ. Aici, la Miorcani, a reluat și a trăit marea poezie a lumii de la omul vestic și Homer, pînă la Rilke și Valery, pe care dacă-i cunoștea, aici i-a pătruns.

Miorcanii l-a făcut să uite zeii Florichii și să se simtă uneori el însuși — un Demiurg, creator de lumi închegate din cuvînt.

Astfel, epoca Florichii, fără să se curme brusc, rămîne departe în urmă, cîi porțile întredeschise ca poetul 'să se poată întoarce din ce în ce mai rar.

Începe acum era Miorcanilor. Se isprăvește astfel cu acea poezie de tinerețe din zodia Florichii, nu aș putea spune superficială, ci da suprafață, a poeziei miit prea decorativă, ca o altă sau, ca o încondeietură. Poezie adevărată, dar nu de un adevăr de legendă...

Poetul se afla încă pe planul unui ^Alecsandri mult evoluat. Căci, la Florica ^subiectul poeziilor venea din afară, se impuneau, pe niște forțe -r staffii ce pîndeau pe Voet din fiecare ungher al odăilor, din fiecare colț al viei, în fiecare privesc. La Miorcani el se descătușează din robia acestui impozant dar prea decorativ trecut. Miorcanii sihastrii îl urcă în zările esențialului orizont interior. Aici începe adevărata existență poetică a lui Ion Pillat, cînd poezia se organizează pe planuri superioare, în cicluri Sever și organic rînduite, lăuntric motivate și unde ardoarea experimentală pentru versul cît mai alchimic, se împletește cu cercetarea migăloasă a legilor verbului, cu reflexia neînduplecată, cu meditația largă.

Poezia scobind adînc în el, ajunsese la zăcămintele proprii ale poetului, la esența lui intimă din care începe să se hrănească. La Miorcani, se naște Elegia atît de caracteristic pillatiană. Aici, apar în toată complexitatea lor, Timpul și Moartea, motive nesecate pentru poet. La Florica, timpul i se arătase numai în ipostaza lui istorică asemeni cu o umbră înghețată a trecerii.

Acum, timpul se despică în două și începe a se proiecta înspre înainte, spre moarte și devenire: timp metafizic, timp interior, susur bergsonian, iarăși motive pur pillatiene. Poetul nu mai este al istoriei, al tribului, este al 'Misterului său propriu, care e unicul mare mister unde încep și sflrșesc toate, neam, familie, privesc, lume, Univers, convergînd toate deslușit și deplin în el. De aici o sporire a noțiunilor de uman în poezia lui Pillat; o creștere a simțului eternului și a puterii de evocare a infinitului.

Emoția se stăpînește cu hotărîre, dar capătă îri schimb relief și mai pur.

Poezia cîștigă acea unitate de formă și gîndire, ceea ce îi echilibrează aspirația între contemplare și năzuința, limitarea formală nefiind o stavilă dorințelor și pasiunii conținute.

La Miorcani gi-a chivernisit poetul moșia Im spirituală de pe care a cules îmbelșugat rod etern.

Aici, plănua, dospea, chibzuia pentru ani întregi lucrul lui literar*, într-o liniște, Q înțelepciune, nu echivalentă, ci mult superioare fericirii" [-:-]

POMPILIU CONSTANTINESCU. (Ion Pillat, SAȚUL MEU ^ Scrieri..., voi. 4, p. 365-368, [1925])

„Treptele de evoluție poetică ale d-lui Ion Pillat au iost deștul de capricioase. Ancorînd, ca debutant, în rada simbolismului, deși avea prețioase însușiri clasice, continuînd pe același drum care nu era al său, către maturitate, a poposit lîngă yătra străbunilor, evocînd frumusețea peisajelor autohtone în pasteluri de p personală expresie.

Stăruind pe aceeași latură, ne prezintă în ultima culegere icoana multiplă a *satului său*, Miorcani. încă din PE ARGES ÎN ȘUS, inspirația d-lui Ion Pillat își împletea dragostea numai în jurul căminului propriu și al străbunilor în aspecte topografice de prea particulară localizare în spațiu.

De la peticul mai întins al *Florici* s-a limitat acum la cercul strimt al *Miorcanilor*. SAȚUL MEU e o geografie poetică, dispusă-n elementele sala constitutive; în chipurile și icoanele *satului său*, d. Pillat a reușit să zugrăvească o galerie de tipuri și aspecte ce pot interesa poeticește [-:-]

Evocările scurte, de cîte două strofe, se împart în două categorii: portrete și naturi moarte. D. Pillat folosește mijloace pur picturale; descriția nu e aerată de emoțiune lirică, ce își circumscrie cadrele la o simplă spațiu-lizare de imagini.

Proprietarul, Ștrul Leiba, Secretarul primăriei, Anisia, Popa Breazu, Părintele Nicului, — în categoria portretelor; *Copacii din sat, Rateșul veo, hi, Crlșma* — în categoria peisajilor — sînt definiții sensibilizate în vignete poeți ce

p Autorul, probabil, și-a dat seama că, adoptînd procedee pur picturale, poate cădea ușor în mecanizare de aceea, pentru a le anima, a transpus definiția poetică la persoana întîia.

Concepția apare vicioasă cu atît mai mult cu cît unele din efigiile sale sînt de natură epigramatică, iar altele, prin felul obiectelor ce zugrăvesc, forțază, pînă la, baroc procedeu, (ex. *Proprietarul, Secretarul primăriei*)

, Transpunerea la persoana întîia e firească în unele portrete, fără nuanță epigramatică, ca *Anisia* sau *Părintele Nicului*.

Cînd e vorba de natură moartă, ca în *Crlșmp*, de altminteri dintre cele mai bune, sau *ȘtUpii dejelegraf*, procedeu apare direct artificial. •

E drept că nu e uniform. Astfel *Rateșul vechi* scapă de acest defect și e printre cele mai reușite vignete descriptive.

Dar goana după imaginea inedită, efortul de personificare al unor obiecte lunecă mai adesea în prețiozitate supărătoare: petele din penultimul volum cresc în proporții neîngăduite aici, unde interiorizarea peisagiului cedează pasul aspectului pur pictural, (ex.: *Cimitirul, Clopotul, Hora, Primăvara*.)

Tradiționalismul și dragostea de pămîntul natal au devenit la d. Pillat prilej de osificare poetică; d%a se îngreădește în contururile prea particulare a înfățișării țării noastre^ își cetluește' inspirația la petecul îngust al unui loc ce-l leagă Sufletește numai pe sine și, reducînd pastelul la o simplă vigneta picturală, inspiră serioase temeri de la ajunge la cronica versificată, de interes particular și la mecanizarea mijloacelor de expresie''''.

CC, I : • • • •

D. RAZU (DEMOSTENE BOTEZ), Ion Pillat, *Satul meu...* [1925].

[...] „*Salul meu* manifestă o strînsă legătură de colțul de pămînt pe care a copilărit autorul și legăturile acestea de țarină cu sentimentul familiar pe care-l stimulează sînt baza tradiționăKsmului.

Proust Spre finele primului volum din *Du cote de chez Swann*, după ce a petrecut în memorie împrejurimile Combray-uîui, cu toate florile dinspre Mesăglise pe care le-a văzut copilăria lui, spune: «Soit que la foi qui cree soit tîrie en moi, soit que la realitii ne se forme que dans la mimoire, les fleurs qu'on me montre aujourd'hui pour la premiere fois ne me semble pas de vraies fleurs».

Pentru d. Pillat, satul său — Miorcanii — cu tipurile și peisajul care-au constituit primele noțiuni ale copilăriei, este singurul sat «adevărat» cu singurele tipuri «adevurate» cu singiurul peisaj «adevărat». Toate satele pe care apoi le-a văzut pentru prima oară sint parcă sate artificiale.

Acest sentiment îl are fiecare din noi, pentru satul, tîrgușorul sau ulița în care s-a'născut. Unei' «epopei» a satului natal—care, virtual, trăiește în, fiecare din noi, d. Pillat a voit să prefere o fragmentare pe tipuri, peisaje

momente, care constituind simetrice noțiuni primordiale, alcătuiesc «satul» așa cum, s-ar alcătui un sat «definiție» sau «noțiune» pentru copii, din cuburi și figuri de lemn cu dimensiuni egale" [...]

„Înfățișarea satelor este pe cale de ase primeni. Tipurile pe care le cîntă d. Pillat încep a face parte din trecut. Tristețea părăsită a curții boeresti, ruina rateșului vechi, singurătatea tăcută a parcului ca și Moș Gheorghe Jitarul fac parte dintr-o lume oare va dispărea. Pentru generațiile viitoare «satul meu» va fi altfel" [...]

„Cartea d-lui Pillat închide între foi, ceva din viziunile fiecăruia din acei care-au început a învăța lumea într-un sat *tpaingin drumuri negre ca-ntr-o plasă*»" •

PERPESSICIUS (Ion Pillat. Satul meu (Cartea vfmii), în Opere, voi, II, p. 152- 153. „

[...], d-l Pillat a urmărit în SATUL MEU să ne dea schema unei monografii poetice a Miorcanilor. Judecata noastră nu trebuie să piardă din ochi acest semn, de pe fruntea poetului, în poeme de câte două catrene fiecare, d-l Ion Pillat încheie un colț de sat, o reflecție, un personaj- în spațiul a două strofe poezia sade multe ori tînjește ca un copil sănătos într-fli Curtieică fără zâne — poezia sa care era învățată cu țarina, cu valea despletită, cu orizontul. Dar d-l Pillat le-a voit astfel de data aceasta. Privite ca viniete lirice ale unui peisaj rural, aceste poeme în miniatură au un farmec original. Ele se pot grupa în câteva serii, din care cea mai bogată cuprinde variantele laitmotivul, am zice inasimilării sufletești" (Ex.: *Proprietarul, Secretarul prințării*) [...]

„Ne aflăm mai gurînd în fața unor epigrame indirecte — căci executantul e pus să se flageleze singur — în care, poanta finală trădează o intenție satirică. Alteori intenția aceasta se realizează, pe două planuri, cum e în dipticul celor doi preoți — unul de modă nouă..., (popa Breazy.) «și părintele Niculai, preot de modă veche» [...]

„Dar peste această serie, căreia i-am putea aice epigrame politice,, se înalță o alta mai apțoape de sufletul nostru, pentru, că lașă mai mult loc imaginei, deci poeziei. E acea serie de personificări sumare, cu strălucirea fugitivă a licuricilor de-a lungul unei șosele luate în goana trăsurii, dar a carp farmec nu place mai puțin. Așa sînt de pildă: *Hora și Prutul și Crțma și. Ulița satului și Iazul*" [...]

„iar o a treia serie gravează, cu o artă ce ține pasul interpretului în lemn, ce ilustrează volumul de față, figuri dintr-un album romantic, cu liniile puțin șterse, cu umbrele întinse, aproape de ceața originară din care talentul d-lui

Ion Pillat le-a scos la lumină: și *Anisia și Joldea Conlrbandistu și Iliuț, orbul satului și Baba Vișa* [...]

„Și iată cum un poet adevărat își poate permite orice capriciu. Miniatura nu exclude arta, mai ales cînd a ieșit din aceeași mîină, obișnuită să se aplice și operelor mari".

OC TAV ȘULUȚIU (Pasărea de lut în Scriitori și cărți..., p. 173)

„Cu o forță plastică dusă pînă la senzualism, — a nu se confunda cu senzualitate! — cu posibilități de imagistică, bogate și diverse, Ion Pillat a creat o poezie precis integrată într-un trecut poetic pe care cu cinste și-l recunoaște și căruia îi adaugă o nouă treaptă. Resursele optice ale poetului au fost nesecate și au pictat într-o vastă succesiune de tablouri icoanele naturii acestei țări. De n-ar fi decît FLORICA și jumătate din SATUL MEU și Ion Pillat ar rămîne un poet bun și mereu recitibil".

EUGEN LOVINESCU (Istoria literaturii române contemporane..., p. 94)

„Adevărată monografie rurală, SATUL MEU (1925) e prea schematic și prea voit prozaic".

COBNEL REGMAN. (Ion Pillat poet al tradiției.. p. 697)

„SATUL MEU se valorifică pe plan pictural. De la aspect la efect s-ar putea schița evoluția ce separă PE ARGES ÎN SUS de prezentul volum. Mai conturat tradiționalistă întrucît poetul pare a se fi aplicat cu mai multă Stăruință elementelor „românești", opera este totuși prin tehnică, prin manieră, mai aproape de drumul bătut al poeziei moderne.

Obișnuit, sînt notații impresioniste, uneori simplu grațioase, cu aspect, unele, de calambur, sugerînd, altele, tehnica ghicitorilor, un fel de ghici-ghicitoarea mea cu ceva din Jules Renard. (*Sîlpii de telegraf*).

Poezia încărcată cu mult imagism și metaforism ține de domeniul miniatuurii și al epigramei. Consumîndu-se repede[...] este în chiar condițiile genului să impresioneze prin instantaneul orbitor, de concentrat efect. De aici apoi «poanta» supraîncărcată de efect, contrastele puternic puse în lumină, impresiile categorice localizîndu-se în versurile finale.

Partea primă a volumului e și cea mai semnificativă. Poetul schițează aici figurile satului nu fără unele sugestii din Francis James. Poanta expresivă amintește puternic pe acesta (*Ilie Baciu*)."

TUDOR VIANU [*Poezia lui Ion Pillat în Studii și Portrete literare...*, p. 74)

„în SATUL MEU, scris în septembrie 1923, publicat în 1925, Pillat încearcă să refacă pentru Miorcani, ceea ce izbutise pentru Florica. A rezultat și mai mult și mai puțin: o icoană a oamenilor și a locurilor satului, văzută din perspectiva proprietarului și a curții boerești, zugrăvită cu o anumită simpatie democrată, dar căreia îi lipsește acea duioșie, acea mișcare a sufletului care își apropie aspectele și face farmecul volumului precedent. Apoi tehnica volumului care rezolvă toate temele în două strofe a câte patru versuri, trezește impresia unei prinsori poetice câștigate, a unui act de virtuozitate, în care realitatea sentimentului se umbrește”.

GEORGE CĂLINESCU (*Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent...*, p. 777)

„Tot atît de fals este ciclul SATUL MEU, monografie în stanțe a comunei rurale, în care se dă pentru fiecare factor o scurtă definiție a menirii lui, sau de epigramă de idei ori de imagini”.

AUREL RĂU (*Ion Pillat. Poezii, Antologie și prefață de...*, p. XX^{VI})

„în SATUL MEU factura realistă de care am vorbit la volumul precedent s-a păstrat în parte. Se rețin prin caracterul lor revelator cîteva micron biografii dezvăluind existențe aspre și mizere sau, joc de imagini ca-n *Oile*, cîteva miniaturi lirice, de peisaj rural, între care *Rateșul vechi*, *Mările de vînt*, *Iepurele* și *Amurgul*. Nu e mai puțin adevărat că ele conviețuiesc între copertile aceleiași cărți cu bucăți în care rămășițele unei optici semănătoristese pun lesne în evidență (*Ștrul Leiba*, *Părintele Niculai*, *Secretarul primăriei*). Alcătuite din cîte două strofe, ca niște stanțe de Moreas și fiecare subiect autoprezentîndu-se, vorbind la persoana întîi, unele poezii din acest volum de-un lirism obiectivat și unde participarea afectivă a poetului este cel puțin camuflată, aduc cîteva mărturii, concrete, într-o expresie verbală adecvată, despre viața fără bucurii și fără speranțe (citată *Ilinca lui Ion*).

Concluzia se degajă singură și din cuvintele lui *Vasiie Bukoc* (citată pentru care singura nădejde pe lume rămîne boul din grajd.

De o vibrație mai pronunțată se impune atenției *Anisia* (citată), aducînd ceva din lumea „umiliților și ofensaților vieții” care traversează opera sadoveană.

În ciuda stereotipiei, cu monologul lor confesiv, aceste destine (am mai adăuga și *Baba Vișa*) au parcă aerul unor epitafuri ticluite după o idee din *Spoon River Antology*, celebra carte a lui Lee Masters.

În momentul scrutării de către poet, satul e Miorcanii Dorohoiului din anii imediat următori reformei agrare, reformă incompletă, pusă în aplicare începînd cu anul 1921 sub presiunea luptelor muncitorești și a mișcărilor țărănești. Dar prin lipsa de perspectivă istorică, prin neîntrezărirea nici unei posibilități de salt din ieșirea din starea materială constantă, satul lui Pillat este într-o oarecare măsură și o entitate anistorică, satul din totdeauna, condamnat să reparcurgă la infinit aceleași cicluri.

Poezia Ilie Baciu, adeseori citată ca valoroasă de critica din trecut, neînfățișează pe ciobanul satului, *un saricalătoasă cît un urs*, ca pe o statuie lucrată naiv și urieșește, în jurul căreia timpul s-a scurs fără să lase urme”

Dacă imaginea creată în prima strofă ar putea fi luată și ca un simbol al permanenței poporului, care, în fața marilor migrații pustuitoare din primul mileniu, și-a găsit adesea salvarea în solidaritatea cu munții ducînd o viață cu precădere agrar-pastorală, strofa a doua (citată) trădează o idee venind din cu totul alte surse, și care în volumul următor se vor pune cu și mai mare claritate în evidență. Vorbind de evoluția motivului popular în poezia cultă de modul cum acesta este interpretat de la o generație la alta și remarcînd preferința unor poeți contemporani pentru *«elementul tainic și adine tulburător al descîncelelor, bocetelor sau colindelor»*, Pillat consideră că poate defini „poezia nouă” — respectiv poezia dintre cele două războaie — ca pe una ce *«se străduie să redea mai mult latura omenească a sufletului nostru primitiv»*. După cum socoate că *«acest caracter de primitivism»* îi dă poeziei într-un mai înalt grad caracterul național specific”.

LAURENȚIU ULICI (*Multum in parvo...*, p. 287)

„Impresia de spațiu identificabil, de geografie răsădită conturată, o dau în poemele lui Ion Pillat toponimicele. Fără ele satul poetului s-ar aburii pierzîndu-se de singura delimitare regională, atît sînt de absente structurile specifice. Distingem empiric „aerul” moldovean de cel muntean sau transilvănean. Dacă *Amintirilor* lui Creangă le-am fura onomastica, toponimia și le-am munteniza limba, «aerul» moldovean ar rămîne. În primul rînd în mentalitatea generală a personajelor. Așisderea s-ar întîmpla — pentru «aerul» transilvănean cu Agîrbiceanu ori Pavel Dan în proză, Goga în poezie. Satul lui Pillat, fie el Miorcani sau Izvorani, nu are un «aer», al său, e același în nordul Moldovei și, în jos pe Argeș, redus la ceea ce e comun și nespecific: decorul natural larg, figura mai mult socială a indivizilor din comunitate, dinamica preocupărilor vitale. Deduc de aici că poetul face din acest «orizont spațial» cu atribute, cum spuneam de matcă ontologică un pretext pentru *alteva*,

mai presus de aparența unui reportaj liric. Ce căuta Pillat în peisajul botanic și antropomorf al satului era liniștea și o ordine din totdeauna a întregii ifiri, cristalizată într-o infinitate de cicluri finite.

OVIDIU PAPADIMA (Ion Pillat.,, p. 81- 82)

în anul 1946, în volumul omagial: *Ion Pillat. Mărturii despre om și poet*, Ovidiu Papadima publica eseu: *împăcarea sub zodii, pe care-l completează în monografia Ion Pillat*, apărută în anul 1974 și din care extragem următoarele:

[...] „A fost necesară 'revenire la Miorcani, [câ să despersonalizeze oarecum eul poetului, să-l scoată din colivia aurită a amintirilor fastuoase ale copilăriei, desghizându-i ochii spre lumea din afară, aceea a satului sărac, pierdut în singurătăți, cu credințele lui, cu riturile lui străvechi [...] într-adevăr, cosmosul folcloric în complexitatea lui se ivește acum pentru întâia dată în poezia lui Ion Pillat. în ciclul SATUL MEU (1923), *moș Gheorghe* «jitarul satului» apare ca o imagine a «sfântului Patru», portar al raiului atât de concret în credințele folclorice, *Ilie ciobanul* crede — ca toți ai lui atunci — că albul Căii lactee și-ar avea originea, într-o țîșnitură din ugerile unei fabuloase turme de oi; *baba Vișa* — «manca morților din sat» — are sufletul plin de eresurile străvechi ale trecerii omului spre lumea «de dincolo», de sub pământ; *«Iliuș — orbul satului»* — e un cititor în suflete, așa cum i-a considerat pe cei fără vedere folclorul tuturor popoarelor, de la Homer pînă aproape de vremurile noastre; cimitirul «satul cel adevărat» unde — la fel ca în imaginile care populează bocetele «n-au casele nici poartă, nici ferești»; vîntul ațîțînd *morile de vînt* e un zmeu din lumea basmelor; *umbra* ce însoțește pașii omului este un al doilea eu — în folclorul nostru ca și în cel universal, precum în mijto-Jogia Egiptului antic, cu numele *Ka*, era al doilea suflet al omului., precum în nordicele *Saga* era o ființă în afara lui, prevestindu-i, primejdiiile și moartea — la fel și în *Umbra* lui Ion Pillat; «*Și chipul lui ești fu culcat pe drum*». Totuși universul folcloric rămîne în afara mentalității poetului. El mimează doar existența acestui univers în credința oamenilor din sat, în numele cărora vorbește în concentratele monologuri portretistice ale ciclului. Ion Pillat rămîne și de astă dată același intelectual rafinat și lucid, credincios propriului său univers și artei sale, care e aceea a unui modern [...] Ion Pillat dorește să se apropie de mentalitatea celor care trăiau încă viața folclorică, dar nu se identifică cu ea. O mimează numai — privind-o din afara ei cu luciditate, creînd *simili folclorice*, ca și Lucian Blaga mai tîrziu. Spre deosebire de acesta însă — «are își împregna echivalențele folclorice cu penumbrele universului său poetic — Ion Pillat manifestă propensiunea spre concret a pictorului [...] Mult mai frecvente în SATUL MEU decît portretele sînt, peisajele, și aici lectorul

subtil de poezie modernă — care a fost totdeauna Ion Pillat — își desfășoară maturul său meșteșug poetic; întemeiat în primul rînd pe forța de expresie plastică a imaginii [...] Nu este, credem, o simplă întîmplare faptul că titlul ciclului sună aproape de acela al celebrului tablou al lui Marc Chagall: *Eu și satul meu*, întreaga tehnică artistică a poeziilor din SATUL MJȘU, atestă efortul conștient al lui Ion Pillat, de a realiza un echivalent al gravurii în lemn: linia aspră, scurtăj sobru dar mult adînoită, mai ales în poeziile cu structura portretului; o voință dură de a rămîne departe de orice imixtiune a idilicului în zugrăvirea omului, la fel ca în plastica lui Marc Chagall și a acelora din familia lui spirituală. Gravurile în lemn ale lui I. Teodorescu-Sion — care împodobesc ediția princeps a ciclului — subliniază plar aceste intenții ale poetului. În schimb, în peisajele ciclului se răsfață în voie sclipătul viu, surprinzător al imaginilor [...]” Felul în; care Ion Pillat tratează descrierea: crîșmei, iazului, pîrîului, stîlpilor de telegraf, stupului, oilor, gîștelor, brotăcului, amurgului, iepurelui îl determină pe critic să conchidă: „Ion Pillat își tratează tema, de altfel nu numai aici în acest ciclu, în stilul *picturii naive* a diletanților citadini, lipsiți de o cultură estetică modernă dar evadați din zona artei populare, — pictură atât de la modă astăzi la noi.”

OV. S. CROHMĂLNICEANU. (Poezia chtonică. Ion Pillat în Literatura română între cele două războaie mondiale., <p. 113—115).

„Pillat făcea o distincție între tradiția «moartă» și cea «vie». Prima coresponzînd trăirilor epidermice, e «sterilă», «statică» și «nșnștelegătoare», A doua ținînd de viața.,adincă și originar^, ar fi, dimpotrivă, prin [excelență «creatoare», «dinamică» și «comprehensivă», «Tradiția moartă» poetul o asemuiește cu crusta unui rîu înghețat; dedesubt însă apele continuă să curgă; mișcarea lor neîntreruptă e «tradiție vie». Acesteia nu-i poate repugna spiritul «modern», pentru că el caracterizează însuși procesul permanent de înnoire a firii. Cînd însă prefacerile nu mai sînt expresia unși. necesități profunde, naturale, atunci e vorba de cu totul altceva. Apar inovațiile de suprafață, artificiale, bazate pe imitație și cultivate în numele «modernismului». El ar fi, după Pillat «calcul mincinos», «planta de hîrtie»și s-ar confunda practic cu «tradiția moartă», pentru că reduce, ca și aceasta, creația la un tipic. (Tradiție și literatură).

Poetul e avertizat, precum se vede—asupra primejdiei sclerozării ideologice, de orice fel. Totuși în volumul următor SATUL MEU, optica, tradiționalistă începe să se facă simțită; scurtele portrete de țăran, sînt gravate cu dese apăsări pe arhăitatea și primitivitatea figurilor. [Se dau ca exemple *Ilie Baci*, *Vlad Plugarul*, *Florea grăjdarul*, *Părintele Niculai*. .. , >

Schimbările survenite în stilul de viață ancestral sînt notate cu anti-patie: raiul rural nu mai are «poartă» și slujba de „Sîn Patru” a „jitarului” a dispărut; «boierii-s duși și satu fără cîini». *Secretarul Primăriei* poartă «surtuc nemțesc», știe «deglele agrare», dezleagă ușor «buchia Codului Silvic», dar nu e în stare să-i înțeleagă pe oameni. *Popa Breazu* a absolvit seminarul; își ascunde însă Sibb guler pletele și se ocupă de arendășie. *Gurtea boerească* a rămas să «mormăie a pustiu» ca o bătrînă uitată. Idilismul, perfect acceptabil în PE ARGEȘ ÎN SUS fiindcă aparținea naturii și universului copilăriei, extinzîndu-se aici asupra vieții sociale, devine supărător.” {Se dau ca exemple *Vlad Plugarul, Proprietarul*}. „Cele mai bune strofe sînt tot mici pasteluri, prin care trece sentimentul fugii timpului. (*Rateșul vechi*)

Oricum însă poezia chtonică se păstrează. Particularismul local e surprins fără exces de culoare, printr-un desen energetic, angulos și rezumativ, care amănțeșt'e creionul decis al lui Teodorescu-Sion”. [Se dau ca exemple *Ilinea lui Ion și Iliuț orbul satului*].

DUMITRU MICU (*Ion Pillat, în Gîndirea și gîndirismul...*, p. 475—476)

„«Tradiționalism» (nu și «ortodoxism»), (untradiționalism de convenție, mimetic, contrafăcut, conține SATUL MEU, volum apărut la doi ani după PE ARGEȘ ÎN SUS și în care poetul își devine propriul epigon. Cartea e un soi de monografie a Miorcanilor [...] Bucățile, sînt construite cerebral, manierismul, prețiozitatea, carența vibrației fiind manifeste. [...] Perfecția execuției celor mai multe piese nu poate fi însă negată. Se găsesc în SATUL MEU efigii de bună calitate, definiții pregnante, notabile construcții imagistice, care, dacă nu conțin, în înțelesul superior al cuvîntului, poezie, rămîn foarte izbutite produse de artizanat. *Vlad plugarul, Părintele Niculai* sînt chipuri de medalii. În alte bucăți (*Ștrul Leiba, Ilincă lui Ion, Anisia, Baba Vișa, Iliuț, orbul satului*), se întocmesc măști lugubre și tragice. Cîte o definiție e nu numai plastică; dar și sugestivă, aproape tulburătoare. A cimitirului de exemplu [...]

Frecvente sînt imaginile grațioase, miniaturile executate cu gingășie și umor. Unele pâr niște exerciții în vederea «poemelor într-un vers» viitoare. *Stîlpii de telegraf* înfloresc în toamnă cu rîndunele: **Un fel de frunze negre cu piept nins*». Altundeva rîndunicile așezate pe firele acelorași stîlpi sînt **scriitura sonoră a unui Dumnezeu — pesemne caligraf*». «Suflete în aur ruginiu de soare, norii de vară sînt iicoane împărătești expuse pe ceru-n asfințit». O turmă de oi pascănd e omologată cu un joc de domino: «Pe cîmpul neted, ca pe o masă verde, I Un joc de domina s-a-răsturnat». Un brotac: «O frunză verde a sărit din iarba». Primăvara e o zînă a belșugului: **Am săgetat în sat cu rîndunele și-ncondeiez poienile cu flori.*”

CRISTIAN LIVESCU (*Introducere în opera lui Ion Pillat...*, p. 126-p. 133)

„În volumul SATUL MEU asistăm la o rarefiere a imaginarului pillatian care se obiectivează, neîncetînd incursiunile spre arhaic, spre patriarhalitatea imemorială, prin aplicarea asupra urmelor trecutului, pentru ca — prin mitizare — să se producă sclnteia reintegrării [...]»

[...] Este și aici încercată — cu altfel de mijloace, însă — integrarea la o așezare statornic constituită, nu de ordinul familiei sau „clanului”, ci al unei comunități sătești mai largi. Trecutul ancestral se revărsa în prezentul care se străduiește să mai respire după vechea datină. Acesta e «misterul» pe care îl modelează acum Pillat, admirînd legendele ce pîlpîie, gata să se stingă, sub ochii lui, după chipul și asemănarea legendelor apuse [...].

Îndeletnicirile patriarhale au decăzut, rămînînd doar în amintirea bătrînilor. Pillat dezbată la modul sociologic fenomenul ruinării, încearcă să-i determine cauzele ascunse, dar concluziile sale nu aduc progrese spectaculoase, în comparație cu cele semănătoriste.

Ceva surd amenință cu risipirea această lume care se căznește să aducă cu sine, de departe, rămășițe ale rosturilor străvechi, Poezia, recuperînd un mod de viață pe cale de dispariție (îdee semănătoristă, la originile ei), se implică puterii magice a dăinuirii și astfel șoșidizolvă, se pierde, în, Sfîrșitul de etern. Cu aceasta, sesizăm și noua tentă a pillatianismului, care deviază într-un sens ceva mai practic neputința de a stabili o legătură fermă cu trecutul «de aur», învăluit în netămăduită nostalgie [...] Civilizația de altădată parvine prin intermediul ocupațiilor tradiționale sau prin meșteșuguri pe cale de dispariție. Elementele, neînsuflețite ale decorului suportată și ele, povara unor metamorfoze malefice, care au risipit «timpul vechi», purtător al ordinii și stabilității [...] Vom observa că partea a doua a volumului SATUL MEU este rezervată elementelor de permanență ale satului, separate de viața indivizilor umani. S-a produs deci o scindare, cu efecte repercutate dramatic asupra indivizilor, o asemenea corupere neafectînd însă viața cosmică, din ce în ce mai depărtată de simțirea omenească. Natura continuă să se înnoiască, să-și dovedească superioritatea inepuizabilă în a fi mereu nouă și fertilă [...]

[...] Poetul încearcă prin acest volum o altă soluție în vederea apropierii de o esențialitate conservată din moși-strămoși și amenințată cu dispariția, Doctrina sa e mai evidentă aici, fapt ce subminează într-adevăr, din valoarea culegerii, fără însă a fi vorba de o abatere de la programul estetic inițial, care își vrea consolidat pe alte că*universul”,

IOAN ADAM (*Ion PiUat. Pe Argeș In sus...*, p. 224 și p. 226).

[...]„În volumul următor, *Satul meu*, scrupulul «realist» primează asupra poeziei amintirii. Acum poetul nu se mai revendică de la o stilizată tradiție

familială, ci de la o lume rurală cu rînduiești aspre, patriarhale, pictată sumar, în gravuri expresioniste ce n-ar fi displăcut lui Gotruș (de altfel ambii scriitori gravitau atunci în orbita *Gindiri*). Transcripția simbolistă a peisajului, acea blîndă unduire marină a cîmpiei din *Seară la Miorcani* sînt părăsite, satul e acum un eden pustiit, dominat de eresuri, sărăcie și moarte. [...] încremenirea, hieratismul gesturilor au, ar zice Pillat însuși, în deplin acord cu propriile teze din *Sentimentul naturii în evoluția liricii noastre*, «înțelesuri adînci de rit ancestral». Rivna poetului de a surprinde astfel de semnificații transindividuale e vădită. Curînd vederea lui nici nu mai reține siluetele, figurile umane, în schimb Intîrzie compensator asupra simbolurilor legate într-un fel sau altul de ritualizarea existenței: hora, rateșul, cimitirul, biserica. Evocîndu-le, Pillat nu e preocupat de «peisaje» ci de sensul lor și ca atare subordonează plasticitatea definiției."

BISERICA DE ALTĂDATĂ

POMPILU CONSTANTINESCU (*Scrieri*, voi. 4..., p. 371, p. 372, p. 373.)

[...]„în BISERICA DE ALTĂDATĂ, d. Pillat își pune o nouă problemă — mai îndrăzneată de data aceasta, mai străină de natura talentului său, și, prin urmare, cu inconveniente mai izbitoare. Atît timp cît mijloacele literare îl serveau, tradiționalismul d-lui Pillat era generator de poezie; cînd, însă, pornește de la o concepție Mecanică, pe care n-o animă cu fluidul interior al sentimentului, tradiționalismul d-sale e b arbitrară construcție, confecționată după o rețetă strict teoretică: D. Pillat umanizează aci, legenda biblică a nașterii și vieții Mîhtuitorului, o'naționalizează, transformînd-o în timp și spațiu, integrînd-o în atmosfera sufletească și împrejurări autohtone. Elementele naționale, ce tind să modifice datele cunoscute, sînt însă pur decorative; â. Pillat nu depășește linia mijloacelor descriptive: la o concepție nouă aduce mijloace poetice vechi, bine determinate în opera sa viabilă, insuficiente însă pentru noile năzuinți: Ciclul Povestea Maicii Domnului e o îmbinare de pastel, convențional în culoarea mediului, și de monotonă povestire, lipsită de măreție mistică și de patriarhală poezie; misticismul d-lui Pillat e o simplă schimbare de cadru.

[...] Ni se va reaminti, inevitabil, de Rainer Măria Rilke, pe urmele Căruia d-sa a mers; Rilke e însă un romantic turmentat de existența suprasensibilă, un mistic în care entuziasmul ia accente imateriale; pentru el viziunea

interioară a lumii este singura, marea realitate; Rilke e un temperament de esența aerianului Novalis, trăind între real și imaginar ca într-o lume proprie.

[...] Prin ultimul volum publicat, d. Pillat n-a devenit un mistic; dacă Dumnezeu și sfinții ar face literatură, poate, mai curînd l-ar găsi lipsit de cucernicie."

PERPESSICIUS (*Ion Pillat. Biserica de altădată. Mențiuni critice, I*, p. 208)

[...]„fie că e vorba de comunicări mistice ale poetului cu natura, un soi, am zice, de panteism creștin în care toată prezența e plină de duhul sfînt, fie că e vorba de acele icoane în marginea parabolilor, localizări spirituale în peisajul românesc — un smochin neroditor prin părțile Balcicului, un păstor pe la Carasu, un samarinean din Vlăsia... BISERICA DE ALTĂDATĂ este una din cele mai interesante încercări în care erudiția folclorică a lui Ion Pillat, plecînd de la numeroasele legende din țara noastră ale Maicii Domnului alcătuiește o frescă religioasă — savantă altoire de poezie cultă în tulpina motivelor populare.

Poemul religios al d-lui Pillat e în spiritul colindelor noastre."

EUGEN. PAHONȚU (*Contribuții literare. Ion Pillat...*, p. 138-139)

[...]„îndrăgostit de plaiurile țării (aceste plaiuri se reduc pentru I. Pillat la un colțisor de pămînt pe Argeș), a încercat să n-l aducă pe Hristos pe pămîntul nostru în volumul BISERICA DE ALTĂDATĂ... Evenimentele biblice din Povestea Maicii Domnului sînt aduse pe planul prezentului, în decor românesc și, transpuse în personaje, țărănești... O întretăsare a realității de toate zilele, cu credințe religioase, în care realitatea încearcă să se înalțe, să se sfințească, dar din care farmecul mistic al credinței este scorbit... Potrivirea între realitate și evenimentele biblice se pune greu de acord, astfel încît să se acopere, lucru ce dă naștere unei confuzii și unei abstracțiuni simbolice ce întrece cu mult abstracția bibliei."

ALEXANDRU DIMA (*Aspecte și valori în poezia lui Ion Pillat...*, p. 258-p. 259)

[...]„Poezia religioasă a lui Pillat îmbracă în genere trei forme distincte: a) religiozitatea ca element al amintirii poetului, ca în *Biserica veche* și *Biserica de altădată*, b) pastelul, cadru al religiozității și mai ales c) forma epică a poemului *Povestea Maicii Domnului*.

Primele două forme trebuiesc firesc studiate ca aspecte particulare ale poeziei sale retrospective sau descriptive. Povestea Maicii Domnului are însă o structură proprie ce se cere deosebit cercetată cu atât mai mult cu cât — cu acest prilej — se pune problema influenței lui R.M. Rilke, misticul german ce a tratat același subiect în *Das Marien Leben...* între cele două lucrări o paralelă se impune deci.

Privite în ansamblul lor, din punctul de vedere al concepției și sensibilității, cele două poeme se desfășoară pe planuri clar deosebite, am putea spune chiar pînă la un punct diametral opuse. În *Das Marien Leben*, R.M. Rilke creează pe planul suprasensibilului, misticului propriu-zis, divinului pur, cerescului imaculat ce se destăinuiește. Umanității zguduindu-i sensibilitatea cu spaima și enigma înfricoșată a supranaturalului, sublim neînțeles...

La Pillat, dimpotrivă, Povestea Maicii Domnului se desfășoară pe planul umanității, al realității concrete și perceptibile, al vieții firești, al luminii naturale prea puțin zgduită de fiorul tainelor suprasensibilului. Între spiritualitatea pur mistică a lui Rilke și umanitatea firească a lui Pillat, diferența este clar tranșantă, este în fond distincția dintre concepția religioasă a sufletului german, metafizic, mistic și realitatea realistă și raționalistă.

Influența lui R.M. Rilke asupra lui Pillat nu poate fi decît minimă, redusă la cîteva elemente exterioare, la fragmente scurte de poemă a căror origină e — în ultimă analiză — tot biblică...

Reținut adînc de umanitate, cultivînd o poezie în care misticul e, în fond redus la firesc, divinul omenesc, Povestea Maicii Domnului a lui Pillat merge chiar mai departe pe treptele descendenței, spre concret, localizînd umanizarea la realitățile geografiei și etnografiei românești... Concepția aceasta a surprins în genere critica noastră prin îndrăzneală și — pentru unii — noutatea ei.

Literatura germană cu puternicul ei spirit naționalizant, cunoaște însă de mult procedeul. În cîă din secolul al IX-lea, întîlnim de pildă poemul versificat *Heliant* publicat de Schmeller, în care un cîntăreț popular necunoscut povestește viața lui Iisus localizînd-o în peisajul geografic și etnografic al nordului german [...]

Dar cultivarea unui procedeu comun lui Pillat și literaturii germane vechi, nu înseamnă — chiar prin aceasta — un raport necesar de influențe. Explicația stă mai degrabă în principiul psihologic din care porcede în fond procedeul.

Ion Pillat își scrie și el Povestea Maicii Domnului din punctul de vedere al poporului, mai precis al țaranului român, asemeni cîntărețului popular german. Cum legenda biblică în decorul ei original, geografic și istoric, nu poate fi asimilată în cadrul puținelor cunoștințe despre țările sfinte ale țaranului nostru, a cărui experiență de viață i-a adunat elemente apercceptive numai din realitatea imediată a satului său, localizarea românească a ținuturilor și locurilor palestinene trebuie necesar privită din această perspectivă' [...]

[...] poezia religioasă a lui Pillat ar putea crea forma reprezentativă a liricii noastre religioase lipsită în genere de fiorul mistic al suprasensibilului pe care-l convertește de obicei prin simțul realului și concretului imediat."

EUGEN LOVINESCU (*Istoria literaturii romane contemporane...*, p. 94).

„Există în acest volum o intenție programatică cu atât mai evidentă cu cît nu e vorba de o poezie mistică izvorîată dintr-un sincer sentiment religios, ci, mai întîi de o atitudine sentimentală față de tpt ce poate evoca religia și «biserica de altădată» și, apoi probabil, deși nemărturisit, de conștiința importanței credinții pentru trăinicia vieții morale ale unui popor. Din acest e considerații de stat și sub influența lui Rainer Măria Rilke, Ion Pillat ne-a dat Povestea Maicii Domnului, principial falsă: sub o formă populară, cu suave dar voite naivități, legenda sfîntă este localizată în cadrele vieții noastre rurale".

TUDOR VIANU (*Studii și portrete literare. Poezia lui Ion Pillat.*, p. 74, p. 76, p. 77, p. 78, p. 79).

„Cu BISERICA DE ALTĂDATĂ, apărută în 1926, avem de-a face cu o dezvoltare a atitudinii tradiționaliste, în forma unei poezii de emoție și de pitoresc ortodox. Întîmpinăm desigur aci, una din cele mai de seamă realizări ale tradiționalismului ortodox al *Gîndirii* și desigur al liricii noastre contemporane. Pentru a ne convinge de altfel cu cît peisajul muntenesc a fost mai fecund pentru poet, considerarea acestui nou volum al lui Ion Pillat este absolut necesară[...] Volumul se deschide cu *Drumul magilor*, bucăți de idilă mînăstirească, cu tăceri, clarități și purități care nu-și găsesc asemănarea. Totul devine acolo sărbătorește[...] revelații ale clopotului și ale toacei în tăcere, consunînd cu inima pornită să bată deodată mai tare. Niciodată penelul lui Pillat nu s-a înmuiat în culori mai delicate și n-a trasat contururi mai pure. Niciodată emoția n-a pătruns într-atîta tabloul, cu un mai just sentiment al echilibrului [...] De cele mai multe ori regăsim, în epoca aceasta, acurarea cu tonurile ei mai delicate și claritatea ei. Pillat e în adevăr un pictor al atmosferei și al luminii[...]. Darul vizual al lui Pillat este cu atât mai remarcabil cu cît el nu se dezvoltă niciodată în paguba audiției. Puterea sa reprezentativă e atât de bogată și poate să îmbrățișeze universul sensibil prin mai multe laturi de o dată, încît unele din poeziile sale cum sînt: *Minăstire*, *Arhondaricul*, *Toaca*, trăiesc deopotrivă pentru ochiul și urechea cititorului [...].

„Povestirea Maicii Domnului [...] întrunjește o seamă de poezii în care se dosfășoară viața Mariei de la nașterea și copilăria ei, prin episodul jururii și al buneivestiri, pînă la minunata ei procreație, pînă la jalea nespusă a mamei și pînă la adormirea și înălțarea ei [...]. Succesiunea acestor etape a îngăduit comparația cu *Marien Leben* a lui Rainer Maria Rilke. Înfrîurirea lui Rilke asupra lui Pillat pare a se fi exercitat în primul rînd în sugerarea motivului și stabilirea momentelor în care el se dezvoltă. Sînt apoi unele episoade ale povestirii, cum e acela cu Iosif care a apărut întîi la Rilke. Supărarea bănuitorului Iosif, intervenția îngerului, raze de înțelegere care îi pică atunci în suflet vin direct din *Argvohn Iosephus* al lui Rilke. Dar peste aceste apropieri cîte deosebiri! Rilke este un poet de inspirație catolică și tablourile pe care el ni le zugrăvește sînt deseori dependente de iconografia italiană [...]. Originalitatea lui Pillat este de a fi dat evocărilor sale un cadru românesc și anume al aceluia colț de țară muntenească din proximitățile Floriciei, cu cătunele pitite sub dealuri, cu livezi care urcă cu Negoiul și Piatra Craiului în tare. Personajele sînt țărani munteni din aceleași părți, purtînd haina lor albă, opincile și opeagul [...] rasă de ciobani tîlmăcind semnele cerului [...]. Această prelucrare a legendei sfînte cu elemente românești, exprimă fericit chipul de receptare a creștinismului de către țăranelor nostru [...]. Poetul care altădată călătorea în versurile sale, către ținuturi îndepărtate, pentru a găsi expresia trăirilor lui de aci, ca atunci cînd găsește atîtea echivalențe exotice și istorice pentru peisajul de stepă al Miorcanilor, execută acum mișcarea contrarie, aducînd către noi vechea legendă orientală, dîndu-i realitate cu atît mai simțită' cu cît simbolurile ei vecinice descoperă posibilități permanente ale sufletului local. A fost un punct de doctrină adeseori afirmat de tradiționalismul românesc, că poezia noastră nu poate ajunge la expresia universală decît prin dezvoltarea notei naționale. Această idee își găsește acum o ilustrare fericită în Povestea Maicii Domnului [...].

Chipurile pentru o evanghelie, al treilea ciclu al BISERICII DE ALTĂ-DATĂ folosesc aceeași reducere la local pe care am întîmpinat-o mai sus. Ele alcătuiesc o ilustrație a parabelor din Evanghelie [...]. Cadru îl dă într-acestea peisagiul din sudul Vlăsiei, șesul nesfîrșit al Bărăganului, cu drumurile lui de tarlale, cu nămolul ars de soare, apoi munții de piatră și bălțile cu stuf ale Dobrogei și terasele Șalcicului, privind către întinderea albastră a mării [...]. Această apariție a Dobrogei în lirica noastră, unică pînă acum, după cîte știu, este paralelă cu intrarea ei în pictura românească odată cu Izer, N. Dărăscu, fl Theodorescu-Sion și alții. Legăturile lui Ion Pillat cu plastica se dovedesc și fl în această împrejurare. Aceeași înclinație la poet ca și la pictori, de a anexa regiunea unui pitoresc nou, făcută din exuberanța orientală a luminii și culorii, din măreția orizontului nesfîrșit și din misterul bălții. Peisagiul devenea cu atît mai potrivit cu cît tîlcul vechilor parabole orientale se putea desprinde

mai bine din felul oamenilor care aparțin acestui cadru, cu simplrrea lor patriarhală, cu puținele lor gesturi chibzuite"

GEORGE CĂLINESCU (*Istoria literaturii române...*, p. 778):

„Cu mult mai interesantă este culegerea BISERICA DE ALTĂDATĂ; foarte învinovățită pentru falsul său misticism. Dar nu-i absolut dovedit că poetul a urmărit să apară mistic și nici absolut trebuitoare ferventa religioasă unui mare pictor de sfinți și Fecioare. într-o măsură (și cu oarecare sugestii de la Francis Jammes) Ion Pillat cîntă idilicul ortodox, biserica* mînăstirea, cu simple elemente de peisagii așa cum cîntase casa de la Florica. (*Biserica de altădată*).

Noutatea pentru poezia română (foarte reprobata ca falsitate) stă în strămutarea tuturor sfinților pe teritoriul român. Raiul e pus în Muscel, Sfîntă familie e dusă la Rîul Doamnei și îmbrăcată în veșminte- țărănești române, Fecioara Măria bocește pe Iisus ca pe un voinic mort de pistol. (Citat din *Bocet*).

Avem de-a face cu un procedeu, care de obicei în astfel de cazuri a avut o înfrîurire considerabilă. E mai bine să zicem «stil». Acest stil nu e din lumea simbolurilor ci a iconografiei. Pictura universală, gotică, italică (excepțînd bizantinismul; canonic) a reprezentat întotdeauna Familia sfîntă, și sfinții cu fizionomii ale rasei respective uneori grotesc,realiste, în veșpoințe de epocă în mijlocul unui peisaj național. Ce mimează atunci că Iisus și, Fecioara, Maria lui Pillat suit țărani, în priveliște ;musceleană?

Pictura bisericească rurală și mai ales icoanele pe glajă ardelenă sînt caracteristice prin astfel de naive localizării Sfîntă. Măria e năpădită de maci și ferige [...]", p. 778.

CORNEL REGMAN (*Ion Pillat poet al tradiției...*, p. 698)

„BISERICA DE ALTĂDATĂ continuă în linia erudiției și a rafinamentului de est et seria experiențelor aplicate de poet începînd cu SATUL MEU, oarecum sistematic, global asupra unui grup' mai numeros de fapte, de elemente autohtone;

Cartea de acum — transpunerea în peisaj românesc a Povestii Maicii Domnului — este a unui maestru rafinat care simulîni naivitatea la un fel de stil, la o manieră ce ține de *pseudoprimitivism*, cu stîngăcii savuroase de icoană țărăneasca,' cu reacțiunj neașteptate extrem de pitorești și expresive, totul într-un fel de vagă stilizare bizantină.

(1925—1926), iar volumul n-a obținut din partea revistei, la apariție, decât o notiță neînsemnată (Elogioasă, nota a apărut în *Gindirea*, VII, nr. 1, ianuarie 1927, și ea aparține lui Tudor Vianu).

Dintre toate cărțile lui Pillat, aceasta a fost, în epocă, cea mai controversată. Critica cea mai aspră i-a adus-o chiar un colaborator de prim rang al *Gindirii*, Blaga, care i-a atacat însuși principiul orientativ, zicând că *acest zel etnografic duce de obicei la rezultate facile* (Blaga, *Etnografie și creație, în Zări și etape*, p. 222) [...]. Ideea acestei strămutări geografice a «poveștii sacre» este, indiscutabil, ingenioasă (Blaga, care a ridiculizat-o, va localiza el însuși în *Arca lui Noe*, potopul în Ardeal) și rezultatele aplicării sînt pe alocuri chiar remarcabile; însă străduința poetului în a pune istoria evangheliei neapărat în acord cu felul de viață și mai ales cu anume împrejurări istorice de la noi, ce nu au sens decât considerate în inefabilul unicității lor, devine agasantă [...], la general, preocuparea de realism, apăsarea excesivă pe note de pitoresc etnic și primitivitate, ostentația particularului, într-o creație cu conținut mitologic are efecte de parodie [...]. Peste astfel de inadvertențe, în BISERICA DE ALTĂDATĂ se alcătuiesc scene, profiluri grațioase, icoane pseudo-țărănești în stil bizantin pline de suavitate [...].

Acesta fiindu-i cuprinsul, este culegerea BISERICA DE ALTĂDATĂ, efectiv o Carte de poezie religioasă? fi... [Totul, în cuprinsul ciclului și al întregului volum, atestă elaborarea lucidă, Căutarea efectului literar; nici o piesă nu comuțică vreă emoție propriu-zis religioasă...] «Ortodoxistă», însă cartea poate fi* în pofida atitudinii neortodoxe, în sensul Consonanței orientării artistice caicele puncte de doctrina literară gîndiristă care se sprijină pe ortodoxia populară «necanonică». Dar este oare «ortodoxia populară o; imbată de superstiții, de reminiscențe păgîne - ortodoxie? Ion Pillat practică, în orice caz, un ortodoxism de atelier, construiește tablouri de atelier cu aceeași «indiferență a artistului», cu aceeași detașare parnasiană (dar cu incomparabil mai bune rezultate artistice) cu care altădată confecționase peisaje și portrete italiene, corintiene sau extrem-orientale. Nu un credincios ne vorbește în Povestea Maicii Domnului, ci un meșter. Un artizan pentru care Evanghelia și folclorul, dogma și erezia au aceeași valoare, înfățișîndu-i-se, toate deopotrivă, ca simplă materie primă".

CRISTIAN LIVESCU (*Introducere în opera lui Ion. Pillat...*, p. 134, p. 131-137, p. 139-140, p. 146i-p. 147-148, p. 149-150).

„în BISERICA DE ALTĂDATĂ rafinamentul asimilării acestor agenți coborîtori spre trecutul edenic este cu mult mai ridicat. Ca și Florica sau Miorcani», atmosfera: de schit, de lăcaș monahal - să evidențiem în treacăt pre-

lungita; aplecare a poetului spre așezările închise... purttad sigiliul conservatorismului și amplificînd paradigma Grădinii întee ziauri, de fapt a Casei amintirii — permite, nu numai-menținerea în perimetrul tradiției, dar în același timp, împrăștierea expresiei cu sonorități de psaltire și: buoavn& de strană [...]. Viața monahală i se pare, a comwnica la »îndu-i cu tihna paradisiului de odinioară și în sensul acesta ea devine materie poetică. Mai mult, atmosfera de reculegere din perimetrele mînăstireștioar favoriza întoarcerea la pietatea sacrală *bătrnilor*, acei oameni cane' Credeau mi menirea l6r de descălecători de neam. în sfîrșit, mitul creștin a absorbit așa cum se întîmplă în eprpu6-ul de datini și obiceiuri de la țară — numeroasejdate anterioare impunerii lui, dintovo civiliz&ție păgînă cu o gmdire magică fowte fecundă care a putut să supraviețuiască — sînt de părere Pillat și gîndiriștii -r- datorită contopirii cu wodoxismul.

Să reținem că toate aceste ipoteze de lucru în fac decât să suplinească celelalte, metode de (reintegrare' la un trecut, faimos tocmai prin (faptul că știa să, abolească condiția umană,, metode utilizate de ppet în PE ARGES ÎN SUS și SATUL MEU. Mai rămînea de încercat, așadar o ultimă soluție: investigarea misticii arhaice, prin «spălarea» de fumul vremii și de dogmă a ctitorilor medievale~ [punți de legătură între viața Străveche, cînd' accesul la sacru era lesne, cînd' totalitatea cosmică' putea fi asumată de om, prin aoea înfrățire ou natura plină de mister', și vremea noastră; cînd' aceastătrăire a universalului a devenit imposibilă [...]. Altfel spus, ceea'ce vrem sa demonstrăm' este faptul că în' spatele acestor -peisaj sau pasteluri senine se ascunde b năzuință care a pornit; inițial, de lă abolirea timpului, îndreptîh* du-se, din ce în ce mai hotărit spre pătrunderea linor efecte regresivă; și regenerative, prin exacerbarea unor funcții ale *visării* [...].'

" Bizantinismul lui Piilat rezidă cu deosebire în accentul pus pe o natură, spiritualizată, invitînd la comuniune și meditație. Ea se umanizează, se plasticizează, pentru a dovedi că poate fi un intermediar spre depășirea limitelor care împiedică regresivitatea într-un timp mitic sau transgresivitatea într-o cunoaștere deplină [...].

Nu în tonuri hieratizate, ca în maniera atelierelor canonice monahale, ci în pastă densă și culori tari, accentuînd pitorescul neaoș, este conceput ciclul Chipuri pentru o evanghelie, transpunînd liber cîteva pilde și-localizîndu-le anecdotic în spațiul danubian-pontic [...]: Dincolo de* autohtonizarea întîmplărilor biblice, Pillat vrea să insiste, prin acest procedeu, pe repetabilitatea unor scenarii mitice simple, care ipot ffi, suprapuse oricînd peste 'Viața naturală, peste comportamentul firesc al oamenilor. *Pildele* sînt reeditate la infinit — dincolo de apofatismul bizantin pe care vor neapărat să-l argumenteze — apropie ființa de un mod-de participare activ la sensibilitatea naturală. În acest spirit, poetul nu simplifică siluetele, nu ascetizează figurile

și contururile, ci le subsumează unui verism de o robustețe primitivă, *barbară*, ingenui monumentalismului mur*1*promovat în pictură de N. Tonitza. Pillat* se îndepărtează astfel în mod vizibil de hieratismul anahoretic al unor Adrian Maniu sau Vasile Vbucjesbuj apelând la o soluție originală de a intra în contact cu simplitatea și imobilismul originar și mitic.

[...§ Poveste* Maicii Domnului deapănă viața și patimile „Strămoșului mitic” —. personaj cu so prezență statornic*, icwm am văzut, în poezia pillatiană (cu deosebire în PB ARGES ÎN SUS). Și că la oricare început de'epopee', este concepută și o inovație: roditoarea Genitrix nu poate fi alta decât Maica Preacurata, -chemată să dea strălucire cuvintelor și har de *iconar* poetului (de aici și apropierea sesizată de critică: între tablourile versificate și icoanele pe sticlă). Familia, mitică e; originară de pe malul Rîului Doamnei; de unde se trage și neamul dinspre mamă al poetului. Pillat e acrami în largul Său în a descrie comuniunea paradisiacă între oameni și zii. tutelari. [...] Observăm transferul. realizați dinspre Spațiul Megitim, dinspre realitatea poetică, Spre o Schemă 'mitică, procedeu obișnuit și lirica modernă, unde poezii își apropie pîdele lumii vechi, fie pentru,»: le adapta, simboluri noi, fie fipre a colinda altetrasee vizionare, soluționînd imobilismul propriului teritoriu poeticsfu.]. Cu toata risipa de culoare, cu foarte elementele de viziune proprii poetului, știute, ca aparținînd universului său consacrat impresia e de podoabă exces»Xft Ștrece, *Cu alte cuvinte, lipsa florului întimității* — plasma constitutivă a imaginarului, în cazul lui Pillat - afectează din pînă această poemă în care decupajele de *pfisaj sufletesc*, sint stilizate în mod rigid. Tablourile capătă prospețime cînd istorisirea își subliniază descendența din teritoriul vizionarului, ca, în remarcabilul episod al *Rusaliilor* [-.,].

Că toată *povestea* nu a intenționat altceva decît să consacre ca tărîm mitic ținutul Muscelului, a cărui natură a fost asimilată de irealitatea poetică, ne-p dovedește poemul final *Mreajă*:

"Vezi, 'raiul te o* casă'din Muscel, < .>-, > i
Tot prin livezii și, stele urci ala el"

IOAN ADAM (*Ion Pillat. Pe Argeș în sus...*, p. 227 și p. 228).

i, în *Biserica de altădată* (mai cu seamă în poemele din ciclul *Drumul magilor*), unele versuri sînt «citate» din «ideologia» lui Crainic: «Pe. culmi te înălțai să împlinești/ Logodnica cerului cu sora-mînăstire», iar altele sînt populate de: Îngeri și arhangheli decorativi, voiculescieni: "...îngerul cu aripi înnodate^ înțelenit, se elatină în grîu"i

Frecvența acestor motive nu implică automat o ardoare mistică. în treacă fió zib, insistența cu care Pillat îl absolvă într-un eseu pe Jammes

de aoua «poeziei de sacristie», perseverența cu care minimalizează consecințele — în planul liricii— ale convertirii acestuia la catolicismul militant dau indirect indicii despre „religiozitatea” celui care a scris *Povestea Maicii Domnului*. «Creștinul» e un avatar al estelui'atras' de plastica de icoană țărănească. [...] Ca. meșterul anonim, Pillat preferă evangheliile apocrife, legendele necanonice, colindele, adică motive ce nu-i îngheață imaginația, nu-i impun constrîngeri. Refacerea cultă a «eresurilor» folclorice, simularea rafinată a naivității țărănești, nasc viziuni admirabile, suav realiste și candidă ca tablourile lui Cimabue ori Giotto. Blaga i-a obiectat lui Pillat localizarea mitului, înlocuirea «fatalității etnice» irerente personalității creatoare cu reflecția lucidă și artificializarea inspirației. Nu-i mai puțin adevărat că poetul *Bisericii de altădată* a acționat exact în direcția acestei fatalități, și, parțial, în aceea a tezelor blagiene din *Spațiul mioritic*. în «icoanele» lui Pillat hieratismul bizantin, rece, devitalizat, e corectat în sens «organic», prin adecvarea «ornamenticii» la «duh». Efectul e sigur și aproape instantaneu: «biografia» Măriei se umanizează, mai mult, ia cînturile familiare ale vieții sătești. Divinitatea e iscodită cu ochii primitivului, descoperită în spațiul românesc și în posturi gospodărești".

LIMPEZIMI

PETRU COMARNESCU (*Ion Pillat: Limpezimi*. Editura Scrisul Românesc..., în *Ultima ora*, I (1929), nr! 33.

„Nici cînd nu am aflat un mai potrivit titlu față de, conținutul esențial al unui volum, ca acel ales de Ion Pillat: *Limpezimi*.

. După întoarcerea de-a lungul anilor parcurși, apele creației se liniștesc de la sine și claritatea maturității apare tot atît de firesc, ca razele de soare pînă-n fund de apă. Neliniștea păgînă, zgomotul imaginilor muzicale, popasul la descripția pămîntului strămoșesc, farmecul tradiției, vraja delăsării epice au încercat și au formulat poezia d-lui Ion Pillat. pînă această trecere la început tumultuoasă, și apoi din ce în ce mai cumpănită, mergînd spre descripția colorată de un lirism oarecum tănuit', prin aceasta, credem noi; foarte apropiată de simțămîntul specific al românului, ușurința de versificare»-a timp ezit, atingînd o exprimare intimă, caldă, odihnitoare.

Lirismul), simbolismul se apropie firesc de muzică. Descripția se înfățișează alături de pictură [...] Și descripția «poeziei d-lui Pillat, se apropie de acuarelă, genul limpede și ușor al picturii necunoscând frământările groaznice; aje uleiului, iar din ascetismul ordonat al frescei prea puțin. Acuarela aduce topuri simple, evocând soarele și grația vieții, transparența apei care poartă culoarea, bucuria unui complex simplificat (Eyu).»

Dar încă o apropiere ne mai sugerează poezia d-lui Pillat, în care natura «BTP fiindru-evocată și iasuflețită de/arbori, ce vor sase înalte pînă la cer (Piersicul) și flori ce sting jalea din sufletul mișcat de ritmul germinăției, pe care vieru Lîl simte - (Gireșnr; .Gustar, Ghenar) și păsările îl blagoslovesc. Acea apropiere ou scoarțele: oltenești, pline de păsări și flori, dar maicU'ăeamă de, f'u>zei Fotu Pde ce» nviaz & spațiul pft care păsările sint gata să a} dinamizeze [...] i Vlaloarea poeziei idVlui Pillat constă tocmai în calitatea ei descriptivă, în; claiitatea-i, egală, în realiaarea 'formală a unui cmvținut fraged; vioi și, unduit la suprafață deivtoturîie dorului", v • . .l.

PERPESSICIUS. (Mențiuni critice, voi. II, p 364)

Prefacerea poeziei lui Ion Pillat ce se anunță cu acest volum este astfel observată: „în LIMPEZIMI ne-a plăcut să vedem mai puțin prelungirea acestui izvor rustic [...], cît o clarificare a poetului, o sfințire a apelor sale lirice de un nou duh-sfînt, acela al poeziei de meditație sobră și de mari resurse tehnice . (citată de Mircea Tomuș în *op. cit.*, p. XXIX.) } ; . < " ! .

ALEXANDRU PHILIPPIDE. (Poezia românească dintre cele două războaie mono"iale, București, Editura didactică și pedagogică, 1960, p. 59 și p. 67).

„Limpezimi se numește unul din volumele sale de poezii. E un titlu care se potrivește întregii opere poetice a lui Pillat. Adîncimea limpede e însușirea de căpetenie, a clasicismului; Dar clasicism nu e totuna cu tradiționalism. Clasicismul nu exclude, ba' chiar include transformarea și înnoirea, pe baza perfecționării și îmbogățirii atît în ce privește fondul cît și în ceea ce privește forma [...] La această adîncime se ajunge printr-o vocație nutrită îndelung cu studiu și perfecționată prin muncă [...].

Cultivînd adîncimea formei, Ion Pillat a ajuns la o adîncime de ton și de conținut în care răsună multe întrebări și multe neliniști. Seninătatea lui e numai aparentă și ascunde acel fior al necunoscutului și al misterului pe care toți marii poeți l-au simțit."

TUDOR VIANU (Pbeia lui Ion Pillat în Studii și portrete literare..., p. 80-82)

„Ion Pillat și-a întocmit întotdeauna volumele în așa fel, încît prin unele din motivele lor, ele se leagă de cele trecute, pe cînd altele anunță pe cele viitoare. Cariera sa poetică n-a cunoscut niciodată surprîri de teren, tranziții neașteptate, evoluții bruscate. Dezvoltarea sa a rămas tot timpul organică, încît de la o manifestare la alta există totdeauna firul unei continuități. Pe de altă parte, felul logic al lucrării sale n-a lăsat niciodată nedezvoltată vreuna din înmuguririle lui poetice. Un volum viitor o va relua neapărat și va conduce pînă la sfîrșit mersul înfloririi. Astfel, dacă AMĂGIRILE se unesc cu trecutul prin bucățile lor parnasiene, unele poeme, de factură simbolistă, anunță GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI. Dar în aceasta din urmă, poezia *Acî sosi pe vremuri* constituie nucleul din care se vor forma cele trei volume tradiționaliste de mai tîrziu: PE ARGES ÎN SUS, BISERICA, DE ALTĂDATĂ. Tot astfel, unele din cîștigurile de aci-și vor găsi continuarea în culegerile care urmează și anume în LIMPEZIMI din 1925 și CAIETUL VERDE din 1932 [...] Cele două volume din urmă ale lui Pillat execută însă o întoarcere către motivele mai vechi ale Orientului și Heladei. Dar pe cînd în VISĂRI PĂGÎNE sau ETERNITĂȚI DE O CLIPĂ, infiltrația clasică și orientală se produsese pe cale literară, din frecventarea modelelor parnasiene, ba este sprijinită acum pe intuiție directă.. Călătoriile pe care Pillat le-a întreprins în urmă în Spania (1929), în Italia (1931), în Grecia (1927), la Constantinopol au lăsat eu toate o, primă în poezia lui. Procedeele de pictor, pe care le-a cîștigat în observarea naturii românești, le aplică el acum peisagiului străin".

„ / în afară de Grecia și Spania, Pillat cunoscuse Italia și Constantinopolul înoă din, timpul studenției/.

CORNEL REGMAN (Iori Pillat poet al tradiției., p. 699)

„Mai puțin unitar, mai fărâncios, volumul LIMPEZIMI în ceea ce are el mai reprezentativ (ciclul Interior, cîteva din *Elegii*) continuă oarecum linia sentimentală din PE ARGES ÎN SUS; cu o deosebire: poeziei cu sucul său patriarhal, de o surprinzătoare și emoționantă acuratețe, i se substituie o alta, cu melancolii, mai distinse, modernizate [...]"

AUREL RĂU (Ion Pillat. Poezii. Antologie și prefață de..., p. XXIX și XXX).

„Cu volumul LIMPEZIMI, Ion Pillat încheie etapa propriu-zis tradiționalistă, deschizîndu-se unor noi contemplări și împliniri, prefigurînd

o a treia etapă, a unei tct mai marcate clasicități. Schimbarea pare a se datora reînnoirii contactului cu peisajul de la Florica, ale cărui glasuri și priviri se dovedesc Urmăritoare (ex. *Dor*) dar trebuie avută în vedere și călătoria întreprinsă în 1927, în Grecia, întâlnirea cu cerul «clasic» al mării Egee[...]. Preocuparea pentru pitoresc slăbește întrucîtva încordarea lirică în aceste poezii ale unui excursionist prin cele mai felurite regiuni ale țării, (volumul din 1928 cuprindea și ciclurile Atice și Popas la Stambul, încadrate, la alcătuirea ediției definitive din 1944 în altă parte)."

AUREL MARTIN (*Poezii contemporani*, 27)

„Volumul LIMPEZIMI dezvoltă într-un fel pe alte coordonate geografice, în același timp, și o atmosferă de «mentale, colocviile și solilocviile din PEARGEȘ IN SLS. între nostalgie și bucurie, între descriție și elegie, între trecut și prezent, poetul se mișcă încercat de impresii, ținînd să dea noțiunii de monografie înțelesurile psihologice cele mai nuanțate.»

OV.S. CROHMĂLNICEANU. *Ion Pillat poet neoclasic*, In, *Luceafărul*, XVI (1973), nr. 49.

„în evoluția sa de la chthonisih la clasicism, Pillat descoperă poezia fantezistă. Ca Jean-Marc Bernard, Peilerin, Dereme sau Verane despre care a vorbit pe larg primul la noi (*Portrete lirice*), îl surprindem celebrînd cu aceeași ironie blînda și resemnată satisfacțiile Vieții petrecute departe de agitațiile Capitalei. Ele constă în plăcerea de a scrie versuri «minore» și de a le citi prietenilor la un pahar cu vin.

Chtonică, pentru că are, cum s-a spus «le culte du terroir», această lirică este în esență virgiliană și horațiană. Nota diferențială i-o dă doar dezvoltarea glumeață în fața cititorului a «bucătăriei» actului poetic. Pillat se amuză cu astfel de jocuri «fanteziste» încă dinainte (citad din voi. G.Z. poezia „Opium”) [...] în LIMPEZIMI motivele liricii fanteziste intervin mai frecvent. Pillat opune bucuriile virgiliene vieții literare bucureștene (citad din poezia *Prier*). Naturismul se amestecă ingenios cu livrescul (citad din poezia *Gustar*). Versurile se supun obiceiului fanteziștilor de a-și face o carte de vizită din amintirea simpatilor literare (*Undrea*)”.

DUMITRU MICU (*Ion PULat In Gîndirea si gîndirismul...*, p. 481, 482)

„în LIMPEZIMI (1928), cel de al patrulea volum din seri^ tradiționa-

listă”, Ion Pillat e, față de sme însuși, cel din PE ARGEȘ ÎN SUS, ceea ce este — In raport cu Alecsandri; — Duiliu Zamfirescu. Stoarsă de sucuri poezia lui a căpătat limpezimi de<diamant [...]. O poezie a "senzațiilor rafinate, în special vizuale, olfactive și gustative, se produce într-un material deloc nou, reprelucrat cu o artă de giuvaergiu. Cînd nu sînt elaborate după principiul Cusăturii fine, cu fir -de aur, bucățile au întocmirea vasului prețios, pe care atingîndu-l obții sunetul pur al cristalului”.

CORNEL UNGUREANU. (*Ion Pillat. Poezie. Antologie și postfață de...* p. 282)

„în LIMPEZIMI, melodia versului capătă un rol covîrșitor, virtuozitatea versificării atingînd cea mai înaltă treaptă pentru întreaga lirică pillatiană. Sau poate nu melodia, ci arhitectura versului, a repetițiilor, capabilă să extragă «muzica» adevărată temei. Niciodată ca pînă acum energia, motricitatea cuvîntului nu au avut un rol mai mare decît în acest volum în care Ion Pillat e fără îndoială un clasic (și nu clasicizant) ce își permite demonstrații de virtuozitate”.

CRISTIAN LIVESCU (*Introducere In opera lui Ion Pillat...*, p. 154)

LIMPEZIMI e un volum de «recreere» pentru poet, cu pasteluri calme, în care vechile trasee sînt străbătute cu indiferența celui obosit de așteptare, de neîncuviințarea unei certitudini, la capătul punții întinse de mirajul poeziei .

IOAN ADAM (*Ion Pillat. Pe Argeș In sus...*, p. 229 și p. 230).

„LIMPEZIMI accentuează impresia de rarefiere a lirismului. Clarificarea» pe care o sugerează titlul se rezumă strict la planul *expresiei*, căci altfel Pillat se arată neorientat sufletește, abandonat ca o giruetă toanelor inspirației. Faptul că piesele de aici au fost scrise într-un interval relativ lung (1923—1927), în paralel cu volume unitare, lămurește eterogenitatea. Amintindu-și la «vîrsta senatorului» tributul plătit influențelor parnasiene și simboliste, Pillat credea cu toată seriozitatea că, «tocmai fiindcă erau exterioare inspirației mele firești, n-au avut decît o viață trecătoare și trebuiau în curînd să dispară de tot». Parcă pentru a-l contrazice, influențele repudiate revin. Acuarele orientale, în genul *Stanțelor* lui Moreas, sînt *Suleimanie*, *Eyub* și *Fintna cu platanî*. [...] *Sălcii*, *Amurg în deltă*, *Ceamul albastru* transpun exotismul pe țarm dobrogean în caligrafii grațioase ca desenele orientale pe

porțelan. [...] Un ciclu, *interior*, închide simptomatic reveriile poetului între pereții camerei. între obiectele alese cu vizibil spirit estet Pillat își caută mola-tec dublul ideal ori visează o iluzorie ieșire din timp. [...] Adevărate «poeme ale luminii» sînt reunite în ciclul *Calendarul viei*. Negreșit, din ele lipsesc pa-nismul, comuniunea ființei cu regnurile lumii, iar sensibilitatea poetului nu-i atît de ascuțită pentru a percepe, precum Blaga, ponderea infinită a razelor selenare. Lumina e doar un revelator al stării sufletești, descoperind prin metamorfozele ei fluiditatea sentimentului, schimbarea lui rapidă. [...] Ele se cer citite cu atenție egal împărțită între «privești» și «sentiment», între imagine și echivalentul ei în registrul trăirii."

INDICELE ALFABETIC AL POEMELOR
ȘI VOLUMELOR DESPRE CARE ESTE VORBA
ÎN ACEST TOM

- Aci sosi pe vremuri, 49—51, 315, 318, 3*9, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 349, 371, 392, 393, 416, 421» 424, 425.
- Acuarelă, 52-63, 315, 318, 319, 320, 321, 322, 330, 349, 372, 416, 426.
- Adio la Florica, 30-31, 315, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 328, 347, 371, 415.
- Adormirea, 198-199, 316, 320, 339, 356, 373, 484.
- Alecsandri, 86-89, 315, 325, 330, 350, 371, 445.
- Alt cîntec de leagăn, 266, 317, 320, 360, 373, 499;
- AMĂGIRI, V, VI, VIII, 395, 428. ..
- Amurg în Deltă, 234, 317, 319, 320, 324, Amurg, 341, 358, 373, 491. . Y,
- Amurgul, 141, 316, 319, 335, 353, 372, 466.
- Anisia, 111, 316, 319, 325, 334, 351, 372, 456.
- Anton Pann, 74-76, 315, 325, 329, 350, 371, 439, 440, 441.
- Arhondaricul, 159—160, 316, 331, 354, 372, 474.
- Ariciul, 470.
- Artă poetică, 268, 317, 319, 320, 321, 322, 324, 342, 360, 373, 499.
- Asteptîndu-i, 58-60, 315, 322, 325, 329, 349, 371, 393, 427-429.
- AUTOBIOGRAFIE POETICĂ, V.
- Baba Vișa, 115, 316, 319, 320, 324, 352, 372, 457.
- BĂLCIC, V, VI
- BĂTRÎNII, V, 'VI, VIII, IX, 57-98, 315, 319, 349; Biblio-grafie: 363; Manuscrise: 379—384, 392,, Note: 427-452, 446, 449, • 450, 452, 472, 473; Referințe critice: 531—534.
- Bejenia, 195, 316, 320, 338, 356, 372, 482. ' ...
- Bkerica, 122, 316, 322, 332, 352, 372, 460. ' 'u
- BISERICĂ DE ALTĂDATĂ, V, VI, VIII, IX, 153, 204, 316, 319, 320, 321, 322, 354; Biblio-grafie: 368-369, 393; Manu-scrise: 386-387;, Note: 472-487; Referințe critice: 546—557.
- Biserica de altădată, 168, 316, 319, 320, 323, 338, 355, 373, 477.
- Biserica lui Horia, 20, 319, 320, 321, 325, 331, 345, 372, 408.
- Biserica veche, 154, 316, 322, 397, 354, 372, 472.
- Bocetul, 195-197, 316, 319, 320, 322, -325, 326, 327, 338, 356, 372, 483.
- Bjlintineanu, 80-82, 315, 325, 330, 350, 371, 443.
- Brotacul, 133, 316, 326, 333, 353, 372, 465
- Brumar, 285-286, 317, 320, 324, 327, 339, 361, 373, 506.
- Brumărel, 293-294, 317, 320, 322, 324, 327, 343, 361, 373, 505.

- Buna-Vestire, 176-177, 316, 337, 355, 372, 479.
- Bunul Samarinean, 211—212, 316, 340, 357, 373, 486.
- CAIETUL VERDE, V, VI, 318, 319, 390, 424
- Calendarul viei, 269-292, 318, 319, 500, 501.
- Capela 26, 316, 318, 347, 371, 412, 446.
- CASA AMINTIRII, V, VI, VIII, 472, 498.
- Casa cu liliac, 231, 317, 322, 336, 358, 372, 490.
- Casa din deal, 22, 315, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 328, 346, 371, 446.
- Castanul cel mare, 70, 315, 316, 318, 319, 320, 321, 324, 328, 345, 371, 400, 409, 446.
- Călușarii, 232-233, 317, 319, 320, 321, 341, 358, 373, 490.
- Cămara de fructe, 23, 315, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 324, 325, 326, 329, 347, 371, 410.
- Căprioara de porțelan, 258, 317, 320, 321, 322, 330, 341, 359, 373, 497.
- Căsuța din copac, 21, 315, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 330, 346, 371, 408.
- Geamul albastru, 236, 317, 341, 358, 373, 491.
- Cel din urmă, 90-93, 315, 330, 350, 371, 450.
- Chemare, 43, 348, 371, 419.
- Chipuri pentru o evanghelie, 205-212, 316, 357, 485.
- Cimitirul, 124, 316, 319, 320, 322, 333, 352, 373, 460.
- Cina cea de taină, 36, 315, 318, 325, 344, 348, 371, 416, 418.
- Cireșar, 275-276, 317, 320, 321, 322, 342, 361, 373, 502.
- Cireșul, 12, 313, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 326, 328, 345, 371, 402.
- Cișmigiu de toamnă, 252, 317, 320, 343, 358, 373, 495.
- Cîntec de leagăn, 267, 317, 320, 321, 326, 343, 360, 373, 499.
- Cleștar, 263, 317, 342, 360, 373, 498.
- Clopotul, 123, 316, 333, 352, 372, 450.
- Cloșanii (Elegia I), 293, 317, 320, 322, 340, 361, 373, 507.
- Comoara, 29, 315, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 336, 347, 372, 414.
- Copacii satului, 121, 316, 320, 321, 322: Copacii din sat, 335, 352, 372, 459.
- Copacilor (Elegia VII), 303-304, 317, 320, 343, 362, 373, 509.
- Copiii poetului, 469.
- Copil de-odinioară, 32, 315, 318, 327, 347, 371, 416.
- Copilăria, 173, 316, 320, 337, 355, 372, 478.
- Cozia, 163—164, 316, 320, 321, 329, 355, 373, 476.
- Crișma, 125, 316, 332, 352, 372, 461.
- Ctitorii, 2-3, 315, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 325, 326, 330, 344, 372, 393.
- Cubelcul, 469-470.
- Cucul din Valea Popii, 15, 313, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 328, 346, 371, 392, 446.
- Cuptor, 277-278, 317, 320, 321, 322, 342, 361, 373, 502.
- CUMPĂNĂ DREAPTĂ, VII.
- Curtea boierească, 119, 316, 319, 331, 352, 372, 459.
- Darul, 152, 316, 336, 354, 372, 469.
- Despărțirea, 190, 316, 320, 338, 356, 373, 482
- De voi muri (Elegia XII), 310, 320, 321, 322, 323, 326, 336: Rugă, 362, 372, 510.
- Dinicu Golescu, 70-73, 315, 325, 329, 371, 438.
- Dintr-un jurnal de vară, VII, 401.
- Domnul învățător, 372, 471.
- Domnișoara învățătoare, 372, 470.
- Donici, 315, 325, 350, 371.
- Dor, 246-247, 343, 358, 494.
- Dositei Mitropolitul, 61-63, 315, 324, 329, 349, 371, 430.
- Drum de seară, 248—249, 317, 320, 321, 341, 359, 373, 494.
- Drum de noapte, 48, 318, 319, 320, 321, 322, 324, 325, 348, 371, 420.
- Drumul Magilor, 154-168, 316, 372, 472.
- Drumul Magilor, 155-156, 316, 336, 354, 372, 473.
- Drumuri, 255, 317, 320, 343, 359, 373, 496.
- Elegii, 317, 321, 322, 362.
- Eliade, Cîrlova și Alexandrescu, 77—79, 315, 325, 350, 371, 441.
- Eminescu, 447.
- ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ, V, VI, VIII, 395.
- Eyub, 238-239, 317, 340, 358, 372, 492.
- Făurar, 291-292, 317, 320, 321, 322, 339, 361, 373, 507.
- Fericirea (Elegia VIII), 305, 317, 320, 343, 362, 373, 509.
- Fiul risipitor, 208, 316, 339, 357, 373, 486.
- Fintîna cu platani, 240, 317, 319, 320, 343, 358, 373, 492.
- Florar, 273—274, 317, 320, 321, 322, 342, 360, 373, 502.
- Florea Herghelegiu, 109, 315, 334, 351, 372.
- FLORICA, 316.
- Florica, 2-31, 315, 316, 318, 344, 392, 395.
- Florica, 6, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 330, 345, 371, 392.
- Gîngul, 162, 331, 355, 372, 476.
- Gîștele, 137, 316, 333, 363, 465.
- Ghenadie Cozianul, 64—66, 315, 329, 371, 432.
- Ghenar, 289-290, 317, 324, 338, 349, 361, 373, 506.
- GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI, V, VI, VIII, IX, XII, 392, 393, 394, 428, 446.
- Gustar, 279-280, 317, 320, 321, 322, 324, 326, 342, 361, 373, 504.
- Hanul cu rîndunici, 229-230, 317, 319, 320, 321, 324, 342, 373, 489.
- Harta, 100, 315, 319, 320, 321, 322, 333, 351, 372, 453.
- Hora, 126, 316, 319, 320, 321, 333, 352, 372, 461.
- Hymet, 317, 343, 373.
- Iamă, 150, 316, 320, 321, 335, 354, 372, 468.
- Iazul, 128, 316, 324, 332, 353, 372, 462.
- Icoana cu busuioc, 264, 317, 340, 360, 373, 499.
- Ienăchiță Văcărescu, 67-69, 315, 329, 350, 372, 435.
- Iepurele, 139, 316, 319, 322, 324, 336, 353, 372, 465.
- Ilie Baci, 105, 315, 320, 321, 322, 324, 332, 351, 372, 454.
- Ilinca lui Ion, 110, 316, 319, 322, 334, 351, 372, 456.
- Iliut, orbul satului, 116, 316, 334, 352, 372, 457.
- Imagini, toamna, 250, 320, 321, 322, 343, 359, 373, 494.
- Inscripție pentru nucul din vie, 54, 318, 341, 349, 373, 416, 426.
- Inscripții pentru o fîntînă, 55, 318, 340, 349, 373, 416, 426.
- Interior, 256-268, 317, 320, 321, 322, 359, 496, 498.
- Interior, 256, 317, 320, 321, 322, 323, 324, 326, 335, 359, 372, 496.
- Invocare (Elegia IX), 303, /Rugă/, 331, 343, 362, 371, 510.
- Ion Pescaru, 107, 315, 322, 332, 351, 372, 455.
- Iosif teslarul, 178, 316, 320, 337, 355, 372, 479.
- Iubita de zăpadă, V, VI.

- ÎMPLINIRE, VI.
 înapoiere, 44, 318, 322, 336, 348, 371, 419.
 înălțarea, 200, 316, 320, 324, 339, 356, 373, 484.
 în crămă, 38, 315, 331, 348, 372, 416, 418.
 în luncă, 17, 315, 316, 318, 319, 320/321, 322, 329, 346, 372, 406.
 în pădure, 226, 317, 337, 357, 372, 489.
 în vie, 9, 315, 316: 318, 320/321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 345, 371, 399, 446.
 începuturi, VI
 închinare, 4—3. 315, 316, 318, 320, 321, 326, 328, 345, 371, 396, 446.
 închinarea Magilor, 186—187, 316, 320, 338, 356, 372, 480.
 îngerul, 167, 316, 344, 355, 373.
 înserare, 255, 317, 321, 327, 359, 373, 496.
 ÎNTOARCERE, 395, 428.
- Jalea, 192—194, 320, 321, 338, 356, 373, 483.
 Joldea Contrabandistă, 112, 316, 334, 352, 372, 458.
 Jucării, 45—47, 315, 318, 327, 348, 371, 416, 419.
 Jucării pentru tine, VI.
 Juruirea, 174—175, 316, 320, 337, 355, 372, 479.
- La zăvoi, 16, 315, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 328, 346, 371, 405, 446.
 Lalele, 262, 317, 320, 321, 322, 337, 360, 372, 498.
 Lanterna magică, VI.
- LIMPEZIMI, V, VI, VIII, IX, 222, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 357; Bibliografie: 370; Manuscrise: 387-390; Note: 488-511, 498; Referințe critice: 557—562.
 Limpezimi, 222, 317, 319, 341, 357, 373, 488.
- Lumina, 101, 316, 320, 32i; 322, 333, 351, 372, 453.
 Lumină, iarna; 19, 315, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 329, 346, 371, 407.
 Lumina lunii, 242, 317, 320; 336, 358, 372, 493.
 Luna, 144, 316, 334, 354, 372, 467.
- Maica și Pruncul, 188, 316, 319, 320, 324, 338, 356, 372, 481.
 Marinarul (Elegia V), 306, 317, 322, 362, 373, 508.
 MĂRTURISIRI, VII, 392, 393, 397.
 Mărțișor, 269^270, 317, 320, 321, 322, 323, 339, 360, 372, 500.
 Meșter, Toader, 117, 319, 335, 352, 372, 457.
 Miniatură persană, 260, 317, 320, 321, 322, 343, 359, 373, 497.
 Minăstire, 158, 316, 320, 321, 322, 335, 354, 372, 474.
 Moara uitată, 223-224, 317, 319, 322, 335, 357, 372, 476, 488.
 Monahul la capre, 165—166, 320, 321, 322, 340, 373.
 Morile de Vînt, 129, 316, 319, 332, 353, 372, 462'.
 Mormîntul, 7, 316, 318, 320, 321, 322, 323, 324, 328, 345, 371, 397, 446.
 Morții, 213-219, 357, 487.
 Morții, 213-219, 310, 339, 857, 373, 487.
 Moș Gheorghe Jitarul, 102, 315, 322, 332, 372, 453.
 Mreața, 201-204, 316, 320, 321, 322, 339, 356, 373, 485.
 Mureșanu, 83-85, 315, 323, 325, 350, 371.
- Nașterei, 171—172, 316, 320, 338, 355, 372, 478.
 Nașterea Domnului, 179—184, 316, 320, 338, 356, 372, 479.
 Năvodul, 205, 316, 323, 340, 357, 373, 485.
 Neculai Vizitiul, 470.
- Noapte pe țârm, 241, 317, 320, 331, 358, 371, 492.
 Noaptea, 145, 316, 336, 354, 372, 467.
 Nori de vară, 148, 316, Norii, vara: 335, 354, 372, 468.
- Oaia cea pierdută, 207, 316, 323, 340, 357, 373, 486.
 Ochelarii bunicii, 25, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 326, 347, 373, 412.
 Odaia bunicului, 24, 315, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 324, 325, 326, 344, 347, 372, 411.
 Odihna tatii, 27, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 341, 347, 373, 413.
 Oglinda magică, VI.
 Oile, 134, 316, 319, 333, 353, 372, 462.
- Parcul, 120, 310, 322, 331, 362, 372, 459.
 Parcul Golestilor, 18, 315, 316, 318, 324, 329, 346, 371, 406, 446.
 Pădurea de la Stînca, 130, 316, 322, 333, 346, 372, 462.
 Pădurea din Valea Mare, 14, 315, 316, 318, 329, 371, 392, 404, 446.
 PAGINI ALESE DIN CLASICII NOȘTRI, V.
 Părintele Niculai, 114, 316, 334, 352, 372, 458.
 PASĂREA DE LUT, 318, 319, 446.
 Pasărea toamnei, 251, 317, 336, 359, 372, 494.
 PE ARGEȘ ÎN SUS, V, VIU. IX, 2—56, 315, 318; Bibliografie: 363—366; Manuscrise: 375—379; Note: 392-427, 393, 416, 424, 428, 446, 472, 498; Referințe critice: 514—531.
 Peștii roșii, 261, 317, 320, 321, 322, 325, 337, 360, 373, 497.
 Petre Grădinarul, 470.
- Piersicul, 227, 317, 336, 357, 373, 489.
 Pîriul, 132, 316, 323, 335, 372, 463.
 Pluta, 225, 317, 322, 331, 357, 372, 488.
 POEME ÎN PROZĂ, V, VI.
 POEME ÎNTR-UN VERS, V, VI.
 Poetul, 151, 316, 322, 336, 354, 372, 468.
 Poetul, 253, 320, 322, 330, 359, 372.
 Popa Breazu, 113, 316, 334, 352, 372, 458, 495.
 PORTRETE LIRICE, V, VII, 501.
 Povestea celui din urmă sfînt, V, VI
 Povestea Maicii Domnului, 169—204, 316, 319, 320, 322, 355, 477.
 Prier, 271-272, 317, 320, 321, 322, 342, 360, 373, 501.
 Prima Verba, VI.
 Primăvară, 147, 316, 335, 354, 372, 468.
 Primăvara, 244-245, 317, 320, 321, 323, 324, 341, 358, 373, 493.
 Primăvara (Elegia II), 296, 342, 362, 373, 507.
 Proiect de templu, 228, 317, 342, 357, 373, 489.
 Proprietarul, 103, 315, 332, 351, 372, 454.
 Prutul, 131, 316, 319, 325, 333, 372.
- Racul, 471.
 Rateșul vechi, 127, 316, 319, 320, 324, 335, 353, 372, 461.
 Rădăcini, 11, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 324, 340, 345, 373, 401.
 RĂSFOIND CLASICII NOȘTRI, V, VII.
 Rîndunelele, 135, 316, 322, 334, 353, 372, 462.
 Rugă ca să încep, 169—170, 316, 320, 337, 355, 372, 477.
 Rusalii, 191, 316, 320, 338, 372, 482.

SATUL MEU, V, VI, VIII, 'X,
315, 316, 318, 319, 320, 321,
322; Bibliografie: 367-368;
Manuscrise: 384—386, 393; No-
te: 453—472; Referințe critice:
534-546.

S-au pierdut (Elegia XI), 309,
317, 320, 344, 373, 510.

Sălci, 235, 317, 321, 341, 358,
372, 491.

SCUTUL MINERVEI, V, VI, 99,
319.

Secretarul Primăriei, 108, 315,
333, 351, 372, 455.

Semănătorul, 209^210, 340, 348,
357, 373, 486.

Septembrie (I), 33, 315, 318, 322,
324, 348, 371, 416, 417.

Septembrie (II), 34, 315, 318,
348, 371, 416, 417.

Septembrie (III), 35, 315, 318,
324, 330, 371, 416, 417.

Smochinul neroditor, 209, 322,
323, 340, 357, 373, 486.

Somn curat, 265, 317, 341; Ador-
mita: 360, 372, 499.

Sosirea-n sat, 471.

Spre Izvorani, 13, 315, 316, 318,
319, 320, 321, 322, 325, 345,
371, 403, 446.

Spre schit, 157, 316, 334, 354,
372, 473.

Steaua, 185, 316, 320, 338, 372,
480.

Stele, 243, 320, 340, 358, 373, 493.

Stelele, 146, 316, 372, 467.

Stîlpii de telegraf, 133, 316, 320,
333, 372, 463.

Străinul, 28, 315, 316, 318, 319,
320, 321, 322, 330, 347, 371,
392, 413.

Stroe Lupan, 472.

Stupul, 136, 316, 322, 332, 353,
372, 464.

SUFLETUL ALTORA, VII
Suleimanie, 237, 317, 319, 358,
372, 492.

Sunium, 317.

TĂLMĂCIRI, V, VII.
TEATRU, VII.

Toaca, 161, 316, 320, 322, 336,
354, 372, 475.

Tăcerea, 143, 316, 320, 322, 334,
353, 372, 467.

Timpul, 39-42, 315, 318, 321,
324, 331, 348, 372, 419.

Toamnă, 37, 315, 322, 327, 348,
371, 416, 418.

Toamnă, 149, 316, 319, 335, 372,
468.

Toamnă la Florica (Elegia III),
298, 317, 320, 321, 322, 324,
342, 362, 373, 508.

Toamnă la Miorcani (Elegia VI),
301, 317, 320, 362, 373, 509.

TRADIȚIE ȘI LITERATURA,
V, VII, 446.

Trecutul viu, 32-56, 318, 347,
416.

ȚĂRM PIERDUT, V, VI, 39u,

Ulița satului, 118, 316, 331, 352,
372, 457.

Umbra, 142, 316, 333, 353, 372,
466.

UMBRA TIMPULUI, V, VI.
Undrea, 287-288, 317, 320, 321,
322, 327, 339, 371, 373, 506.

Ursul lui Donici, 95-98, 371,
451, 452.

Vasile Bultoc, 106, 315, 319, 322,
332, 351, 372, 457.

VERSURI REGĂSITE, 390, 436.
Vinicer, 281-282, 317, 320, 321,
322, 342, 361, 373, 504.

VISĂRI PAGÎNE, V.
Vinătorul, 140, 316, 334, 353,
372, 466.

Virful dealului, 8, 315, 316, 318,
319, 320, 321, 322, 328, 345,
371, 398.

Vlad Plugarul, 104, 315, 319, 320,
321, 322, 323, 332, 351, 372, 454.

Vraciul, 254, 317, 359, 373, 496.

Vrajă (Elegia X), 307, 320, 341,
362, 373, 510.

Vremea (Elegia IV), 2W, 317,
373, 508.

CUPRINS

Notă asupra ediției de Cornelia Pillal V

PE ARGEȘ ÎN SUS (1918-1923)

Florica

Cîtorii 2
închinare 4
Florica 6
Mormîntul 7
Virful dealului 8
în vie 9
Castanul cel mare 10
Rădăcini 11
Cireșul 12
Spre Izvorani 13
Pădurea din Valea Mare 14
Cucul din Valea Popii 15
La zăvoi 16
în luncă 17
Parcul Goleștilor 18
Lumină, iarna 19
Biserica lui Horia 20
Căsuța din copac 21
Casa din deal 22
Cămara de fructe 23
Odaia bunicului 24
Ochelarii bunicii 25
Capela 26
Odihna tatii 27
Străinul 28
Comoara 29
Adio la Florica 30

Trecutul viu

- Copil de-odinioară -32
- Septemvrie (I) 33
- Septemvrie (II) 34
- Septemvrie (III) 35
- Cina cea de taină 36
- Toamnă 37
- în cramă 38
- Timpul 39
- Chemare 43
- înapoiere 44
- Jucării 45
- Drum în noapte 48
- Aci sosi pe vremuri 49
- Acuarelă 52
- Inscripție pentru nucul din vie *fi* 4
- Inscripție pentru o fântină 55

BĂTRÎNII (1918-1922)

- Așteptându-i 58
- Dosoftei Mitropolitul 61
- Ghenadie Cozianul 64
- Ienăchiță Văcărescu 67
- Dinicu Goleșcu 70
- [Anton Pann 74
- Eliade, Cîrlova și Alexandrescu 77
- Bolintineanu 80
- Mureșanu 83
- Alecsandri 86
- Cel din urmă 90
- Ursul lui Donici 95

SATUL MEU (1923)

- Harta 100
- Lumina 101
- Moș Gheorghe Jitarul 102
- Proprietarul 103
- Vlad Plugarul 104
- Ilie Baci 105
- Vasile Bultoc 106

- Ion Pescaru 107
- Secretarul Primăriei 108
- Florea Herghelegiu 109
- Ilinca lui Ion 110
- Anisia 111
- Joldea Contrabandistu 111-
- Popa Breazu 113
- Părintele Niculai 114
- Baba Vișa 115
- Iliuț, orbul satului 116
- Meșter Toader 117
- Ulița satului 118
- Curtea boierească 119
- Parcul 120
- Copacii din sat 121
- Biserica 122
- Clopotul 123
- Cimitirul 124
- Crîșma 125
- Hora 126
- Rateșul vechi 127
- Iazul 128
- Morile de vînt 129
- Pădurea de la Stîncă 130
- Prutul 131
- Pîriul 132
- Stilpii de telegraf 133
- Oile 134
- Rîndunelele 135
- Stupul 136
- Gîștele 137
- Brotacul 138
- Iepurele 139
- Vînătorul 140
- Amurgul 141
- Umbra 142
- Tăcerea 143
- Luna 144
- Noaptea 145
- Stelele 146
- Primăvara 147
- Nori de vară 148

Toamnă 149
Iarnă 150
Poetul 151
Darul 152

BISERICA DE ALTĂDATĂ (1923-1926)

Drumul Magilor

Biserica veche 154
Drumul Magilor 155
Spre schit 157
Minăstire 158
Arhondaricul 159
Toaca 161
Gingul 162
Cozia 163
Monahul la capre 165
îngerul 167
Biserica de altădată 163

Povestea Maicii Domnului

Rugă ca să încep 169
Nașterea 171
Copilăria 173
Juruirea 174
Buna-Vestire 176
Iosif teslarul 178
Nașterea Domnului 179
Steaua 185
închinarea Magilor 186
Maica și Pruncul 188
Bejenia 189
Despărțirea 190
Rusalii 191
Jalea 192
Bocetul 195
Adormirea 198
înălțarea 200
Mreața 201

Chipuri pentru o evanghelie

Năvodul 205
Smochinul neroditor 206
Oaia cea pierdută 207
Fiul risipitor 208
Semănătorul 209
Bunul Samarinean 211

Morții

Morții 213

LIMPEZIMI (1923-1927)

Limpezimi

Limpezimi 222
Moara uitată 223
Pluta 225
în pădure 226
Piersicul 227
Proiect de templu 228
Hanul cu rîndunici 229
Casa cu liliac 231
Călușarii 232
Amurg în Deltă 234
Sălcii 235
Ceamul albastru 236
Suleimanie 237
Eyub 238
Fîntînă cu platani 240
Noapte pe țârm 241
Lumina lunii 242
Stele 243
Primăvară 244
Dor 246
Drum de seară 248
Imagini, toamna 250
Pasărea toamnei 251
Cișmigiul de toamnă 252
Poetul 253

Vraciul 254
Drumuri 255

Interior

Înserare 256
Interior 257
Căprioara de porțelan 258
Miniatură persană 260
Peștii roșii 261
Lalele 262
Cleștar 263
Icoana cu busuioc 264
Somn curat 265
Cîntec de leagăn 266
Alt cîntec de leagăn 267
Artă poetică 268

Calendarul Yiei

Mărțișor 269
Prier 271
Florar 273
Cireșar 275
Cuptor 277
Gustar 279
Vinicer 281
Brumărel 283
Brumar 285
Undrea 287
Ghenar 289
Făurar 291

Elegii

I Cloșani 293
II Primăvară 296
III Toamnă la Florica 298
IV Vremea 299
V Marinarul 300
VI Toamna la Miorcani 301
VII Copacilor 303
VIII Fericirea 305
IX Invocare 305

X Vrajă 307
XI S-au pierdut 309
XII De voi muri 310

Bibliografie tematică 311

Lista de abrevieri 313
Ediții originale 315
Antologii postume 319
Poezii scrise între 1918—1927 prezente în antologii și volume colective 322
Periodicele în care au fost publicate poemele, [în ordine cronologică] 327
Frecvența publicării fiecărei poezii în periodice, volume originale și volume colective 344
Comentarii despre poemele lui Ion Pillat cuprinse în acest volum (Bibliografie selectivă) 363

Ordinea cronologică a elaborării poemelor din volumele: PE ARGEȘ ÎN SUS, BĂTRÎNII, SATUL MEU, BISERICA DE ALTĂDATĂ, LIMPEZIMI 371

Manuscrisele și planurile de alcătuire a volumelor 371

PE ARGEȘ ÎN SUS 375
BĂTRÎNII 379
SATUL MEU 384
BISERICA DE ALTĂDATĂ 386
LIMPEZIMI 387

Note, variante și comentarii

PE ARGEȘ ÎN SUS 392
BĂTRÎNII 427
SATUL MEU 453
BISERICA DE ALTĂDATĂ 472
LIMPEZIMI 488

Referințe critice

PE ARGEȘ ÎN SUS 514
BĂTRÎNII 531
SATUL MEU 534
BISERICA DE ALTĂDATĂ 546
LIMPEZIMI 557

Indice alfabetic 563

ERATA LA voi. ION PILLAT, *POEZII*, 1906-1918, voi. I 1983.

<i>Pagina</i>	<i>rîndul</i>	<i>în loc ie</i>	<i>se va cili</i>
XXXV	13	Santi John Perse	Saint-John Perse
	24	1916	1918
57	6	Ne căutăm	Ne căutam
150	titlu	Murmur crescînd pe valuri	Murmur cresctnd de valuri
183	"	Călăuza cămilelor	Călăuza cămilelor cînta
		cîntă spre ziuă	spre ziuă
276	'''	Helladă	Helladă
334	17	Antares, Altair	Antares, Altair
335	5		
367	22	„Pe drum mergeam alături	„Pe drum mergeam alături"
478	22	' 1817 — 1922	1872-1922

Greșeli în copierea dispunerii strofice a poemelor

Pagina

- 13 catrenul *Nocturnă* trebuia scris cu o pauză de un rînd după fiecare vers
- 23 între versurile 17 și 18 ale poemului *întoarcere* trebuia lăsat un rînd liber
- 30 între versurile 6 și 7 ale poemului *Sfîrșit de toamnă* trebuia lăsat un rînd liber
- 66 fără rînd liber între versurile 19—20 ale poemului *Centaurul*
- 85 între versurile 21 — 22 ale poemului *El însuși* trebuia lăsat un rînd liber
- 98 între versurile 47 — 48 ale poemului *Spovedanie* trebuia lăsat un rînd liber
- 102 între versurile 20—21 ale poemului *Năzuinți* trebuia lăsat un rînd liber
- 104 între versurile 61 — 62 ale aceluiași poem trebuia lăsat un rînd liber
- 152 între versurile 18 — 19 ale poemului *Un monah orb vorbește* trebuia lăsat un rînd liber
- 153 între versurile 46—47 ale aceluiași poem trebuia lăsat un rînd liber
- 190 între versurile 2 — 3 ale poemului *Pe claie* trebuia lăsat un rînd liber